

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS
KİTAPLARINDA SÖZ VARLIĞINA YÖNELİK BİR İNCELEME**

Tuğba HAYRAN
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hülya YAZICI

Burdur, 2019

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS
KİTAPLARINDA SÖZ VARLIĞINA YÖNELİK BİR İNCELEME**

Tuğba HAYRAN
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hülya YAZICI

Burdur, 2019

**MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

MAKÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 13.06.2019 tarih ve 290/10... sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 02.07.2019 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Tuğba HAYRAN' ın "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Söz Varlığına Yönelik Bir İnceleme" .konulu tez çalışması Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE : Prof. Dr. Fatma AÇIK
(Başkan)

ÜYE : Doç. Dr. Hülya YAZICI
(Tez Danışmanı)

ÜYE : Doç. Dr. Hasan BAĞCI

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun 2(iki) yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tuğba HAYRAN

Tarih

İmza

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Söz Varlığına Yönelik Bir İnceleme

(Yüksek Lisans Tezi)

Tuğba HAYRAN

ÖZ

Bu araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan metinlerdeki söz varlığını deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp (ilişki) sözleri, terimleri temel alarak incelemek ve betimlemektedir.

Araştırmanın veri kaynağını yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan ders kitaplarından Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe öğretim setleri oluşturmaktadır.

Araştırmada “doküman incelemesi yöntemi” kullanılmıştır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 (A1-A2), 2 (B1), 3 (B2-C1), Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2, C1, C2, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ders kitaplarındaki metinlerde yer alan söz varlığı öğeleri doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Tespit edilen söz varlığı öğeleri kendi içinde sınıflandırılmıştır. Böylelikle hedef dille kazandırılması planlanan ve öğretim setleri aracılığıyla aktarılmaya çalışılan söz varlığı öğeleri belirlenmiş ve üç öğretim seti karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda en zengin söz varlığına sahip öğretim setinin Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe olduğu belirlenmiştir. Yine en zengin söz varlığına sahip kitap düzeyi Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde yer alan C2 düzeyidir. İncelenen bütün ders kitaplarında en fazla rastlanan söz varlığı öğesi ise terimlerdir. Bunu deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve atasözlerinin takip ettiği görülmüştür. İncelenen ders kitaplarının tümünde en az yer verilen söz varlığı öğesi atasözleridir. Sonuç olarak yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılan üç farklı set söz varlığı açısından değerlendirildiğinde söz varlığı öğelerinin kitaplarda yer almaları bağlamında nicel ve nitel olarak farklılıklar gösterdikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ders Kitapları, Söz Varlığı, Türkçe Öğretimi, Yabancılara Türkçe Öğretimi

Sayfa Adedi: 261

Danışman: Doç. Dr. Hülya YAZICI

A Study On The Teaching Of Vocabulary İn Textbooks Used İn Teaching Foreign Languages To Foreigners

(Master Thesis)

Tuğba HAYRAN

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate and describe the vocabulary items based on idioms, proverbs, reduplications, slogans and terms used in the texts in the books of Turkish education as a foreign language.

Turkish for Foreigners published by Yeni Hitit, Turkish for Foreigners published by Yedi İklim, and Turkish for Foreigners published by Gazi University which are the text books prepared for Turkish education to foreigners are the data sources of this study.

“Document review method” was used in this study. The vocabulary items of the texts in Turkish for Foreigners 1 (A1-A2), 2 (B1), 3 (B2-C1) published by Yeni Hitit, Turkish for Foreigners A1, A2, B1, B2, C1, C2 published by Yedi İklim, and Turkish for Foreigners A1, A2, B1, B2, C1 published by Gazi University were analysed by using document review method. The vocabulary items detected were classified in itself. Thereby, the vocabulary items that were planned to be learnt through source language and also transferred through education sets were defined and evaluated by comparing three education sets.

At the end of the study, it is designated that Turkish for Foreigners published by Yedi İklim education set has the richest vocabulary items. Furthermore it is Turkish for Foreigners C2 published by Yedi İklim which has the richest vocabulary items in terms of book level. It is initially the terms that are mostly seen as a vocabulary item in the text books evaluated. It is seen that the terms are followed by idioms, reduplications, slogans, and proverbs. The least used vocabulary item in the text books evaluated is the proverbs. Consequently when three different sets used for Turkish education to foreigners are analysed in terms of vocabulary, it is designated that there are quantitative and qualitative differences in the usage of vocabulary items in the books.

Key Words: Turkish Education, Turkish Education to Foreigners, Vocabulary, Text Book

Page Number : 261

Supervisor : As. Prof. Hülya YAZICI

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimimde yanımda olan ve bu yolda beni en çok destekleyen danışmanım Doç. Dr. Hülya YAZICI'ya ve desteğini esirgemeyen Arş. Gör. Dr. Demet GÜLÇİÇEK'e ve bu süreçte maddi manevi her koşulda arkamda duran sevgili aileme her şey için çok teşekkürlerimi sunar, minnettar kaldığımı belirtmek isterim.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.2.1. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Sayılılar.....	4
BÖLÜM II.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	6
2.1.1. Dil Nedir?.....	6
2.1.2. Ana Dil.....	9
2.1.3. Ana Dili.....	9
2.1.4. Yabancı Dil	10
2.1.5. Dil Öğretimi/Yabancı Dil Öğretimi.....	11
2.1.6. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Kaynak Kitaplar	11
2.1.6.1. Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	12
2.1.6.2. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	12
2.1.6.3. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti	12
2.1.7. Söz Varlığı	14
2.1.8. Türkçenin Söz Varlığı.....	16
2.1.9. Söz Varlığının İçerdiği Öğeler	16

2.1.9.1. Temel Söz Varlığı	16
2.1.9.2. Atasözleri	18
2.1.9.3. Deyimler	20
2.1.9.4. İkilemeler	24
2.1.9.5. Terimler	25
2.1.9.6. Kalıp (İlişki) Sözler	27
2.1.10. Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından Önemi.....	30
2.2. İlgili Çalışmalar	31
2.2.1. Yüksek Lisans Çalışmaları.....	32
2.2.2. Doktora Çalışmaları.....	34
BÖLÜM III.....	36
YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırma Modeli.....	36
3.2. Çalışma Grubu.....	36
3.3. Veri Toplama Araçları	37
3.4. Verilerin Analizi	37
BÖLÜM IV	38
BULGULAR VE YORUM.....	38
BÖLÜM V.....	239
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	239
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	239
5.2. Öneriler.....	255
KAYNAKLAR.....	256
ÖZGEÇMİŞ.....	261

KISALTMALAR

ADP	: Avrupa Dil Portfolyosu
ÇİT	: Çocuklar İçin Türkçe
DİLMER	: Dil Öğretim Merkezi
MAKÜ	: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Yedi İklim Türkçe Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Genel Söz Varlığına İlişkin Betimsel İstatistikler	38
Tablo 2. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözlerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	40
Tablo 3. Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	41
Tablo 4. Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	41
Tablo 5. Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	42
Tablo 6. Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	43
Tablo 7. Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	46
Tablo 8. Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	49
Tablo 9. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Deyimlere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	51
Tablo 10. Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler	52
Tablo 11. Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler	53
Tablo 12. Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler	53
Tablo 13. Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler	56
Tablo 14. Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler	60
Tablo 15. Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler	66
Tablo 16. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan İkilemelere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	72
Tablo 17. Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler.....	73
Tablo 18. Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler.....	74
Tablo 19. Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinden Yer Alan İkilemeler	76
Tablo 20. Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler	78
Tablo 21. Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler	80
Tablo 22. Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler	83
Tablo 23. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Terimlere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	86
Tablo 24. Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Terimler	88
Tablo 25. Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Terimler	90

Tablo 26. Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Terimler	94
Tablo 27. Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Terimler	97
Tablo 28. Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Terimler	100
Tablo 29. Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan Terimler	106
Tablo 30. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Kalıp (İlişki) Sözlere İlişkin Betimsel İstatistikler	111
Tablo 31. Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere	112
Tablo 32. Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere	116
Tablo 33. Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere	119
Tablo 34. Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere	121
Tablo 35. Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere	123
Tablo 36. Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere	124
Tablo 37. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Genel Söz Varlığına İlişkin Betimsel İstatistikler	125
Tablo 38. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözlerine İlişkin Betimsel İstatistikler	126
Tablo 39. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	127
Tablo 40. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	127
Tablo 41. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	127
Tablo 42. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	128
Tablo 43. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	130
Tablo 44. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Deyimlere İlişkin Betimsel İstatistikler	133
Tablo 45. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler.....	134
Tablo 46. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler.....	135

Tablo 47. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler.....	136
Tablo 48. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler.....	139
Tablo 49. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler.....	143
Tablo 50. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan İkilemelere İlişkin Betimsel İstatistikler	146
Tablo 51. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinden Yer Alan İkilemeler.....	147
Tablo 52. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler.....	148
Tablo 53. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler.....	149
Tablo 54. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler.....	150
Tablo 55. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler.....	153
Tablo 56. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Terimlere İlişkin Betimsel İstatistikler	155
Tablo 57. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Terimler.....	156
Tablo 58. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Terimler.....	158
Tablo 59. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Terimler.....	160
Tablo 60. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Terimler.....	163
Tablo 61. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Terimler.....	168
Tablo 62. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere İlişkin Betimsel İstatistikler	175

Tablo 63. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Edilen Kalıp (ilişki) Sözcükler	176
Tablo 64. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (İlişki) Sözcükler	179
Tablo 65. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözcükler	181
Tablo 66. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözcükler	183
Tablo 67. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözcükler	184
Tablo 68. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Genel Söz Varlığına İlişkin Betimsel İstatistikler	185
Tablo 69. Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözlerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	186
Tablo 70. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri	187
Tablo 71. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri.....	188
Tablo 72. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri	190
Tablo 73. Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Deyimlere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	192
Tablo 74. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler	193
Tablo 75. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler.....	194
Tablo 76. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler	198
Tablo 77. Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan İkilemelere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	204
Tablo 78. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinden Yer Alan İkilemeler	205

Tablo 79. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler.....	206
Tablo 80. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler	208
Tablo 81. Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Terimlere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	211
Tablo 82. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinde Yer Alan Terimler	212
Tablo 83. Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Terimler.....	216
Tablo 84. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan Terimler	222
Tablo 85. Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Kalıp (İlişki) Sözlere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	229
Tablo 86. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere	230
Tablo 87. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere.....	233
Tablo 88. Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (İlişki) Sözlere	234
Tablo 89. Ders Kitaplarında Yer Alan Genel Söz Varlığının Karşılaştırılmasına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	235
Tablo 90. Ders Kitaplarındaki Düzeylerde Tekrar Eden Terimlerin Genel Görünümü.....	236
Tablo 91. Ders Kitaplarındaki Düzeylerde Tekrar Eden Deyimlerin Genel Görünümü.....	238

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil bilmenin gerekliliği her geçen gün önemini artırırken Türkçe de ulusal kimliğini aşarak evrensel diller arasında yerini almaya başlamıştır ki bugün dünyada en çok konuşana sahip diller arasındadır. Dil öğrenmenin birçok nedeni vardır. Siyasi, ekonomik, turizm gibi nedenlerin yanında eğitim amacıyla bireyler bir başka dili öğrenmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi Türkiyede birçok kurum ve kuruluş tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu öğretim merkezlerinin bazıları kendi bünyesinde hazırlamış oldukları Türkçe öğretim setleriyle eğitim vermektedir. Araştırma kapsamında da en çok tercih edilen üç Türkçe öğretim seti değerlendirilmiştir. Bunlar; Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (TÖMER) "Gazi TÖMER" hazırladığı Yabancılar İçin Türkçe Seti, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin hazırladığı "Ankara TÖMER" Yeni Hitit ve Yunus Emre Enstitüsü bünyesinde hazırlanmış olan Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setleridir.

Dil öğretiminin yanında değinilmesi gereken bir diğer konu da kültür aktarımıdır. Çünkü dil öğretimi ilkelerinden biri de 'dille beraber kültürün verilmesi' ilkesidir. Kültür sadece ait olduğu toplumun gelenek ve göreneklerini taşımaz aynı zamanda toplumu toplum yapan bütün niteliklerin dile yansımalarıdır. Bu sebeple dil öğretiminde kültür aktarımının işlevi yadsınamaz. Bu işlevi yerine getiren başlıca etkenler, ana dili Türkçe olan konuşanlar ve Türkçe öğretiminin en önemli malzemesi olan ders kitaplarıdır. Ders kitapları aracılığıyla öğrencilere aktarılan metinler, temalar, söz varlığı öğeleri kültürün birer yansıtıcısıdır. Bundan dolayı

yabancılara Türkçe öğretiminde öncelikli olarak önem verilmesi gereken konulardan biri öğrencilerin hedef dildeki söz varlığını geliştirmektir. Çünkü söz varlığının gelişmesi demek özellikle Türkçe öğretiminde sözcük ve sözcük grupları, kalıp (ilişki) ifadeleri, deyim, atasözleri, ikilemeler ve terimler gibi söz varlığı öğelerinin sıklığına bağlı olarak okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dilbilgisini kapsayan temel dil becerilerinin de gelişmesi anlamına gelmektedir. Becerilerin gelişmesini sağlayacak en etkili ve elverişli materyal ise ders kitaplarıdır. Ders kitapları da buna bağlı olarak, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda öğrenim seviyeleri göz önünde bulundurularak, günlük hayatta sıklıkla karşılaşacağı söz varlığı öğelerini bünyesinde barındırmalıdır. Böylelikle öğrenci maruz kaldığı hedef dili anlamlandırma sürecinde ders kitaplarını rehber edinebilir sesletim, doğru yazma ve konuşma, dilbilgisi kuralları gibi dile özgü ölçütleri geliştirmesine olanak sağlayabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, öğretim sürecinde yer alan söz varlığı öğelerinin saptanması özellikle öğretime uygun materyallerin hazırlanması ve öğrenciyi hedef dildeki günlük konuşma diline hazırlaması aşamasında önem taşımaktadır. Bu araştırma da Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında söz varlığı öğelerinin belirlenmesi üzerine temellendirilmiştir. Ana dili Türkçe olmayan ya da ikinci dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen öğrencilere ders kitapları aracılığıyla öğretilen söz varlığına kitaplarda ne kadar yer verildiğini tespit etmek; sağlıklı kültürel aktarımın sağlanması, sosyal hayat içerisinde hedef dili konuşan bireylerle iletişim kurarken kalıp (ilişki) sözlerinin kullanılması, etkili bir iletişim için güncelliğini koruyan ve sık kullanılan deyim, atasözleriyle dile hakimiyetinin güçlendirilmesi gibi özelliklerin edinilmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda öğrencilere ağırlıklı olarak hangi söz varlığı öğelerinin öğretilmesi gerektiğini ortaya koymak gereklidir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini; “Yabancı dil ya da ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan söz varlığı öğeleri ve oranları nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır.

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Yedi İklim, Gazi ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında yer alan söz varlığı öğeleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Ders kitaplarındaki söz varlığı öğeleri düzeylere (A1, A2, B1, B2, C1, C2) göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Öğretim setlerindeki söz varlığı öğeleri (atasözü, deyim, ikileme, kalıp (ilişki) sözler) nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki söz varlığı öğretimini görmek amacıyla öğrencileri hedef dilin günlük konuşma diline yaklaştıran, dildeki manevi ve kültürel söylemlere adaptasyonu sağlayan söz varlığı öğelerinden atasözleri, deyimler, kalıp sözler, terimler ve ikilemelere ders kitaplarında ne kadar yer verildiği saptanmıştır. Ayrıca en etkili öğretim materyali olan ders kitaplarının karşılaştırılmasıyla en verimli, en doğru, en etkili öğrenmeyi sağlayan yayının belirlenmesi için yol gösterici olmayı hedeflemiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yabancı dil öğretiminde hedef dilde iletişim kurabilmek ya da sosyal hayata adapte olabilmek bireyin o dile ne kadar hakim olduğuyla alakalıdır. Bu da o dile dair söz varlığının genişletmesiyle mümkündür. Söz varlığı olmadan temel dil becerilerini de olmayacağı düşünülürse; atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ve terimlerin öğretimine ayrıca yer verilmesi önemlidir. Aynı zamanda söz varlığı öğretimi bir dilin kültürünün de aktarılması anlamına gelmektedir ki bu sayede o kültürü her açıdan tanıma fırsatı sunar. Dolayısıyla hedef dili öğrenen birey dünyayı; kendi kültürü, ahlak anlayışı, inanışları, dünya görüşü dışında farklı bir bakış açısıyla

değerlendirebilir (Melanlioğlu, 2013). Bu sebeplerle ana dilinde olduğu kadar yabancı dil öğretiminde de üzerinde durulması gereken bir konudur.

Söz varlığı öğelerinin en verimli şekilde öğretilbileceği ve en kolay ulaşılabilen materyal ders kitaplarıdır. Bundan dolayı öğretimde kullanılan ders kitaplarında hangi söz varlığı öğelerine ne kadar yer verildiğini saptamak önemlidir. Söz varlığı ile ilgili çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar ya belli öğretim düzeyleri çerçevesinde ele alınmış ve karşılaştırılmış ya da tek bir beceri alanı kapsamındaki metinler incelenerek değerlendirilmiştir. Bu araştırmada ise TÖMER'lerde ve çeşitli öğretim merkezlerinde en fazla kullanılmakta olan 3 yayın seti ele alınmış ve ders kitaplarının her düzeyindeki tüm beceri alanlarını kapsayan metin içinde ve metin dışında yer alan söz varlığı öğeleri belirlenmiştir. Bu araştırmanın hem yabancılara Türkçe öğretimi alanına hem de yapılacak diğer araştırmalara ve araştırmacılara fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca tüm beceri alanlarına yönelik metinlerin incelenmesi alanyazındaki eksikliği kapatacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Yabancılara Türkçe Öğretimi ders kitaplarında Ankara Üniversitesi Tömer Yeni Hitit, Gazi Üniversitesi Tömer Yabancılar için Türkçe ve Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim yayınları ile sınırlıdır.
2. Hedef dil öğretiminde ve kültür aktarımında yalnızca söz varlığı esas alınmış; metinlerin konu, tema vb. özellikleri incelemeler dışında tutulmuştur.

1.6. Sayıtlar

Araştırmada,

1. Örneklem seçilmiş olan yayınlara ait ders kitaplarındaki metinlerin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan söz varlığı öğelerini yeterli düzeyde yansıttığı varsayılmıştır.

2. Araştırmacının söz varlığı öğelerini belirlerken metinleri eksiksiz taradığı varsayılmıştır.
3. Araştırma sonunda söz varlığının yabancılara Türkçe öğetimi ders kitaplarındaki seviye düzeylerine (A1, A2, B1, B2, C1, C2) göre farklılaşacağı varsayılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili literatür bilgisi taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. Dil nedir? Dil, iletişimin temeli olduğundan geçmişten günümüze süregelen bir araştırma konusu olmuştur. Bu nedenle dili tanımlayan pek çok görüş belirtilmiştir. Dil en sade şekliyle tanımlanacak olursa canlılar arasındaki etkileşim ve bildirişim aracı denilebilir. Ancak insanlar diğer canlılardan farklı bir dil sistematığı içerisinde anlaşılır ve iletişim kurarlar. Bu sistem diğerlerinden farklı olarak daha karmaşık ve gelişmiş bir yapıya sahiptir (Aksan, 2015).

Diğer canlılar ise iletişimlerini daha çok dürtüsel olarak ilkel yollarla kurarlar. İnsanları bu canlılardan farklı kılan nitelikleri konuşma becerisine ve aklını kullanabilme yeteneğine sahip olmalarıdır. İnsanlar bu yetileri doğrultusunda hem dilsel gelişmeler sağlamış hem de gelişen dünyaya ayak uydurarak dilini yaşatmış ve günümüze taşımıştır. Bu nedenle Aksan, “*dili, insanı insan yapan niteliklerin başında sayar*” (Aksan, 2015). Ona göre dil, insanların duygu düşünce ve isteklerini dile getirmelerini sağlayan ve yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmelerinde temel faktördür.

İnsanlar yaşamsal bir içgüdü olarak dünyaya geldiği andan itibaren ihtiyaç duyduğu her şeyi diliyle ifade etmektedir. Öyle ki doğduğu andan, bebeklik dönemini kapsayan gelişim evresine kadar ilk tepkileri dürtüsel kaynaklıyken, zeka gelişimiyle birlikte dili kavrar ve bunları dille dışavurmaya başlar.

Literatüre bakıldığında birçok dil tanımlamasıyla karşılaşılmaktadır. Ergin dili, “*insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir vasıta; kendi kanunları içerisinde yaşayan ve gelişen bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan*

sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemi”, olarak tanımlamaktadır (Ergin, 2002). Tanımdan da anlaşılacağı gibi dil, belli bir birikimin ürünü olarak yalnızca iletişim kurmanın aracı değil, toplumsal ve kültürel değerleri de aktarmayı sağlayan, bincelerce yıldır oluşturulmuş kurallar bütünlüğü içerisinde çok yönlü bir yapıdır.

Dil, sahip olduğu kurallarla ait olduğu topluma özgüdür. Bu kurallar sayesinde dildeki bozulmaların ve yok olmaların önüne geçilir. Ayrıca bu kurallara bağlı olarak konuşanlar, ortak bir dil birliği sağlayarak ulusu oluştururlar. Bunun için aynı kültürü paylaşan, aynı dille yazan ve konuşan insan toplulukları ancak o ulusun var olmasıyla mümkündür.

Farklı sosyo-kültürel yapılarıyla bir ulusu oluşturan bireyler benimsedikleri dil örgüsüyle iletişim kurarlar. Dolayısıyla her ulus kendi manevi değerlerini ve kültürünü de diline taşır. Bu sayede bir ulusun dil öğeleri incelendiğinde ona ait tarihi, edebi ve kültürel değerleri, inanışları, yaşam tarzı, ahlaki değerleri, dünya görüşü hakkında gerekli bilgiye ulaşılabilmektedir. Ünalın (2006) ise dili, “*bir anlaşma vasıtası olmaktan öte, iç dünyamızın dış dünyaya açıldığı kapı olarak*” tanımlamaktadır. Ona göre dil, köklü bir kültürü oluşturan, sonraki nesillere aktaran, güçlü bir ulusun oluşumundaki ve varlığını sürdürmesindeki en önemli araçtır.

Toplum içerisinde kullanılan ve konuşan doğal dil o kültürün insanına hastır. Buna bağlı olarak bireyler buldukları çevrenin değerleri doğrultusunda yaşarlar. Benzer fiziki ve duygusal tepkileri de ait olduğu kültürü göstermektedir. Bu yüzden kültüre yerleşen değerler aynı zamanda toplumsal değerlerdir. Bu değerleri içinde barındıran örf, adet, gelenekler de gelecek kuşaklara dil ile aktarılır.

Türk Dil Kurumu (2019) sözlüğünde “*dil, geçmişi, bugünü ve geleceği birbirine bağlayan, yaşananları aktaran, zaman içinde gelişip değişen, durumlara, olaylara ve kişisel ihtiyaçlara göre şekillenen, görme ve duyma gibi duyu organlarımızla kavranabilen canlı, bir diğer deyişle somut bir varlıktır.*” şeklinde tanımlamaktadır.

Yani dil yukarıdaki tanımlama doğrultusunda değerlendirilirse; değişen ihtiyaçlar ve istekler doğrultusunda dilde yapılan zenginleştirme ve yeniliklerle, tarihi geçmişimizi günümüze en doğru ve anlaşılır şekilde ulaştıran bir iletişim aracı olmuştur.

Saussure' ün tanımlamasıyla dil, “*konuşan kişinin işlevi değildir; bireyin edilgen biçimde belleğine aktardığı üründür. Önceden tasarlama gerektirmez. Bir başka deyişle ön hazırlığı veya bir kuluçka evresi olmaksızın anlık süreçteki tepkisel diyaloglara dayanır*” (Saussure, 1998).

En genel ve yalın tanımlamalardan birini Güneş (2017) yapmıştır. Ona göre dil, “*insanların duygu, düşünce ve gözlemlerini işaret veya kelimelerle paylaştıkları bir sistemdir. Her dilin kendi içerisinde bir sözlüğü, bürünsel özellikleri sözcük, ses, yapı gibi birimlerden oluşan bir işleyiş yolu vardır. İnsanlar gündelik yaşam içerisinde hayatın her alanında dilin işleyiş yolunu kullanarak iletişim kurarlar. Bu sebeple etkili ve doğru bir iletişim için hem teorik hem sosyal hayattaki dil kullanımı örtüşmelidir.*”

Tüm bu dil tanımlamalarından da anlaşılacağı gibi insan, dünyaya gelmesiyle birlikte onu diğer canlılardan ayıran düşünme ve dil yetisiyle içinde bulunduğu topluma göre dilini geliştirir ve kendi kültürünün değer yargıları doğrultusunda şekillendirir. Zaman içerisinde bu yapıyı kurallarıyla birlikte benimser ve toplumun bir parçası olur. Her toplum da kendi yaşayış tarzını, duygularını, düşüncelerini, geleneklerini, ahlak anlayışı, sanat anlayışı, hukuku yani kendi kültürünü diline yansıtır. Buna bağlı olarak farklı dillerdeki medeniyetler etkileşim içerisinde girildiğinde her millet kendine özgü olan dil ile iletişim kurar ve kendi değerlerini ortaya koyarak aynı zamanda kendi kültürünün taşıyıcılığını yapar. Bu sayede geniş bir evrene yayılır ve gelecek nesillere aktarılır.

Demirel (2010) bahsedilen tanımlamalardan yola çıkarak dilin ortak öğelerini şöyle sıralamıştır:

- 1- Dil, bir sistemdir.
- 2- Dil, seslerden oluşur.
- 3- Dil, bir iletişim aracıdır.
- 4- Dil bir düşünme aracıdır.
- 5- Dil insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır.

Dil olgusu tanımlanırken değinilmesi gereken diğer bir hususta ana dildir. Çünkü dil oluşurken kaynağı belli bir olgudan türeyerek farklı toplumların bünyesine yerleşir ki bu da dilin ait olduğu toplum içerisindeki niteliklerini belirler.

2.1.2. Ana dil. Ana dil, TDK (2019) tarafından en yalın haliyle “*kendisinden başka diller veya lehçeler üretmiş olan dil*” olarak tanımlanmaktadır.

Sözcükte var olan ‘ana’ kökünün sözlük anlamları incelendiğinde kaynak, temel, esas olduğu görülür ki ana dil kavramının da buradan çıktığı düşünülmektedir. Dilin kaynağını oluşturan arı dilin yöresel, bölgesel lehçelere ve kollara ayrıldığı görülmüştür.

Korkmaz (2010) ise ana dil tanımlamasında “*bugün ses yapısı, şekil yapısı ve anlam bakımından birbirinden az çok farklılaşmış bulunan dil ve lehçelerin, kök bakımından bilinmeyen bir tarihte birleştikleri ortak dil: Ana Türkçe, Ana Moğolca, Ana Altayca, Roman dillerine kaynaklık eden Latince gibi*” ifadelerini kullanmıştır.

Tüm bu tanımlar doğrultusunda ana dil değerlendirmesi yapılacak olursa, bütün diller bağlı olduğu dil ailesi içerisinde doğar ve gelişen zaman koşulları, değerler doğrultusunda gelenek görenekleri, inançları, kültürlerinin etkisiyle ana dillerinin ilk biçimden farklı olarak değişime uğramıştır. Yani toplumların bu değişim ve gelişmelerle oluşturdukları dilsel nitelikler de içinde buldukları ana dili çevresinde şekillenir. Bu yüzden açıklanması gereken diğer bir kavram ise ana dilidir. Çünkü bu iki kavram arasında benzerlikler olsa da iki ayrı anlam ifade eder. Öyle ki ana dili, yabancı dil öğrenen bireylerin hedef dilde maruz kaldığı toplumun niteliğini belirleyen esasları içerir.

2.1.3. Ana dili. Ana dil ve ana dili kavramlarındaki ortaklık ‘ana’ sözcüğüdür ki ana dili için bahsedilen anlamı kişiyi doğuran anne olarak tanımlanabilir. Kısaca kişinin doğduktan sonra annesinden öğrendiği dil olarak ifade edilebilir.

Bundan yola çıkılarak kişinin anne karnında var olduğu andan itibaren etkileşim kurduğu ilk kişi annesi ve daha sonra doğduğu çevredir. Buna bağlı olarak maruz kaldığı uyarıcı ve uyaranları sosyal çevresi ve ailesi aracılığıyla anlamlandırdığı dil olarak açıklanabilir (Oruç, 2016).

Aksan (2015)’da ana dili tanımlarken şu ifadeleri kullanmıştır: “*Başlangıçta annesinden ve yakın çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevreden, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir. Adından*

da görüleceği gibi bu dilin anne ile ilgisi, küçümsenmeyecek niteliktedir. Bununla birlikte Aksan bazı uzmanların, ana dili kavramında annenin temel olarak alınmaması görüşünde olduğunu belirtir. Ancak bu uzmanların da ana dili tanımlarında yakın çevreye önem verdiklerini ve ananın bu çevrenin odak noktası olarak düşünülmesinin doğal olduğunu söyler”.

Türkçenin sahip olduğu çok anlamlılık neticesinde “Ana dil” ve ”ana dili” kavramları karıştırılmakta ve yanlış kullanımlara yol açmaktadır. “Ana” sözcüğü de sözlükte birden fazla anlamı karşılanmasından dolayı ilk akla gelen ‘anne’ kalıbıyla değerlendirilmektedir. Bunun için iki kavrama da aynı anlamı yüklenmektedir. Bu karmaşanın netleştirilebilmesi için insanların dilinin niteliklerinin farkında olarak çok yönlü düşünebilmeye açık olması gerekmektedir. Ayrıca belirtilmelidir ki ana dilini oluşturan temellerin en önemlisi de söz varlığı unsurlarıdır. Çünkü söz varlığı denince akla gelen kavramlar o dilin barındırdığı kültürel niteliklerden, sosyal yaşamından, toplumsal değerlerinden geçer.

2.1.4. Yabancı dil. Yabancı dil, insanların ana dilleri dışında farklı amaçlarla yabancı toplumlarla etkileşimleri doğrultusunda sonradan edindiği ve yaşadığı çevrede aktif iletişim dilinden farklı olarak öğrendiği dil olarak tanımlanabilir (Şahin, 2013).

Demircan (2005)’a göre uluslararası ortak dillerin öğrenilmesi insanların her alanda, ihtiyaç duyacağı gereksinimleri karşılaması ve kurulan ilişkileri yürütebilmesi açısından da gerekli ve önemlidir.

Yabancı bir dil öğrenmek aynı zamanda ait olduğu dilin yaşam tarzını, dünya görüşünü, değer yargılarını, inanışları öğrenmek anlamına gelir ki bu da iki dil arasındaki kültür aktarımını sağlar. Yabancı dilde aktif olarak dili kullanabilmek konuşanın hedef dile yatkınlığı ve o dile ne kadar hakim olmasıyla ilgilidir. Ayrıca yeni bir dili öğrenmek ait olduğu ulusun söz varlığını da öğrenmek anlamına gelir.

2.1.5. Dil öğretimi/ yabancı dil öğretimi. Bir dil işlendiği, taşındığı, geliştirildiği ölçüde varlığını sürdürür ve evrenselleşir. Bu da ancak o dildeki yazılı, sözlü ürünlerle ve dil öğretimiyle mümkündür.

Dil öğretimi aynı zamanda hedef dildeki toplumun yaşayışı ile ilgili bilgi verdiğinden insanların, o dile ve topluma adaptasyonunu da kolaylaştırmaktadır. Bu durum bireyin ana dili ile hedef dil arasında karşılaştırma yaparak benzer ve farklı olan noktaları keşfetmesini sağlar. Ayrıca konuşma ve davranışlara etki eden yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi faktörleri farkına varır (Er, 2006).

Son yıllarda yabancı bir dil bilme gerekliliği her geçen gün artmaktadır. Gerek bireysel gerek kurumsal gerekse siyasal dünyada evrensel bir hakimiyet oluşurken insanları da bunun içine çekmesi olağandır. Çünkü bir ülke ne kadar çok uluslu bir yapıya sahipse o kadar çok dillige açık hale gelir. Bu yüzden pek çok alanda yabancı unsurlarla karşılaşma olasılığı her geçen gün artmakta ve yabancı dil bilme gereksinimini doğurmaktadır. Tüm bunlarda insanı yabancı dil öğrenmeye güdüleyici etmen haline gelmektedir.

Yabancı bir dil öğreniyor olmak aslında yeni insanlar, yeni kültürler ve farklı bakış açıları edinme girişimidir. Fakat bireyin, hedef dilin dil bilgisi kurallarına hakim olması ya da maruz kaldığı dili sadece anlamlandırıyor olması, o dili öğrenmiş olduğu anlamına gelmemektedir. Çünkü yabancı dil öğretimindeki temel amaç, hedef dili iletişim dili haline getirmiş olmak ve o kültürü edinmiş olmakla eş değer görülmektedir. Yani anlamlı bir iletişim için hedef dilin iletişimsel becerileri ile kültürel değerlerindeki beceriler örtüşmelidir.

2.1.6. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan kaynak kitaplar. Gerek ana dili öğretiminde gerekse yabancı dil öğretiminde ders kitapları öğretim sürecinde kullanılan materyallerin başında gelmektedir. Bu süreçte ders kitaplarının nitelikli olması da en önemli gerekliliklerden biridir. Ders kitapları hazırlanırken temel dil düzeyleri dikkate alınarak bütün beceri alanlarını geliştirecek şekilde metinlere ve etkinliklere yer verilmektedir. Bunların dışında ders kitaplarını destekleyen, öğrenci çalışma kitapları ve etkileşimli CD'ler öğretim setleri içinde mevcuttur. Günümüzde

Yabancılara Türkçe Öğretimi yapan kurum ve üniversitelerde yaygın olarak kullanılan başlıca Türkçe öğretim kaynaklarını şu şekilde sıralayabiliriz:

2.1.6.1. Gazi yabancılar için Türkçe öğretim seti. Gazi üniversitesi TÖMER bünyesinde hazırlanan öğretim seti A1, A2, B1, B2, C1 olmak üzere beş farklı düzeye göre beş ders kitabı ve dinleme CD'lerinden oluşmaktadır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine uygun olarak hazırlanmıştır. Kitaplarda yer alan metinler Türkçenin fonetik özellikleri ile konuların gündelik hayatta gerekliliği, birbiriyle ilişkileri esas alınarak kurulmuş temalardan oluşmaktadır. Okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dilbilgisi becerileri doğrultusunda hazırlanan etkinlikler de görsel ve işitsel olarak destekleyici niteliktedir (Gazi TÖMER, 2019).

2.1.6.2.Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretim seti. Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı dil uygulama ve araştırma merkezi TÖMER'in çalışmaları, Avrupa Konseyi'nin çağdaş dil öğretim ölçütleri ile bir araya getirilerek ortaya çıkarılmış bir üründür. Hazırlanan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti Temel (A1-A2), Orta (B1) ve Yüksek (B2-C1) düzeylerde, ders kitabı, çalışma kitabı, kitaplarda bulunan dinleme metinlerinin ses kayıtlarının yer aldığı CD'leri içermektedir. Bunlara ek olarak Yeni Hitit 1 ve 2 setleri öğretmen kitaplarını da içermektedir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçevesi doğrultusunda TÖMER tarafından geliştirilmiş olan Yetişkinler için Avrupa Dil Portfolyosu'nda (TÖMER ADP'sinde) belirlenen beceri düzeyleri de göz önünde bulundurulmuştur. ADP betimleyicilerinin gerektirdiği konulara göre düzenlenen ve 12 üniteden oluşan ders kitaplarında her bir ünite 3 alt konuya ayrılmıştır. Üniteler düzeye ve düzlemlere uygun metin türleriyle bezenmiş; metinler dinleme, okuma, sözlü anlatım, karşılıklı konuşma ve yazılı anlatım becerileri düzlemlerine yönelik etkinliklerle desteklenmiştir. Dilbilgisi kuralları ünite içerisine basitten karmaşığa doğru yerleştirilmiştir (Ankara TÖMER, 2019).

2.1.6.3.Yedi İklim Türkçe öğretim seti. Türkçe Eğitim müdürlüğü bünyesinde Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan kitap seti 6 ders kitabı, 6 çalışma kitabı,

6 adet öğretmen kılavuz kitabı ve CD'leriyle toplamda 30 materyalden oluşmaktadır. Seti oluşturan 6 ders kitabından her biri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde ifade edilen A1, A2, B1, B2, C1, C2 düzeyinin kazanımlarını kapsamaktadır. Kitaplarda yer alan metin ve görsel seçimleri de yaş ve düzeye uygun olarak günlük yaşamla bağdaştırılmış örneklerden tercih edilmiştir. Etkinlikler, öğretim ilkeleri göz önünde bulundurularak basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta sıralanmakta ve temel dil becerilerine uygun olarak belirlenmiştir. Her kitap sekiz üniteden oluşmuş temalar yaşam alanları dikkate alınarak seçilmiştir. Her ünite de kendi içerisinde üç bölüme ayrılmaktadır. Ünite sonlarında kelime dağarcığını zenginleştirmek ve kalıcılığı arttırmak için sık kullanılan kelimelerden oluşturulmuş kelime kutuları bulunmaktadır. Yine ünite sonlarında öğrencilerin kendilerini değerlendirebilecekleri bir bölüm ve dilbilgisi çalışmalarına yer verilmiştir.

Ayrıca Yedi İklim Türkçe Öğretim seti zenginleştirilmiş kitap (Z-Kitap) uygulamasıyla teknoloji destekli dil öğretiminden de yararlanılmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü tarafından geliştirilen bu yazılımla ders kitaplarına uyumlu etkinlik, slayt, video, ses kayıtları, görseller, oyunlar ile sınıf içi uygulamalar desteklenmiştir. Z-Kitap uygulaması 2014 yılından bu yana A1, A2, B1, B2, C1 düzeylerinde kullanılmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü kapsamındaki diğer yardımcı materyallerden bazıları da şunlardır:

- Yunus Emre Hikaye Kitapları Serisi (A1-A2)
- Yunus Emre Kültür Kitapları Serisi (C1-C2)
- Tematik Kelime Öğretimi Afiş Seti
- Video Etkinlik Kitabı
- Yedi İklim konuşma ve Yazma Kitabı
- Yedi İklim Damak Tadı Kitabı
- Resimlerle Kelime Öğreniyorum
- Türkçe Öğretim Portalı

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen bireyler için hazırlanan bu setler Yunus Emre Enstitüsü Kültür Merkezlerinde iş birliği içinde olunan Türkoloji Bölümlerinde ve yurt içindeki Türkçe Öğretim Merkezlerinde kullanılmaktadır (YEE TÖMER, 2019).

Son yıllarda daha pek çok Yabancılara Türkçe Öğretimi seti mevcuttur bunlardan bazıları;

Türkçe Öğreniyoruz I, II, III, IV.

Yabancı Dilim Türkçe (Dilmer)

Güzel Türkçeyi Öğreniyorum

Türkçe Öğreniyoruz-ORHUN

Türkçe Öğreniyoruz-GÜNEŞ

İpekyolu Yabancılar İçin Türkçe

Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı - İZMİR

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı

Yunus Emre Enstitüsü - Türkçe Öğreniyorum

Yunus Emre Enstitüsü - Haydi Türkçe Öğrenelim

Yunus Emre Enstitüsü - Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) gibi yayınların öğretim setleridir.

Bir yabancı dil öğretilirken hedef dilin söz varlığının da öğretilmesi ana dilinde söz varlığının öğretimi kadar önemlidir. Çünkü bireyler söz varlığı aracılığıyla kendini ifade edebilmekte ve karşısındakini anlayabilmektedir. Söz varlığı öğretimi tüm becerilerin geliştirilmesi açısından da önemlidir. Bu bağlamda bir dilin öğrenilmesinde ve öğretilmesinde söz varlığı öğretimi oldukça önem kazanmaktadır.

2.1.7. Söz varlığı. İletişimin en hızlı ve doğru şekilde gerçekleşmesi dille mümkündür. Dil ise oluşumu gereği sesler, sözcükler ve cümlelerle örülüdür. Yani dil olayların, varlıkların, nesnelerin, duyguların dışavurumunu üstlenen söylemlerden meydana gelir ve iletişimin temel taşıdır.

Birey doğduğu andan itibaren yaşamışlıklarıyla doğru orantılı olarak içinde bulunduğu çevre zincirinde kelime hazinesini ya da sözcük dağarcığını oluşturur. Buna bağlı olarak çevresinden edindiği ve doğal yaşamı içerisinde aktif olarak kullandığı tüm sözcükler onun etken sözcük dağarcığını oluşturur. Fakat tanımını ve anlamını bildiği sözcükleri sosyal hayatında iletişim bağlamında aktifleştiremiyorsa bu sözcüklerin oluşturduğu listeye ise edilgen sözcük dağarcığı denilmektedir. Dolayısıyla *“bireyin anlama dil becerisini işletirken edilgen söz dağarcığını;*

anlatma dil becerisini işletirken ise, özellikle sözlü iletişimde, etken söz dağarcığını kullandığını söylemek olasıdır” (Özdemirel, 2017).

Tüm bu dilsel birliklerden oluşmuş olan sözcük ve sözcük öbekleri bir dilin söz varlığını oluşturan yapılardır. Ancak bir dilin söz varlığından bahsederken, sözcüklerin yanı sıra o dile ait olan, gelenek ve göreneklerin, inanışların, sosyal hayatın yani kültürün taşıyıcılığını da üstlenen deyimleri, atasözleri, kalıp (ilişki) sözleri, terimleri ve çeşitli anlatım kalıplarında oluşmuş bütünü ele almak gerekir. Öyle ki söz varlığı, *“sadece bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar –ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir” (Aksan, 2015).*

Açıklamalardan da anlaşılacağı gibi söz varlığı; ait olduğu toplumun yaşanmışlıkları, tecrübeleri doğrultusunda şekillenmiş olan ortak kültür içerisinde oluşturdukları dilde var olan öğelerdir. Bu yüzden söz varlığı bir ulusun en somut yansıtıcısıdır.

Hengirmen, (1999) Söz varlığını *“bir dilde bulunan yerli ve yabancı bütün sözcüklerin oluşturduğu bütünlük”* olarak tanımlamaktadır. Fakat bu bütünlük içerisinde yer alan sözcükler sonsuz bir zamanda varlığını sürdürmeyebilir, bazı sözcükler zaman içerisinde geçerliliğini yitirerek kaybolabilir ve yerini yenileri alabilir. Yeni bir sözcüğün var oluşu, yeni bir ihtiyacı gündeme getirir ve eski kavramın değişebileceğine yönelik bir deneyimi gerektirir. Yeni sözcüğün topluma mal olması da ihtiyaçları karşıladığı ölçüde geçerli olur ve sözcük o toplumun diline yatkınsa toplum tarafından benimsenir ya da içselleştirilir. Yani yeni bir sözcüğün ortaya konmasından çok toplumda ne kadar kullanıldığı ve ne kadar yerleştiği önemlidir. Bunun için *“toplumca benimsenen kelimeler, doğru da yanlış da olsa belli bir kullanım sıklığına ulaşıncaya dilin söz varlığının birer ögesine dönüşür” (Aydın, 2004).*

Öyle ki dilde söz varlığı öğelerini oluşturan pek çok yapı mevcuttur. Bunlar kullanım alanları doğrultusunda adlandırılarak ve sınıflandırılarak öyle dile yerleşmişlerdir. Bu öğeler; terim anlamlı sözcükler, deyimler, atasözleri, kalıp (ilişki) sözler, ikilemelerdir. Dile yerleşen bu yapılar hayatın her alanında yer alabilirler. Söz gelimi

bilim, teknik, sanat ve zanaat alanlarının kavramlarını ifade eden terimler; belli bir durumu, olayı, insanların tutum ve davranışlarını betimleyen deyimler; bir ulusun bilgeliğini, yaşam deneyimlerini yansıtan ve kuşaktan kuşağa aktaran atasözleri; dünya dillerinde benzerleri bulunmakla birlikte, ana dilimize büyük bir anlatım gücü kazandıran ikilemeler ve insanların toplum yaşamlarında, belli bir kültürün ürünü olarak kullandıkları kalıp sözler (ilişki sözleri) söz varlığının sosyal hayata taşınmış örnekleridir (Okuyan, 2012).

2.1.8. Türkçenin söz varlığı. Türkçenin söz varlığının temel nitelikleri şu maddelerle özetlenebilir:

Türkçenin yapısından gelen birleştirme ve türetme yeteneği, dilin üremesine olanak sağlamıştır. “*Türkiye Türkçesinde türetmeye yarayan biçimbirimlerin (gı, -cı, -lık, -sız...gibi) sayısı 96 olarak bulunmuştur*” (Aksan, 1993).

- Her dil başka dillerden kelime alır ve onlara kelime verir. Bu sebeple Türkçedeki birçok yerli öge, diğer dillerin etkisiyle varlığını yitirerek yerine yabancı karşılıkları yerleşmiştir.
- Türkçe sondan eklemeli yapısı ve birleştirme yetisiyle kavramlaştırma sürecinde daha çok somut nesnelere ve doğadan yararlanmışlardır.
- Türkçede ikilemelerin sıkça kullanılması anlatımı güçlendirir ve anlamı pekiştirir.
- Türkçede eş anlamlı sözcük sayısı oldukça fazladır ve sıklıkla kullanılmaktadır.
- Türkiye Türkçesi yazı dilinde unutulmuş, kullanılmayan ve zaman içerisinde varlığını yitiren pek çok öge Türkçenin değişik lehçelerinde ve bugünkü Anadolu ağızlarında yaşamlarını sürdürmektedir (Aksan, 2015).

2.1.9. Söz varlığının içerdiği ögeler.

2.1.9.1. Temel söz varlığı. Aksan (2015), her dilin söz varlığını oluşturan sözcüklerin, temelde ikiye ayrıldığını belirtir. Bu ayrımı yerli sözcükler ile yabancı sözcükler ya da alınma sözcükler şeklinde yapar. Yerli sözcükler, kökeni ana dilde

var olan yani dilin kendine ait olan, başka dilden alınmamış sözcüklerdir. Bu sözcüklerin bir bölümü, çekirdek sözcükler ya da temel söz varlığı olarak adlandırılmaktadır.

Temel söz varlığı, içinde bulunulan toplumun zaman içerisinde kendine özgü oluşturduğu dil kapsamında ortak duyuşla aynı düşünce, his ve hayallerin coşkusunda ortaya çıkmış olan yerleşik birimler olarak tanımlanabilir. Dile yerleşmiş olan bu sözcükler de genellikle insan yaşamında birinci derecede önem arz eden kavramları işaret etmektedir. İnsanların temel ihtiyaçlarından doğan dürtüleri sonucu adlandırmalar, kavramlaştırmalar, çağrışımların dilin doğmasına olanak sağladığı düşünülürse dildeki en eski ve köklü sözcüklerin temel söz varlığı içinde var olan sözcükler olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki öncelikli olarak insanın kendinden yola çıkılarak baş, göz kulak gibi organ adları, yaşam için gerekli olan su, et, balık, buğday gibi temel besin maddeleri, insanın sosyal hayatında yakın ilişki içinde bulunduğu at, inek, koyun gibi hayvanlar, tarım hayvanları, tarım araçları, insanların en çok kullandıkları, eylemleri nitelendiren almak, vermek, gitmek, gelmek, yemek, içmek, gibi sözcüklerin yanında, sayı adları, akrabalık adları ile dini kavramları ve kişileri içeren, gelenek ve görenekle ilgili manevi kültürün yansıtıcıları olan sözcükler de günümüze kadar taşınan temel söz varlığı içinde değerlendirilir (Aksan, 2015 c.III; Aksan, 2015).

Bir dil tarihi boyunca her gün yeni bir insanın doğumuyla tekrar canlanır, böylelikle var olan dil hep yeniliğe ve değişime açıktır. Ancak zaman içerisinde en az değişen, en yavaş sözcük ölümüne uğrayan biçimbirimler ise temel söz varlığı öğeleridir. Çünkü bu sözcüklerin dil içi veya dil dışı etkenlerle değişimi ya da yok olması demek o ulusun mili değerlerinden birinin kaybolması demektir. Aksan (2015) da çalışmalarından yola çıkarak ulaştığı sonuçta, kalıt sözcüklerden oluşmuş bu yapıların *“1000 yılda ancak % 19’ unun değiştiğini, % 81’ in yaşamını sürdürdüğünü ileri sürmüştür.”*

Yukarıda belirtildiği gibi zaman içerisinde en az değişime uğrayan ve yok olmayacak söz varlığı öğelerinden bir tanesi de atasözleridir. Buna bağlı olarak atasözleri yüzyıllardan beri dilden dile dolaşmış, kimi çok az değişmiş, kimi de hiç değişmeden günümüze kadar ulaşmıştır. Bunun içindir ki atasözleri hem kültürün taşıyıcısı hem

de dilde kemikleşmiş yapılar arasındadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de atasözlerinin yer alması öğrenen kişinin yazılı ve sözlü dile olan hakimiyetini güçlendirmektedir.

2.1.9.2 Atasözleri. Eski tabiriyle darb-ı mesel olarak adlandırılan atasözleri, deneyimler doğrultusunda oluşan ve ait olduğu toplumun değerlerini, dünya görüşün, anlatım gücünü yansıtan yüzyıllarca nesilden nesile aktarılan sözlerdir.

Aksoy (1988), atasözlerini “*Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştırılan ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş önsözler*” olarak tanımlamaktadır. Atasözleri Türk yazın tarihinde XI. yüzyılda Karahanlılar döneminde Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmış olan Divanü Lügati't Türk'te ‘sav’ adıyla anılmaktadır. Öyle ki Türkçenin her döneminde, Türkçenin dilsel zenginliklerini ortaya koyan pek çok atasözü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra bugün kullanılmayan, unutulmuş atasözleri de vardır. Bunun başlıca nedeni atasözlerinin sözlü anlatım geleneğinin ürünü olmalarıdır. Çünkü atasözleri genellikle yazılı metinlerde yer almaksızın onları kullananlardan öğrenildikleri için kulaktan kulağa bu şekilde aktarılırlar. Bundan dolayı sonraki kuşaklara geçerken çoğu kez değişime uğrayabilir, yeni sözcüklerle başkalaşmalar sağlanabilir, orijinalinden uzaklaşıp yok olabilirler.

Kültür mirası sayılan atasözleri ait olduğu toplumun yaşam tarzından ve yaşam koşullarından etkilenerek oluşur. “Türk ulusu tarihi boyunca atla haşır neşir olduğundan, söz varlığında atla ilgili sözcükler, deyimler ve içinde atın geçtiği birçok atasözü bulunmaktadır. Aynı biçimde, geçim kaynaklarının tarıma dayalı olmasının getirisi olarak da eşek, koyun, öküz deve gibi hayvanlara dayalı sözcükler Türk ulusunun dilinde önemli yer tutmaktadır” (Aksan, 2002).

İnsanoğlu benzer olaylar veya benzer durumlar karşısında, toplumsal fark olmaksızın benzer tepkiler gösterebilmektedir. Bunun yanında farklı toplumlarla ilişkilerde ya da kültür akrabalığı nedeniyle bir dilden ötekine aktarılan atasözlerinin olması da tarih içerisinde karşılaşılan durumlardandır. Bu yüzden birbiriyle hiç ilişkisi olmayan dil birliklerinin söz varlığı içerisindeki atasözleri, birbirine yakınlık gösterebilir. Örneğin: Kendi deneyimleri sonucunda Türkçeye yerleşmiş bir atasözünde

“ ‘Gözden uzak olan gönülden uzak olur’ yargısı daha XI. Yüzyılda Divanü Lügat-it-Türk’te ‘Közden yırasa Könülden heme yırar.’ biçimiyle geçmektedir. Aynı yargı Fransızcada ‘Loin des yeux, loin du coeur’ (Gözlerden uzak, gönülden uzak); Almancada; “Aus den Augen aus dem Sinn” şeklinde dile getirilmektedir” (Aksan, 1993). Her ne kadar çeviri yoluyla dilden dile aktarmalar söz konusu olsa da atasözlerinin başka dillere çevrilmesi zordur. Çünkü Sağlam (2001)’ın belirttiği gibi her atasözleri ait olduğu toplumun önceki kuşaklarının izlerini ve onun dilsel imgelerini taşır. Yabancı dil öğrenmeye çalışan bir kişi, o dilin ana dili konuşurunun kullandığı atasözü ve deyimın anlamını, ancak sözcenin bağlamı ya da metnin diğer kısımları ile ilişkilendirdiği takdirde çözebilir. Bunun için de belli bir düzeyde dil birikimi ve dil hakimiyetine ulaşması gerekir ki ana dili Türkçe olan kişiler dahi, Türkçe atasözleri ve deyimleri anlamakta güçlük çekerler. Bunun nedeni, gösterilen ve kastedilenin farklı nitelikte olmasından kaynaklanmaktadır. Atasözleri ve deyimler başka bir dile çevrilirken karşılaşılan iki temel sorun vardır. Bunlardan ilki, öğrenenin ana dili ile hedef dilin yapıları arasındaki farklılık. Diğer de yabancı dildeki atasözleri ve deyimlerin ait olduğu toplumun yaşam şartlarının, inançlarının, değerlerinin, dünya görüşünün yani kendine has kültürünün çevirmenin yabancı olduğu bir kültüre ait olmasıdır. Dolayısıyla farklı kültürü yansıtan atasözleri ve deyimlerde kullanılan dilsel imgeler başka dillere çevrilmesini de zorlaştırmaktadır.

Türkçe, hayatın neredeyse her alanında, yaşanabilecek bir olay veya durum karşısında, söylenebilecek zenginlikte atasözü dağarcığına sahiptir. Atasözlerini bu denli çekici, sevilen ve yaygın kullanılabilirliğe yatkın kılan sebep ise; sözcükler arasında bir ritim ve ses uyumu olması ve söylenişte çeşitli söz sanatları vasıtasıyla, şiirli bir anlatım yaratarak akılda kalıcılığı kolaylaştırmasıdır.

Atasözlerinin niteliklerini Aksoy (1988) şu şekilde özetlemiştir:

- Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Bir atasözünün sözcükleri başkalarıyla değiştirilemez ve söz diziminin şekli de bozulamaz.
- Atasözleri az sözcükle çok şey anlatır, kısa ve özlüdür, çoğu bir iki cümleden oluşur: “Hamama giren terler.”, “Besle kargayı, oysun gözünü.” gibi.
- Bazı atasözleri sosyal olayların uzun bir gözlem ve deneme sonucu nasıl olduklarını anlatır: “Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.”, “Minareyi çalan kılıfını hazırlar.” gibi.
- Atasözleri doğa olaylarının oluşumunu da aktarır: “Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.”, Kork aprilin beşinden, öküzü ayırır eşinden.” gibi.
- Atasözlerin bir kısmı, toplumsal olayların oluşunu anlatırken insanlara ders de verir: “Ağlamayan çocuğa meme vermezler.”, “Öfke ile kalkan ziyan ile oturur.” gibi.

- Denemelere ve mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlak dersi ve öğüt veren atasözleri de vardır: “Ayağını yorganına göre uzat.”, “Bugünün işini yarına bırakma.” gibi.
- Bazı atasözleri de bilgelik gösterilerek öğüt verir, yol gösterir: “Korkunun ecele faydası yoktur.”, “Ölüm ile oç alınmaz.” gibi.
- Bazı atasözleri de töreleri ve gelenekleri bildirir. “Kızının dövmeyen dizini döver.”, “Kız beşikte, çeyiz sandıkta.” gibi.
- İnanişları bildiren atasözleri de vardır: “Baykuşun kısmeti ayağına gelir.”, “Akacak kan damarda durmaz.” gibi.
- Bazı atasözlerinin birkaç şekli ya da bölgelere göre değişebilen şekilleri vardır: “Denize düşen yılana sarılır.” atasözünün “Denize düşen yosuna sarılır.” şekli de kullanılır. “Keskin sirke kabına zarardır.” atasözü ise bazı bölgelerde “Keskin sirke küpüne zarardır.” şeklinde yaygındır.

Bahsedilen niteliklerinden de anlaşılacağı gibi atasözleri bir toplumun ve dilinin temel kültürel yapısını oluşturması sebebiyle dil öğretiminde de önemli bir yere sahiptir. Çünkü kültür aktarımı ve devamlılığı, toplumsal değerlerin öğretimi yine bu sayede gerçekleşmektedir. Ayrıca öğrenilen yeni dilin kavram ve ifade dünyasını anlamlandırabilme, karşılaşılan olay veya durumlarda doğru tepkiyi verebilme, kendini doğru ifade edebilme bireyin dile olan hakimiyetiyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla Türkçe öğretimi içerisinde gerek yazılı gerek sözlü olarak bireyin kendisini yetkin bir şekilde ifade etmesi deyim ve atasözlerini ne kadar öğrenildiğiyle alakalıdır. Ders kitaplarında incelenen atasözleri de sınıflandırılırken Aksoy (1988) ve Yurtbaşı'nın (2013) belirlediği nitelikler kaynak alınarak tablolastırılmıştır.

2.1.9.3. Deyimler. Söz varlığının diğer bir önemli ögesi ise deyimlerdir. Deyimlerde atasözleri gibi kültürel miras değerleridir. Öyle ki bir toplumun yaşam biçimi, çevre koşulları, gelenek ve görenekleri, önem verdikleri kavramlar, varlıklar, inanişlar kısacası maddi ve manevi kültürünün diline yansıyan tüm niteliklerini taşır. Ait olduğu toplumlumun nüktedanlığının, buluşlarının, uygarlığının yansıtıcısıdır. Dil bilim alanında da deyimleri ele alan Phraseologie ya da Idiomatic adı verilen özel bir dal mevcuttur. Bu bilimin inceleme alanı, deyimlerin oluşumları, biçim ve anlam yönünden nitelikleri, çeşitli özelliklerdir. Ayrıca değişik dillerin deyimlerini bir araya getiren sözlükler hazırlanır.

Aksoy'un (1988) tanımlamasında deyimler; “*bir kavramı, bir durumu ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümcedir*” şeklinde ifade

edilirken Aksan'a (2002) göre deyimler, “*genellikle bir durumu karşılayan olayların özelliklerini, insan karakter ve davranışlarını, insanın çeşitli fiziksel ve ruhsal niteliklerini betimlemek üzere, birden çok sözcükle oluşturulmuş*” olan yapılardır.

Türkçe, deyimler açısından oldukça zengindir. Türkçede deyimler oluşturulurken özellikle somutlaştırma, benzetme, aktarma adını verdiğimiz anlam olaylarından sıkça yararlanılmaktadır. Sözcükler gerçek anlamları dışında bir araya getirilerek deyimleştirilir ya da bir imgeden yola çıkarak belli bir olayı, durumu veya duyguyu karşılayan sözcük birleştirmeleri yapılabilir. Böylece insanın zihninde anlatılmak istenen durum veya olaya uygun düşen sahneler çizilerek canlandırılır. Bu yolla okuyan ya da dinleyenin zihninde güçlü bir anlam etkisi oluşturulur. Birkaç örnekle açıklanacak olursa; “*‘denizi geçip çayda boğulmak’* deyimini yapılması çok zor bir işi başarıp da ona oranla çok küçük bir sorunu çözemediği için başarısızlığa uğrayan bir kimsenin ya da kimselerin durumunu anlatmak üzere kullanılmış bir somutlaştırma örneğidir.” Yine *‘İğneyle kuyu kazmak’, ‘çam devirmek’, ‘kedi olalı, bir fare tutmak’, ‘suya götürüp susuz getirmek’* vb. deyimler de somutlaştırma yoluyla oluşturulmuştur” (Aksan, 1993).

Türkçede benzetmeden yararlanılarak oluşturulan deyimlerde ise genellikle ‘gibi’ ilgeci veya ‘dönmek, benzetmek’ eylemleri kullanılır. “*Çorap söküşü gibi gitmek;* sözünde, çorabın söküşündeki kolaylığı göz önüne getiren bir benzetme, kullanılırken; *iğne ipliğe dönmek;* deyiminde ise bir kişinin aşırı derecede zayıflaması, kilo kaybetmesi sonucu iğnenin inceliğine yapılan bir göndermeyle benzerlik sağlanmıştır ” (Aksan, 2002).

Doğada bulunan nesnelerin insanlarla bağdaştırılmasıyla oluşturulan aktarma türlerinden “*sokak süpürgesi*” deyimini; çok gezen, durmadan sokakta dolaşan kadınları betimlemeye yöneliktir (Aksan, 1993). *‘Kaldırım mühendisi’, ‘tok evin aç kedisi’, ‘yumuşak başlı’* vb. nitelikte oluşturulmuş deyimler yine bu örneklendirme içinde değerlendirilir. Bu gibi kullanımlar anlam biliminde alışmamış bağdaştırmalar olup zaman içerisinde insanlar tarafından benimsenmiştir. Bunlar dışında Türkiye Türkçesinde deyimleştirmeye uğramadan kalıplaşma niteliği gösteren deyimler de mevcuttur. “*‘Ateşi düşmek’, ‘boğazı kurumak’, ‘gözleri parlamak’, ‘uykusu açılmak...’*” gibi örnekler vardır (Aksan, 2002).

Ana dilimizde, çeşitli anlam olayları vasıtasıyla kurulmuş deyimler arasında, tamlamalar da yer almaktadır. “Ad tamlaması oluşturan deyimlerden kaba saba kimseleri anlatmak için ‘meşe odunu’, herkese yüksekten bakan, kendini beğenmiş kimseleri anlatan ‘ekin iti’; sürekli olarak yerli yersiz konuşmaları niteleyen ‘laf ebesi’, ‘cırcır böceği’, sayılırken sıfat tamlaması kuruluşundaki deyimler için ‘eski toprak’, ‘dilli düdük’, ‘karnı geniş’, ‘biçilmiş kaftan...’ gibileri bulunmaktadır. Bunların yanında tümce yapısındaki deyimlerin de yer aldığı görülmektedir; ‘ne yardan geçer, ne serden’; ‘ele verir talkını, kendi yutar salkımı,’ ‘değirmenin suyu nereden geliyor?’, ‘hangi rüzgar attı?’, ‘tencere dibin kara, seninki benden kara’, ‘ya bu deveyi gütmeli, ya bu diyardan gitmeli...’ gibi özgün örnekler dilimizde yer almaktadır. Bunların yanında bazı ikileme grupları da deyim kabul edilebilir; ‘komşu komşu’, ‘bet beniz’, ‘kaba saba’ vb. gibi”(Aksan, 2002).

Aksoy (1988) deyimlerin özellikleri şöyle sıralamıştır:

- Deyimler kalıplaşmış ifadelerdir. Bu sözcüklerin, eş anlamlıları ile de olsa, değiştirilemeyeceği anlamına gelir. Bu nedenle ‘kara gün dostu’ yerine ‘siyah gün dostu’ denilemez.
- Deyimlerin anlatımı özlü ve ilgi çekicidir: ‘kazan kaldırmak’, ‘göz gözü görmemek’ gibi.
- Deyimler genellikle birden fazla sözcükten oluşan gruplardır. Ancak bu konuda dilbilimciler farklı görüşler içindedir. Aksoy (1988), deyimlerin en az iki sözcükten ibaret olduğunu söylerken, Aksan (2015), tek sözcükten oluşan deyimlerin olduğunu öne sürer “akşamcı, kaşarlanmış, sudan, gözde, gedikli gibi. Bunun yanında cümle halinde olan deyimler de vardır.
- Cümle halinde olan deyimler atasözü ile karıştırılabilmektedir. Deyimlerin atasözlerinden farkı, bir hüküm belirtmemesi, genel kural niteliğinde olmayıp bir durumu, kavramı hoş, dikkat çekici bir anlatımla ifade etmeye çalışmasıdır. Atasözleri ise ders ve öğüt verme amacındadır.

Deyimler de atasözleri gibi milli kültürün yansıtıcıları olup hem günlük konuşma dilinde hem de edebi dilde sıkça kullanılmaktadır. Bu özelliğiyle de yabancılara Türkçe öğretiminde ayrı bir yerleri vardır. Öğrencilerin anlatımlarında deyim ve atasözlerini gerektiği yerde kullanmaları onların dile ne kadar hakim olduğunu göstermenin yanı sıra o kültürü ne kadar benimsedikleriyle de alakalıdır. Fakat bu yapıların öğrenilmesi ve öğretilmesi oldukça güçtür. Çünkü mecaz anlam taşınması, imgesel oluşu öğrenilmesini ve anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Birey bu ifadeleri tam ve doğru olarak anlamlandırıldığında karşısındaki kişiyi tam olarak anlamış, etkili bir iletişim sağlamış olacaktır.

Deyimleri anlama ve anlamlandırma sürecinde birçok nedenden kaynaklı zorluklar yaşanmaktadır. Abisamra'ya (2002) göre deyimleri anlamlandırma da yaşanan zorluk farklı dillerdeki yapısal, kültürel, söz dizimsel, anlamsal farklılıkları oluşmasına neden olan, toplumların yaşamışlıkları, tarihsel geçmişi, gelenek görenekleri, etik ve estetik değerleri doğrultusunda şekillenen dilsel ve kültürel yapısının özelliklerine uygun olarak deyimler üretmesi ve bu özellikleri dillerine yansıtmalarından kaynaklanmaktadır. Deyimleri anlama sürecinde görülen bir başka zorluk nedeni de uzlaşımsal anlamlarının dışında kullanılmalarıdır. Yani deyimlere bilinen anlamının dışında anlamlar yüklenmesi; ekleme, kısaltma, birleştirme, değiştirmelerle sözcük oyunlarının yapılması ya da deyimın anlamının bünyesindeki sözcüklerin gerçek anlamından çıkarılamaması gibi durumlar anlaşılabilirliği zorlaştıran etkenlerdendir.

Görüldüğü üzere, gerek kuruluş gerekse anlam bakımından birbirinden ayrılan özellikleriyle deyimlerin birçok türü bulunmaktadır. Deyimler de aynı atasözleri gibi bir toplumun diline yansıyan kültürünün izlerini ve ipuçlarını ortaya koyan söylemlerdir. Çoğunlukla deyimleri ilk kullananların kim olduğu bilinmez ya da unutulur. Bunun için büyük bir bölümü başlangıçta bir kişi tarafından türetilir ve kullanımı yaygınlaştıkça sonradan dile yerleşir. Yani deyimler de bir dilin anonim ürünlerindedir ve her deyim kendi ulusunun damgasını taşır (Aksan, 2002). Aynı zamanda deyimler içerdiği mecazi ifadeler ve söz sanatlarıyla Türkçenin zengin söz varlığı öğelerindedir. Buna dayanarak deyimler bazen hoşça gidecek, söyleyene zevk veren ve hatırdan kalmayı sağlayan öğeler içerirken bazen de abartmaya kaçabilirler.

Anlama ve anlatma gücünü geliştiren ve pekiştiren bir diğer söz varlığı unsuru da ikilemelerdir. Dili kullanırken ikilemelere yer verilmesi bireyin içinde bulunduğu duygu durumunu ya da bir olayı ifade ederken anlatımına tezlik, pekiştirme, vurgu anlamı katar. Deyimler ve atasözleri gibi kültür aktarımını sağlamlaştıran ikilemelere de dil öğretiminde yer verilmesi hedef dil konuşurunun dile hakimiyetini güçlendirir. İncelenen kitaplardaki deyimler Akpınar (2010)'ın çalışmasındaki deyimler sınıflaması göz önünde bulundurularak tablolaştırılmıştır.

2.1.9.4 İkilemeler. Günümüz Türkçesinde hâlâ varlığını sürdüren ikilemeler başka bir anlatım yoluna gerek duymadan bir duygu durumunu ya da verilmek istenen bir mesajı, dinleyene güçlü ve etkili bir şekilde ifade ettiği gibi kavramın zihinde algılanması sırasında, onun pekiştirilmesine olanak sağlar (Aksan, 2002).

Ana dilimizin biçim, söz dizimi, sözcük bilim ve anlam bilim bakımından önemli niteliklerin taşıyıcısı olan ikilemeler; Yunanca *hendiadyoin* terimiyle adlandırılmakla birlikte diğer dünya dillerinde de –Türkçeye yaklaşan oranda – Korecede ve bir ölçüde Japoncada kullanılmaktadır (Aksan, 2015). Bundan yola çıkılarak belirtilmelidir ki Türkçe, başka dillerde çok seyrek kullanılan bu anlatım yolunda değişik yapılarda, anlam ve ses açısından son derece ilgi çekici bağdaştırmalarla olağanüstü güçlü, özgün ve etkileyici anlatım biçimleri ortaya koymaktadır.

Hatiboğlu (1981) ikilemeyi tanımlarken, “*anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılması*” olarak ifade etmiştir. Türkçenin değişik çağlardaki tarihsel yazınlarına değinilecek olursa Köktürk yazıtlarından başlayarak ikilemelerin her alanda sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan eş anlamlı sözcüklerle oluşturulan ‘iş küç’ (iş, güç, hizmet), ‘oguş bodun’ (kabile, halk), ‘eçü apa’ (ecdat), ‘ad kü’ (ad, şöhret) vb. sıfatlardan oluşturulan ‘kürlüg tebliğ’ (hilekar), ‘yok çıgan’ (fakir, sefil); eylemlerin birlikte kullanılmasıyla da ‘yanılmak yazınmak’ (yanılmak, hata etmek), ‘öğirmek sebinmek’ (sevinmek) vb. ikileme örneklerine rastlanırken, ‘enili eçili’ (küçüklü büyüklü), ‘beg bodun’ (bey ve halk) gibi zıt anlamlı sözcüklerle kurulmuş ikilemelerle de karşılaşılmaktadır (Aksan, 2015). Yine Uygur dönemindeki dil ürünleri de ikileme kullanma eğiliminin ne ölçüde yaygın olduğunu göstermektedir. “Altun Yaruk adlı yapıtta geçen örneklerde ‘aş içkü’ (yiyecek içecek), ‘ton kedim’ (giysi, giyim), ‘orun töşek’ (yer, döşek), ‘at yanga’ (at, fil)... şeklinde ikilemelerin görülmesi mümkündür“ (Aksan, 2002).

Türkçede ikilemeler oluşturulurken pek çok türetme yolundan yararlanılarak yerli yabancı sözcükler ve sözcük köklerinden yepyeni kavramlar yaratılmaktadır. Hatiboğlu (1981) ikilemeleri anlam bakımından kuruluş özelliklerine göre şöyle sınıflandırmıştır:

1. Aynı sözcüğün yinelenmesiyle oluşanlar; uslu uslu, demet demet, çeşit çeşit, yavaş yavaş... gibi sayısız sözcüğün bir araya getirilerek tekrarıyla oluşan ikilemelerdir.
2. Eş anlamlı sözcükler ile oluşanlar; ses seda, kılık kıyafet, it köpek, deli divane...
3. Yakın anlamlı sözcükler ile oluşanlar: hısım akraba, doğru dürüst, akıl fikir, eş dost, sağ salım, yalan yanlış... gibi.
4. Zıt (Karşıt) anlamlı öğelerle oluşanlar; aşağı yukarı, ileri geri, er geç, içli dışlı, güle ağlaya, bata çıka...
5. Biri anlamlı biri anlamsız başka bir sözcükle oluşanlar; çoluk çocuk, yemek memek, para mara, eğri büğrü, cümbür cemaat vb. örnekler çoğaltılabilir. Genellikle birbiriyle ses yakınlığı olan iki öğenin eşleştirilmesi tercih edilmektedir.
6. İki de anlamsız sözcüklerle oluşanlar; abuk subuk, ıvır zıvır, abur cubur, eciş bücüş, apar topar... Bu gibi ikilemeler oluşturulurken Türkçenin ses açısından uyumuna önem verilir. Buna bağlı olarak *alliteration* denen ses yinelemelerine başvurulabilir.
7. Yansıma sözcükle oluşanlar: şırıl şırıl, horul horul, vızır vızır, lıkır lıkır, gümbür gümbür... gibi doğadaki sesleri karşılayan sözcüklerden doğmuş ikileme kalıplarıdır.

Sonuç olarak, ikilemeler bir duyguyu, düşünceyi veya durumu daha etkili, anlatımı daha güçlü kılarken, bir kavramı da aynı oranda pekiştirme, vurgulama etkisine sahiptir. Türkçedeki yeri de bir o kadar önemlidir. Çünkü onu diğer dillerin söz varlığından farklı kılan, üretme ve türetmedeki dilsel zengiliği ortaya koyan başlıca ele alınması gereken söz varlığı öğelerindendir. Araştırma kapsamında incelenen ders kitapları da ikilemeler açısından sınıflandırılırken Hatiboğlu (1981)'nin belirlediği sınıflama çerçevesinde değerlendirilmiştir.

2.1.9.5. Terimler. Terimler de sürekli bir devinim içerisinde. Çünkü her gün çeşitli alanlardaki yeni buluşlar ve yeni gelişmeler, yeni kavramları doğurmaktadır, bunlar da birçok yolla adlandırılmaktadır. Dilde var olan sözcüklere yeni anlamlar kazandırılarak, yeni öğeler yaratılarak, başka bir dilden alınarak dildeki bu eksiklik karşılanmaktadır. Terimler ülke sınırlarından çıkarak dünyaya yayılıp evrenselleştikçe, ya özgün biçimiyle ya başka şekilde adlandırılarak ya da girdiği dilde çevirilerek yerleşebilir (Aksan, 2002). Öyle ki bir ülkede bilim, teknik, sanat ve zanaat dalları ne ölçüde gelişip bu dallarda yapıtlar verilirse o ülkenin dilindeki terim söz varlığı da o ölçüde genişler ve gelişir.

Aksan (2015)'a göre yerleştirilmek istenen ya da yeni türetilen terimler için aşağıdaki yollar kullanılmaktadır:

- Dilin kendi öğelerine yeni anlamlar yükleme yoluyla dilden karşılama: Dişçilikteki *köprü*, marangozluktaki *diş*, makinelerdeki *bıçak* gibi.
- Birleştirme: *tekel*, *bilgisayar*, *atardamar*, *göstergebilim*, *dilbilim* gibi.
- Canlandırma: Dilin unutulmuş, kimi zaman yalnız lehçe ve ağızlarda yaşayan öğelerinin yeniden kullanım alanına alınması: *nicelik*, *nitelik*, *alan*, *tanık* gibi.

- Çevirme: Bütün dünya dillerinde, çeviri yoluyla yabancı kavramların dile aktarıldığı görülmektedir. Türkçede de pek çok örneği bulunmaktadır; *fizikötesi, ısıölçer, bilim kurgu, kitle iletişim aracı, sesyazar...* gibi.
- Türetme: Yeni ve yabancı kavramlar, dilin kendi kök ve eklerinden türetilen yeni öğelerle karşılanır: *saplantı, duyurga, seçenek, asalak, benzeşme, okutman...* gibi.

Görüldüğü üzere Türkçe alışılmamış bağdaştırmaları, farklı anlatım yollarıyla üretme ve türetmeye en yatkın dil niteliğine sahiptir. Bunların yanında zengin biçim birimlere de sahip bir dil olduğundan, kendi kültür dilini oluşturması adına türetme en geçerli ve gerekli yoldur.

Sonuç olarak terimler için kesin bir sınır çizme olanağı olmayacağı söylenebilir. Bununla birlikte terimlerin genel nitelikleri Zülfikar (2011)'a göre şöyle özetlenebilir:

- Terimler genel olarak tek anlamlı öğelerdir: Üçgen (geometri terimi), toplardamar (tıp terimi), çekim (dilbilgisi terimi) gibi.
- Terimler türetilirken, yeni beliren ya da yerleştirilmek istenen kavramlar için çeşitli yollara başvurulabilir.
- Terimler bazı yönleriyle genel dilde kullanılan öteki sözcüklerden ayrılırlar. Terim dışında kalan herhangi bir sözcük bir cümlede, yanında bulunduğu sözcüklere göre anlamca ve görevce değişikliğe uğrayabilecekken, terimlerde böyle bir durum söz konusu olmaz. Anlamları sabittir ve cümle içinde olsa bile değişik anlamlarda kullanılmaz.
- Terimler halkın sözvarlığında yer almaz ama halk ağzında kullanıp da sonradan terim özelliği kazanmış vardır. Öte yandan halk arasında çeşitli sanat erbabının (kuyumcu, demirci gibi) kullandığı, o sanata ait sözcükler terim sayılır.
- Gündelik dilde sık geçen bir sözcüğün terim olarak kullanılması söz konusu olabilir. Çünkü sözcüklerin temel, mecaz ve yan anlamlarının dışında bir de terim anlamları vardır. "Bunda benim bir suçum yok." cümlesinde 'suç' sözcüğü 'kabahat' anlamındadır. Hukukun 'kanunlara aykırı davranış, cürüm' diye tanımladığı 'suç' ise terimdir.

İncelenen ders kitaplarındaki bilim ve sanat alanlarına ait terim anlamlı sözcükler sınıflandırılırken TDK (2019) terimler sözlüğü kapsamında sözcüğün hangi bilim-sanat alanına ait olduğu belirlenerek sınıflandırılmış ve uygun alana yerleştirilmiştir. Bu alanlar sınıflandırılırken belirlenen ana başlıklar kapsamında ele alınan terimler olduğu gibi kendi alanı içerisindeki terimler de ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir. Ekonomi terimleri kapsamında: İktisat, ticaret, para, yatırım; fen bilimleri terimleri kapsamında: Matematik, fizik, kimya, biyoloji, geometri, ölçü; sosyal bilimler terimleri kapsamında: Coğrafya, tarih; sağlık terimleri kapsamında: Hastalık, eczacılık, tıbbi kurumlar; eğitim terimleri kapsamında: Eğitim kurumları; spor terimleri kapsamında: Basketbol, futbol, atletizm, maç; güzel sanatlar terimleri kapsamında: Resim, müzik, tiyatro, görsel sanatlar, zanaat; edebiyat terimleri kapsamında: Yazın, dil bilgisi, söz sanatları, söz varlığı.

2.1.9.6. Kalıp (ilişki) sözler. *Türkçenin söz varlığı açısından zenginliği ve güçlülüğünü ortaya koyan bir diğer önemli söz varlığı ögesi de kalıp (ilişki) sözleridir. Kalıp sözler birçok çalışmada çeşitli adlandırmalarla ifade edilmiştir. “Bazı araştırmacılar ‘kalıp sözler’ terimini kullanırken (Özdemir, 2000; Yüceol Özezen, 2001; Aksan, 1993; Develi, 2013), (Ünalın, 2012) ‘ilişki sözleri’, (Demircan, 2005) ‘kalıp sözler ve örgüler’, (Toklu, 2013) ‘iletişimsel sözler’ (Güzel ve Barın, 2016) ‘günlük hayatta kullanılan diğer kalıp ifadeler’ şeklinde adlandırmış ve (Kaya, 1997) ‘kalıplaşmış söz’ ifadesini kullanmayı tercih etmiştir. Aksan’ın (2002, 2005, 2011a, 2011b, 2015) da bu sözlerin yerine ‘kalıp sözler’ ve ‘ilişki sözleri’ ifadelerini bir arada kullandığı görülmektedir” (Ertürk Şenden, 2017). Türkçede birçok dilden farklı olarak bu türden ifadelerin sayısı da daha fazladır.*

Bilindiği gibi her toplumda benzer durumlarda söylenen, belli duygu durumlarını dile getiren klişeleşmiş söz grupları vardır. Şöyle ki bir kimseyle karşılaştığında selamlaşırken, bir kimseden bir şey rica ederken, bir kimse evlendiğinde, doğum yaptığında veya hasta olduğunda ya da yardım, iyilik karşılığında bir kimseye söylenmesi gelenek olmuş sözler zaman içerisinde toplumca benimsenerek yerleşik kültür öğeleri durumuna gelirler (Aksan, 1993). O yüzden bir yabancı dil öğrenirken de yalnızca o dilin dilbilgisi kurallarını, sözcüklerinde geçen kullanım biçimlerini öğrenmek yetmemektedir. O dili konuşan toplumun kültürünü, insanlar arasındaki davranış biçimlerini, değişik durumlarda söylenmesi gereken sözlerini, tepki tarzlarını, hitap yollarını ve davranışlarını da tanımak gereklidir.

Topluma yabancı bir kişinin böyle bir birikim edinebilmesi için ya o toplumda bir süre yaşaması, ya da o toplumun yazılı ürünlerinden yararlanması sağlanmalıdır. Bundan yola çıkılarak son yıllarda yapılan düzenlemelerle yabancı dil öğretimi sırasında bu birikimin edinilmesini sağlayacak planlamalar yapılmaktadır.

Her toplumun, kendi ortak dilinde oluşturduğu kalıp (ilişki) sözler içerik bakımından birbiriyle yakınlık gösterebilir genelleştirilebilir birbirinden ayrılmaktadır. Benzerlik gösteren yapılar daha çok dinsel inanışlar ve görgü kurallarından kaynaklanan biçimlerdir. Nasıl ki batı dillerindeki dini içerikli ilişki sözleri Hıristiyanlığın izlerini taşıyorsa, Türkçedeki örnekleri de İslam kültürünü benimsedikten sonra büyük ölçüde Allah kavramına dayalı sözlerle karşılanmıştır. Örneğin; Türk toplumunda genellikle bir işin istenen biçimde sonuçlanması üzerine “Tanrı’ya şükür”, “Allah’a

şükür” sözleri kullanılırken, Fransızca *“Die soit Loue, grace a Dieu”*, Almancada *“Gott sei Dank”*, İngilizcede *thank God* sözleri de benzer durumlarda aynı amaçla söylenmektedir. Bir ölüm olayının gerçekleşmesi durumunda da Almancada kullanılan *“Gott erhalte euch am Leben”* ile Türkçedeki *“sizlere ömür”* ve *“Tanrı sizlere ömür versin”* gibi sözler birbiriyle aynı doğrultuda söylenmiş kalıplardır. Yukarıdaki örnekler gibi söyleme yerleşmiş benzer sözler dua olma özelliğini yitirmiş, kalıp sözler haline gelmişlerdir (Aksan, 1993).

Herhangi bir dili konuşan toplumun dünya görüşlerine, inançlarına, kültürel özelliklerine ışık tutan, dolayısıyla tüm bunları diliyle de olduğu gibi ortaya koyan kalıp (ilişki) sözlerine ilişkin en zengin örnekleri Türkçede bulmak mümkündür. Doğumda (gözünüz aydın, analı babalı büyüsün, ömürlü hayırlı olsun, Allah dört gözden ayırmasın, güle güle büyütün...); nişanlanma ve evlenmelerde (Allah mesut etsin, bir yastıkta kocayın, Allah tamamına erdirdin...); ölümlerde (başınız sağ olsun, Allah acısını unutturmasın, Allah sizlere ömür versin, Allah rahmet eylesin, toprağı bol olsun...); yardım, iyilik bir hatıra karşılığında (teşekkür ederim, sağ olun, ömrünüze bereket, Allah razı olsun, Allah ne muradın varsa versin...); istek, rica gerektiren durumlarda (rica edebilir miyim?, bir zahmet, lütfen, gözünü seveyim, kurban olayım...); bir misafiri karşılamada ya da karşılanmalarda (hoş geldiniz, hoş bulduk, hoş geldiniz sefa getirdiniz...); vedalaşmalarda (Allah’a emanet olun, güle güle gidin, Allahımsarladık, hoşça kalın, yolunuz açık olsun...); gündelik yaşam içerisinde karşılaşma ve selamlaşmalarda (günaydın, iyi günler, iyi akşamlar, iyi geceler, Selamünaleyküm, Vealeykümselem,..) söylenen sözler gibi çeşitli durum ve olayları niteleyen pek çok kalıp söz dilimizde mevcuttur (Aksan, 2015). Bu örnekler bölgelerdeki ağız özellikleri ve kişilerin arasındaki ilişkilere bağlı olarak da çoğaltılabilir.

Türkçede kalıp sözler bağlamında değerlendirilen ‘Hayır duaları’ (alkış) ve ‘Beddua’ (kargış) örnekleri de bulunmaktadır. İnsanlar kurdukları ilişkilerde bazı durumlarda karşılaştıkları davranış değişiklikleri doğrultusunda yani yapılan bir iyilik veya yardımın karşılığında ya da yapılan bir kötülüğün ardından söylemde bulunma gereği duyarlar ki bu duaları ve bedduaları oluşturur. Yapılan bir iyiliğin, yardımın iyi niyet göstergesi olarak o kişi için güzel dileklerin dile getirilmesi ‘dua’ olarak adlandırılır. Dualar (alkış) anlaşılacağı gibi kişinin iyi temennilerinin ve minnetinin ifadesi olan

kalıp sözlerdir. Eski Türkçede ‘*alkış*’ adıyla bilinmektedir. Alkış sözcüğü *alkamak* ‘hayır dua da bulunmak, beğenmek, övmek’ eyleminden türetilmiş, türevleri olarak *alkalmak* ‘alkışlamak’, *alkış almak* ‘alkışlanmak, övülmek’, *alkışçılık* ‘şakşakçılık’ sözcükleride kullanılmıştır (Kaya, 1997). Günlük yaşamda ‘Allah gönlünüze göre versin, Allah utandırmasın, Allah tuttuğunuzu altın etsin, iki cihanda aziz ol, koluna kuvvet kesene bereket... gibi yaygın kullanımlarının yanında Anadolu ağzında da pek çok örneğine rastlanmaktadır.

Kötü bir olay, durum karşısında ya da bir kişiden görülen zarar, kötülük karşılığında insanlar rahatlamak ve teskin olmak için, maruz kaldığı durumu ifade etmek adına çaresizce beddualara başvururlar. Buna bağlı olarak beddualar da o kişinin kötü düşünce ve dilekleri içeren, duygu durumlarını somutlaştıran kalıp sözleri oluşturur. Özetle ‘kötü dilek’ şeklinde tanımlanabilir; *ah, bedat, ilenç, inkisar, kargış, lanet* gibi adlandırmaları da vardır (Kaya, 1997). Özellikle söyleyeni derinden etkileyen mutsuzluğun, kızgınlığın, üzüntünün dışavurumudur. Farsça *bed* ‘kötü’ ile Arapça ‘dua’ sözlerinin bir araya getirilmesiyle oluşmuştur. “Ayıbını yer örtsün, Allah cezanı (belanı) versin, Allah canını alsın gibi ortak dilde yaygın kullanılan bedduaların yanında Anadolu ağızlarında da değişik ve özgün tasarımlar yaratan örnekler vardır; Allah cami gibi dert, minare gibi fitil versin, güneşli havada yıldırım çarpsın, yiğit iken yıkılan, dal iken devrilen... bunlardan bazılarıdır” (Aksan, 1993).

Yabancılara Türkçe öğretiminde kalıp ifadelerin bilinmesi ve öğrenilmesi oldukça önemlidir. Çünkü sosyal hayatın her alanında insanlarla ilişkilerde belli durumlara ve olaylara uygun ifadelerin yerinde kullanılması kişinin o dile ne kadar hakim olduğunun göstergesidir. Türkçede neredeyse her durumu tanımlayan bir kalıp söz bulunmaktadır. Bu kullanımlarda, hedef dil konuşurunun sahip olduğu dil niteliğini belirlemektedir. Bu sebeple kalıp sözcüklerin kullanımının dili öğrenme seviyesi arttıkça artması beklenirken buna bağlı olarak ders kitaplarındaki metinlerde ve metin dışı çalışmalarda yer alan kalıp sözlerin ise düzey arttıkça azalması beklenir. Bunların hangi dil seviyesinde ne kadar bilinmesi gerektiğiyle ilgili Barın ve Güzel (2016), çalışmasında altı dil düzeyiyle ilgili kazanım cümlelerine yer vermiştir:

A1 Bu seviyede kullanıcı, en basit düzeyde günlük konuşma biçimlerini kullanarak temel, sosyal iletişime geçebilir. Selamlaşma, vedalaşma, kendini tanıtmaya, lütfen, teşekkür ederim gibi kalıpları kullanabilir.

A2 Bu seviyede kullanıcı acil ve anlık gereksinimlerle ilgili kalıp ve ifadeleri anlayabilir.

B1 Açık ve standart bir dil kullandığında ve iş, okul, eğlence gibi bildiği şeyler söz konusu olduğunda ana konuyu anlayabilir. Bildik ve ilgi alanına giren konular üzerinde yalın ve tutarlı konuşabilir.

B2 Kalıp yapılar kullanabilir. Uzmanlık alanına ilişkin karmaşık bir metin içindeki somut ya da soyut konuların özünü anlayabilir. Güncel bir konuya ilişkin görüş bildirebilir. Doğal bir konuşucuyla belli bir doğallık ve rahatlık derecesiyle iletişim kurabilir.

C1 Uzun ve zorlu metinlerden oluşan geniş bir basamağı anlayabilir, örtük anlamları kavrayabilir, sözcükleri uzun uzadıya aramadan doğal ve akıcı bir biçimde kendini ifade edebilir. Karmaşık konularda açık bir biçimde kendini anlatabilir.

C2 Okuduğu ve duyduğu her şeyi çaba göstermeden anlayabilir. Son derece akıcı ve kesin olarak kendini ifade edebilir. Karmaşık konularla bağlantılı ince anlam farklılıklarını ayırt edebilir.

Ders kitaplarında incelenen kalıp sözler de Okuyan (2012)'in çalışmasındaki sınıflama dahilinde hayır duaları (alkışlar), beddualar (kargışlar) ve toplumsal-kültürel ilişkileri yansıtan kalıp sözler olarak değerlendirilmiştir.

2.1.10. Ders kitaplarının söz varlığı açısından önemi. İnsanların öğrenme gereksinimlerini karşılayan kitaplar, geçmişten bugüne hâlâ geçerliliğini koruyan verimliliği, kullanılabilirliği, ulaşılabilirliği en kolay olan materyaller olarak önemli bir görevi üstlenir. Öyle ki hayatın her alanında bireylerin kullanma amacına bağlı olarak kitaplar da türü ile birlikte, işlevini ve biçimini de değiştirir. Eğitim-öğretimde birinci tercih olan ve bu amaçla kullanılan ders kitaplarının ayrıca önemsenmesi gereken bir diğer niteliği de somut olmayan kültürel mirasın taşıyıcılığını üstlenirken bunun öneminin anlaşılmasında, gelecek nesillere

aktarılmasında, biliçlendirme ve duyarlılık oluşturmak adına önemli bir işlevi vardır (Okuyan, 2012).

Ders kitapları yabancılara Türkçe öğretimi için de temel kaynak niteliğindedir. Aynı zamanda ders kitapları, öğretim programlarında belirlenen derslerin içeriğine yönelik bilgiler öğrenciye aktarırken, onların kendilerini pekiştirmelerini, sınavlara hazırlanmalarını ve bireysel öğrenme hızları doğrultusunda çalışma imkanı sağlayan öğretim materyalleridir (Toprak, 1993).

Söz varlığı ve sözcük öğretimi için de ayrı bir öneme sahip olan ders kitapları yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde etkin şekilde kullanılmaktadır. Bu amaçla hazırlanan ders kitaplarında yer alan metin içinde ve metin dışında yer alan etkinliklerdeki sözcükler ve tümce yapıları hedef dildeki günlük konuşma diline yakın, iletişime yönelik öğeler olmalıdır. Ayrıca öğrencinin sınıf düzeylerine, ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde içerik ve kazanımlarla, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme süreçleriyle örtüşmelidir. Dil öğretiminin aynı zamanda kültür aktarıcılığı olduğu da unutulmamalı kitaplarda Türk kültürüne ait maddi ve manevi değerleri içeren motiflere sözcüklere ve söz varlığı öğelerine sıklıkla yer verilmelidir. Böylelikle öğrenciler Türkçeyi öğrenirken Türk kültürünü de tanımış olacaklardır. Değnilmesi gereken diğer bir nokta da dilin canlı olduğu yani değişen ve gelişen dünya koşullarına bağlı olarak dildeki yapılarda değişime uğradığıdır. Dolayısıyla değişen, eklenen ya da kullanılmayan söz varlığı öğeleri güncel konuşma diline uygun olarak güncellenmelidir. Tüm bunlar göz önüne alındığında ders kitapları ana dili öğretiminde olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de hem öğretmen hem öğrencilerin en önemli yardımcılarından biridir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarıyla ilgili söz varlığı çalışmalarına yer verilmiştir. Alanla ilgili tezler yüksek lisans ve doktora kapsamında yapılan çalışmalar olarak ikiye ayrılmıştır.

2.2.1. Yüksek lisans çalışmaları. Hasekioğlu (2009), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi Öğretimi-Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 Serisinde Sözcük Öğretiminin Değerlendirilmesi Ve Sözcük Öğretimi İçin Uygulama Örnekleri” yüksek lisans çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde yararlanılabilecek sözcük öğretim teknikleri ve etkinlikleri ele almış bu doğrultuda A1-A2 temel düzeyde hazırlanmış Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 serisini, sözcük öğretimi açısından çözümlenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerden yola çıkılarak araştırma sonucunda çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Akpınar (2010), “Deyim ve Atasözlerinin Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans çalışmasında, söz varlığı öğeleri arasında bulunan atasözleri ve deyimlerin Türkçe öğretimini sağlayan kitaplarda ne kadar yer aldığını ve bunların öğretime yaklaşımı saptamayı amaçlamıştır. Çalışmada örneklem olarak seçilen 6, 7, 8. Sınıf Türkçe ders ve çalışma kitapları atasözü ve deyim varlığı açısından değerlendirilmiş; elde edilen bulgular yabancılar Türkçe öğretimi alanına aktarılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda Türkçe öğretiminde söz varlığının temel öğelerinden olan atasözü ve deyimlerin sağlıklı kültür aktarımının sağlanması bakımından da öğretim sürecine mutlaka alınması gerekliliği kanıtlanmıştır.

Arslan (2014)’ın, “Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ise Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe kitap setindeki 1 (A1-A2), 2 (B1), 3 (B2-C1) ders kitaplarında bulunan okuma metinleri incelemiş ve söz varlığı öğeleri saptamıştır. Ayrıca okuma metinlerinin kelime sıklığı da göz önünde bulundurularak üç kitap arasından karşılaştırma yapılmış ve elde edilen veriler sonucunda kelime ve söz varlığı öğelerinin sayısı bakımından üç kitap arasında farklılıkların olduğu görülmüştür. “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2” kelime sıklığı ve söz varlığı yönünden diğerlerine göre en zengin olanı olarak seçilirken incelenen kitapların söz varlığı açısından deyimler haricinde zengin olmadığı da araştırma sonucunda saptanmıştır.

Çelik (2014), yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapmış olduğu “Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçe Öğretimi A1 ve A2 Seviyesindeki Ders Kitaplarında Kullanılan Söz Varlığının Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans çalışmasında; yabancı dil olarak Almanca öğretiminde Goethe Enstitüsünde kullanılan Netzwerk serisi ile yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Yunus Emre Enstitüsünün kullandığı Yeni Hitit serisi seçilerek iki kitabın A1 ve A2 seviyelerindeki ortak konu başlıkları altında kullanılan söz varlıklarını tespit ederek karşılaştırılmıştır.

Aydın (2015)’in, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde A1, A2, B1, B2, C1 seviyelerinde hangi kelimelerin kullanılması gerektiğini belirlemek amacıyla yapmış olduğu “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Seviyelere Göre Sözcük Hazinesi Çalışması” adlı yüksek lisans çalışmasında 21 ders kitabını ve 20 okuma kitabı olmak üzere 41 kitap incelemiştir. Ders kitapları bağlamında; Gazi TÖMER, Gökkuşığı, İstanbul, İzmir, Lale, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe öğretim setlerinin tüm düzeyleri (A1, A2, B1, B2, C1) ele alınmıştır. Söz varlığı değerlendirmesi olarak ders kitaplarının öğretim sonunda ne kadar kelime öğrettiği üzerinde durulmuştur. Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni doğrultusunda, seviyelere göre hedeflenen kelime öğretimine en uygun ve en zengin söz varlığına sahip öğretim seti olarak Yeni Hitit belirlenmiş onu Gazi TÖMER’in takip ettiği ancak hedef sayıya (5500) en yakın öğretim setinin Gökkuşığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İstanbul, Lale yayınlarında ise üç seviyede öğretim seti olduğundan hedef sayıya (3500) en yakın kitap seti İstanbul Yabancılar İçin Türkçe olarak belirlenmiş, Lale Kitap seti ise öğretim hedefinin altında kaldığı ifade edilmiştir. Türkçe öğretim setleri arasında en az seviyede kitaba ve kelimeye yer veren setin ise İzmir Yabancılar İçin Türkçe kitabı olduğu görülmüştür.

Uğur (2019), etkinlikler bağlamında sözcük öğretimini inceleyen “Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin bütün seviyelerindeki (A1, A2, B1, B2, C1, C2) ders kitaplarındaki etkinlikler taranmıştır. Araştırma sonucunda bulgulara göre etkinlik sayısı ile kullanılan sözcük öğretim yöntemi sayısı ve öğretilmesi amaçlanan sözcük sayısı en fazla A1 düzeyindeyken en az C2 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Bu da A1 düzeyinde sözcük öğretimine daha fazla önem verildiğini, C2 düzeyinde ise sözcük öğretimine daha az önem verildiğini

sonucunu ortaya çıkarmıştır. Yine araştırmadan elde edilen sonuçlarda en fazla kullanılan sözcük öğretim yöntemlerinin; sözlü anlatımda kullanma, boşluk doldurma, eşleştirme ve cümle kurma olduğu; en az kullanılan sözcük öğretim yöntemlerinin ise sözlük kullanma, müzik, anlam analizi, oyun ve bulmaca olduğu saptanmıştır.

2.2.2. Doktora çalışmaları. Erol (2014), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Seviyede Kelime Edinimi” adlı doktora çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kelime öğretiminin nasıl olması gerektiği üzerinde durulmuştur. İstanbul, Adım Adım Türkçe, Yabancı Dilim Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setlerinin başlangıç düzeyi (A1-A2) ders kitaplarındaki kelime hazinesi sayı, sıklık, yaygınlık, okunabilirlik ve türleri yönüyle incelenmiş; elde edilen veriler Yazılı Türkçenin Sıklık Sözlüğü ile karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda kelime hazinesi açısından en zengin Yeni Hitit setindeki ders kitaplarının olduğu belirlenirken onu Yabancı Dilim Türkçe yayının takip ettiği görülmüştür. Açığa çıkan farklılığın beceri alanlarına yönelik seçilen etkinlikler ve metinlerden kaynaklı olduğu yorumu yapılırken kelime sıklığı da kelime sayısı ile aynı doğrultuda sonuçlanmıştır. Değerlendirmede kullanılan öğrencilere ait yazılı anlatım çalışmalarında ise ders kitaplarındaki ilk 100 kelimeyle orantılı olarak 63’nün aynı kelimeler kullanılarak üretildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Yazılı Türkçenin Sıklık Sözlüğüyle karşılaştırıldığında benzer bulgulara ulaşılmıştır yani kelimelerin birbiri ile örtüştüğü görülmüştür. Ders kitaplarının okunabilirlik dereceleri de saptanmış İstanbul ile Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitapları orta güçlükte, Adım Adım Türkçe ve Yabancı Dilim Türkçe ders kitaplarındaki kolay metinlerin olduğu belirlenmiştir. İncelemeler neticesinde seçilerek en sık ve en yaygın kullanılan yaklaşık 1000 kelimelik tavsiye kelime listesi hazırlanmıştır. Ders kitaplarındaki başlangıç düzeyindeki metinlerin hayata taşınabilirlik açısından nicelik ve nitelik yönünden geliştirilebilir olduğu tespit edilmiştir.

Göçen (2016), yabancılar için hazırlanan “Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı ile Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığı” üzerine yaptığı doktora çalışmasında; Gazi, Yeni Hitit ve İstanbul Yabancılar İçin

Türkçe kitaplarının her birinde yer alan A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerindeki toplam 15 ders kitabındaki söz varlığını tespit etmiştir. Söz varlığı öğelerinin kullanım sıklığını ve yaygınlığını saptamayı amaçlayan bu çalışmada örneklem olarak A1, A2, B1, B2, C1 seviyelerinde Gaziantep üniversitesi, Ankara üniversitesi ve İstanbul üniversitesi Türkçe öğretim merkezlerinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen toplam 500 öğrenci seçilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerde ders kitaplarında kullanılan söz varlığı öğelerinin A1 seviyesinden C1 seviyesi ders kitabına doğru dağılımında yalnızca bir dil öğretim setinde düzenli ilerleme olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğretimin sonunda sunulan toplam söz varlığı öğesinin sayısı, Türkçe öğretim setleri arasında farklılık gösterdiği sonucuna da ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen 15 yabancılar için Türkçe ders kitabı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenen toplam 500 öğrencinin yazılı anlatımlarıyla karşılaştırıldığında en sık kullanılan 0-2000 sözcüğün yüksek oranda benzer olduğu ve öğrencilerin yazılı anlatımlarında ihtiyaç duydukları sözcüklerinde ders kitaplarında bulunduğu görülmüştür.

Serin (2017) de doktora çalışmasında, “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları ile Bu Kitapları Kullanan Öğrencilerin Söz Varlığının Karşılaştırması”nı yapmış ve çalışma kapsamında öğrencilerin yazılı anlatımları, ders kitapları ve çalışma kitapları olmak üzere üç ayrı kaynaktan veri analizi sağlanmıştır. Söz varlığını belirlemek amacıyla Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin A1, A2 ve B1 seviyelerinde hazırlanan ders ve çalışma kitapları seçilmiştir. Ayrıca hedeflenen temalara uygun olarak her seviyeye uygun tematik söz varlığı da tespit edilmiştir. Öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını belirlemek için de kitaptaki tüm temaları kapsayacak şekilde farklı yazılı anlatım konuları belirlenerek Saraybosna, Mostar ve Foynitsa’da bulunan Yunus Emre Enstitüsünde Türkçe öğrenen 120 öğrenciye ölçme aracı uygulanmış ve farklı konularda yazılı anlatım çalışmaları yaptırılmıştır. Öğrencilerin kullandıkları söz varlığı öğeleri de analiz edilerek kitaplardan elde edilen verilerle karşılaştırılmış en sık kullanılan söz varlığı öğelerine yönelik listeler oluşturulmuştur. Tüm değerlendirmeler sonucunda kitaplarda kullanılan sözcüklerle öğrencilerin kullandığı sözcüklerin büyük oranda benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Benzerlik gösteren toplam sözcük sayısı A1 seviyesinde % 69,97, A2 seviyesinde % 75,85, B1 seviyesinde % 78,05 olarak tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt bölümleriyle ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki söz varlığını görmek, söz varlığı öğelerinin öğrenim düzeylerine göre sıklığını belirlemek, öğrencileri hedef dilin günlük konuşma diline yaklaştırmak, dildeki manevi ve kültürel söylemlere adaptasyonu sağlamak ve bunun için ders kitaplarında söz varlığına ne kadar yer verildiğini saptamak amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelmesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi Yıldırım ve Şimşek (2011)'e göre, “doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı ihtiyacı olan veriyi, gözlem ve görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir. Yani nitel araştırmalarda doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olarak da kullanılabilir.” Bu araştırmada doküman olarak Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (A1-A2-B1-B2-C1-C2), Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti (A1/A2-B1-B2/C1), Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (A1-A2-B1-B2-C1) kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın grubunu 2018-2019 yılında öğretimde kullanılmaya devam eden çeşitli yabancı dil öğretim merkezlerindeki on dört ders kitabı oluşturmaktadır. Ders kitapları seçilirken öğretim kurumlarında en fazla tercih edilen kitaplar

olması ve yaygın kullanılması göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda belirlenen yayınlar;

Gerek yurt içinde gerekse yurt dışında pek çok kültür merkezi bulunan, yabancı uyruklu öğrencilere ve yetişkinlere Türkçe öğrenme olanağı sunan Yunus Emre Enstitülerinde hazırlanan ve kullanılan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'dir. İnceleme kapsamında A1-A2-B1-B2-C1-C2 düzeyindeki tüm ders kitapları ele alınmıştır. Diğer yayınlar ise yine TÖMER ve DİLMER'lerin birçoğunda kullanılan ve üniversite bünyesinde hazırlanan Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 (Temel Düzey), B1-B2 (Orta Düzey), C1 (İleri Düzey), Ankara Üniversitesi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1-A2, B1 (Orta), B2-C1 (Yüksek) öğretim setlerine ait ders kitapları incelenmiştir. Ders kitaplarında yer alan tüm metinler ve metin dışı alıştırmalar söz varlığı açısından değerlendirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veriler, kaynak taraması ve ders kitaplarını hazırlayan kurumların belirleyerek, yerleştirdiği söz varlığı unsurlarının metin analiziyle ortaya konması sonucu elde edilmiştir. Veri toplama aşamasında, ders kitaplarındaki okuma, yazma, konuşma ve dinleme metinlerinde ve metin dışı etkinliklerde yer alan söz varlığına ait öğeler (atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp ilişki sözleri) kendi içinde sınıflandırılarak işlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında on dört ders kitabında incelenen söz varlığı unsurları hem yayınlar çerçevesinde hem düzeyler arasında hem de kendi içinde sınıflandırılarak (atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp (ilişki) sözler) analiz edilmiştir. Analizler sonucunda elde edilen veriler tablolar halinde ortaya konmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. İncenen kitaplar sırasıyla Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti olarak verilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur.

Tablo 1.

Yedi İklim Türkçe Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Genel Söz Varlığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Düzyey	Söz Varlığı Ögeleri						Toplam						
	Atasözleri	Deyimler	İkilemeler	Terimler	Kalıp (ilişki) Sözler	f	%						
A1	-	6	7	38	35	86	8						
A2	4	14	24	68	30	140	13						
B1	2	23	24	66	26	141	13						
B2	29	54	32	59	26	200	18						
C1	24	94	35	102	11	266	24						
C2	13	99	59	85	16	272	25						
f	%	72	7	290	26	181	16	418	38	144	13	1105	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi incelenen bütün düzeylerdeki ders kitaplarında 1105 söz varlığı ögesi tespit edilmiştir. %25 söz varlığı ögesiyle C2 düzeyindeki ders kitabı en fazla söz varlığı ögesini içerisinde barındırmaktadır. Bunu %24 ile C1 düzeyi, %18 oranıyla B2 izlemektedir. Söz varlığının en az olduğu düzey %8 oranıyla ile başlangıç düzeyi olan A1 dir. Görüldüğü üzere düzey yükseldikçe kitaplarda yer alan söz varlığı kullanımı artmaktadır. Kitaplarda en fazla rastlanan söz varlığı ögesi ise sırasıyla %38 oranıyla terim anlamlı sözcükler; % 26 oranıyla deyimler, %16

oranıyla ikilemeler ve % 13 oranıyla kalıp (ilişki) sözcüklerdir. Ders kitaplarında en az rastlanan söz varlığı ögesi ise %7 oranıyla atasözleridir.

Söz varlığı öğeleri düzeyler bağlamında değerlendirildiğinde, en fazla kalıp (ilişki) sözün A1 düzeyinde; en fazla atasözüne B2 düzeyinde; deyimlerin ise en fazla C2 düzeyinde yer aldığı belirlenmiştir. İkilemeler ise en fazla C2 düzeyinde kullanılmıştır. Terim anlamlı sözcüklerin çoğunlukta olduğu ders kitabı düzeyi C1'dir.

Tablo 2.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Doğa Olaylarını İfade Eden	Sosyal Olayları İfade Eden	Açıkça Ders Vermeyip, hatırlatan	Doğrudan ahlak dersi, öğüt veren	Yol Gösteren	Töre, gelenek göreneklere ifade eden	İnanç ve İnanışları ifade eden	Toplam	
								f	%
A1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A2	1	-	1	2	-	-	-	4	6
B1	-	1	-	-	-	1	-	2	3
B2	2	7	2	6	2	6	4	29	40
C1	1	7	2	8	3	2	1	24	33
C2	-	2	2	6	2	-	1	13	18
f	4	17	7	22	7	9	6	72	100
%	6	24	10	30	10	12	8	100	

Tablo 2’de görüldüğü üzere Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 72 atasözü tespit edilmiştir. En fazla atasözü (29) B2 düzeyindedir. Onu takiben C1 düzeyinde (24), C2 düzeyinde (13), A2 düzeyinde (4) ve B1 düzeyinde ise 2 atasözü bulunmaktadır. A1 düzeyinde atasözlerine yer verilmemiştir. Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa, doğrudan ahlak dersi, öğüt veren atasözleri (22) çoğunluktadır. Bunu sırasıyla; sosyal olayları ifade edenler (17); töre, gelenek ve göreneklere ifade edenler (9); açıkça ders vermeyip, hatırlatanlar (7) ve yol gösteren atasözleri (7) takip etmektedir. İncelenen ders kitaplarında inanç ve inanışları ifade eden atasözleri (6) ile doğa olaylarını ifade eden atasözleri (4) diğerlerine göre daha az kullanılmıştır.

Tablo 3.

Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe A1 düzeyi ders kitabında atasözleri ilgili bulguya rastlanmamıştır.

Tablo 4.

Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

<i>Atasözü</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Zürefanın düşkünü, beyaz giyer kış günü	“Zürefanın düşkünü, beyaz giyer kış günü” (s.37)	Daha önce iyi bir durumda olan kişi bu konumunu kaybettiğinde uygun olmayan, yersiz davranışlarda bulunur.
İğneyi kendine, çuvaldızı başkasına batır.	“Barış iğneyi kendine batırır çuvaldızı başkasına” (s.37)	Başkasına zararı dokunacak bir davranışı yapmadan önce iyi düşün, kendi kendini eleştir.
Her derdin bir dermanı vardır.	“İhtiyar: Sana tıp fakültesinde hiçbir şey öğretmediler mi? <i>Her derdin bir dermanı vardır.</i> ” (s.38)	Ölüm hariç karşılaşılabilecek sorunların çözüm yolu mutlaka vardır. İnsan yeter ki kararlılıkla sorunu çözmek için girişimde bulunsun.
Ayağını yorganına göre uzat.	“Diğer eşyaları daha sonra alıp 'Ayağımızı yorganımıza göre uzatalım' diyorum.” (s.134)	Giderini mutlaka gelirine uydurmalsın

Tablo 4'te görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe öğretim setinin A2 düzeyi ders kitabında toplam 4 atasözü tespit edilmiştir. Bu atasözlerinin 2 tanesi doğrudan ahlak dersi, öğüt veren atasözlerinden, 1 tanesi doğa olaylarını ifade eden atasözlerinden, 1 tanesi de açıkça ders vermeyip hatırlatan atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 5.

Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

<i>Atasözü</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	“Eskiden evler birbirine bu kadar yakın değildi ama <i>komşu komşunun külüne muhtaçtı.</i> ” (s.88)	Komşular en küçük şey için bile birbirlerine muhtaçtırlar
Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı (hakkı) vardır.	“Hani nerede kaldı <i>bir kahvenin kırk yıl hatırı?</i> ”(s.88)	İyilik küçük de olsa unutulmaz.

Tablo 5’te görüldüğü üzere Yedi İklim Türkçe öğretim setinin B1 düzeyi ders kitabında toplam 2 atasözü tespit edilmiştir. Yer verilen bu atasözlerinin biri sosyal hayatı ifaden atasözlerinden; diğeri töre, gelenek ve görenekleri ifade eden atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 6.

Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

Atasözü	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Nasipten öteye (yol) köy yoktur.	“Ertan: Hem nedemişler, ‘ <i>Nasipten öteye köy yoktur.</i> ’ “ (s.12)	Kişi ne kadar çalışırsa çalışsın, çabalarsa çabalasın alın yazısındaki şeye ulaşır.
Ev alma komşu al.	“Atalarımızın komşuya ve komşuluğa verdiği değeri şu sözlerle daha da iyi anlıyoruz: ‘ <i>Ev alma komşu al.</i> ’ ‘Komşu komşunun külüne muhtaçtır.’ ‘Komşuda pişer bize de düşer.’ ‘Hayır söyle komşuna hayır çıksın karşına.’ ‘Komşu hakkı tanrı hakkıdır.’ gibi bu sözler daha da uzyıp gider.” (s.50-51-55)	Komşuluk ilişkileri, iyi bir komşuya sahip olma çok çok önemlidir
Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	“Atalarımızın komşuya ve komşuluğa verdiği değeri şu sözlerle daha da iyi anlıyoruz: ‘ <i>Ev alma komşu al.</i> ’ ‘ <i>Komşu komşunun külüne muhtaçtır.</i> ’ ‘Komşuda pişer bize de düşer.’ ‘Hayır söyle komşuna hayır çıksın karşına.’ ‘Komşu hakkı tanrı hakkıdır.’ gibi bu sözler daha da uzyıp gider.” (s.50-51)	Komşular en küçük şey için bile birbirlerine muhtaçtırlar
Komşuda pişer bize de düşer.	“Atalarımızın komşuya ve komşuluğa verdiği değeri şu sözlerle daha da iyi anlıyoruz: ‘ <i>Ev alma komşu al.</i> ’ ‘Komşu komşunun külüne muhtaçtır.’ ‘ <i>Komşuda pişer bize de düşer.</i> ’ ‘Hayır söyle komşuna hayır çıksın karşına.’ ‘Komşu hakkı tanrı hakkıdır.’ gibi bu sözler daha da uzyıp gider.” (s.50)	İnsanların, çevresindekilerin kazancından yararlanma umudunu anlatan bir söz
Hayır söyle(dile) komşuna hayır çıksın(gele) karşına.	“Atalarımızın komşuya ve komşuluğa verdiği değeri şu sözlerle daha da iyi anlıyoruz: ‘ <i>Ev alma komşu al.</i> ’ ‘Komşu komşunun külüne muhtaçtır.’ ‘Komşuda pişer bize de düşer.’ ‘ <i>Hayır söyle komşuna hayır çıksın karşına.</i> ’ ‘Komşu hakkı tanrı hakkıdır.’ gibi bu sözler daha da uzyıp gider.” (s. 50-51)	Sen başkaları için iyi şeyler dile ve yap ki başkaları da senin için iyi şeyler dilesin, yapsın
Komşu hakkı tanrı hakkıdır.	“Atalarımızın komşuya ve komşuluğa verdiği değeri şu sözlerle daha da iyi anlıyoruz: ‘ <i>Ev alma komşu al.</i> ’ ‘Komşu komşunun külüne muhtaçtır.’ ‘Komşuda pişer bize de düşer.’ ‘Hayır söyle komşuna hayır çıksın karşına.’ ‘ <i>Komşu hakkı tanrı hakkıdır.</i> ’ gibi bu sözler daha da uzyıp gider.” (s.50)	Komşular birbirlerini sevip saymalı, birbirlerini incitmemeli, birbirlerine yardım etmelidirler. Böyle yaparlarsa, Tanrı'ya olan ödevlerini de yerine getirmiş sayılırlar
Gülme komşuna gelir başına	“ <i>Gülme komşuna gelir başına</i> ”(s. 51-177)	Birinin başına gelen kötü bir durum, gün olur senin de başına gelebilir
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.	“ <i>Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.</i> ”(s. 51)	Aynı şey bizde bulunduğu halde, bir başkasında bulunan malı daha değerli, bizimkinden daha iyi, daha üstün görürüz
Kötü komşu insanı ev sahibi eder.	“ <i>Kötü komşu insanı ev sahibi eder.</i> ”(s.51)	İnsanlar, komşularından edinemedikleri eşya ve gereçleri bizzat kendileri almak zorunda kalırlar. Kötü komşu, kendisinden emanet olarak istenen şeyi vermez. Emanet isteyende gidip o şeyden satın alır. Böylece bu komşu o kişiyi eşya sahibi etmiş olur.
Aç kurt bile komşusunu dalamaz.	“ <i>Aç kurt bile komşusunu dalamaz.</i> ”(s.51)	Komşu hakkı çok yücedir. Komşuya hangi şartlarda olursa olsun, aç ya da zengin iyi

		davranılmalıdır. Çünkü toplumun dirlik ve düzenliği bir yönüyle buna bağlıdır.
Ekmek aslanın ağzında	“Zeynep: Bu devirde <i>ekmek aslanın ağzında.</i> ” (s.68)	Geçim sağlayacak bir iş bulmak ve para kazanmak kolay değildir.
Can boğazdan gelir.	“ <i>Can boğazdan gelir.</i> ”(s.93)	Yaşamak için beslenmek gerekir.
Misafir umduğunu değil bulduğunu yer.	“Bunlardan biri ‘ <i>misafir umduğunu değil bulduğunu yer.</i> ’ atasözüdür. (s.98)	Konuk, ev sahibinin kendisine çok şeyler ikram etmesini bekleyebilir ama ev sahibi ancak evinde olanları ikram edebilir
Yuvarlanan taş yosun tutmaz.	“ <i>Yuvarlanan taş yosun tutmaz.</i> ”(s.125)	Sürekli olarak iş değiştiren bir kimse başarı kazanamaz.
Lodosun gözü yaşlı olur.	“ <i>Lodosun gözü yaşlı olur.</i> ” (s.125)	Lodos genellikle yağmur getirir.
Sel gider kum kalır, kişi ettiğini bulur	“ <i>Sel gider kum kalır, kişi ettiğini bulur</i> ”(s.125)	Geçici durumlara güvenmek doğru değildir.
Her ağacın meyvesi olmaz.	“ <i>Her ağacın meyvesi olmaz.</i> ”(s.125)	Etrafımızda yaşayan insanların dış görünüşlerine bakarak onlardan bir verim beklenmemelidir.
Rüzgar eken fırtına biçer.	“ <i>Rüzgar eken fırtına biçer.</i> ”(s.125)	Etrafında bulunanlara kötülük yapan, zarar veren kimseler sonunda daha büyük bir kötülükle, çok sert tepkilerle karşılaşır. Sonuçta da zarar gören kendisi olur.
Rüzgar esmeyince yaprak oynamaz (dal kıpırdamaz).	“ <i>Rüzgar esmeyince yaprak kıpırdamaz.</i> ”(s.125)	Meydana gelmiş hiçbir olay sebepsiz değildir. Her olayın bir nedeni ya da her durumun ortaya çıkmasına yol açan bir etken vardır.
Ağacı kurt, insanı dert bitirir (yer).	“ <i>Ağacı kurt, insanı dert yer.</i> ”(s.125)	Ağaç kurdu, içine yerleştiği bir ağacı veya tahtayı özünden, içten içe yiyerek çürütür ya da kurutur.
Zora dağlar dayanmaz.	“ <i>Zora dağlar dayanmaz.</i> ”(s.125)	Zor karşısında herkes boyun eğer.
Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	“ <i>Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır. Sözünün anlamı aşağıdakilerden hangisidir?</i> ”(s.167)	İnsanlar kendilerine yapılan en küçük bir iyiliği kolay kolay unutmazlar.
Misafir bereketi ile gelir	“ <i>Misafir bereketi ile gelir: Misafir sıkıntı getirmez.</i> ”(s.163)	Misafirin geldiği evde ya yiyecek bulunur veya beklenmedik bir yerden o sırada yiyecek gelir
Misafirin on nasibi vardır; birini alır, dokuzunu bırakır	“ <i>Misafirin on nasibi vardır; birini alır, dokuzunu bırakır: Misafir bereket getirir, yiyip içtikleriyle konuk olduğu evde bir şeyi eksiltmez, aksine misafirin geldiği evde bolluk ve bereker artar.</i> ”(s.167)	Türkler inanırlar ki konuk, ev sahibine fazla bir gider yüklemeyiz. Allah, konuğun yediğinden kat kat fazlasını, konuk ağırlıyor diye, ev sahibine verir. Kaynak: Misafir on kismetle gelir; birini yer dokuzunu bırakır atasözüyle ilgili duygu ve düşüncelerinizi açıklayınız.
Misafir kısmetiyle gelir.	“ <i>Misafir kısmetiyle gelir.</i> ”(s.167)	Ev sahibi misafiri yük saymamalıdır.
Misafir umduğunu değil bulduğunu yer	“ <i>Misafir umduğunu değil bulduğunu yer.</i> ”(s.167)	Konuk, ev sahibinin kendisine çok şeyler ikram etmesini bekleyebilir ama ev sahibi ancak evinde olanları ikram edebilir.

Düşenin dostu olmaz.	<i>“Düşenin dostu olmaz.”(s.177)</i>	Zenginliğini, makamını, itibarını kaybeden ve bir felâketle karşılaşan kişinin etrafında kimse kalmaz; iyi, güzel ve mutlu günlerin dostları birer birer kaybolur; çünkü çıkar sağladıkları kaynak kurumuştur.
Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar.	<i>“Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar.”(s.177)</i>	Kötü bir duruma düşen kimse, başkasının başına gelen kötü bir şey nedeniyle onun düştüğü durumu iyi anlar.
El elin eşeğini türkü çağırarak ararmış.	<i>“El elin eşeğini türkü çağırarak ararmış.”(s.177)</i>	Hiç kimse, başkasının içine düştüğü derdi tam anlamıyla kavrayamaz.

Tablo 6 değerlendirildiğinde Yedi İklim Türkçe öğretim setinin B2 düzeyi ders kitabında toplam 29 atasözüne yer verilmiştir. Bu atasözlerinin 7’si sosyal olayları; 6’sı doğradan ahlak dersi, öğüt verenleri; 6 töre, gelenek ve görenekleri; 4’ü inanç ve inanışları; 2’si yol gösteren atasözlerinden; 2’si açıkça ders vermeyip, hatırlatan; 2’si de doğa olaylarını ifade eden atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 7.

Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

Atasözü	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Sağ baş yastık istemez.	“Sağ baş yastık istemez.”(s.31)	Sağlığı yerinde olan bir insanın durup dururken yattığı pek görülmez. Eğer yatmak istiyorsa, bilin ki o hastadır.
Sağlık varlıktan yeğdir.	“Sağlık varlıktan yeğdir.”(s.31)	En büyük zenginlik sağlıktır.
Hasta olmayan sağlığın kadrini bilmez.	“Hasta olmayan sağlığın kadrini bilmez.”(s.31)	Sağlık çok değerlidir. İnsan ancak hasta olup ağrılar, sızılar içinde kalınca sağlıklı olmanın değerini anlayabilir.
Hastalık kantarla girer, gramla çıkar.	“Hastalık kantarla girer, gramla çıkar.”(s.31)	Sağlıklı bir kişiye hastalık aniden ve zorlu olarak gelir, ama aynı çabuklukta gitmez; hasta yavaş yavaş iyileşir.
Mide hastalığın evi,perhiz tedavinin başıdır.	“Mide hastalığın evi,perhiz tedavinin başıdır.”(s.31)	Sağlıklı yaşamın en temel şartı, dengeli ve düzenli beslenmektir.
Güneş girmeyen eve, doktor girer.	“Güneş girmeyen eve, doktor girer.”(s.31)	Güneşin insan sağlığı açısından önemi büyüktür. Güneş mikropları öldürür, vücudu güçlendirir.
Ayağımı sıcak tut, başımı serin; gönlünü ferah tut düşünme derin.	“Ayağımı sıcak tut, başımı serin; gönlünü ferah tut düşünme derin.”(s.31)	Sağlıklı olmak, türlü hastalıklardan korunmak, vücudumuzu yıpratmamak için ayağı sıcak, başı da serin tutmak oldukça faydalıdır. Beden sağlığımızı düşündüğümüz gibi ruh sağlığımızı da düşünmek zorundayız. Bunun için de her sorunu dert etmemeli, olur olmaz şeylere üzülmemeliyiz; sabırlı ve geniş gönlüllü olmalı, rahat hareket etmeliyiz.
Can boğazdan gelir.	“Can boğazdan gelir.”(s.31)	Yaşamak için beslenmek gerekir.
Hekimsiz, hakimsiz yerde oturma.	“Hekimsiz, hakimsiz yerde oturma.”(s.31)	Sağlığımızı yitirdiğimiz, hastalandığımız zaman kapısını çalacağımız tek kişi hekimdir. Haksızlığa uğradığımız, can ve mal emniyetini kaybettiğimiz yerde başvuracağımız kişi de hâkimdir.
Azla yetinmeyen çoğu bulamaz.	“Azla yetinmeyen çoğu bulamaz.”(s.57)	Kim ki elindekinden hoşnut olmuyor, onu yeter bulmuyor, onunla yetinmiyor, daha fazlasını istiyor ve onu hor görüp geri çeviriyorsa büyük bir hata işliyor demektir. Çünkü çoklar, azların (küçük şeylerin) birikmesiyle meydana gelir. Küçük şeylere sahip çıkmayan, onların birikmesiyle olmuş olan çoğu da kaybetmiş sayılır.
Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.	“Ama tatlı dil öyle mi ya? Yılanı deliğinden çıkarır. derler.”(s.57)	Herkes tatlı dille söylenen sözlerden etkilenir. Tatlılıkla, gönül okşayarak söylenen söz, azgın düşmanı bile yola getirir
Ramazanda yalan söyleyenin yüzü bayramda kara olur.	“Ramazanda yalan söyleyenin yüzü bayramda kara olur.”(s.138)	Hayatta her zaman doğru olmalı, doğru davranılmalıdır. Yalan söylemek, belki bir zaman için etrafımızdaki kandırmamıza neden olur.
Ardıcın közü olmaz, yalancının sözü olmaz.	“Ardıcın közü olmaz, yalancının sözü olmaz.”(s.138)	Ardıç ağacının odunu kor olmaz, çabuk yanar geçer, kül olur. Yalancının sözü de böyledir; onun söylediklerine itibar edilmez, güvenilmez.
Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış.”	“Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış.”(s.138)	Yalan söylemeyi huy edinmiş kimselere kimse kolay inanmaz. Kişilerin yalancı hakkındaki bu kanıları öyle pekişir ki, yalancının sözleri gerçeği yansıtsa bile onun bu sözlerine kimse inanmaz.

Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.	<i>“Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.”(s.138)</i>	Yalancı bir kimsenin söylediği söz yalan ise durum çok geçmeden anlaşılır ve söyleyenin yalanı ortaya çıkar.
El eliyle yılan tutan, yarasını yalan tutar.	<i>“El eliyle yılan tutan, yarasını yalan tutar.”(s.138)</i>	İnsan önemli işlerini kendisi görmelidir. Başkalarına yaptırılan iş istenildiği gibi sonuç vermez.
Er oyunu üçe kadar.	<i>“ ‘Üç’ sayısı atasözlerimizde ve deyimlerimizde ‘er oyunu üçe kadar’, ‘üç nal ile bir ata kalmak’, ‘üç beşe bakmamak’, üç aşağı beş yukarı’, ‘Balık ile misafir üç gün sonra kokmaya başlar.’ biçiminde yer alır.”(s.145)</i>	İlk iki denemede başarısız olan iş için üçüncü kez deneme yapmak gerekir. Üçüncüde de başarılı olunmazsa artık o işten vazgeçilmelidir.
Balık ile misafir üç gün sonra kokmaya başlar.	<i>“ ‘Üç’ sayısı atasözlerimizde ve deyimlerimizde ‘er oyunu üçe kadar’, ‘üç nal ile bir ata kalmak’, ‘üç beşe bakmamak’, üç aşağı beş yukarı’, ‘Balık ile misafir üç gün sonra kokmaya başlar.’ biçiminde yer alır.”(s.145)</i>	Geleneğe göre konukluk hakkı üç gündür. Konuk bir yerde üç gün kalırsa ne ev sahibi bunu fazla bulur, ne de konuk uzun kaldım diye üzülür. Ama üç günden sonrası, her ikisi için de sıkıcı olur.
Dokuz at bir kazığa bağlanmaz.	<i>“Bunlardan bazıları:’ Dokuz at bir kazığa bağlanmaz.’, ‘Dokuz ölç bir biç.’, ‘Güzellik ondur, dokuzu dondur.’, ‘Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.’, Dokuz ay karnında taşımak.’, ‘Dokuz doğurmak.’ “(s.146-152)</i>	Bir işin başına, tanınmış kişiliği bulunan birçok kimse birden getirilmemelidir, bunlar anlaşamaz ve birbirlerine düşerler.
Dokuz ölç bir biç.	<i>“Bunlardan bazıları:’ Dokuz at bir kazığa bağlanmaz.’, ‘Dokuz ölç bir biç.’, ‘Güzellik ondur, dokuzu dondur.’, ‘Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.’, Dokuz ay karnında taşımak.’, ‘Dokuz doğurmak.’ “(s.146-152)</i>	Hangi iş olursa olsun, bir işe kalkışmadan önce işin ayrıntıları iyice düşünülmeli; nasıl gelişeceği ve nasıl sonuçlanacağı, dikkatle hesaplanmalı ve daha sonra işe başlanmalıdır.
Güzellik ondur, dokuzu dondur.	<i>“Bunlardan bazıları:’ Dokuz at bir kazığa bağlanmaz.’, ‘Dokuz ölç bir biç.’, ‘Güzellik ondur, dokuzu dondur.’, ‘Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.’, Dokuz ay karnında taşımak.’, ‘Dokuz doğurmak.’ “(s.146-152)</i>	Güzelliğin büyük bir kısmı giyimle sağlanır
Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.	<i>“Bunlardan bazıları:’ Dokuz at bir kazığa bağlanmaz.’, ‘Dokuz ölç bir biç.’, ‘Güzellik ondur, dokuzu dondur.’, ‘Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.’, Dokuz ay karnında taşımak.’, ‘Dokuz doğurmak.’ “(s.146-152)</i>	Doğru olmakla birlikte başkalarının işine gelmeyen sözleri söyleyenlerin sevilmediğini anlatan bir söz
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.	<i>“Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.”(s.160)</i>	Başka bir kimsenin malı, kişiye olduğundan daha değerli görünür.
Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez.	<i>“Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez.”(s.160)</i>	Büyük çıkarlar beklenen yer için küçük fedakârlıklar yapılmalı, kimi sıkıntılara girilmeli ve bundan kaçınılmamalıdır.

Tablo 7’de görüleceği gibi Yedi İklim Türkçe öğretim setinin C1 düzeyi ders kitabında toplam 24 atasözü kullanılmıştır. Bu atasözlerinin 8 tanesi doğrudan ahlak dersi, öğüt veren; 7 tanesi sosyal olayları ifade eden; 3 tanesi yol gösteren; 2 tanesi açıkça ders vermeyip, hatırlatan; 2 tanesi töre, gelenek ve göreneklere ifade eden; 1

tanesi inanç ve inanışları ifade eden; 1 tanesi de doğa olaylarını ifade eden atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 8.

Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

Atasözü	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	“Annem ‘ <i>komşu komşunun külüne muhtaçtır</i> ’ dedi.”(s.41)	Hayat şartları insanları bir arada yaşamaya zorunlu kılmıştır. Bir arada yaşama sosyal hayatı, sosyal hayat da karşılıklı olarak yardımlaşmayı beraberinde getirmiştir.
Ana gibi yar Bağdat gibi diyar olmaz.	“ <i>Ana gibi yar İstanbul gibi diyar olmaz.</i> ”(s.58)	Şehirler içinde Bağdat öteden beri güzel, önemli ve gözde şehirlerden biridir. İnsanı kendine çeken, pek çok şehirde bulunmayan özelliklere sahiptir. Annenin de diğer insanlar içinde ayrıcalıklı bir yeri vardır.
Sağır duymaz, uydurur.	“ <i>Sağır duymaz, uydurur.</i> ”(s.95)	İşitme duyusundan yoksun, işitmeyen kimse, yakınında konuşulanları duymaz; Bir olayın içyüzünü bilmeyen kimse, görünüşe göre bir sonuca varır; vardığı sonucu da doğru sanır.
Haydan gelen huya gider	“ <i>‘Haydan gelen huya gider.’</i> Hesabı malının kıymetini bilemedi, kısa zamanda har vurup harman savurdu.”(s.98)	Kolay ve emeksiz kazanılan şeyler elden kolay çıkar
Hayvanlar koklaşa, konuşa anlaşırlar	“ <i>‘Hayvanlar koklaşa, insanlar konuşa konuşa anlaşırlar.’</i> Atasözünü açıklayalı. İnsanlar her zaman konuşarak anlaşabilirler mi?”(s.108)	İnsanların en büyük özelliğinin konuşmak olduğunu, konuşmakla tüm sorunların halledilebileceğini, konuşmanın insan ilişkilerindeki yeri ve önemi
Fazla mal göz çıkarmaz.	“ <i>Fazla mal göz çıkarmaz.</i> ”(s.124)	O an için ihtiyaç duyulmayan mal, ne kadar ve ne türden olursa olsun elden çıkarılmamalıdır. Hiç umulmadık bir günde ona gerek duyulabilir. Ayrıca malın çok olmasının kimseye bir zararı da yoktur.
Azı kara çoğu zarar.	“ <i>Azı kara çoğu zarar.</i> ”(s.124)	Her şeyin bir ölçüsü ve bir sınırı vardır. Bunları ihlâl eden, aşan, aşırıya kaçan insan zararlarla karşılaşır.
Armut dibine düşer.	“ <i>Armut dibine düşer.</i> ”(s.124)	Bir insan, çok yakınında bulunan kimselerden etkilenir ve onlar gibi olmaya çalışır; Çalışan, normal bir insanın faydası ,önce yakılarına dokunur.
Mum dibine ışık vermez.	“ <i>Mum dibine ışık vermez.</i> ”(s.124)	Özelliği ve yapısı gereği etrafına ışık saçan mum, kendi dibini aydınlatamaz.
Zorla güzellik olmaz.	“ <i>Zorla güzellik olmaz.</i> ”(s.124)	İnsanın incelikli dokusu zorbalıkla değişmez: Kişiye, beğenmediği şey zorla beğendirilemez.
Zora dağlar dayanmaz.	“ <i>Zora dağlar dayanmaz.</i> ”(s.124)	Zor karşısında herkes boyun eğer. Zor kullanan kişilere, çok güçlü sanılan kimseler bile boyun eğer.
Her koyun kendi bacağından asılır.	“ <i>Her koyun kendi bacağından asılır.</i> ”(s.124)	Herkes kendi davranışlarından sorumludur. Herkes kendi hatasının cezasını kendi çeker.

Kurunun yanında yaş da yanar.	<i>“Kurunun yanında yaş da yanar.”(s.124)</i>	Yanlış bir davranıştan dolayı cezalandırılan, suçlu kişilerin yanında bulunan suçsuzlar da suçlular gibi cezalandırılır ve zarar görür; Üzücü bir toplumsal olayda hiç suçu olmadığı halde masum insanlarda zarar görür.
-------------------------------	---	--

Tablo 8’de görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe öğretim setinin C2 düzeyi ders kitabında toplam 13 atasözü kullanılmıştır. Bu 13 atasözünün 6’sı doğrudan ahlak dersi, öğüt veren; 2’si sosyal olayları ifade eden; 2’si açıkça ders vermeyip, hatırlatan; 2’si yol gösteren; 1’i inanç ve inanışları ifade eden atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 9.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Deyimlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Cümle Durumundakiler	Söz Öbeği Durumundakiler	Toplam	
			f	%
A1	6	-	6	2
A2	13	1	14	5
B1	23	-	23	8
B2	54	-	54	19
C1	89	5	94	32
C2	98	1	99	34
f	283	7	290	100
%	98	2	100	

Tablo 9 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 290 deyim tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla deyim örneğini içeren (99) deyim ile C2 düzeyidir. Onu takip eden C1 düzeyinde (94) ; B2 düzeyinde (54) ; B1 düzeyinde (23); A2 düzeyinde (14) deyim bulunmaktadır. En az deyim örneğinin bulunduğu A1 düzeyi (6) deyimini içermektedir. Biçimsel özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa ders kitaplarında en çok cümle durumunda olan deyimler (283) kullanılmıştır. Söz öbeği durumundaki deyimlere (7) ise daha az yer verilmiştir.

Tablo 10.

Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Gözden geçirmek	“O, genellikle birkaç satır yazı yazıyor, birkaç fotoğrafa bakıyor, internette mektuplarını okuyor, gazeteleri <i>gözden geçiriyor</i> daha sonra da beni kapatıyor.(s.144)	Okumak
İddiaya girmek	“Arkadaşları ile <i>iddiaya giriyor.</i> ”(s.149)	Karşıt iddialarda bahse girişmek
Mola vermek	“Ankara’nın en yeşil ilçelerinden Kızılcahamam’da <i>mola verdik.</i> ”(s.158)	Uzun süren yolculuğa, yürüyüşe veya çalışmaya, dinlenmek amacıyla bir süre ara vermek, oturup dinlenmek
Keyfini çıkarmak	“Deniz kenarında buz gibi meyve suyu içiyor, yazın <i>keyfini çıkarıyorum.</i> ”(s.164)	Bir şeyden iyice tat almak
İlgi duymak	“Tarihi eserlere <i>ilgi duyuyorum.</i> ”(s.164)	Bir işe, bir olaya, bir kimseye önem vermek, yakınlık duymak
Kendine gelmek	“Annem, ‘Haydi, kalk. Baban hazır seni bekliyor.’ Dedi ve birden <i>kendime geldim:</i> Bugün bayram!..”(s.172)	Ayrılmak, aklı başına gelmek.

Tablo 10’da görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe öğretim setinin A1 düzeyi ders kitabında toplam 6 deyim tespit edilmiştir. Bu deyimler sözlük anlamlarına uygun bağlamsal özellikler içinde verilmiştir. Bunların 6’sı cümle durumunda olan deyimlerdir. Söz öbeği dumundaki deyimlere yer verilmemiştir.

Tablo 11.

Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

Deyim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Dünyaya gelmek	“1994 yılında Antalya’da <i>dünyaya geldim.</i> ” (s.12) “Yaren: Tanıyorum, 1994 yılında Antalya’da <i>dünyaya gelmiş.</i> ”(s.13) “17 Haziran 1972 tarihinde Kahramanmaraş’ta <i>dünyaya geldi.</i> ” (s.14)	Doğmak
Yol göstermek	“Hacı Bektaş-ı Veli, düşünceleriyle insanlara <i>yol gösterdi.</i> ”(s.21)	Kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek
Darısı...başına	“Bol keseden akli ona buna dağıtır <i>darısı</i> kendi başına” (s.37)	Bir başarı, bir mutluluk başkası için istendiğinde söylenen bir söz
Şifayı kapmak	“Sonunda <i>şifayı kapıp</i> da şaşırınca” (s.37)	Hastalanmak veya hastalığı artmak
Dizini dövmek	“Çoğu zaman hesap çarşıya uymaz sonra <i>dizini döversin</i> ” (s.37)	Pişmanlık duymak
Dört gözle beklemek	“Çocuklar Mustafa Bey’in yolunu <i>dört gözle bekler</i> , ona eski kitapları verir, ondan yenisini alırlar.” (s.51)	Çok isteyerek veya özleyerek beklemek
Rekor kırmak	“Film gişe rekorları kırar, sinemadaki seyirciler filmden sonra gözyaşı dökerler.” (s.56)	Eski rekoru aşır yeni, üstün bir sonuç elde etmek; daha iyi bir derece elde etmek
Kilo vermek	“Biraz <i>kilo</i> vermek istiyor.” (s.57)	Vücudun ağırlığı azalmak, zayıflamak.
Mola vermek	“Hatice Hanım: Ne zaman <i>mola vereceğiz?</i> ” (s.74)	Uzun süren yolculuğa, yürüyüşe veya çalışmaya, dinlenmek amacıyla bir süre ara vermek, oturup dinlenmek
Ağaç olmak	“Adam, bekleye bekleye <i>ağaç oldu.</i> ” (s.74)	Bir yerde ayakta durarak çokça beklemek
Ağzının tadını bilmek	“Hatice Hanım: <i>Ağzının tadını da biliyorsun!</i> ” (s.109)	Güzel yemeklerden anlamak; her şeyin güzelini, iyisini bilmek, anlamak
Kilo almak	“Sedat’ın annesi , ‘Bugün çok yemek yedim, <i>kilo alacağım</i> ’ dedi.” (s.120)	Beslenerek vücudun ağırlığı artmak, şişmanlamak
Hayata gözlerini yummak	“3 Temmuz 2000 tarihinde <i>hayata gözlerini yumdu.</i> ” (s.126)	Ölmek
Kendini dinlemek	“Salih Bey: <i>Kendimi dinledim.</i> Yıllardır, boş yere kaygılanıp üzülümüşüm.” (s. 152)	Hastalık kuruntusu içinde bulunmak; yalnız, sakin kalmak.

Tablo 11 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe öğretim setinin A2 düzeyinde toplam 14 deyim kullanılmıştır. Kitapta yer verilen bu deyimler kullanılırken anlamlarına uygun olarak bağlamsal özellik içinde verilmiştir. 13 cümle durumundaki deyim yanında 1 tane söz öbeği olan deyim vardır.

Tablo 12.

Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

Deyim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Ekmeğini eline almak	“Onlar, ekmeğini ellerine aldıktan sonra Türkiye’ ye döndüm.” (s.14)	Geçimini sağlamaya başlamak
İçine kapanmak	“Deniz, babasının ölümünde sonra içine kapanır, uzun süre konuşamaz.” (s.43)	Çevresindeki kişilerle ilgi kurmamak, duygularını kimseye açmamak
Hayal kurmak	“Gece boyunca hayaller kurdu.” (s.48)	Gerçekleşmesi istenen, özlenen şeyi düşünmek
Sabahı zor etmek	“Sabahı zor etti.” (s.48)	Bir türlü sabah olmamak
Gözünü alamamak	“Gözlerini hem televizyondan hem de internetten alamıyorlardı.” (s.48)	Bir şeye, bir yere bakmaktayken, gözünü oradan başka bir yere çevirememek:
Kalbi yerinden fırlamak	“B: Doktor Bey, sanki kalbimiz yerinden fırlayacak ama tabii kız ya da erkek olması önemli değil.” (s.49)	Yüreği yerinden oynamak
Ayaklarına kara sular inmek	“Kız: Of anne çok yoruldu, ayaklarıma kara sular indi.” (s.63)	Çok yorulmak, güçsüz, dermansız kalmak
Gurur duymak	“Annem ve babam da kitap okumayı seviyorlar ve benimle gurur duyuyorlar.” (s.64)	Gururlanmak
Ağaç olmak	“Saat on ikiden beri seni burada bekliyorum. Ağaç oldum!” (s.71)	Bir yerde ayakta durarak çokça beklemek
Burnu büyüme	“Yüksek model araba alalı burnu büyüdü.” (s.71)	Kibirleşmek, büyükmek
Gözüne uyku girmemek	“Ne zamanda beri gözüne uyku girmiyor?” (s.71)	Uyuyamamak, uykusuz kalmak
Meydana gelmek	“Yeni aldığımız bilgisayarımızda bir arıza meydana geldi.” (s.87)	Olmak, oluşmak; ortaya çıkmak
Ömrüne ömür katmak	“Otobüsler, hızlı trenler, uçaklar o uzun mesafeleri kısalttılar, ömrümüze ömür kattılar.” (s.88)	Sevinmesine, mutlu olmasına sebep olmak
Dünyaya gelmek	“İstanbul’ da, Fatih’ in mütevazı mahallelerinden birinde dünyaya geldi.” (s.92) “Sivas ili Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde çiftçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi.” (s.106)	Doğmak
Dili tutulmak	“Yaren: Ömer’in dili tutuldu.” (s.96)	Sevinç, korku, şaşkınlık vb. sebeplerle birdenbire söz söyleyemez olmak
Çileden çıkarmak	“Yol boyunca ağabeyinin alışkanlıklarıyla, takıntılarıyla çileden çıkar.” (s.96)	Olup bitenler karşısında sabrı ve dayanıklılığı kalmayıp taşkınlık göstermek
Uykuya dalmak	“Sedat: Bir süre sonra başımı cama yaslayıp uykuya dalıyorum.” (s.111)	Uyumaya başlamak
Işık tutmak	“Rüyalar, hayata ışık tutar.” (s.126)	Düşüncesiyle kılavuzluk etmek, konuyu aydınlatıcı düşünceler söylemek, tutacağı yolu göstermek
Canına kıymak	“Zühre’ye aşık olan ve onun Tahir’le evlenmesini engelleyen Karadiken de kendi canına kıyar.” (s.150)	Kendini öldürmek
Can vermek	“Bunu gören Zühre Tahir’in yanı başında can verir.” (s.150)	Ölmek
Dikkat çekmek	“Ülke sorunlarıyla ilgilenmesi ve düşüncelerini cesaretle ifade etmesiyle dikkat çekti.” (s.156)	İlgi toplamak; göze batmak, fark edilmek

Hayata gözlerini yummak	“10 Kasım 1938 sabahı saat dokuzu beş geç <i>hayata gözlerini yumdu.</i> ” (s.156)	Ölmek
Kaleme (almak) dökmek	“İçimden gelenleri <i>kaleme döküyorum</i> , bunun bir formülü, bir denklemi yok.”(s.161)	Düşüncelerini, duygularını yazıya geçirmek, kâğıda dökmek.

Tablo 12’de de görüleceği gibi Yedi İklim Türkçe öğretim setinin B1 düzeyi ders kitabında toplam 23 deyim tespit edilmiştir. Bu deyimler anlamlarına uygun bağlamlarda kullanılmıştır. Kullanılan 23 deyim de cümle durumundadır. Söz öbeği olan deyimlere yer verilmemiştir.

Tablo 13.

Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Gözlerine inanmamak	“Ertan: <i>Gözlerime inanamıyorum</i> . Polat sen misin?” (s.10)	Hiç umulmayan, hiç beklenmeyen bir şeyin görülmesi karşısında şaşırarak
Saçına ak düşmek	“Polat: Ya kardeşim ne kadar değişmişsin! <i>Saçlarına ak düşmüş.</i> ” (s.10)	Saçı ağarmaya başlamak, yaşlanmak
Kilo almak	“Polat: Görüyorsun, çok <i>kilo aldım</i> , göbeğim çıktı.”(s.10)	Beslenerek vücudun ağırlığı artmak, şişmanlamak
Yuva kurmak	“Ertan: Üniversiteyi bitirdikten sonra evlenecek, mutlu bir <i>yuva kuracaktık</i> ama hayalimiz gerçekleşmedi.”(s.11)	Evlenmek
Kan ter içinde kalmak	“Cehennem sıcaklığında <i>kan ter içinde kalıyorum.</i> ”(s.16)	Çok yorgun, terli, bitkin ve perişan durumda olmak
Adım atmak	“Başarı, aldığınız kararlara ve <i>attığımız adımlara</i> bağlıdır.”(s.18)	Harekete geçmek
Ders almak	“Hatalar size önemli dersler öğretir ve hatalarınızdan <i>ders aldığımızda</i> , hedefinize bir adım daha yaklaşırsınız.” (s.19)	Bir olaydan deneyim kazanmak, ibret almak
Yol açmak	“Bu kadar çok tercihinizin olması, çoğu zaman karmaşaya ve kafa karışıklığına <i>yol açıyor.</i> ” (s.19) “Doktorların verdiği rejim kilo almama <i>yol açtı.</i> ”(s.84) “Kızartma besin değeri kaybına <i>yol açtığından</i> ve kalp damar hastalıkları için zararlı olduğundan çok fazla tercih edilmemelidir.” (s.96) “3-4 Nisan 1974’te ABD’de 13 eyaletten geçen tornadolar 307 kişinin ölümüne, 6000’den fazlasının yaralanmasına ve 600 milyon \$ maddi hasara <i>yol açmıştır.</i> ”(s.127)	Bir olayın sebebi olmak
Gözden çıkarmak	“İstediklerimizin tümüne ulaşmak yerine, bir iki tanesini elde ettikten sonra diğerlerini <i>gözden çıkarabiliyoruz.</i> ”(s.19)	Önem vermemek
Yağ çekmek	“Aylin: Haydi haydi, <i>yağ çekmeyi</i> bırak da işine bak!”(s.20)	Kendisine çıkar sağlayacak kimseleri aşırı biçimde övmek
Hayata geçirmek	“Ortak projeler üretilip <i>hayata geçirilmesi</i> , kısa süreli öğrenci ve personel değişimi için karşılıksız mali destek sağlamaktadır.”(s.24)	Uygulanır duruma getirmek, canlılık kazandırmak
Aman dilemek	“ – Ölüme hazırım, hiçbir zaman af ve <i>aman dilemiyorum.</i> ”(s.42)	Önce karşı koyarken, direnirken, zor karşısında boyun eğip bağışlanmayı istemek
Sözünde durmamak	“Bu üç gün için arkadaşım benim yerime sizin yanınızda kalacak ve eğer <i>sözümde duramazsam</i> öcünü ondan alabileceksin.”(s.42)	Verdiği sözü yerine getirmemek, söylediğini yapmamak
Öcünü almak	“Bu üç gün için arkadaşım benim yerime sizin yanınızda kalacak ve eğer <i>sözümde duramazsam</i> öcünü ondan alabileceksin.”(s.42)	Yapılan bir kötülüğün acısını kötülük yaparak çıkarmak, intikam almak

Göz göze gelmek	“Meroz’la <i>göz göze geldiler.</i> ”(s.43) “Kantinde otururken bir ara Leyla ile <i>göz göze geldik</i> ya da ne bileyim belki de bana öyle geldi.”(s.66)	Her iki tarafın bakışları karşılaşmak
Ders vermek	“Bana büyük bir ders verdiniz.”(s.43)	Azarlamak, sert davranmak, sert bir karşılıkla yola getirmek
Surat asmak	“Emine Hanım: <i>Surat asma!</i> Emir’e telefon et ve durumu anlat.”(s.48)	Kaşlarını çatıp yüzüne küskün veya dargın bir anlam vermek, somurtmak
Küçük görmek	“Fare aslana ‘Beni <i>küçük görüyordun.</i> Bak, senin canını kurtardım.’ demiş.”(s.49)	Değer, önem vermemek
Hor görmek	“Birbirlerinin kusurlarını ayıplamaz ve <i>hor görmezlerdi.</i> ”(s.50)	Bir kimseye değersiz gözle bakmak:
Dile getirmek	“Bütün duygu ve düşüncelerimi <i>dile getirebilseydim,</i> size şunları söylemek isterdim.”(s.61)	Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek
Sözünü tutmamak	“ <i>Sözünü tutmayınca</i> sizlere olan güvenim azalıyor.”(s.61)	Verdiği sözü yerine getirmemek
Kulak ardına atmak	“ ‘Ben senin yaşındayken...’ diye başlayan sözleri hep <i>kulak ardına atarım.</i> ”(s.61)	Göz önüne almamak, kulak asmamak, umursamamak, dinlememek, önemsememek
İzin almak	“Canan: Ama ben önce anneme telefon edip <i>izin alayım.</i> ”(s.65)	Bir şey yapmak için onay sağlamak
Üstüne gitmek	“Anne: Babası, o kadar <i>üstüne gitme!</i> ”(s.66)	Bir işi yapmak için kişiyi zorlamak
Canını sıkamak	“Off! Şu yüzümdeki sivilceler de <i>canımı çok sıkıyor.</i> ”(s.66)	Gereksiz şeylere üzülme ve bunları dert edinmek
Yüzünde güller açmak	“Leyla, ne kadar neşeli kız, güldükçe <i>yüzünde güller açıyor</i> adeta...”(s.66)	Neşelendikçe daha da güzelleşip bu güzelliği ile de dikkatleri daha çok kendi üstüne çekmek
El atmak	“İnsan yalnızca, gücünü yönetmesini bilmeli,ancak gücünün yettiği kadarına <i>el atmalı</i> ; işte böyle olursa insan, ‘Eski gücüm kalmadı.’ diye hayıflanmaz.”(s.74)	Bir işe girişmek
Elini eteğini çekmek	“İhtiyar Sofokles’e ‘Aşkla aran nasıl?’ diye sorulunca şöyle demiş: ‘Allah korusun! Ben ondan <i>elimi eteğimi</i> seve seve <i>çektim,</i> kaba ve çılgın bir efendinin elinden kurtulmuş gibiyim.”(s.74)	Uğraşmamak, ilgilenmemek
Kilo vermek	“1980’lerde keşfedilen kan grubuna göre beslenme, sağlıklı olmak ve <i>kilo vermek</i> isteyenler için alternatif bir diyet haline geldi.”(s.82)	Vücudun ağırlığı azalmak, zayıflamak
Komaya girmek	“Bir süre sonra kusma, terleme, ateş, titreme şikayetiyle <i>komaya giren</i> Yeter, ailesi tarafından hastaneye kaldırıldı.”(s.90) “Şeker hastası bir kadın 2,5 litre meyan şerbeti içince <i>komaya girdi.</i> ”(s.90)	Duyma, anlama ve hareket yeteneklerini yitirerek yarı ölü duruma gelmek, kendinden geçmek
Hastaneye kaldırmak	“Bir süre sonra kusma, terleme, ateş, titreme şikayetiyle <i>komaya giren</i> Yeter, ailesi tarafından <i>hastaneye kaldırıldı.</i> ”(s.90)	Tedavi amacıyla hastaneye götürmek
Ölümden dönmek	“Yeter’in 2,5 litre meyan şerbeti içtiğini öğrenen doktorlar, uygun tedavi ile hastayı <i>ölümden döndürdü.</i> ”(s.90)	Ölme tehlikesiyle yüz yüze gelmek
Göz önüne sermek	“Tabiatın ona sunduğu muhteşem konumunu büyük sanatkarların güzel eserleriyle uyum içinde <i>gözler önüne sermiş.</i> ”(s.102)	Açıklamak, sergilemek, göstermek, tanıtmak
Kulak vermek	“İstanbul’un güzelliğini yaşamak için Beyazıt’ta sahafları dolaşarak eski kitapları	Merak edip dinlemek, işitmeye çalışmak

	incelmek, Sultanahmet'te bir çınara yaslanıp çay içmek, Ayasofyanın tarihi havasında kaybolmak, Eyüp'te güzel sesli bir müezzinin sesine <i>kulak vermek</i> gerekir.”(s.102)	
Dünyaya gelmek	“1490 yılında <i>dünyaya geldiği</i> düşünülen büyük sanatçı, Osmanlı Devleti'nin en güçlü döneminde yaşamış ve mesleğindeki en üst rütbe olan mimarbaşılığa kadar yükselmiştir.”(s.113)	Doğmak
Münasip görmek	“Eğer <i>münasip görürseniz</i> eski başkentimiz Edirne'ye sizi yüzyıllarca unutturmayacak bir cami yapabilirim.” (s.113)	Uygun ve yerinde bulmak
Kulak misafiri olmak	“İşte tam bu sırada adamın bir fisıltı halindeki şu sözlerine <i>kulak misafiri olur.</i> ”(s.115)	Yanında konuşulanları konuşmaya katılmadan dinlemek
Silip süpürmek	“Adama bak, tam iki saat lokantada ne varsa yedi bitirdi, <i>sildi süpürdü.</i> ” (s.115)	Ne var ne yoksa hepsini yemek
Sararıp solmak	“Şayet oyalardaki gülün rengi sarıya dönmüşse bir delikanlının aşkından <i>sararıp solduğuna</i> işarettir.” (s.116)	Sağlığı bozulmak
Yaşı kemale ermek	“Genellikle <i>yaşları kelmale</i> ermiş olan bu kişilerin bazıları, eklem yerlerinin sızlama oranına göre yakında yağmur yağıp yağmayacağını ya da yağacaksa ne zaman yağacağını da tahmin edebilirler.” (s.123)	Olgunlaşmak
Göz atmak	“Gelin hep birlikte bu işaretlere bir <i>göz atalım</i> ”(s.123)	Üzerinde uzun boylu durmayıp şöyle bir bakıvermek, şöyle bir bakıp geçmek
Rekor kırmak	“Watson'ı karşılamaya gelen 1999'da 18 yaşındayken dünya turunu tamamlayarak 'dünyayı tek başına dolaşan en genç insan' <i>rekorunu</i> karan Avusturyalı Jesse Martin de bulunuyordu.”(s.130)	Eski rekoru aşıp yeni, üstün bir sonuç elde etmek; daha iyi bir derece elde etmek
İnfilak etmek	“Kendini dışarıya attıktan kısa bir süre sonra arabanın benxin deposu <i>infilak etti.</i> ”(s.133)	Patlamak;. birdenbire şiddetle ortaya çıkmak
Şansı dönmek	“Selak şimdi hiç bu kadar mutlu olmadığını söylüyor, bütün felaketlerin son bulacağına ve artık <i>şansının döndüğüne</i> inanıyor.”(s.133)	Talihi iyiyken kötü veya kötüyken iyi olmak
Mesken tutmak	“Yazı dizisinde, bir talihlinin piyangodan kazandığı paranın çoğunu, 'Belki daha çok kazanırım.' diye yine biletlere yatırdığı ama şu anda iki büyük ikramiye kazanmış bir ayakkabı boyacısı olarak hayatını sürdürdüğünü, başka bir talihlinin yeni paralar kazanmak ümidiyle oyun bayilerini <i>mesken tuttuğu</i> , her gün evden çıkıp oyun bayisine gittiği, bayi kapanana kadar oynadığı ve şu anda hayatını emekli maaşı ile sürdürmeye çalıştığı, diğer bir talihlinin de para çıkınca bankadan istifa ederek kendine iş kurduğu, hiç bildiği bir iş kolunda başarılı olamayıp iflas ettiği bütün mal varlığına haciz geldiği ve şu anda belediyede çay ocağı işlettiği örnek olarak yer aldı.(s.137)	Yerleşmek
İflas etmek	“Yazı dizisinde, bir talihlinin piyangodan kazandığı paranın çoğunu, 'Belki daha çok kazanırım.' diye yine biletlere yatırdığı ama şu anda iki büyük ikramiye kazanmış bir ayakkabı boyacısı olarak hayatını	Bir kimse veya kuruluş için mahkeme kararıyla anaparasını yitirdiği açıklanmak, batmak; üşünce, iddia, tez, kimse

	sürdüdüğünü, başka bir talihlinin yeni paralar kazanmak ümidiyle oyun bayilerini mesken tuttuğu, her gün evden çıkıp oyun bayisine gittiği, bayi kapanana kadar oynadığı ve şu anda hayatını emekli maaşı ile sürdürmeye çalıştığı, diğer bir talihlinin de para çıkınca bankadan istifa ederek kendine iş kurduğu, hiç bildiği bir iş kolunda başarılı olamayıp <i>iflas ettiği</i> bütün mal varlığına haciz geldiği ve şua nda belediyede çay ocağı işlettiği örnek olarak yer aldı. (s.137)	vb. yenilgiye uğramak, değeri düşmek
İlham almak	“İlk uçma denemelerinde, 10. Yüyl Türk alimlerinden İsmail Cevheri’den <i>ilham almıştır.</i> ”(s.138)	Esinlenmek
Bedel ödemek	“Halbuki üniversiteyi kazanmak ve başarılı olmak, öncelikle birçok <i>bedelin ödenmesini</i> isteyen bir süreçtir.”(s.149)	Bir şeyi elde etmek için zorluk, sıkıntı çekmek
Gözden geçirmek	“Çalışılacak konu, daha önceki konularla bağlantılıysa önceki konuların ana başlıkları <i>gözden geçirilmelidir.</i> ”(s.149) “Daha sonra yeni konu, ana hatlarıyla <i>gözden geçirilip</i> çalışılmalıdır.”(s.149)	Okumak; niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek
Eli sıkı olmak	“Kemer’de, dedesinin iş yerinde 6 yaşında iken haftalık 2,5 liraya çığırkanlık yaparak iş hayatına başladığını ifade eden Özyeğin, ‘Dedem biraz <i>eli sıkı</i> idi.’”(s.149)	Kolay para harcamayan, cimri, çok tutumlu
Örnek almak	“Kendinize <i>örnek aldığımız</i> başarılı ve ünlü birisi var mı?”(s.157)	Bir kimseye huy ve davranışta uymak, birini ölçü olarak benimsemek
Telef olmak	“Sürüler çobanlar tarafında uzak mesafeden kente yaya getirilir; sürü yolda kısmen <i>telef olurdu.</i> ”(s.158)	Hayvan, ölmek; mahvolmak
Sevk etmek	“Sürüler İstanbul’a büyük ölçüde Trabzon üzerinden <i>sevk edilirdi.</i> ”(s.158)	Göndermek, götürmek
El üstünde tutmak	“Ev sahibi, misafirlerinin bütün ihtiyaçlarını giderir, <i>onu el üstünde tutar.</i> ”(s.163)	Bir kimseye çok saygı ve sevgi göstermek

Tablo 13 değerlendirildiğinde Yedi İklim Türkçe öğretim setinin B2 düzeyi ders kitabında toplam 54 deyimın anlamına uygun kullanıldığı ve cümle durumundaki deyimler olduğu görülmüştür. Söz öbeği durumundaki deyimlere yer verilmemiştir.

Tablo 14.

Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Dereceye girmek	“Olimpiyat oyunlarında dereceye giren tüm sporculara madalya verilir.”(s.11)	Yarışma, sınav vb.nde üst sıralarda yer almak
Emanet etmek	“Dört yılda bir düzenlenen olimpiyat oyunları, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından bir şehre <i>emanet edilir.</i> ”(s.16)	Bir şeyi veya bir kimseyi birine veya bir yere bir süreliğine bırakmak:
Elde etmek	“İspanya, bu başarısı ile ilk kez 1964’ te kazanmış olduğu kupayı, 44 yıl aradan sonra tekrardan <i>elde etti.</i> ”(s.22)	Bir şeye sahip olmak
Kilo vermek	“ <i>Kilo verdikten</i> sonra düzenli spor yapmaktan ideal kiloyu korumak çok zordur.”(s.29)	Vücudun ağırlığı azalmak, zayıflamak.
Göbeğini eritmek	“Göbeğimi nasıl eritebilirim?”(s.32)	Zayıflamak
Rekor kırmak	“2004 yılında Norveç’te, Altın Lig 5000 metre yarışındaki 14.24.68’lik derecesi ile dünya <i>rekorunu kırarak</i> birinciliği kazandı.”(s.33) “Aynı zamanda 10000 metre Avrupa <i>rekorunu da kırdı.</i> ”(s.33)	Eski rekoru aşip yeni, üstün bir sonuç elde etmek; daha iyi bir derece elde etmek
Yol açmak	“Uzun seyahat edenler, virüslerin buldukları bölgelerden diğer yerlere taşınmasına ve bu virüsler yoluyla ortaya çıkan hastalıkların, bağışıklığı olmayan toplumlarda yayılmasına <i>yol açmışlardır.</i> ”(s.36)	Bir olayın sebebi olmak
Takas etmek	“Yol üzerinde malların çoğu <i>takas edilmiş</i> ve asıl varış noktasına yetişmeden birden çok el değiştirmiştir.”(s.37)	Değiştirmek
Hizmete girmek	Dünya’nın en büyük projelerinden, Türkiye’nin 153 yıllık rüyası ‘Asrın Projesi’ Marmaray, Türkiye Cumhuriyeti’nin 90. Yıl dönümünde 29 Ekim 2013’te <i>hizmete girdi.</i> ”(s.40)	Çalışmaya başlamak
Dile getirmek	“İstanbul Boğazi’ nin altından geçecek bir demiryolu tüneli ile ilgili ilk düşünce 1860 yılında Sultan Abdülmecid tarafından <i>dile getirildi.</i> ”(s.40)	Konuşturmak; belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek
Göz önüne sermek	“Ayrıca Müslümanlar (Sünni, Alevi, Şii, Nusayri), Hıristiyanlar (Ortodoks, Katolik, Protestan, Süryani) ve Yahudiler de Antakya’nın çok kültürlü yapısını <i>gözler önüne sermektedir.</i> ”(s.52)	Açıklamak, sergilemek, göstermek, tanıtmak
Önüne geçmek	“Yani eski hekimler yalnızca hastalıkları tedavi etmeye çalışmaz, hastalıkların <i>önüne geçmeye çalışırdı.</i> ”(s.53)	Önlemek
Küçük düşürmek	“Zamane gençlerinden biri, bir toplantıda Akif’i <i>küçük düşürmeye</i> çalışıp: -Siz veterinerdiniz, değil mi? demiş.”(s.56)	Değerini veya şerefini sarsmak
İstifini bozmamak	“Akif <i>istifini bozmadan</i> şu cevabı vermiş: -Evet bir yeriniz mi ağrıyordu?”(s.56)	Aldırış etmeyip durum ve davranışını değiştirmemek:
Cevabı yapıştırmak	“ -Evet hünkarım, bilirim dediğinde, padişah <i>cevabı yapıştırmış:</i> -Ben de bilirim.”(s.56)	Kesin, ters ve karşısındakinin beklemediği bir karşılık vermek
Layık görmek	“ -Koskoca bir Padişah, kardeşine bu kadarcık parayı mı <i>layık görür?</i> ”(s.57)	Yakıştırmak, uygun görmek:
Gözden geçirmek	“Bir ülkenin yönetimini ele alsaydım, yapacağım ilk iş, hiç şüphesiz dilini <i>gözden geçirmek</i> olurdu.”(s.60) “Eserini uzun süre <i>gözden geçirdi</i> ve nihayet 1077 yılında son şeklini vererek Abbasi Halifesi’ ne sundu.”(s.107)	Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek
Yoldan çıkmak	“Adalet <i>yoldan çıkarsa</i> , şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez.”(s.60)	Doğru yoldan ayrılmak

Dalıp gitmek	“Uzaklara dalıp gidiyor.”(s.62)	Bir düşünce veya hayal ile bulunduğu ortamdan uzaklaşmak
Dillere destan olmak	“Evin duvarında üstadın <i>dillere destan olmuş</i> şiirlerinden ikisi tabloleştirilmiş bir şekilde yerini almış: Hakim Bey ve Doktor Bey...”(s.62)	Herkes tarafından konuşulur olmak
Can kulağıyla dinlemek	“Herkes sessizce çayını yudumluyor ve üstatla aramızda başlayan bu teklifsiz sohbeti can kulağıyla dinliyor.”(s.62)	Kendini vererek, büyük bir dikkatle dinlemek
Dünyaya gelmek	“Ebedi kudretin tek sahibinden alınan emir üzerine 1932 yılında <i>dünyaya gelmişim</i> .”(s.62) “20 Şubat 1889’da İstanbul’da <i>dünyaya gelen</i> ve zor bir çocukluk dönemi geçiren Türk bilim adamı Hulusi Behçet, henüz çok küçükken annesini kaybetmiş ve babaannesi tarafından büyütülmüştür.”(s.129)	Doğmak
Başı derde girmek	“Yazdıklarınız yüzünden sıkça <i>başınızın derde girdiğini</i> hakim karşısına çıktığınızı biliyoruz.”(s.63)	Sıkıntılı bir duruma düşmek
Gözleri dolmak	“Veda vakti...Gözlerimiz doluyor.”(s.63)	Ağlayacak kadar duygulanma
Ebedi aleme intikal etmek	“Sohbetimizden ve bu güzel ziyaretin üzerinden bir ay geçmeden büyük şair <i>ebedi aleme intikal ediyor</i> .”(s.63)	Ölmek
Can yakmak	“Çünkü dil, ağzın içinde her dönüşünde <i>can yakar</i> , kalp kırar, gönül devirir.”(s.67)	Zulmetmek, eziyet etmek
Kalp kırmak	“Çünkü dil, ağzın içinde her dönüşünde <i>can yakar</i> , <i>kalp kırar</i> , <i>gönül devirir</i> .”(s.67)	Gönül kırmak
Gönül yıkmak	“Bu geçici dünyada <i>gönül yıkmamanın</i> , kalp kırmanın bolluğunu sezecek kadar olgun bir hayat anlayışına varmalı ki insan, en küçüğünden en büyüğüne kadar tatlı dille, güler yüzle seslenebilsin.”(s.67)	Birini çok üzecek bir davranışta bulunmak, gücendirmek, gönül kırmak
Kanat germek	“Tüm çocuklara <i>kanat geren</i> anneliğini...”(s.68)	Koruması altına almak, himaye etmek
Bir pula satmak	“Nice sevgilerin <i>bir pula satıldığı</i> bir dünyada...”(s.68)	Bir kimseyi bir çıkar uğruna harcamak.
Sevgi beslemek	“Yunus Emre, insan olan herkese karşı; din, dil, ırk, makam ayrımı yapmadan büyük bir <i>sevgi beslemiştir</i> .”(s.70)	Sevgi duymak, sevmek
Sadık kalmak	“Tek eşlidirler ve ölünceye kadar eşlerine <i>sadık kalırlar</i> .”(s.80)	Birine, bir şeye bağlılığını sürdürmek, bağlı kalmak
Nesli tükenmek	“Dünyada <i>nesilleri tükenmek</i> üzeredir.”(s.80)	Bitmek, tamamen yok olmak, ortadan kalkmak
Hayran olmak/kalmak	“ ‘Kışın ortasında açalım ki bütün doğa bize <i>hayran olsun</i> ’ der.”(s.84) “Hayvanat bahçesine gittiğimizde antilopların kudretine, maymunların oyunculuklarına ve fillerin asaletine <i>hayran kalırız</i> .”(s.86)	Çok beğenmek
Dört gözle beklemek	“Gelmesi <i>dört gözle beklenen</i> , geldiğinde çantasından türlü türlü hediyeler çıkan yaşlı bir teyzedir.”(s.85)	Çok isteyerek veya özleyerek beklemek
Ziyan olmak	“Eğer cılız bir ağaca en yetenekli kimseyi dal yapmaya kalkarsanız, bütün yeteneği <i>ziyan olur</i> .”(s.85)	Boşuna harcanmak, zarar görmek
Meydana getirmek	“Çünkü bir eserin mükemmelliği onu <i>meydana getiren</i> kimsenin mükemmelliği ölçüsündedir.”(s.88)	Olmasını sağlamak, oluşturmak
Peşine düşmek	“Avinin <i>peşine düştüğü</i> andan itibaren giderek hızlanan, vücudunun tüm eklem ve kaslarını ortaya koyan pumayı seyretmek ayrı bir heyecan verir.”(s.90)	Arkasından gitmek, izlemek; bir isteğin gerçekleşmesini sağlamaya çalışmak
Adını taşımak	“Ankara’da bir cadde, Vilhelm Thomsen’in <i>adını taşımaktadır</i> .”(s.98) “Ayrıca Ay yüzeyindeki bir krater ‘Uluğ Bey’ <i>adını taşımaktadır</i> .”(s.108)	Birinin adıyla anılmak; sahip olduğu adın sorumluluğunu yüklenmiş olmak

Yüreği ağzına gelmek	“Bu tehlikeden dolayı, her yıl yapılan ‘Uluslararası Avrasya Maratonu’nda <i>yüreğimiz ağzımıza gelmektedir.</i> ”(s.104)	Birdenbire çok korkmak, aşırı korku veya sevinçten fazlasıyla heyecanlanmak, endişelenmek
Eline geçmek	“Türkçenin dil bilgisiyle ilgili bir kitap yazdığını da biliyoruz ama henüz bu kitap <i>elimize geçmiş değildir.</i> ”(s.107)	Rastlamak, bulmak
Başına geçmek	“1446’da Timurlular Devletinin <i>başına geçti.</i> ”(s.108)	Görevi altında bulundurmak; bir işin yönetimini ele almak
Hüküm sürmek	“Uluğ Bey’in hakanlığı sırasında, Batı’da da Osmanlı Devleti <i>hüküm sürüyordu.</i> ”(s.108) “Bu taş, Büyük İskender’in Mısır’ı fethinden sonra <i>hüküm sürmeye</i> başlayan Ptolemaios Hanedanı’nın hükümdarlarından biri tarafından bir tapınağa gönderilmek amacıyla ve üç dilde yazılmış.”(s.111)	İşbaşında olmak
Temel atmak	“Astronomi çalışmalarının esasını oluşturan trigonometride o güne kadar yapılan tahmine dayalı çalışmaları değiştirmiş, bilimsel <i>temeller atmıştır.</i> ”(s.108)	Herhangi bir işe başlamak, girişmek, bir şeyin gelişmesine, büyümesine sebep olmak
İlgisini çekmek	“O güne kadar okunamamış Demokratik ve Hiyeroglif alfabelerinin yanı sıra, okunabilen Antik Yunanca bir metnin de aynı taş üzerinde bulunması ile tek bir metnin üç ayrı dilde yazılmış olduğu görüşü pek çok araştırmacının <i>ilgisini çekmiştir.</i> ”(s.111)	İlgisini, dikkatini ve merakını üzerinde toplamak, alaka duymak
Kanaat getirmek	“Jean-François elindeki bu muazzam belgeyle günlerce cebelleşip bir milim ilerleyemedikten sonra hiyerogliflerde kimi simgelerin gazetede işaretilenmiş ev ilanı gibi daire içine alındığını görür, bunların özel isim olabileceğine <i>kanaat getirir.</i> ”(s.111)	Kanmak, akli yatmak, inanmak
Ele almak	“sempozyumlarda genellikle akademik bir konu, uzamanlar tarafından değişik boyutlarıyla <i>ele alınır.</i> ”(s.114)	Bir konuyu incelemek, araştırmak
Ortaya koymak	“Bunun yanında bildiri, bilinen bir konuya yenilik getirme, değişik görüş ve düşüncelerle yeni tezler <i>ortaya koyma</i> , bu tezleri bilimsel delillerle doğrulama veya bir önceki tezi çürütme gibi özellikleri de bünyesinde taşır.”(s.115)	Yaratmak, açıklamak; yapmak;
Kaleme almak	“Bu değerlendirmeye göre, bildiriye kısaca, bilimsel bir konuda yenilik getirmek, orijinal bir buluş ortaya koymak amacıyla <i>kaleme alınmış</i> bir yazı türü olarak tanımlamak yerinde olacaktır.”(s.115)	Bir konuyu yazı durumuna getirmek, yazıyla anlatmak
Mazur görmek	“Son yıllarda üniversitelerimizde, tabiri <i>mazur görün</i> , bir sempozyum furçasına şahit olmaktadır.”(s.122)	Kusura bakmamak, hoş görmek, başışlamak, affetmek
Yakınlık kurmak	“Sahanın profesörlerini tanımak, onlarla tanışmak, akademik ilerleme için <i>yakınlık kurmak</i> da katılımcılara gözetilen bir diğer amaçtır.”(s.122)	Sıkı ilişki içinde bulunmak, ilgi ve destek vermek
Murat etmek	“Yıllardır görmediği arkadaşlarını, meslektaşlarını bu vesileyle görmeyi <i>murat edenler</i> de az değildir.”(s.122)	Dilemek, istemek
Özen göstermek	“Yani bir şey yapacaksak güzel olmasına <i>özen göstersek.</i> ”(s.122)	Bir şeyi özenerek elden geldiğince iyi olmasına gayret ederek yapmak, itina etmek
Ortaya çıkmak	“Boşnakların İslamiyet’i kabul etmesiyle değişen kültürel yapının sonucunda <i>ortaya çıkmıştır.</i> ”(s.124)	Yokken var olmak, meydana çıkmak, türemek
Dile getirmek	“Botic, Split pazarında Adil isimli Müslüman Boşnak delikanlının Marija isimli Hristiyan genç kıza olan aşkını <i>dile getirdiği</i> sevdalinkayı eserinde kaydetmiştir.” (s.124) “Çünkü kimse bu koltuklarda oturmak istemiyor	Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek

		diye yolcuların korkusunu <i>dile getiriyor.</i> ”(s.150)	
Işık tutmak		“Arap ülkeleriyle Türkiye arasındaki kültürel değerlere <i>ışık tutmayı</i> amaçlayan, Uluslararası Türk-Arap Ortak Kültür Mirası Sempozyumu, başkent Amman’daki Ürdün Üniversitesine yapıldı.”(s.128)	Düşüncesiyle kılavuzluk etmek, konuyu aydınlatıcı düşünceler söylemek, tutacağı yolu göstermek
Fırsat bulmak		“Bakan Avcı ve Başkan Develi resepsiyonda sempozyum katılımcılarıyla bir araya gelerek sohbet etme <i>fırsatı buldular.</i> ”(s.128)	Uygun, elverişli zaman bulmak:
Sona ermek		“Program dünyanın yedi harikasından biri olarak kabul edilen Petra’ya yapılan geziyle <i>sona erdi.</i> ”(s.128)	Son bulmak
Hayata yummak	gözlerini	“Türk ve Dünya tıp tarihine adını altın harflerle yazdıran Hulusi Behçet, ardında yüzlerce öğrenci, onlarca kitap ve makale bırakarak 8 Mart 1948 yılında <i>hayata gözlerini yummuştur.</i> ”(s.129) “Bilim adamı, 1997 yılının son günlerinde kalp krizi geçirerek <i>hayata gözlerini yummuştur.</i> ”(s.157)	Ölmek
Piyasaya çıkmak		“Günümüzdeki masaüstü bilgisayarların ilk örneği 1981 yılında <i>piyasaya çıktı.</i> ”(s.133)	Bir ürün satışa sunulmak
Gözünde büyütme		“Matematiğin çok zor olduğunu düşünüyor ve bu dersi <i>gözünde çok büyütüyor.</i> ”(s.139)	Bir kimseyi, olayı veya şeyi abartmak
Sabrı taşmak		“Beklediğiniz otobüs gelmek bilmedi, ‘ Biraz daha, haydi biraz daha!’ dediniz ama sonunda <i>sabırınız taşı.</i> ”(s.139)	Artık katlanamaz, dayanamaz duruma gelmek, sabrı kalmamak
Üç nal ile bir ata kalmak		“ ‘Üç’ sayısı atasözlerimizde ve deyimlerimizde ‘er oyunu üçe kadar’, ‘ <i>üç nal ile bir ata kalmak</i> ’, ‘üç beşe bakmamak’, üç aşağı beş yukarı’, ‘ Balık ile misafir üç gün sonra kokmaya başlar.’ biçiminde yer alır.”(s.145)	Bir büyük değer çok küçük ve değersiz bir parçasını eline geçiren kimsenin bu büyük değer tümüne sahip olmak istemesi, büyük imkânlar düşünmek.
Üç beşe bakmamak		“ ‘Üç’ sayısı atasözlerimizde ve deyimlerimizde ‘er oyunu üçe kadar’, ‘üç nal ile bir ata kalmak’, ‘ <i>üç beşe bakmamak</i> ’, üç aşağı beş yukarı’, ‘ Balık ile misafir üç gün sonra kokmaya başlar.’ biçiminde yer alır.”(s.145)	Çok fazla pazarlık etmeden alışveriş yapmak.. Alışverişte fiyat konusunda küçük farkları önemsememek, almak ya da satmak konusunda cimri davranmamak
Üç aşağı beş yukarı		“ ‘Üç’ sayısı atasözlerimizde ve deyimlerimizde ‘er oyunu üçe kadar’, ‘üç nal ile bir ata kalmak’, ‘üç beşe bakmamak’, <i>üç aşağı beş yukarı</i> ’, ‘ Balık ile misafir üç gün sonra kokmaya başlar.’ biçiminde yer alır.”(s.145)	Belirlenmiş bir sayıdan biraz fazla veya biraz az olarak.
Çile doldurmak		“Yunus peygamber, Diyarbakır kalesinde yedi yıl oturmuş; Eyüp Peygamber, Harran’da bir mağarada yedi yıl çile doldürmüştür.”(s.146)	Sıkıntılı bir işin veya bir durumun sona ermesini beklemek
Baskı yapmak		“Tehlikeli ve sağa sola zorla <i>baskı yapanlara</i> ‘yedi bela’ denir.”(s.146)	Bir kimseyi bir işi yapmaya zorlamak, zor kullanmak
Dokuz doğurmak		“Bunlardan bazıları: ‘ Dokuz at bir kazığa bağlanmaz.’, ‘Dokuz ölç bir biç.’, ‘Güzellik ondur, dokuzu dondur.’, ‘Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.’, Dokuz ay karnında taşımak.’, ‘ <i>Dokuz doğurmak.</i> ’”(s.146)	Bir işi güçlük ve sıkıntı içinde sonuca ulaştırmak. Merakla, heyecanla, sabırsızlıkla, sıkıntı çekerek beklemek.
Kırk basmak		“İnaniş’a göre, çocuk ayaklarını basmazsa ve gelişmezse buna ‘ <i>kırk bastı</i> ’ denir.”(s.147)	Kırk gün dolmadan doğum yapmış annenin ve bebeğin dışarı çıkarılmasının tehlikeli olacağını geleneksel olarak kabul etmek
Kırkı çıkmak		“ <i>Kırk çıkması</i> , anne ve bebek için önemli bir olay olarak kabul edilir.”(s.146)	Doğumdan veya ölümden sonra kırk gün geçmek
Kırk evin kedisi		“Zamanını kendi evinden çok başkalarının evinde geçirene ‘ <i>kırk evin kedisi</i> ’ benzetmesi	Birçok eve girip çıkan

	yapılır.”(s.147)	
Kırk kapının ipini çekmek	“Bir iş için çok kimseyle görüşülürse ‘ <i>kırk kapının ipini çekmek</i> ’ deyimi kullanılır.”(s.147)	İçinde bulunduğu sorunu çözmek için kapı kapı dolaşmak, birçok yere uğramak
Kırk (bin) dereden su getirmek	“Bir işi yapmakta nazlanan ya da o işi yapmak istemeyen kişiye ‘Kırk dereden su getirdin.’ denir.”(s.147)	Birini kandırmak için bir sürü neden ileri sürmek
Kırk (dokuz) öksüzle bir mağarada mı kaldı	“Bir kimsenin acınacak halde, güç koşullar altında olduğunu belirtmek için ‘ <i>Kırk öksüzle bir mağarada mı kaldı?</i> ’ ya da eldeki paranın çok az olduğunu açıklamak için ‘kırk parasız’, ‘kırk param yok’ gibi deyimler kullanılır.”(s.147)	Bir kimsenin yakıncak derecede geçim sıkıntısı çekmediğini anlatır
Kırk parasız	“Bir kimsenin acınacak halde, güç koşullar altında olduğunu belirtmek için ‘Kırk öksüzle bir mağarada mı kaldı?’ ya da eldeki paranın çok az olduğunu açıklamak için ‘ <i>kırk parasız</i> ’, ‘kırk param yok’ gibi deyimler kullanılır.”(s.147)	İyice züğürt, hiç parasız
Kırk tarafta bezi olmak	“Birbirinden farklı birçok işle uğraşanlara ‘ <i>kırk tarakta bezi var</i> ’, bir zaman dilimin uzunluğunu belirtmek için ‘kırk yılda bir’, ‘kırk yıl’, ‘kırk saat’, ‘kırk yılın başı’ gibi tanımlar kullanılmaktadır.”(s.147)	Birbirinden yarı birçok işi ya da ilişkisi olmak
Kırk bir kere maşallah	“Bir şeye nazar değmesin diye ‘kırk bir kere maşallah’ ya da ‘kırk bir buçuk kere maşallah’ denir.”(s.147)	İslamiyet’te nazar değmesin anlamında kullanılan bir söz
Kırk bir buçuk kere maşallah	“Bir şeye nazar değmesin diye ‘kırk bir kere maşallah’ ya da ‘kırk bir buçuk kere maşallah’ denir.”(s.147)	İslamiyet’te nazar değmesin anlamında kullanılan bir söz
Yol açmak	“Gelin görün ki, sıfır rakamı Avrupa’da büyük bölünmelere <i>yol açtı</i> .”(s.153)	Bir olayın sebebi olmak
Çığır açmak	“Günümüzde, Türk matematikçi Harezmi’nin hiçliği keşfi, insanlık tarihi için çok önemli olan matematik dünyasında <i>çığır açmıştır</i> .”(s.153)	Bir alanda yeni bir yol, yöntem başlatmak
Rol oynamak	“Hiç şüphesiz ki, bilim bu konuda çok önemli bir <i>rol oynar</i> .”(s.156)	Birinin bir işte önemli etkisi olmak
Lakap takmak	“Matematik dehası <i>lakabı takılan</i> Türk bilim adamına aynı zamanda Ordinaryüs unvanı da verilmiştir.”(s.156)	Bir kimseye onun bir özelliğini belirtecek bir ad vermek
Meyve almak	“KATÜ, ODTÜ, İTÜ gibi teknik üniversitelerden aldığı doktora unvanları, başarılarının <i>meyvesini aldığıının</i> kanıtıdır.”(s.157)	Yarar elde etmek
Hayatını adamak	“Matematik profesörü, <i>hayatını adadığı</i> matematikte en önemli çalışmalarını cebir ve sayılar teorisi alanında yapmıştır.”(s.157)	Bir şeye bütün varlığıyla bağlanmak, başka şeylerle ilgisini kesip yalnızca onunla ilgilenmek, bir şeyi tüm gücüyle yapmaya çalışmak
Özen göstermek	“Yaşlı adam piposundan bir nefes daha çekiyor ve beni ürkütmemeye <i>özen gösteren</i> bir ses tonuyla soruyor.”(s.158)	Bir şeyi özenerek elden geldiğince iyi olmasına gayret ederek yapmak, itina etmek
Peyda olmak	“Yıllar önceki o ilk karşılaşmamız <i>peyda oluyor</i> gözlerimin önünde.”(s.159)	Ortaya çıkmak, kendini göstermek, oluşmak, belirlemek
Ele vermek	“Elinizin altında bulunan kağıt parçalarına farkında bile olmadan çizdiğiniz, sizin ruh halinizi <i>ele vermeye</i> yetiyor.” (s.162)	Ortaya çıkarmak
Gün ışığına çıkmak	“Psikiyatristler ellerinin altındaki örneklerle hastalarının sorunlarını daha kolay <i>gün ışığına çıkarmaya</i> başlamışlardı.”(s.162)	Aydınlanmak, açıklığa kavuşmak, anlaşılır olmak.
Elden ele dolaşmak	“Öyle ki, çeşitli karalamaların anlamlarını kapsayan kitaplar elden <i>ele dolaşmaya</i> bile başlamıştı.”(s.162)	İyi nitelikleri dolayısıyla çok ilgi görmek, çok

			beğenilmek
Ciddiye almak		“Koyu harflerle yazan kişiler verdikleri sözü yerine getirmek konusunda çok titizdirler ve etrafındaki birçok olan biteni <i>ciddiye alırlar</i> .”(s.162)	İnanmak, gerçek sanmak, önem vermek
Sinirlerine olamamak	hakim	“Çok koyu harfler ise kişinin gerginliğinin, eleştiriye karşı <i>sinirlerine hakim olamayışının</i> ve küçük imalardan bile alınganlık göstermesinin ifadesi olarak yorumlanır.”(s.162)	Davranışlarını ve kendini denetleyememek, soğukkanlı olamamak
Göze çarpmak		“İnsanda ilk <i>göze çarpan şey</i> yüzdür...”(s.165)	Dikkati üzerine çekmek
İçinden geçirmek		“ ‘Benimki de çok aksın.’ diye <i>içimden geçirdim</i> .”(s.169)	Bir şeyi yapmayı düşünmek, istemek
Kısmeti tıkanmak	(kapanmak)	“Çeşmeyle birlikte <i>kısmetim de tıkanı</i> ve adım ‘Tıkandı Baba’ ya çıktı.”(s.169)	Kazancı azalmak

Tablo 14’te görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin B2 düzeyi ders kitabında toplam 94 deyim kullanılmıştır. Bu deyimler anlamsal özelliklerine uygun olarak kullanılmıştır. Bunların 89 tanesi cümle, 5 tanesi söz öbeği durumundaki deyimlerden oluşmuştur.

Tablo 15.

Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

Deyim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Sıkıntı çekmek	“Aylarca farklı diyarları dolaşır, <i>çektığı sıkıntılar</i> , gördüğü bazı hikmetli olaylardan sonra hocasının yanından ayrıldığına pişman olur ve tekrar Tapduk’un dergahına doğru yola çıkar.”(s.12)	Zorluk veya yoksulluk içinde yaşamak
Yola çıkmak	“Aylarca farklı diyarları dolaşır, <i>çektığı sıkıntılar</i> , gördüğü bazı hikmetli olaylardan sonra hocasının yanından ayrıldığına pişman olur ve tekrar Tapduk’un dergahına doğru <i>yola çıkar</i> .”(s.12) “Özellikle psikolojik bir bakış açısından <i>yola çıkan</i> kuramcılar ise, kitle iletişiminin potansiyel bir eğitim ve ikna aracı olduğunu savunuyor.”(s.114)	Bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılarak yolculuğa başlamak, harekete geçmek
Pay çıkarmak	“Fakat kendisine yapılan her türlü davranışı, söylenen her sözü, sorulan her soruyu, gönül hoşluğu ile alıp kabul etti; ne küsüp darıldı ne de yapılan iltifatlardan kendine <i>pay çıkardı</i> .”(s.12)	Bir olay veya durumdan gereken deneyimi kazanmak, tutulacak yolu belirlemek
Kul olmak	“Taptuk’un tapusunda, <i>kul olduk</i> kapısında, Yunus miskin çiğ idik, piştik elhamdülillah.”(s.12)	Tam bir doğruluk ve özveri ile bağlanarak bütün isteklerini yerine getirmeye hazır olmak.
İdrak etmek	“ –Kırk yaşımı bu dergâhta <i>idrak ettim</i> ve hiç şüphem yoktur ki, burada hizmetim de tam kırk yılı bulacaktır.”(s.13)	Akıl erdirmek, anlamak, kavramak
İçine doğmak	“ – <i>İçime doğuyor</i> , dedi Bodur Musa, senin kırkıncı yılını burada beraberce göreceğiz.”(s.13)	Bir işin olacağını veya olduğunu hiçbir belirtiyeye dayanmadan önceden sezinlemek, malum olmak
Gözleri yolda kalmak	“Gitti de gelmeyiverdi <i>Gözlerim yollarda kaldı</i> .”(s.16)	Beklenen kimsenin ya da geciken haberin, mektubun gelmesini istekle bekleyip durmak
Hakk’a yürümek	“Dede: Salih, oğlumuz... <i>Hakka’a yürüdü</i> .”(s.16)	Ölmek
Kaleme almak	“Eserlerini Kırgızca ve Rusça olarak <i>kaleme alan</i> Aytmatov, eserlerinin çoğunda tema olarak aşk, dostluk, savaş, dönemin acıları ve kahramanlıkları ile Kırgız kültürünü seçmiştir.”(s.20) “Yine aynı yıl yayımlandığında büyük heyecan uyandıran ‘Elveda Gülsaray’ı <i>kaleme alan</i> Aytmatov, daha sonraki yıllarda çeşitli yayın organlarında hikayelerini yayımlatmaya devam etmiştir.”(s.20) “1980 yılında <i>kaleme aldığı</i> ‘Gün Uzar Yüzyıl Olur’ romanı yazarın edebiyat hayatında izlediği yol bakımından önemlidir.”(s.21) “Usta şair, söz konusu jargonları kendine has üslubu ile <i>kaleme almıştır</i> .”(s.30)	Bir konuyu yazı durumuna getirmek, yazıyla anlatmak
Yazıya dökmek	“Aytmatov, halkların kültürel zenginliğini eserlerine yansıtmış, yaşadığı coğrafyanın insanının tarih içinde kazandığı değerleri, acılarını, kahramanlıklarını, tecrübelerini <i>yazıya döküp</i> ölümsüzleştirmiş, eserlerinde kendi ifadesi ile ‘tipik insanı’ ortaya koymaya çalışmış bir yazardır.”(s.20)	Herhangi bir konuyu yazı ile anlatmak.
Yankı uyandırmak	“Cengiz Aytmatov, Kırgız edebiyatının <i>yankı uyandırmış</i> bir kalemidir.”(s.20)	Bir olgu çevrede duygusallık, düşünce, dedikodu gibi tepki yapmak
Güçlük çekmek	“Bu bağlamda futbolcuların, şoförlerin, araba satıcılarının, askerlerin oluşturdukları ve diğer insanların anlamakta <i>güçlük çektikleri</i> jargonlar	Zorlanmak

	dikkat çekici örnekler olarak gösterilebilir.”(s.29)	
Alaya almak	“Hiciv, her ne kadar <i>alaya almak</i> , eleştirmek, güldürürken düşündürülen zıtlıkları ortaya koymak için yazılsa da inceliği olanı, adabı ve edebi ahlaki bozmadan yazılanı makbuldür.”(s.32)	Alay etmek, eğlenmek
Nasip almak	“1902’de Bektaşî tarikatından <i>nasip alarak</i> Bektaşî dervîşi oldu.”(s.32)	Bektaşîlikte tarikata girme töreni yapılmak
İçinden gelmek	“Sazını bir geçim kapısı haline getirmemek için direnmiş, yalnızca <i>içinden geldiği</i> zaman ney üflemiştir.”(s.32)	Bir şeyi yapmak için içten bir istek duymak
Dile getirmek	“Yergilerini genellikle siyasal ve dinsel baskıya, çıkarıcığa yöneltmiş, toplumdaki tüm haksızlıkları çekinmeden <i>dile getirmiştir</i> .”(s.32)	Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek
Kafa tutmak	“Kabadayı, ‘Sen kime <i>kafa tutuyorsun</i> babalık, ben senin gibi <i>çiğeri beş para etmeze</i> yol vermem’ diye aksilenir.”(s.32)	Boyun eğmemek, karşı gelmek, diklenmek
Çiğeri beş para etmemek	“Kabadayı, ‘Sen kime <i>kafa tutuyorsun</i> babalık, ben senin gibi <i>çiğeri beş para etmeze</i> yol vermem’ diye aksilenir.”(s.32)	Değersiz, kendisine güvenilmez, korkak, aşağılık (bir kimse olmak)
Hoşbeş etmek	“ <i>Hoşbeş ettikten</i> sonra Kamil Paşa yakında Mısır’a gideceğini, gelirken şaire bir eşek getireceğini latife yoluyla söyler.”(s.35)	Sohbet etmek
Aklına gelmek	“ -Seni gördüm de <i>aklıma geldi</i> sana eşek getirecektim, ama unuttum, der.”(s.35)	Hatırlamak
Bozuntuya vermemek	“Şair Eşref hiç <i>bozuntuya vermeden</i> cevabı yapıştırır.”(s.35)	Bir kimsenin hoşla gitmeyen bir durumunda fark etmemiş gibi davranmak
Cevabı yapıştırmak	“Şair Eşref hiç <i>bozuntuya vermeden</i> cevabı yapıştırır.”(s.35)	Kesin, ters ve karşısındakinin beklemediği bir karşılık vermek
Dert yanmak	“Raif Bey <i>dert yanar</i> .”(s.35)	Derdini sızlanarak anlatmak
Gözüne batmak	“Karikatürist, gündemi, <i>gözüne batamı</i> , eleştirisini kendi çizgisi ve hayal gücü ile yansıtır.”(s.40)	Tedirgin etmek, rahatsız etmek
Cesaretini toplamak	“Sonra, ona doğru yaklaştı ve bütün <i>cesaretini toplayarak</i> : -Baloncu amca, dedi.”(s.43)	Kendine güven duygusunu, yürekliliğini ve atılganlığını bir araya getirmek
Mecali kalmamak	“O ana kadar balondan ayırmadığı gözleri dolu dolu olmuş, yürümeye bile <i>mecali kalmamıştı</i> .”(s.43)	Güç kalmamak, güçsüzleşmek
Aklını başından almak	“Yapılan teklif, yavrucağın <i>aklını başından almıştı</i> .”(s.43)	Bir şey birini düşünemeyecek bir duruma getirmek, çok şaşırtmak
Ele almak	“Modanın herhangi bir zamanda ortaya çıkma ve değişim özelliği, birçok kuramcı tarafından <i>ele alınmış</i> , modanın neden ve nasıl değiştiği üzerine farklı görüşler ileri sürülmüştür.”(s.47)	Bir konuyu incelemek, araştırmak
İlgi görmek	“Japonya’nın başkenti Tokyo’da Yunus Emre Enstitüsünün düzenlediği ‘Türkiye’nin Moda Dünyası’ adlı defile büyük <i>ilgi gördü</i> .”(s.49)	Çevresinde ilgiyi, dikkati ve merakı üzerine toplamak, alaka çekmek, alaka toplamak veya alaka uyandırmak.
Dikkat çekmek	“Klasik Türk motifi kumaşlar ile birlikte modern kumaşlarında tasarımın bir parçası olarak işlenmesi hem moda dünyası hem de kumaş ithalatçısı firmaların <i>dikkatini çekti</i> .”(s.49)	İlgi toplamak, fark edilmek
Cesaret almak	“Artık saygın bir asker olmasından <i>cesaret alarak</i> aşık olduğu genç kıızı yeniden istemeye kara vermiş ve nişan hediyesi olarak da bu düğmeden 6 tane yaptırmış.”(s.51)	Herhangi bir durumdan, davranıştan güç almak
Meydana getirmek	“Popüler kültür insanları tüketmeye teşvik eder; bunu gerçekleştiremediği sahalarda ise, bir özenti <i>meydana getirmeyi</i> amaçlar.”(s.53)	Olmasını sağlamak, oluşturmak
Göz kamaştırmak	“Sadece sanat eserleri değil doğadaki canlılar da <i>göz kamaştırıcı</i> bir estetik barındırır.”(s.54)	Hayran bırakmak
Emek harcamak	“Estetik değerlere ulaşmak için önce bu konuya ilgi	Çaba göstermek

	ve merak duyması sonra insanın kendisini eğitmesi için zaman ve emek harcaması gerekir.”(s.59)	
Bıçak sırtı	“Yani <i>bıçak sırtı</i> bir konumu var.”(s.62)	İnce, hassas bir durum
Çok kapı çalmak	“Eğer kafalarına bir şeyi koydularsa, onu gerçekleştirmek için çok kapı çalmalarını, tavsiye ederim.”(s.63)	Uğramadık yer bırakmamak, birçok yere, birçok eve uğramak
Aklına gelmek	“Ama çok başarılı olmuş bayan modacılar da yok değil: Coco Chanel, Donna Karan, Sonia Rykiel ilk <i>aklıma gelenler</i> .”(s.63) “Hacivat: Evin damı akıyordu, <i>aklıma geldi</i> , eve gönderdim.”(s.65)	Hatırlamak, anımsamak
Kurbanı olmak	“Yakışmayan, üzerimizde hoş durmayan bir kesimi ya da rengi sadece moda diye giyerek, trendi değil, moda <i>kurbanı olmuş</i> oluruz.”(s.65)	Uğruna ızdırap veya büyük üzüntü, sıkıntı çekmek, zarara girmek
Her yiğidin harcı değil	“Yani <i>her yiğidin harcı değil</i> kendi tarzını yaratmak.”(s.65)	Bir iş, birinin yapabileceği nitelikte olmamak
Göz atmak	“Tarihsel süreçte modanın geçmişine <i>göz atarsak</i> bu değişimleri ve etkileri daha iyi anlayabiliriz.”(s.65) “Ali, benim kendisini itmemle sağa sola çabuk bir <i>göz attık</i> .”(s.153)	Kısaca, dikkatli değil de şöyle bir bakıvermek; üzerinde fazla durmadan elden geçirmek
Mesaj vermek	“Eğer bir sanatçıysan veya bir sanatçıyı yönetiyorsan, kişisel marka geliştirmen ve ‘özgün olduğun <i>mesajını vermen</i> ’ şart hale geliyor.”(s.68) “Omuzlar geride, baş yukarıda, kollar iki yanda serbest ve avuçlar kapalı ise, beklenen hadise ne kadar stresli olursa olsun insanın kişi bu duruma olduğu <i>mesajını net bir şekilde verir</i> .”(s.111) “Karşıdaki kişi çok az göz teması kuruyorsa, hoşlanmadığını, sinirli olduğunu ya da çekingen olduğunu anlattığı gibi kendisinin yüksek bir statüde bulunduğu <i>mesajını da vermek</i> istiyor.”(s.112)	Duygu ve düşünceleri karşı tarafa dolaylı bir biçimde anlatmak
İzlenim bırakmak	“Sanatçılar özgün olarak karakterize edildiğinde, katılımcılar arasında sanatçının kendisinin ve resminin çok daha olumlu <i>izlenim bıraktığı</i> görüldü.”(s.69)	Etki bırakmak
Hesaba katmak	“Kadınlarda değerlendirirken sanatçının özgünlüğünü <i>hesaba katarlar</i> ama onlar için daha önemli faktör sanat eserinin bizzat kendisidir.”(s.69)	Dikkate almak, göz önünde bulundurmamak
Fikir vermek	“Bulgular da insanların hangi sanat eserini aldıkları hakkında <i>fikir vermesine</i> yardımcı olabilir.”(s.69)	Düşüncesini bildirmek
Rol oynamak	“Bilinen o ki, sanatçının markası katılımcılar arasında büyük bir <i>rol oynuyor</i> .”(s.69) “Araştırmacılar modern çağ insanın tüm problemlerinin altında uykusuzluğun ve uyku alışkanlıklarının düzensizleştirilmesinin <i>önemli rol oynadığını</i> düşünmekte.”(s.78)	Birinin bir işte önemli etkisi olmak
Uykuya dalmak	“Bazı canlılar karanlıkta, bazı canlılar ise aydınlıkta <i>uykuya dalarlar</i> .”(s.77)	Uyumaya başlamak
Baş göstermek	“Her gece yaptığımız bu temel davranışın aslında ne olduğunu, niçin yaptığımızı çoğunlukla uyku ile ilgili problemlerimizin <i>baş göstermeye</i> başlayana kadar düşünmeyiz.”(s.77)	Belirmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek, vuku bulmak
Gün yüzüne(ışığına)çıkarmak	“Uyku halen birçok gizemi içinde barındırıyor da yapılan çalışmalar sonucunda neden uyuduğumuzun bazı sebepleri <i>gün yüzüne çıkmış</i> durumdadır.”(s.77)	Açıklığa kavuşmak, anlaşılır olmak
Birbirine girmek	“Bu sırada Karagöz pençeden, Hacivat’ın üzerine atlat, <i>birbirlerine girerler</i> , kavga ederler.”(s.88)	Kavga etmek, dövüşmek
Rast gelmek	“Hacivat: Neyse, yolda bizim Hasan Usta’ya <i>rast geldim</i> .”(s.89)	Düşünmediği, ummadığı hâlde karşılaşmak, rastlamak, tesadüf etmek

Aklı başına gelmek	“Karagöz: Ben sana şimdi nasıl dendiğini göstereyim de <i>aklın başına gelsin</i> .”(s.89)	Davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak; ayılmak, kendine gelmek
İlgisini çekmek	“Mevlana burada küçük yaşına rağmen Feridüddin Attar’ın <i>ilgisini çeker</i> ve onun takdirini kazanır.”(s.91)	İlgisini, dikkatini ve merakını üzerinde toplamak, alaka duymak
Takdirini kazanmak	“Mevlana burada küçük yaşına rağmen Feridüddin Attar’ın <i>ilgisini çeker</i> ve onun <i>takdirini kazanır</i> .”(s.91)	Bir kimse veya bir topluluk tarafından beğenilmek
Dünya evine girmek	“Mevlana <i>dünya evine girdiğinde</i> on sekiz yaşındadır.”(s.91)	Evlenmek
Dünyaya gelmek	“Yıllar sonra Gevher Hatun’u kaybeden Mevlana, Kerra hatun ile ikinci evliliğini yapar ve bu evlilikten de bir kız iki oğlu <i>dünyaya gelir</i> .”(s.91)	Doğmak
İtibar görmek	“İlim adamları ve sanatkarların büyük <i>itibar gördüğü</i> Konya, sanat eserleriyle imar edilmiştir.”(s.91)	Sayılmak, kendisine değer verilme
İnzivaya çekilmek	“Mevlana, Şems’in ölümünden sonra uzun yıllar <i>inzivaya çekilir</i> .”(s.91)	Toplumdan kaçıp hiçbir şeyle ilgilenmeyerek tek başına yaşamak
Vaaz vermek	“İplikçi medresesinde <i>vaazlar vermeye</i> başlar.”(s.91)	Cami, mescit vb. yerlerde dini konuşma yapmak
Hakk’ın rahmetine kavuşmak	“Yaşamını ‘Hamdım, piştim, yandım.’ sözleri ile özetleyen Mevlana 17 Aralık 1273 Pazar günü <i>Hakk’ın rahmetine kavuşur</i> .”(s.91)	Ölmek
Kulağı ağır işitmek	“ <i>Kulakları ağır işiten</i> bir adamcağız vardı.”(s.91)	Kulağı iyi işitmek
İşi yoluna girmek	“Geldi mi <i>işin yolun yoluna girer</i> .”(s.91)	İstenilen, gerekli olan biçimde gelişmeye başlamak
Moral vermek	“Böylelikle hasta komşuma biraz olsun <i>moral veririm</i> .”(s.94)	Bir kimsenin ruhsal direnme gücünü artırmak, cesaretlendirmek, yüreklendirmek
Ağzı(bir karış) açık kalmak	“Hasta adamın şaşkınlıkta <i>ağzı bir karış açıkta kaldı</i> .”(s.94)	Çok şaşırarak, şaşakalmak
Canından bezmek	“Hasta artık iyice <i>canından bezmiş</i> bir halde sağır komşusuna, -Kim olacak be adam! Azrail tedavi ediyor, dedi.”(s.94)	Ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde olmak
Çizmeyi aşmak	“Dedi ama bu sözleriyle <i>çizmeyi iyice aşmış</i> oldu.”(s.95)	Bilmediği, aklının ermediği, yetkisi dışındaki bir işe karışmak
Hafakanlar basmak	“Hastayı <i>hafakanlar bastı</i> , sinirden titremeye başladı.”(s.95)	Sıkıntıdan bunalmak
Kılı kırk yarmak	“İlk eserlerinden biri olan Maraaş Emirlerinden tutun da daha sonra büyük bir veludiyetle bilim hazinemize hediye ettiği Düsturname-i Enveri, Anadolu’nun Fethi Feridun Bey Münşeati, Zülkadir oğulları Tarihi, 12. Asır Tarihçileri ve Müverrih Azimi, Tanzimattan Meşrutiyete kadar bizde tarihçilik, Musul ve Elcezire’de Oğuz Türklerine kadar ne yazmışsa bu <i>kılı kırk yaran</i> araştırmacı gücü ile herkesi hayran bırakmıştır.”(s.97)	Titiz ve ayrıntılı bir biçimde incelemek, önemle üstünde durmak
Har vurup harman savurmak	“‘Haydan gelen huya gider.’ Hesabı malının kıymetini bilemedi, kısa zamanda <i>har vurup harman savurdu</i> .”(s.98)	Düşüncesizce ve hesapsızca harcamak, bol bol harcıyıp tüketmek
Buyur etmemek	“Hiç kimse Hoca’ya ilgi göstermez, onu sofraya <i>buyur etmez</i> .”(s.99)	Davet etmemek, içeri almamak, çağırılmamak
Hak vermek	“Bu sözlere <i>hak veren</i> Profesör konferansa başlamış.”(s.107)	Birinin düşüncesini, davasını, iddiasını doğru bulmak
Ayakta kalmak	“Ayrıca kitle iletişim sanayilerinin <i>ayakta kalabilmesi</i> için de toplumun belli bir refah düzeyinde olması gerekir; bu durum kitle iletişim araçlarının devletin elinde olduğu ülkeler için de	Bir zorluk karşısında yıkılmamak, çökmemek

		geçerlidir.”(s.114)	
İleri sürmek		“Bazı kuramcılar kitle iletişiminin herhangi bir yaş grubu üzerinde zararlı etkisinin alamayacağını <i>ileri sürerken</i> , bazı sosyologlar, belli bir kültürde benimsenip işlerlik kazanmış değerlerle çelişmediği sürece tutum ve davranışlar üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir.”(s.114) “Yazarın, <i>ileri sürdüğü</i> düşünceyi desteklemek, inandırıcı kılmak için, alanında uzmanlaşmış, bilinen kişilerin görüşlerine yer vermesidir.”(s.127)	Bir düşünceyi veya tasarımı önermek, serdetmek
Ortaya koymak		“Günümüzde araştırmacılar kitle iletişim araçlarının çoğunluğu hoşnut ettiği, başka seçeneği olmayan, genellikle eviyle işi arasında yaşayan insanların, kendilerine verileri yakınmadan benimsediklerini <i>ortaya koymaktadır.</i> ”(s.114)	Açıklamak
Akılda tutmak		“Öğrenme kuramcıları dikkat, kavrama ve mesajın <i>akılda tutulmasına</i> ağırlık verir.”(s.115)	Unutmamak
Ders çıkarmak		“Eğer <i>ders çıkarmasını</i> bilerseniz hatalar sizi daha iyi bir konuma getirebilir.”(s.122)	İçinde bulunan şartları değerlendirerek yanlış adım atmamak
Miskinlik yapmak		“Adam, Pazar sabahı kalktığında bütün haftanın yorgunluğunu çıkarmak için eline gazetesini aldı ve bütün gün <i>miskinlik yapıp</i> evde oturacağını düşündü.”(s.124)	Tembellik yapmak
Gözüne ilişmek		“Bir anda gazetenin promosyon olarak dağıttığı dünya haritası <i>gözüne ilişti.</i> ”(s.124) “Bir ara <i>gözlerimiz</i> orada duran simitçinin tablasına ilişti.”(s.153)	Birdenbire, istemeden görmek
Kabuğuna çekilmek		“İnsan <i>kabuğuna çekildikçe</i> tek başına kalır.”(s.127)	Dışarıyla olan ilişkilerini kesmek, kimse ile görüşmemek
Çoluk karışmak	çocuğa	“Evlenmiş, çoluk çocuğa karışmış.”(s.128)	Evlenip çocukları dünyaya getirmek
Yolu düşmek		“Bir gün <i>yolu</i> , bir zamanlar yaşadığı güzel, küçük kasabaya <i>düşmüş.</i> ”(s.128)	O yerden geçmesi gerekemek
Aklına gelmek		“Orada tanıdık birine rastladığında <i>aklına</i> bir zamanlar orada yaşayan dünyalar güzeli kız <i>gelmiş</i> ve ona ne olduğunu sormuş.”(s.128)	Hatırlamak, anımsamak
Aklı almamak		“Erzurum taşı dururken çimentonun kullanılmasını bir türlü <i>aklım almaz.</i> ”(s.136)	Biri bir şeyi anlayamamak, kavrayamamak; bir şeyin olabileceğine inanmamak
Arkada bırakmak		“Bursa’yı <i>arkada bırakıp</i> ovalara daldık.”(s.140)	Bir şeyden epey uzaklaşmış bulunmak
Yol almak		“Türkiye’mizin en verimli, en mamur- garbın, mesela Fransa’nın Normandiya’sını çok andıran-arazisinde yol almaktayız.”(s.140)	Yolda ilerlemek
Hüzün duymak		“Kendimi mahpus, tepedekileri muhafız sayarım, <i>hüzün duyarım.</i> ”(s.140)	Hüzünlü duruma gelmek, üzölmek
Göz hapsine almak		“Yaptıkları yetmiyormuş gibi, şimdi de çiftiçiyi <i>göz hapsine almışlar.</i> ”(s.140)	Gözetlemek, bir şeyin üzerinden bakışlarını ayırmamak, birinin hiçbir davranışını gözden kaçırmamak
İn cin top oynamak		“Hele birtanesi uzaktan tıpkı bizim Büyükkada...Ama üzerinde <i>in cin top oynuyor.</i> ”(s.140)	Hiçbir canlı varlık bulunmamak
Kapısını çalmak		“Yazarlıkta az buçuk ünlenmiş, adınız artık sağda solda duyulmaya başlamışsa, edebiyat öğretmenleriyle öğrencilerin de giderek odak noktası olursunuz; yarıyıl dinlenceleri sırasında kimi öğrenciler <i>kapınızı çalar</i> sizinle konuşmaya gelirler.”(s.142)	Birine başvurmak
Kağıda dökmek		“İnsanın sorunlarına eğilen, ona kendinden de bir	Yazıya geçirmek

		şeyler jkatabilme özverisiyle yaklaşan, onu her türlü gerçeği ile birlikte kendi bilinç süzgecinden <i>kağıt üzerine dökülebilir.</i> "(s.142)	
Gözünün gelmek	önüne	"İlkokul, ortaokul, lise yıllarım <i>gözümün önüne geldi.</i> (s.143)	Bir şeyi zihinde canlandırmak, tasarlamak, hatırlamak
Haber vermek		"Ortaokulda Haşim'in 'Merdiven'i için yadığım yazıyı öğretmenimiz bütün sınıfa okutmuş, benim ileride 'yazar' olacağım <i>haberini vermişti.</i> "(s.144)	Bildirmek, haber ulaştırmak; bir durumun, bir olayın belirtisi olmak
Yolunu gözlemek		"Ses seda çıkmazdı, her sabah gazetecinin <i>yolunu gözlerdim</i> , yazılarımın çıkmasını umut ettiğim tüm dergileri, gazeteleri alırdım."(s.144)	Gelmesini beklemek
Dalıp gitmek		" <i>Dalıp gittim</i> birden."(s.144)	Bir düşünce veya hayal ile bulunduğu ortamdaki uzaklaşmak
Eline tutuşturmak		"Bunca işi, gücü, derdi, sıkıntısı arasında <i>eline tutuşturduğumuz</i> kağıtları okuyacak, inceleyecek."(s.144)	Karşısındakinin isteyip istemediğini düşünmeksizin vermek
Arka çıkmak		"Öğütleri dersle, <i>arka çıkmakla</i> 'yazar' olunamayacağını bir kez daha belirtmek için kim'Ben yazar olmak istiyorum, bunun yolu nedir?' diye sorarsa, sormaya kalkıştırsa, onun yazar mazar olamayacağını anlatmak istedim, o kadar."(s.144)	Bir kimseyi başkalarına karşı korumak, kayırmak
Umutunu kırmak		" <i>Umutlarını kırmak</i> , tuttukları yoldan anları ayırmak için değil, kendilerine güven duygularını, sanatlarına, güçlerine inanıyorlarsa, kim nederse desin bu yoldan vazgeçmemelerini sağlamak için..."(s.144)	Umut kesmesine yol açmak
Başa çıkmak		"Aslında pek yok; çünkü bu kadar geniş bir alanda bu kadar çok ve tehlikeli parçayla <i>başa çıkmak</i> olanaksız gibi."(s.151)	Bir şeye gücü yetmek
Yerini tutmak		"Üstelik bu yörünge sadece ekvator çevresindeki bir çemberden oluşuyor ve yerini tutabilecek bir başka yörünge de bulunmuyor."(s.151)	Bulunmayan bir nesnenin yerini almak, onu aratmamak
El sürmemek		"Bildiği bir şey varsa, o günden sonra, benim malım olmaya eşyaya bir daha <i>el sürmedim.</i> "(s.153)	Dokunmamak, değmemek

Tablo 15'te görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin C2 düzeyi ders kitabında 99 deyim olduğu ve bunların anlamsal özelliklerine uygun olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Bunların 98 tanesi cümle durumundaki, 1 tanesi de söz öbeği durumundaki deyimlerdendir.

Tablo 16.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan İkilemelere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	İkilemelerin Anlamsal Özellikleri								Toplam	
	Aynı sözcüğün yinelenmesi	Eş anlamlı	Zıt Anlamlı	Yakın Anlamlı	Biri Anlamlı Diğeri Anlamsız	Her ikisinde Anlamsız	Yansıma sözcükler	f	%	
A1	6	-	1	-	-	-	-	7	4	
A2	18	-	4	1	-	1	1	24	14	
B1	20	2	1	1	-	-	-	24	14	
B2	23	2	2	4	1	-	-	32	18	
C1	23	2	4	2	3	-	1	35	19	
C2	37	1	6	7	4	-	4	59	32	
f	127	7	18	15	8	1	6	181	100	
%	70	4	10	8	5	.55	3	100		

Tablo 16 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 181 ikileme tespit edilmiştir. En fazla ikileme sözcüğün bulunduğu ders kitabı 59 ikileme ile C2 düzeyidir. Onu takiben C1 düzeyinde (35); B2 düzeyinde (32); B1 ve A2 düzeyinde (24) ikileme bulunmaktadır. En az ikileme A1 düzeyindedir (7). Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa en çok aynı sözcüğün yinelenmesi yoluyla oluşturulmuş (127) ikilemeler kullanılmıştır. Sırasıyla zıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla oluşturulmuş ikilemeler (18), yakın anlamlı sözcüklerle oluşturulan ikilemeler (15), biri anlamlı diğeri anlamsız iki sözcüğün bir araya getirilmesiyle oluşturulan ikilemeler (8), eş anlamlı sözcüklerle oluşturulmuş ikilemeler (7), yansıma sözcüklerden oluşan ikilemeler (6) çoğunluktadır. En az yer verilen ikileme türü ise her ikisinde anlamsız sözcüklerden oluşturulmuş ikileme (1) örnekleridir.

Tablo 17.

Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

<i>İkileme</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Gündüz gece	“Gidiyorum <i>gündüz gece</i> (_)”(s.70) “Bunun için <i>gece gündüz</i> adres yazıyor.”(s.149)	Zıt anlam
Uzun uzun	“...oyunu <i>uzun uzun</i> alkışladı.”(s.70)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yan yana	“Emek İş Hanı ile Otel <i>yan yanadır</i> .”(s.85)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bol bol	“Turgut: Ayrıca <i>bol bol</i> portakal ve mandalina yiyin.”(s.106) “Yürüyüş bitti, <i>bol bol</i> su içtik ve kıyafetlerimizi değiştirdik.”(s.158) “ <i>Bol bol</i> gezip eğlendim.”(s.163)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tek tek	“ <i>Tek tek</i> sor sorularını.”(s.150)	Aynı sözcüğün tekrarı
Doya doya	“ <i>Doya doya</i> dut yedim.”(s.163) “Süt içtim <i>doya doya</i> .”(s.163)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yüze yüze	“ <i>Yüze yüze</i> yorulдум.”(s.163)	Aynı sözcüğün tekrarı

Tablo 17’de görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin A1 düzeyinde toplam 7 ikileme tespit edilmiştir. Bu 11 ikilemenin 9’u aynı sözcüğün tekrarıyla oluşturulmuş, 2’si zıt anlamlı sözcülerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

Tablo 18.

Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

İkileme	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Sabah akşam	“Sabah akşam karınca gibi çalışıyor.”(s.36)	Zıt anlam
Zaman zaman	“İhtiyar: Dizlerim de zaman zaman şişiyor, kızarıyor.”(s.38)	Aynı sözcüğün tekrarı
Milim milim	“İnsanlar trafikte milim milim ilerliyor, tabi sinirleniyor.”(s.45)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ara sıra	“Ben ara sıra okula bisikletle giderim.”(s.52) “Biz ara sıra balığa gideriz.”(s.53) “Pirinç ununu tencereye ekleyin, ara sıra karıştırarak on dakika kadar pişirin.”(s.87)	Yakın anlamlı sözcükler
Sık sık	“Hatice Hanım: Ankara’dayız ama sık sık yurt içi gezilere gidiyoruz.”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı
İniş çıkış	“Düz değil. İniş çıkışlarla dolu.”(s.77)	Zıt anlam
Yavaş yavaş	“Dört su bardağı sütü yavaş yavaş ekleyin.”(s.87) “Ali Dayı, yavaş yavaş ayağa kalktı ve içeri girdi.”(s.147)	Aynı sözcüğün tekrarı
Soldan sağa	“Yukarıdakiler soldan sağa doğru halı, pamuklu kumaş, gömlek, yün hırkadır.”(s.93)	Zıt anlam
Öde öde	“Cemil Bey: Böylece kısa zamanda borcunuzu kapatırsınız, aksi halde borcunuz öde öde bitmez.”(s.101) “Cemil Bey: Uzun vadeli borçlanmalarda şirketler, ‘Borcumuz öde öde bitmiyor.’ diye şikayet ediyorlar.”(s.101)	Aynı sözcüğün tekrarı
Geze geze	“Türkiye’yi geze geze tanıdım.”(s.103)	Aynı sözcüğün tekrarı
Okuya okuya	“Türkçe gazeteleri okuya okuya Türkçemi geliştirdim.”(s.103)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zıplaya zıplaya	“Kanguru, zıplaya zıplaya gidiyor.”(s.103)	Aynı sözcüğün tekrarı
Baka baka	“Vitrinlere baka baka çarşığı gezdik.”(s.103)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hoplaya zıplaya	“Çocuklar oyun parkında hoplaya zıplaya oynuyorlar.”(s.103)	İkisi de anlamsız sözcük
Düşe kalka	“Bütün çocuklar düşe kalka büyür.”(s.103)	Zıt anlam
Bekleye bekleye	“Adam, bekleye bekleye ağaç oldu.”(s.103)	Aynı sözcüğün tekrarı
Dura dura	“Canan: Ben de onun yanında dura dura ok şey öğrendim.”(s.103)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bol bol	“Dedesiyile bol bol sohbet etti.”(s.103)	Aynı sözcüğün tekrarı
Allah Allah	“Canan kendi kendine ‘Allah Allah! Sabah sabah kim acaba?’ diye söyledi.”(s.133)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sabah sabah	“Canan kendi kendine ‘Allah Allah! Sabah sabah kim acaba?’ diye söyledi.”(s.133)	Aynı sözcüğün tekrarı
Cıvı cıvı	“Her yer cıvı cıvı çocuk sesiyle doluydu.”(s.145)	Yansıma sözcüğün tekrarı
Hızlı hızlı	“Beş dakika sonra kapı hızlı hızlı çalmaya başladı.”(s.147)	Aynı sözcüğün tekrarı
Uzun uzun	“Salih Bey: Uzun uzun düşündüm.”(s.152)	Aynı sözcüğün tekrarı

Kolay kolay	“ <i>Kolay kolay</i> tatmin olmazlar ve şahsi isteklerine önem verirler.”(s.156)	Aynı sözcüğün tekrarı
-------------	--	-----------------------

Tablo 18 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin A2 düzeyi ders kitabındaki 24 ikilemenin; 17’si aynı sözcüğün tekrarıyla, 4’ü zıt anlamlı, 2’si yansıma ve 1’i de yakın anlamlı sözcüklerle oluşturulmuştur.

Tablo 19.

Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinden Yer Alan İkillemeler

<i>İkileme</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
İniş çıkış	“Gün içinde küçük <i>iniş çıkışlar</i> yaşandı.”(s.14)	Zıt anlam
Yüz yüze	“Bu nedenle sosyal paylaşım siteleriyle iletişim kurmak yerine <i>yüz yüze</i> iletişim kurmak gerek.”(s.23)	Aynı sözcüğün tekrarı
Garip garip	“Babasının ‘Neden <i>garip garip</i> ötersin bülbül?’ adlı türküsünü söyledi.”(s.28)	Aynı sözcüğün tekrarı
Usta çırak	“ <i>Usta çırak</i> ilişkisiyle gelişmiş bir sanattır, sabır ve gayret gerektirir.”(s.32)	Yakın anlamlı sözcükler
Kat kat	“Bütün o sarmaları, dolmaları, <i>kat kat</i> börekleri, tek tek mantıları biri, ‘ Off, çok güzel olmuş!’ desin diye yaparız.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tek tek	“Bütün o sarmaları, dolmaları, kat kat börekleri, <i>tek tek</i> mantıları biri, ‘ Off, çok güzel olmuş!’ desin diye yaparız.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Doğru dürüst	“Aslında bütün gece <i>doğru dürüst</i> uyuyamadı.”(s.48)	Eş anlamlı
Sağ salim	“Bu karda <i>sağ salim</i> eve ulaştık.”(s.49) “İçinde 159 yolcu ve 9 mürettebat bulunan Boeing 767 tipi uçağın biraz hızlıca ancak <i>sağ salim</i> yere indiği açıklandı.”(s.116)	Eş anlamlı
Yavaş yavaş	“Sonra <i>yavaş yavaş</i> minik minik tokatlar yemeye başlarız.”(s.51)	Aynı sözcüğün tekrarı
Minik minik	“Sonra <i>yavaş yavaş minik minik</i> tokatlar yemeye başlarız.”(s.51)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sürte sürte	“Artıları eksileri burnumuz <i>sürte sürte</i> öğreniriz.”(s.51)	Aynı sözcüğün tekrarı
Böyle böyle	“İşte <i>böyle böyle</i> hayat bize kendini tanıtır.”(s.51)	Aynı sözcüğün tekrarı
Boncuk boncuk	“Ne zamandan beri <i>boncuk boncuk</i> terliyor?”(s.71)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bol bol	“Mustafa Bey: <i>Bol bol</i> meyve yeriz.”(s.80) “Sarah: Bir an önce düğüne gidip <i>bol bol</i> fotoğraf çekmek için sabırsızlanıyorum.”(s.142)	Aynı sözcüğün tekrarı
Çok çok	“Bilgisayarların çok çok uzağında yaşadılar.”(s.88)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yok yok	“ <i>Yok yok</i> , köy bile değil, masamızın üstündeki bilgisayarın ekranından yansıyan küçücük yuvarlak bir daire.”(s.88) “Dedim sarhoş musun söyledi <i>yok yok</i> ”(s.155) “Dedim daha var mı söyledi <i>yok yok</i> ”(s.155) “Dedim bayram mıdır söyledi <i>yok yok</i> ”(s.155) “Dedim satar mısın söyledi <i>yok yok</i> ”(s.155)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kendi kendine	“Yazmayı <i>kendi kendine</i> öğrendi.”(s.92) “Yaren: <i>Kendi kendine</i> resim yapmayı öğrendin ve bununla övünüyorsun.”(s.95)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zaman zaman	“ <i>Zaman zaman</i> engelli bireylerle karşılaşırız.”(s.104) “Gerçek yaşantımızda olanlarla rüyalarımızda olanları birbirinden ayırt etmekte <i>zaman zaman</i> zorlanabilirdik.”(s.110)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sık sık	“Bazı kimseler <i>sık sık</i> rüya gördüklerini söylerler.”(s.110)	Aynı sözcüğün tekrarı
Küp küp	“Biberleri ve domatesleri <i>küp küp</i> doğrayın.”(s.114)	Aynı sözcüğün tekrarı
Öve öve	“Filiz: <i>Öve öve</i> bitiremediler.”(s.119)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bir bir	“Başarılı olmak için engelleri <i>bir bir</i> aşacak, hayalini kurduğunuz güzel bir hayat süreceksiniz.”(s.133)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yan yana	“Tahir ile Zühre’yi <i>yan yana</i> mezarlara koyarlar.”(s.150)	Aynı sözcüğün tekrarı
Boğum boğum	“Ak elleri <i>boğum boğum</i> kınalı”(s.155)	Aynı sözcüğün tekrarı

Tablo 19’da görüleceği gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin B1 düzeyi ders kitabında toplam 24 ikileme kullanılmıştır. Bu 24 ikilemenin oluşturulduğu sözcüklerin türü bakımından dağılımı ise şu şeklidir; aynı sözcüğün tekrarı ile oluşturulan 20, eş anlamlı sözcüklerle oluşturulan 2, zıt anlamlı sözcüklerden oluşturulan 1, yakın anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla oluşturulmuş 1 ikileme bulunmaktadır.

Tablo 20.

Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

İkileme	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Evet evet	“Polat: Ertan! <i>Evet evet</i> , şimdi tanıdım.”(s.10) “Polat: <i>Evet evet</i> , bilmez miyim, hatta siz onunla epey bir yakınlığınız da!”(s.11)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tabii tabii	“Polat: <i>Tabii tabii</i> , neden olmasın?”(s.10)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sık sık	“Ertan: Ayşe’yle <i>sık sık</i> bir araya geliyor, geleceğe dair hayaller kuruyorduk.”(s.11) “Ertan: Evet, Mehmet’le <i>sık sık</i> görüşüyoruz.”(s.11) “Polat: Telefonunu ver de <i>sık sık</i> görüşelim.”(s.12)	Aynı sözcüğün tekrarı
Uzun uzun	“Ertan: Geniş bir vakitte tkrar buluşalım da <i>uzun uzun</i> laflayalım.”(s.12) “Kral, bu iki arkadaşı yanına çağırıtı ve onları <i>uzun uzun</i> hayranlıkla seyrettikten sonra şöyle dedi:”(s.43) “Aylin’in ailesi ile Serkan’ın ailesi, doğacak torunları hakkında yemekten <i>uzun uzun</i> konuştular.”(s.59) “Memleketlerinden kilometrelerce uzakta olan öğrenciler ile ailelerinden uzakta yaşamlarını sürdüren yaşlılar, kahvaltı sırasında <i>uzun uzun</i> sohbet edip fotoğraf çektirdiler.”(s.73) “Onlarla <i>uzun uzun</i> sohbet ettik.”(s.73)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yavaş yavaş	“Sakin olun, tecübeleriniz, size <i>yavaş yavaş</i> mükemmelliği getirecektir.”(s.18) “Murat Evren: Böylece çiftler birbirlerine yakınlaşamıyorlar ve ailelerinden kaynaklanan sorunlar <i>yavaş yavaş</i> başlıyor.”(s.37)	Aynı sözcüğün tekrarı
Haydi haydi	“Aylin: <i>Haydi haydi</i> , yağ çekmeyi bırak da işine bak!”(s.20) “Anne: <i>Haydi haydi</i> , biraz daha ye bakalım!”(s.66)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gelmiş geçmiş	“Eserleri, araştırmaları ve buluşlarıyla dünyanın gelmiş geçmiş en büyük sanatçı ve dehalarından biri olarak kabul edilir.”(s.25)	Zıt anlam
Güzel güzel	“Açmış açmasına ama yeni dükkanında <i>güzel güzel</i> yaptığı testiler, küpler, vazolar, sürahiler gösterdiği titizliğe ve emeğe rağmen orasından burasından yarılmaya, <i>yer yer</i> çatlamaya başlamış.”(s.32)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yer yer	“Açmış açmasına ama yeni dükkanında güzel güzel yaptığı testiler, küpler, vazolar, sürahiler gösterdiği titizliğe ve emeğe rağmen orasından burasından yarılmaya, <i>yer yer</i> çatlamaya başlamış.”(s.32)	Aynı sözcüğün tekrarı
Arada sırada	“Eski çırak merdaneyi döndürüp çamıra şekil vermeye başladığında usta önünde dönen çanağa <i>arada sırada</i> ‘püf!’ diye üfleyerek zamanla testiye çatlatacak olan bazı küçük hava kabarcıklarını patlatmış.”(s.32)	Yakın anlamlı sözcükler
Olmazsa olmaz	“Murat Evren: Evliliğin <i>olmazsa olmazı</i> sevgi ve saygıdır.”(s.36)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kayıtsız şartsız	“Murat Evren: Sevgi, bir kişiyi <i>kayıtsız şartsız</i> kabul etmektir.”(s.36)	Yakın anlamlı sözcükler
Çabuk çabuk	“Üçüncü gün tan yeri ağarmadan uğursuz zamanı geçirmemek için <i>çabuk çabuk</i> geri dönüyordu.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sular suları	“ <i>Sular suları</i> , saatler saatleri kovalıyordu.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Saatler saatleri	“ <i>Sular suları</i> , <i>saatler saatleri</i> kovalıyordu.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Olursa olsun	“Eskiden bir evde yaşayan nüfus ne kadar <i>olursa olsun</i> yalnız evin reisi çalışır herkes onun getirdiği kazançla geçinirdi.”(s.50)	Aynı sözcüğün tekrarı
Damdan dama	“Toprak damlı ve <i>damdan dama</i> geçilerek adeta mahalle dolaşırdı.”(s.50)	Aynı sözcüğün tekrarı

Koruyup kollamak	“Beni her yerde, her işimde, <i>koruyup kollamaya çalışmayın.</i> ”(s.61)	Eş anlamlı sözcükler
Ara sıra	“Büyümeyi çok istesem de <i>ara sıra</i> yaşımdan küçük davranışlarda da bulunabilirim.”(s.61)	Yakın anlamlı sözcükler
Yerli yersiz	“Bana <i>yerli yersiz</i> söz de vermeyin.” (s.61)	Aynı sözcüğün tekrarı
Doğru düzgün	“Anne: <i>Doğru düzgün</i> bir lokma bile yemedin.”(s.66)	Eş anlamlı sözcükler
Kimim kimsem	“Dünyada <i>kimim kimsem</i> kalmadı.”(s.73)	Yakın anlamlı sözcükler
Seve seve	“İhtiyar Sofokles’e ‘Aşkla aran nasıl?’ diye sorulunca şöyle demiş: ‘Allah korusun! Ben ondan elimi eteğimi <i>seve seve</i> çektim, kaba ve çılgın bir efendinin elinden kurtulmuş gibiyim.’”(s.74)	Aynı sözcüğün tekrarı
Baştan başa	“Ülkemizi <i>baştan başa</i> sayısız camiler, medreseler, köprüler, saraylar, kervansaraylar, aşhaneler, hastaneler, hamamlarla donattın.”(s.113)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hayran hayran	“Sultan Selim, Mimar Sinan’ın alçak gönüllüğü karşısında <i>hayran hayran</i> ona bakarak ‘Tevazunla gönlümüzü bir kez daha fethettin.’ dedi.”(s.113)	Aynı sözcüğün tekrarı
Teker teker	“Picasso’ya yemek listesini uzatır ve yemekleri överek <i>teker teker</i> anlatır.”(s.115)	Aynı sözcüğün tekrarı
Dört dörtlük	“Her şey <i>dört dörtlüktür.</i> ”(s.115)	Aynı sözcüğün tekrarı
Çıkara çıkara	“Picasso yemeğin tadını <i>çıkara çıkara</i> tam iki saatte yer.”(s.115)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zaman zaman	“Sıklıkla Kuzey Amerika’nın iç, doğu ve kuzey doğusunda, <i>zaman zaman</i> da Avustralya, Japonya, orta Asya, İngiltere, İtalya’da görülür.”(s.126)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ufak tefek	“Kızında ve midillide <i>ufak tefek</i> çiziklerin dışında herhangi bir zarar yoktur.”(s.127)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Çakmak çakmak	“Zihni <i>çakmak çakmak...</i> ”(s.156)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gece gündüz	“O da hocasının bu sözleri üzerine okula gimek yerine <i>gecesiyle gündüziyle</i> kitaplara sığınır.”(s.156) “Ondaki kitap tutkusunu arkadaşları şöyle anlatıyor: ‘ <i>Gece gündüz</i> okurdu.’”(s.156)	Zıt anlam

Tablo 20 değerlendirildiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin B2 düzeyi ders kitabında toplam 32 ikileme belirlenmiştir. Bu ikilemlerin 23’ü aynı sözcüğün tekrarı edilmesiyle; 4’ü yakın anlamlı sözcüklerin bir araya getirilmesiyle; 2’si zıt anlamlı sözcüklerle; 2’si eş anlamlı sözcüklerle ve 1’i de biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle oluşturulmuştur.

Tablo 21.

Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

<i>İkileme</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Elden ele	“Meşale, yolculuğun büyük bölümünde sporcular, sanatçılar, öğrenciler gibi pek çok kişi tarafından <i>elden ele</i> geçirilerek taşınır.”(s.11)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kaç kaç	“Maç <i>kaç kaç</i> bitiyor ve maçı hangi ülke kazanıyor?”(s.11)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yarı yarıya	“Düzenli spor yapanlarda kalp krizi riski hareketsiz bir hayat sürenlere göre neredeyse <i>yarı yarıya</i> da az.”(s.29)	Aynı sözcüğün tekrarı
Durup dururken	“Sağlam insan <i>durup dururken</i> yatmak istemez.”(s.31)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yavaş yavaş	“Hastalık, birden ve çok zorlu gelir. Ama <i>yavaş yavaş</i> iyileşir.”(s.31) “Bir süre onu seyreden deli, <i>yavaş yavaş</i> adamın yanına yaklaştı.”(s.137) “Bu resimler zamanla soyut çizgilere dönüşerek gelişti ve yazı, <i>yavaş yavaş</i> ortaya çıkmaya başladı.”(s.96)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sık sık	“Saçlarımı <i>sık sık</i> yıkamama rağmen hemen yağlanıyor.”(s.31) “Destanlarımızda, masallarımızda, hikayelerimizde, şiirlerimizde, günlük yaşamımızda <i>sık sık</i> rastladığımız sayıları geleneksel kültürümüzde şu şekilde belirtmek mümkündür.”(s.145) “Masallarda üç rakamı ‘üç gün, üç gece, gökten üç elma düştü, padişahın üç oğlu, üç zaman sonra’ gibi söyleyişlerle <i>sık sık</i> karşımıza çıkmaktadır.”(s.145)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yan yana	“Türk dili, <i>yan yana</i> çok düzenli bir şekilde dizilmiş lego taşları gibi bir dil.”(s.59) “İskit seferine çıkan Pers Kralı Darius’un 700 bin kişilik ordusu, gemilerin <i>yan yana</i> getirilmesiyle oluşturulan yüzer köprü vasıtasıyla Trakya’ya geçti.”(s.104) “Koca sınıfta üç kişiyiz ve birbirimize cesaret vermek için <i>yan yana</i> oturmuş biraz da birbirimize sokulmuşuz.”(s.159) “Özel olarak ünlülerin yüzlerini <i>yan yana</i> koyup onların aşk hayatlarını incelemeye kadar işi götürenler de olduğu gibi, bir de sadece kriminal alanda karakter analizi yapanlar vardır.”(s.165)	Aynı sözcüğün tekrarı
Çekine çekine	“Çantamdan <i>çekine çekine</i> bir kağıt çıkarıyorum.”(s.62)	Aynı sözcüğün tekrarı
Şöyle böyle	“Çocukluğum <i>şöyle böyle</i> geçti.”(s.62)	Yakın anlamlı sözcükler
Bucak bucak	“ ‘Şeytan görsün yüzünü!’ deyip <i>bucak bucak</i> kaçtığımız insanlar, hep o insanlardır.”(s.67)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ak pak	“Bir pınar serinliğinde, küçücük ve <i>ak pak</i> ...”(s.67)	Eş anlamlı sözcükler
Lapa lapa	“Dışarıda <i>lapa lapa</i> kar yağıyordu.”(s.69)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hemen hemen	“Kağıda yalnızca bir ‘k’ harfi yazıp ona gönderdiğinizde, ona borç verdiğiniz 200 altını geri istediğiniz mesajını <i>hemen hemen</i> hiç kimse anlamadan ona iletmiş olurdunuz.”(s.71) “Hayvanlar <i>hemen hemen</i> dünyanın her yerine yayılmışlardır.”(s.74)	Aynı sözcüğün tekrarı
Türlü türlü	“Gelmesi dört gözle beklenen, geldiğinde çantasından <i>türlü türlü</i> hediyeler çıkan yaşlı bir teyzedir.”(s.85)	Aynı sözcüğün tekrarı
Görmüş geçirmiş	“Limon, çok yaşamış <i>görmüş geçirmiş</i> ama ekşi yüzlü bir büyükbabadır.”(s.85)	Yakın anlamlı sözcükler
Karşı karşıya	“ikinci görüş; bazı hayvanat bahçeleri, eğitim misyonlarının yanına, ‘tükenme tehlikesiyle <i>karşı karşıya</i> olan türleri, güveli bir şekilde doğaya geri bırakana kadar koruma altına almak’ gibi yeni ve çok önemli bir amaç eklenmiştir.”(s.86) “Gelin kız, kocasının evine geldikten sonra üç gün kocası,	Aynı sözcüğün tekrarı

	kaynanası ve kayın babasıyla <i>karşı karşıya</i> gelmez.”(s.145)	
Karşıdan karşıya	“Boğaziçi Köprüsü, Asya ve Avrupa kıtalarını birbirinden ayıran İstanbul Boğazı’nın üzerine kurulup <i>karşıdan karşıya</i> geçişi sağlayan ilk köprüdür.”(s.104) “Avrupa ve Asya kıtalarını ayıran Boğaz’dan <i>karşıdan karşıya</i> kolayca geçebilme fikri, yüzyıllar boyunca çekiciliğini korumuştur.”(s.104)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sağdan sola	“ <i>Sağdan sola</i> doğru yazılan Arap alfabesi, MS 2-4. yüzyıllar arasında Nebati yazısından gelişmiş olmakla birlikte günümüze ulaşabilen en eski örnekleri MS 6. yüzyıla aittir.”(s.96) “Yazı <i>sağdan sola</i> ve yukarıdan aşağıya doğru yazılmış, satırlar ise soldan sağa doğru sıralanmıştır.”(s.98)	Zıt anlam
Üst üste	Yazıda harfler birbirine birleştirilmez, kelimeler de birbirlerinden iki nokta <i>üst üste</i> konularak ayrılır.”(s.98)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yukarıdan aşağıya	“Yazı <i>sağdan sola</i> ve <i>yukarıdan aşağıya</i> doğru yazılmış, satırlar ise soldan sağa doğru sıralanmıştır.”(s.98)	Zıt anlam
Zaman zaman	“Mühendisler, Boğaz’ın bir köprüyle geçilmesi konusunda <i>zaman zaman</i> değişik projeler üretse de bunlar tasarı halinde kaldı.”(s.104) “Kelimeler arasındaki mesafenin daha az olması ise başkalarıyla birlikte olma isteğini ortaya koyar, ama böyle yazan insanlar <i>zaman zaman</i> gereksiz bir kabalığa neden olabilirler ve dayatmacı bir kişilik sergileyebilirler.”(s.163) “Konferansta konuşmacı <i>zaman zaman</i> metinden uzaklaşabilir.”(s.115) “Bu türden etkinliklerin bir kısmına katılım paralı olduğu için, sanırım düzenleyiciler <i>zaman zaman</i> , bu türden ‘organizasyonlar’ dan para da kazanmakta.”(s.122)	Aynı sözcüğün tekrarı
Baştan başa	“Bu amaçla, bütün Türkistan coğrafyasını on beş yıl boyunca <i>baştan başa</i> dolaştı.”(s.107)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sus pus	“Hiyeroglif artık sadece bir resim yazısından ibaret değil, tekil sesleri de kapsayan bir alfabledir ve o güne kadar <i>sus pus</i> oturan yüzlerce gizemli belge konuşmaya başlar.”(s.111)	Biri anlamlı biri anlamsız
Ayrı ayrı	“Konunun önemine göre birkaç oturumda, <i>ayrı ayrı</i> salonlarda, birkaç gün boyunca sürebilir.”(s.115) “Sınav günü gelince hoca, dört öğrencinin hepsini boş bir salonun <i>ayrı ayrı</i> köşelerine oturtur.”(s.138)	Aynı sözcüğün tekrarı
Adım adım	“Bilgisayarların tarihini <i>adım adım</i> keşfetmeye ne dersiniz?”(s.132)	Aynı sözcüğün tekrarı
İri yarı	“Eşya taşıyan kişinin gayet güçlü ve <i>iri yarı</i> bir görüntüsü vardı.”(s.137)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Siz siz	“İyisi mi, <i>siz siz</i> olun gelecek sefer otobüsünüzü bekleyin.”(s.139)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sağa sola	“Tehlikeli ve <i>sağa sola</i> zorla baskı yapanlara ‘yedi bela’ denir.”(s.146)	Zıt anlam
Göğsü bağı	“Yüzünde içten bir tebessüm, sırtında <i>göğsü bağı</i> açık kısa kollu bir gömlek, ayağına ütüsüz bol bir pantolon ve beyaz spor ayakkabılar.”(s.159)	Eş anlamlı sözcükler
Kaba saba	“Ama yazı aynı zamanda <i>kaba saba</i> ve şekilsiz ise kişi duygusal derinliği bile devam ettiremiyor ve sönük bir yaşam tarzı sürdürüyor.”(s.162)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Uzun uzadıya	“Kıvrımın enli olması, yeni fikirler üretme ve bunların üzerine <i>uzun uzadıya</i> düşünme eğilimini ortaya koyar.”(s.163)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tek tek	“ <i>Tek tek</i> bireylerin edindiği izlenim ve tecrübeler zamanla toplumsal yargılar da dönüşebilir.”(s.168)	Aynı sözcüğün tekrarı

Yaka paça	“Padişah bunu duyunca adamın beylik arazilerden birine <i>yaka paça</i> getirilmesini emretmiş.” (s.169)	Zıt anlamlı
Tir tir	“Adam korkudan <i>tir tir</i> titrerken ona kasnak verilmesini emretmiş ve Tıkandı Baba’ya ‘Bu kasnağı atabildiğin kadar uzağa at, kasnağın yere düştüğü yere kadar olan arazileri sana vereceğim.’ demiş.(s.169)	Yansıma sözcük
Gele gele	“Adam heyecanla küreği altınlara ters daldırılmış ve <i>gele gele</i> bir altın gelmiş.”(s.169)	Aynı sözcüğün tekrarı

Tablo 21’de görüldüğü üzere Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin C1 düzeyi ders kitabında toplam 35 ikileme tespit edilmiştir. Bu ikilemeler oluşturulduğu sözcüklerin türü bakımından değerlendirildiğinde; 23’ü aynı sözcüğün tekrarıyla; 2’si yakın anlamlı sözcüklerin bir araya getirilmesiyle; 2’si eş anlamlı sözcüklerle; 4’ü zıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla; 3’ü biri anlamlı biri anlamsız iki sözcüğün bir araya getirilmesiyle ve 1’i yansıma sözcüklerden oluşturulmuş ikilemelerdir.

Tablo 22.

Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

İkileme	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Baştan ayağa	“Yunus baştan ayağa ‘aşk’, Yunus baştan ayağa ‘teslim’, Yunus baştan ayağa ‘sabır’dı gayrı.”(s.12)	Zıt anlam
Çeşit çeşit	“Aşkı nefsinin yakıp kül etmiş, Yunus yürüdükçe, çeşit çeşit insanlarla tanış oldukça, bu küller dağılıp savrulmuştu.”(s.12)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hıçkır hıçkır	“Gülnihal başını kocasının göğsüne koyar, hıçkır hıçkır ağlar.”(s.17)	Yansıma sözcüğün tekrarı
Kendi kendime	“Dede: Bunu hep kendi kendime yalnızken okudum.”(s.17)	Aynı sözcüğün tekrarı
Şırl şırl	“Şırl şırl akan derecikleri aşa aşa köyümüze ulaştık.”(s.22)	Yansıma sözcüğün tekrarı
Aşa aşağı	“Şırl şırl akan derecikleri aşağı aşağı köyümüze ulaştık.”(s.22)	Aynı sözcüğün tekrarı
İrili ufaklı	“Çevrede irili ufaklı birkaç ev ve köy meydanında beyaz küçük bir cami vardı.”(s.22)	Eş anlamlı sözcükler
Dağ dağ	“Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla”(s.24)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yayla yayla	“Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla”(s.24)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gıcım gıcım	“Uzun kavaklar gıcım gıcım gıcılar”(s.24)	Yansıma sözcüğün tekrarı
Kendi kendine	“Babasının görevli bulunduğu Urla kasabasında amatör bir neyzenden nota ve usul bilgileri öğrenerek başladığı ney çalışmasını kendi kendine ilerletti.”(s.32) Sonra kendi kendine mırıldandı: ‘Oh be kurtuldum, en iyi coğrafya profesörünü bile getirsen bu haritayı akşama kadar düzeltemez.’(s.124) “Bu arada yine kendi kendine Farsça öğrendi.”(s.32)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tuhaf tuhaf	“Bakma tuhaf tuhaf göğe bu kadar.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kırgın kırgın	“Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Alev alev	“Alev alev sardı her tarafımı.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Dolu dolu	“O ana kadar balondan ayırmadığı gözleri dolu dolu olmuş, yürümeye bile mecali kalmamıştı.”(s.43)	Aynı sözcüğün tekrarı
Adım adım	“Hedefine adım adım yaklaşırken duyduğu heyecan, bacaklarını kanatan akasya dikenlerinin acısını hissettirmiyordu.”(s.43)	Aynı sözcüğün tekrarı
Uzun uzun	“Kaldırım kenarına oturup baloncunun uzaklaşmasını bekledikten sonra, dallar arasında parlayan balona uzun uzun bakarak: ‘Olsun’, diye mırıldandı.”(s.43)	Aynı sözcüğün tekrarı
Doğrudan doğruya	“Bütün tanımlar dikkate alındığında, modağın doğrudan doğruya bir ürün olmayıp kültürel referanslara bağlı bir fenomen olduğu, ancak ‘sembolik bir ürün’ olarak tanımlanabileceği söylenebilir.”(s.47)	Aynı sözcüğün tekrarı
Nesilden nesile	“Öncelikle İtalya olmak üzere dünya tarihi, düğmeler üzerinden nesilden nesile aktarılıyor.”(s.51)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kişiden kişiye	“Güzellik sübjektiftir, kişiden kişiye değişir; ama estetik objektif ölçütleri olan bir disiplindir.”(s.55)	Aynı sözcüğün tekrarı
Başlı başına	“Başlı başına bir turizm odağı olan Kapadokya evleri, yerli ve yabancı turistler tarafından yılın her ayı ziyaretçi akımına uğruyor.”(s.61) Günümüzde gerek kültürel, gerek siyasal açıdan çok önemli bir etki ve güç aracı, hatta bazılarında başlı başına bir güç olan kitle iletişimlerinin maddi temelini, basım tekniğinin bulunmasıyla başlatılabilecek bir dizi teknolojik gelişme oluşturmuştur.”(s.114)	Aynı sözcüğün tekrarı
Baştan aşağı	“Başlık gelinin servetine göre baştan aşağı mücevherlerle veya telli pullu al duvak gelinler arasında günümüze kadar devam eden bir gelenek kıyafeti olarak kullanılır.”(s.64)	Zıt anlamlı
Telli pullu	“Başlık gelinin servetine göre baştan aşağı mücevherlerle	Yakın anlamlı

	veya <i>telli pullu</i> al duvak gelinler arasında günümüze kadar devam eden bir gelenek kıyafeti olarak kullanılır.”(s.64)	sözcükler
Körü körüne	“Modaya <i>körü körüne</i> bağlanmak yerine yılın trendlerinin, bize yakışan çizgilerini ve renklerini kendimize uygulayabiliriz.”(s.65)	Aynı sözcüğün tekrarı
Perde perde	“Sular sarardı... Yüzün <i>perde perde</i> solmakta, Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta...”(s.80)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yamru yumru	“Seni gidi iki tarafı birbirine uygun, orta yeri <i>yamru yumru</i> lamba fitili kıyafetli herif!”(s.88)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Ufak tefek	“Evin kiremitlerini aktarıp biraz da <i>ufak tefek</i> kırık döküğü tamir etmesini tembih ettim.”(s.89)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Kırık dökük	“Evin kiremitlerini aktarıp biraz da ufak tefek <i>kırık döküğü</i> tamir etmesini tembih ettim.”(s.89)	Yakın anlamlı sözcükler
Ayrı ayrı	“Edebiyatta aynı vezinde ve her beyti kendi arasında <i>ayrı ayrı</i> kafiyeli nazım şekillerine Mesnevi adı verilmiştir.”(s.92)	Aynı sözcüğün tekrarı
Beyit beyit	“Bu suretle şiir, <i>beyit beyit</i> sürüp gider.”(s.92)	Aynı sözcüğün tekrarı
Güç bela	“Hane halkı hastayı <i>güç bela</i> sakinleştirdiler.”(s.95)	Yakın anlamlı sözcükler
Asır asır	“ ‘O <i>asır asır</i> , sene sene, hatta gün be gün tarihi yaşayan bir adamdı.’ ”(s.97)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sene sene	“ ‘O <i>asır asır</i> , <i>sene sene</i> , hatta gün be gün tarihi yaşayan bir adamdı.’ ”(s.97)	Aynı sözcüğün tekrarı
Halka halka	“Hiçbir hadise olmazdı ki onda İslam Orta Çağı’na <i>halka halka</i> giden tedailer uyandırmazın, hiçbir vak’a zuhur etmezdi ki hafızasının derinliklerine daldırıldığı bir dikkatle altı yüzyıl öncesine ait benzerlerini bulup çıkarmazın.”(s.97)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bacak bacak	“Kollar göğüs hizasında bağlı değilse <i>bacak bacak</i> üstüne atmamak, açıklığı pekiştiriyor.”(s.111)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ağaçtan ağaca	“Tropik bölgelerde yaşayan ‘ağaç karıncaları’, ağaç kabuklarına ve yapraklarına vurmak suretiyle <i>ağaçtan ağaca</i> birbirleriyle konuşurlar.”(s.117)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tekrar tekrar	“Delilik, aynı şeyleri <i>tekrar tekrar</i> yapıp farklı sonuçlar beklemektir.”(s.122)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sık sık	“ <i>Sık sık</i> ‘lütfen’ derim.”(s.130) “ <i>Sık sık</i> teşekkür ederim.”(s.130) “Yörüngede dolanan uzay araçları, özellikle küçük parçalarla <i>sık sık</i> çarpışıyor.”(s.150)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yaprak yaprak	“Açılan bir gülsün sen <i>yaprak yaprak</i> ”(s.132)	Aynı sözcüğün tekrarı
Derin derin	“Toprak <i>derin derin</i> ürperdi.”(s.137)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yavaş yavaş	“Ova <i>yavaş yavaş</i> saf gümüşten erimiş altın rengine, ondan da akşam saatlerinin esmerliğine geçti.”(s.137)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ara sıra	“ <i>Ara sıra</i> takır takır bir ses çıkarırlar ki, fikrimce bu, onların esnemesidir.”(s.140)	Yakınlı anlamlı sözcükler
Takır takır	“ <i>Ara sıra takır takır</i> bir ses çıkarırlar ki, fikrimce bu, onların esnemesidir.”(s.140)	Yansıma sözcüğün tekrarı
Birer birer	“Civar leylekleri araziye <i>birer birer</i> taksim olmuşlar; herkes hakkına razı.”(s.140)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gide gide	“Yol, <i>gide gide</i> bir gölün kenarına yanaştı:Apolyont.”(s.140)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sağda solda	“Yazarlıkta az buçuk ünlenmiş, adınız artık <i>sağda solda</i> duyulmaya başlamışsa, edebiyat öğretmenleriyle öğrencilerin de giderek odak noktası olursunuz; yarıyıl dinlenceleri sırasında kimi öğrenciler kapınızı çalar sizinle konuşmaya gelirler.”(s.142)	Zıt anlam
Şu şu	“Şu tarihte, şurada doğmuşsunuzdur, <i>şu şu</i> işleri yapmış, <i>şu şu</i> ödülleri almış, yine <i>şu şu</i> kitapları yayımlamışsınızdır.”(s.142)	Aynı sözcüğün tekrarı
Uzun uzun	“Yazarlık yerine marangozluğu seçmiş olsaydım; kimin hangi ustanın yanına girdiğimi, uzun yıllarımı işin raconunu öğrenme yolunda nasıl harcadığımı, önce kalfalığa ardından da ustalığa nasıl eriştiğimi <i>uzun uzun</i> ,	Aynı sözcüğün tekrarı

	hatta ballandıra ballandıra anlatabilirdim.”(s.142)	
Ballandıra ballandıra	“Yazarlık yerine marangozluğu seçmiş olsaydım; kimin hangi ustanın yanına girdiğimi, uzun yıllarımı işin raconunu öğrenme yolunda nasıl harcadığımı, önce kalfalığa ardından da ustalığa nasıl eriştiğimi uzun uzun, hatta <i>ballandıra ballandıra</i> anlatabilirdim.”(s.142)	Aynı sözcüğün tekrarı
Uzak yakın	“Ama şunu da belirteyim hemen: Yazarlık, marangozluk değil, yani öylesi bir zanaatla <i>uzak yakın</i> bir ilgisi yok hiç.”(s.142)	Zıt anlam
Dursuz duraksız	“Evet, yazar üretken olmalıdır, durmadan yazmalıdır, yazmaktan bıkmamalıdır; katlıyorum buna da, fakat yine de onca üretkenliğe hiç mi hiç bıkmazlığa karşılık, bugün de kendini yazardan saydıramamış, saydıramamış nice ‘yazar’ adlarından <i>dursuz duraksız</i> liste yapabilirim size.”(s.142)	Yakın anlamlı sözcük
Karga burga	“İlkokulda bir defteri doldurduğumu hatırlıyorum <i>karga burga</i> satırlarımla, bir romandı bu, o günlerde gördüğüm ‘Binbir Tehlike Adası’ ya da ‘Trader Horn’ gibi filmlerin etkisiyle...”(s.143)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Ses seda	“ <i>Ses seda</i> çıkmazdı, her sabah gazetecinin yolunu gözlerdim, yazılarımın çıkmasını umut ettiğim tüm dergileri, gazeteleri alırdım.”(s.144)	Yakın anlamlı sözcük
Açık açık	“Kimi de <i>açık açık</i> soruyor: ‘Nasıl öykü yazabilirim, nasıl şair olabilirim,’ ya da ‘bende yetenek var mı, siz okuyun yazdıklarımı, söyleyin’ diyor.”(s.144)	Aynı sözcüğün tekrarı
İyi kötü	“Öyledir ama bir yazar kendine gönderilen <i>iyi kötü</i> başarılı başarısız tüm yazıları okuyup inceleyip bir yargıya varamaz.”(s.144)	Zıt anlam
Yazar yazar	“ <i>Yazar yazar</i> postalarım, beğenilirse basarlardı.”(s.144)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yazar mazar	“Öğütle, dersle, arka çıkmakla ‘yazar’ olunamayacağını bir kez daha belirtmek için kim’Ben yazar olmak istiyorum, bunun yolu nedir?’ diye sorarsa, sormaya kalkışırsa, onun <i>yazar mazar</i> olamayacağını anlatmak istedim, o kadar.”(s.144)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Eninde sonunda	“Yıllar hatta yüzyıllar sürse de bu cisimler <i>eninde sonunda</i> yere düşer.”(s.150)	Yakın anlamlı sözcükler
Sağa sola	“Ali, benim kendisini itmemle <i>sağa sola</i> çabuk bir göz attık.”(s.153)	Zıt anlam

Tablo 22’de görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin C2 düzeyi ders kitabında toplam 59 ikilemenin yer aldığı görülmektedir. Bu 59 ikilemenin 37’si aynı sözcüğün tekrarıyla; 1 eş anlamlı sözcüklerin bir araya gelmesiyle; 6 zıt anlamlı sözcüklerle, 7 yakın anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla; 4 biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle ve 4 yansıma sözcüğün kullanılmasıyla oluşmuştur.

Tablo 23.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Terimlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Terim Alanları																				Toplam			
	Eğitim	Sağlık	Spor	Dini terimler	Ekonomi	Hukuk	Toplumbilim	Fen Bilimleri	Sanat	Dil bilgisi	Dil bilim	Trafik	Edebiyat	Güzel sanatlar	Sosyal	Bilimler	Bilgisayar	Söz varlığı	Gökbilim	Müzik	Tasavvuf	Madencilik	f	%
	A1	9	7	4	4	5	1	-	6	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	38
A2	13	15	5	4	9	-	-	7	7	-	-	1	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	68	17
B1	12	8	5	3	7	3	2	6	6	1	2	-	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	66	16
B2	16	11	-	7	5	-	1	4	2	-	-	-	3	2	5	1	2	-	-	-	-	-	59	14
C1	13	14	8	2	5	1	-	18	-	1	1	-	17	-	13	6	1	2	-	-	-	-	102	24
C2	8	8	-	4	2	-	-	9	11	3	-	-	21	-	9	-	1	5	2	1	1	-	85	20
f	71	63	22	24	33	5	3	50	26	5	3	1	55	2	33	7	4	7	2	1	1	418	100	
%	17	15	5	6	8	1	1	12	6	1	1	.23	13	.47	8	2	1	2	.47	.23	.23	100		

Tablo 23 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 21 bilim alanına yönelik 418 terim anlamlı sözcük tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla terim anlamlı sözcüğü içeren 102 terim ile C1 düzeyidir. Onu takip eden C2 düzeyinde (85); A2 düzeyinde (68) ve B1 düzeyinde (66) terim anlamlı sözcük bulunmaktadır. En az terim A1 düzeyi (38) ve B2 düzeyinde (59) bulunmaktadır. Terim alanları açısından değerlendirilecek olursa en çok eğitim (71) terimi kullanılmıştır. Sırasıyla sağlık (63), edebiyat (55), fen bilimleri (50), ekonomi (33), sosyal bilimler (33), sanat terimleri (26), dini terimler (24) ve spor (22) terimleri çoğunluktadır. En az yer verilen terim alanlarını madencilik (1), tasavvuf (1), trafik (1), müzik (2), güzel sanatlar (2), gök bilim (2), dil bilim (3) ve diğerleri takip etmektedir.

Tablo 24.

Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Maç	“Kemal: Oğlum, kumanda nerede? <i>Maç</i> başlıyor.”(s.46) “Sedat: Burada baba! Ama annem <i>maç</i> sevmiyor.”(s.46) “Kemal: Haydi, sen de gel, otur! Bak <i>maç</i> başlıyor.”(s.46)	Futbol terimi
Pas	“Mehmet pota altında topu yakalıyor ve Hidayet’e <i>pas</i> atıyor.”(s.46)	Basketbol terimi
Pota	“Hidayet topu tutuyor ve <i>potaya</i> atıyor.”(s.46)	Basketbol terimi
Kimya	“ <i>Kimya</i> sınavı saat kaçta?”(s.63)	Fen bilimleri eğitimi terimi
Biyoloji	“Perşembe günü <i>biyoloji</i> sınavı saat kaçta?”(s.63)	Fen bilimleri eğitimi terimi
Matematik	“ <i>Matematik</i> sınavı saat kaçta bitiyor?”(s.63)	Fen bilimleri eğitimi terimi
Kilo/kilogram/kg	“Bir <i>kilo</i> limon almak istiyorum.”(s.64) “ Ben 50 <i>kiloyum</i> .”(s.65) “ Bir <i>kilo</i> pirinç, bir buçuk <i>kilo</i> mercimek, beş yüz gram yoğurt, bir litre ayran, iki <i>kilo</i> domates, iki <i>kilo</i> soğan, bir <i>kilo</i> kıyma, bir tepsi baklava ve biraz kuruyemiş aldım.”(s.66) “Mustafa: iki <i>kilo</i> balık almak istiyorum.”(s.68) “... iki <i>kilo</i> domates ile yarım <i>kilo</i> elma aldım.”(s.70) “Babam pazardan iki buçuk <i>kilo</i> elma ile dört <i>kilo</i> patates aldı.”(s.70) “Namazdan sonra pastaneden bir kutu çikolata ve bir buçuk <i>kilo</i> bayram şekeri aldım.”(s.100)	Ağırlık terimi
Metre/m kilometre/km	“ Boyum 1 <i>metre</i> 75 santimetre.” “ Ankara-İstanbul arası 450 <i>kilometre</i> .”(s.65) “ Park, 500 <i>metre</i> ileride sağda.”(s.85) “50 <i>metre</i> ileriye gidin.”(s.86) “Yüz <i>metre</i> yürüyün. Sonra sağa dönün. Köşede fırın var. Aile Sağlığı Merkezi, fırının 50 <i>metre</i> ilerisinde.”(s.86) “ Pazar ile evimiz arası 500 <i>metre</i> .”(s.87) “Pazardan eve bu mesafe 5000 <i>metreye</i> kadar çıkıyor!”(s.87) “Ortalama 10 <i>kilometrelik</i> bir yol yürüdük.”(s.158)	Mesafe/uzunluk terimi
Litre	“Bir <i>litre</i> ayran 2 lira 50 kuruş.”(s.67)	Sıvı ölçü birimi terimi
Lira/TL	“Bir kilo pirinç 7 <i>lira</i> .”(s.67) “ Ben 25 <i>liraya</i> bir kazak, 20 <i>liraya</i> bir gömlek aldım.”(s.69) “Kuaför: 30 <i>lira</i> efendim.”(s.113) “Sekreter: Ankara-İstanbul uçak bileti, öğrenci indirimi ile beraber 60 <i>lira</i> .”(s.140) “Sekreter: Gidiş-dönüş 100 <i>lira</i> .”(s.140) “Acentacı: Bir kişi için üç gün sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemeği dahil 600 <i>lira</i> .”(s.159) “İrfan Bey: Dört kişi 2400 <i>lira</i> .”(s.159)	Türkiye para birimi terimi
Kuruş	“Beş yüz gram yoğurt 2 lira 25 <i>kuruş</i> .”(s.67)	Türkiye para birimi terimi
Taksit	“ Annem de 100 liraya <i>taksitle</i> gümüş yüzük aldı.”(s.69) “Murat: Kredi kartıyla ödeyeceğim. <i>Taksit</i> yapıyor musunuz?”(s.142) “Kasa Görevlisi: Evet, altı veya sekiz <i>taksit</i> yapıyoruz.”(s.142) “Acentacı: Bu fiyatı on <i>taksite</i> bölüyoruz.”(s.159)	İktisat terimi

Nakit	“Kasa Görevlisi: <i>Nakit</i> mi ödeyeceksiniz, kredi kartıyla mı?”(s.142)	İktisat terimi
İndirim	“... cumartesi günü <i>indirim</i> var.”(s.70) “Acentacı: Size aile <i>indirimi</i> yapacağım.”(s.159)	İktisat terimi
Batı	“Çankaya, <i>batı</i> yönünde.”(s.85)	Coğrafi yön terimi
İlkokul	“ <i>İlkokul</i> ve ortaokulu başarıyla tamamladım.”(s.98)	Eğitim kurumu terimi
Ortaokul	“ <i>İlkokul</i> ve <i>ortaokulu</i> başarıyla tamamladım.”(s.98)	Eğitim kurumu terimi
Lise	“ <i>Liseden</i> sonra eğitim fakültesine devam ettim.”(s.98)	Eğitim kurumu terimi
Fakülte	“ <i>Liseden</i> sonra eğitim <i>fakültesine</i> devam ettim.”(s.98)	Eğitim kurumu terimi
Ödev	“Derslere çok katılmıyor ama <i>ödevlerini</i> yapıyor.”(s.99)	Eğitim terimi
Öğrenci	“Sınıfımda 25 <i>öğrenci</i> var.”(s.98)	Eğitim terimi
Okul	“ <i>Okulun</i> önünde ve arkasında iki büyük bahçe var.”(s.98)	Eğitim terimi
Derslik	“Okulumuzun on iki adet <i>dersliği</i> , öğretmenler odası, müdür odası ve küçük bir kütüphanesi var.”(s.98)	Eğitim terimi
Namaz	“Bayram <i>namazını</i> Süleymaniye Camisi’nde kıldım.”(s.100)	Dini/ibadet terimi
Abdest	“Babasıyla birlikte <i>abdest</i> aldılar ve evden çıktılar.”(s.172)	Dini/ibadet terimi
İmam	“Caminin avlusunda, <i>imam</i> ve birkaç komşu sohbet ediyor.”(s.100)	Dini terim
Cami	“Mahalle <i>camisi</i> evime çok yakın.”(s.100)	Dini terim
Muayene	“Hastaları <i>muayene</i> ediyorum, onlara ilaç yazıyorum.”(s.100)	Tıp terimi
Tedavi	“Hasta hayvanları <i>tedavi</i> ediyorum.”(s.102)	Tıp terimi
Reçete	“Doktorlar <i>reçete</i> yazıyor, ben ilaç hazırlıyorum ve satıyorum.”(s.102)	Tıp/eczacılık terimi
İlaç	“Turgut: <i>İlaç</i> kullandınız mı?”(s.106)	Tıp/eczacılık terimi
Ağrı kesici	“Ahmet: <i>Ağrı kesici</i> kullandım ama faydası olmadı.”(s.106)	Tıp/eczacılık terimi
Soğuk algınlığı	“Turgut: <i>Soğuk algınlığı</i> . Şimdi size ilaç yazacağım.”(s.106)	Tıp/hastalık terimi
Öğretmen	“İrfan: Kızım <i>öğretmen</i> ol.”(s.105)	Eğitim terimi
Mahkeme	“Filiz: Esracığım, avukatlar <i>mahkemede</i> , insanların haklarını ...”(s.105)	Hukuk terimi
Atlet	“Kenyalı <i>atlet</i> nasıl koştu?”(s.133)	Atletizm terimi
Ulak	“Bugün de ‘ <i>ulak</i> ’ kelimesini, özel haberciler için nadiren kullanıyoruz.”(s.152)	Sosyal bilimler terimi
Diyet	“Asuman Hanım: <i>Diyeti</i> unuttun! Az ye olur mu canım?”(s.166) “Mustafa Bey: Bayramda <i>diyet</i> mi olur hanım? Bak zil çaldı!”(s.166)	Tıp/sağlık terimi

Tablo 24’te görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe öğretim setinin A1 düzeyinde toplam 38 terim anlamlı sözcük tespit edilmiştir. Bu 38 terimin; 9’u eğitim; 7’si sağlık; 4’ü spor; 4’ü dini, 5’i ekonomi; 1’i hukuk, 6’sı fen bilimleri ve 2’si sosyal bilimler teriminden oluşmaktadır.

Tablo 25.

Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Ressam	“Murat: <i>Ressamı</i> tanıyor musun?”(s.13)	Güzel sanatlar terimi
Resim	“Murat: Sen okuyorsun ya, ikimize de yeter! Bu <i>resmin</i> adını biliyor musun?”(s.13)	Güzel sanatlar terimi
Üniversite	“Yaren: <i>Üniversite</i> okumak için gelmiş.”(s.13) “Ne yazık ki <i>üniversitenin</i> içinde sinema yok.”(s.114) “Okuldaki ilk günlerimizde bize ‘ <i>Üniversitede</i> hangi bölümde okumak istiyorsunuz?’ diye sordu.”(s.160) “Ayrıca gazete ve dergilerde yazılar yazmakta, <i>üniversitelerde</i> dağcılıkla ilgili dersler vermektedir.”(s.161)	Eğitim kurumu terimi
Lise	“ <i>Liseden</i> sonra Marmara üniversitesinde okudu.”(s.14)	Eğitim kurumu terimi
Transfer	“9 yaşında futbola başladı, 12 yaşında Galatasaray’a <i>transfer</i> oldu.”(s.14)	Futbol terimi
Lira/TL	“Ahmet: Çok iyi, kirası kaç <i>lira</i> ?”(s.24) “Gişe: Tam bilet 15 TL, öğrenci 10 TL.”(s.60) “B: Şu kırmızı renkli bluz kaç <i>lira</i> ?”(s.63) “B: Sadece 50 <i>liram</i> var.”(s.63) “A: O da 40 <i>lira</i> efendim.”(s.63) “Hatice Hanım: Tur ücreti kaç <i>lira</i> ?”(s.73) “Tüm bu etkinlikler ve hizmetler kişi başı gecelik 150 TL ile mümkün.”(s.79) “Görevli: Bir kilosu 18, bir porsiyon 4 <i>lira</i> .”(s.83) “Ali geçen ay benden 100 TL istedi ama benim yeterince param yoktu.”(s.118)	Türkiye para birimi terimi
İklim	“Kayseri, yazın sıcak ve kuru, kışın soğuk ve sert bir <i>iklime</i> sahiptir.”(s.25)	Coğrafya terimi
Nezle	“Murat: Bu alerjik <i>nezleye</i> benziyor.”(s.31)	Tıp/hastalık terimi
Alerji	“Murat: Bu yüzden benim gibi hastalar her ilkbaharda <i>alerji</i> için iğne yaptırıyor.”(s.31) “Babamın tüye <i>alerjisi</i> var.”(s.57)	Tıp/hastalık terimi
İlaç	“İkinci basamak ise ilaç tedavisidir.”(s.33)	Tıp/eczacılık terimi
Şurup	“Bu tedavi alerji <i>şurubu</i> ve hapları, göz damlaları ve burun spreyleri ile mümkün.”(s.33)	Tıp/eczacılık terimi
Hap	“Bu tedavi alerji <i>şurubu</i> ve <i>hapları</i> , göz damlaları ve burun spreyleri ile mümkün.”(s.33)	Tıp/eczacılık terimi
Göz damlası	“Bu tedavi alerji <i>şurubu</i> ve hapları, <i>göz damlaları</i> ve burun spreyleri ile mümkün.”(s.33)	Tıp/eczacılık terimi
Aşı	“Üçüncü aşama ise <i>aşı</i> (iğne) tedavisidir.”(s.33)	Tıp/eczacılık terimi
Tedavi	“Alerjik nezlede birinci basamak <i>tedavi</i> alerjik maddeden uzak durmaktır.”(s.33)	Tıp terimi
Hazımsızlık	“Doktor: İhtiyarlıkta mide yavaş çalışır. <i>Hazımsızlığın</i> sebebi budur.”(s.38)	Tıp/hastalık terimi
Nüfus	“ <i>Nüfus</i> artıyor, doğal kaynaklar tükeniyor.”(s.39)	Coğrafya/toplumbilim terimi
Erozyon	“Toprak kirliliğini ise <i>erozyon</i> , fabrikaların atıkları ve radyoaktif maddeler etkiliyor.”(s.39)	Coğrafya/yer bilim terimi
Radyoaktif	“Toprak kirliliğini ise <i>erozyon</i> , fabrikaların atıkları ve <i>radyoaktif</i> maddeler etkiliyor.”(s.39)	Kimya terimi
Kızamık	“Meryem bugün okula gitmeyecek çünkü kızamık oldu.”(s.41)	Tıp/hastalık terimi
Muayene	“İrfan: Doktorlar <i>muayene</i> etmiş ama sonra buraya getirmişler.”(s.44)	Tıp terimi
Poliklinik	İrfan: Önce bir <i>polikliniğe</i> götürmüşler.”(s.44)	Tıp terimi
Kırmızı ışık	“Şoförler sinyal vermiyor, ani şerit değiştiriyor,	Trafik terimi

	<i>kırmızı ışıktaki geçiyor...</i> ”(s.45)	
Yüksek lisans	“ ‘Türkiye’de İnsanlar Trafikte Çıldırıyor.’ Diye Trafik Psikolojisi <i>Yüksek Lisans</i> programı açtı.”(s.45)	Eğitim terimi
Astım	“Ayrıca soğuk algınlığı ve <i>astıma</i> da iyi geliyor.”(s.46)	Tıp/hastalık terimi
Soğuk algınlığı	“Ayrıca <i>soğuk algınlığı</i> ve astıma da iyi geliyor.”(s.46)	Tıp/hastalık terimi
Roman	“Oğuz Atay’ın <i>romanlarını</i> çok severim.”(s.54) “Chirsty sol ayağıyla resimler çizer, <i>romanlar</i> yazar.”(s.54)	Yazın terimi
Yazar	“ <i>Yazar</i> kitapta Mustafa İnan isimli bir bilim adamının hayatını anlatır.”(s.54) “ <i>Yazar</i> , kitapta kendi hayatını anlatır.”(s.54) “Sonunda dünyaca ünlü bir <i>yazar</i> olur.”(s.54) “ <i>Yazar</i> , bu hikayede arkadaş seçmenin önemini anlatır.”(s.54)	Edebiyat terimi
Mesnevi	“Mevlana, <i>Mesnevi</i> ’de sürükleyici bir dil kullanır, merak unsuru hep devam eder.”(s.54)	Yazın terimi
Hikaye	“O her <i>hikayede</i> insanlara bir ders verir.”(s.54) “Ben en çok ‘Fare ile Kurbağa’ isimli <i>hikayesini</i> severim.”(s.54)	Yazın terimi
Sanatçı	“Türkan Şoray ve Kadir İnanır, Türk sinemasının iki büyük <i>sanatçısıdır</i> .”(s.56)	Güzel sanatlar terimi
Rol	“Bazı filmlerde yolları kesişir ve aynı filmde <i>rol</i> alırlar.”(s.56)	Sinema/televizyon terimi
Ödev	“Her akşam <i>ödev</i> yaparım.”(s.57) “Öğretmen, bana <i>ödevimi</i> yapmamı söyledi.”(s.85)	Eğitim terimi
Senaryo	“Filmin <i>senaryosu</i> Sadık Şendil’e aittir.”(s.59)	Gösterim sanatları terimi
Oyuncu	“Türk sinemasının önemli <i>oyuncularından</i> Münir Özkul ve Adile Naşit yer alır.”(s.59) “ <i>Oyuncular</i> atış talimi yaptı.”(s.60)	Sinema/televizyon terimi
Dua	“Ülkemizden birçok kişi bize <i>dua</i> etti, destek oldu.”(s.62)	Dini terim
İndirim	“B: Hiç <i>indirim</i> yapmıyor musunuz?”(s.63) “Erken rezervasyonda <i>indirim</i> fırsatı vardır.”(s.79) “Kadir Bey: <i>İndirim</i> yapmanızı istiyoruz.”(s.101)	İktisat/ticari terim
Metre/m kilometre/km	“Cirit oyununda atlı yarışmacılar aralarında 100 <i>m</i> mesafe bırakır.”(s.68) “Yolun toplam uzunluğu 509 <i>kilometre</i> .”(s.77) “Nevşehir’e 18 <i>km</i> uzaklıktaki Peri Pansiyonu üstün hizmet kalitesi ve konforu birleştiriyor.”(s.79) “Yaklaşık 20 <i>km</i> .”(s.114) “1997 yılında, motosiklet ile Türkiye, İran, Pakistan, Hindistan, Nepal’i kapsayan 21.000 <i>kilometrelik</i> bir yolculuk yaptı.”(s.161) “2000 yılınca, en zorlu ve tehlikeli dağların başında gelen, dünyanın ikinci yüksek dağı 8.611 <i>metrelik</i> K2 dağına tırmanan ilk Türk oldu.”(s.161) “ ‘Ekvator’dan Kutuplar’ a’ programıyla 5 kıtada 100’ den fazla değişik yöreye giderek 600.000 <i>km</i> ’ye yakın yol kat etti.” (s.168)	Mesafe terimi
Kilo/kilogram/kg	“Murat: Bu tatlımın <i>kilosu</i> ne kadar?”(s.83) “Görevli: Bir <i>kilosu</i> 18, bir porsiyon 4 lira.”(s.83) “Yaren: Yarım <i>kilo</i> alalım.”(s.83) “Emine Hanım: Bir timsah günde 20 <i>kilo</i> et tüketir.”(s.146)	Ağırlık terimi

İftar	“Günümüzde <i>iftardan</i> sonra hoş bir gelenek olarak <i>güllac</i> yeriz.”(s.88)	Dini terim
Oruç	B ve E vitaminlerinden dolayı bağışıklık sistemini kuvvetlendirir, <i>oruçta</i> kan şekerinin normal seviyeye gelmesine yardım eder.”(s.88)	Dini terim
Mineral	Kalsiyum, sağlıklı kemik ve diş gelişimi için en önemli <i>mineraldir</i> .(s.92)	Kimya terimi
Kalsiyum	“Peynir, yoğurt, tereyağı gibi süt ürünleriyle <i>kalsiyum</i> ihtiyacımızı gideririz.”(s.92)	Kimya terimi
Protein	“Et ve yumurta vücudumuza <i>protein</i> ve demir sağlar.”(s.92)	Kimya terimi
Vitamin	“Vücudumuz için gerekli <i>vitamin</i> , mineral ve lifleri ise meyve sebzelerden alırız.”(s.92)	Kimya terimi
Pazarlık	“Cemil Bey: <i>Pazarlık</i> payımız var.”(s.101)	İktisat/ticari terim
Finans	“İstanbul Türkiye'nin para ve <i>finans</i> merkezidir.”(s.102)	İktisat terimi
Hisse senedi	“Yatırımcılar, <i>hisse senedi</i> satın alarak paralarını değerlendirmek isterler.”(s.102)	İktisat/yatırım terimi
Kâr	“Hisse senedinin değeri, şirketin gücüne ve <i>kârına</i> göre artar veya azalır.”(s.102)	İktisat terimi
Borsa	“Yatırımcılar her gün kendileri veya aracı kurumlar vasıtasıyla <i>borsayı</i> takip ederler.”(s.102)	İktisat/ yatırım terimi
Ramazan	“Emin Bey: Hanım, <i>Ramazan</i> geliyor.”(s.109) “Hatice Hanım: Yarın iş çıkışı gidip <i>Ramazan</i> alışverişimizi yapalım.”(s.109)	Dini terim
Okul	“Okulumuz öğrenciler için kahvaltı, öğle ve akşam yemeği veriyor.”(s.114)	Eğitim kurumu terimi
Öğrenci	“Okulumuz <i>öğrenciler</i> için kahvaltı, öğle ve akşam yemeği veriyor.”(s.114)	Eğitim terimi
Borç	“Ali kesinlikle <i>borç</i> veremez.”(s.118)	İktisat/ticari terim
Kredi	“Ali ev <i>kredisi</i> ödüyor. Borç veremeyebilir.”(s.118)	İktisat/finans terimi
Meddah	“ <i>Meddah</i> tek başına gösteri yapar.”(s.128) “ <i>Meddah</i> genellikle kahvehane gibi yerlerde gösteri yapar.”(s.128) “ <i>Meddah</i> halkı selamlayıp içeri girer ve oyuna başlar.”(s.128)	Gösterim Sanatları terimi
Diploma	“Bu yıl üniversite <i>diplomamı</i> aldım.”(s.134)	Eğitim terimi
Fakülte	“Serkan’la aynı <i>fakültede</i> okuduk.”(s.134)	Eğitim terimi
Lig	“Stadyum programı, Süper <i>Lig</i> maçlarının özet görüntüleri, canlı bağlantılar, özel dosya ve röportajlarla Pazar akşamı saat 21.40’ ta TRT 1’ de.”(s.139)	Futbol terimi
Maç	“Stadyum programı, Süper <i>Lig</i> maçlarının özet görüntüleri, canlı bağlantılar, özel dosya ve röportajlarla Pazar akşamı saat 21.40’ ta TRT 1’ de.”(s.139)	Futbol terimi
Sınav	“Ali, matematik <i>sınavından</i> 100 aldı.”(s.155) “Üniversiteye giriş <i>sınavında</i> bölüm tercih ederken hiç başka bir bölüm düşünmedim.”(s.160)	Eğitim terimi
Öğretim üyesi	“Doktoramı tamamladıktan sonra inşallah üniversitede <i>öğretim üyesi</i> olacağım ve geleceğin Türkçe öğretmenlerini yetiştireceğim.”(s.160)	Eğitim terimi

Doktora	“ <i>Doktoramı</i> tamamladıktan sonra inşallah üniversitede öğretim üyesi olacağım ve geleceğin Türkçe öğretmenlerini yetiştireceğim.”(s.160)	Eğitim terimi
Tez	“Şimdi Ankara’daki bir lisede Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği yapıyorum ve Gazi Üniversitesinde doktora <i>tezimi</i> hazırlıyorum.”(s.160)	Eğitim terimi
Not	“İlkokulda, ortaokulda, lisede Türkçe sınavlarından hep tam <i>not</i> aldım.”(s.160)	Eğitim terimi
Teknik direktör	“2000 yılında milli takımın <i>teknik direktörlüğünü</i> yapmaya başlamıştır.”(s.162)	Futbol terimi
Kaleci	“On yıl Trabzonspor’da <i>kaleci</i> olarak görev almıştır.”(s.162)	Futbol terimi
Kalp krizi	“31 Ocak 1999’ da <i>kalp krizi</i> sonucunda hayata veda etti.”(s.168)	Tıp/hastalık terimi

Tablo 25’te görüldüğü üzere Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin A2 düzeyi ders kitabında toplamda 68 terim anlamlı sözcüğe yer verilmiştir. Bu 68 terimin; 15’i sağlık, 13’ü eğitim, 9’u ekonomi, 7’si fen bilimleri, 7’si sanat, 5’i spor, 4’ü dini, 4’ü edebiyat, 3’ü sosyal bilimler, 1’i trafik teriminden oluşmaktadır.

Tablo 26.

Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Sempozyum	“ <i>Sempozyum</i> için İstanbul’a gelmiş.”(s.13)	Eğitim terimi
Avro	“ <i>Avro</i> , Avrupa para piyasasındaki tedirginlik nedeniyle bugün düşüşe geçti.”(s.14)	Avrupa birliği para birimi terimi
Dolar	“ <i>Dolar</i> , Amerika Bankalar Birliğinden gelen olumlu sinyallerle avro karşısında değer kazandı.”(s.14)	Amerikan para birimi terimi
Borsa	“ <i>Borsa</i> , İstanbul (BİST) 100 endeksi, ikinci seans kapanışına göre 225,65 puan artarak günün ilk yarısını 72.754,62 puandan tamamladı.”(s.14)	İktisat terimi
Hisse senedi	“Birinci seansta, <i>hisse senetleri</i> ortalama 0,31 oranında değer kazandı.”(s.14)	İktisat terimi
Serbest piyasa	“ <i>Serbest piyasada</i> avro 3,02 TL’den işlem gördü.”(s.14)	Ekonomi terimi
Lira/TL	“Serbest piyasada avro 3,02 TL’den işlem gördü.”(s.14) “Kırşehir’den Ankara’ya otobüs iki buçuk <i>liraydı</i> .”(s.28) “İki buçuk <i>liram</i> vardı, Ankara’ya kadar geldim.”(s.28)	Türkiye para birimi terimi
Okutman	“Sevgi Hanım, Yunus Emre Enstitüsünde <i>okutmandır</i> .”(s.14)	Eğitim terimi
Miras	“Size bir akrabanızdan büyük bir <i>miras</i> kaldı.”(s.15) “Babası öldükten sonra 3 milyon dolar <i>miras</i> kalır.”(s.98) “Babasının cenazesinde kendisine kalan <i>mirası</i> öğrenir: Kendisine sadece 1949 model bir Buick Roadmaster marka araba kalmıştır.”(s.98)	Medeni hukuk terimi
Litre	“Hamileyken günde 3 <i>litre</i> su içiyordum.”(s.18)	Sıvı ölçü birimi terimi
Transfer	“ <i>Transfer</i> haberleri, maç saatleri, karşılaşmaların sonuçları gibi bilgiler yer alır.”(s.20)	Futbol terimi
Maç	“Transfer haberleri, <i>maç</i> saatleri, karşılaşmaların sonuçları gibi bilgiler yer alır.”(s.20) “Takım kaptanları, <i>maç</i> başlamadan önce hakemle tokalaştılar.”(s.36)	Futbol terimi
Matematik	“Babamın <i>matematik</i> bilgisi çok iyidir.”(s.21)	Fen bilimleri terimi
Problem	“ <i>Problem</i> çözmekte babamın üstüne yoktur.”(s.21)	Matematik terimi
Ödev	“Matematik <i>ödevlerimize</i> yardım eder.”(s.21)	Eğitim terimi
Ozan	“Halk <i>ozanı</i> Neşet Ertaş, 1938 yılında Kırşehir’de doğdu.”(s.28)	Halk edebiyatı terimi
Üniversite	“ <i>Üniversitede</i> okuyamadı ama Türkiye’nin büyük saz ustalarından biri olarak İTÜ’den fahri doktora unvanını aldı.”(s.29) “Türkiye’deki birçok <i>üniversite</i> dünyanın marka üniversiteleri arasında yer almaktadır.”(s.75) “Kardeşim <i>üniversiteyi</i> kazandı, çok mutlu oldum.”(s.121)	Eğitim kurumu terimi
Hat	“ <i>Hat</i> sanatını estetik kurallara bağlı kalarak güzel yazı yazma sanatı olarak açıklayabiliriz.”(s.32)	Güzel sanatlar terimi
Hattat	“Hat sanatıyla uğraşan kişilere ise <i>hattat</i> denir.”(s.32)	Güzel sanatlar terimi
Hakem	“Takım kaptanları, <i>maç</i> başlamadan önce <i>hakemle</i> tokalaştılar.”(s.36)	Futbol terimi
Kale	“Futbolcu, <i>kaleye</i> şut atmadan önce takım arkadaşlarıyla paslaştı.”(s.36)	Futbol terimi
Şut	“Futbolcu, kaleye <i>şut</i> atmadan önce takım arkadaşlarıyla paslaştı.”(s.36)	Futbol terimi
Kanser	“Hapisten çıktıktan sonra, oğlu yedi yaşındayken Sadık, akciğer <i>kanserine</i> yakalanır.” (s.43)	Tıp/hastalık terimi
Kuruş	“Fiyatı, 1 <i>kuruştur</i> .”(s.44)	Türkiye para birimi terimi
Tiyatro	“İlk Türkçe <i>tiyatro</i> oyunu olan Şair Evlenmesi de dizi hâlinde ilk defa Tercüman-ı Ahvâl’ de yayımlanmıştır.”(s.44)	Güzel sanatlar terimi

Sınav	“Bugün üniversiteye giriş <i>sınavının</i> sonuçları açıklanacak.”(s.48) “Marusya, koleje girerken benimle aynı sınava katılan ve <i>sınavı</i> birincilikle kazanan Rus asıllı arkadaşımızdı.”(s.161)	Eğitim terimi
Doktora	“1954 yılından itibaren hem eğitim ve öğretim devam etti hem de yetenekli gençler ihtisas, <i>doktora</i> ve araştırma için yurt dışına gönderildi.”(s.53)	Eğitim terimi
Röntgen	“Bu merkezde muayene, <i>röntgen</i> filmi çekimi, kan ve idrar tahlili hizmetleri verilmektedir.”(s.54)	Tıp terimi
Tahlil	“Bu merkezde muayene, röntgen filmi çekimi, kan ve idrar <i>tahlili</i> hizmetleri verilmektedir.”(s.54)	Tıp terimi
Muayene	“Bu merkezde <i>muayene</i> , röntgen filmi çekimi, kan ve idrar tahlili hizmetleri verilmektedir.”(s.54)	Tıp terimi
Dil	“Ali: Bana <i>dil</i> hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?”(s.57) “Mehmet Bey: <i>Dil</i> , bir millete ait ne varsa hepsini taşır.”(s.57) .” <i>Dil</i> gelişimini olumlu yönde etkiler.”(s.62)	Dilbilim terimi
Dakika	“Anne: 15 <i>dakika</i> yürüme mesafesinde.”(s.63) “Bazen 15-20 <i>dakika</i> rüyalarımızı anlatırız.”(s.110)	Zaman birimi terimi
İlkokul	“İlkokul dördüncü sınıfta okuyorum.”(s.64)	Eğitim kurumu terimi
Yazar	“Daha şimdiden ‘En çok bu <i>yazarı</i> seviyorum.’, ‘Bu kitabı çok beğendim.’ Diyebiliyorsam bunu kitaplara borçluyum.”(s.64)	Edebiyat terimi
Şair	“Bundan sonra yazar ve <i>şair</i> lerle tanışıp onlara kitaplarını imzalatacağım.”(s.64) “Büyük halk <i>şairi</i> Veysel Şatıroğlu, 25 Ekim 1894’ te Sivas’ta doğdu.”(s.106)	Edebiyat terimi
Müslüman	“Bu sanat Türklerin <i>Müslüman</i> olmasından sonra büyük bir gelişme gösterdi.”(s.66)	Dini terim
Ders	“Öğretmenlerinden aldıkları <i>dersler</i> ve seminerler ile Türkiye hakkındaki bilgilerini pekiştirdiler.”(s.73)	Eğitim terimi
Seminer	“Öğretmenlerinden aldıkları dersler ve <i>seminerler</i> ile Türkiye hakkındaki bilgilerini pekiştirdiler.”(s.73)	Eğitim terimi
Burs	“Türkiye’ de eğitim, <i>burslar</i> , iş imkanları ve şehirlerin tarihi hakkında bilgi aldılar.”(s.73)	Eğitim terimi
Tekerleme	Türkçe <i>tekerlemeler</i> , şiirler ve Türk müziği eşliğinde geleneksel Türk sofrasında yemek yediler.”(s.73)	Yazın terimi
Şiir	Türkçe tekerlemeler, <i>şiirler</i> ve Türk müziği eşliğinde geleneksel Türk sofrasında yemek yediler.”(s.73) “Doğa, toplumsal olaylar, din ve siyasete ince eleştiriler yönelttiği <i>şiir</i> leri de var.”(s.106)	Yazın terimi
Lisans	“Türkiye’ de <i>lisans</i> ve lisansüstü eğitim görmek için Türkçe bilmek gereklidir.”(s.75)	Eğitim terimi
Lisansüstü	“Türkiye’ de lisans ve <i>lisansüstü</i> eğitim görmek için Türkçe bilmek gereklidir.”(s.75)	Eğitim terimi
Söz varlığı	“Türkçe zengin <i>söz varlığıyla</i> bir dünya dilidir.”(s.75)	Dil bilim terimi
Tedavi	“Hastaneye kaldırılan genç kız tedavi altına alındı.”(s.86)	Tıp terimi
Köy	“Diyorlar ya, dünya küçük bir <i>köy</i> .”(s.86)	Coğrafya/yerleşim terimi
Daire	“Yok yok, köy bile değil, masamızın üstündeki bilgisayarın ekranından yansıyan küçük yuvarlak bir <i>daire</i> .”(s.88)	Matematik terimi
Ressam	“Eşref Armağan, dünya çapında çok özel bir <i>ressam</i> dır.”(s.92) “Yaren: Sen <i>ressamın</i> kim olduğunu anladın mı?”(s.95)	Güzel sanatlar terimi
Tuval	“Yağlı boyadan akrilik boyaya ve <i>tuvale</i> geçti.”(s.92)	Güzel sanatlar terimi
Tablo	“Derya: Bütün <i>tabloları</i> görmek istiyorum.”(s.95) “Derya: Bu <i>tabloları</i> güneşi, gökyüzünü hatta hiçbir şeyi görmemiş bir adam yapıyor.”(s.95)	Güzel sanatlar terimi
Klinik	“Bunun için Raymond’u <i>klinikten</i> kaçırıp ülke çapında bir seyahate çıkarır.”(s.98)	Tıbbi kurum terimi

Otistik	“Raymond bakıma muhtaç, <i>otistik</i> bir dâhidir ve bir engelliler kliniğinde kalmaktadır.”(s.98) “Ancak <i>otistik</i> ağabeyinin matematik ve ezberleme konusundaki olağanüstü yeteneği karşısında hayretler içerisinde kalır.”(s.98)	Tıp/hastalık terimi
Çiçek	“Aşık Veysel, 7 yaşında <i>çiçek</i> hastalığı sonucunda sol gözünü, bir talihsizlik sonucuyla da sağ gözünü kaybetti.”(s.106)	Tıp/hastalık terimi
Kanun	“Adile Hanım: <i>Kanuna</i> göre bu durum ayıplı mal satışdır.”(s.117)	Hukuk terimi
Dilekçe	“Adile Hanım: Sizden bir <i>dilekçe</i> alacağım.”(s.117)	Yazın terimi
Dava	“Adile Hanım: Satıcı firmaya <i>dava</i> açacağız ve bu ayıplı ürünün iadesini isteyeceğiz.”(s.117)	Hukuk terimi
Metre/m kilometre/km	“Şehir merkezine 27 <i>kilometre</i> uzaklıktadır.”(s.123)	Mesafe terimi
Mescit	“Orada 28 ev ve bir <i>mescit</i> bulunur.”(s.123)	Dini terim
Göç	“ <i>Göç</i> sonucu, 1950 yılında nüfusu 1258’ e ulaşır.”(s.123)	Coğrafya/toplumbilim terimi
Nüfus	“ <i>Göç</i> sonucu, 1950 yılında <i>nüfusu</i> 1258’ e ulaşır.”(s.123)	Coğrafya/toplumbilim terimi
Cümle	“Okuduğunuz hikayeden birkaç <i>cümle</i> söyleyin.”(s.132)	Türkçe/gramer terimi
Mâni	“Burada herkesle <i>mâni</i> atışmaları yapar, kimse onunla baş edemez.”(s.150)	Yazın terimi
Roman	“Çalıküşü Reşat Nuri Güntekin’in <i>romanından</i> 1966 yılında sinemaya uyarlanmıştır.”(s.153)	Yazın terimi
Dua	“Allah’ın kendi canını da alması için <i>dua</i> eder.”(s.154)	Dini terim
Öykü	“ <i>Öykülerden</i> oluşan ilk kitabı ‘Güneşe Dön Yüzünü’ 1984 yılında yayımlandı.”(s.161)	Yazın terimi
Kompozisyon	“Miss Dean, kitabı bitirip üzerinde tartıştıktan sonra bizden romanla ilgili bir <i>kompozisyon</i> yazmamızı istedi.”(s.161)	Yazın terimi

Tablo 26’da görüleceği gibi Yedi İklim Türkçe öğretim setinin B1 düzeyi ders kitabında toplamda 66 terim anlamlı sözcüğe rastlanmıştır. Bu 66 terimin; 12’si eğitim, 10’u edebiyat, 8’i sağlık, 7’si ekonomi, 6’sı fen bilimleri, 6’sı sanat, 5’i spor, 3’ü dini, 3’ü hukuk, 2’si toplum bilim, 2’si dil bilim, 1’i dil bilgisi, 1’i sosyal bilimler teriminden oluşmaktadır.

Tablo 27.

Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Fakülte	“Polat: Liseden sonra mimarlık <i>fakültesine</i> devam ettim.”(s.10)	Eğitim kurumu terimi
Lise	“Polat: <i>Liseden</i> sonra mimarlık fakültesine devam ettim.”(s.10)	Eğitim kurumu terimi
İşletme	“Ben de liseden sonra <i>işletme</i> bölümüne devam ettim.”(s.11)	İktisat terimi
Üniversite	“Ertan: <i>Üniversiteyi</i> bitirdikten sonra büyük bir çiftlik kuracaktım, ama olmadı.”(s.11) “Ertan: İkinci sınıftan sonra <i>üniversiteye</i> devam etmedi.”(s.11) “Bir ay sonra genç bir öğretmen olarak <i>üniversiteyi</i> bitireceğiz ama öğrenme sürecimiz hayat boyu devam edecek.”(s.142) “ <i>Üniversite</i> , biteceği yerde adeta yeniden başlamıştı, öğrencilik devam ediyordu.”(s.142) “Halbuki <i>üniversiteyi</i> kazanmak ve başarılı olmak, öncelikle birçok bedelin ödenmesini isteyen bir süreçtir.”(s.149)	Eğitim kurumu terimi
Rönesans	“ <i>Rönesans</i> sanatını zirveye çıkarmıştır.”(s.25)	Tarih terimi
Çıktı	“Tabii, siz taşınabilir belleğinizi veriniz, biz evraklarınızı <i>çıkıtı</i> olarak alalım.”(s.27)	Bilgisayar terimi
Çıрак	“Vaktiyle testi ve çanak-çömlek imal edilen kasabalardan birinde uzun yıllar bu meslekte çalışan bir <i>çırak</i> , kalfa olunca artık kendi dükkanını açmak istemiş.”(s.32) “ - Devletlim, Şehzadebaşı benim <i>çıraklık</i> dönemimin yapısı, Süleymaniye’yi kalfalık dönemimde yaptım.”(s.113)	Güzel sanatlar terimi
Kalfa	“Vaktiyle testi ve çanak-çömlek imal edilen kasabalardan birinde uzun yıllar bu meslekte çalışan bir çırak, <i>kalfa</i> olunca artık kendi dükkanını açmak istemiş.”(s.32) “ - Devletlim, Şehzadebaşı benim çıraklık dönemimin yapısı, Süleymaniye’yi <i>kalfalık</i> dönemimde yaptım.”(s.113) “ <i>Kalfa</i> bir türlü bu çatlamların önüne geçememiş.”(s.32)	Güzel sanatlar terimi
Konferans	“Einstein, birçok yerde <i>konferans</i> vermişti.”(s.46)	Eğitim terimi
Nüfus	“Eskiden bir evde yaşayan <i>nüfus</i> ne kadar olursa olsun yalnız evin reisi çalışır herkes onun getirdiği kazançla geçinirdi.”(s.50)	Coğrafya terimi
İklim	“Öğretmen: Arkadaşlar, Karadeniz Bölgesi’nin <i>iklimi</i> , Türkiye’nin diğer bölgelerine göre oldukça farklıdır.”(s.64)	Coğrafya terimi
Sınav	“Canan: Ne dersi bu? <i>Sınavlar</i> daha yeni bitti.”(s.65)	Eğitim terimi
Varis	“1. Kadın: Ayaklarımda <i>varis</i> varmış, doktor ayakta fazla kalmamı yasakladı.”(s.65)	Tıp/hastalık terimi
Fıtık	“2. Kadın: Benim de belim tutulmuş vallahi! <i>Fıtık</i> başlangıcı mı nedir?”(s.65)	Tıp/hastalık terimi
Doktora	“Farmakoloji alanında <i>doktora</i> yapmak için Türkiye’ye geldim.”(s.73) “Yapılan araştırmalar, milyoner olan talihtinin geçmişte bir üniversitede istatistik <i>doktorası</i> yaptığını ve sonra aynı üniversitede akademisyen olarak görev aldığını ortaya çıkardı.”(s.136)	Eğitim terimi
Abdest	Ad koyacak kişi, <i>abdest</i> aldıktan sonra gelip çocuğu kucığına alır, kibleye yönelir; çocuğun sağ kulağına alçak sesle ezan okur, sol kulağına kamet getirir.”(s.78)	Dini terim
Kıble	Ad koyacak kişi, abdest aldıktan sonra gelip çocuğu kucığına alır, <i>kibleye</i> yönelir; çocuğun sağ kulağına alçak sesle ezan okur, sol kulağına kamet getirir.”(s.78)	Dini terim
Ezan	Ad koyacak kişi, abdest aldıktan sonra gelip çocuğu kucığına alır, kibleye yönelir; çocuğun sağ kulağına alçak sesle <i>ezan</i> okur, sol kulağına kamet getirir.”(s.78)	Dini terim
Kamet	Ad koyacak kişi, abdest aldıktan sonra gelip çocuğu kucığına alır, kibleye yönelir; çocuğun sağ kulağına alçak sesle ezan okur, sol kulağına <i>kamet</i> getirir.”(s.78)	Dini terim
Tansiyon	“1997’de bana yüksek <i>tansiyon</i> , yüksek kolesterol, hipoglisemi ve kronik yorgunluk teşhisi konuldu.”(s.84)	Tıp/hastalık terimi
Kolesterol	“1997’de bana yüksek tansiyon, yüksek <i>kolesterol</i> , hipoglisemi ve	Tıp/hastalık terimi

	kronik yorgunluk teşhisi konuldu.”(s.84)	
Hipoglisemi	“1997’de bana yüksek tansiyon, yüksek kolesterol, <i>hipoglisemi</i> ve kronik yorgunluk teşhisi konuldu.”(s.84)	Tıp/hastalık terimi
Kronik	“1997’de bana yüksek tansiyon, yüksek kolesterol, hipoglisemi ve <i>kronik yorgunluk teşhisi</i> konuldu.”	Tıp terimi
Rejim	“Doktorların verdiği <i>rejim</i> kilo almama yol açtı.”(s.84)	Tıp terimi
Litre	“Mesela 60 kilo olan biri günde 1.8 litre su tüketmeli...”(s.84) “Ramazan ayında mideye iyi geldiği ve harareti giderdiği düşüncesiyle severek tükettiği meyan şerbetinden 2,5 litre içti.(s.88)	Sıvı ölçü birimi terimi
Diyabet	“ <i>Diyabet</i> komasına giren genç kadında tespit edilen tuz kaybının giderilmesi için gereken tüm müdahalelerin yapılmasına rağmen sonuç alınamayınca Yter’in yakınlarına hastanın meyan şerbeti içip içmediği soruldu.”(s.90)	Tıp/hastalık terimi
Tedavi	“Yeter’in 2,5 litre meyan şerbeti içtiğini öğrenen doktorlar, uygun <i>tedavi</i> ile hastayı ölümden döndürdü.”(s.90)	Tıp terimi
Protein	“Yumurta <i>proteini</i> pişirme ile katılaştır.”(s.95)	Kimya terimi
Müezzin	“İstanbul’un güzelliğini yaşamak için Beyazıt’ta sahafırları dolaşarak eski kitapları incelemek, Sultanahmet’te bir çınara yaslanıp çay içmek, Ayasofyanın tarihi havasında kaybolmak, Eyüp’te güzel sesli bir <i>müezzinin</i> sesine kulak vermek gerekir.”(s.102)	Dini terim
Şair	“Kanuni’nin yerine geçen II. Selim’in en çok hoşlandığı şey, sarayına alimleri, <i>şairleri</i> toplayıp onlarla sohbet etmektir.”(s.113)	Edebiyat terimi
Medrese	“Ülkemizi baştan başa sayısız camiler, <i>medreseler</i> , köprüler, saraylar, kervansaraylar, aşhaneler, hastaneler, hamamlarla donattın.”(s.113)	Tarihi eğitim terimi
Ressam	“Ünlü <i>ressam</i> Picasso, bir gün bir lokantaya gider.”(s.115)	Güzel sanatlar terimi
Portre	“İstersen patronuna söyle onun bir <i>portresini</i> çizeyim dükkanına asım.”(s.115)	Güzel sanatlar/resim terimi
Metre/kilometre/km	“Venezuela’da, Catatumbo Nehri ile Marakaibo Gölü’nün bulunduğu yerin 5 kilometre ilerisinde, yılın 160 günü şimşekler çakıyor.”(s.120) “Erden Eruç, sekiz <i>metrelik</i> teknesiyle kürek çekerek Atlas Okyanusu’nu aştı.”(s.138) “Ancak birkaç dakika sürerek 7 km yol alan veya saatlerce sürerek 100 km’den fazla yol alanları da gözlenmiştir.”(s.127)	Mesafe/uzunluk terimi
Amper	“Bölgede, şiddeti 400 bin <i>amper</i> olmak üzere, yılda ortalma....meydana geliyor.”(s.120)	Fizik terimi
Kanser	“Ben Underwood’un gözleri <i>kanser</i> nedeniyle 3 yaşında iken alınmasına rağmen Ben, basketbol oynamaya, bisiklete binmeye devam etti.”(s.130)	Tıp/hastalık terimi
Yüksek lisans	“Bu kadar yaşlı bir insanın dinlenmesi ve kendine zaman ayırması gereken bir dönemde <i>yüksek lisans</i> yapması gereksizdir.(s.131)	Eğitim terimi
Akademisyen	“Yapılan araştırmalar, milyoner olan talihlinin geçmişte bir üniversitede istatistik doktorası yaptığını ve sonra aynı üniversitede <i>akademisyen</i> olarak görev aldığını ortaya çıkardı.”(s.136)	Eğitim terimi
Haciz	“Yazı dizisinde, bir talihlinin piyangodan kazandığı paranın çoğunu, ‘Belki daha çok kazanırım.’ Diye yine biletlere yatırdığı ama şu anda iki büyük ikramiye kazanmış bir ayakkabı boyacısı olarak hayatını sürdürdüğünü, başka bir talihlinin yeni paralar kazanmak ümidiyle oyun bayilerini mesken tuttuğu, her gün evden çıkıp oyun bayisine gittiği, bayi kapanana kadar oynadığı ve şu anda hayatını emekli maaşı ile sürdürmeye çalıştığı, diğer bir talihlinin de para çıkınca bankadan istifa ederek kendine iş kurduğu, hiç bildiği bir iş kolunda başarılı olamayıp iflas ettiği bütün mal varlığına <i>haciz</i> geldiği ve şu anda belediyede çay ocağı işlettiği örnek olarak yer aldı.(s.137)	İktisat terimi
Lodos	“1632 yılında <i>lodoslu</i> bir havada, kuşlarınkine benzer bir kanat takıp Galata Kulesi’nden kendini boşluğa bırakmıştır.”(s.138)	Coğrafya/rüzgar biçimi terimi
Öğretmen	“Buna rağmen <i>öğretmenimiz</i> bizi başa döndürmüş, öğrenmenin ne olduğunu anlatıyordu.”(s.142)	Eğitim terimi

Kampüs	“Tahmin ettiğiniz <i>kampüste</i> her türlü imkana sahibiz.”(s.142)	Eğitim kurumu terimi
Ödev	“Ahmet’in <i>ödevini</i> yapması gerekiyordu ama uyudu.”(s.142)	Eğitim terimi
Öğrenci	“Bazı <i>öğrenciler</i> ders çalışmaya karşı isteksiz olur.”(s.142) “Bunun için <i>öğrenci</i> kendisine 50-60 dakikalık çalışma süreleri belirleyebilir.”(s.149)	Eğitim terimi
Sınav	“Uzun süre ders çalışmak, <i>sınavlara</i> hazırlanan öğrencilerin büyük kabuslarındandır.”(s.149)	Eğitim terimi
Okul	“Masaya oturan öğrenci, <i>okulda</i> anlatılan konuları tekrarlayarak çalışmaya başlamalıdır.”(s.149)	Eğitim kurumu terimi
Test	“Konuya yeterince çalıştıktan sonra ilgili <i>test</i> çözülmelidir.”(s.149) “ <i>Test</i> çözme işlemi bittikten sonra çözülemeyen veya yanlış çözülen soruların doğru çözümü öğrenilmelidir.”(s.149)	Eğitim terimi
Yazar	“Akşamüstü 16.00 civarında çalışmayı bırakan <i>yazar</i> , iki saatlik sürede duş alır, yemek yer, ziyaretçileriyle sohbet ederdi.”(s.155) “İşe giderken kahve içmek üzere annesine uğrayan <i>yazar</i> , görevinin başına buradan geçermiş.”(s.155) Ancak <i>yazar</i> , o gece bile romanıyla ilgilenmekten kendini alıkoyamamış.”(s.156) “ <i>Yazar</i> , aşırı yorgunluk şikayetiyle doktora başvurmuş.”(s.156)	Edebiyat terimi
Roman	“ ‘Döşeğimde Ölürken’ adlı <i>romanını</i> yazdığı sırada bir üniversitede gece denetçiliği yapan Faulkner, sabahları uyuyup öğleden sonraları yazarmış.”(s.155) “Joseph Heller, Madde 22 adlı <i>romanını</i> , Manhattan’daki dairesinde, işten döndüğü zamanlarda yazmış.”(s.156) “Sekiz yıl boyunca her gece en az iki üç saatini bu <i>romana</i> ayırdığını, yalnızca bir gece yazmayıp eşiyile oturup televizyon seyrettiklerini söylemiş.”(s.156)	Yazın terimi
İlaç	“Doktorun verdiği <i>ilaç</i> sayesinde kendini daha dinç hisseden <i>yazar</i> , üçte biri için yıllarını harcadığı romanını on iki ay içinde bitirivermiş.”(s.156)	Tıp/eczacılık terimi
Lira	“Kemer’de, dedesinin iş yerinde 6 yaşında iken haftalık 2,5 <i>liraya</i> çıtırtkanlık yaparak iş hayatına başladığını ifade eden Özyeğin, ‘Dedem biraz eli sıkı idi.’(s.156) “Meğer annem, dedeme, beni yanında tutması için 2,5 <i>lira</i> veriyormuş.”(s.156)	Türkiye para birimi terimi
Kuruş	“Annem hafta sonları bana 75 <i>kuruş</i> vererek sinemaya gönderirdi.”(s.156)	Türkiye para birimi terimi
Burs	“Türkiye’nin en zenginlerinden olan Hüsnü Özyeğin cebinde, yarı <i>burslu</i> olarak üniversite okumak için ABD’ye gittiğinde 100 doları vardı.”(s.156)	Eğitim terimi
Dolar	“Türkiye’nin en zenginlerinden olan Hüsnü Özyeğin cebinde, yarı <i>burslu</i> olarak üniversite okumak için ABD’ye gittiğinde 100 <i>doları</i> vardı.”(s.156)	ABD para birimi terimi
Atasözü	“Türk kültüründe misafirlikle ilgili birçok <i>atasözü</i> , deyim ve anane bulunmaktadır.”(s.163)	Türkçe söz varlığı terimi
Deyim	“Türk kültüründe misafirlikle ilgili birçok atasözü, <i>deyim</i> ve anane bulunmaktadır.”(s.163)	Türkçe söz varlığı terimi
Anane	“Türk kültüründe misafirlikle ilgili birçok atasözü, deyim ve <i>anane</i> bulunmaktadır.”(s.163)	Toplum bilim terimi
Namaz	“Sabah, bayram <i>namazından</i> sonra çok güzel bir kahvaltı ettik.”(s.165)	Dini terim
Arefe	“Bayramın bir gün öncesine ‘ <i>Arefe</i> Günü’ denir.”(s.165) “ <i>Arefe</i> günü arkadaşıyla beraber onun evine gittik.”(s.165)	Dini terim

Tablo 27 değerlendirildiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin B2 düzeyi ders kitabında toplamda 59 terimin olduğu görülmektedir. Bunların; 16’sı eğitim, 11’i sağlık, 7’si dini, 5’i ekonomi, 5’i sosyal bilimler, 3’ü edebiyat, 2’si güzel sanatlar, 4’ü fen bilimleri, 2’si sanat, 2’si söz varlığı, 1’i toplum bilim, 1’i bilgisayar terimidir.

Tablo 28.

Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Olimpiyat	“Eski Yunan’da düzenlenen Olimpiyat oyunları, birçok açıdan günümüzde düzenlenen <i>olimpiyatlardan</i> farklıydı.”(s.10)	Spor terimi
Atlet	“Olimpiyat oyunlarında başarı olmak, bir <i>atlet</i> için büyük bir gurur kaynağıydı.”(s.10) “Bu sırada ENKA Spor Kulübü için <i>atlet</i> arayan iş adamı Önder Özbilen tarafından keşfedildi.”(s.33) “Olimpiyatlarda 1500 metre finalinde koşan ilk Türk <i>atlet</i> olarak adını tarihe yazdırdı.”(s.33) “Çünkü bu yarışmada <i>atletler</i> Asya’dan Avrupa’ya koşarak geçmektedirler.”(s.104)	Atletizm terimi
Gol	“Kırmızı formayla oynayan takımlar, mavi ya da beyaz formalılara göre daha iyi performans gösteriyor ve daha çok <i>gol</i> atıyormuş.”(s.19) “İşte <i>golün</i> gelişimi.”(s.20) “ <i>Gooll</i> , yav bitireceğiz bu işi!”(s.20)	Futbol terimi
Kırmızı kart	“Hangi futbolcu <i>kırmızı kartla</i> oyun dışı kalıyor?”(s.20)	Futbol terimi
Maç	“Yıllarca unutulmayacak bir <i>maç</i> yaşıyoruz.”(s.20) “Şampiyona kapsamında oynadığı tüm <i>maçlardan</i> galip ayrılan İspanya, 1984’ te Fransa, 1966’ da ise Almanya’nın ardından tüm <i>maçları</i> kazanan üçüncü takım oldu.”(s.22)	Futbol terimi
Kale	“Tuncay Şanlı <i>kaleye</i> geçme hazırlığı yapıyor.”(s.21)	Futbol terimi
Penaltı	“Hırvatistan’ı <i>penaltılarda</i> eledi.”(s.23)	Futbol terimi
Metre/kilometre/km	“Topu yerden 3.05 <i>metre</i> yükseklikteki bir çemberden geçirmeye çalışan beşer kişilik takımların elle oynadıkları oyun.”(s.24) “Haftada 3 gün 3 <i>kilometre</i> yürütenlerde bile iyi kolesterolün yükseldiği biliniyor.”(s.29) “Olimpiyatlarda 1500 <i>metre</i> finalinde koşan ilk Türk atlet olarak adını tarihe yazdırdı.”(s.33) “2008 Pekin Olimpiyat Oyunları’nda 5000 ve 10000 <i>metre</i> yarışlarında yarıştı ve her ikisinde de ikinci olarak gümüş madalya kazandı.”(s.33) “Tarih boyunca İpek Yolu’nun tam uzunluğu olan yaklaşık 6000 <i>km</i> ’yi dolaşan çok az insan vardır.”(s.33) “Dünyanın deniz altında en derine yerleştirilen tünellerinin sonuncusu ise yine törenle 23 Eylül 2008’ de Boğaz’ın 60 <i>metre</i> altındaki yerini aldı.”(s.41) “Otobüsler, 12 <i>kilometrelik</i> bu hatta saatte 100 km hızla gidebiliyor.”(s.43) “İnci kefalı, üremesini tamamlayıp göle döndükten sonra güz sonuna kadar en fazla 35 <i>metre</i> derinlikte, gölün besince bol bölümlerinde yaşar., beslenir ve kışa hazırlanır.”(s.78) “Kış aylarında genelde 50- 70 <i>metre</i> derinliği tercih ederler.”(s.78) “Kara bitkileri, tropik ormanlarda, toprak yüzeyinden itibaren 50 <i>metreyi</i> aşan yükseklikte bir örtü meydana getirirler.”(s.81) “Denizlerde ise 3000 <i>metreden</i> derinlerde yaşayan bitkisel planktonlara rastlanır.”(s.81) “Köklerin 30-40 <i>metreye</i> kadar indiği görülür.”(s.81) “Yaklaşık iki <i>metre</i> uzunluğundaki benekli yırtıcı.”(s.90) “Köprünün toplam uzunluğu 1560 <i>m</i> , deniz yüzeyinden yüksekliği 64 <i>metredir</i> .”(s.104) “Teknoloji tasarım dersinde proje yaparken <i>metreyi</i> kullandım.”(s.136)	Mesafe/uzunluk terimi
Çember	“Topu yerden 3.05 metre yükseklikteki bir <i>çemberden</i> geçirmeye çalışan beşer kişilik takımların elle oynadıkları oyun.”(s.24) Harezmi’nin bulduğu rakam ‘hiçlik, boşluk’ anlamında sıfır	Geometri terimi

	olarak adlandırıldı ve <i>çember</i> olarak şekillendirildi.”(s.153)	
Kalp krizi	“Harvard Üniversitesi’nden mezun olan 17 bin kişinin uzun yıllar izlediği bir araştırmada hareketsiz bir yaşam sürelerine göre düzenli spor yapanlarda <i>kalp kriz</i> lerinin yüzde 35 (%35) oranında azaldığı, <i>kalp krizi</i> geçirdiklerinde iyileşmelerinin daha kolay olduğu ve ömürlerinin neredeyse 3 yıl daha uzun olduğu saptandı.”(s.28) “Bilim adamı, 1997 yılının son günlerinde <i>kalp krizi</i> geçirerek hayata gözlerini yummuştur.”(s.157)	Tıp/hastalık terimi
Kemik erimesi	“Düzenli sporun bizi kalp krizi ve inmenin yanı sıra <i>kemik erimesi</i> , şeker hastalığı, kalın bağırsak ve meme kanseri, depresyon ve bunama gibi ciddi birçok kronik hastalıktan koruduğunu gösteren güçlü kanıtlar var.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Şeker	“Düzenli sporun bizi kalp krizi ve inmenin yanı sıra kemik erimesi, <i>şeker</i> hastalığı, kalın bağırsak ve meme kanseri, depresyon ve bunama gibi ciddi birçok kronik hastalıktan koruduğunu gösteren güçlü kanıtlar var.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Kanser	“Düzenli sporun bizi kalp krizi ve inmenin yanı sıra kemik erimesi, şeker hastalığı, kalın bağırsak ve meme <i>kanseri</i> , depresyon ve bunama gibi ciddi birçok kronik hastalıktan koruduğunu gösteren güçlü kanıtlar var.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Depresyon	“Düzenli sporun bizi kalp krizi ve inmenin yanı sıra kemik erimesi, şeker hastalığı, kalın bağırsak ve meme kanseri, <i>depresyon</i> ve bunama gibi ciddi birçok kronik hastalıktan koruduğunu gösteren güçlü kanıtlar var.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Bunama	“Düzenli sporun bizi kalp krizi ve inmenin yanı sıra kemik erimesi, şeker hastalığı, kalın bağırsak ve meme kanseri, depresyon ve <i>bunama</i> gibi ciddi birçok kronik hastalıktan koruduğunu gösteren güçlü kanıtlar var.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Tansiyon	“Özellikle <i>tansiyon</i> tehlikesi altında olanların her gün yapacakları yürüyüşle bu tehdidi bertaraf etmeleri mümkün.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Kronik	“Düzenli sporun bizi kalp krizi ve inmenin yanı sıra kemik erimesi, şeker hastalığı, kalın bağırsak ve meme kanseri, depresyon ve bunama gibi ciddi birçok <i>kronik</i> hastalıktan koruduğunu gösteren güçlü kanıtlar var.”(s.28)	Tıp terimi
Kolesterol	“Damar sertliğine karşı koruyucu rol oynayan HDL <i>kolesterolü</i> yükseltmenin yollarından biri egzersiz yapmaktır.”(s.29)	Tıp/hastalık terimi
Diyabet	“ <i>Diyabet</i> olma riski yüksek olanların ellerinde sağlıklı beslenmenin yanı sıra çok güçlü bir silah daha var ki o da düzenli egzersiz.”(s.29)	Tıp/hastalık terimi
Dakika	“Avrupa ve Asya yakasını İstanbul Boğazi’nin altından birleştiren Gebze ve Halkalı arasında yapılan Marmaray projesinde yolculuk süresi, 185 <i>dakikadan</i> 105 <i>dakikaya</i> indirilerek, yolculara 80 <i>dakikalık</i> zaman kazandırıyor.”(s.41)	Zaman birimi terimi
Göçebelik	“ <i>Göçebelik</i> , bir topluluğun, yaşamını ve soyunu sürdürebilmek için süresi belirsiz, aralıklarla yer değiştirme ya da alışkanlığıdır.”(s.42)	Coğrafya/toplumbilim terimi
Oba	“Konar göçer yaşam biçimi sürdüren <i>oba</i> , boy, aşiret gibi genellikle kan bağına dayalı olarak oluşmuş toplumsal grupların bu yaşayışı göçebelik olarak adlandırılmaktadır.”(s.42)	Coğrafya/geçici yerleşme terimi
Boy	“Konar göçer yaşam biçimi sürdüren <i>oba</i> , <i>boy</i> , aşiret gibi genellikle kan bağına dayalı olarak oluşmuş toplumsal grupların bu yaşayışı göçebelik olarak adlandırılmaktadır.”(s.42)	Sosyal bilimler terimi
Aşiret	“Konar göçer yaşam biçimi sürdüren <i>oba</i> , <i>boy</i> , <i>aşiret</i> gibi genellikle kan bağına dayalı olarak oluşmuş toplumsal grupların bu yaşayışı göçebelik olarak adlandırılmaktadır.”(s.42)	Sosyal bilimler terimi
Burs	“Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Türkiye Bursları kapsamında uluslararası öğrencilere Türkiye’nin	Eğitim terimi

	seçkin üniversitelerinde <i>burslu</i> olarak yüksek öğrenim görme fırsatları sunuyor.”(s.46)	
Ameliyat	“Modern tıp, kansız <i>ameliyatlardan</i> organ nakline mucizeler yaratıp hayat kurtarıyor.”(s.53)	Tıp terimi
Tedavi	“Doğal beslenmeyi, istedikleri gibi doğal ilaçlarla <i>tedavi</i> edilmeyi tercih ediyorlar.”(s.53)	Tıp terimi
İlaç	“Alınan tüm önlemlere rağmen hasta olanlar için şifalı bitkileri kullanarak özenle <i>ilaçlar</i> hazırlar ve hastaları tedavi ederdi.”(s.53)	Tıp terimi
Hekim	“Osmanlı Devleti’nde <i>hekim</i> önce sağlıklı yaşamın nasıl olduğunu anlatır ve halkı eğitirdi.”(s.53)	Tıp terimi
Roman	“ –Siz hiç <i>roman</i> yazmadınız ki!”(s.57)	Yazın terimi
Anlatım bozukluğu	“Bir cümlede anlamları aynı olan veya anlamca biri diğerini içeren sözcüklerin birlikte kullanılması <i>anlatım bozukluğuna</i> yol açar.”(s.59)	Türkçe/gramer terimi
Şiir	“İlk yazdığım <i>şiiirleri</i> iki kitap olacak hacimde iken beğenmeyip yaktım ve 1958 yılından itibaren yazdıklarımı ‘Hasana Mektuplar’ ismi altında yayımladım.” (s.62) “Bu kitabelerde eserin ne zaman yaptırıldığı çoğu zaman açıkça yazılmaz, bir <i>şiiir</i> içerisinde gizlenirdi.”(s.70) “Özellikle Mihriban <i>şiiiri</i> tanınmamda büyük öneme sahip.”(s.63)	Yazın terimi
Şair	“Salonun dört bir yanında <i>şaire</i> verilmiş ödüller var.”(s.62)	Edebiyat terimi
Dava	“Hakim karşısına yanlış yapanları eleştiren yazılarım yüzünden çok çıktım, tazminat <i>davalarıyla</i> mücadele ettim.”(s.63)	Hukuk terimi
Mektup	“Bedia, Rasim’den kendisine <i>mektup</i> yazmasını talep etmiştir.”(s.66) “Rasim, Bedia’ya <i>mektup</i> yazmakta zorlanmaktadır.”(s.66) “Rasim, Bedia’ya <i>mektup</i> yazarken birçok kitap okuyarak bilgi edinmektedir.”(s.66)	Yazın terimi
Ebced hesabı	“Eskiden kitapların önsöz, giriş, sayfaları ile numara almayan sayfalar hep <i>ebced hesabına</i> göre numaralandırılmış.”(s.71)	Tarih terimi
Rakam	“Arap alfabesindeki harflerin kolaylıkla hatırdan kalması için düzenlenen bir harf dizisi ile bu harf dizisinin her birine karşılık gelen bir <i>rakam</i> değeri sistemine ‘ebced hesabı’ denir.”(s.71) “Türk Hava Yolları uçaklarında 13 <i>rakamının</i> olmaması aslında bilinen ve sadece THY’ye özgü bir durum değil.”(s.150) “Çünkü Japon inanışına göre dört <i>rakamı</i> ölümü çağrıştırırken, 9 <i>rakamı</i> işkenceyi çağrıştırmaktadır.”(s.150) “İlk felsefeciler evrendeki her şeyin karşılığını <i>rakamlarla</i> açıklamaya çalışıldılar.”(s.153)	Matematik terimi
Borç	“ Örneğin birisine 200 altın <i>borç</i> verdiniz.”(s.71)	Ticari terim
Göl	“Mart ayından itibaren havaların ısınmaya başlaması ile birlikte <i>göl</i> kıyılarına yaklaşarak tekrar göç hazırlığını başlatmış olurlar.”(s.78)	Coğrafya terimi
Göç	“Gölün tuzlu ve sodalı suyu üremelerine imkan vermediğinden ilkbahar aylarında, üç yaş ve üzerindeki 2.5 milyar balık büyük sürüler oluşturarak akarsulara <i>göç</i> eder.”(s.78)	Coğrafya terimi
Döllenme	“ <i>Döllenme</i> ve meyve oluşumu burada meydana gelir.”(s.81)	Biyoloji terimi
Fotosentez	“Kökleri ile yaşadığı ortamdan ham besin suyunu alabilen bütün yeşil bitkiler, <i>fotosentez</i> ile kendileri ve diğer canlılar için gerekli besinler yaparlar.”(s.82)	Biyoloji terimi
Bakteri	“Tarla mantarları ve bazı <i>bakteriler</i> çürükçüdür.”(s.82)	Biyoloji terimi
Çürükçül	“Tarla mantarları ve bazı <i>bakteriler</i> çürükçüdür.”(s.82)	Biyoloji terimi
Organizma	“Fakat hayvanlarda, süngerler, mercanlar gibi sabit canlılar, ilkel bitkilerde de su yosunları, bakteriler gibi hareketli <i>organizmalar</i> vardır.”(s.82)	Biyoloji terimi
Klorofil	“Bitkiler <i>klorofil</i> maddesinin yardımıyla CO ₂ (Karbondioksit) çözömlemesi yapar ve güneş ışığından da faydalanarak besinlerini meydana getirirler.”(s.82)	Biyoloji terimi

Yazıt	“Yazıtların bulunduğu yerde sadece dikili taşlar değil; heykeller, balballar (mezar taşı), şehir kalıntıları, taş yollar, su kanalları da vardır.”(s.98)	Yazın terimi
Kuzey	“Fotoğrafta Kukulkán (Kukuul Kaan) Piramidi’nin <i>kuzey</i> cephesini görüyorsunuz.”(s.101)	Coğrafi yön terimi
Matematik	“Mayalar bu piramidi, astronomi ve <i>matematik</i> bilgilerini ortaya koymak istercesine belirli biri sistemle inşa etmişlerdir.”(s.101) “Dönemin iki büyük devleti olan Timurlular ve Osmanlı Devleti’nde bilim adamı olarak astronomi, <i>matematik</i> ve dil alanlarında çalışmıştır.”(s.101) “Öğretmen <i>matematik</i> dersinde öğrencilere sordu:”(s.137) “Hocanın hazırladığı sınavda ise ön sayfada 10’ar puanlık dört tane basit <i>matematik</i> sorusu vardır.”(s.137) “Sınıf arkadaşının <i>matematik</i> dersinden bir türlü başarılı olamıyor.”(s.139) “Sıfır rakamını dünyaya <i>matematik</i> tarihinin en büyük bilim adamlarından biri olarak kabul edilen, birçok kaynakta Arap bilgini olarak tanıtılan ancak bir Türk olan Harezmi hediye etti.”(s.153) “Bu noktada, Cahit Arf’ın <i>matematik</i> zekası ortaya çıkmıştır.”(s.156)	Fen bilimleri terimi
Yörünge	“Mayalar’da gökyüzünün sembolü olarak yılanın seçilmesinin sebebinin, gök cisimlerinin <i>yörüngelerinin</i> şeklinin ‘s’ harfine benzemesi olduğunu söyleyebiliriz.”(s.101)	Gökbilim terimi
Medrese	“ <i>Medrese</i> eğitimini tamamladıktan sonra kendini Türk dilini araştırmaya verdi.”(s.107) “Semerkant’ a <i>medrese</i> ve rasathane yaptırdı.”(s.108)	Eğitim kurumu terimi
Lehçe	“Türkçenin birçok <i>lehçe</i> ve <i>ağzını</i> öğrendi.”(s.107)	Dil bilim terimi
Atasözü	“Türk lehçelerindeki telaffuz ve anlamlarının da gösterilmesi, ayrıca kelimeler için <i>atasözü</i> , bilmece şeklinde örneklerin verilmiş olmasıdır.”(s.107)	Türkçe sözvarlığı terimi
Bilmece	“Türk lehçelerindeki telaffuz ve anlamlarının da gösterilmesi, ayrıca kelimeler için <i>atasözü</i> , <i>bilmece</i> şeklinde örneklerin verilmiş olmasıdır.”(s.107)	Yazın terimi
Nüsha	“Bu eserin tek <i>nüshası</i> vardır ve İstanbul’dadır.”(s.107) “Antlaşmanın bilinen tek <i>nüshası</i> kil bir tablete yazılmış halde Türkiye’ de, Çorum il sınırları içinde bulunan eski Hitit başkenti Hattuşa’ da 1906’da bulunmuştur ve İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde sergilenmektedir.”(s.110)	Edebiyat terimi
Trigonometri	“Astronomi çalışmalarının esasını oluşturan <i>trigonometride</i> o güne kadar yapılan tahmine dayalı çalışmaları değiştirmiş, bilimsel temeller atmıştır.”(s.107)	Matematik terimi
Hakan	“Uluğ Bey’in <i>hakanlığı</i> sırasında, Batı’da da Osmanlı <i>Devleti hüküm sürüyordu.</i> ”(s.108)	Tarih terimi
Kilo/kilogram/kg	“Ağırlığı 760 <i>kg</i> ’dan daha fazla ve 114 cm uzunluğunda, 72 cm genişliğinde, 28 cm kalınlığındaki bu taş granit ya da siyah bazalttan yapılmıştır.”(s.111) “Büyükçe bir bavul görünümündeki bu 12 <i>kilogramlık</i> bilgisayarın klavyesi, ekranı ve disket sürücüsü de beraberinde bulunuyordu.” (s.133)	Ağırlık terimi
Sempozyum	“ <i>Sempozyumlar</i> genelde bilimsel toplantılardır.”(s.114) “ <i>Sempozyuma</i> , Türkiye ve Ürdün’ün yanı sıra Mısır, Tunus, Cezayir, Fas, Lübnan, Filistin ve Suriye’den çok sayıda düşünür katıldı.”(s.128) “Bu bir iki değerli çalışmanın ortaya çıkması için yapılıyorsa, yapılmalıysa <i>sempozyumlar</i> , diyecek bir sözümüz olamaz.”(s.122)	Eğitim terimi
Bildiri	“Bilim, sanat, ekonomi, siyaset vb. bir konuda alanında yetkin kişiler, özel izleyici topluluğuna <i>bildiri</i> sunar.”(s.114)	Eğitim terimi
Açık oturum	“ <i>Sempozyumu açık oturum</i> ve diğer tartışma türlerinden ayıran özellik, sempozyumda özel davetli dinleyicilerin olması ve yapılan tartışmaların, kararların bilimsel değer taşıdığı için basılarak kamuoyuna duyurulmasıdır.”(s.114)	Eğitim terimi

Konferans	“ <i>Konferansa</i> göre daha kısadır.”(s.115)	Eğitim terimi
Anonim	“ <i>Anonim</i> bir tür olan Sevdalinka, ‘Boşnakça aşk şarkılar’ anlamına gelmektedir.”(s.124)	Edebiyat terimi
Dize	“Onlu hece vezniyle yazılmış bu sevdalinka, altı <i>dizeden</i> oluşmaktadır.”(s.124)	Edebiyat terimi
Hece vezni	“Onlu <i>hece vezniyle</i> yazılmış bu sevdalinka, altı <i>dizeden</i> oluşmaktadır.”(s.124)	Edebiyat terimi
Mani	“Sevdalinkaların çoğunlukla kadınlar tarafından söylenmesi, icra ortamı ve zamanlaması açısından <i>manilerle</i> benzerlikleri görülmektedir.”(s.125)	Yazın terimi
Seyahatname	“1894 yılında Hırvat <i>seyahatname</i> yazarı Ferde Hedele, İstanbul’a giderken Bosna’dan geçer ve sevdalinkaların kahvehanelerde müzik eşliğinde söylendiğini belirtir.”(s.125)	Yazın terimi
Sevdalinka	“Ramazan geceleri ailelerin bir evde toplandığını, erkelerin bu toplantılarda <i>sevdalinka</i> okuyup tambur çaldıklarını, kızların ise tepsi çevirerek <i>sevdalinka</i> söylediklerini ifade eder.”(s.125)	Yazın terimi
Mübalâğa	“Sevdalinkalarda mübalâğa sanatının yaygınlığına da değinen Mickiewicz, bu sanatın Boşnak şiirinde, Doğu şiirinin bir tesiri olarak görmüştür.”(s.125)	Edebiyat/söz sanatı terimi
Makale	“Birçok ulusal ve uluslararası kongreye bildirimleriyle katıldı birçok dergide <i>makalesi</i> yayımlandı, birçok kitap yayımlandı, yeni nesillerin eğitime yardımcı olmak için yabancı dillerden Türkçeye çeviriler yaptı.”(s.129)	Eğitim terimi
Abaküs	“Çubuklara geçirilmiş boncuklardan olan <i>abaküs</i> , aynı zamanda bilgisayarın ilk örneği olarak da kabul edilir.”(s.132)	Matematik terimi
Veri	“Bu delikli kartların benzerleri ilk bilgisayarlarda <i>veri</i> girişi yapmak için kullanıldı.”(s.132)	Bilgisayar terimi
Dört işlem	“Alman bilim insanı Konrad Zuse’nin geliştirdiği Z3 adlı bilgisayar <i>dört işlem</i> yapabiliyordu.”(s.133)	Matematik terimi
Çıktı	“Bu bilgisayarlar hesap yapabiliyor, sonuçların <i>çıkmasını</i> yazıcıdan alabiliyordu.”(s.133)	Bilgisayar terimi
Yazıcı	“Bu bilgisayarlar hesap yapabiliyor, sonuçların <i>çıkmasını</i> yazıcıdan alabiliyordu.”(s.133)	Bilgisayar terimi
Disket sürücü	“Büyükçe bir bavul görünümündeki bu 12 kilogramlık bilgisayarın klavyesi, ekranı ve <i>disket sürücüsü</i> de beraberinde bulunuyordu.” (s.133)	Bilgisayar terimi
Klavye	“Büyükçe bir bavul görünümündeki bu 12 kilogramlık bilgisayarın <i>klavyesi</i> , ekranı ve disket sürücüsü de beraberinde bulunuyordu.” (s.133)	Bilgisayar terimi
Fare	“Masaüstü bilgisayarlara <i>fare</i> ve benzeri aygıtlar da bağlanabiliyor.”(s.133)	Bilgisayar terimi
Lira	“Dolmuşa 2 <i>lira</i> verdim, dolmuşçu bana 25 kuruş para üstü verdi.”(s.136)	Türkiye para birimi terimi
Kuruş	“Dolmuşa 2 <i>lira</i> verdim, dolmuşçu bana 25 <i>kuruş</i> para üstü verdi.”(s.136)	Türkiye para birimi terimi
Faul	“Basketbol maçında beş <i>faul</i> yaptığım için oyun dışı kaldım.”(s.136)	Spor terimi
Oran	“Omlet yaparken tuzu omlete göre <i>oranladım</i> .”(s.136)	Matematik terimi
Pazarlık	“Güzel bir heybe görüp pazarıcı ile <i>pazarlık</i> yapar ve bir akçeye anlaşılır.”(s.136)	Ticaret terimi
Akçe	“ –Hocam bu heybe iki <i>akçe</i> . Sen bir <i>akçe</i> verdin.”(s.136)	Tarihi para birimi terimi
Öğrenci	“ <i>Öğrencilerden</i> birisi gülerек cevap verdi.”(s.137)	Eğitim terimi
Sınav	“Hoca ilk başta inanmaz ama öğrencilerinin yalvarmalarına dayanamayıp onları üç gün sonra <i>sınav</i> yapacağını söyler.”(s.138) “Matematik <i>sınavından</i> da zayıf notlar alıyor.”(s.139) “Arf, okuduğu okulda matematik <i>sınavında</i> en yüksek notları almayı başararak okulu erken bitirme başarısı göstermiştir.”(s.156)	Eğitim terimi
Final	“Dört üniversite öğrencisi, uyanamadıkları için matematik <i>finaline</i> geç kalırlar ve okula gidince hocaya arabalarının lastiğinin patladığını söylerler.”(s.138)	Eğitim terimi

Not	“Matematik sınavından da zayıf <i>notlar</i> alıyor.”(s.139) “Arf, okuduğu okulda matematik sınavında en yüksek notları almayı başararak okulu erken bitirme başarısı göstermiştir.”(s.156)	Eğitim terimi
Nüfus	“Türkiye’nin <i>nüfusu</i> 2012 sonu itibariyle 75 milyon 627 bin 384 kişi oldu.”(s.140) “2055’te dünya <i>nüfusu</i> 8,7 milyar olacak.”(s.144)	Coğrafya terimi
Yüzölçümü	“Yüzölçümü bakımından ilk sırada yer alan Konya’nın nüfus yoğunluğu 53, en küçük <i>yüzölçümüne</i> sahip Yalova’nın nüfus yoğunluğu ise 250 olarak gerçekleşti.”(s.140)	Coğrafya terimi
Nüfus yoğunluğu	“İstanbul kilometrekareye düşen 2 666 kişi ile <i>nüfus yoğunluğunun</i> en yüksek olduğu ilimiz oldu.”(s.140)	Coğrafya terimi
Masal	“ <i>Masallarda</i> üç rakamı ‘üç gün, üç gece, gökten üç elma düştü, padişahın üç oğlu, üç zaman sonra’ gibi söyleyişlerle sık sık karşımıza çıkmaktadır.”(s.145)	Yazın terimi
Terazi	“Bir Türk efsanesinde <i>terazi</i> burcu, üç ana yıldızla iki yan yıldızdan oluşmuştur.”(s.145)	Astroloji terimi
Namaz	“İslam inancında önemli bir yer tutan ‘beş sayısı, çoğu kaynaklarda beş vakit <i>namaz</i> olarak gösterilir.”(s.145)	Dini terim
Ehl-i Beyt	“Ayrıca beş demikle <i>Ehl-i Beyt</i> kastedilir.”(s.145)	Dini terim
Mit	“Dünyada var olan farklı inanç <i>mitlerine</i> göre birçok havayolu şirketinin 4,8,9,13 ve 17 rakamlarının bulunduğu koltukların uçaklarda yer almadığı belli başlı inançlara göre bu rakamların uğursuz olduğu kabul ediliyor.”(s.150)	Yazın terimi
Öklit bağlantısı	“bu ilginin artmasında ise, okulunda Cahit Arf’a <i>öklit bağlantısıyla</i> ilgili geometri soruları çözdüren hocasıydı.”(s.156)	Geometri terimi
Geometri	“Arf, lise yıllarında <i>geometri</i> problemleri üzerine birtakım sorular sormaya başlamıştır.”(s.157) “ <i>Geometri</i> ile cebirin kesiştiği o bulanık sularda tutulabilecek balıklardan söz ediyoruz.”(s.158)	Fen bilimleri terimi
Doktora	“Eğitimine Paris’te devam eden Arf buradan iki sene sonra mezun olmuş ve <i>doktorasını</i> tamamlamıştır.”(s.157)	Eğitim terimi
Öğretim üyesi	“Ve bu hedef doğrultusunda, İstanbul Üniversitesi’nin Matematik Bölümüne <i>öğretim üyesi</i> olarak katıldı.”(s.157)	Eğitim terimi
Cebir	“Bu teoremi öğrendikten sonra , Galois <i>cebir</i> denklemlerinin listesini hazırlamaya karar verdi.”(s.157) “Matematik profesörü, hayatını adadığı matematikte en önemli çalışmalarını <i>cebir</i> ve sayılar teorisi alanında yapmıştır.”(s.157) “Geometri ile <i>cebirin</i> kesiştiği o bulanık sularda tutulabilecek balıklardan söz ediyoruz.”(s.158)	Matematik terimi
Kıyafetname	“Eski Türk Edebiyatında <i>kıyafetname</i> türü, insanların dış görünüşüne bakarak onların kişiliklerini ve iç özelliklerini açıklamaya çalışan eserlerdir.”(s.168)	Yazın terimi
Padişah	“Derler ki Osmanlı Devleti <i>padişahlarından</i> Sultan Mahmut birine kısmeti bağlı bir adamdan, nam-ı diğer Tıkandı Baba’dan söz etmişler.”(s.169)	Tarih terimi

Tablo 28’e bakıldığında Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin C1 düzeyi ders kitabında toplam 102 terim tespit edilmiştir. Bu 102 terimin; 18’i fen bilimleri, 17’si edebiyat, 14’ü sağlık, 13’ü eğitim, 13’ü sosyal bilimler, 8’i spor, 6’sı bilgisayar, 5’i ekonomi, 2’si dini, 2’si gök bilim, 1’i hukuk, 1’i dil bilgisi, 1’i dil bilim, 1’i söz varlığı, teriminden oluşmaktadır.

Tablo 29.

Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Şair	“Türk milletinin yetiştirdiği en büyük tasavvuf büyüklerinden ve Türk Dili Edebiyatı tarihinin en büyük şairlerinden biri olan Yunus Emre'nin hayatının konu edildiği eserde Yunus Emre'nin gençlik yılları, ailesi, sevdaları, hüznüleri ve hocası Tapduk'la tanıştıktan sonra yaşadığı büyük değişim anlatılmaktadır.”(s.12) “1958’de Türkiye’ye döndükten sonra bağımsız çevirmen ve şair olarak yaşamımı İstanbul’da sürdürdü.”(s.30) “Türk edebiyatının hiciv ustalarından olan şair Eşref’in asıl ismi Mehmet Eşref’tir.”(s.35)	Edebiyat terimi
Namaz	“Tekkedekiler sabah namazı için uyanmaya başlamış, çevre, ses ve hareket dolmuştu.”(s.12) “Namazdan sonra, Yunus’la Taptuk, selâmlıkta sohbet ettiler.”(s.13) “Bunun üzerine Mevlana’nın cenaze namazını Kadı Siraceddin kıldırır.”(s.91)	Dini terim
Selâmlık	“Namazdan sonra, Yunus’la Taptuk, selâmlıkta sohbet ettiler.”(s.13)	Dini terim
Mescit	“İşte o zaman çevredekiler fark etti onları; ‘Yunus dönmüş’ avazı dolaştı, koşup geldiler ve edeple Taptuk’la Yunus’un arkasından yürümeye başladılar mescide doğru.”(s.13)	Dini terim
Dergâh	“–Kırk yaşımı bu dergâhta idrak ettim ve hiç şüphem yoktur ki, burada hizmetim de tam kırk yılı bulacaktır.”(s.13)	Tasavvuf terimi
Üslup	“Aytmatov, dünya edebiyatında kendi mensubu olduğu Kırgız kültürünü sanatına yansıtmış ve kendine has üslubuyla ölümsüz eserler ortaya koymuştur.”(s.20)	Edebiyat terimi
Ninni	“Cengiz Aytmatov ilkokula kendi köyünde gitmiş, çocukken babaannesi Ayıkman Hanım, torunu Aytmatov’un ruhunu ninniler, masallar, efsanelerle beslemiştir.”(s.20)	Yazın terimi
Masal	“Cengiz Aytmatov ilkokula kendi köyünde gitmiş, çocukken babaannesi Ayıkman Hanım, torunu Aytmatov’un ruhunu ninniler, masallar, efsanelerle beslemiştir.”(s.20)	Yazın terimi
Efsane	“Cengiz Aytmatov ilkokula kendi köyünde gitmiş, çocukken babaannesi Ayıkman Hanım, torunu Aytmatov’un ruhunu ninniler, masallar, efsanelerle beslemiştir.”(s.20)	Yazın terimi
Hikaye	“Daha sonra 1972’ de ‘Asker Çocuğu hikayesini, 1975’ te Kazak yazar Kaltay Muhammedcanov’la birlikte ‘Fuji-Yama’ adlı tiyatro eserini, 1976’ da ‘Sultanmurad’, 1977’ de ‘Deniz Kıyında Koşan Ala Köpek’ hikayelerini neşretmiştir.”(s.20)	Yazın terimi
Roman	“Cengiz Aytmatov’un edebi seyri bu yıllarda hikayecilikten roman yazarlığına doğru kaymış, ilk romanı olan ‘Toprak Ana’ 1963’te neşredilmiştir.”(s.20) “Yazılar, şiirler, öyküler, romanlar getiriyorlar; okumamı, düşünmemi, söylememi istiyorlar.”(s.144)	Yazın terimi
Yazar	“Aynı yıl Kırgızistan milli yazarı seçilmiştir.”(s.20) “Yazar, insana bakmasını bilendir.”(s.142)	Edebiyat terimi
Köy	“Cengiz Aytmatov, 12 Aralık 1928 tarihinde Kuzeybatı Kırgızistan’da Şeker adlı bir köyde doğmuştur.”(s.20)	Coğrafya/yerleşme birimi terimi
Kuzeybatı	“Cengiz Aytmatov, 12 Aralık 1928 tarihinde Kuzeybatı Kırgızistan’da Şeker adlı bir köyde doğmuştur.”(s.20)	Coğrafi yön terimi
Böbrek yetmezliği	“Aytmatov ‘Gün Olur Asra Bedel’ romanının film	Tıp/hastalık terimi

	çekimleri için gittiği Rusya-Kazan'da rahatsızlanarak <i>böbrek yetmezliği</i> teşhisiyle tedavi için Almanya'ya getirilmiştir.(s.21)	
Koma	"Burada <i>komaya</i> girmiş, 9 Haziran 2008 tarihinde vefat etmiştir."(s.21)	Tıp terimi
Paragraf	" <i>Paragrafi</i> okuduğumuzda gözümüzde bir tablo canlanır."(s.22) " <i>Paragrafi</i> okuduğumuzda bir film seyretmiş gibi oluruz."(s.23) "Ülkemizde ilk yıllarda yazısı <i>paragrafa</i> yaklaşan uzunlukta karikatürler çizilmekteyken günümüzde yazıdan biraz daha arındırılmıştır."(s.40)	Türkçe gramer terimi
Söyleşi	" <i>Söyleşi</i> havası hakimdir."(s.23)	Yazın terimi
Argo	" <i>Argo</i> sözler müstehcenlik ve saldırganlık ihtiva eden ifadelerle de yer vermekle birlikte, küfürden farklıdır."(s.28) "Onun şiirinde sokak dilini, <i>argoyu</i> ve birbirinden farklı jargonları bulmak mümkündür."(s.29)	Edebiyat/söz sanatı terimi
Jargon	" <i>Jargon</i> , 'dar bir çevreye özgü dil', belirli bir grubun kullandığı 'özel dil' olarak da tanımlanabilir."(s.29) "Onun şiirinde sokak dilini, <i>argoyu</i> ve birbirinden farklı <i>jargonları</i> bulmak mümkündür."(s.30)	Edebiyat/söz sanatı terimi
Deyim	"Argo, o anadili bilen pek çok kişi tarafından anlaşılabilen, kendine özgü sözcük, <i>deyim</i> ve deyişlerden oluşan özel bir dildir."(s.28)	Türkçe söz varlığı terimi
Deyiş	"Argo, o ana dili bilen pek çok kişi tarafından anlaşılabilen, kendine özgü sözcük, deyim ve <i>deyiş</i> lerden oluşan özel bir dildir."(s.28)	Yazın terimi
Yan anlam	"Bir ana dildeki sözcükler, <i>yan anlamlar</i> kazandırılarak genel dilden ayrı, bir meslek ya da topluluk arasında kullanılabilir."(s.29)	Türkçe/gramer terimi
Hiciv	"Bir kişi, olay ya da durumun, iğneleyici sözlerle ve alaycı ifadelerle eleştirilmesine <i>hiciv</i> (yergi) adı verilir."(s.32) " <i>Hiciv</i> lerde zeka ve anlam oyunları başlıca maharetlerden sayılır."(s.32) "Yazdığı <i>hicivler</i> yüzünden hapse mahkum edildi."(s.35)	Divan edebiyatı/ yazın terimii
Nota	"Babasının görevli bulunduğu Urla kasabasında amatör bir neyzenen <i>nota</i> ve usul bilgileri öğrenerek başladığı ney çalışmasını kendi kendine ilerletti."(s.32)	Müzik terimi
Taşlama	"Neyzenliğinin yanı sıra adını yergi ve <i>taşlamaları</i> ile de duyurmuştur.(s.32) " <i>Taşlama</i> , hicvin halk şiirindeki karşılığıdır."(s.37)	Halk edebiyatı /yazın terimi
Yergi	"Neyzenliğinin yanı sıra adını <i>yergi</i> ve taşlamaları ile de duyurmuştur.(s.32)	Yeni edebiyat /yazın terimi
Karikatür	" <i>Karikatür</i> , herhangi bir düşüncenin ya da fikrin çizim yoluyla karşı tarafa güldürme, eleştirme, alay etme, küçük düşürme vb amacı güdülerek aktarılmasıdır.(s.40)	Görsel sanatlar terimi
Eş anlam	"Moda ve giyim modası genelde <i>eş anlamlı</i> olarak algılanmaktadır."(s.47)	Türkçe/gramer terimi
Üniversite	"Müzenin kurucusu tutkuyla anlattığı düğmeleri bir <i>üniversitede</i> ders olarak da anlatmış."(s.51)	Eğitim kurumu terimi
Armoni	"Bir resimdeki renk uyumu ve müzikteki güzel bir <i>armoni</i> o eserin yapısındaki düzenin yansımasıdır."(s.54)	Müzik terimi
Tablo	"Picasso'nun Guernica <i>tablosunun</i> da güzellikle pek alakası yoktur; ancak bu <i>tablo</i> da son derece estetikdir."(s.55)	Güzel sanatlar terimi
Ocak	"Bölgedeki çok sayıda <i>ocaktan</i> çıkarılan sarı kalker taşı, yapı üretimine egemen olmuş; kapı, pencere, asma kat gibi zorunlu kullanımların dışında ahşap işçiliğine yer verilmemiştir."(s.60)	Madencilik terimi
İklim	"Bu duvarlarla sert <i>iklime</i> karşı korunma sağlanır."(s.60)	Coğrafya terimi
Batı	"Mimaride önemli bir yere sahip olan eyvan ve revak gibi yarı açık kısımlar, özellikle <i>batı</i> güneşine karşı gölgede	Coğrafi yön terimi

	kalacak biçimde yapılmıştır.”(s.61)	
Lav	“Bu dağların <i>lav</i> püskürtmesi sonucu Kapadokya’nın eşsiz güzellikte doğal zenginliği ortaya çıkmıştır.”(s.61)	Jeoloji terimi
Kromozom	“Kasın ve erkek 46 <i>kromozoma</i> sahip ama iki tane harf biri X diğeri Y, bir sürü farka sahip olmamıza sebep oluyor.”(s.68)	Biyoloji terimi
Hormon	“Kan değerlerimiz, <i>hormonlarımız</i> derken doğal olarak vücudumuzun bu farkları davranışsal olarak da farklılıklara yol açıyor.”(s.68)	Biyoloji terimi
Deney	“Magnus ve çalışma arkadaşları 518 kişiyi içeren bir <i>deney</i> yaptılar.”(s.69)	Eğitim/uygulayım terimi
Biyografi	“Katılımcıların geri kalanı ise, sıradan bir insan olan ve zanaatına son dönemlerde başlayan bir sanatçının <i>biyografisini</i> okudu.”(s.69)	Yazın terimi
Hisse senedi	“Mangus’ a göre; sanat piyasası son 10 yıldır istikrarlı bir şekilde büyürken <i>hisse senetleri</i> bu süreç içerisinde pazarı geçiyor.”(s.69)	İktisat/yatırım terimi
Organizma	“İkinci bir teori uykunun, <i>organizmaların</i> enerji tasarrufu ile birebir ilgili olduğu yönündedir.”(s.77)	Biyoloji terimi
Hücre	“Yakın zamanda yapılan bir çalışmada, beyinde uykudan sorumlu bölgelerin ve <i>hücrelerin</i> varlığına rastlanıldı, dahası bu sistemlerin nasıl uyku oluşturduğu da çözüldü.”(s.77)	Biyoloji terimi
İlaç	“Bu durumdan çıkabilmek için de uyku <i>ilaçlarına</i> başvuruluyor ve bu, bireyleri doğal uyku kalitesinden uzak ne kadar uyunursa uyunsun halsiz hissedeceği bir süreç itiyor.”(s.78)	Tıp/eczacılık terimi
Obezite	“Son zamanlarda araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar gösteriyor ki uyku alışkanlıklarını düzensizleştiren bireylerde konsantrasyon ve dikkat eksikliği, sağlıklı düşünememe gibi bilinçsel problemlerin yanında bağışıklık sistemlerinin zayıflaması, <i>obezite</i> , diyabet, kalp ve damar hastalıkları hatta kanser risklerinin arttığı görülmüştür.”(s.78)	Tıp/hastalık terimi
Diyabet	“Son zamanlarda araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar gösteriyor ki uyku alışkanlıklarını düzensizleştiren bireylerde konsantrasyon ve dikkat eksikliği, sağlıklı düşünememe gibi bilinçsel problemlerin yanında bağışıklık sistemlerinin zayıflaması, <i>obezite</i> , <i>diyabet</i> , kalp ve damar hastalıkları hatta kanser risklerinin arttığı görülmüştür.”(s.78)	Tıp/hastalık terimi
Kanser	“Son zamanlarda araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar gösteriyor ki uyku alışkanlıklarını düzensizleştiren bireylerde konsantrasyon ve dikkat eksikliği, sağlıklı düşünememe gibi bilinçsel problemlerin yanında bağışıklık sistemlerinin zayıflaması, <i>obezite</i> , diyabet, kalp ve damar hastalıkları hatta <i>kanser</i> risklerinin arttığı görülmüştür.”(s.78)	Tıp/hastalık terimi
Gölge oyunu	“Karagöz, bir <i>gölge oyunudur</i> .”(s.84) “ <i>Gölge oyunun</i> ilk olarak Çin’de veya Hindistan’da MÖ 2. Yüzyılda çıktığı söylentileri vardır.”(s.84)	Tiyatro terimi
Tasvir	“Bu oyun, deriden kesilen ve <i>tasvir</i> adı verilen bir takım şekillerin (insan, hayvan, bitki, eşya vb.)arkadan ışıklandırılmış beyaz bir perde üzerine yansıtılması temeline dayanır.”(s.84)	Tiyatro terimi
Hayali	“19. Yüzyılda Karagöz, kısaca hayal oyunu diye anılmış, bu oyunu oynatan sanatçılara da <i>hayali</i> (hayalci, Karagözcü) denmiştir.”(s.85)	Tiyatro terimi
Tuluat	“Karagöz, <i>tuluata</i> dayandığı için oyunun sözlerini, her sanatçı, oyun sırasında kendine göre düzenler.”(s.85)	Tiyatro terimi
Mukaddime	“ <i>Mukaddime (giriş)</i> :Oyunun başlangıç bölümüdür.”(s.85)	Tiyatro terimi
Muhavere	“ <i>Muhavere</i> de yalnız, Hacivat ve Karagöz bir oyun oynar.”(s.85)	Tiyatro terimi

Fasıl	“Hacivat ve Karagözden başka oyun kişileri <i>fasılda</i> görünürler.”(s.85)	Tiyatro terimi
Medrese	“ <i>Medrese</i> , kendisini dinlemeye gelenlerle dolup taşar.”(s.91)	Eğitim kurumu terimi
Mesnevi	“ <i>Mesnevi</i> , Klasik Doğu Edebiyatında, bir şiir şeklinin adıdır.”(s.92)	Divan terimi
Vezin	“Edebiyatta aynı <i>vezinde</i> ve her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiyeli nazım şekillerine Mesnevi adı verilmiştir.”(s.92)	Divan terimi
Beyit	“Her <i>beytin</i> aynı vezinde fakat ayrı ayrı kafiyeli olması nedeniyle Mesnevi’de büyük bir yazma kolaylığı vardır.”(s.92)	Divan terimi
Kafiye	“Bu nedenle uzun sürecek konular veya hikayeler şiir yoluyla söylenilecekse, <i>kafiye</i> kolaylığı nedeniyle mesnevi tarzı seçilir.”(s.92)	Edebiyat/söz sanatı terimi
Muayene	“–Kime <i>muayene</i> oldun?”(s.94)	Tıp terimi
Tedavi	“–Seni hangi doktor <i>tedavi</i> ediyor? diye sorarım.”(s.94)	Tıp terimi
Reform	“Sonra meşhur üniversite <i>reformu</i> oldu.”(s.97)	Tarih terimi
Piyes	“Kişi ile uzmanlığı arasında bu kadar uygunluk, bir de ancak tiyatro <i>piyes</i> lerinde bulunuyordu.”(s.97)	Tiyatro terimi
Doçent	“Prof. Malche bu iki yetenekli lise hocasını üniversiteye <i>doçent</i> aldı.”(s.97)	Eğitim terimi
Konferans	“Profesör <i>konferans</i> vermek üzere salona girmiş.”(s.107)	Eğitim terimi
Jest	“Beden <i>jestlerinde</i> , konuşulan kişiye tam olarak dönmek güvenilir ve kendinden emin bir tavrın göstergesidir.”(s.111)	Gösterim sanatları terimi
Promosyon	“Bir anda gazetenin <i>promosyon</i> olarak dağıttığı dünya haritası gözüne ilişti.”(s.124)	İktisat terimi
Harita	“Önce dünya <i>haritasını</i> küçük parçalara ayırdı ve oğluna eğer bu <i>haritayı</i> düzeltebilirsen seni sinemaya götüreceğim dedi.”(s.124)	Coğrafya terimi
Metre/kilometre/km	“Erzurum, Türk tarihine, Türk coğrafyasına 1945 <i>metreden</i> bakar.”(s.136) “Giderek yoğunluğu azalmakla birlikte, yerden yüzlerce <i>kilometre</i> yüksekliğe kadar etkileri görülür.”(s.150) “Bunun yerine jeosenkron yörüngede dolanan ömrünü tamamlamış uydular yaklaşık 300 <i>km</i> dışarı, ‘uydu mezarlığı’ denen bir yörüngeye itiliyorlar.”(s.151)	Mesafe/uzunluk terimi
Cami	“İlk önce <i>camileri</i> , başıboş dolaşmışık.”(s.136)	Dini terim
Muallim	“Kendimi yirmi yıl önce, Erzurum’da lisede edebiyat <i>muallimi</i> olduğum zamana dönmüş sandım.”(s.136)	Eğitim terimi
Ova	“Doğu, güneydoğu tarafında çıplak dağlar biter bitmez, küçük köyleriyle, ağaçlık subaşlarıyla, enginliğiyle <i>ova</i> başlıyordu.”(s.136) Sonra şehrin <i>ovaya</i> karıştığı yerde, Belediye Bahçesi’nin biraz ötesindeki yeni bir ilkokul binasına girdik.”(s.136)	Coğrafya terimi
Taraça	“Bütün ovayı ayağımızın altına seren <i>taraçasında</i> , emsalsiz bir gurup karşısında çaylarımızı içtik.”(s.136)	Coğrafya terimi
İlkokul	“ <i>İlkokulda</i> bir defteri doldurduğumu hatırlıyorum karga burga satırlarımla, bir romandı bu, o günlerde gördüğüm ‘Binbir Tehlike Adası’ ya da ‘Trader Horn’gibi filmlerin etkisiyle...”(s.143)	Eğitim kurumu terimi
Lise	“ <i>Lisenin</i> ilk sınıfından itibaren adımı gazete ve dergilerde görmeye başladım, son sınıfa geldiğimde Babıaalli’den yazıları için kendine göre para alan bir ‘yazar’dım.”(s.144)	Eğitim kurumu terimi
Şiir	“Yazılar, <i>şiirler</i> , öyküler, romanlar getiriyorlar; okumamı, düşünmemi, söylememi istiyorlar.(s.144)	Yazın terimi

Öykü	“Yazılar, şiirler, <i>öyküler</i> , romanlar getiriyorlar; okumamı, düşünmemi, söylememi istiyorlar.”(s.144)	Yazın terimi
Dünya	“ <i>Dünya</i> yörüngesinde bilimsel araştırmaların yürütüldüğü bir uzay istasyonu düşüncesi, ilk kez 1903’te ortaya atıldı.”(s.148) “Sanmayın ki insanlar yalnızca <i>Dünya</i> ’yı kirletiyor.”(s.150)	Gökbilim terimi
Yörünge	“ <i>Dünya yörüngesinde</i> bilimsel araştırmaların yürütüldüğü bir uzay istasyonu düşüncesi, ilk kez 1903’te ortaya atıldı.”(s.148) “1958’de <i>yörüngeye</i> yerleştirilen ‘Vanguard 1’ adlı uzay aracı, 1964’te devre dışı kaldığından bu yana Dünya’nın çevresinde sessizce dolanıyor.”(s.150)	Gökbilim terimi
Uzay	“ ‘Dünyanın Ötesi’ adlı romanında, Dünya yörüngesindeki <i>uzay</i> istasyonlarından söz ediliyordu.”(s.148) “Aslında, <i>uzay</i> kirliliği 50 yıllık geçmişi olan bir sorun.”(s.150)	Gökbilim terimi
Gezegen	“Sonraki aşamadaysa <i>gezegenlerde</i> , uydularda, hatta asteroidlerde yerleşim birimleri kurulacaktı.”(s.148) “ <i>Gezegenimizin</i> atmosferinin üst katmanlarında başlayan yakın uzayı fazlasıyla kirletmiş durumdayız.”(s.150)	Gökbilim terimi
Uydu	“Sonraki aşamadaysa gezegenlerde, <i>uydularda</i> , hatta asteroidlerde yerleşim birimleri kurulacaktı.”(s.148)	Gökbilim terimi
	Yerden 200 km yüksekte dolanan bir <i>uydu</i> , düşmeden yalnızca birkaç gün yörüngede kalabilir.”(s.150)	Gökbilim terimi
Biyoloji	“Yapılan bilimsel araştırmalara ayrıca; kütle çekim deneyleri, malzemebilim ve biyoloji konuları da giriyor.”(s.148)	Fen bilimleri terimi
Protein	“Uluslararası Uzay İstasyonu’nda halen yeryüzünde yapılması daha zor ve zahmetli olan, uzun zaman alabilen <i>protein</i> kristal deneyleri, uzay şartlarında kolayca yapılabilmekte ve <i>proteinlere</i> ait yapıların daha iyi anlaşılabilmesine olanak tanımaktadır.”(s.148)	Kimya terimi
Çap	“Yörüngede dolanan ve <i>çapı</i> 10 cm’den büyük cisim sayısı 12.000’den çok.”(s.150)	Fizik terimi

Tablo 29’da görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin C2 düzeyi ders kitabında toplamda 85 terimin olduğu görülmektedir. Terimlerin alanlara göre dağılımı; 21 edebiyat, 11 sanat, 9 fen bilimleri, 9 sosyal bilimler, 8 eğitim, 8 sağlık, 5 gök bilim, 4 dini, 3 dil bilgisi, 2 ekonomi, 1 söz varlığı, 2 müzik, 1 tasavvuf, 1 madencilik terimi şeklindedir.

Tablo 30.

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Kalıp (İlişki) Sözlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Hayır duaları (Alkışlar)	Beddualar (kargışlar)	Toplumsal- kültürel ilişkileri yansıtan kalıp sözler	Toplam	
				f	%
A1	10	-	25	35	24
A2	5	4	21	30	21
B1	8	-	18	26	18
B2	11	-	15	26	18
C1	2	1	8	11	8
C2	3	1	12	16	11
f	39	6	99	144	100
%	27	4	69	100	

Tablo 30 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 144 kalıp (ilişki) söz tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla kalıp (ilişki) sözünü içeren (35) kalıp (ilişki) söz ile A1 düzeyidir. Onu takiben A2 düzeyinde (30); B1 ve B2 düzeyinde (26); C2 düzeyinde (16) kalıp söz bulunmaktadır. En az kalıp (ilişki) sözcüğün bulunduğu C1 düzeyi (11)'dir. Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa en çok toplumsal-kültürel ilişkileri yansıtan (99) kalıp (ilişki) sözleri kullanılmıştır. Sırasıyla dualar (39) ve bedduaların (6) oluşturduğu kalıp (ilişki) sözler yer almıştır.

Tablo 31.

Yedi İklim Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözler

Kalıp (ilişki) sözler	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Merhaba	<p>“Ömer: <i>Merhaba!</i>”(s.11) “<i>Merhaba!</i> Benim adım Deniz.”(s.11) “Ahmet: <i>Merhaba!</i> Benim adım Ahmet.”(s.11) “Murat: <i>Merhaba</i> Ahmet! Benim adım Murat.”(s.11) “Zehra: <i>Merhaba.</i> Benim adım Zehra.” (s.19) “Elida: <i>Merhaba</i> Zehra. Benim adım Elida.”(s.19) “İrfan: <i>Merhaba!</i>”(s.30) “<i>Merhaba</i> benim adım Ayla.”(s.59) “Asuman Hanım: <i>Merhaba</i> Meltem Hanım.”(s.66) “Meltem Hanım: <i>Merhaba</i> Asuman Hanım.”(s.66) “<i>Merhaba</i> benim adım Elif.”(s.83) “Deniz: Alo Elif, <i>merhaba!</i>”(s.94) “Elif: <i>Merhaba</i> Deniz, nasılsın?(s.94) “–<i>Merhaba</i> Ali, nasılsın?”(s.99) “–<i>Merhaba</i> doktor hanım.”(s.108) “–<i>Merhaba</i> Yarasa Bey, şikayetiniz nedir?”(s.108) “Zeynep: <i>Merhaba</i>, kolay gelsin.”(s.113) “Murat: <i>Merhaba</i> Ahmet.”(s.122) “Ahmet: <i>Merhaba</i> Murat.”(s.122) “Esin: <i>Merhaba</i> Ceren, çok bekledin mi?”(s.150) “Ceren: <i>Merhaba</i> Esin. Evet aslında biraz bekledim.”(s.150)</p>	Selamlaşma
Memnun oldum	<p>“Deniz: <i>Memnun oldum.</i>”(s.11) “Ben de <i>memnun oldum.</i>”(s.11) “Ahmet: <i>memnun oldum.</i>”(s.11) “Murat: Bende <i>memnun oldum.</i>”(s.11) “Zehra: Tanıştığımıza <i>memnun oldum.</i>”(s.19) “Elida: Bende <i>memnun oldum.</i>”(s.19)</p>	Tanışma karşılığında
Görüşmek üzere	<p>“Zehra: <i>Görüşmek üzere</i>, iyi günler.”(s.19) “Serdar: <i>Görüşmek üzere.</i>”(s.19) “Serdar: <i>İyi günler</i> Nergis.”(s.19) “Elida: <i>İyi günler.</i>”(s.19) “<i>İyi günler</i> Metin Bey.”(s.26) “<i>İyi günler</i> Ayten Hanım.”(s.26) “<i>İyi günler</i>, yine bekleriz efendim.”(s.68) “Elif: <i>İyi günler!</i>”(s.80) “Güler Hanım: <i>İyi günler</i> kızım, buyurun.”(s.80) “–<i>İyi günler</i> beyefendi.”(s.86) “–<i>İyi günler</i> hanımefendi, buyurun.”(s.86) “Ahmet: <i>İyi günler</i> Turgut Bey.”(s.106) “–<i>İyi günler</i> doktor hanım.”(s.108) “–<i>İyi günler</i> Zürafa Bey. Neyiniz var?”(s.108) “–<i>İyi günler.</i> Buyurun. Şikayetiniz nedir?”(s.108) “Hostes: <i>iyi günler.</i> Hoşça kalın.”(s.122) “Filiz Hanım: <i>İyi günler.</i> Ben İstanbul’dan arıyorum.”(s.140) “Filiz Hanım: Çok teşekkür ederim. <i>İyi günler.</i>(s.140) “Sekreter: Biz teşekkür ederiz hanımefendi. <i>İyi günler.</i>(s.140)</p>	Vedalaşma
İyi günler	<p>“–<i>İyi günler</i> doktor hanım.”(s.108) “–<i>İyi günler</i> Zürafa Bey. Neyiniz var?”(s.108) “–<i>İyi günler.</i> Buyurun. Şikayetiniz nedir?”(s.108) “Hostes: <i>iyi günler.</i> Hoşça kalın.”(s.122) “Filiz Hanım: <i>İyi günler.</i> Ben İstanbul’dan arıyorum.”(s.140) “Filiz Hanım: Çok teşekkür ederim. <i>İyi günler.</i>(s.140) “Sekreter: Biz teşekkür ederiz hanımefendi. <i>İyi günler.</i>(s.140)</p>	Vedalaşma/selamlaşma

	<p>“Murat: <i>İyi günler.</i>”(s.142) “Satıcı: <i>İyi günler</i>, buyurun.”(s.140) “Murat: teşekkür ederim. <i>İyi günler.</i>”(s.142) “Satıcı: <i>İyi günler.</i>”(s.142) “Garson: <i>İyi günler</i> efendim, hoş geldiniz.”(s.150)</p>	
Nasılsın	<p>“Serdar: <i>Sen nasılsın?</i>”(s.19) “Öğretmen: <i>Nasılsınız?</i>”(s.19) “Öğrenciler: <i>İyiyiz. Siz nasılsınız?</i>”(s.19) “<i>Nasılsınız?</i>”(s.26) “<i>Siz nasılsınız?</i>”(s.26) “Elif: Merhaba Deniz, <i>nasılsın?</i>(s.94) “–Merhaba Ali, <i>nasılsın?</i>”(s.99) “Esin: <i>Nasılsın</i>, neler yapıyorsun?”(s.150)</p>	Hal, hatır sorma
Teşekkür ederim	<p>“Nergis: <i>Teşekkür ederim</i>, bende iyiyim.”(s.19) “Öğrenciler: <i>Teşekkür ederiz</i> öğretmenim.”(s.19) “Öğretmen: <i>Teşekkür ederim</i>. Ben de iyiyim.”(s.19) “<i>Teşekkür ederim</i>, iyiyim.”(s.26) “<i>Teşekkür ederim</i>. Ben de iyiyim.”(s.26) “<i>Teşekkür ederim</i> Begüm.”(s.26) “İrfan: Peki, <i>teşekkür ederim.</i>”(s.30) “Deniz: <i>Teşekkür ederim</i> iyiyim.(s.94) “–<i>Teşekkür ederim</i> öğretmenim, iyiyim.”(s.99) “Ahmet: <i>Teşekkür ederim.</i>”(s.106) “Hostes: Türk Hava Yollarını seçtiğiniz için <i>teşekkür ederiz.</i>”(s.122) “Ahmet: Yardımlarınız için <i>teşekkür ederim.</i>”(s.122) “Filiz Hanım: <i>Teşekkür ederim</i>. Ben, sizi tekrar arayacağım.(s.140) “Filiz Hanım: İyi olur, <i>teşekkür ederim.</i>”(s.140) “Filiz Hanım: Çok <i>teşekkür ederim</i>. İyi günler.(s.140) “Sekreter: Biz <i>teşekkür ederiz</i> hanımefendi. İyi günler.(s.140) “Murat: <i>Teşekkür ederim.</i>(s.142) “Esin: <i>Teşekkür ederim</i>, ben istemiyorum.”(s.150)</p>	Nezaket karşılığında Rica/istek karşılığında Tercih karşılığında Yardım/iyilik karşılığında Hizmet karşılığında
Hoş geldin	<p>“Serdar: <i>Hoş geldiniz</i>. Ben de Serdar.”(s.19) “Görevli: <i>Hoş geldiniz!</i>”(s.30) “Görevli: <i>Hoş geldiniz</i> efendim! Buyurun.”(s.30) “Manav: <i>Teşekkür ederim, hoş geldiniz!</i>”(s.64) “Derya: <i>Hoş geldin</i> Elif.”(s.80) “Garson: <i>Hoş geldiniz</i> efendim.”(s.92) “Turgut: <i>Hoş geldiniz</i> Ahmet Bey. Şikayetiniz nedir?”(s.106) “Kuafor: Buyurun efendim. <i>Hoş geldiniz.</i>”(s.113) “Türk Hava Yollarının TK 737 sefer sayılı Ankara uçağına <i>hoş geldiniz.</i>”(s.118) “Murat: Türkiye’ye <i>hoş geldin.</i>”(s.122) “Garson: İyi günler efendim, hoş geldiniz.”(s.150) “Asuman Hanım: Aaa! <i>Hoş geldiniz!</i> Gelin içeri çocuklar!(s.167)</p>	Karşılama
Hoşça kal	<p>“Serdar: <i>Hoşça kalın</i> kızlar.(s.19) “<i>Hoşça kal</i> Begüm.”(s.26) “İrfan: <i>Hoşça kalın.</i>”(s.30) “Asuman Hanım: <i>Hoşça kalın!</i>”(s.66) “Hostes: iyi günler. <i>Hoşça kalın.</i>”(s.122)</p>	Vedalaşma
Güle güle	<p>“Nergis: ...<i>güle güle.</i>”(s.19) “Meltem Hanım: <i>Güle güle!</i>”(s.66) “Kemal: <i>Güle güle.</i>”(s.128)</p>	Vedalaşma

Görüşürüz	“Emine: Ben çıkıyorum, haydi görüşürüz.”(s.128)	Vedalaşma
Günaydın	“Öğretmen: <i>Günaydın</i> arkadaşlar.”(s.19) “Öğrenciler: <i>Günaydın</i> öğretmenim.”(s.19) “Meryem: <i>Günaydın</i> anne!”(s.23) “Anne: <i>Günaydın</i> Meryem.”(s.23) “ <i>Günaydın</i> Serdar.”(s.26) “İrfan Bey: <i>Günaydın</i> .”(s.159) Acentacı: <i>Günaydın</i> efendim, buyurun!”(s.159)	Selamlaşma
Eline sağlık	“Meryem: <i>Eline sağlık</i> anneciğim.”(s.23)	İyilik karşılığında
İyi akşamlar	“İrfan: <i>İyi akşamlar!</i> ”(s.30) “Görevli: <i>İyi akşamlar</i> beyefendi.(s.30)	Vedalaşma
Hoş bulduk	“İrfan: <i>Hoş bulduk</i> , acaba boş odanız var mı?”(s.30) “Elif: <i>Hoş bulduk</i> Derya. Sizin daireniz aşağıda değil mi?”(s.80) “Ahmet: <i>Hoş bulduk</i> . Teşekkür ederim.(s.122)	Karşılama
Lütfen	“Görevli: <i>Lütfen</i> şu formu doldurunuz.”(s.30) “ <i>Lütfen</i> tahtaya bakın!”(s.38) “ <i>Lütfen</i> biletinizi gösterin!”(s.38) “Kemerlerinizi bağlayın <i>lütfen!</i> (s.38) “ <i>Lütfen</i> sağa yanaşın!”(s.38) “Turgut: Pekala, ağzınızı açın <i>lütfen</i> .”(s.106) “Kasa Görevlisi: <i>Lütfen</i> şifrenizi...”(s.142)	Rica/istek karşılığında
Hayırlı işler/ kolay gelsin	“Filiz: <i>Hayırlı işler, kolay gelsin!</i> ”(s.64) “Mustafa: <i>Hayırlı işler!</i> ”(s.68) “Mustafa: Buyurun paranız. <i>Hayırlı işler!</i> (s.68) “Zeynep: Merhaba, <i>kolay gelsin</i> .”(s.113)	Selamlaşma Dua/ İyi dilek
Sağ ol	“Manav: <i>Sağ olun</i> , yine bekleriz.”(s.64) “Meltem Hanım: <i>Sağ olun</i> .”(s.66) “Mustafa: <i>Sağ olun</i> , borcum ne kadar?”(s.68) “Zeynep: <i>Sağ olun</i> .”(s.113) “Zeynep: <i>Sağ olun</i> , borcum ne kadar?”(s.113)	Alışverişkarşılığında Yardım/iyilik karşılığında Hizmet karşılığında
Gözün aydın	“Asuman Hanım: <i>Gözünüz aydın!</i> ”(s.66)	Güzel bir olayın gerçekleşmesi karşılığında
Affedersiniz	“ <i>Affedersiniz</i> , Yıldız apartmanı nerede?(s.80) “ <i>Affedersiniz</i> , banka nerede?”(s.85) “ <i>Affedersiniz</i> , spor salonu nerede?”(s.85) “ <i>Affedersiniz</i> , muhtarlık nerede?”(s.86) “- <i>Affedersiniz</i> , Aile Sağlığı Merkezi nerede?”(s.86) “-Alo, <i>affedersiniz</i> , çilingir mi?”(s.104) “Garson: <i>Affedersiniz</i> , anlamadım efendim?”(s.150)	Rica/istek karşılığında Olumsuz durum karşılığında
Rica ederim	“Büfeci: <i>Rica ederim</i> .”(s.80) “Güler Hanım: <i>Rica ederim</i> , önemli değil.”(s.80) “- <i>Rica ederim</i> .”(s.86) “Turgut: <i>Rica ederim</i> .”(s.106)	Yardım/iyilik karşılığında Teşekkür karşılığında
Özür dilerim	“Elif: <i>Özür dilerim</i> , rahatsız ettim.”(s.80)	Yardım/iyilik karşılığında
Ne arzu eder siziz?	“Garson: <i>Ne arzu eder siziz?</i> ”(s.92)	Talep/istek
Elbette	“- <i>Elbette</i> . Adresi verebilir misiniz?”(s.104)	Onaylama/kabul
Tabii ki	“Hostes: <i>Tabii ki</i> . Buyurun.”(s.122)	Onaylama/kabul
Geçmiş olsun	“Turgut: <i>Geçmiş olsun</i> .”(s.106) “- <i>Geçmiş olsun</i> . Şu ilacı kullanın, bir hafta sonra tekrar gelin.”(s.108)	İyi dilek/istek
Elinize sağlık	“Zeynep: Çok güzel oldu, <i>elinize sağlık</i> .(s.113)	Hizmet karşılığında
Bereket versin	“Kuaför: <i>Bereket versin</i> .”(s.113)	Dua/iyi dilek

Hayırlı olsun	“Satıcı: <i>Hayırlı olsun. Parayı kasaya ödeviniz.</i> ”(s.142)	Dua/iyi dilek
Güle Güle Kullan	“Satıcı: <i>Güle güle kullanınız.</i> ”(s.142)	Dua/iyi dilek
Çok şükür	“Ceren: <i>Çok şükür</i> iyiyim Esinciğim.”(s.150)	Dua
Kusura bakma	“Esin: <i>Kusura bakma</i> canım, çok trafik vardı.”(s.150)	Olumsuz durum/olay karşılığında
Hayırdır inşallah	“Ceren: Evet telefonda çok merak ettim. <i>Hayırdır inşallah?</i> ”(s.150)	Dua/istek
Bayramın mübarek/kutlu olsun	“İrfan: <i>Bayramın mübarek olsun</i> anne!”(s.167) “İrfan: <i>Bayramın mübarek olsun</i> baba!”(s.167) “Mustafa Bey: Senin de <i>bayramın mübarek olsun</i> oğlum.”(s.167) “Filiz: <i>Bayramın kutlu olsun</i> anneciğim.”(s.167) “Filiz: <i>Bayramın kutlu olsun</i> babacığim.”(s.167) “Esra: Senin de bayramın mübarek olsun dedeciğim.”(s.167) “Mustafa Bey: Senin de <i>bayramın mübarek olsun</i> benim tatlı kızım, hepimizin <i>bayramı mübarek olsun.</i> ”(s.167)	Kutlama/iyi dilek
İyi bayramlar	“Esra <i>İyi bayramlar</i> anneanne.”(s.167) “Asuman Hanım: <i>İyi bayramlar</i> benim güzel yavrum.”(s.167)	Kutlama/iyi dilek
Amin	“Hep birlikte: <i>Amin.</i> ”(s.167)	Duanın kabulünü temenni karşılığında

Tablo 31’de görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin A1 düzeyi ders kitabında toplam 35 kalıp (ilişki) söz kullanılmıştır. Bu ilişki sözleri günlük yaşamda çok kullanılan tanışma, selamlaşma/vedalaşma, rica etme, teşekkür etme, özür dileme, onaylama, kutlama ve sık kullanılan hayır dualarını içermektedir.

Tablo 32.

Yedi İklim Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözler

Kalıp(İlişki) sözler	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Dağ olasin, taş olasin, uzun uzun kış olasin	“Küçük kız sonunda odun yükünü sırtından atmış ve ablasına öyle bir beddua etmiş ki: -Abla abla! <i>Dağ olasin, taş olasin, uzun uzun kış olasin.</i> ”(s.19)	Beddua
Belimdeki ağrı adın olsun	“Küçük kız sonunda odun yükünü sırtından atmış ve ablasına öyle bir beddua etmiş ki: -Abla abla! <i>Dağ olasin, taş olasin, uzun uzun kış olasin. Belimdeki ağrı adın olsun</i> ”(s.19)	Beddua
Bağrın taş, saçların çayır olsun	“-Ey benim küçük kardeşim! <i>Bağrın taş, saçların çayır olsun.</i> ”(s.19)	Beddua
Başın, dilin gibi sivri, adın da benim gibi ağrı olsun	“-Ey benim küçük kardeşim! <i>Bağrın taş, saçların çayır olsun. Başın, dilin gibi sivri, adın da benim gibi ağrı olsun!</i> ”(s.19)	Beddua
Hayrola	“Hatice Hanım: <i>Oğlum dur! Hayrola, ne iş başvurusu?</i> ”(s.22)	Dua/istek
Gözün aydın	“Hatice Hanım: <i>Gözün aydın, çok sevindim. Ne zaman başlıyorsun?</i> ”(s.22)	Güzel bir olayın gerçekleşmesi karşılığında
Güle güle	“Hatice Hanım: <i>Oğlum güle güle! Orası soğuktur, kazağını valizden çıkar, yanına al.</i> ”(s.23) “Güler Hanım: <i>Güle güle.</i> ”(s.123)	Vedalaşma
Allah’a ismarladık	“Ahmet: <i>Allah’a ismarladık anne, Allah’a ismarladık baba.</i> ”(s.23)	Vedalaşma
İyi günler	“Ahmet: <i>İyi günler!</i> ”(s.24) “Emlakçı: <i>İyi günler, buyurun.</i> ”(s.24) “İrfan: <i>İyi günler!</i> ”(s.44) “Görevli: <i>İyi günler! Buyurun.</i> ”(s.44) “Hatice Hanım: <i>İyi günler Çanakkale’ye tur düzenliyor musunuz?</i> ”(s.73) “Esra: <i>İyi günler.</i> ”(s.123) “Güler Hanım: <i>İyi günler kızım.</i> ”(s.123) “Serkan: <i>İyi günler!</i> ”(s.136)	Vedalaşma/selamlaşma
Hoş geldin	“Emlakçı: <i>Şehrimize hoş geldiniz.</i> ”(s.24) “A: <i>Hoş geldiniz efendim, size nasıl yardımcı olabilirim?</i> ”(s.63) “Doktor: <i>Buyurun amca hoş geldiniz. Şikayetiniz nedir?</i> ”(s.38) “Tezgahtar: <i>Buyurun efendim. Hoş geldiniz.</i> ”(s.106) “Satıcı: <i>Hoş geldiniz. Buyurun çeşitlerimiz bunlar.</i> ”(s.110) “Satış Görevlisi: <i>Hoş geldiniz, buyurun.</i> ”(s.136) “Doktor: <i>Ali Bey, hoş geldiniz.</i> ”(s.152)	Karşılama
Çok yaşa	“Ha ha ha ha ha hapsu <i>Çok yaşa</i> ”(s.37)	İyi dilek
Sen de gör	Ha ha ha ha ha hapsu <i>Çok yaşa</i> <i>Sende gör</i> ”(s.37)	İyi dilek
Lütfen	“Meryem: <i>Alo, Esra abla bana bir şey oldu. Lütfen hemen gel!</i> ”(s.41) “Meryem: <i>Çok korkuyorum, lütfen çabuk gel.</i> ”(s.41) “Kemal: <i>Arka sıralarda, ortada olsun lütfen.</i> ”(s.60) “ <i>Lütfen daha sonra tekrar arayınız.</i> ”(s.141)	Rica/istek karşılığında
Çok Şükür	“İrfan: <i>Çok şükür! Onu ne zaman göreceğim?</i> ”(s.44) “Salih Bey: <i>Çok şükür, iyiyim.</i> ”(s.152)	Dua
Tabii	“Kemal: <i>Tabii, iyi olur. Hangi filme gitmek istersin?</i> ”(s.60)	Onaylama/kabul

	“Gişe: <i>Tabii</i> nerede oturmak ister siziz?”(s.60)	
İyi seyirler	“Gişe: <i>İyi seyirler...</i> ”(s.60)	İyi dilek
Teşekkür ederim	“Cemil Bey: Size çok <i>teşekkür ederiz.</i> ”(s.101) “Kemal: <i>Teşekkür ederim.</i> ”(s.60) “Servet: <i>Teşekkür ederim, şuan çok heyecanlıyım.</i> ”(s.62) “Helena: <i>Teşekkür ederim.</i> Teyzenin oğlunun adı ne?”(s.116) “Kadir Bey: Asıl ben size <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.101) “Güler Hanım: Ay, niye zahmet etti? Çok <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.123) “Esra: <i>Teşekkür ederim, girmeyeyim.</i> (s.123) “Emine Hanım: <i>Teşekkür ederim</i> canım, iyiyim.”(s.140) “Salih Bey: <i>Teşekkür ederim, ben alırım.</i> (s.152) “Salih Bey: hoş bulduk <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.152) “Doktor: <i>Teşekkür ederim</i> ben de iyiyim.”(s.152)	Rica/istek karşılığında Hizmet karşılığında Övgü karşılığında Yardım/iyilik karşılığında Teklif karşılığında Nezaket karşılığında
Tebrik ederim	“Muhabir: Sporcumuzu <i>tebrik ediyorum.</i> ”(s.62)	Kutlama/başarı karşılığında
Merhaba	“Muhabir: <i>Merhaba</i> sayın seyirciler!”(s.62) “Muhabir: Servet <i>merhaba!</i> Çok güzel bir başarı kazandın.”(s.62) “Yaren: <i>Merhaba</i> nerelerdesin?”(s.72) “Murat: <i>Merhaba, baklavanın tadına bakabilir miyim?</i> ”(s.83) “Sevgili Anneciğim! <i>Merhaba.</i> Ben dün gece 11.00’de Ankara’ya geldim.”(s.114) “ <i>Merhaba,</i> Benim adım Aylin.”(s.134) “ <i>Merhaba,</i> Benim adım Serkan.”(s.134) “Filiz Hanım: Alo, <i>merhaba şekerim.</i> ”(s.140)	Selamlaşma Tanışma
Görüşmek üzere	“Hatice Hanım: Peki...Görüşmek üzere...”(s.73) “Esra: <i>Görüşmek üzere</i> teyzeciğim.”(s.123)	Vedalaşma
Affedersiniz	“Murat: <i>Affedersiniz, ‘Laz Böreği’ nin içinde tuz var mı?</i> ”(s.123)	Rica/istek karşılığında
Afiyet olsun	“Görevli: Buyurun, <i>afiyet olsun.</i> ”(s.83) “Esra: <i>Afiyet olsun.</i> Zahmet olur mu hiç?”(s.123) “Güler Hanım: Bekledin yavrucuğum. Biraz kadayıf koydum. <i>Afiyet olsun.</i> ”(s.123)	İyi dilek
Güle güle giyin	“Tezgahtar: <i>Güle güle giyin</i> efendim. Kasaya buyurun!”(s.106)	İyi dilek
Hayırlı işler	“Emin Bey: <i>Hayırlı işler,</i> bakliyat almak istiyoruz.”(s.110)	Dua/iyi dilek
Eline sağlık	“Güler Hanım: <i>Ellerinize sağlık.</i> ”(s.123)	İyilik karşılığında
Nasılsın	“Filiz Hanım: <i>Nasılsın?</i> ”(s.140) “Doktor: <i>Nasılsınız?</i> ”(s.152) “Salih Bey: Siz <i>nasılsınız?</i> ”(s.152)	Hal/hatır sorma
Hayırdır inşallah	“Ali Dayı, ‘ <i>Hayırdır inşallah!</i> Bu saatte kim acaba?’ diye söylendi, ayağa kalktı ve kapıya yöneldi.(s.147)	Dua/istek
Günaydın	“Salih Bey: <i>Günaydın.</i> ”(s.152) “Sekreter: <i>Günaydın,</i> buyurun beyefendi.”(s.152)	Selamlaşma
Hoş bulduk	“Salih Bey: <i>Hoş bulduk, teşekkür ederim.</i> ”(s.152)	Karşılama
İnşallah	“Doktoramı tamamladıktan sonra <i>inşallah</i> üniversitede öğretim üyesi olacağım ve geleceğin Türkçe öğretmenlerini yetiştireceğim.”(s.160)	Dua/istek

Tablo 32 incelendiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin A2 düzeyi ders kitabında toplam 30 kalıp (ilişki) söze yer verildiği görülmektedir. Bu 30 ilişki sözü sosyal hayatta insanlarla iletişimde ve duyguları yansıtmada en çok ihtiyaç duyulan; hayır duaları ve beddualar, gündelik selamlaşmalar/vedalaşmalar, onaylama, teşekkür etme, rica etme, kutlama, karşılama ve karşılanma, hal/hatır sorma gibi ilişki sözlerini içermektedir.

Tablo 33.

Yedi İklim Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözcükler

Kalıp(ilişki) sözcükler	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Lütfen	“Çalışıyorum, <i>lütfen</i> rahatsız etmeyin.”(s.13) “İnsan Kaynakları Müdürü: <i>Lütfen</i> insan kaynakları müdürlüğümüzden bir öz geçmiş formu alın.”(s.39)	Rica/istek karşılığında
Hayırdır inşallah	“– <i>Hayırdır inşallah!</i> Bu saatte kim olabilir?”(s.13) “Emine Hanım: <i>Hayırdır inşallah.</i> Ne gördün?”(s.111)	Dua/istek
Merhaba	“Derya: Alo, Denizciğim <i>merhaba.</i> Evde misin?”(s.33) “Kerim: <i>Merhaba</i> Canan.”(s.59) “Canan: <i>Merhaba</i> Kerim, nasılsın?”(s.59) “Ayşe: Alo, Feride <i>merhaba,</i> ” (s.59) “Feride: <i>Merhaba</i> Ayşe, nasılsın?”(s.59) “– <i>Merhaba</i> Yasin Bey.”(s.81) “– <i>Merhaba</i> Cemil Bey, hoş geldiniz.”(s.81) “Serdar Bey: <i>Merhaba</i> ben Serdar Kılıç.”(s.117) “Filiz: <i>Merhaba</i> Merve.”(s.119) “Merve: <i>Merhaba</i> Filiz.”(s.119) “Ayşe: <i>Merhaba</i> Sarah, ne yapıyorsun?”(s.142) “Sarah: <i>Merhaba</i> Ayşe.”(s.142)	Selamlaşma
Görüşmek üzere	“Derya: Tamam canım, <i>görüşmek üzere.</i> ”(s.33)	Vedalaşma
Görüşürüz	“Deniz: <i>Görüşürüz.</i> ”(s.33) “Filiz: <i>Görüşürüz.</i> ”(s.119) “Merve: Saat 18.00’ de <i>görüşürüz.</i> ”(s.119)	Vedalaşma
Hoş geldin	“İnsan Kaynakları Müdürü: Buyurun, <i>hoş geldiniz.</i> ”(s.39) “Müdür: <i>Hoş geldiniz</i> Sofya Hanım, buyurun, oturun.”(s.72) “Görevli: Buyurun, <i>hoş geldiniz.</i> ”(s.76) “– <i>Merhaba</i> Cemil Bey, <i>hoş geldiniz.</i> ”(s.81) “Bina Sorumlusu: <i>Hoş geldiniz,</i> buyurun gençler.”(s.97) “Adile Hanım: <i>Hoş geldiniz.</i> ”(s.117)	Karşılama
Hoş buldum	“Derya: <i>Hoş bulduk.</i> ”(s.39) “Sofya: <i>Hoş bulduk</i> Müdür Bey.”(s.72)	Karşılama
Teşekkür ederim	“Derya: <i>Teşekkür ederim.</i> ”(s.39) “Kerim: İyiyim, <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.59) “Ayşe: İyiyim, <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.59) “Sofya: çok <i>teşekkür ederiz</i> Müdür Bey.”(s.72) “Mariya: Ben de çok <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.72) “Sofya: Yardımınız için çok <i>teşekkür ederiz.</i> ”(s.76) “Serdar Bey: Anladım. <i>Teşekkür ederim.</i> ”(s.117) “Deniz: İyiyim Derya. <i>Teşekkür ederim.</i> ”(s.121) “Derya: <i>Teşekkür ederim,</i> bende iyiyim.”(s.121)	Yardım/iyilik karşılığı Nezaket karşılığında
Rica ederim	“İnsan Kaynakları Müdürü: <i>Rica ederiz.</i> ”(s.39) “Müdür Bey: <i>Rica ederim.</i> ”(s.72)	Teşekkür/nezaket karşılığında
Şükürler olsun	“Bu karda sağ salim eve ulaştık. <i>Şükürler olsun.</i> ”(s.49)	Dua
Gözünüz aydın	“B: Aaa, ne güzel haber! <i>Gözünüz aydın.</i> ”(s.49)	Güzel bir olayın gerçekleşmesi karşılığında
Selamünaleyküm	“Mustafa: Arif, <i>selamünaleyküm.</i> ”(s.50)	Selamlaşma
Aleykümselem	“Arif: <i>Aleykümselem</i> Mustafa.”(s.50)	Selamlaşma
Allah gönlüne göre versin	“Mustafa: İyi bakalım, <i>Allah gönlüne göre versin.</i> ”(s.50)	Dua
Tabii	“Mehmet Bey: <i>Tabii,</i> sorabilirsiniz.”(s.57)	Onaylama/kabul
Nasılsın	“Canan: <i>Merhaba</i> Kerim, <i>nasılsın?</i> ”(s.59) “Feride: <i>Merhaba</i> Ayşe, <i>nasılsın?</i> ”(s.59) “Derya: <i>Nasılsın?</i> ”(s.121) “Deniz: Sen <i>nasılsın?</i> ”(s.121)	Hal/hatır sorma
Memnun oldum	“Müdür: Memnun oldum Mariya.”(s.72) “Mariya: Ben de memnun oldum.”(s.72)	Tanışma

Allah korusun	“Asuman Hanım: <i>Allah korusun</i> , bu konular ihmale gelmez.”(s.84)	Dua
İnşallah	“Asuman Hanım: <i>İnşallah</i> herhangi bir sorun yaşamayız.”(s.84) “Servis Görevlisi: <i>İnşallah</i> memnun kalırsınız.”(s.84) “Emine Hanım: <i>İnşallah</i> bu rüya senin için hayırlara vesile olur.”(s.112)	İyi dilek
Hayırlı olsun	“Servis Görevlisi: Dolabınız <i>hayırlı olsun</i> , güle güle kullanın.”(s.84)	İyi dilek
Güle güle kullan	“Servis Görevlisi: Dolabınız hayırlı olsun, <i>güle güle kullanın</i> .”(s.84)	İyi dilek
İyi günler	“Yaren: <i>İyi günler</i> . Bina sorumlusu siz misiniz?”(s.97) “Bina sorumlusu: <i>İyi günler</i> .”(s.97)	Vedalaşma/selamlaşma
Günaydın	“Emine Hanım: <i>Günaydın</i> oğlum.”(s.111) “Sedat: <i>Günaydın</i> anne.”(s.111)	Selamlaşma
Hayırlara vesile olsun	“Emine Hanım: <i>İnşallah</i> bu rüya senin için <i>hayırlara vesile olur</i> .”(s.112)	Dua
Yolun bahtın açık olsun	“ <i>Yolunuz, bahtınız açık olsun</i> .”(s.133)	Dua
Çok Şükür	“ <i>Çok şükür</i> bunda da başarılı oldum.”(s.158)	Dua

Tablo 33 değerlendirildiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin B1 düzeyi ders kitabında toplam 26 kalıp (ilişki) söz tespit edilmiştir. Bunlar gündelik yaşam içerisinde en çok tercih edilen selamlaşma/vedalaşma, karşılama/karşılama, rica etme, teşekkür etme, hal/hatır sorma ve hayır dualarını içeren ilişki sözleridir.

Tablo 34.

Yedi İklim Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözcükler

Kalıp(ilişki) sözcükler	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Özür dilerim	“Polat: <i>Özür dilerim</i> , beyefendi, ben sizi çıkaramadım.”(s.10) “Polat: <i>Özür dilerim</i> Ertan, bilmiyordum.”(s.11)	Olumsuz bir durum/olay karşılığında
Maşallah	“Ertan: Ee, ne yaparsın, hayat yıpratıyor insanı! <i>Maşallah</i> sen hiç değişmemişsin!”(s.10) <i>Maşallah</i> , Allah nazardan saklasın!”(s.73)	İyi dilek
Çok şükür	“Polat: <i>Çok şükür</i> , halimiz keyfimiz yerinde.”(s.10) “ <i>Çok şükür</i> şimdi buradayım.”(s.73)	Dua
Hayırlı olsun	“Polat: <i>Hayırlısı olsun</i> kardeşim.”(s.11) “Adımı biz verdik, yaşımı Allah versin, <i>hayırlı evlat olsun</i> , amin!” duasıyla ad verme işini sona erdirir.”(s.78) “Ayfer Hanım: <i>Yeni eviniz hayırlı uğurlu olsun.</i> ”(s.165)	Dua/iyi dilek
Maalesef	“Ertan: <i>Maalesef</i> anlaşılmadık ve ayrıldık.”(s.11)	Olumsuz bir durum/olay karşılığında
Merhaba	“Aylin <i>merhaba.</i> ”(s.14) “ <i>Merhaba</i> , nasılsın?”(s.14) “ <i>Merhaba</i> , Ben Etiyopyalıyım.”(s.73)	Selamlaşma/tanışma
Nasılsın	“ <i>Merhaba, nasılsın?</i> ”(s.14)	Hal/hatır sorma
Hoş geldin	“ – <i>Buyrun hoş geldiniz.</i> ”(s.27) Sunucu: <i>Hoş geldiniz</i> Murat Bey, sizce evliliğin temelini ne oluşturur?”(s.36) “Garson: <i>Hoş geldiniz!</i> Ne içersiniz?”(s.68) “Garson: <i>Hoş geldiniz</i> , buyurun.”(s.88) “Gittiğimiz her yerde bize ‘ <i>Hoş geldiniz</i> ’ dedikten sonra kolonya ve şeker tuttular.”(s.165) “Ayşe Hanım: <i>Hoş geldiniz</i> buyurun.”(s.165)	Karşılama
Hoş buldum	“ – <i>Hoş bulduk.</i> Benim adım Mariya.”(s.27) “Ayfer Hanım: <i>Hoş bulduk.</i> Biz de çat kapı <i>geldik.</i> ”(s.165)	Karşılama
Tabii	“ <i>Tabii</i> , siz taşınabilir belleğinizi veriniz, biz evraklarınızı çıktı olarak alalım.”(s.27)	Onaylama/kabul
Güle güle	“Murat Evren: Bizim ülkemizde anne babalar, çocukları evlenirken ‘ <i>Güle güle.</i> ’ demekte zorlanıyorlar.”(s.37)	Vedalaşma
Hoşça kal	“Murat Evren: Onlar da ‘ <i>Hoşça kal</i> anne, baba.’ demekte zorlanıyorlar.”(s.37)	Vedalaşma
Allah bir yastıkta kocatsın	“Yeni evli çifte ‘ <i>Allah bir yastıkta kocatsın!</i> ’ diye temennide bulunulur.”(s.41)	Evlenme karşılığında
Sizlere ömür	“Sizin kazan mı? ‘ <i>Sizlere ömür.</i> ’ ”(s.53)	Ölüm karşılığında
Lütfen	“Ahmet: <i>Buuyurun</i> oturun <i>lütfen!</i> ”(s.65)	Rica/istek karşılığında
Peki	“Garson: <i>Peki</i> efendim.”(s.65)	Onaylama
Allah zeval vermesin	“ <i>Allah</i> devlete millete <i>zeval vermesin.</i> ”(s.73)	Dua
Allah razı olsun	“ <i>Allah</i> onlardan <i>razı olsun</i> , Allah hepsine zihin açıklığı versin.”(s.73) “ <i>Allah</i> hepsinden <i>razı olsun.</i> ”(s.73)	Dua
Allah zihin açıklığı versin	“Allah onlardan <i>razı olsun</i> , <i>Allah</i> hepsine <i>zihin açıklığı versin.</i> ”(s.73)	Dua
Allah nazardan saklasın	Maşallah, <i>Allah nazardan saklasın!</i> ”(s.73)	Dua
Allah kavuştursun	“ <i>Allah</i> tez zamanda ailelerine <i>kavuştursun.</i> ”(s.73)	Dua

Allah korusun	“İhtiyar Sofokles’e ‘Aşkla aran nasıl?’ diye sorulunca şöyle demiş: ‘ <i>Allah korusun!</i> Ben ondan elimi eteğimi seve seve çektim, kaba ve çılgın bir efendinin elinden kurtulmuş gibiyim.’”(s.74)	Dua
Adını biz verdik, yaşını Allah versin	“ <i>Adını biz verdik, yaşını Allah versin</i> , hayırlı evlat olsun, amin!” duasıyla ad verme işini sona erdirir.”(s.78)	Dua
Amin	“Adını biz verdik, yaşını Allah versin, hayırlı evlat olsun, <i>amin!</i> ” duasıyla ad verme işini sona erdirir.”(s.78)	Duanın kabul olması karşılığında
Afiyet olsun	“Bunu çorbanın üzerine gezdirin ve sıcak servis yapın. <i>Afiyet olsun...</i> ”(s.86)	İyi dilek
İyi günler	“Murat: <i>İyi günler.</i> ”(s.88)	Gündelik karşılama/selamlama
	“Garson: <i>İyi günler.</i> ”(s.88)	Gündelik karşılama/selamlama

Tablo 34’te görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin B2 düzeyi ders kitabında toplam 26 kalıp (ilişki) sözün yer aldığı görülmektedir. Bu 26 ilişki sözü özür dileme, hal/hatır sorma, karşılama/karşılama, onaylama, selamlama/vedalaşma ve hayır dualarını içermektedir.

Tablo 35.

Yedi İklim Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözler

<i>Kalıp(İlişki) sözler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Allah aşkına	“Hah, güzel yere attı! Bitir <i>Allah aşkına</i> şunu yaa!”(s.21)	Dua/istek
Teşekkür ederim	“Ürünümüzü tercih ettiğiniz için <i>teşekkür ederiz.</i> ”(s.50)	Alışveriş karşılığında
Çok şükür	“Ellerini iki yana açıp hasta yatağında ‘ <i>çok şükür</i> ’ diyor.”(s.62)	Dua
Allah kalbimi biliyor	“Çünkü bu bir hasta ziyareti ve <i>Allah kalbimi biliyor</i> gelirken röportaj yapmak gibi bir niyetim asla yok.”(s.62)	İyi niyet göstergesi
Müsaade buyurursanız	“Efendim <i>müsaade buyurursanız</i> aklıma takılan bir soruyu daha sormak istiyorum.”(s.63)	İzin/istek
Allah sizlere nasip etsin	“ <i>Allah sizlere güzel hizmetler yapmayı nasip etsin.</i> ”(s.63)	Dua
Şeytan görsün yüzünü	“ ‘ <i>Şeytan görsün yüzünü!</i> Deyip bucak bucak kaçtığımız insanlar, hep o insanlardır.”(s.67)	Beddua
Lütfen	“ <i>Lütfen</i> , biz de yeryüzünün geleceği için elimizden geleni yapalım.”(s.91)	Rica/istek karşılığında
Elbette	“ – <i>Elbette.</i> Ne fark edecek ki?”(s.137)	Onaylama/kabul
Merhaba	“Kapıyı kaparken ‘ <i>Merhaba, Nasılsınız bakalım?</i> ’ diyor.”(s.159)	Selamlaşma
Nasılsın	“Kapıyı kaparken ‘ <i>Merhaba, Nasılsınız bakalım?</i> ’ diyor.”(s.159)	Hal/hatır sorma

Tablo 35’te görüldüğü üzere Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin C1 düzeyi ders kitabında toplam 11 kalıp (ilişki) söz kullanılmıştır. Bu 11 ilişki sözü günlük yaşamda en fazla karşılaşılan teşekkür etme, dua/beddua, hal/hatır sorma, selamlaşma, onaylama sözlerini içermektedir.

Tablo 36.

Yedi İklim Ders Kitabı C2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözler

<i>Kalıp(ilişki) sözler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Hoş geldin	“– <i>Hoş geldin</i> Derviş Yunus, diyordu.”(s.12) “ <i>Karagöz: Hoş geldin</i> ıspanak suratlı!”(s.88)	Karşılama Karşılama
Ne yapıyorsun?	“Dede Efendi: <i>Ne yapıyorsun</i> hatunum?”(s.16)	Hal/hatır sorma
Tövbe	“Dede: Sus, <i>tövbe</i> de! ‘Canlar ölesi değil, canlar ölesi değil’”(s.16)	İşlenen bir suç veya günah karşılığında
Maşallah	“– <i>Maşallah</i> kardeşinizin oğlu tıpkı fasulyeye benziyor.”(s.16) “ <i>Maşallah</i> çabucak iyileşti, ayağa kalktı.”(s.94) “Hacivat: Vay <i>Karagöz</i> ’üm <i>maşallah</i> !”(s.88)	Beğeni duygusu bildirme
Güle güle giy başında paralansın	“Hacivat: <i>Güle güle giy başında paralansın</i> (eskisin) derler.”(s.88)	İyi dilek
Güle güle yak, otur da külüne bak	“Hacivat: <i>Güle güle yak, otur da külüne bak</i> , denir.”(s.88)	İyi dilek
Güle güle oturun	“Hacivat: Oh oh! <i>Maşallah</i> pek memnun oldum, <i>güle güle oturunuz</i> .” (s.89)	İyi dilek
Olsa dükkan senin	“O, paramı ver, der, ben, <i>olsa dükkan senin</i> , derim.”(s.89)	Talep edilenin bulunmaması karşılığında
Merhaba	“ <i>Karagöz: -Merhaba</i> Hacı Cavcav, sen burada mısın?”(s.90)	Selamlaşma
Hayrola	“Hacivat: <i>-Hayrola</i> , ne oldu?”(s.90) “Hoca’nın bu hareketini görenler biraz da şaşkınlıkla ‘ <i>Hayrola</i> Hoca ne oluyor?’ deyince, Hoca da, ‘İtibar bana değil, kürke olunca bu yemekleri yemek elbette onun hakkıdır!’ der.”(s.99)	Meraklanma karşılığında
Nasılsın	“Hasta komşuma, ‘ <i>Nasılsın?</i> ’ diye sorarım, o da bana elbette ‘iyiyim’ diyecektir.”(s.94)	Hal/hatır sorma
Tez zamanda şifa bulursun inşallah	“Sen de <i>tez zamanda şifa bulursun inşallah!</i> diye sözlerime devam ederim.”(s.94)	Dua/iyi dilek
Geçmiş olsun	“–Oo komşum, çok <i>geçmiş olsun!</i> Hasta olmuşsun, yeni duydum, hemen atladım geldim.”(s.94)	İyi dilek
Hamd olsun	“–Oh oh, çok iyi! <i>Hamd olsun</i> , dedi”(s.94)	Hal/hatır karşılığında sorma
Düşman başına	“–Böyle komşu <i>düşman başına...</i> ”(s.94)	Beddua
“Ya Rabbi! Lakin sana sığındım, benden yardımımı esirgeme! Beni bu zilletten kurtar! Ya lütfedip bana bir geçim ver ya da beni tez elden yanına kabul et!”	“ <i>Ya Rabbi!</i> Bana mal verdin, mülk verdin, Şimdiyse onların hepsi gitti, Elde avuçta hiçbir şey kalmadı. Kabahatimi biliyorum, hata ettim. <i>Lakin sana sığındım, benden yardımımı esirgeme! Beni bu zilletten kurtar! Ya lütfedip bana bir geçim ver ya da beni tez elden yanına kabul et!</i> ”(s.98)	Dua

Tablo 36’da görüldüğü gibi Yedi İklim Türkçe Öğretim setinin C2 düzeyi ders kitabında toplam 16 kalıp (ilişki) söze yer verilmiştir. Bunlar; karşılama, selamlaşma, hal/hatır sorma, dua ve bedduaların oluşturduğu kalıp sözlerdir.

Tablo 37.

Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Genel Söz Varlığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Düzy	Söz Varlığı Ögeleri										Toplam		
	Atasözleri		Deyimler		İkilemeler		Terimler		Kalıp (ilişki) Sözler		f	%	
A1	-	2	5	28	27	62	9						
A2	-	18	11	44	23	96	14						
B1	1	49	11	51	19	131	19						
B2	10	55	39	81	10	195	28						
C1	30	45	30	98	10	213	30						
f	%	41	6	169	25	95	14	302	43	89	13	697	100

Tabloda 37’de görüldüğü gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde toplam 697 söz varlığı ögesi tespit edilmiştir. En fazla söz varlığı ögesinin kullanıldığı kitap düzeyi (%30) C1 ve (%28) B2 düzeyleridir. Bunu (%19) B1 düzeyi; (%14) A2 izlemektedir. Söz varlığının en az olduğu düzey (%9) başlangıç düzeyi olan A1 dir. Görüldüğü gibi düzey yükseldikçe kitaplarda yer alan söz varlığı kullanımı artmaktadır. Kitaplarda en fazla rastlanan söz varlığı ögesi sırasıyla (%43) terim anlamlı sözcükler; (%25) deyimler; (%14) ikilemeler ve (%13) kalıp (ilişki) sözleridir. Ders kitaplarında en az yer verilen söz varlığı ögesi ise (%6) atasözleridir.

Aynı zamanda kitap düzeyleri bağlamında bir değerlendirme yapıldığında en fazla kalıp (ilişki) sözün A1 düzeyinde, en fazla atasözünün C1 düzeyinde kullanıldığı belirlenmiştir. Deyimler ve ikilemelere en fazla B2 düzeyindeki kitaplarda yer verilmiştir. Terimlerin en fazla kullanıldığı ders kitabı da yine C1 düzeyidir.

Tablo 38.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Doğa Olaylarını İfade Eden	Sosyal Olayları İfade Eden	Açıkça Ders Vermeyip, Hatırlatan	Doğrudan ahlak dersi, öğüt veren	Yol Gösteren	Töre, gelenek görenekleri ifade eden	İnanç ve İnanışları ifade eden	Toplam	
								f	%
A1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B1	-	1	-	-	-	-	-	1	3
B2	-	2	1	6	1	-	-	10	24
C1	1	5	4	9	8	-	3	30	73
f	1	8	5	15	9	-	3	41	100
%	3	20	12	37	22	-	6	100	

Tablo 38’de görüldüğü üzere Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 41 atasözüne yer verilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla atasözünü içeren 30 atasözü ile C1 düzeyidir. Bunu sırasıyla (10) B2 düzeyi, takip etmektedir. B1 düzeyinde 1 atasözü kullanılmıştır. Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa doğrudan ahlak dersi, öğüt veren atasözleri (15) en çok kullanılmış, diğer anlamsal özelliklerin içeriğine uygun atasözleride sırasıyla yol gösterenler (9); sosyal olayları ifade edenler (8); açıkça ders vermeyip, hatırlatanlar (5); inanç ve inancı ifade edenler (3) ve doğa olaylarını ifade edenler (1) şeklindedir.

Tablo 39.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1 (Temel Düzey) ders kitabında metin içinde ve metin dışında atasözüne rastlanmamıştır.

Tablo 40.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A2 (Temel Düzey) ders kitabında metin içinde ve metin dışında atasözüne rastlanmamıştır.

Tablo 41.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

<i>Atasözü</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Ayağını yorganına göre uzat	“Her zaman bütçenize göre harcamalar yapın ve atalarımın şu sözüne kulak verin: <i>Ayağını yorganına göre uzat!</i> ”(s.37)	Harcamalarımız gelirlerimizi hiçbir zaman aşmamalıdır.

Tablo 41’de görüldüğü gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında metin içinde ve metin dışında toplamda 1 atasözü kullanılmıştır. Kullanılan bu atasözü sosyal olayları ifade eden atasözlerindedir.

Tablo 42.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

<i>Atasözü</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Güneş girmeyen eve, doktor girer.	<i>“Güneş girmeyen eve, doktor girer.”(s.26)</i>	Güneşin insan sağlığı açısından önemi büyüktür. Güneş mikropları öldürür, vücudu güçlendirir.
Terzi kendi söküğünü dikemez.	<i>“Terzi kendi söküğünü dikemez.”(s.26)</i>	İnsanlar başkalarına yaptıkları hizmetleri kendilerine gelince çoğu kez savsaklarlar, ya da yapmaya zaman ve fırsat bulamazlar.
Mum dibine ışık vermez.	<i>“Mum dibine ışık vermez.”(s.26)</i>	Özelliği ve yapısı gereği etrafına ışık saçan mum, kendi dibini aydınlatamaz.
Zanaat altın bileziktir.	<i>“Zanaat altın bileziktir.”(s.26)</i>	Zanaat bir kimsenin bir işi en iyi bir biçimde her yerde ve şartta yapmasıdır. Bir ustalığı olan insan aç ve açıkta kalmaz, geçimini sağlar. Her şey gün gelir değerini yitirebilir, ancak zanaat değeri hiç eksilmeyen bir birikimdir.
İşleyen demir pas tutmaz.	<i>“İşleyen demir pas tutmaz.”(s.26)</i>	Durağan durumdan hareketli duruma geçmek ve çalışmak, insandaki hantallığı, isteksizliği ve uyuşukluğu yok eder; onu canlı, yetenekli ve verimli kılar.
Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.	<i>“Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.”(s.41)</i>	Herkes tatlı dille söylenen sözlerden etkilenir. Tatlılıkla, gönül okşayarak söylenen söz, azgın düşmanı bile yola getirir.
Kaz gelen yerden tavuk esirgenmez.	<i>“Kaz gelen yerden tavuk esirgenmez.”(s.41)</i>	Büyük çıkarlar beklenen yer için küçük fedakârlıklar yapılmalı, kimi sıkıntılara girilmeli ve bundan kaçınılmamalıdır.
İyilik yap denize at, balık bilmezse halik bilir.	<i>“İyilik yap denize at, balık bilmezse halik bilir.”(s.41)</i>	Yaptığın iyiliklerden karşılık bekleme; yaptığın iyilik boşa çıksa da kıymeti bilinmese de sen iyilik yapmaya devam et. Bunu Yüce Allah görür. Bu davranışından ötürü seni bu dünyada olmasa bile öbür dünyada mutlaka ödüllendirir. Hem de kat kat fazlasıyla.
Sinek küçüktür ama mide bulandırır.	<i>“Sinek küçüktür ama mide bulandırır.”(s.41)</i>	Ne kadar küçük olursa olsun ya da ne kadar zararsız görünürse görünsün, pis şeylerle bir arada bulunan bir yiyeceği insanın midesi kaldırmaz.; Sevimsiz bir iş, kuşku bir durum ne denli önemsiz, ne denli zararsız olsa da insanın utanılacak bir duruma düşmesine yol açar.
Atın ölümü arpadan olsun.	<i>“Atın ölümü arpadan olsun.”(s.41)</i>	Bir şeye tutkun olan, bir şeyin uzun süre yokluğunu çeken kimi kişiler, kendilerine zarar vereceğini bile bile o şeyi kullanmaktan çekinmezler,

Tablo 42 değerlendirildiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2 (Orta Düzey) ders kitabında toplamda 10 atasözüne yer verilmiştir. Bu atasözlerinin 6 tanesi doğrudan ahlak dersi, öğüt veren; 2 tanesi sosyal olayları ifade eden; 1 tanesi

açıkça ders vermeyip, hatırlatan; 1 tanesi de yol gösteren atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 43.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

<i>Atasözü</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Bülbülü altın kafese koymuşlar, yine de ‘Ah vatanım’ demiş.	“Bülbülü altın kafese koymuşlar, yine de ‘Ah vatanım’ demiş.”(s.7)	İnsan, özgürlüğünü ancak vatanında bulur. Bu bakımdan vatan en değerli varlığıdır insanın. Orda doğmuş, orda büyümüş, orda doymuş, orda tatmıştır mutluluğu. Bu sebeple yurdundan uzakta yaşamak, ne denli bolluk içinde olursa olsun insana zor gelir. Nasıl ki bülbül asıl vatanı olan yeşil tabiatı, kanat çırpacağı mavi gökleri özleyip ister ve altın kafesten kurtulmaya çalışırsa, insan da (hele bir de tutsaksa) özgür yaşayacağı vatanını ister ve hasretini çeker.
Akacak kan damarda durmaz.	“Akacak kan damarda durmaz.”(s.7)	Takdir, tedbiri bozar" derler. Bir zarara uğramak, önemli bir şeyimizi kaybetmek kaderimizde varsa, ne yaparsak yapalım, ne önlem alırsak alalım bunun önüne geçemeyiz. Bugün ya da yarın, er veya geç olan olacaktır.
Gözden uzak olan, gönülden uzak olur.	“Gözden uzak olan, gönülden uzak olur.”(s.7)	Ayrı düşenlerin arasındaki sevgi de zamanla azalır. Çünkü insan, sevdiği kimseyle sıkça görüşüp sevgisini ve muhabbetini tazeleme imkânı bulamaz. Dolayısıyla ilgi bağı kopar, yavaş yavaş da o kimseyi unutulur.
Tatlı dil yılanı deliğinden çıkartır.	“Tatlı dil yılanı deliğinden çıkartır.”(s.7)	Herkes tatlı dille söylenen sözlerden etkilenir. Tatlılıkla, gönül okşayarak söylenen söz, azgın düşmanı bile yola getirir. Bu bakımdan insan; okşayıcı, gönül alıcı sözlerle karşısındakinin inadını yok edebilir.
Demir dövülür.	“Demir tavında dövülür.”(s.9)	Demirin istenilen biçime sokulabilmesi, çekiçle dövülüp işlenebilmesi için önce ateşte ısınıp kızarması, yumuşaması gereklidir.
Sakla samanı gelir zamanı.	“Sakla samanı gelir zamanı.”(s.55)	Gereksiz görülen, işe yaramaz, değersiz kabul edilen en küçük şey günün birinde lâzım olabilir. Bu sebeple önemsiz gördüğümüz şeyleri atıp elden çıkarmamalı, onları saklamalıyız.
Zaman her şeyin ilacıdır.	“Zaman her şeyin ilacıdır.”(s.9)	İnsanın hayatında karşılaştığı zorluklar, yaşadığı sıkıntılar, çektiği eziyetler, sorunlar, dertler, üzüntüler; intikamla, herhangi bir şey olmadan veya yaşanan daha güzel olaylarda zaman geçtikçe unutulur.
Gün doğmadan neler doğar.	“Gün doğmadan neler doğar.”(s.9)	Yüce Allah'tan başka kimse yarın ne getireceğini bilemez. Yarın birçok değişikliklere gebe dir. Beklenmedik bir sırada umut verici durumlarla da karşılaşma imkânı vardır.
Ayağını yorganına göre uzat	“Yani, eskilerin deyimıyla ‘ayağını yorganına göre uzatmak’ yerine bütçesini aşan harcamalarla öncelikle bireysel, sonra milli hatta evrensel israfta bulunur, ‘Har vurup harman savurur’.” (s.55)	Giderini mutlaka gelirine uydurmalısın
Ak akçe kara gün içindir.	“Ak akçe kara gün içindir.”(s.55)	Sağlıklı ve imkanlarımız varken emek vererek, alın teri dökerek kazandığımız para, sıkıntılı anlarımız ve zor günlerimiz içindir; bizi darlıktan bu para çekip kurtarır, rahata erdirir. Dara düşülen günlerimizde bu parayı harcamaktan da geri durmamalı, çekinmemeliyiz.
Eskisi olmayanın yenisi olmaz.	“Eskisi olmayanın yenisi olmaz.”(s.55)	İnsan, yeni bir şey elde edince eskisini elden çıkarmamalıdır. Biraz kullanılmış eşya ya da giysi de işimizi görür. Eskilerimizi günlük işlerimizde

			kullanırsak, yenilerini eskitmekten korumuş oluruz.
Az veren candan, çok veren maldan verir.	<i>“Az veren candan, çok veren maldan verir.”(s.56)</i>		Varlıklı olmayan kimse, az da olsa yardım edebilir, armağan verebilir. Bunu da içtenlikle yapar. Bu durum, o kimse için büyük bir özveri sayılır. Varlıklı kişi ise, çok şey verebilir, çok yardım edebilir.
Güvenme varlığa düşersin darlığa.	<i>“Güvenme varlığa düşersin darlığa.”(s.56)</i>		Varlık gelip geçicidir. Kimde ne zaman, ne kadar duracağı belli olmaz. Bu bakımdan insan varlığına, zenginliğine güven duyarak öyle olur olmaz işlere kalkışmamalı; har vurup harman savurmamalı, tutumlu davranmalıdır.
İşten artmaz, dışten artar.	<i>“İşten artmaz, dışten artar.”(s.56)</i>		Kazanç ne kadar çok olursa olsun, tutumlu davranılmazsa para biriktirilemez, tasarruf edilemez. Tasarruf, savurganlık yapmamak, tüketimi kısmakla mümkündür.
Üzüm üzüm baka baka kararır.	<i>“Üzüm üzüm baka baka kararır.”(s.104)</i>		Sıklıkla bir arada bulunan, arkadaşlık eden, ortak bir çevrede yaşayan kişiler birbirlerinin olumlu veya olumsuz yönlerinden etkilenirler.
Bal tutan parmağını yarar.	<i>“Bal tutan parmağını yarar.”(s.104)</i>		Başkalarına yararı dokunan yerlerde çalışan, onlara iyi ve güzel şeyleri sunmakla görevli bulunan kimse, ürettiğinden ya da dağıttığından kendisi de faydalanır.
Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.	<i>“Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.”(s.104)</i>		Tamah, açgözlülük insanı küçük çıkarlar peşinde koşturur; onu tehlikelere iter, felâketlerle karşı karşıya bırakır ve zarar görmesine yol açar. Açgözlülük ile küçük hesaplar peşinde koşanlar bir gün mutlaka büyük bir felakete saplanırlar.
Güneş balçıkla sivanmaz.	<i>“Güneş balçıkla sivanmaz.”(s.104)</i>		Açıkça meydana çıkmış, hemen herkesin bildiği gerçeği inkâr etmek, gizlemeye çalışmak, yalan dolanla değiştirmeye yeltenmek mümkün değildir. Buna güç yetirecek insan yoktur.
Gülü seven dikenine katlanır.	<i>“Gülü seven dikenine katlanır.”(s.104)</i>		Seven kişi, sevdiği kimse veya sevdiği iş yüzünden başına gelecek sıkıntılara ses çıkarmadan katlanır. Bilir ki, sevdiğini elde etmek için birçok güçlüğe göğüs germek, fedakârlıkta bulunmak zorundadır.
Her koyun kendi bacağından asılır.	<i>“Her koyun kendi bacağından asılır.”(s.104)</i>		Herkes kendi davranışlarından sorumludur. Herkes kendi hatasının cezasını kendi çeker. Hiç kimse başkasının yaptığı bir hatadan ötürü hesap vermez.
Söz gümüşse sükut altındır.	<i>“Söz gümüşse sükut altındır.”(s.112)</i>		Konuşmak her ne kadar iyiye de, susmak bazen konuşmaktan daha iyi sonuç verir. Öyle ki, hiç ummadığı zamanda bile kişinin sarf ettiği sözler başına iş açabilir; onu zor duruma sokabilir.
Söz var iş bitirir, söz var baş yitirir.	<i>“Söz var iş bitirir, söz var baş yitirir.”(s.112)</i>		Sözün insan üzerindeki etkisi tartışılmaz. İyi, güzel, akıllıca ve yerinde söylenmiş sözler çoklukla insanlar üzerinde olumlu etkiler bırakır; inandırıcı, kabullendirici, yumuşatıcı bir rol oynayarak rayından çıkmak üzere olan işleri bir düzene sokar.
Baba oğluna bağ bağışlamış, oğlu babaya bir salkım üzüm vermemiş.	<i>“Baba oğluna bağ bağışlamış, oğlu babaya bir salkım üzüm vermemiş.”(s.112)</i>		Babalar canlarının bir parçası olan çocukları için büyük özveri ve fedakârlıkta bulunurlar. Ama bazı çocuklar babaları (Diğer büyükleri de olabilir) için küçük bir özveride bulunmazlar. Bu söz ile aile büyüklerine karşı yapılan vefasızlık dile getirilmiştir.
Ağaç yaşken eğilir.	<i>“Ağaç yaşken eğilir.”(s.112)</i>		Çocuklar mutlaka küçük yaşta eğitilmelidirler. Bu yaşlarda işlenmeye, her türlü bilgiyle donatılmaya elverişlidirler. Zaman geçip de büyüdükçe eğitilmeleri zorlaşır.
Birlikten kuvvet	<i>“Birlikten kuvvet doğar.”(s.112)</i>		İnsanların iş yapabilme kapasiteleri sınırlıdır.

doğar.			Yapılması gereken zorlu bir iş için insanlar birlik olursa iş kolaylıkla ve kısa zamanda tamamlanır. İnsanlar arasında birlik, beraberlik ve huzur ortamı olur.
Damlaya damlaya göl olur.	<i>“Damlaya damlaya göl olur.”(s.112)</i>	<i>göl</i>	Küçük şeyler değersiz görülmemeli, önemi bilinmeli, boş yere harcanıp tüketilmemelidir. Çünkü küçük şeylerin biriktirilmesiyle büyük bir varlık oluşur.
Gülme komşuna gelir başına.	<i>“Gülme komşuna başına.”(s.112)</i>	<i>gelir</i>	Birinin başına gelen kötü bir durum, gün olur senin de başına gelebilir. Başına gelen felâkete başkalarının gülmesi seni nasıl incitirse, senin başkalarının kötü hâline gülmen de onları incitir.
Ne ekersen onu biçersin.	<i>“Ne ekersen onu biçersin.”(s.112)</i>	<i>onu</i>	İyilik yapanlar iyilik, kötülük yapanlar kötülük görürler.
Mum dibine ışık vermez.	<i>“Mum dibine ışık vermez.”(s.112)</i>	<i>ışık</i>	Özelliği ve yapısı gereği etrafına ışık saçan mum, kendi dibini aydınlatamaz.
Gün doğmadan neler doğar.	<i>“Gün doğmadan neler doğar.”(s.112)</i>	<i>neler</i>	Yüce Allah'tan başka kimse yarının ne getireceğini bilemez. Yarın birçok değişikliğe gebedir. Beklenmedik bir sırada umut verici durumlarla da karşılaşma imkânı vardır.

Tablo 43 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin C1 (İleri Düzey) ders kitabında toplamda 30 atasözü kullanılmıştır. Bu atasözlerinin 9'u doğrudan ahlak dersi, öğüt veren; 8'i yol gösteren; 5'i sosyal olayları ifade eden; 4'ü açıkça ders vermeyip hatırlatan; 3'ü inanç ve inanışları ifade eden; 1'i de doğa olaylarını ifade eden atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 44.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Deyimlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Cümle Durumundakiler	Söz Öbeği Durumundakiler	Toplam	
			f	%
A1	2	-	2	1
A2	18	-	18	11
B1	49	-	49	29
B2	55	-	55	32
C1	44	1	45	27
f	168	1	169	100
%	99	1	100	

Tablo 44 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 169 deyim tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla deyim örneğini içeren (55) B2 düzeyidir. Onu takip eden B1 düzeyinde (49) ; C1 düzeyinde (45); A2 düzeyinde (18) deyim bulunmaktadır. En az deyim örneğinin bulunduğu ders kitabı A1 düzeyi 2 deyim içermektedir. Biçimsel özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa ders kitaplarında en çok cümle durumunda olan deyimler (168) kullanılmıştır. Söz öbeği durumundaki deyim sayısı ise (1) dir.

Tablo 45.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Yolda kalmak	“Arabada benzininiz bitiyor ve <i>yolda kalıyorsunuz.</i> ”	Kaza, doğal afet vb. sebeplerden olayı yolda ilerleyememek, gideceği yere varamamak.
Sipariş vermek	“Levent Bey: Telaşlanma Zeynep, ben iki gün önce onun pasta <i>siparişini verdim.</i> ”	Bir şeyin yapılmasını, getirilmesini veya gönderilmesini birine ısmarlamak.

Tablo 45 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1 (Temel Düzey) ders kitabında toplam 2 deyim kullanılmıştır. Bu deyimlerin anlamsal özelliklerine uygun olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Yer verilen 2 deyim de cümle durumundadır. Söz öbeği durumundaki deyimlere yer verilmemiştir.

Tablo 46.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
El ele vermek	“Van’da meydana gelen 7.2’lik depremin ardında, Türkiye bölge için <i>el ele verdi</i> .”(s.4)	Birlikte davranmak, bir konuda birleşmek
Destek olmak	“Ahmet Bey: Bunun için bende kampanyanıza <i>destek olmak</i> isterim.”(s.5)	Güç sağlamak, yardımcı olmak
Gurur duymak	“Sizlerle <i>gurur duyuyoruz!</i> ”(s.16)	Gururlanmak
Sahneye çıkmak	“2012 yılında ile Filenin Genç Sultanları <i>sahneye çıktı</i> .”(s.16)	Kullanılmak, görünmek, ortaya çıkmak
Galip gelmek	“Arda: Önümüzdeki maçta <i>galip gelmek</i> ve şampiyonada başarılı olmak istiyoruz.”(s.17) “Mehmet Topal: Önümüzdeki maçta <i>galip gelmek</i> ve şampiyonaya devam etmek istiyoruz.”(s.18)	Yenmek, üstün gelmek
Elinden geleni yapmak	“Arda: Ben <i>elinden geleni yaptım</i> .”(s.17)	Gücünün yettiği kadarını yapmak
Kafası karışmak	“Tuğçe: Ama şimdi <i>kafam daha çok karıştı</i> .”(s.19)	Önceki bilgi ve düşünceleri altüst olmak
Kilo almak	“Her zaman hazır yiyecekler yiyorum ve biraz <i>kilo aldım</i> .”(s.22) “Leyla son zamanlarda çok <i>kilo aldı</i> .”(s.70)	Beslenerek vücudun ağırlığı artmak, şişmanlamak
Vakit geçirmek	“İlker: İyi fikir, hem Yalçın’la <i>vakit geçirmek</i> çok keyifli.”(s.23)	Oyalanmak, uğraşmak
Karar vermek	“Aslında boş zamanım pel olmuyor, buna rağmen bir gün çömlekçilik kursuna başlamaya <i>karar verdim</i> .”(s.30)	Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak
Gözlerine inanmamak	“Erol Amca kağıdı kaptaki suyun içine koydu ve yavaşça çekti. <i>Gözlerime inanamadım</i> .”(s.34)	Hiç umulmayan, hiç beklenmeyen bir şeyin görülmesi karşısında şaşırarak
Dikkatini çekmek	“Evin salonundaki resimler çok <i>dikkatimi çekti</i> .”(s.34) “Broşürün ikinci sayfasındaki etkinlikler Can’ın <i>dikkatini çekti</i> : ‘Yerçekimsiz ortamla tanışsın!’, ‘Çapmayan elektriği keşfedin!’ Can heyecanla bu etkinliklerin tarih ve saatine baktı.”(s.40)	Göze batmak, fark edilmek.
Keyfini sürmek	“Direksiyon başında özgürlüğün <i>keyfini sürün!</i> ”(s.44)	Bir şeyden iyice tat almak
Yola çıkmak	“Burcu: Sabah dokuz gibi <i>yola çıktık</i> ve onda Beypazarı’na vardık.”(s.49) “Nihan, İstanbul’dan <i>yola çıkar</i> .”(s.58)	Bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılarak yolculuğa başlamak, harekete geçmek
Özen göstermek	“Bundan sonra daha çok <i>özen göstereceğim</i> .”(s.61)	Bir şeyi, elden gelen çabayı göstererek yapmak
Destek görmek	“Bu kampanya başkent halkı tarafında yoğun destek gördü.”(s.61)	Yardım edilmek.
Canı sıkılmak	“Koray: Bu aralar <i>canım çok sıkılıyor</i> Ahmet.”(s.67)	Yapılacak bir işi olmadığından huzursuz olmak
Adım atmak	“Sabiha Gökçen, 1935 yılında havacılığa ilk <i>adımını atar</i> .”(s.76)	Bir işe ilk kez girişmek

Tablo 46’da görüldüğü gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A2 (Temel Düzey) ders kitabında toplamda 18 deyim kullanılmıştır. Bunların 18’i de cümle durumundaki deyimlerdir. Söz öbeği durumundaki deyimler kullanılmamıştır.

Tablo 47.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

Deyim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Yıldızı parlamak	“Yıldızımız bir anda parlamadığı gibi bir anda sönebilir de.”(s.4)	Çok başarılı olup herkesin dikkatini çekecek duruma gelmek, ün kazanmak.
Saygı duymak	“Yarışmacı: Sizin görüşünüze de <i>saygı duyuyorum</i> ama Türkiye'nin en iyi dans eğitmenlerinden özel dersler aldım.”(s.5)	Birine, bir şeye karşı saygı hissetmek
Canını sıkmak	“1. Üye: Sen <i>canını sıkma</i> bence harika dans ediyorsun!”(s.5)	Bir kişi, bir şey, bir olay kendisine üzüntü, sıkıntı vermek, neşesini kaçırmak, huzurunu bozmak
Vakit geçirmek	“Sınıf arkadaşlarımla çok iyi <i>vakit geçiriyorum</i> .”(s.7) “Küçük bir çocuğum var ve kitapçılarda <i>vakit geçiremiyorum</i> diyen anneler!”(s.46)	Gereksiz işlerle uğraşmak, oyalanmak, bazı şeylerle meşgul olarak zamanın geçmesini sağlamak
Fırsat vermek	“İnternet ve sosyal medya, bütün insanlara az da olsa ünlü olma <i>fırsatı veriyor</i> .”(s.8)	Bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak
Birbirine katmak	“Eğlenme umuduyla Haren kasabına toplanan binlerce kişi kasabayı <i>birbirine kattı</i> .”(s.11)	Aralarını açmak, aralarını bozmak, olay çıkarmak; karıştırmak
Gözaltına almak	“Otuz dört kişi de <i>gözaltına alındı</i> .”(s.11)	Bir kimseyi, belli bir yerde tutmak.
Mürekkep yalamak	“Türkçedeki ‘ <i>mürekkep yalamak</i> ’ deyiimi buradan gelir, okuyu yazan kişilere bu nedenle ‘çok mürekkep yalamış’ denir.”(s.12)	Çok okumuş, yazmış olmak
Işık tutmak	“Geçmişimizi günümüzle birleştirip yarınlarımıza <i>ışık tutabiliriz</i> .”(s.12) “Günümüzde okulların çoğu, bu buluşlara yenisini eklemek ve geleceğe <i>ışık tutmak</i> amacıyla, öğrencilere özgür bir çalışma ortamı sunuyor.”(s.26) “Eski ve yeni inanışları çeşitli simgelerle anlatan kilim motifleri, bize toplumların kimliğiyle ilgili pek çok konuda <i>ışık tutar</i> .”(s.30)	Bilgisiyle, düşüncesiyle bir konuya açıklık getirmek, tutacağı yolu göstermek
Dört gözle beklemek	“Okur: Sağ olun. Yeni kitaplarınızı <i>dört gözle bekliyoruz</i> .”(s.14)	Özleyerek, çok isteyerek, büyük bir sabırsızlıkla beklemek
Yol açmak	“Bu olay İskandinav halklarının en gözde tanrısı Balder’in ölümüyle sonuçlanan kavgaya <i>yol açmıştır</i> .”(s.16)	Bir olayın nedeni olmak
Kontrol altına almak	“Bununla birlikte, belirli düzeydeki stresin <i>kontrol altına alınması</i> da mümkündür.”(s.22)	Bir olayı denetim altına almak
Baş etmek	“Fakat kişisel gelişim uzmanlarına ve psikologlara göre stresle <i>baş etmenin</i> yolu, olumlu düşünmeyi başarabilmektir.”(s.22)	Gücü yetmek; başarı kazanmak
Yol almak	“Bir gün okyanusta <i>yol alan</i> bir gemi kaza yapar ve batar.”(s.22)	Çıkılan yolda ilerlemek
Moralini bozmak	“Işık: Öfke, kızgınlık, nefret gibi duygular hem <i>moralimizi bozar</i> hem de bize zarar verir.”(s.24)	Bir kimsenin ruhsal yönden direnme gücünü azaltmak, sarsmak
Umut vermek	“Öğrencilerin bilime, teknolojiye ve yeniliklere olan ilgisi herkese geleceğe dair <i>umut verdi</i> .”(s.24)	Bir kimsede umut uyandırmak, bir kimseye güven vermek
Dikkat çekmek	“Edebiyat öğretmeni: Sence, <i>dikkat çekici</i> bir kitap listesini nasıl hazırlarız?”(s.27)	İlgi toplamak; göze batmak, fark edilmek
Saygı beslemek	“Bunun için ona korkuyla karışık bir <i>saygı</i>	Birine, bir şeye karşı saygı

	<i>beslenir.</i> ”(s.30)	hissetmek
Önüme geçmek	“Agat: Dikkat dağınıklığının <i>önüne geçer.</i> ”(s.32)	Fırsat tanımamak, engellemek, önlemek
Huzur vermek	“İnci, kişiye çalışma azmi ve <i>huzur verir.</i> ”(s.32)	Gönül rahatlığı, iç dirliği vermek; dinlendirmek
Kafasını karıştırmak	“Küresel piyasadaki belirsizlikler bireysel yatırımcıların <i>kafasını karıştırıyor.</i> ”(s.34) “Tark: <i>Kafanı karıştıran nedir?</i> ”(s.43)	Önceki düşüncelerini altüst etmek
Belini doğrultmamak	“Çünkü hastane masraflarında <i>belimi bir türlü doğrultmadım.</i> ”(s.36)	Durumunu düzeltmemek
Kulak vermek	“Her zaman bütçenize göre harcamalar yapın ve atalarımın şu sözüne kulak verin: Ayağınızı yorganına göre uzat!”(s.37)	Dikkatli bir biçimde dinlemek, değer vermek, önemsemek
Zarara uğramak	“Beni 180 lira <i>zarara uğrattılar.</i> ”(s.38)	Parasal kayba uğramak
Takdirini kazanmak	“Hem okul arkadaşlarının hem de hocalarımın <i>takdirini kazandı.</i> ”(s.42)	Bir kimse veya bir topluluk tarafından beğenilmek
Karar vermek	“Bu sebeple yüksek lisans yapmaya <i>karar verdi.</i> ”(s.42)	Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak
Umut vermek	“Onun gibi genç bir insanı tanımak benim için sadece gurur verici değil, aynı zamanda geleceğe dair <i>umut verici de oldu.</i> ”(s.42)	Bir kimsede umut uyandırmak, bir kimseye güven vermek
Cesaret vermek	“Bu öykü pek çok öğrencime hem ibret oluyor hem de <i>cesaret veriyor.</i> ”(s.42)	Birinin yılmadığını gidermek, birini yüreklendirmek
İbret olmak	“Bu öykü pek çok öğrencime hem <i>ibret oluyor</i> hem de cesaret veriyor.”(s.42)	Ders olmak
İçine çekmek	“Aradığım eski kitapları bir türlü bulamıyorum diyen kitapseverler! 1. Kattaki nadir kitaplarımız arasında dolaşırken kitap kokusunu doyasıya <i>içinize çekebilirsiniz.</i> ”(s.46)	Suluk almak
Maceraya atılmak	“Eğer <i>maceraya atılmak</i> gibi bir planınız varsa şu yolu mutlaka not edin.”(s.50)	Tehlikeli, yorucu, sıkıcı ve ne olacağı bilinmeyen bir işe kalkışmak
Korkuya kapılmak	“Haa! Bu arada yolda bazı mezarlar da görürseniz <i>korkuya kapılmayın!</i> ”(s.50)	Endişelenmek, korkmak, korku düşmek
Sona ermek	“Yolculuğunuz <i>sona erdiğinde</i> yaşamın yeniden başladığını hissedeceksiniz.”(s.50) “Günlerdir bizi ekrana bağlayan olimpiyatlar <i>sona erdi.</i> ”(s.51)	Son bulmak
Göze almak	“Bu fırtınalı havada ancak ölümü <i>göze alanlar</i> yolculuğa çıkabilir.”(s.51)	Bir iş nedeniyle karşılaşılabileceği her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabullenmek
Başa çıkmak	“Fakat bu büyük tehditle <i>başa çıkmak</i> kolay değil.”(s.54)	Gücünün üstünlüğünü kanıtlamak, bir şeye gücü yetmek
İlgisini çekmek	“İlanın neyle ilgili olduğunun bir önemi yokk, ben mutlaka <i>ilgimi çekecek</i> ve aklıma geldikçe beni gülümsetecek bir ilan bulurum.”(s.68)	Çevresinde ilgiyi, dikkati ve merakı üzerine toplamak, alaka çekmek, alaka toplamak veya alaka uyandırmak
Aklına gelmek	“İlanın neyle ilgili olduğunun bir önemi yokk, ben mutlaka <i>ilgimi çekecek</i> ve <i>aklıma geldikçe</i> beni gülümsetecek bir ilan bulurum.”(s.68)	Hatırlamak, anımsamak
Mesaj vermek	“Hande: Bana göre film insanlara önemli bir <i>mesaj veriyor.</i> ”(s.70)	Duygu ve düşünceleri karşı tarafa dolaylı bir biçimde anlatmak
İlgi duymak	“Çocukluğumdan beri tiyatroya karşı büyük bir <i>ilgi duymama</i> rağmen 2006’da ailemin isteği üzerine Dresden Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümüne başladım.”(s.72)	Bir işe, bir olaya, bir kimseye önem vermek, yakınlık duymak, alaka duymak
Elde etmek	“Araştırmalarım sonucunda üniversitenizin bu alandaki verimli çalışmalarını inceleme şansını <i>elde ettim.</i> ”(s.72)	Bir şeye sahip olmak.

Yardıma koşmak	“Bu kuş Bilgi Ağacının dallarında yaşar ve diğer kuşların ihtiyacı olduğunda onların <i>yardımına koşar.</i> ”(s.78)	Güç duruma düşene istekle yardımcı olmak
Hoşuna gitmek	“Bu cevap, padişahın çok <i>hoşuna gitmiş.</i> ”(s.82)	Bir kişiden ya da bir şeyden hoşlanmak, beğenmek. Zevkine gitmek
Suratı asılmak	“Padişahın <i>suratı birden asılmış.</i> ”(s.82)	Hoşnutsuzluğunu ifade etmek. Somurtmak.
Şansı yaver gitmek	“ <i>Şansı yaver gitmiş</i> ve günlerden bir gün şehzade o memlekete padişah olmuş.”(s.82)	İşi hep yolunda gitmek, şanslı iyi olmak
Kendine gelmek	“Bunun üzerine padişah, <i>kendine gelmiş.</i> ”(s.82)	Aklı başına gelmek
Uykuya dalmak	“Kamp yerine ulaştık ve hemen çadırlamızı kurduk, yemeğimizi yedik ve <i>uykuya daldık.</i> ”(s.88)	Rahat ve derin bir şekilde uyumak
Gözü takılmak	“ <i>Gözüm</i> gemideki yolculara <i>takıldı</i> ve gözden kayboluncaya kadar onları izledim.”(s.88)	Bakışlarını dikkati çeken bir şeyden kolaylıkla ayıramamak
Gözden kaybolmak	“ <i>Gözüm</i> gemideki yolculara <i>takıldı</i> ve <i>gözden kayboluncaya</i> kadar onları izledim.”(s.88)	Ortadan çekilmek, görünmez olmak
Beyin yıkamak	“Yönetimin denetimi altındaki televizyonprogramlarıyla insanların <i>beyni yıkanır.</i> ”(s.90)	Bir insanı, kendine özgü düşünce ve dünya görüşüne yabancılaştırmak, başka yönlerde düşünür ve davranır duruma getirmek

Tablo 47’de görüldüğü üzere Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında toplamda 49 deyim tespit edilmiştir. Yer verilen deyimlerin 49’u da cümle durumundaki deyimlerdir. Söz öbeği durumundaki deyimlere yer verilmemiştir.

Tablo 48.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Meydana çıkarmak	“Sanatçı; yaratıcı nitelikleri olan, sanat eserlerini yorumlayan, <i>meydana çıkararak</i> , uygulayan, yüzyıllar sonrasına seslenebilen kimsedir.” (s.6)	Açıklığa kavuşturmak, ortaya çıkarmak, belli etmek
Başa çıkmak	“Sunucu: Size göre müziğin stresle <i>başaya çıkmada</i> bir rolü var mıdır?”(s.8) “Sorunlarıyla <i>başaya çıkmayı</i> öğrenmelisin.”(s.11)	Bir şeye gücü yetmek
Gözünün önüne gelmek	“ <i>Gözünün önüne</i> sadece bir dolmuşun frene bastığı an <i>geldi</i> .”(s.13)	Bir şeyi zihinde canlandırmak, tasarlamak, hatırlamak:
Ortaya çıkarmak	“Toprağın altında kalan tarihi eserleri ortaya çıkarmak arkeoloji biliminin sahasına girmektedir.”(s.14)	Delilleriyle göstermek, ispat etmek
Işık tutmak	“Arkeoloji bilimi, yeni keşifler yaparak insanoğlunun geçmişine <i>ışık tutmaya</i> devam ediyor.”(s.14)	Düşüncesiyle kılavuzluk etmek, konuyu aydınlatıcı düşünceler söylemek, tutacağı yolu göstermek
Midesi bulanmak	“Geçen hafta kantinden aldığım tost <i>midemi bulandırdı</i> .”(s.16)	Kusacak gibi olmak; iğrenmek, tiksilmek
Göz ardı etmek	“Karahan: Öğrencinin ilgi ve yeteneği tamamen <i>göz ardı ediliyor</i> .”(s.20)	Önemsememek, dikkate almamak
Hayal uğramak	<i>kırıklığına</i> “Çok büyük <i>hayal kırıklığına uğradım</i> .”(s.21)	Çok istenilen veya umulan bir şeyin gerçekleşmemesinden üzüntü duymak:
Üzerinde durmak	“Yeteneklerin hızla geliştiği ve biçimlendiği bu kritik dönem, ebeveynler tarafında <i>üzerinde özenle durulması</i> gereken bir konudur.”(s.21)	Bir işe önem vermek, bir işle yakından, sürekli ilgilenmek
Kan tutmak	“Tuğrul Aydın: Sevgili Gençler, eğer ‘Cesaretliyim; doğru ve çabuk karar verebilirim; beni <i>kan tutmaz</i> ; tedbirli, dikkatli ve titizim; söylenenleri hemen anlayıp uygulayabilirim.’ diyorsanız bu mesleğe adım atabilirsiniz.”(s.27)	Kan gördüğünde bayılmak; şok geçirmek
Kendini görmek	<i>Kafdağı’nda</i> “Bazı insanlar ise <i>kendini Kafdağı’nda görüp</i> ‘Dünyadaki en mühim işi ben yapıyorum.’ edasıyla dolaşılıyor.”(s.27)	Çok fazla kibirli, herkese yukarıdan bakmak.
Yol açmak	“Özellikle sahip olunan belgelerin, sertifikaların, sabıka kaydının, işten ayrılma tarihinin, askerlik durumunun, mezun olunan okul bilgilerinin eksik veya yanlış olması, yapılacak araştırmalarda ortaya çıkacak, bu da belki kazanacağınız şeylerin kaybına <i>yol açacaktır</i> .”(s.29)	Bir olayın sebebi olmak
Güven vermek	“Öz geçmişinize çeşitli insanların telefonuna veya elektronik posta adreslerine yazmak yerine, referans mektuplarını tercih etmek, sizin adınıza daha <i>güven verici</i> olacaktır.”(s.31)	Güven duygusu uyandırmak, itimat telkin etmek
Boşa kürek çekmek	“İnsanları anlamaya çalışma veya kendini anlatma çabası, günümüzde yaygın olarak <i>boşa kürek çekmek</i> şeklinde algılanmaktadır.”(s.35)	Olmayacak, gerçekleşmeyecek bir iş uğrunda boşuna çaba sarf etmek
Küçük görmek	“Dürüst olmayan davranışların, aldatmaların, suistimallerin ve <i>küçük görmelerin</i> bu hayal kırıklıklarında çok büyük payı olduğunu düşünüyorum.”(s.35)	Önemsememek, değer vermemek, küçümsemek
Kanayan yara olmak	“Toplum içindeki yalnızlık aslında toplumun <i>kanayan bir yarası</i> .”(s.35)	Sürekli sıkıntı, üzüntü ve zarar veren bir durumda olmak

Dikkat çekmek	“Çevreyi korumaya yönelik çalışmalar arasında ‘geri dönüşüm’e verdiğiniz önem <i>dikkat çekiyor.</i> ”(s.35) “Bütün bu özellikleriyle film, son dönem Türk sinemasının farklı örneklerinden biri olarak <i>dikkat çekiyor.</i> ”(s.60)	İlgi toplamak; göze batmak, fark edilmek.
Mesaj vermek	“Son olarak insanlara çevreyle ilgili hangi <i>mesajı vermek</i> istesiniz?”(s.35)	Duygu ve düşünceleri karşı tarafa dolaylı bir biçimde anlatmak
Özen göstermek	“Öte yandan <i>özen gösterilmesi</i> gereken bir durum da çocukların kitaplardan soğumsına engel olmaktır.”(s.37)	Bir şeyi özenerek elden geldiğince iyi olmasına gayret ederek yapmak, itina etmek
Dil dökmek	“Ancak sorun şu ki annem ve babam onları bırakıp gitmemem için günlerdir <i>dil döküyorlar.</i> ”(s.37)	Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek
Hasret çekmek	“Haklı olarak hastalandıklarında yalnız kalmak ve evlat <i>hasreti çekmek</i> istemiyorlar.”(s.37)	Özlem duymak:
Kendini yiyip bitirmek	“Aslında onları bırakıp gitme düşüncesi <i>beni de yiyip bitiriyor.</i> ”(s.37)	Kendi kendini yemek
Göz ardı etmek	“Köpek balığının kalabalık bir dağış ya da yüzücü grubuna saldırdığında içlerinden birini seçerek diğerlerini <i>göz ardı ettiğine</i> dair gözlemler de raporlarda yer almaktadır.”(s.38)	Gereken önemi vermemek
Eğitim almak	“Fransa’da resim <i>eğitimi aldım.</i> ”(s.48)	Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetişmek
Ses getirmek	“Hayli de <i>ses getirmiş</i> Kanada’da.”(s.48)	Yaptığı işle, söylediği sözle dikkatleri çekmek ve kitleleri harekete geçirmek
Kıyıda köşede kalmak	“Önce <i>kıyıda köşede kalmış</i> sanatçılar ve zanaat ustalarıyla görüşüyorum.”(s.48)	Göze çarpmayan bir yerde unutulmuş olmak
İlham almak	“Erdem Dağıstan, kendi sanatı için daha çok evrensel değerlerden <i>ilham almaktadır.</i> ”(s.49)	Esinlenmek
Sağ kalmak	“ <i>Sağ kalanlar</i> ise gittikleri ülkelerde zaman zaman eski yaşamlarını bile özlüyor.”(s.52)	Ömrünü devam ettirmek, yaşamasını sürdürmek
Renk katmak	“Bazı kitaplar, hayatımızın akışını değiştirmiş veya hayatımıza yeni bir <i>renk katmıştır.</i> ”(s.54)	Neşe, canlılık veya değişiklik kazandırmak:
Eli kalem tutmak	“Bu durum belli bir yaşa ulaşmış, <i>eli kalem tutmuş</i> , gözü satırlar arasında gezinmiş hemen herkes için geçerlidir.”(s.54)	Yazı yazmayı bilmek
Hayata tutunmak	“Romanda, Muza ve ailesinin tüm zorluklara karşın <i>hayata tutunmak</i> için verdikleri mücadele anlatılıyordu.”(s.54)	Hayattan vazgeçmemek, pes etmemek
Açığa çıkmak	“Filmin sonuna doğru ceset, gömüldüğü yerde bulunuyor ve cinayetin niçin işlendiği <i>açığa çıkıyor.</i> ”(s.60)	Belli olmak, anlaşılmak
Gözleri dolmak	“İzleyip de <i>gözleri dolmayan</i> yoktur heralde!”(s.63) “Filmi <i>gözleriniz dolarak</i> izleyeceksiniz.”(s.63)	Ağlayacak kadar duygulanmak
Yüreği burkmak	“ <i>Yüreğimi burkan</i> mükemmel filmlerden biri.”(s.63)	İnsanın içini acıyla doldurmak, insana çok üzüntü vermek
Hayat vermek	“Karagöz’ e <i>hayat veren</i> başka bir isim de Orhan Kurt’tur.”(s.76)	Canlılık vermek, canlandırmak
Kaleme almak	“Cervantes’in <i>kaleme aldığı</i> , roman türünün ilk örneği sayılan ‘Don Kişot’, 17. Yünyıl İspanya’sını eleştirel bir dille anlatan önemli bir eserdir.”(s.80)	Bir konuyu yazı durumuna getirmek, yazıyla anlatmak
Dile getirmek	“Şövalyeliğin son bulduğu, toplumun materyalist bir kimliğe büründüğü bir dönemde Cervantes bu yöndeki hayal kırıklıklarını Don Kişot ile <i>dile getirmiş</i> , materyalist ve idealist insanı romanındaki karakterlerle simgelemiştir.”(s.80)	Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek
Yollara düşmek	“Dönemin idealist insanını temsil eden Don	Yola çıkmak, yol almaya

	Kişot, tüm bunları umursamaz ve <i>yollara düşer.</i> "(s.80)	başlamak
Meydan okumak	"Miğfer sandığı leğeni başına geçirip dedesinden kalma kılıcı, kalkanı ve yer yer dökülmüş zırhı ile şövalyelerle savaşır, yel değirmenlerine saldırır, aslanlara <i>meydan okur.</i> "(s.80)	Korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırmak
Günah çıkarmak	"Don Kişot materyalist bir dünyada kendi özünü kaybetmektense ölmeyi tercih eder ve <i>günah çıkararak</i> hayata gözlerini yumar."(s.80)	Hristiyanlar, Tanrı'nın bağışlaması için papaza gidip işlediği günahları anlatmak;kötü davranışlarını, suçlarını açıklamak, anlatmak
Hayata gözlerini yummak	"Don Kişot materyalist bir dünyada kendi özünü kaybetmektense ölmeyi tercih eder ve <i>günah çıkararak hayata gözlerini yumar.</i> "(s.80)	Ölmek
Ümitsizliğe düşmek	" <i>Ümitsizliğe düştüğüm</i> bir sırada talih yüzüme güldü.(s.81)	Umutsuzluğa düşmek
Canına okumak	Şu koca devleri görüyor musun? Onlarla savaş <i>canlarına okuyacağım.</i> "(s.81)	Berbat ve perişan etmek
Aklını başına toplamak	"Ben yel değirmenlerinden başka bir şey göremiyorum, onlarla savaşmak büyük bir saçmalık, lütfen <i>aklınızı başınıza toplayın.</i> "(s.81)	Akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak
Kulak vermek	"Depremle ilgili bilinç kazanmanın yolları, kuşkusuz, depremlerle yaşama konusunda yol katetmiş uzmanların ağzından dinlemek, bu konuda onların tecrübelerine <i>kulak vermek</i> gerekir."(s.86)	Değer vermek, önemsemek
Aklına gelmek	"Bunlar şu anda <i>aklıma gelen</i> ülkece aldığımız tedbirler."(s.87)	Hatırlamak, anımsamak
Yol açmak	"Barajları, setleri ve köprüleri yıkan seller ölümcül sonuçlara <i>yol açtı.</i> "(s.90) "Hatırlanacağı gibi bu dev dalgalar, 1993'te Endonezya'da bir adanın tamamını kapladı ve iki bin kişinin yaşamını yitirmesine <i>yol açtı.</i> "(s.90)	Bir olayın sebebi olmak
Ocağı sönmek	"Bir süre önce Trabzon'da yaklaşık üç saat süren yağmur, Sürmene ilçesi ve haritadan silinen Beşköy beldesinde büyük mal ve can kaybına neden oldu, <i>ocakları söndürdü...</i> "(s.90)	Aile dağılmak, yok olmak, çoluk çocuk yok olmak
Haritadan silinmek	"Bir süre önce Trabzon'da yaklaşık üç saat süren yağmur, Sürmene ilçesi ve <i>haritadan silinen</i> Beşköy beldesinde büyük mal ve can kaybına neden oldu, <i>ocakları söndürdü...</i> "(s.90)	Bir yerleşim yeri savaş, deprem vb. bir olay sonunda yok olmak.
Yerle bir etmek	"Büyük Okyanus'ta 30 metreye kadar yükselen dalgalar sahilleri <i>yerle bir etti.</i> "(s.90)	Temeline kadar yok etmek, tahrip etmek
Nasibini almak	"Ülkemiz de bundan <i>nasibini aldı.</i> "(s.90)	Bir şeyden kısa bir süre de olsa yararlanmak, sebeplenmek:
Çekidüzen vermek	"Doğanın intikamının daha büyük olmaması ve acının yoksul ülkelere çekirtilmemesi için insanların bir an önce kendilerine <i>çekidüzen vermeleri</i> gerekiyor."(s.90)	Düzgün duruma getirmek, düzeltmek
Yitip gitmek	"Zaman zaman negatiflelerin yanmasıyla bir dolu yaşanmışlık, o odada <i>yitip giderdi.</i> "(s.92)	Görünmez olmak, ortadan kalkmak
Sevk etmek	"Çünkü nice öyküleri çizgilerinde taşıyan yüzler, hele ki yetkin bir fotoğrafının objektifinden yansıyan bir kare beni dakikalarca düşünmeye <i>sevk eder.</i> "(s.92)	Sürüklemek, itmek
Gözlerine inanmamak	"Alen: Harflerle yapılan resimleri gördüğünde <i>gözlerine inanamayacaksınız!</i> "(s.93)	Gördüklerinin doğru olduğunu kabul edemeyecek kadar şaşırarak

Tablo 48’de görüleceği gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2 (Orta Düzey) ders kitabında toplamda 55 deyim kullanılmıştır. Bunların 55’i de cümle durumundaki deyimlerden oluşmaktadır. Söz beği durumundaki deyimlere yer verilmemiştir.

Tablo 49.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Işık tutmak	“470 yıl sonrasına <i>ışık tutan</i> ustanın birçok eserlerinde de mektuplar bırakarak yol gösterdiği anlaşılmıştır.”(s.4)	Düşüncesiyle kılavuzluk etmek, konuyu aydınlatıcı düşünceler söylemek, tutacağı yolu göstermek
Vakit öldürmek	“Çünkü bir köşede <i>vakit öldürenler</i> hariç, tüm insanlar için çok değerli olan zamanı, kimsenin boşa geçirme lüksü yok.”(s.8)	Zamanı yararsız, gereksiz işlerle veya iş yapmadan geçirmek
Darda kalmak	“İki iyi arkadaş kendilerini <i>darda kalan</i> insanların yardımına koşmaya adanmış, Hızır karadakilere, İlyas ise denizdekilerin yardımcısı olmuştur.”(s.16)	Zor duruma düşmek
Hayat vermek	“Oyuncuların <i>hayat verdiği</i> karakterlerin fiziki ve ruhsal özelliklerine uygun, gerçekçi makyajlar yapmak profesyonel sahne makyajının temel işlevi sayılmaktadır.”(s.19)	Canlılık vermek, canlandırma
Kulak vermek	“İlk insanlar önce tepindiler, ellerini çırpıtlar ve çıkan seslere <i>kulak vererek</i> yaptıkları hareketleri anlamaya çalıştılar.”(s.21) “Bu bağı öğrenmek için Abdulkadir Budak’a <i>kulak verelim:</i> ”(s.79)	Merak edip dinlemek, işitmeye çalışmak
Silip süpürmek	“Gökyüzünün öfkeli bir gürültü ve ışık selinin arkasından, beklenmedik bir sürprizle yağmuru armağan etmesi veya büyük bir rüzgarla her şeyi <i>silip süpürmesi</i> , insanoğlunu hayrete düşürmüştü.”(s.21)	Ne var ne yok hepsini alıp götürmek veya yok etmek:
Dehşete düşürmek	“Cüretkar figürler içeren ‘volta’ dansını çok beğenen İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth, bu beğenisiyle din adamlarını <i>dehşete düşürdü.</i> ”(s.21)	Çok korkutmak, dehşete kapılmasına sebep olmak
Kanı kaynamak	“Gençlerin <i>kanını kaynatacak</i> dansların ardı arkası kesilmedi.”(s.21)	Coşkun ve kıpırdak olmak
Moralini bozmak	“Osmanlı askerleri, Bursa’nın fethi sırasında, Bizans askerlerinin <i>moralini bozmak</i> ve onlara gözdağı vermek için kılıç ve kalkanlarını birbirine vurarak düşmana meydan okumuşlardır.”(s.23)	Bir kimsenin ruhsal yönden direnme gücünü azaltmak, sarsmak
Gözdağı vermek	“Osmanlı askerleri, Bursa’nın fethi sırasında, Bizans askerlerinin <i>moralini bozmak</i> ve onlara <i>gözdağı vermek</i> için kılıç ve kalkanlarını birbirine vurarak düşmana meydan okumuşlardır.”(s.23)	Sonradan verilecek bir ceza ile korkutmak, yıldırma, tehdit etmek, caydırmaya çalışmak
Meydan okumak	“Osmanlı askerleri, Bursa’nın fethi sırasında, Bizans askerlerinin <i>moralini bozmak</i> ve onlara gözdağı vermek için kılıç ve kalkanlarını birbirine vurarak düşmana <i>meydan okumuşlardır.</i> ”(s.23)	Korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırma
Kontrol altına almak	“Örneğin çok değil, bir asır önce , bulaşıcı hastalıklar ölüme sebep olurken günümüzde sağlık hizmetleri ve teknolojiadaki gelişmelerle bulaşıcı hastalıklar önemli ölçüde <i>kontrol altına alınmıştır.</i> ”(s.36)	Bir olayı denetim altına almak
Ayak uydurmak	“Gelişen ve değişen dünyaya <i>ayak uydurmak</i> her geçen gün daha da zor hale geliyor.”(s.37) “Pek çok insan zamane davranışlarına <i>ayak uydurmaya</i> çalışırken diğer insanlara zarar verdiğini, yer yer haksızlık yaptığının ve bencil davrandığının farkına varamamıştır.”(s.54)	Çevreye uyum sağlamak

Yeme de yanında yat	“Ayrıca yemekler bol yağlı olursa... <i>Yeme de yanında yat...</i> ”(s.38)	Çok lezzetli veya çok hoş olan şeyler için söylenen bir söz.
Lanet etmek	“Aslında her gün, başladığım o ilk <i>lanet ediyorum.</i> ”(s.38)	İlenmek, kötülüğünü istemek
Eli ayağı titremek	“Onu içmediğim zamanlarda <i>elim ayağım titreme başlıyor.</i> ”(s.38)	Korku, sinir vb. sebeplerle heyecanlanmak
Göz gözü görmemek	“ <i>Göz gözü görmüyordu.</i> ”(s.44)	Yoğun sis, duman, toz vb. sebeplerle hiçbir şey görülemez
Har vurup harman savurmak	“Yani, eskilerin deyişiyle ‘ayağını yorganına göre uzatmak’ yerine bütçesini aşan harcamalarla öncelikle bireysel, sonra milli hatta evrensel israfa bulunur, ‘ <i>Har vurup harman savurur.</i> ’”(s.54)	Düşüncesizce ve hesapsızca harcamak, bol bol harcaıp tüketmek
Deveye hendek atlatmak	“Bundan sonra ona doğruyu anlatmaya çalışmak, ‘ <i>deveye hendek atlatmak</i> ’tan daha zor olacaktır.”(s.54)	Birine yapılması çok zor, hemen hemen imkânsız olan işleri yaptırabilmek
İçinden çıkamamak	“Kadınlar, mevcut bir soruna tahammül edemezler ve <i>içinden çıkmadıkları</i> durumlar için sık sık psikologları ziyaret ederler.”(s.58)	Başaramamak, sorunu çözümleyememek
Gözü takılmak	“Kanalları gezerken <i>gözü</i> bir reklama takılır.”(s.60)	Dikkati çeken bir şeyden bakışlarını ayıramamak:
Gözü ilişmek	“İşleri devam ederken kahramanımızın <i>gözü</i> , bankacının tırnaklarındaki ojenin rengine ilişir.”(s.60) “Ansızın <i>gözüm</i> karşığı evlerden birinin dibinde ortaya çıkıveren bir insana ilişti.”(s.106)	Birdenbire veya istemeden görmek
Çileden çıkmak	“Babanın soruyu üçüncü kez sorması ise oğlunu <i>çileden çıkarır</i> ve eve gider.”(s.62)	Olup bitenler karşısında sabrı ve dayanıklılığı kalmayıp taşkınlık göstermek
Kafa yormak	“Değişen teknolojinin ve farklılaşan hayat şartlarının, insanların, kontrol edebilecekleri evlerde yaşamaya ittiğini düşünen sektör bu işe epey <i>kafa yormuş</i> görünüyor.”(s.64)	Bir iş, bir konu üzerinde çokça düşünmek
Aklı kalmak	“Evden çıktığım zaman <i>aklım</i> sürekli evde kalıyor.”(s.65)	Hatırlamak; unutamamak
Ders almak	“Bizlere düşen görev, bu kazaşrdan <i>ders alıp</i> teknolojinin üretim ve kullanımında daha dikkatli ve tedbirli olmaktır.”(s.71)	Bir olaydan deneyim kazanmak, ibret almak
Kalem oynatmak	“Çünkü şair, evrendeki her şey hakkında <i>kalem oynatma</i> hakkına sahiptir.”(s.79)	Yazı yazmak
Kafa tutmak	“Orozkul’a <i>kafa tutarak</i> onun atıyla çocuğu okuldan getirmeye gider.”(s.83)	Boyun eğmemek, karşı gelmek, diklenmek
Çıkmaza girmek	“Zaten bozuk olan ilişkileri iyice <i>çıkmaza girer.</i> ”(s.83)	Bir iş çözümlenemeyecek, içinden çıkılmayacak bir duruma düşmek
Kulak kabartmak	“Bir süre sonra dışarıdan gelen seslere <i>kulak kabartır</i> bir kamyon gürültüsü duyar.”(s.83)	Belli etmemeye çalışarak dinlemek
Aklına yatmak	“Çobanlar maralların etlerinin lezzetli olacağını söyleyince bu fikir Orozkul’un da <i>aklına yatar.</i> ”(s.83)	Doğru olduğunu kabul etmek
Dalga geçmek	“ <i>Dalga geçerler</i> hayalleriyle.”(s.88)	Eğlenmek, alay etmek
Dil dökmek	“Annesi çok <i>dil döker</i> onu durdurabilmek için ama nafi!...”(s.88)	Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek
Keyfini çıkarmak	“Denizin <i>keyfini çıkarır</i> uzun uzun ölümünü düşünür.”(s.88)	Bir şeyden iyice tat almak
Dili tutulmak	“Öğrenci: Kardeşimin de heyecandan <i>dili tutuldu.</i> ”(s.95)	Konuşamamak
Göğüs germek	“Fakat Leonardo’nun sahip olduğu merak; tüm zorluklara <i>göğüs germesine</i> neden olmuştur.”(s.95)	Bir güçlüğe karşı koymak, dayanmak

Şaşkına dönmek	“Yusuf’u görenler güzelliği karşısında <i>şaşkına dönerler</i> ve meyve soydukları bıçaklarla yanlışlıkla ellerini keserler.”(s.101)	Beklenmedik bir durum karşısında şaşkınlaşmak
Temize çıkmak	“ <i>Temize çıktıktan</i> sonra Yusuf, hükümdarın rüyasını yorumlar.”(s.101)	Aklanmak
Tadı kaçmak	“Dünyanın <i>tadı kaçmıştı</i> .”(s.102)	Bir şey hoşta gidecek yönlerini yitirmek
Çivisi çıkmak	“Murat: ‘ <i>Dünyanın çivisi çıkmış</i> ’ ne demek? Bu sözü bir radyo programında duydum.”(s.103)	Düzeni bozulmak, kargaşa içinde bulunmak
Ders vermek	“Murat: Aynı zamanda iyi, zeki ve hazırcevap insanların da her zaman bu çıkarıcı insanlara iyi bir <i>ders verdiğini</i> de göreceksin.”(s.104)	Öğretmek, yetiştirmek; azarlamak, sert davranmak, sert bir karşılıkla yola getirmek
Uykusu kaçmak	“ <i>Uykum kaçmış</i> , erken uyanmıştım.”(s.106)	Uyumak amacıyla yatmışken herhangi bir sebeple uyuyamamak
Yükte hafif, pahada ağır	“Hatta şimdi eli belinde düşünürken ‘Acaba <i>yükte hafif, pahada ağır</i> ne bulabilirim?’ düşüncesi, tek endişesidir.”(s.106)	Taşınması kolay olan değerli (eşya)
Kaynak yapmak	“Sıraya <i>kaynak yapan</i> adama vericek tepkiler”(s.109)	Sırayı beklemeden başkalarının hakkını alarak mevcut sıranın ön taraflarına girmek
Canını sıkmak	İyimser Varoluşçu: ‘ <i>Sıkmanın canınızı</i> ’, şu anın tadını çıkarmaya çalışın.”(s.109)	Sözlerle veya davranışlarla kişinin neşesini kaçırmak, huzurunu bozmak

Tablo 49 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin C1 (İleri Düzey) ders kitabında toplamda 45 deyim yer verildiği görülmektedir. Bunlardan 44’ü cümle durumundaki, 1’i söz öbeği durumundaki deyimlerden oluşmaktadır.

Tablo 50.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan İkilemelere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	İkilemelerin Anlamsal Özellikleri								Toplam	
	Aynı sözcüğün yinelenmesi	Eş anlamlı	Zıt Anlamlı	Yakın Anlamlı	Biri Anlamlı Diğer Anlamsız	Her ikisinde Anlamsız	Yansıma Sözcükler	f	%	
A1	3	-	1	1	-	-	-	5	5	
A2	9	2	-	-	-	-	-	11	12	
B1	7	1	2	-	-	1	-	11	12	
B2	24	1	5	2	4	2	-	38	40	
C1	18	2	-	4	3	3	-	30	31	
f	61	6	8	7	7	6	-	95	100	
%	65	6	9	7	7	6	-	100		

Tablo 50 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 96 ikileme tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla ikileme sözcüğün bulunduğu (39) B2 düzeyidir. Onu takiben C1 düzeyinde (30); B1 ve A2 düzeyinde (11) ikileme bulunmaktadır. En az ikileme (5) A1 düzeyindedir. Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa en çok Aynı sözcüğün yinelenmesi yoluyla oluşturulmuş (61) ikilemeler kullanılmıştır. Sırasıyla zıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla oluşturulmuş ikilemeler (9), yakın anlamlı sözcüklerle oluşturulan ikilemeler (9), biri anlamlı diğeri anlamsız iki sözcüğün bir araya getirilmesiyle oluşturulan ikilemeler (7), her ikisinde anlamsız sözcüklerden oluşturulmuş ikilemeler (6), eş anlamlı sözcüklerle oluşturulmuş ikilemeler (3) çoğunluktadır. Yansıma sözcüklerden oluşan ikileme türüne ise yer verilmemiştir.

Tablo 51.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinden Yer Alan İkilemeler

<i>İkileme</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Bol bol	“Yaz tatilinde bol bol yüzüyorum ve geziyorum.”(s.26)	Aynı sözcüğün tekrarı
Küçük küçük	“Soğanı, biberleri, domatesleri küçük küçük doğrayın.”(s.38)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gidiş-dönüş	“Görevli: Yok ama gidiş-dönüş yetmiş lira.”(s.46)	Zıt anlam
	“Yolcu: Tamam. Bir kişilik gidiş-dönüş bileti alayım.”(s.46)	Zıt anlam
Ara sıra	“Ben haritaya baktım ve ona ara sıra ‘Şimdi sağa dönüyoruz’, ‘Kavşaktan sola dön’ vs. dedim.”(s.90)	Yakın anlamlı sözcükler
Çeşit çeşit	“Ziyaretlerde herkes birbirine çeşit çeşit tatlılar ve börekler ikram eder.”(s.102)	Aynı sözcüğün tekrarı

Tablo 51 değerlendirildiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1 (Temel Düzey) ders kitabında toplam 5 ikileme kullanılmıştır. Bu 5 ikilemenin 3’ü aynı sözcüğün tekrarıyla, 2’si zıt anlamlı sözcüklerle, 1’i yakın anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla oluşmuştur.

Tablo 52.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

<i>İkileme</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Büyük küçük	“Can: Orada <i>büyük küçük</i> çeşitli çalılar var.”(s.19)	Zıt anlam
Yavaş yavaş	“Hepimiz <i>yavaş yavaş</i> İngilizce öğreniyoruz ve çok iyi anlaşıyoruz.”(s.22) “ <i>Yavaş yavaş</i> alışmaya çalışıyorum.”(s.61) “Görevli: Hayır, <i>yavaş yavaş</i> durur.”(s.70)	Aynı sözcüğün tekrarı
Git gel	“Her gün işe <i>gidip gelmek</i> insanı çok yoruyor.”(s.30)	Zıt anlam
Sınıf sınıf	“Bu ekip <i>sınıf sınıf</i> gezerek öğrencilere fuar hakkında ayrıntılı bilgiler verdi.”(s.40)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tek tek	“Broşürdeki bilgileri <i>tek tek</i> açıkladılar.”(s.40)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sık sık	“Tebriz’deki arkadaşlarıma <i>sık sık</i> sizi anlatıyorum.”(s.61)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kendi kendine	“Hasret, okulun e-posta sitesine üye olduktan sonra <i>kendi kendine</i> ‘Bu iş hem eğlenceli hem de çok kolaymış.’ dedi.”(s.66)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bol bol	“Amcamın oğlu Osman ile hiç ayrılmadık: Dereden balık tuttuk, dedemin atı Doru’ya bindik, <i>bol bol</i> ... topladık ve dedeme yardım ettik.”(s.69) “Spor yapn, stresten uzak durun, <i>bol bol</i> kahkaha atın ve iyi arkadaşlara sahip olun.”(s.80) “ <i>Bol bol</i> yürüyüş ve keşif yapmak mı?”(s.91)	Aynı sözcüğün tekrarı
Çeşit çeşit	“Annem,..., halam misafirler için <i>çeşit çeşit</i> lezzetli yemekler hazırladı.”(s.69)	Aynı sözcüğün tekrarı
Renk renk	“Göllerin çevresinde <i>renk renk</i> orman gülleri, nilüferler...”(s.88)	Aynı sözcüğün tekrarı
İç içe	Ormanda doğayla <i>iç içe</i> bir çadır kampı yapmak mı?”(s.91)	Aynı sözcüğün tekrarı

Tablo 52’de görüleceği gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A2 (Temel Düzey) ders kitabında toplam 11 ikilemeye yer verilmiştir. Yer verilen 11 ikilemenin 9’u aynı sözcüğün tekrarıyla, 2’si eş anlamlı sözcülerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

Tablo 53.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

<i>İkileme</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Derme çatma	“Bu <i>derme çatma</i> salla büyük ve heyecanlı bir maceraya atıldılar.”(s.7)	İkiside anlamsız sözcükler
Sık sık	“Bana <i>sık sık</i> e-posta gönder.”(s.10)	Aynı sözcüğün tekrarı
	“Kendime <i>sık sık</i> şu soruyu soruyorum: ‘Tiyatro için dah ne yapabilirm?’ “(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı
Başlı başına	“Bu devreye gelinceye dek bir kitabın yazılması kadar çoğaltılması da <i>başlı başına</i> bir iş ve sanattı.”(s.12)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hemen hemen	“Koray: Elimde maaşımın %20 si kalıyor, o da <i>hemen hemen</i> 500 lira ediyor.”(s.36)	Aynı sözcüğün tekrarı
	“Tuğba: <i>Hemen hemen</i> tüm dünya dillerine çevrilen ‘Ali Baba ve Kırk Haramiler’ ve ‘Aleaddin’in Sihirli Lambası’ da kitapta var.”(s.79)	Aynı sözcüğün tekrarı
Enine boyuna	“Birlikte <i>enine boyuna</i> düşündükten sonra o, Teknik Üniversitesini tercih etti.”(s.42)	Zıt anlam
Dört dörtlük	“ <i>Dört dörtlük</i> kitap keyfinizi, dört katlı kitap kafemizde yaşayın!”(s.46)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zor bela	“Hoca söylenerek <i>zor bela</i> aşağıya iner.”(s.74)	Yakın anlamlı sözcükler
Dilden dile	“Tuğba: Yüzyıllar boyunca <i>dilden dile</i> dolaşarak günümüze ulaşmış.”(s.79)	Aynı sözcüğün tekrarı
Dere tepe	“Serbest kalan şehzade az gitmiş uz gitmiş, <i>dere tepe</i> düz gitmiş,altı ay bir güz gitmiş...”(s.82)	Yakın anlamlı sözcükler
Pırıl pırıl	“Bembeyaz yollar ve <i>pırıl pırıl</i> bir güneş, muhteşem bir manzara sunar bizlere.”(s.84)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gizli gizli	“Bunun üzerine Montag, kitap yakmak için girdiği evlerdeki bazı kitaplara kıyamaz ve onları kendi evinde <i>gizli gizli</i> okumaya başlar.”(s.90)	Aynı sözcüğün tekrarı

Tablo 53’te görüldüğü üzere Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında 11 ikileme tespit edilmiştir. Bu 11 ikilemenin 7’si aynı sözcüğün yinelenmesiyle, 1’i eş anlamlı sözcüklerle, 2’si zıt anlamlı sözcüklerin bir araya gelmesiyle, 1’i her ikiside anlamsız sözcüğün bir arada kullanılmasıyla oluşmuştur.

Tablo 54.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

İkileme	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Kişiden kişiye	“Çünkü güzellik görecelidir, yani <i>kişiden kişiye</i> gelişir.”(s.6)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bol bol	“Param o kadar çok ki <i>bol bol</i> harcıyorum.”(s.11)	Aynı sözcüğün tekrarı
Derece derece	“İngilizce kurslarımız <i>derece derece</i> gruplandırılmıştır.”(s.11)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hızlı hızlı	“Sokaklar da insanlar <i>hızlı hızlı</i> ona doğru koşuyorlardı.”(s.13)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tek tek	“Hayatta ki bütün sevdikleri <i>tek tek</i> aklına geldi.”(s.13)	Aynı sözcüğün tekrarı
Üst üste	“Yıkılan bir kentin üstüne yenisi yapıldığından, eski kentler genellikle toprağın altında kalır ve <i>üst üste</i> kurulan yerleşmelerin mimari yıkıntıları zamanla bir tepe oluşturur.”(s.14)	Aynı sözcüğün tekrarı
İç içe	“Ağaç gövdesinin kesitinde <i>iç içe</i> ince ve kalın halkalar görülür.”(s.14)	Aynı sözcüğün tekrarı
	“Sanat ve hayat <i>iç içeydi</i> benim için.”(s.48)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yüz yüze	“Peki etkili iletişim kurmada ‘internet kanalıyla iletişim’ ve ‘ <i>yüz yüze</i> iletişim’ i iki ayrı kefeye koyup değerlendireyseniz, neler söylediniz?”(s.32) “Konunun diğer bir boyutu da günlük hayatları gibi kafaları da meşgul olan insanların <i>yüz yüze</i> iletişimden özellikle kaçınmak istemeleridir.”(s.32) “Etkili iletişim <i>yüz yüze</i> gerçekleştiği görüşünü savunanlar, kimileri tarafından teknolojik gelişmelerin, bir başka deyişle çağın gerisinde kalmış kişiler olarak adlandırılırlar.”(s.33) “İletişimde insani ilişkilere önem veren, sosyal, öz güveni yüksek, sözlü konuşma becerisine güvenen ve arkadaş canlısı kişiliğe sahip bireyler, <i>yüz yüze</i> iletişim kurmada daha başarılıdırlar.”(s.33) “Bu anlamda <i>yüz yüze</i> iletişim kurma konusunda kişinin kendisini geliştirmesinin, iş, okul ve özel yaşamında olumlu etkileri olacağı da düşünülmektedir.”(s.33)	Aynı sözcüğün tekrarı
Arka arkaya	“Örneğin, bir genç kız facebook sayfasında arkadaşlarıyla <i>arka arkaya</i> hüzünlü şarkılar paylaşır ve içinde bulunduğu duyguları ifade edecek birkaç cümle yazarsa, arkadaşları büyük olasılıkla onu teselli etme arayışına girecektir.”(s.32)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zaman zaman	“Kafası farklı işlerle meşgul kişi, <i>zaman zaman</i> kendini doğru ifade edememe endişesi yaşayabilir.”(s.32) “Sağ kalanlar ise gittikleri ülkelerde <i>zaman zaman</i> eski yaşamlarını bile özleyiyor.”(s.52) “ <i>Zaman zaman</i> gazete ve dergilerde, sayfalarca yazılan bir metin, fotoğrafının gözüyle bir karede özetleniverir.”(s.92) “ <i>Zaman zaman</i> negatiflerin yanmasıyla bir dolu yaşanmışlık, o odada yitip giderdi.”(s.92) “Alen: Tarih boyunca ünlü hat ustaları <i>zaman zaman</i> yazı kuralları oluşturmuşlardı.”(s.93)	Aynı sözcüğün tekrarı
Olmazsa olmaz	“Peki, iyi bir eserde <i>olmazsa olmaz</i> diyebileceğiniz özellikler nelerdir?”(s.35)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yalan dolan	“ <i>Yalan dolan</i> gülümsemeler.”(s.46)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Ordan burdan	“Sokakta ayaküstü konuştuk <i>ordan burdan</i> ”(s.47)	Yakın anlamlı sözcükler

Apar topar	“ <i>Apar topar</i> oraya taşındık.”(s.48) “Bir kısmı ise bu yardımları alamadığından <i>apar topar</i> ülkelerinden kaçıyor ve mülteci oluyor.”(s.52)	İkiside sözcükler	anlamsız
Ufak tefek	“ <i>Ufak tefek</i> sokak sergileri, fuarlar derken bugünlere ulaştık.”(s.48) “Gelişmiş birkaç ülke ufak tefek yardım yapsa da bu yardımlar yetersiz kalıyor.”(s.52)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük	
Baş başa	“ –Böylece çizeceğim resimle <i>baş başa</i> kalabiliyorum.”(s.48)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Zar zor	“Dünyanın birçok yerinde insanlar hala <i>zar zor</i> yaşıyor.”(s.52)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük	
Gece gündüz	“Biraz daha iyi bir yaşam isteyenler ise <i>gece gündüz</i> çalışıyor.”(s.52)	Zıt anlam	
Az çok	“Bu çalışmalar neticesinde <i>az çok</i> para kazandılar da bu, geçimleri için yetmiyor.”(s.52)	Zıt anlam	
Doğru dürüst	“Bu insanlar maalesef <i>doğru dürüst</i> yardım da yapılmıyor.”(s.52)	Eş anlamlı sözcükler	
İyi kötü	“İnsanların bir kısmı bu yardımlar sayesinde hayatına <i>iyi kötü</i> devam ediyor.”(s.52)	Zıt anlam	
Aşağı yukarı	“Kaçanların <i>aşağı yukarı</i> yarısı yolda hayatını kaybediyor.”(s.52)	Zıt anlam	
Derme çatma	“Aile, Adana’da bir kenar mahallede tek gözlü, <i>derme çatma</i> bir evde yaşıyordu.”(s.54)	İkiside anlamsız sözcük	
Bile bile	“Anlatılanlar arasında ayrılık acısını unutmak için kendini bu kasabada <i>bile bile</i> sürgün tutan bir doktor da var; iktidar tutukunu bir muhtar da.”(s.60)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Yer yer	“ <i>Yer yer</i> komik olayların da olduğu film ielerledikçe içimize işleyecek bir drama dönüşüyor.”(s.63) “Miğfer sandığı leğeni başına geçirip dedesinden kalma kılıcı, kalkanı ve <i>yer yer</i> dökülmüş zırhı ile şövalyelerle savaşır, yel değirmenlerine saldırır, aslanlara meydan okur.”(s.80)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Koca koca	“Boynundan, kollarından ve kulaklarından <i>koca koca</i> kolyeler, bilezikler ve küpeler sallanan kara çarşafılı iri yarı bi kadın Hasan’ı sımsıkı kucakladı.”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı	
İri yarı	“Boynundan, kollarından ve kulaklarından koca koca kolyeler, bilezikler ve küpeler sallanan kara çarşafılı <i>iri yarı</i> bi kadın Hasan’ı sımsıkı kucakladı.”(s.72)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük	
Yavaş yavaş	“Arapçayı <i>yavaş yavaş</i> anlamaya başlamıştı.”(s.72) “Kamyonun bağlı mekanizma çalıştığında oda <i>yavaş yavaş</i> sağa sola hareket etmeye başlıyor.”(s.87)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Hızlı hızlı	“Adam, ayakkabılarını <i>hızlı hızlı</i> alıyor, deri parçaları kesip anların altına yapıştırıyor sonra da ağzına doldurduğu minik çivileri bir bir çıkarıp ayakkabıların tabanına çakıyordu.”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Bir bir	“Adam, ayakkabılarını hızlı hızlı alıyor, deri parçaları kesip anların altına yapıştırıyor sonra da ağzına doldurduğu minik çivileri <i>bir bir</i> çıkarıp ayakkabıların tabanına çakıyordu.”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Uzun uzun	“ <i>Uzun uzun</i> anlattı.”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Ağır ağır	Deri parçasını sardı ve çivileri <i>ağır ağır</i> topladı.”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı	
İçli içli	“ <i>İçli içli</i> ağlıyordu.”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Para pul	“Romanın aşkahrâmını olan Don Kişot, gerçek adıyla Senyör Kasada, İspanya’nın küçük bir köyünde yaşayan, <i>parasını pulunu</i> şövalye kitaplarına harcayan yaşlı ve zengin bir asilzadedir.”(s.80)	Yakın sözcükler	anlamlı
Kolay kolay	“Böylelikle deprem sırasında binalar tıpkı bambu ağacı gibi esnemekte ancak <i>kolay kolay</i> yıkılmamaktadır.”(s.87)	Aynı sözcüğün tekrarı	
Sağa sola	“Kamyonun bağlı mekanizma çalıştığında oda <i>yavaş yavaş sağa sola</i> hareket etmeye başlıyor.”(s.87)	Zıt anlam	
Ordan oraya	“Yemek takımları etrafa saçılıp kırılıyor, eşyalar <i>oradan oraya</i> savruluyor.”(s.87)	Aynı sözcüğün tekrarı	

İnceden inceye	“Ahen: Hat sanatında yazı gelişigüzel yazılmaz, her yazı türünün kendine özgü özellikleri, <i>inceden inceye</i> Aynı sözcüğün tekrarı saptanmış kuralları vardır.”(s.93)
----------------	---

Tablo 54 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2 (Orta Düzey) ders kitabında toplamda 38 ikilemeye yer verilmiştir. Bu ikilemelerin 24’ü aynı sözcüğün tekrar edilmesiyle, 1’i eş anlamlı sözcüklerle, 5’i zıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla, 2’si yakın anlamlı sözcüklerle, 4’ü biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle, 2’si her ikiside anlamsız sözcüğün bir arada kullanılmasıyla oluşmuştur.

Tablo 55.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan İkişimeler

<i>İkişime</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Nesilden nesile	“Mimar Sinan’ın ‘Ustalık eserimdir.’ dediği Selimiye Camisi’nin de efsanesi <i>nesilden nesile</i> aktarılarak günümüze kadar gelmiştir.”(s.4)	Aynı sözcüğün tekrarı
Buram buram	“Geleneğin <i>buram buram</i> kokusunu duyduğunuz cadde ve sokaklar, her yıl yüzlerce yıllık geçmişe sahip karnavala ev sahipliği yapmaktadır.”(s.17)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ezelden ebede	“ <i>Ezelden ebede</i> var olacaktı gibi köklü bir geçmişe sahip bu karnavalın kökeni aslında 11. yüzyıla dayanmaktadır.”(s.17)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Ardı arkası	“Gençlerin kanını kaynatacak dansların <i>ardı arkası</i> kesilmedi.”(s.21)	Yakın anlamlı sözcükler
Abur cubur	“Özellikle de <i>abur cubur</i> yemek bana büyük keyif veriyor.”(s.38)	İkiside anlamsız sözcükler
Boydan boya	“Tabanda <i>boydan boya</i> yapılan uzun hava kanalcıklarıyla pervanenin ayakkabının topuk kısmına, ürettiği hava tabanın üzerindeki küçük deliklerle ayakkabının içine verilmektedir.”(s.42)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tek tek	“ <i>Tek tek</i> ülkeler bazında ele aldığımızda dünyanın en yaşlı nüfusa sahip ülkesi Japonya’dır.”(s.49)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tıka basa	“Söz konusu israfın göze çarpan ilk örnekleri temiz ve kullanılabilir durumdaki ev eşyalarını değiştirmek; elbise dolabı <i>tıka basa</i> doluyken yeni giysiler almak; cep telefonu, bilgisayar, televizyon gibi teknolojik ürünlerin, eskisi de pekala iş görürken yeni modellerine sahip olmaya çalışmaktır.”(s.54)	İkiside anlamsız sözcükler
Teker teker	“İnsanlık rotasından şaşmış ve insanı eşyadan veya diğer canlılardan ayıran en temel özellikler <i>teker teker</i> yitirilmiştir.”(s.54)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sessiz sedasız	“Msaya geçtik, yemeğimizi <i>sessiz sedasız</i> yedik.”(s.58)	Eş anlamlı sözcükler
Yok yok	“ <i>Yok yok</i> , sanırım yolunda gitmeyen bir şeyler var, bana açıklamıyor.”(s.58) “Bu evlerde <i>yok yok!</i> ”	Aynı sözcüğün tekrarı
Sık sık	“Kadınlar, mevcut bir soruna tahammül edemezler ve içinden çıkmadıkları durumlar için <i>sık sık</i> psikologları ziyaret ederler.”(s.58)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zaman zaman	“Ancak bu farkındalıklar, <i>zaman zaman</i> kadının yaşamını zorlaştırmakta ve onları dert sahibi yapabilmektedir.”(s.58) “ <i>Zaman zaman</i> kendimize olan güvenimizi yitiririz.”(s.112)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zar zor	“Kahramanımız, diziden çok sıkılır, kanalı değiştirmek ister, eşini <i>zar zor</i> ikna eder.”(s.60)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Kendi kendine	“Hayatın günlük yoğunluğu içindeki etkinliklere aktif olarak katılan evler, akıllı ev sistemleri sayesinde <i>kendi kendine</i> çalışıp güvenliği sağlayan ve enerji sarfiyatını düşüren birer hayat arkadaşına dönüşüyor.” (s.64)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ayrı ayrı	“Perde-panjur kontrolünü isterseniz her pencere için <i>ayrı ayrı</i> yapabilir, isterseniz hepsini tek seferde açıp kapayabilir, derseniz de bunların istediğiniz açıklıklarda kalmalarını sağlayabilirsiniz.”(s.65)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bile bile	“İnsanın umudunu kaybetmesi, <i>bile bile</i> içinde bulunduğu andan ve gelecekte vazgeçmesi demektir.”(s.74)	Aynı sözcüğün tekrarı
Doğru düzgün	“yoksa küçücük yaşında gözleri kör olan ve <i>doğru</i>	Yakın anlamlı sözcükler

	<i>düzgün</i> eğitimden geçmeyen sıradan bir Anadolu köylüsü Aşık Veysel'in şu mısralarının sırrı ne ile açıklanabilir ki:”(s.78)	
Dost dost	“ <i>Dost dost</i> diye nicesine sarıldım, benim sadık yârim kara topraktır.”	Aynı sözcüğün tekrarı
Allak bullak	“Hasta çocuk, kendisini biraz iyi biraz iyi hissedip onların yanına geldiğinde Maral Ana'nın kesik başını ve oradaki herkes gibi zil zurna sarhoş dedisini görünce <i>allak bullak</i> olur.”(s.83)	İkisinde anlamsız sözcük
Zil zurna	“Hasta çocuk, kendisini biraz iyi biraz iyi hissedip onların yanına geldiğinde Maral Ana'nın kesik başını ve oradaki herkes gibi <i>zil zurna</i> sarhoş dedisini görünce allak bullak olur.”(s.83)	Yakın anlamlı sözcükler
Uzun uzun	“Denizin keyfini çıkarır <i>uzun uzun</i> ölümünü düşünür.”(s.88)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sağ salim	“Öğrenci: Ben <i>sağ salim</i> kutuldum ama yetişemedim öğretmnenim.”(s.92)	Eş anlamlı sözcükler
Ayrı ayrı	“Joseph: Konuyu çeşitli açılardan; teolojik, ideolojik ve mitolojik olarak <i>ayrı ayrı</i> incelemek gerekir.”(s.94)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yavaş yavaş	“Aşk romanları <i>yavaş yavaş</i> azaldı.”(s.102)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yalan dolan	“Ahmet: Sevginin yerini nefret, güvenin yerini şüphe, dürüstlüğü yerini <i>yalan dolan</i> alıyor.”(s.103)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Rahat rahat	“Kendisine dost olan ve gece yarılarınınkini andıran derin sessizlik içinde <i>rahat rahat</i> ayakkabılarını çıkardı.”(s.106)	Aynı sözcüğün tekrarı
Oda oda	“Muhtemelen kolayca açivermiştir basit bir kilidi olan balkon kapısını ve kendi evinde gibi rahattır <i>oda oda</i> gerzerken.”(s.106)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kendi kendime	“Artık onunla ilgilenmeyerek <i>kendi kendime</i> düşünmeye başladım.”(s.106)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ağır aksak	“Ağır havalarda aylarca çalıştı, bu çalışmalar kendisiyle beraber bu ağır sorumluluğu yüklenen birçok kişiye ağır gelse de ağır vasıtaların yokluğuna aldırmadan <i>ağır aksak</i> yürüyen işleri düzene soktu ve söz verdiği zamandan daha önce bu muhteşem yapıyı Muhteşem Süleyman'a sundu.”(s.110)	Yakın anlamlı sözcükler

Tablo 55 değerlendirildiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin C1 (İleri Düzey) ders kitabında toplam 30 ikilemeye yer verilmiştir. Yer verilen bu ikilemeler 18'i aynı sözcüğün tekrarıyla, 2'si eş anlamlı sözcüklerle, 4'ü yakın anlamlı sözcüklerin bir araya getirilmesiyle, 3'ü biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle, 3'ü her ikisinde anlamsız sözcüklerle oluşturulmuştur.

Tablo 56.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Terimlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Terim Alanları																			Toplam	
	Eğitim	Sağlık	Spor	Dini	Ekonomi	Hukuk	Dil bilim	Fen Bilimleri	Güzel sanatlar	Dil bilgisi	Edebiyat	Sosyal Bilimler	Bilgisayar	Gökbilim	Müzik	Mimari	Tasavvuf	Toplum bilim	Söz varlığı	f	%
	A1	1	13	-	1	3	-	-	2	1	-	-	5	2	-	-	-	-	-	-	28
A2	9	8	1	-	8	1	-	5	3	-	3	5	1	-	-	-	-	-	-	44	15
B1	9	8	-	-	11	1	-	10	5	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	51	17
B2	15	19	-	-	-	6	9	1	12	-	6	10	-	1	2	-	-	-	-	81	27
C1	8	16	-	3	-	-	2	18	2	1	14	13	-	4	1	1	9	1	5	98	32
f	42	64	1	4	22	8	11	36	23	1	29	34	3	5	3	1	9	1	5	302	100
%	14	21	.33	2	7	2	4	12	8	.33	9	11	1	2	1	.33	3	.33	2	100	

Tablo 56 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 19 bilim alanına yönelik 302 terim anlamlı sözcük tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla terim anlamlı sözcüğü içeren (98) C1 düzeyidir. Onu takip eden B2 düzeyinde (81); B1 düzeyinde (51) ve A2 düzeyinde 44 terim anlamlı sözcük bulunmaktadır. En az terimin bulunduğu A1 düzeyinde terim sayısı (28)'dir. Terim alanları açısından değerlendirilecek olursa en çok sağlık (64) terimi kullanılmıştır. Sırasıyla eğitim (42), fen bilimleri (36), sosyal bilimler (34) , edebiyat (29), sanat (23), ekonomi (22), dil bilim (11), tasavvuf (9), hukuk (8), söz varlığı (5), gök bilim (5) terimleri çoğunluktadır. En az yer verilen terim alanları ise dini (4), bilgisayar (3), müzik (3), spor (1), dil bilgisi (1), mimari (1), toplum bilim (1) terimleridir.

Tablo 57.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Tiyatro	“Haluk, bir <i>tiyatro</i> oyuncusu.”(s.14)	Güzel sanatlar terimi
Coğrafya	“ <i>Coğrafya</i> derslerimizi harita ile yapıyoruz.”(s.16)	Sosyal bilimler terimi
Harita	“ <i>Coğrafya</i> derslerimizi <i>harita</i> ile yapıyoruz.”(s.16) “Ben <i>haritaya</i> baktım ve ona ara sıra ‘Şimdi sağa dönüyoruz’, ‘Kavşaktan sola dön’ vs. dedim.”(s.90)	Coğrafya terimi
Lira	“Sekreter: Aylık altmış <i>lira</i> .”(s.28) “Remzi Usta: Mesela, bir porsiyon sütlaç dört <i>lira</i> .”(s.32) “Kasiyer: Toplam 25 <i>lira</i> .”(s.36) “(…) Bunlar toplam kaç <i>lira</i> ?”(s.37) “(…) 12 <i>lira</i> hanımefendi.”(s.37) “Görevli: Yok ama gidiş-dönüş yetmiş <i>lira</i> .”(s.46) “Meltem: Bir <i>lira</i> ile çalışıyor.”(s.70)	Türkiye para birimi terimi
Ders	“Sekreter: <i>Dersler</i> üç saat sürüyor, yediyi çeyrek geçe bitiyor.”(s.28) “Özgür: Zor bir <i>dersti</i> kahveye ihtiyacım var.”(s.70)	Eğitim terimi
İndirim	“Remzi Usta: Ev yemekleri öğrencilere <i>indirimli</i> .”(s.32) “Yolcu: Öğrenci <i>indirimi</i> var mı?”(s.46)	Ticaret terimi
Nakit	“Kasiyer: <i>Nakit</i> mi, kredi kartıyla mı?”(s.36)	Ekonomi terimi
Kilo/kilogram/kg	“Ezgi: Bende de iki <i>kilo</i> domates, bir <i>kilo</i> kuru soğan, üç <i>kilo</i> elma, bir <i>kilo</i> da portakal var.”(s.36) “Müşteri: Yarım <i>kilo</i> da limon alayım.”(s.38) “Müşteri: ben bir <i>kilo</i> portakal almak istiyorum.”(s.38)	Ağırlık terimi
Reçete	“Doktor: Hımm... Sana bir <i>reçete</i> yazıyorum: Antibiyotik ve vitamin.(s.40) “Doktor: <i>Reçeteye</i> şurup ve hap yazıyorum.”(s.42)	Tıp/eczacılık terimi
Antibiyotik	“Doktor: Hımm... Sana bir reçete yazıyorum: <i>Antibiyotik</i> ve vitamin.(s.40)	Tıp/eczacılık terimi
İlaç	“Doktor: Bu <i>ilaçları</i> bir eczaneden al ve düzenli kullan.”(s.40) “Doktor: <i>İlaçları</i> düzgün kullanın.”(s.42)	Tıp/eczacılık terimi
Ateş düşürücü	“ <i>Ateş düşürücü</i> şurup alın ve sebze, meyve yiyin.”(s.41)	Tıp/eczacılık terimi
Yara bandı	“ <i>Yara bandı</i> yapıştırın.”(s.41)	Tıp/eczacılık terimi
Ağrı kesici	“ <i>Ağrı kesici</i> alın.”(s.41)	Tıp/eczacılık terimi
Pastil	“Boğazımız için <i>pastil</i> alın.”(s.41)	Tıp/eczacılık terimi
Şurup	“Doktor: <i>Reçeteye</i> şurup ve hap yazıyorum.”(s.42)	Tıp/eczacılık terimi
Hap	“Doktor: <i>Reçeteye</i> şurup ve hap yazıyorum.”(s.42)	Tıp/eczacılık terimi
Çürük	“Doktor: Dişinizde <i>çürük</i> var.”(s.42)	Tıp/hastalık terimi
Röntgen	“Ben akciğer <i>röntgeni</i> çekirtmek istiyorum.”(s.51)	Tıp terimi
Radyasyon	“Elbette ama burada <i>radyasyon</i> var, çocuklar giremez.”(s.51)	Tıp terimi
Muayenehane	“Murat: Onun <i>muayenehanesi</i> Emek'te.”(s.54)	Tıbbi kurum terimi
Masaüstü	“Görevli: <i>Masaüstüne</i> kaydet.”(s.63)	Bilgisayar terimi

Harici bellek	“Görevli: Şimdi resme bir isim ver ve <i>harici belleğe</i> kaydet.”(s.63)	Bilgisayar terimi
Ödev	“Bora: <i>Ödevim</i> için araştırma yapmak istiyorum.”(s.63)	Eğitim terimi
Metre/kilometre/km	“Kantin 45-50 <i>metre</i> sonra sol tarafta.”(s.78) “200 <i>metre</i> dümdüz yürüyorum ve ilk sağdan dönüyorum.”(s.79) “Danışma Görevlisi: Hayır, uzak değil. Yaklaşık 200 <i>metre</i> .”(s.86) “Danışma Görevlisi: 10 <i>metre</i> sonra bir büfe var.”(s.86)	Mesafe/uzunluk terimi
Köy	“Ben Samsun’un küçük bir <i>köyünde</i> yaşıyorum.”(s.87)	Coğrafya/yerleşim biçimi terimi
Kasaba	“Öce minibüsle <i>kasabaya</i> , oradan da otobüsle şehre gidiyorum.”(s.87)	Coğrafya/yerleşim biçimi terimi
Namaz	“Erkekler bayram <i>namazına</i> giderler.”(s.102)	Dini terim

Tablo 57 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1 (Temel Düzey) ders kitabında toplam 28 terimin olduğu görülmektedir. Bunların; 13’ü sağlık, 5’i sosyal bilimler, 3’ü ekonomi, 2’si fen bilimleri, 2’si bilgisayar, 1’i eğitim, 1’i dini, 1’i sanat terimidir.

Tablo 58.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Lira	“Öğrenciler kampanyada 7.890 <i>lira</i> topladılar.”(s.4) “Bahar: 8 hafta, 350 <i>lira</i> .”(s.45) “Satıcı: 300 <i>lira</i> .”(s.54)	Türkiye para birimi terimi
Tedavi	“Yaralılar, Bolu Devlet Hastanesinde <i>tedavi</i> görüyor.”(s.4)	Tıp terimi
Deprem	“Van’da meydana gelen 7.2’lik <i>depremin</i> ardında, Türkiye bölge için el ele verdi.”(s.4)	Coğrafya terimi
Yazar	“ <i>Yazar</i> , bu kitabında da usta dili ve geniş hayal gücüyle okuru, farklı dünyalarda yeni bir yolculuğa çıkaracak.”(s.8)	Edebiyat terimi
Roman	“Eda: Bende yeni bir <i>roman</i> almak istiyorum.”(s.9)	Yazın terimi
Şiir	“Olga: Ben <i>şiiir</i> kitaplarını severim.”(s.9)	Yazın terimi
Döviz	“ <i>Döviz</i> büroları bütün gün açıktır.”(s.11)	Ekonomi terimi
Dolar	“Müge, <i>dolar</i> satmak istiyor.”(s.11)	ABD para birimi terimi
İndirim	“Mağaza Görevlisi: Bugünlerde yazlık kıyafetlerde de <i>indirim</i> var.”(s.14) “Mağaza Görevlisi: Mesela şu ürünlerde %50 <i>indirim</i> var.”(s.14)	Ticaret terimi
Maç	“Voleybolcu kızlarımız, bu <i>maç</i> lardan sonra hem gönlümüzün hem Filenin Sultanları oldular.”(s.16) “Sunucu: Öncelikle dünkü <i>maç</i> taki performansın için seni tebrik ediyorum.”(s.17) “Arda: Güzel bir <i>maç</i> oldu.”(s.17) “Sunucu: <i>Maç</i> için ne söylemek istersin?”(s.17) “Güntekin Onay: Öncelikle dünkü 2-1’lik yenilgi ve <i>maç</i> için neler söylemek istersin?”(s.18) “Mehmet Topal: Bizim için zor bir <i>maç</i> oldu.”(s.18)	Spor terimi
Burs	“İki ay önce dil <i>bursu</i> kazandım ve buraya geldim.”(s.22) “Hakan Bey: Özel bir üniversitede ekonomi alanında <i>burslu</i> yüksek lisans yaptım.”(s.85)	Eğitim terimi
Lise	“ <i>Lise</i> son sınıf öğrencisiyim.”(s.25)	Eğitim kurumu terimi
Üniversite	Gelecek yıl Türkçe öğrenmek ve <i>üniversiteye</i> başlamak için Türkiye’ye geleceğim.”(s.25) “Bugün Kemal’in <i>üniversitede</i> ilk günü.”(s.84)	Eğitim kurumu terimi
Mesai	“ <i>Mesai</i> m sabah sekiz buçukta başlıyor akşam beş buçukta bitiyor.”(s.30)	Hukuk terimi
Resim	“Bu <i>resimleri</i> nasıl yapıyorsunuz?”(s.34)	Güzel sanatlar terimi
Boya	“Erol Amca daha sonra elindeki tel çubukla <i>boyaya</i> bir çiçek şekli verdi.”(s.34)	Güzel sanatlar terimi
Ebru	“–Hayır, bilmiyorum, Nedir? – <i>Ebru</i> .”(s.34)	Güzel sanatlar terimi
Fuar	“İki gün önce kentte ‘Küçük Bilim İnsanları’ adıyla bir <i>fuar</i> açıldı.”(s.40)	Ticaret terimi
Okul	“Bugün de Can’ın <i>okuluna</i> bir tanıtım ekibi gönderdiler.”(s.40)	Eğitim kurumu terimi
Taksit	“Bahar: <i>Taksit</i> imkanı da var.”(s.45) “Satıcı: Elbette, kredi kartına iki <i>taksit</i> yapabilirim.”(s.54)	Ticaret terimi
Nakliye	“Bizim <i>nakliye</i> için aracımız var.”(s.54)	İktisat terimi
Tipi	“Bu yüzden yol Bolu civarında yyoğun kar yağışı ve <i>tipi</i> nedeniyle kapalıdır.”(s.58)	Coğrafya/yağış terimi
Sekme	“Daha sonra yeni bir <i>sekmeden</i> ilgili e-posta sitesine gir.”(s.66)	İnternet terimi
Fakülte	“Ahmet: <i>Fakülte</i> deki öğrenci kulüplerinden haberin var mı?”(s.67) “Ali: Öne <i>fakültenin</i> öğrenci işlerine gideceksin.”(s.84)	Eğitim kurumu terimi

Köy	“Çünkü <i>köy</i> , şehir gibi sıkıcı değil.”(s.69)	Coğrafya/yerleşim terimi
Bütçe	“ <i>Bütçesine</i> uygun bir model buldu ama onu nasıl kullanacağını bilmiyor.”(s.70)	Mali terim
Kalori	Görevli: Bakın soldaki ekran harcadığımız <i>kaloriyi</i> gösteriyor.”(s.70)	Kimya terimi
Metre/kilometre/km	“Görevli: Zaman göstergesinin altında <i>km</i> göstergesi var.”(s.70)	Mesafe/uzunluk terimi
Tansiyon	“Alet, <i>tansiyonunu</i> ölçünce sinyal veriyor.”(s.72)	Tıp/hastalık terimi
Çarpım tablosu	“Mehmet Bey: Pisagor <i>çarpım tablosunu</i> da bulmuş.”(s.77)	Matematik terimi
Sınav	“Mehmet Bey: Öğrenciler <i>sınavda</i> en çok kaç almaktan korkar?”(s.77)	Eğitim terimi
Sıfır	“Mehmet Bey: Peki ‘ <i>sıfır</i> ’ rakamını ilk kez kim kullandı?”(s.77) “Yiğit: <i>Sıfırı</i> ilk kez Harezmi kullandı.”(s.77)	Matematik terimi
Matematik	“Yiğit: O sadece <i>matematik</i> alim değil, aynı zamanda <i>coğrafya</i> ve <i>astronomi</i> alimidir.”(s.77)	Fen bilimleri terimi
Coğrafya	“Yiğit: O sadece <i>matematik</i> alim değil, aynı zamanda <i>coğrafya</i> ve <i>astronomi</i> alimidir.”(s.77)	Sosyal bilimler terimi
Muayenehane	“Muayenehanem var.”(s.78)	Tıbbi kurum terimi
Muayene	“Hastalarımı orada muayene ediyorum.”(s.78)	Tıp terimi
Ameliyat	“Beş yıl önce çok önemli bir beyin ameliyatı gerçekleştirdim.”(s.78)	Tıp terimi
Cerrah	“O günden beri ünlü bir beyin cerrahıyım.”(s.78)	Tıp terimi
Grip	“Görevli: İhlamur, böbrekleri temizler, <i>grip</i> ve soğuk algınlığına iyi gelir.”(s.81)	Tıp/hastalık terimi
Soğuk algınlığı	“Görevli: İhlamur, böbrekleri temizler, <i>grip</i> ve <i>soğuk algınlığına</i> iyi gelir.”(s.81)	Tıp/hastalık terimi
Ders	“Kemal: Peki, <i>derslerimi</i> seçtikten sonra ne yapacağım?”(s.84) “Ali: Danışmanın <i>derslerini</i> onaylayacak ve böylece kaydını tamamlayacaksın.”(s.84)	Eğitim terimi
Doktora	“Hakan Bey: Önümüzdeki dönem <i>doktoraya</i> devam edeceğim.”(s.85)	Eğitim terimi
Seminer	“Bunların yanında yurt içi ve yurt dışında çeşitli meslek <i>seminerlerine</i> katıldım.”(85)	Eğitim terimi
Kuşbakışı	“Bütün bu evleri <i>kuşbakışı</i> görmek için Hıdırlık Tepesine gidebilirsiniz.”(s.89)	Coğrafya terimi

Tablo 58’de görüleceği üzere Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A2 (Temel Düzey) ders kitabında toplamda 44 terim anlamlı sözcük kullanılmıştır. Bunların; 9’u eğitim, 8’i sağlık, 8’i ekonomi, 5’i fen bilimleri, 5’i sosyal bilimler, 3’ü sanat, 3’ü edebiyat, 1’i spor, 1’i hukuk, 1’i bilgisayar terimidir.

Tablo 59.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Oyuncu	“Ben gelecekte tiyatro <i>oyuncusu</i> olmay planlıyorum.”(s.5)	Güzel sanatlar terimi
Tiyatro	“Ben gelecekte <i>tiyatro</i> oyuncusu olmay planlıyorum.”(s.5) “Çocukluğumdan beri <i>tiyatroya</i> karşı büyük bir ilgi duymama rağmen 2006’da ailemin isteği üzerine Dresden Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümüne başladım.”(s.72)	Güzel sanatlar terimi
Yazar	“İlk insanlar aynı zamanda ilk <i>yazarlar</i> dır.”(s.12)	Edebiyat terimi
Papirüs	“Sonra <i>paperüsler</i> bulundu ve bilgiler rulolar halindeki <i>paperüslere</i> yazıldı.”(s.12)	Tarih terimi
Minyatür	“ <i>Minyatürler</i> hem kitabı süsledi hem de konuyu tamamladı.”(s.12)	Güzel sanatlar terimi
Roman	“Elif Şafak: O zaman <i>romanı</i> sizin için imzalayayım.”(s.14) “Bunun için saatlerce öykü, <i>roman</i> , gazete ve dergi okudum.”(s.68) “Okur tarafından çok sevilen bu <i>roman</i> aynı isimle 1966’da beyaz perdeye aktarılmıştır.(s.90) “ <i>Roman</i> şu sözlerle biter: ‘Eğer dünya, kitap okumayanlarla, öğrenmeyenlerle, bilgisizlerle dolmaya başlarsa, kitapları yakmak zorunda kalmazsınız.’”(s.90)	Yazın terimi
Albenizim	“Afrika’nın bazı ülkelerinde ise ‘ <i>albenizm</i> ’ hastalığı yüzünden beyaz saçlı ve beyaz tenli doğan çocukların büyücü olduğuna inanılır ve bu çocuklar toplum tarafından pek sevilmez.”(s.14)	Tıp/hastalık terimi
Hikaye	“Işık: Elbette. Sana bunu, bir <i>hikaye</i> anlatrak açıklayayım.”(s.24)	Yazın terimi
Öğrenci	“ <i>Öğrenciler</i> hazırladıkları bilimsel projelerle kendi yeteneklerini keşfediyor.”(s.26) “ <i>Öğrencilerin</i> bilime, teknolojiye ve yeniliklere olan ilgisi herkese geleceğe dair umut verdi.”(s.26)	Eğitim terimi
Okul	“Edebiyat Öğretmeni: <i>Okulumuz</i> büyük ve zengin bir kütphaneye kavuşur.”(s.27)	Eğitim kurumu terimi
Cerrahi	“Mikrosinir <i>cerrahisinin</i> kurucusudur.”(s.28)	Tıp terimi
By-pass	“1967 yılında, ilk beyin <i>by-pass</i> ameliyatını gerçekleştirdi.”(s.28)	Tıp terimi
Ameliyat	“1967 yılında, ilk beyin <i>by-pass</i> ameliyatını gerçekleştirdi.”(s.28)	Tıp terimi
Epilepsi	“ <i>Epilepsi</i> ve beyin tümörünü kendi bulduğu yöntemlerle tedavi etti.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Tümör	“Epilepsi ve beyin <i>tümörünü</i> kendi bulduğu yöntemlerle tedavi etti.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Tedavi	“Epilepsi ve beyin tümörünü kendi bulduğu yöntemlerle <i>tedavi</i> etti.”(s.28)	Tıp terimi
Kanun	“1975 yılında kendisi için özel bir <i>kanun</i> çıktı ve ilk defa ‘Türkiye Cumhuriyeti Profesörlüğü’ unvanı Oktay Sinanoğlu’na verildi.”(s.28)	Hukuk terimi
Kimya	“ <i>Kimya</i> ve biyoloji alanında çalışmaları bulunmaktadır.”(s.28)	Fen bilimleri terimi
Biyoloji	“ <i>Kimya</i> ve <i>biyoloji</i> alanında çalışmaları bulunmaktadır.”(s.28)	Fen bilimleri terimi
Üçgen	“Kilimlerde en çok karşılaştığımız figürler ağaç, çiçek, meyve gibi bitki; kuş, yılan, akrep, kurt gibi hayvan; <i>üçgen</i> , kere, elip, dikdörtgen gibi geometri figürleridir ve bunların her biri farklı anlamlara sahiptir.”(s.30) “Merve: Peki, şu mor taşlı ve <i>üçgen</i> biçimindeki kolye nedir?”(s.32) “Merve: O zaman, ben bir tane yuvarlak turuncu akik kolye, bir tane de <i>üçgen</i> ametist taşlı kolye rica ediyorum.”(s.32)	Geometri terimi

Kare	“Kilimlerde en çok karşılaştığımız figürler ağaç, çiçek, meyve gibi bitki; kuş, yılan, akrep, kurt gibi hayvan; üçgen, <i>kare</i> , elips, dikdörtgen gibi geometri figürleridir ve bunların her biri farklı anlamlara sahiptir.”(s.30) “Merve: Peki, bu kolyenin <i>kare</i> değil de üçgen olmasının özel bir nedeni var mı?”(s.32)	Geometri terimi
Elips	“Kilimlerde en çok karşılaştığımız figürler ağaç, çiçek, meyve gibi bitki; kuş, yılan, akrep, kurt gibi hayvan; üçgen, <i>kare</i> , <i>elips</i> , dikdörtgen gibi geometri figürleridir ve bunların her biri farklı anlamlara sahiptir.”(s.30)	Geometri terimi
Dikdörtgen	“Kilimlerde en çok karşılaştığımız figürler ağaç, çiçek, meyve gibi bitki; kuş, yılan, akrep, kurt gibi hayvan; üçgen, <i>kare</i> , elips, <i>dikdörtgen</i> gibi geometri figürleridir ve bunların her biri farklı anlamlara sahiptir.”(s.30)	Geometri terimi
Geometri	“Kilimlerde en çok karşılaştığımız figürler ağaç, çiçek, meyve gibi bitki; kuş, yılan, akrep, kurt gibi hayvan; üçgen, <i>kare</i> , elips, dikdörtgen gibi <i>geometri</i> figürleridir ve bunların her biri farklı anlamlara sahiptir.”(s.30)	Fen bilimleri terimi
Daire	“Tezgahtar: Bu kolyenin <i>daire</i> şeklinde tasarlanmasının amacı insanların keskin köşelerini yumuşatmaktır.”(s.32)	Geometri terimi
Migren	“Tezgahtar: Stres, <i>migren</i> ve göz ağrıları için bire birdir.”(s.32)	Tıp/hastalık terimi
Ebru	“Fakültemizin en güzel ‘ <i>ebru</i> sanatı’ örneklerini sergiliyoruz.”(s.33)	Güzel sanatlar terimi
Lira	“Hocalarımıza 20 <i>lira</i> , öğrenci arkadaşlarımıza 10 <i>lira</i> .”(s.33) “Koray: Elimde maaşımın %20 si kalıyor, o da hemen hemen 500 <i>lira</i> ediyor.”(s.36) “Sinem: Elimde 1500 <i>lira</i> civarında para kalıyor.”(s.36) “Sinem: Sonra bu paranın 500 <i>lirasını</i> mutfak masraflarına ayırıyorum.”(s.36) “Beni 180 <i>lira</i> zarara uğrattılar.”(s.38) “Güven: Otuz beş bin <i>lira</i> , isterseniz arabayı bir görün.”(s.69)	Türkiye para birimi terimi
Gayrimenkul	“ <i>Gayrimenkul</i> piyasası durgun...”(s.34)	Emlak terimi
Dolar	“ <i>Dolar</i> ve <i>Avro</i> çekişmesi ise sürmekte...”(s.34)	ABD para birimi terimi
Avro	“ <i>Dolar</i> ve <i>Avro</i> çekişmesi ise sürmekte...”(s.34)	AB para birimi terimi
Faiz	“Bu belirsizlikler nedeniyle <i>faizler</i> , <i>kurlar</i> , ve hisse senetleri gün içerisinde önemli ölçüde değişiyor.”(s.34)	İktisat terimi
Kur	“bu belirsizlikler nedeniyle <i>faizler</i> , <i>kurlar</i> , ve hisse senetleri gün içerisinde önemli ölçüde değişiyor.”(s.34)	İktisat terimi
Hisse senedi	“bu belirsizlikler nedeniyle <i>faizler</i> , <i>kurlar</i> , ve <i>hisse senetleri</i> gün içerisinde önemli ölçüde değişiyor.”(s.34)	Yatırım terimi
Konferans	“ ‘Para Politikaları’ konulu <i>konferansta</i> konuşan ekonomist Tarık Özdemir, 2012 yılı için bireysel yatırımcıya şu tavsiyelerde bulundu:’ 2012’nin ilk aylarında enflasyon yüksek düzeyde kalacak ama sonraki dönemde düşüşe geçecek diye tahmin ediyoruz.”(s.34)	Eğitim terimi
Enflasyon	“ ‘Para Politikaları’ konulu konferansta konuşan ekonomist Tarık Özdemir, 2012 yılı için bireysel yatırımcıya şu tavsiyelerde bulundu:’ 2012’nin ilk aylarında <i>enflasyon</i> yüksek düzeyde kalacak ama sonraki dönemde düşüşe geçecek diye tahmin ediyoruz.”(s.34)	İktisat terimi
İndirim	“Hülya: <i>İndirimleri</i> ve fırsatları iyi değerlendiriyorum.”(s.36)	Ticaret terimi
Bütçe	“Hülya: Tutumlu davranarak hem sağlıklı besleniyor, hem giyim ihtiyaçlarımı karşılıyor, hem de sosyal hayatım için gereken <i>bütçeyi</i> sağlayabiliyorum.”(s.36)	Mali terim
Promosyon	“Süpermarketlerdeki <i>promosyonlu</i> ürünleri sepetinize atmadan önce iki kere düşünün ve sadece ihtiyacınız kadarını alın.”(s.37)	Ticaret terimi

Yüksek lisans	<p>“Bu sebeple <i>yüksek lisans</i> yapmaya karar verdi.”(s.42)</p> <p>“Tarık: <i>Yüksek lisans</i> için hangi üniversiteye başvuracaksın?”(s.43)</p> <p>“Kabul ederseniz <i>yüksek lisansımı</i> okulunuzda yapmak istiyorum.”(s.72)</p> <p>“İlker: Biliyor musun, Kanada’da <i>yüksek lisans</i> için başvurduğum üniversiteden kabul cevabı geldi.”(s.73)</p>	Eğitim terimi
Üniversite	<p>“Ama bu <i>üniversite</i> hem ücretsizdi hem de yurt dışı eğitim imkanına sahipti.”(s.42)</p>	Eğitim kurumu terimi
Metre/kilometre/km	<p>“Bu şehre gitmek için 3.600 <i>metre</i> yükseklikten 70 <i>kilometrelik</i> yolu geçmeniz gerekiyor.”(s.50)</p> <p>“Derya: Beşinci yılın sonuna doğru ağaç yeşermeye başlıyor ve ağacın boyu altı haftada 27 <i>metreye</i> ulaşıyor.”(s.87)</p>	Mesafe/uzunluk terimi
Kilo/kilogram/kg	<p>“Görevli: Ooo... Valizinizin biri 20 <i>kg</i>’ın üstünde.”(s.66)</p> <p>“Görevli: Sadece 2 <i>kg</i> fazla var.”(s.66)</p>	Ağırlık terimi
İlkokul	<p>“<i>İlkokula</i> Antalya’da başladı.”(s.67)</p>	Eğitim kurumu terimi
Lise	<p>“Bu nedenden dolayı <i>lise</i> öğreniminden Van’da mezun olabildi.”(s.67)</p>	Eğitim kurumu terimi
Sınav	<p>“Geçen yıl girdiği üniversite <i>sınavım</i> kazandı.”(s.67)</p> <p>“Ancak içimdeki tiyatro aşkı sebebiyle okulu bıraktım ve konservatuvar <i>sınavlarına</i> girdim.”(s.72)</p> <p>“Derya: Emin ol, bu yılki kötü geçse de gelecek yılki <i>sınavın</i> için iyi bir temel oluşturdu.”(s.87)</p>	Eğitim terimi
Günlük	<p>“Çocukluğumdan beri mutlaka her gün kitap okur ve <i>günlük</i> tutarım.”(s.68)</p>	Yazın terimi
Öykü	<p>“Bunun için saatlerce öykü, roman, gazete ve dergi okudum.”(s.68)</p>	Yazın terimi
Skeç	<p>“Ayrıca hala bir televizyon programı için <i>skeç</i> yazarlığı yapmaktayım.”(s.72)</p>	Gösterim sanatları terimi
Konservatuvar	<p>“Ancak içimdeki tiyatro aşkı sebebiyle okulu bıraktım ve <i>konservatuvar sınavlarına</i> girdim.”(s.72)</p>	Eğitim terimi
Masal	<p>“İçinde birbirinden farklı <i>masallar</i> var.”(s.79)</p> <p>“Tuğba: Şehriyar ile evlenir ve ona her gece bir <i>masal</i> anlatır.”(s.79)</p> <p>“Tuğba:Ama <i>masalı</i> hep en ilginç yerinde keserek sultanı merak içinde bırakır.”(s.79)</p> <p>“A: Çocukken hiç <i>masal</i> dinlen mi?”(s.83)</p> <p>“B: <i>Masalları</i> çok severim ve çocukken dinlediğim masalları hala hatırlıyorum.”(s.83)</p>	Yazın terimi

Tablo 59 değerlendirildiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında toplamda 51 terimin olduğu görülmektedir. Bu 51 terimin; 11’i ekonomi, 9’u eğitim, 8’i sağlık, 8’i fen bilimleri, 6’sı edebiyat, 5’i sanat, 2’si fen bilimleri, 1’i hukuk, 1’i sosyal bilimler terimidir.

Tablo 60.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Resim	“Güzel sanatlar; edebiyat, <i>resim</i> , müzik, heykel, mimari, tiyatro, dans gibi insanlarda estetik yönden çöşku ve haz uyandıran sanatlara verilen isimdir.”(s.6)	Güzel sanatlar terimi
Heykel	“Güzel sanatlar; edebiyat, resim, müzik, <i>heykel</i> , mimari, tiyatro, dans gibi insanlarda estetik yönden çöşku ve haz uyandıran sanatlara verilen isimdir.”(s.6)	Güzel sanatlar terimi
Tiyatro	“Güzel sanatlar; edebiyat, resim, müzik, heykel, mimari, <i>tiyatro</i> , dans gibi insanlarda estetik yönden çöşku ve haz uyandıran sanatlara verilen isimdir.”(s.6)	Güzel sanatlar terimi
Fonetik	“Bu malzemeler <i>fonetik</i> ve plastik olarak ikiye ayrılır: Sesle yapılan sanatlara <i>fonetik</i> sanatlar, görüntüyle yapılan sanatlara ise plastik sanatlar denir.”(s.6)	Güzel sanatlar terimi
Ritm	“Dans: Müziğe uygun yapılan <i>ritmik</i> hareketlerdir.”(s.6)	Müzik terimi
Melodi	Müzik: Sesleri <i>melodili</i> söylemektir.”(s.6)	Müzik terimi
Mesnevi	“Örneğin Süleymaniye, Selimiye gibi muhteşem camileri inşa eden Mimar Sinan; 16.yüyl Klasik Türk şiirinin en büyük ustalarından, Leyla ile Mecnun <i>mesnevisinin</i> şairi Fuzuli;17. Yüylda Segah Bayran Tekbiri’ni besteleyen büyük bestekar Itri...”(s.6)	Yazın terimi
Şair	“Örneğin Süleymaniye, Selimiye gibi muhteşem camileri inşa eden Mimar Sinan; 16.yüyl Klasik Türk şiirinin en büyük ustalarından, Leyla ile Mecnun mesnevisinin <i>şairi</i> Fuzuli;17. Yüylda Segah Bayran Tekbiri’ni besteleyen büyük bestekar Itri...”(s.6)	Edebiyat terimi
Nüfus	“Dünya <i>nüfusu</i> her geçen gün artmaktadır.”(s.10)	Coğrafya terimi
GDO	“Bir canlıdaki genetik özelliklerin kopyalanarak bu özellikleri taşımayan başka bir canlıya aktarılması sonucunda üretilen yeni canlıya ‘ <i>Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO)</i> ’ denmektedir.”(s.10)	İlaç/eczacılık terimi
Virüs	“Günümüzde mısır ve pamuğun zararlılara, soya ve kanolanın böcek ilaçlarına, papatya (bir çeşit kavun) ve kabağın da <i>virüslere</i> karşı dirençli olmasında GDO tekniği kullanılmaktadır.”(s.10)	Kimya terimi
Alerji	“Bu ürünlerin zararlı olduğunu savunanlar GDO’lu ürünlerin <i>alerji</i> başta olmak üzere antibiyotiklere karşı dayanıklılık oluşturduğunu, organ yetmezliği ve kanser gibi hastalıklara neden olduğunu belirtiyorlar.”(s.10)	Tıp/hastalık terimi
Antibiyotik	“Bu ürünlerin zararlı olduğunu savunanlar GDO’lu ürünlerin <i>alerji</i> başta olmak üzere <i>antibiyotiklere</i> karşı dayanıklılık oluşturduğunu, organ yetmezliği ve kanser gibi hastalıklara neden olduğunu belirtiyorlar.”(s.10)	Tıp/eczacılık terimi
Organ yetmezliği	“Bu ürünlerin zararlı olduğunu savunanlar GDO’lu ürünlerin <i>alerji</i> başta olmak üzere antibiyotiklere karşı dayanıklılık oluşturduğunu, <i>organ yetmezliği</i> ve kanser gibi hastalıklara neden olduğunu belirtiyorlar.”(s.10)	Tıp/hastalık terimi
Kanser	“Bu ürünlerin zararlı olduğunu savunanlar GDO’lu ürünlerin <i>alerji</i> başta olmak üzere antibiyotiklere karşı dayanıklılık oluşturduğunu, organ yetmezliği ve <i>kanser</i> gibi hastalıklara neden olduğunu belirtiyorlar.”(s.10)	Tıp/hastalık terimi
Deney	“Farelerde yapılan <i>deneylerden</i> yola çıkarak ortaya atılan bu iddialar ise hazır gıda maddelerinin zararlı olduğunu gösteriyor.”(s.10) “Bir ülkede yıllarca bilisel <i>deneylerde</i> kullanıldıktan sonra emekliye ayrılan şempanzeler için 29 milyon dolar harcanarak bir huzurevi kurulmuş.”(s.64)	Kimya terimi
Tez	“Senin sorunu bugün <i>tez</i> hocama soracağım.”(s.11)	Eğitim terimi
Karbon -12	“Her canlıda karbon bulunur ve bunun neredeyse tamamı	Kimya terimi

	<i>karbon-12</i> 'dir."(s.14)	
Atom	"Böylece yaklaşık 5.500 yıl sonra bu <i>atomların</i> yarısı karbon-12 <i>atomlarına</i> dönüşür."(s.14)	Kimya terimi
Radyoaktif	" <i>Radyoaktif</i> karbonunun karbon-12' ye oranı ölçülerek, canlının ne kadar zaman önce öldüğü saptanabilmektedir."(s.14)	Kimya terimi
Karbon-14	"Belli bir oranda da radyoaktif içeren ve ağır <i>karbon-14</i> vardır."(s.14)	Kimya terimi
Element	"Kilde radyoaktif atomlar içeren <i>elementler</i> vardır."(s.14)	Kimya terimi
Höyük	"Bu tür tepelere Türkçede ' <i>höyük</i> ' denmektedir."(s.14)	Coğrafya terimi
Lav	"Bu kazılar, M.S 79'da patlayan Vezüv Yanardağı'nın püskürttüğü <i>lavların</i> ve küllerin altında kalan eski Pompei ve Herkulaneum kentlerinde yapıldı."(s.14)	Coğrafya terimi
Uydu	"Bu tarihte Sovyetler Birliği, dünyanın ilk yapay uydusu olan Sputnik'i uzaya fırlattı."(s.18)	Gökbilim terimi
Öğretmen	"Karahana: Okullardaki rehber <i>öğretmenlerinden</i> bu konuda yardım alabilirler."(s.20) "Bu dönemde görev alacak <i>öğretmenler</i> donanımlı olmalırlar."(s.21)	Eğitim terimi
Öğrenci	"Sunucu: <i>Öğrenciler</i> kendilerini çok iyi tanırsalar bile yaşam şartları gereği ilgi ve yeteneklerine göre değil de ailenin isteği toplumda saygınlığı olan veya maddi yönden daha iyi kazançlar elde edebilecekleri mesleklerle yöneliyorlar."(s.20)	Eğitim terimi
Okul	"Karahana: <i>Okullardaki</i> rehber öğretmenlerinden bu konuda yardım alabilirler."(s.20)	Eğitim kurumu terimi
Ortaokul	" <i>Ortaokul</i> ve lisede dersleri iyi olan öğrenciler, çevreleri tarafından hemen tıp, mühendislik fakültesi gibi popüler alanlara yönlendiriliyor."(s.20)	Eğitim kurumu terimi
Lise	"Ortaokul ve <i>lisede</i> dersleri iyi olan öğrenciler, çevreleri tarafından hemen tıp, mühendislik fakültesi gibi popüler alanlara yönlendiriliyor."(s.20) "Daha sonra <i>lise</i> öğrenimine Fransa'da devam eder."(s.20)	Eğitim kurumu terimi
Üniversite	"Üniversiteyi kazanamamıştım."(s.21)	Eğitim kurumu terimi
Sınav	"Üniversite sınav sonuçları açıklandı."(s.21) "Yüksek öğrenim için girdiği <i>sınavı</i> kazanarak tekrar Fransa'ya gider."(s.68)	Eğitim terimi
İlkokul	"Çocuğun üç yaşından başlayarak <i>ilköğretime</i> gelinceye kadar olan zaman içinde bakımı, korunması ve her yönden gelişiminin sağlanması çok önemlidir."(s.21) "Babası memur olduğu için <i>ilkokulu</i> beş farklı şehirde okur."(s.68)	Eğitim kurumu terimi
Panel	"Panal Başkanı: Sizler de panelin sonunda, merak ettiklerinizi konuşmacılarımıza sorabilirsiniz."(s.24)	Eğitim terimi
Avukat	"Nermin Tekin: <i>Avukat</i> olabilmek için hukuk fakültesinde dört yıl süren eğitimin ardından bir yıllık avukatlık stajı yapmak gerekir."(s.24)	Hukuk terimi
Hakim	"Bugün modern anlamda avukat, adaletin gerçekleşmesi için <i>hakimlere</i> yardımcı olan kişidir."(s.24)	Hukuk terimi
Mahkeme	"Bu yardım, kişi veya kurumlar arasında ortaya çıkan problemlerin <i>mahkemelerde</i> , yasalara uygun olarak kısa sürede ve güven içinde giderilmesi esasına dayanır."(s.24)	Hukuk terimi
Yasa	"Bu yardım, kişi veya kurumlar arasında ortaya çıkan problemlerin mahkemelerde, <i>yasalara</i> uygun olarak kısa sürede ve güven içinde giderilmesi esasına dayanır."(s.24)	Hukuk terimi
Dava	"Ayrıca yürüttükleri <i>davalarda</i> branşlaşma söz konusu olabilir (ceza, miras, aile, icra, iflas vb.)."(s.24)	Hukuk terimi
Baro	"Staj sonunda <i>baro</i> yönetim kurulunca yapılan sınavda başarılı olanlara avukatlık belgesi verilir."(s.24)	Hukuk terimi
Hücre	"Bu bağlamda biyolog, canlı <i>hücre</i> içindekileri (DNA, protein vb.), hücre yapısının işlevini ve <i>hücreler</i> arasındaki etkileşimi inceler."(s.24)	Biyoloji terimi
İlaç	"Cerrahi müdahale, tıbbın <i>ilaçla</i> veya tedavi yöntemleriyle	Tıp/eczacılık terimi

	iyileştiremediği hastalıkların, yaralanmaların, yapı bozukluklarının ameliyatla onarılması veya hastalıklı organın kesilip çıkarılmasıdır.”(s.25)	
Tedavi	“Cerrahi müdahale, tıbbın ilaçla veya <i>tedavi</i> yöntemleriyle iyileştiremediği hastalıkların, yaralanmaların, yapı bozukluklarının ameliyatla onarılması veya hastalıklı organın kesilip çıkarılmasıdır.”(s.25)	Tıp terimi
Ameliyat	“Cerrahi müdahale, tıbbın ilaçla veya tedavi yöntemleriyle iyileştiremediği hastalıkların, yaralanmaların, yapı bozukluklarının <i>ameliyatla</i> onarılması veya hastalıklı organın kesilip çıkarılmasıdır.”(s.25)	Tıp terimi
Guatr	“ <i>Guatr</i> (tiroid bezi), bağırsak, mide, safra kesesi, apandist, karaciğer vb. organlarla ilgili ameliyatlar genel cerrahinin kapsamına girer.”(s.25)	Tıp/hastalık terimi
Anestezi	“Ameliyatlar steril ortamlarda, genel <i>anestezi</i> (narkoz) veya lokal (bölgesel) <i>anestezi</i> altında yapılır.”(s.25)	Tıp/eczacılık terimi
Cerrah	“Ameliyattan önce <i>cerrah</i> , hastayı ve onun yakınlarını bilgilendirir ve onlardan onay alır.”(s.25)	Tıp terimi
Diploma	“Yapılan stajlar, alınan sertifikalar, <i>diplomalar</i> ve sahip olunan diğer özellikler düzenli bir şekilde belirtilmelidir.”(s.28)	Eğitim terimi
Kompozisyon	“Öz geçmişte kullandığımız dil ve ifade, <i>kompozisyon</i> yazar gibi değil, mesleki ve akademik seviyenize uygun olmalıdır.”(s.29)	Yazın terimi
Lisans	“Bütün bunlardan sonra sıra eğitim bilgilerinizde (<i>lisans</i> derecesi, üniversiteye giriş ve mezuniyet tarihleri, yüksek lisans ve doktora diplomaları, alınan sertifikalar vb.)”(s.29)	Eğitim terimi
Yüksek lisans	“Bütün bunlardan sonra sıra eğitim bilgilerinizde (lisans derecesi, üniversiteye giriş ve mezuniyet tarihleri, <i>yüksek lisans</i> ve doktora diplomaları, alınan sertifikalar vb.)”(s.29)	Eğitim terimi
Doktora	“Bütün bunlardan sonra sıra eğitim bilgilerinizde (lisans derecesi, üniversiteye giriş ve mezuniyet tarihleri, yüksek lisans ve <i>doktora</i> diplomaları, alınan sertifikalar vb.)”(s.29) “Almanya’da aldığı <i>doktora</i> eğitiminin ardından 33 yaşında matematik alanında profesörlüğe yükselir.”(s.68)	Eğitim terimi
Metre/kilometre/km	“Kan kokusunu 3 <i>km</i> uzaktan alan köpek balıkları kokunun geldiği yönü de tayin edebilir.”(s.38) “Köpek balıklarının bazı türleri yaklaşık 500 <i>m</i> derinlikte yaşar.”(s.38) “Avusturyalı sporcu Uzay’dan Dünyaya tam 39 bin <i>metre</i> yükseklikten atladı!”(s.46) “Tokyo’nun en yüksek binalarından biri olan 240 <i>metrelik</i> Roppongi Hills Mori Tower’da bu işlem gerçekleştirilmiş, böylelikle sarsıntı sırasında binanın petrol dolu tamponlar üzerinde kayması sağlanarak yıkılması önlenmiştir.”(s.86) “Büyük Okyanus’ta 30 <i>metreye</i> kadar yükselen dalgalar sahilleri yerle bir etti.”(s.90)	Mesafe/uzunluk terimi
Kanser	“Köpek balığı kıkırdağı başta <i>kanser</i> olmak üzere bazı hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır.”(s.38)	Tıp/hastalık terimi
Tümör	“ <i>Tümörler</i> beslenebilmek için kan damarlarına ihtiyaç duyarlar.”(s.38)	Tıp/hastalık terimi
İltihap	“Eklem yaralanmalarının tedavisinde, <i>iltihap</i> kurutucu olarak bağışıklık sisteminin kuvvetlendirilmesinde, bakteriyel, viral ve mantar enfeksiyonlarına karşı dayanıklılık sağlanmasında ağrı kesici olarak kullanılır.”(s.38)	Tıp/hastalık terimi
Enfeksiyon	“Eklem yaralanmalarının tedavisinde, iltihap kurutucu olarak bağışıklık sisteminin kuvvetlendirilmesinde, bakteriyel, viral ve mantar <i>enfeksiyonlarına</i> karşı dayanıklılık sağlanmasında ağrı kesici olarak kullanılır.”(s.38)	Tıp/hastalık terimi

Sedef	“Ayrıca <i>sedef</i> ve akne tedavisinde de iyileştirici etkisi olduğu bilinmektedir.”(s.38)	Tıp/hastalık terimi
Akne	“Ayrıca <i>sedef</i> ve <i>akne</i> tedavisinde de iyileştirici etkisi olduğu bilinmektedir.”(s.38)	Tıp/hastalık terimi
Ağrı kesici	“Eklem yaralanmalarının tedavisinde, iltihap kurutucu olarak bağışıklık sisteminin kuvvetlendirilmesinde, bakteriyel, viral ve mantar enfeksiyonlarına karşı dayanıklılık sağlanmasında <i>ağrı kesici</i> olarak kullanılır.”(s.38)	Tıp/eczacılık terimi
Dünya	“Avusturyalı sporcu Uzay’dan <i>Dünyaya</i> tam 39 bin metre yükseklikten atladı!”(s.46)	Coğrafya terimi
Helyum	“850 bin metreküplük <i>helyum</i> balonunun taşıdığı bir kapsül.”(s.46)	Kimya terimi
Kilo/kilogram/kg	“Amerika’nın New Mexico eyaletinden 1360 <i>kilogram</i> ağırlığındaki kapsülle gökyüzüne çıkmış.”(s.46)	Ağırlık terimi
Resim	“Fransa’da <i>resim</i> eğitimi aldım.”(s.48)	Güzel sanatlar terimi
Ressam	“ ‘Sanat Durağı’ adlı köşemizde bu hafta <i>ressam</i> Erdem Dağıstan’ı ağırladık.”(s.48)	Güzel sanatlar terimi
Tuval	“Her sanatçı gibi ben de etkilendiğimi aktarıyorum <i>tuval</i> .”(s.48)	Resim sanatı terimi
Ebru	“Bazen cam aüfleyen üstadlar, bazen de suya resim çizen <i>ebru</i> uslataları.”(s.48)	Güzel sanatlar terimi
Deprem	“Aykut: Özellikle <i>deprem</i> , sel, kuraklık, heyelan, çığ gibi felaketlerin insanları göçe zorladığımı biliyorum.”(s.50) “ <i>Depremi</i> sadece kitaplardan okumak, <i>depremin</i> yıkıcı etkilerinden korunmak için ne derece yeterlidir?”(s.86) “ <i>Depremden</i> korunmaya yönelik hazırlık çalışmaları, <i>depremi</i> tehlikeli hale getiren nedenler göz önünde tutularak yapılmalıdır.”(s.86)	Coğrafya terimi
Kuraklık	“Aykut: Özellikle <i>deprem</i> , sel, <i>kuraklık</i> , heyelan, çığ gibi felaketlerin insanları göçe zorladığımı biliyorum.”(s.50)	Coğrafya terimi
Heyelan	“Aykut: Özellikle <i>deprem</i> , sel, kuraklık, <i>heyelan</i> , çığ gibi felaketlerin insanları göçe zorladığımı biliyorum.”(s.50)	Coğrafya terimi
Çığ	“Aykut: Özellikle <i>deprem</i> , sel, kuraklık, heyelan, <i>çığ</i> gibi felaketlerin insanları göçe zorladığımı biliyorum.”(s.50)	Coğrafya terimi
Göç	“Canan: Evet, insanlar doğal afetler yüzünden hala <i>göç</i> ediyorlar.”(s.50) “Canan: Hiç olmazsa <i>göç</i> eden insanların yaşam şartları iyileştirilmeli.”(s.50)	Coğrafya terimi
Yazar	“Bence bu, <i>yazarın</i> başarısıydı..”(s.54) “Bunu başarabilen pek çok <i>yazar</i> vardır mutlaka.”(s.54)	Edebiyat terimi
Roman	“Belki <i>romandaki</i> olayların geçtiği yerlerin çocukluğumu geçirdiğim yerler olması, belki benim de Muzo’yla beraber bir hayatımın olması, belki de bunun sonuna kadar okuduğum ilk kitap olması.”(s.54) “Hasan: İngiltere’de en saygın edebiyat ödülleri birini alan ve son 25 yılın en iyi <i>romanı</i> olarak gösterilen ‘Gece Yarısı Çocukları’ adlı kitabı alanların %96’sı kitabı okumamış.”(s.62) “Cervantes’in kaleme aldığı, <i>roman</i> türünün ilk örneği sayılan ‘Don Kişot’, 17. Yüzyıl İspanya’sını eleştirel bir dille anlatan önemli bir eserdir.”(s.80) “ <i>Romanın</i> sonlarına doğru Sanço Panza, adayı herkesi	Yazın terimi

	şarırtacak derecede iyi yönetmesine rağmen ada valisi olmanın kendisine göre olmadığını anlar.”(s.80)	
Otobiyografi	“Ondan öğrendiğime göre ‘Zakkım Kökü’ <i>otobiyografik</i> bir romanmış.”(s.54)	Edebiyat terimi
Akademisyen	“Böylece Cahit Arf’ın <i>akademisyenlik</i> hayatı başlar.”(s.68)	Eğitim terimi
Karagöz	“Günümüzde <i>Karagöz</i> oyunu özellikle Ramazan aylarındaki çeşitli eğlencelerde oynatılır.”(s.76) “ <i>Karagöz</i> bir gölge oyunudur.”(s.76)	Tiyatro terimi
Gölge oyunu	“ <i>Karagöz</i> bir <i>gölge oyunudur</i> .”(s.76)	Tiyatro terimi
Hayali	“ <i>Karagöz</i> oyuncularına eskiden olduğu gibi, bugün de ‘ <i>hayali</i> ’ denmektedir.”(s.76) “Küçükken radyodan dinlediği <i>Karagöz</i> oyunlarından etkilenerek <i>hayali</i> olmuştur.”(s.76)	Tiyatro terimi
Tasvir	“ <i>Karagöz</i> dünyasına yüzlerce yeni figür kazandırmış, iki binden fazla <i>tasvir</i> yapmıştır.”(s.76)	Tiyatro terimi
Tsunami	“Ülkemizde, depremden hemen sonra, depremle ilgili bilgiler ve <i>tsunami</i> uyarısı yapıp yapılmadığını ulusal televizyon kanalında duyuruluyor.”(s.86)	Yerbilim terimi
Kadavra	“Doktor Kadir: Organ nakli; vücutta görevini yerine getiremeyen bir organın yerine canlı veya <i>kadavradan</i> alınan yeni, sağlam bir organın cerrahi yöntemlerle nakledilmesi işlemidir.”(s.97)	Tıp terimi

Tablo 60’da görüldüğü gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2 (Orta Düzey) ders kitabında toplamda 81 terim yer almaktadır. Bu 81 terimin; 19’u sağlık, 15’i eğitim, 12’si sanat, 10’u sosyal bilimler, 9’u dil bilim, 6’sı hukuk, 6’sı edebiyat, 2’si müzik, 1’i gök bilim, 1’i fen bilimleri terimidir.

Tablo 61.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Cami	“Sinan bu <i>caminin</i> inşaatına başlamadan önce inşaatta kullanacağı bütün taş malzemeyi araziye yerleştirmiş, iki yıl boyunca tonlarca taşı zeminin üzerinde bekletmişti.”(s.4) “Bir rivayete göre Sinan, Kanuni Sultan Süleyman’ın kızı Mihrümah Sultan’a aşiktir ve ona olan aşkını ifade edebilmek için İstanbul’un iki farklı tarafına Güneş’in doğum ve batım yerlerini tespit ederek iki <i>cami</i> yapmıştır.”(s.4)	Dini terim
Güneş	“Gün batımında Edirnekapı Camisi’nin tek minaresinin arkasında <i>güneş</i> batarken Üsküdar’daki caminin minareleri arasında ay doğmaktadır.”(s.4) “Yılı, aya ve haftalara bölmeye başlamış, bunu yaparken de <i>Güneş</i> ve <i>Ay</i> ’ı kullanmıştır.”(s.8)	Gökbilim terimi
Ay	“Gün batımında Edirnekapı Camisi’nin tek minaresinin arkasında güneş batarken Üsküdar’daki caminin minareleri arasında <i>ay</i> doğmaktadır.”(s.4) “Yılı, aya ve haftalara bölmeye başlamış, bunu yaparken de <i>Güneş</i> ve <i>Ay</i> ’ı kullanmıştır.”(s.8)	Gökbilim terimi
Köprü	“ <i>Köprü</i> , inşa edildikten sonra yakınındaki şehre ismini verdi, şehir de ticareti canlandırdı ve zenginleştirdi.”(s.7)	Mimari terimi
Metre/kilometre/km	“Neretva Nehrinden 24 <i>metre</i> yüksekte 30 <i>metre</i> uzunluğunda, 4 <i>metre</i> genişliğinde olan Mostar Köprüsü, dönemine göre gelişmiş bir teknolojiyle inşa edildi.”(s.7) “22 <i>metre</i> genişlikten 48 <i>metre</i> yükseklikten düşen sular altta koca bir dev kazanı (çukur) meydana getirmiştir.”(s.67) “Ardından artık eski yatağına dönemeyen Tortum Çayı, yeni bir yatak açmış ve bugünkü gölün ayağından 1,2 <i>km</i> kadar kuzeydoğuda Tortum Şelalesi’ni meydana getirmiştir.”(s.67) “Tüm uyarılara rağmen gemi, 14 Nisan’ı 15 Nisan’a bağlayan gece 22 deniz mili hızla ilerlediği sırada 15 <i>km</i> boyutunda ve 60 <i>m</i> genişliğinde bir buz dağına çarptı.”(s.70) “Çocuk bu çanta ile yaklaşık beş <i>kilometre</i> uzaktaki ilkokula gidecektir.”(s.82)	Mesafe/uzunluk terimi
Konferans	“Sizin ilginizi çeken bir konu, arkadaşınız için eğer sıradansa bununla ilgili bir <i>konferans</i> gittiğiniz ya da belgesel izlediğinizde, ikiniz de farklı zaman algısından bahsedersiniz.”(s.7)	Eğitim terimi
Dua	“ <i>Dua</i> sırasında mandaların diz çökerek sahipleriyle gösterdikleri uyum ise festivalin en akılda kalıcı görüntüleri arasındadır.”(s.13)	Dini terim
Tiyatro	“Tüm eğlencenin kalbinin attığı yer Saint Marks Meydanı’nda, günün her saati, sanki <i>tiyatro</i> sahnesinden fırlayıp gelmiş ve sizi oyuna katmak isteyen maskeli ve kostümlü insanların dolaştığını görebilirsiniz.”(s.17)	Güzel sanatlar terimi
Ritim	“Sonra bu ilk hareket bir <i>ritim</i> tutturdu ve insanlık tarihi boyunca renklerini değiştirerek, kendini geliştirerek varlığını sürdürmeye devam etti.”(s.21)	Müzik terimi
Rönesans	“ <i>Rönesans</i> ’ın bizlere kazandırdığı zarafetin dansı ‘bale’ insanları kendine hayran bırakarak dansın yolunu açtı.”(s.21)	Tarih terimi
Savaş	“kılıç ve kalkanın uyum halinde birbirine vurulması ile oynanan ve bu görünümüyle Osmalı ordusunun <i>savaş</i> sahnelerine benzetilen bu oyun, müziksiz oluşu sayesinde özgün bir niteliğe sahiptir.”(s.23)	Tarih terimi
Fetih	“Osmanlı askerleri, Bursa’nın <i>fethi</i> sırasında, Bizans	Tarih terimi

	askerlerinin moralini bozmak ve onlara gözdağı vermek için kılıç ve kalkanlarını birbirine vurarak düşmana meydan okumuşlardır.”(s.23)	
Sema	“ <i>Sema</i> , Hz. Mevlana zamanında belli bir düzene bağlı kalmadan mistik bir coşku halindeyken icra edilirdi.”(s.24) “ <i>Sema</i> ederken toplam dört kere selam verilir.”(s.25)	Dini/tasavvufi terim
Semazen	“ <i>Semazenin</i> (sema eden Mevlevi) üstündeki ‘hırka’ mezarı, ‘tennure’ adlı beyaz elbise kefeni, ‘sikke’ adlı başlık ise mezar taşını simgeler.”(s.24)	Dini/tasavvufi terim
Derviş	“Mevlevilik öğretilerinde önemli bir yere sahip olan ‘sema’, sözlüklerde ‘işitmek ve gökyüzü’ sözcükleriyle karşılanırken terim olarak ‘Mevlevi <i>dervişlerinin</i> ney ve benzeri çalgılar eşliğinde, kollarını iki yana açıp dönerek yaptıkları ayin’ anlamına gelmektedir.”(s.24)	Dini/tasavvufi terim
Tennure	“ <i>Semazenin</i> (sema eden Mevlevi) üstündeki ‘hırka’ mezarı, ‘tennure’ adlı beyaz elbise kefeni, ‘sikke’ adlı başlık ise mezar taşını simgeler.”(s.24)	Dini/tasavvufi terim
Sikke	“ <i>Semazenin</i> (sema eden Mevlevi) üstündeki ‘hırka’ mezarı, ‘tennure’ adlı beyaz elbise kefeni, ‘sikke’ adlı başlık ise mezar taşını simgeler.”(s.24)	Dini/tasavvufi terim
Şeriat	“Bunlar, ‘ <i>şeriat</i> ’, ‘ <i>tarikât</i> ’, ‘ <i>marifet</i> ’, ‘ <i>hakikat</i> ’ kapısıdır.”(s.25)	Dini/tasavvufi terim
Tarikat	“Bunlar, ‘ <i>şeriat</i> ’, ‘ <i>tarikât</i> ’, ‘ <i>marifet</i> ’, ‘ <i>hakikat</i> ’ kapısıdır.”(s.25)	Dini/tasavvufi terim
Marifet	“Bunlar, ‘ <i>şeriat</i> ’, ‘ <i>tarikât</i> ’, ‘ <i>marifet</i> ’, ‘ <i>hakikat</i> ’ kapısıdır.”(s.25)	Dini/tasavvufi terim
Hakikat	“Bunlar, ‘ <i>şeriat</i> ’, ‘ <i>tarikât</i> ’, ‘ <i>marifet</i> ’, ‘ <i>hakikat</i> ’ kapısıdır.”(s.25)	Dini/tasavvufi terim
Tedavi	“Çeşitli bitkilerden elde edilen iksirler binlerce yıl hastalıkların <i>tedavisinde</i> ilaç olarak kullanıldı.”(s.30)	Tıp terimi
İlaç	“Çeşitli bitkilerden elde edilen iksirler binlerce yıl hastalıkların <i>tedavisinde ilaç</i> olarak kullanıldı.”(s.30)	Tıp/eczacılık terimi
Papirüs	MÖ 1534 yılına ait olduğu düşünülen bir <i>papirüste</i> , çeşitli hastalıklardan ve bu hastalıkların tedavilerinden bahsediliyor.”(s.30)	Tarih terimi
Ameliyat	“MÖ 1700’lü yıllarda Babillerin, bıçak kullanarak <i>ameliyat</i> yaptıklarına dair bilgiler bulunuyor.”(s.30)	Tıp terimi
DNA	“İnsanların hangi hastalığa daha yatkın olduklarından zihinsel yeteneklerine, boylarının uzunluğundan gözlerinin rengine kadar sayısız biyolojik özellik, <i>DNA</i> sarmalının sakladığı genetik şifre aracılığı ile belitleniyor.”(s.30)	Biyoloji terimi
Hücre	“Genetik şifrelerin çözülmesiyle yaşlanmanın ve <i>hücre</i> ölümünün sebepleri de daha iyi anlaşılıyor.”(s.30)	Kimya terimi
Protein	“Genler, vücutta hayati görevleri olan ‘ <i>protein</i> ’ lerin yapımı için gerekli bilgiyi taşıyor.”(s.30)	Biyoloji terimi
Gen	“ <i>Genler</i> , vücutta hayati görevleri olan ‘ <i>protein</i> ’ lerin yapımı için gerekli bilgiyi taşıyor.”(s.30)	Biyoloji terimi
Hemoglobin	“Örneğin, <i>hemoglobin</i> kanda oksijeni taşıyan bir proteindir.”(s.30)	Kimya terimi
İnsülin	“Ayrıca vücutta çeşitli görevleri olan <i>insülin</i> , <i>tetosteron</i> ve steroid gibi hormonlar da protein yapısındadır.” (s.30)	Biyoloji terimi
Testosteron	“Ayrıca vücutta çeşitli görevleri olan <i>insülin</i> , <i>tetosteron</i> ve steroid gibi hormonlar da protein yapısındadır.”(s.30) “Ayrıca, <i>testosteron</i> hormonunun çokluğu da erkeklerin matematikte dah iyi olmalarını ve üç boyutlu görmelerini sağlamaktadır.”(s.59)	Biyoloji terimi
Steroid	“Ayrıca vücutta çeşitli görevleri olan <i>insülin</i> , <i>tetosteron</i> ve <i>steroid</i> gibi hormonlar da protein yapısındadır.”(s.30)	Biyoloji terimi
Hormon	“Ayrıca vücutta çeşitli görevleri olan <i>insülin</i> , <i>tetosteron</i> ve steroid gibi <i>hormonlar</i> da protein yapısındadır.”(s.30)	Biyoloji terimi
Kromozom	“Genler, hücre çekirdeğinde bulunan <i>kromozomların</i> içinde yer alıyor.”(s.30)	Biyoloji terimi
Sperm	“Bu kromozomlar, <i>sperm</i> veya yumurta dışındaki tüm	Biyoloji terimi

	hücrelerde 23 çift, yani toplam 46 adet olarak bulunuyor.”(s.30)	
Down sendromu	“Örneğin normalde 2 tane olması gereken 21, kromozom, eğer bir insanda 3 tane olursa, insanın hem vücut gelişimini hem de zihinsel gelişimini etkileyen bir hastalık olan <i>Down sendromu</i> ortaya çıkıyor.”(s.30)	Tıp/hastalık terimi
Kanser	“DNA zincirindeki bozukluklara bağlı olarak genlerin normal işlevini kaybetmesi, hücrelerin kontrolsüz çoğalmasına, yani <i>kanser</i> gibi hastalıklara da sebep olabiliyor.”(s.30) “Bütün bu sağlıklı yaşam merdiveninden dikkatli çıkarak kalp hastalıklarından, bazı <i>kanser</i> türlerinden, kronik akciğer hastalıklarından uzak kalmabilir.”(s.37)	Tıp/hastalık terimi
Molekül	“Genleri oluşturan DNA’nın yapı taşlarından sadece bir veya birkaç tanesinin hatalı dizilimi bile, kusurlu bir <i>molekül</i> yapısı oluşturuyor.”(s.30)	Kimya terimi
Hemofili	“ <i>‘Hemofili’</i> denilen bu kan hastalığı, kalıtsal bir gen bozukluğudur.”(s.30)	Tıp/hastalık terimi
Üniversite	“Sunucu: Bugünkü konumuz, <i>üniversitelerin</i> hızla gelişen ve dikkat çekici bölümlerinden biri olan ‘Moleküler Biyoloji ve Genetik Programı’.”(s.32)	Eğitim kurumu terimi
Moleküler biyoloji	“Öğretim Üyesi: <i>Moleküler biyoloji</i> ve genetik, biyoloji alanının son yıllarda en hızlı gelişen dalları olup yaşayan ya da yaşamı sona ermiş tüm organizmaların moleküler düzeyde yapılarını, işlevlerini; bunların birbirleriyle ve çevreyle olan ilişkilerini inceler.”(s.32)	Fen bilimleri terimi
Öğrenci	“Öğretim Üyesi: <i>Öğrencilerimiz</i> , moleküler biyoloji ve genetik alanlarındaki en son gelişmeleri takip edebilen ve gelecekte ülke gereksinimlerine cevap verebilecek öğrenme ve araştırma becerilerine sahip bireyler olarak yetiştirilmektedir.”(s.32)	Eğitim terimi
Akademisyen	“Öğretim Üyesi: Mezunlarımız, <i>akademisyen</i> olabilmek için gereken yüksek lisans ve doktora programlarına hem yurt içinde hem de yurt dışında devam etme şansına sahipler.”(s.32)	Eğitim terimi
Yüksek lisans	“Öğretim Üyesi: Mezunlarımız, akademisyen olabilmek için gereken <i>yüksek lisans</i> ve doktora programlarına hem yurt içinde hem de yurt dışında devam etme şansına sahipler.”(s.32)	Eğitim terimi
Doktora	“Öğretim Üyesi: Mezunlarımız, akademisyen olabilmek için gereken yüksek lisans ve <i>doktora</i> programlarına hem yurt içinde hem de yurt dışında devam etme şansına sahipler.”(s.32)	Eğitim terimi
Tahlil	“Öğretim Üyesi: Tıp sektöründe; hastanelerde, özel <i>tahlil</i> laboratuvarlarında ve tüp bebek ünitelerinde aranan elemanlardır.”(s.32)	Tıp terimi
Tüp bebek	“Öğretim Üyesi: Tıp sektöründe; hastanelerde, özel tahlil laboratuvarlarında ve <i>tüp bebek</i> ünitelerinde aranan elemanlardır.”(s.32)	Tıp terimi
Kronik	“Yaşam süresinin uzamasıyla birlikte çeşitli sağlık sorunları da artık ileri yaşlarda görülmeye başlamış ve <i>kronik</i> hastalıklar ortaya çıkmıştır.”(s.36)	Tıp terimi
Genetik	“Hastalığın oluşmasında sosyo-ekonomik, kişisel, <i>genetik</i> etkenler rol oynar.”(s.36)	Tıp terimi
Migren	“ <i>Migrene</i> sebep olan bazı yiyecek ve içecekler vardır.”(s.40)	Tıp/hastalık terimi
Diyabet	“Ayrıca yetersiz uykunun kalp hastalıklarından başka kontrolsüz kilo alma, <i>diyabet</i> , yüksek tansiyon gibi sorunlara da yol açtığı gözlenmiştir.”(s.40)	Tıp/hastalık terimi
Tansiyon	“Ayrıca yetersiz uykunun kalp hastalıklarından başka kontrolsüz kilo alma, diyabet, yüksek <i>tansiyon</i> gibi sorunlara da yol açtığı gözlenmiştir.”(s.40)	Tıp/hastalık terimi
Kum fırtınası	“Pramitleri gezerken birden bire <i>kum fırtınası</i> çıktı.”(s.44)	Coğrafya terimi

Dünya	“İnsanlığın <i>dünya</i> üzerindeki macerası, <i>dünyanın</i> yaşıyla kıyaslandığında, oldukça kısa görünmektedir.”(s.46) “ <i>Dünyanın</i> çok büyük olduğunu her yeri dolaşamayacağını söyler Ay ona.”(s.88)	Gök bilim terimi
Nüfus	“İnsan <i>nüfusu</i> , son iki yüz yıl içinde milyarlarla ifade edilen rakamlara ulaşmıştır.”(s.46) “Hindistan ve Çin’in toplam <i>nüfusu</i> ise dünya nüfusunun neredeyse %40’ını oluşturmaktadır.”(s.46) “Biz dünya <i>nüfusu</i> arttıkça, orantısal olarak Batı’daki zenginliğin ve Doğu’daki fakirliğin de artacağından endişe ediyoruz.”(s.48) “Dinamizmin, canlılığın ve üretkenliğin göstergesi olan genç <i>nüfustan</i> yoksun kalan ve giderek yaşlanan bir <i>nüfusa</i> sahip olan devletler, farklı nüfus planlama tekniklerinden yararlanarak bu durumun önüne geçmeye çalışmaktadır.”(s.49)	Toplum bilim terimi
Rakam	“İnsan nüfusu, son iki yüz yıl içinde milyarlarla ifade edilen <i>rakamlara</i> ulaşmıştır.”(s.46)	Matematik terimi
Gezegen	“Bilim adamları ise her türlü karanlık senaryoya hazırlıklı olabilmek adına, dünya dışında insan yaşamı için uygun olabilecek başka <i>gezegenler</i> arayışındadırlar.”(s.47)	Gök bilim terimi
Günlük	“Dört yıllık evli bir çift, evliliklerinin ilk gününden bu yana <i>günlük</i> tutmaktadır.”(s.58) “ <i>Günlüğün</i> bir sayfasını açar ve oğluna verir.”(s.62) “Bu babanın, oğlu üç yaşındayken tuttuğu bir <i>günlüktür</i> .”(s.62)	Yazın terimi
Öğretmen	“ <i>Öğretmenin</i> , çocuğun duygusallığını körükleyecek sözler söylemesi, çocuğu rahatlatır.”(s.60)	Eğitim terimi
Köy	“Kahramanımız bir öğretmendir ve uzak bir <i>köyde</i> , zor koşullarda görev yapmaktadır.”(s.60)	Coğrafi yerleşim terimi
Obezite	“ <i>Obezite</i> , yaşam kalitesini ve süresini olumsuz etkileyen çok yönlü bir hastalıktır.”(s.66)	Tıp/hastalık terimi
Hacim	“Erişkinlikteki obeziteye yağ hücrelerinin sayısının değil, <i>hacminin</i> artmasına bağlı olarak ortaya çıkıyor.”(s.66)	Fizik terimi
Yatak	“Ardından artık eski <i>yatağına</i> dönemeyen Tortum Çayı, yeni bir <i>yatak</i> açmış ve bugünkü gölün ayağından 1,2 km kadar kuzeydoğuda Tortum Şelalesi’ni meydana getirmiştir.”(s.67)	Coğrafya terimi
Ayak	“Ardından artık eski <i>yatağına</i> dönemeyen Tortum Çayı, yeni bir <i>yatak</i> açmış ve bugünkü gölün <i>ayağından</i> 1,2 km kadar kuzeydoğuda Tortum Şelalesi’ni meydana getirmiştir.”(s.67)	Coğrafya terimi
Kuzeydoğu	“Ardından artık eski <i>yatağına</i> dönemeyen Tortum Çayı, yeni bir <i>yatak</i> açmış ve bugünkü gölün ayağından 1,2 km kadar <i>kuzeydoğuda</i> Tortum Şelalesi’ni meydana getirmiştir.”(s.67)	Coğrafi/yön terimi
Dev kazanı	“22 metre genişlikten 48 metre yükseklikten düşen sular altta koca bir dev kazanı (<i>çukur</i>) meydana getirmiştir.”(s.67)	Coğrafya terimi
Deniz mili	“Tüm uyarılara rağmen gemi, 14 Nisan’ı 15 Nisan’a bağlayan gece 22 <i>deniz mili</i> hızla ilerlediği sırada 15 km boyutunda ve 60 m genişliğinde bir buz dağına çarptı.”(s.70)	Coğrafya terimi
Sera etkisi	“Küresel ısınma, karbondioksit ve metan gibi zararlı gazların atmosfere kontrolsüz şekilde salınımı sonucunda ortaya çıkan <i>sera etkisinin</i> bir sonucudur.”(s.72)	Coğrafya terimi
Karbondioksit	“Küresel ısınma, <i>karbondioksit</i> ve metan gibi zararlı gazların atmosfere kontrolsüz şekilde salınımı sonucunda ortaya çıkan sera etkisinin bir sonucudur.”(s.72)	Kimya terimi
Metan	“Küresel ısınma, karbondioksit ve <i>metan</i> gibi zararlı gazların atmosfere kontrolsüz şekilde salınımı sonucunda ortaya çıkan sera etkisinin bir sonucudur.”(s.72)	Kimya terimi
İklim	“Böylece küresel çapta bir <i>iklim</i> değişikliği ve ısınma meydana gelmektedir.”(s.72)	Coğrafya terimi

Şiir	<p>“Şiirin yaşı kaçtır? Bunu kesin olarak bilemeyiz ama <i>şiir</i>, insanla yaşittir, diyebiliriz.”(s.78)</p> <p>“Belki iddialı bir söz ancak bence edebiyatın annesi <i>şüirdir</i>.”(s.78)</p> <p>“Bu durumu adlandırmalarda, benzetmelerde, aktarmalarda, atasözü ve deyimlerde, kalıp sözlerde, hayır duaları ve beddualarda, özvgü ve sözvgülerde, bilmecelerde, manilerde, türkülerde ve her çeşit edebi ve estetik endişe taşıyan düzyazı ve <i>şiir</i> öznelerinde görmek mümkündür.”(s.110)</p>	Edebiyat terimi
Şair	<p>“Aristo’dan Valery’ye, Nedim’den, Yahya Kemal’e; burada isimleri sayılamayacak kadar çok <i>şair</i> ve şiir kuramcısı şiire farklı tanımlar getirmiş.”(s.78)</p> <p>“Bir dildeki bazı sözcükler, zaman içinde <i>şairler</i>, yazarlar başta olmak üzere tüm halkın kullanım farklılığına bağlı olarak yeni anlamlar kazanır.”(s.110)</p> <p>“Yani <i>şair</i>, dil içinde bir dil yaratmak için yaşar.”(s.78)</p>	Edebiyat terimi
Düz yazı	“Valery; <i>düz yazıyı</i> yürüyüşe, şiire ise dansa benzetir.”(s.78)	Yazın terimi
Dize	“ <i>Dizelerdeki</i> kelimelerin sıralanışının yanında ‘s’ ve ‘n’ sesleri ile yerde sürünen bir şeyin çıkarttığı ses okura hissettiriliyor.”(s.78)	Edebiyat terimi
İmge	“Şair, yeni bir dil oluştururken yardımına ‘ <i>imge</i> ’ler yetişir.”(s.79)	Edebiyat terimi
İlkokul	“Çocuk bu çanta ile yaklaşık beş kilometre uzaktaki <i>ilkokula</i> gidecektir.”(s.82)	Eğitim kurumu terimi
Masal	“Dedenin en sevdiği ve gerçek olduğuna inanarak anlattığı <i>masal</i> ‘Boynuzlu Maral Ana’dır.”(s.82)	Yazın terimi
Hikaye	<p>“On iki bin torununu etrafına toplayıp anlatmaya başlar <i>hikayeyi</i> yaşlı nine balık...”(s.88)</p> <p>“<i>Hikaye</i> de bir çocuğun gözünden büyüklerin dünyası anlatılır.”(s.91)</p> <p>“Fıkralarda, <i>hikayelerde</i>, mahallelerde, hep savaştan söz açılıyordu.”(s.102)</p> <p>“Usta yazarlardan Edgar Alan Poe, <i>hikayelerini</i> rüyalarından ilham alarak yazdığını belirtir.”(s.98)</p>	Yazın terimi
Kahraman	“Annesiyle birlikte küçük bir derede siyah bir kayanın arkasında, ay ışığında hasret, günlerin aynı sıkıcıkla birbirini kovaladığı bir hayatı yaşamaktadır, hikayeye <i>kahraman</i> olan Küçük Kara Balık...”(s.88)	Yazın terimi
Yazar	<p>“Sahra çölüne düşen pilotun Küçük Prensle karşılaşması ile başlayan kitapta <i>yazar</i>, Küçük Prens’in ağzından insanların hatalarını ve aptallıklarını, büyüklerin de unuttukları saf çocuk bakışını ele alır.”(s.91)</p> <p>“Bir dildeki bazı sözcükler, zaman içinde <i>şairler</i>, yazarlar başta olmak üzere tüm halkın kullanım farklılığına bağlı olarak yeni anlamlar kazanır.”(s.110)</p>	Edebiyat terimi
Kalp krizi	“Öğrenci: Bababm balkondan düşünce, buna çok üzülen annem <i>kalp krizi</i> geçirdi.”(s.92)	Tıp/hastalık terimi
İftar	“Hurdacı: Hah, <i>iftar</i> oldu galiba.”(s.94)	Dini terim
Ressam	“...Belki pek çoğumuz Leonardo da Vinci’yi <i>ressam</i> kimliğiyle tanıyoruz.”(s.95)	Güzel sanatlar terimi
Bade içmek	“Gördükleri rüyada, aksakallı dedenin sunduğu <i>badeyi içen</i> aşıklar, uyandıklarında şiir söylemeye ve saz çalma yeteneğini kazanıp Türk kültürünü zenginleştiren pek çok eser vermişlerdir.”(s.98)	Türk halk edebiyatı terimi
Fıkra	“ <i>Fıkralarda</i> , hikayelerde, mahallelerde, hep savaştan söz açılıyordu.”(s.102)	Yazın terimi
Miyop	“Uzağı göremeyen <i>miyop</i> bir adam hırsız olamaz fakat namuslu bir adam olabilir.”(s.106)	Tıp/hastalık terimi

Mecaz	“yukarıdaki metin, bu büyük mimarın taşla oyununu anlatmak için değil, taşla şekil veren bir milletin taşla nasıl oynadığını gösterirken Türkenin <i>mecazdaki</i> ağırlığını da göstermek için yazıldı.”(s.110) “İşte bu sözcükler o dilin <i>mecaz</i> yönünü göstermesi bakımından çok önemlidir.”(s.110)	Yazın terimi
Bağlam	“Türkçede sözcüğün <i>bağlam</i> içinde ne gibi farklı anlamlar kazanabildiğini görmek için sizi ağır bir yolculuğa çıkararak bu metni, ağır bir şekilde tekrar okuyun lütfen.”(s.110)	Türkçe gramer terimi
Söz varlığı	“Bir dilin zenginliği sadece o dilin söz varlığı ile ölçülmez.”(s.110)	Dilbilim terimi
Anlamdaş	“Bugün söz varlığı milyonlara dayanan bazı diller incelenirse, bu dillerde aynı durum ve kavramlar için farklı dillerden alınmış birçok anlamdaş kelimenin varlığı görülecektir.”(s.110)	Dilbilim terimi
Atasözü	“Bu durumu adlandırmalarda, benzetmelerde, aktarmalarda, <i>atasözü</i> ve deyimlerde, kalıp sözlerde, hayır duaları ve beddualarda, özvgü ve sözvgülerde, bilmecelerde, manilerde, türkülerde ve her çeşit edebi ve estetik endişe taşıyan düzyazı ve şiir örneğinde görmek mümkündür.”(s.110)	Söz varlığı terimi
Deyim	“Bu durumu adlandırmalarda, benzetmelerde, aktarmalarda, <i>atasözü</i> ve <i>deyimlerde</i> , kalıp sözlerde, hayır duaları ve beddualarda, özvgü ve sözvgülerde, bilmecelerde, manilerde, türkülerde ve her çeşit edebi ve estetik endişe taşıyan düzyazı ve şiir örneğinde görmek mümkündür.”(s.110)	Söz varlığı terimi
Kalıp söz	“Bu durumu adlandırmalarda, benzetmelerde, aktarmalarda, <i>atasözü</i> ve deyimlerde, <i>kalıp sözlerde</i> , hayır duaları ve beddualarda, özvgü ve sözvgülerde, bilmecelerde, manilerde, türkülerde ve her çeşit edebi ve estetik endişe taşıyan düzyazı ve şiir örneğinde görmek mümkündür.”(s.110)	Söz varlığı terimi
Hayır duası	“Bu durumu adlandırmalarda, benzetmelerde, aktarmalarda, <i>atasözü</i> ve deyimlerde, kalıp sözlerde, <i>hayır duaları</i> ve beddualarda, özvgü ve sözvgülerde, bilmecelerde, manilerde, türkülerde ve her çeşit edebi ve estetik endişe taşıyan düzyazı ve şiir örneğinde görmek mümkündür.”(s.110)	Söz varlığı terimi
Beddua	“Bu durumu adlandırmalarda, benzetmelerde, aktarmalarda, <i>atasözü</i> ve deyimlerde, kalıp sözlerde, hayır duaları ve <i>beddualarda</i> , özvgü ve sözvgülerde, bilmecelerde, manilerde, türkülerde ve her çeşit edebi ve estetik endişe taşıyan düzyazı ve şiir örneğinde görmek mümkündür.”(s.110)	Söz varlığı terimi
Düzyazı	“Bu durumu adlandırmalarda, benzetmelerde, aktarmalarda, <i>atasözü</i> ve deyimlerde, kalıp sözlerde, hayır duaları ve beddualarda, özvgü ve sözvgülerde, bilmecelerde, manilerde, türkülerde ve her çeşit edebi ve estetik endişe taşıyan <i>düzyazı</i> ve şiir örneğinde görmek mümkündür.”(s.110)	Yazın terimi

Tablo 61 değerlendirildiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin C1 (İleri Düzey) ders kitabında toplamda 98 terim tespit edilmiştir. Bunların; 18’i fen bilimleri, 16’sı sağlık, 14’ü edebiyat, 13’ü sosyal bilimler, 9’u tasavvuf, 8’i eğitim,

5'i söz varlığı, 4'ü gök bilim, 3'ü dini, 2'si dil bilim, 2'si sanat, 1'i dil bilgisi, 1'i müzik, 1'i mimari, 1'i toplum bilim terimidir.

Tablo 62.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Hayır duaları (Alkışlar)	Beddualar (kargışlar)	Toplumsal- kültürel ilişkileri yansıtan kalıp sözler	Toplam	
				f	%
A1	6	-	21	27	30
A2	3	-	20	23	26
B1	5	-	14	19	22
B2	1	-	9	10	11
C1	1	-	9	10	11
f	16	-	73	89	100
%	18	-	82	100	

Tablo 62 incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 89 kalıp (ilişki) söz tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla kalıp (ilişki) sözü içeren (27) A1 düzeyidir. Onu takip eden A2 düzeyinde (23), B1 düzeyinde (19), B2 ve C1 düzeyinde (10) kalıp (ilişki) söz bulunmaktadır. En az kalıp (ilişki) sözcüğün bulunduğu ders kitapları B2 ve C1 (10) düzeyleridir. Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa en çok toplumsal-kültürel ilişkileri yansıtan (73) kalıp (ilişki) sözler kullanılmıştır. Sırasıyla duaların (16) oluşturduğu kalıp (ilişki) sözler yer almıştır. Beddualara ait kalıp (ilişki) sözlere yer verilmemiştir.

Tablo 63.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinde Yer Alan Edilen Kalıp (ilişki) Sözcükler

<i>Kalıp(ilişki) sözcükler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Merhaba	<p>“Amina: <i>Merhaba</i>, ben Amina.”(s.4) “Erkin: <i>Merhaba</i>, benim adım Erkin.”(s.4) “<i>Merhaba!</i> Benim adım Hamis.”(s.4) “Remzi Usta: <i>Merhaba</i>, ben Bolulu bir aşçıyım.”(s.32) “(…) <i>Merhaba</i> benim bir listem var.”(s.37) “Yolcu: <i>Merhaba</i>, Ankara’dan Erzurum’a bilet kaç lira?”(s.46) “Anna: Alo, <i>merhaba</i> Turgay, nasılsın?”(s.70) “<i>Merhaba</i>, ben Mehmet.”(s.78) “A: <i>Merhaba!</i> Ne yapıyorsun?”(s.97) “<i>Merhaba</i>, adım Ömer.”(s.100)</p>	Selamlaşma Tanışma
Memnun oldum	<p>“Amina: <i>Memnun oldum</i>, Erkin.”(s.4) “Erkin: Ben de <i>memnun oldum</i>, Amina.”(s.4) “Era: <i>Tanıştığımızıza memnun oldum.</i>”(s.6)</p>	Tanışma karşılığında
Görüşmek üzere	<p>“Erkin: <i>Görüşmek üzere.</i>”(s.4)</p>	Vedalaşma
Görüşürüz	<p>“Amina: <i>Görüşürüz.</i>”(s.4) “Doktor: Haftaya <i>görüşürüz</i>, geçmiş olsun.”(s.40) “Hasta: Tamam. Perşembe günü <i>görüşürüz.</i> İyi günler.”(s.42)</p>	Vedalaşma
Affedersiniz	<p>“Masume: <i>Affedersiniz</i>, burası boş mu?”(s.6) “<i>Affedersiniz</i>, arkadaşım çok hasta. Acil servis nerede?”(s.50) “<i>Affedersiniz</i> kantin nerede acaba?”(s.78) “Hakan: <i>Affedersiniz</i>, telefonum şarjı bitti, Yurtta telefon var mı?”(s.86) “Burak: <i>Affedersiniz</i> memur bey.”(s.110)</p>	Rica/istek karşılığında
İyi günler	<p>“İbrahim: <i>İyi günler!</i>”(s.19) “Emlakçı: <i>iyi günler</i> efendim, hoş geldiniz.”(s.19) “Murat: <i>İyi günler</i>, kolay gelsin. Gitar kursuna kaydolmak istiyorum.”(s.28) “Kasiyer: Buyurun panızın üstü. <i>İyi günler.</i>”(s.36) “Eda/Ezgi: <i>İyi günler.</i>”(s.36) “(…) Yine bekleriz. <i>İyi günler.</i>”(s.37) “Hasta: <i>İyi günler</i> Doktor Bey.”(s.42) “Doktor: <i>İyi günler</i>, geçmiş olsun. Neyiniz var?”(s.42) “Hasta: Tamam. Perşembe günü <i>görüşürüz.</i> <i>İyi günler.</i>”(s.42) “Doktor: Geçmiş olsun. <i>İyi günler.</i>”(s.42) “Yolcu: <i>İyi günler</i>, Eskişehir’e bir bilet istiyorum.”(s.46) “Gişe Görevlisi: Sağ olun, <i>iyi günler.</i>”(s.48) “Bora: <i>İyi günler.</i>”(s.63) “Görevli: <i>İyi günler.</i> Buyurun.”(s.63) “Aslı: Alo <i>iyi günler.</i>”(s.74) “Müşteri Temsilcisi: <i>İyi günler</i>, buyurun.”(s.74) “Aslı: Teşekkür ederim, <i>iyi günler.</i>”(s.74) “Müşteri Temsilcisi: <i>İyi günler.</i>”(s.74)</p>	Selamlaşma/vedalaşma

Hoş geldin	<p>“Emlakçı: iyi günler efendim, <i>hoş geldiniz.</i>”(s.19) “Garson: <i>Hoş geldiniz</i>, ne yemek istersiniz?”(s.32) “Garson: <i>-Hoş geldiniz</i>. Ne arzu edersiniz?”(s.33) “Garson: Buyurun efendim, <i>hoş geldiniz.</i>”(s.34) “Manav: Buyurun, <i>hoş geldiniz.</i>”(s.38) “Satıcı: Buyurun, <i>hoş geldiniz.</i>”(s.75)</p>	Karşılama
Kolay gelsin/hayırlı işler	<p>“Murat: İyi günler, <i>kolay gelsin.</i> Gitar kursuna kaydolmak istiyorum.”(s.28) “(…) <i>Kolay gelsin, hayırlı işler.</i>”(s.37) “Müşteri: <i>Hayırlı işler, kolay gelsin.</i>”(s.38) “Müşteri:Buyurun, <i>hayırlı işler.</i>”(s.38) “Mustafa: teşekkürler, <i>kolay gelsin.</i>”(s.48) “Elif Teyze: Çok teşekkür ederim evladım. <i>Kolay gelsin.</i>”(s.67) “Ayşe Hanım: <i>Kolay gelsin.</i>”(s.75)</p>	Vedalaşma Selamlaşma
Sağ olun	<p>“Sekreter: <i>Sağ olun.</i> Tabii yardımcı olayım.”(s.28) “Hakan: <i>Sağ olun.</i>”(s.86)</p>	İyi dilek karşılığında Yardım/iyilik karşılığında
Tabii	“Sekreter: Sağ olun. <i>Tabii</i> yardımcı olayım.”(s.28)	Onaylama/kabul
Hayırlı olsun	“Sunucu: <i>Hayırlı olsun.</i> ”(s.32)	Dua/iyi dilek
Afiyet olsun	<p>“Garson: <i>-Afiyet olsun.</i>”(s.33) “Artık hastalara ‘Geçmiş olsun.’, ‘Yolun açık olsun.’, yemektekilere ‘<i>Afiyet olsun</i>’, ayrılanlara ‘Allah kavuştursun.’ bile diyorum.”(s.100) “Meltem: İşte kahvelerimiz hazır. <i>Afiyet olsun!</i>”(s.70)</p>	İyi dilek
Hoş bulduk	<p>“Müşteri: <i>-Hoş bulduk.</i>”(s.33) “Yakup/Yusuf: <i>Hoş bulduk.</i>”(s.34)</p>	Karşılama
Teşekkür ederim	<p>“Müşteri: -Hayır, <i>teşekkürler.</i>”(s.33) “Müşteri: -<i>Teşekkür ederim.</i>”(s.33) “(…) Hayır, <i>teşekkür ederim.</i>”(s.37) “Mussa: <i>Teşekkürler.</i>”(s.40) “Hasta: <i>Teşekkürler.</i>”(s.42) “Yolcu: <i>Teşekkür ederim.</i> İyi günler.”(s.46) “Yolcu: <i>Teşekkürler.</i>”(s.46) “Mustafa: <i>teşekkürler</i>, kolay gelsin.”(s.48) “Ayşe: <i>Teşekkür ederim</i> Murat.”(s.54) “Bora: Çok <i>teşekkür ederim.</i>”(s.63) “Elif Teyze: Çok <i>teşekkür ederim</i> evladım. Kolay gelsin.”(s.67) “Özgür: Gerçekten kolaymış. <i>Teşekkür ederim.</i>”(s.70) “B: <i>Teşekkür ederim</i>, işim bitmek üzere.”(s.97) “Metehan: Evet, bu daha iyi olur. <i>Teşekkürler.</i>”(s.105) “Burak: Çok <i>teşekkür ederim.</i>”(s.110)</p>	Hizmet karşılığında Yardım/iyilik karşılığında
Lütfen	<p>“Yusuf: Ayran <i>lütfen.</i>”(s.34) “Gişe Görevlisi: Öğrenci kimliğiniz <i>lütfen.</i>”(s.48) “<i>Lütfen</i> sessiz olunuz.”(s.51) “<i>Lütfen</i> dikkat: Dahiliye bölümünde yatmakta olan bir hasta için 0 Rh (+) kana ihtiyaç vardır.”(s.55) “On dakikalık ara sona eriyor, <i>lütfen</i> salondaki yerinizi alınız.”(s.55) “Banka Görevlisi: <i>Lütfen</i> şifrenizi girin.”(s.67) “Özgür: Sütü ve şekerli <i>lütfen.</i>”(s.70) “Turist Rehberi: Şimdi beni izleyin <i>lütfen.</i>”(s.82) “Hakan: Güzel, <i>lütfen</i> yolu tarif eder misiniz?”(s.86)</p>	Rıca/istek karşılığında
Hay hay	“Garson: <i>Hay hay</i> efendim, hemen getiriyorum.”(s.34)	Onaylama/kabul
Geçmiş olsun	<p>“Doktor: Haftaya görüşürüz, <i>geçmiş olsun.</i>”(s.40) “Doktor: <i>Geçmiş olsun.</i>”(s.42) “Artık hastalara ‘Geçmiş olsun.’, ‘Yolun açık olsun.’, yemektekilere ‘Afiyet olsun’, ayrılanlara ‘Allah kavuştursun.’ bile diyorum.”(s.100)</p>	İyi dilek
Hayırlı yolculuklar	“Görevli: <i>Hayırlı yolculuklar.</i> ”(s.46)	Dua/iyi dilek

Rica ederim	“Görevli: <i>Rica ederim.</i> ”(s.63) “Görevli: <i>Rica ederim.</i> ”(s.110)	Teşekkür/nezaket karşılığında
Nasılsın	“Anna: Alo, merhaba Turgay, <i>nasılsın?</i> ”(s.71)	Hal/hatır sorma
Özür dilerim	“ <i>Özür dilerim</i> , hattınızı taktınız mı?”(s.75)	Rica/istek karşılığında
Önemli değil	“Danışma Görevlisi: <i>Önemli değil.</i> ”(s.86)	Teşekkür/nezaket karşılığında
...kutlu olsun/mübarek olsun	“Dünyanın en güzel annesine, anneler günün <i>kutlu olsun.</i> ”(s.96) “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’nız <i>kutlu olsun.</i> ”(s.96) “Nice bayramlarda beraber olmak dileğiyle Ramazan Bayramı’nız <i>mübarek olsun.</i> ”(s.96) “İyi ki doğdun! Doğum günün <i>kutlu olsun!</i> ”(s.98) “Metehan: Sence ne yazayım? ‘Babalar Günü’n <i>kutlu olsun!</i> ’ Nasıl?” (s.105)	Kutlama
Yolun açık olsun	“Artık hastalara ‘Geçmiş olsun.’, ‘ <i>Yolun açık olsun.</i> ’, yemektekilere ‘Afiyet olsun’, ayrılanlara ‘Allah kavuştursun.’ bile diyorum.”(s.100)	Vedalaşma
Allah kavuştursun	“Artık hastalara ‘Geçmiş olsun.’, ‘ <i>Yolun açık olsun.</i> ’, yemektekilere ‘Afiyet olsun’, ayrılanlara ‘ <i>Allah kavuştursun.</i> ’ bile diyorum.”(s.100)	Dua
Mutlu seneler	“Levent Bey: <i>Mutlu seneler</i> oğlum.”(s.108)	Kutlama
Nice yıllar	“Zeynep Hanım: <i>Nice yıllara</i> Muratçığım, iyi ki doğdun! Levent, çok düşüncelisin...”(s.108)	Kutlama

Tablo 63’te görüldüğü gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1 (Temel Düzey) ders kitabında toplam 27 kalıp (ilişki) söz kullanılmıştır. Bu 27 ilişki sözü selamlaşma/vedalaşma, karşılama/karşılanma, kutlama, teşekkür etme, rica etme, hal/hatır sorma, hayır dualarını ve bedduaları içermektedir.

Tablo 64.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözler

Kalıp(İlişki) sözler	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
İyi günler	<p>“Ahmet Bey: <i>İyi günler</i> ‘Ağacı Sev Vakfi’ mi?”(s.5) “Görevli: Biz teşekkür ederiz efendim. <i>İyi günler...</i>”(s.5) “Michael: Görüşürüz hocam. <i>İyi günler.</i>”(s.59)</p>	Vedalaşma/selamlaşma
Teşekkür ederim	<p>“Ahmet Bey: Bu bilgiler için <i>teşekkür ederim.</i>(s.5) “Görevli: Biz <i>teşekkür ederiz</i> efendim. <i>İyi günler...</i>”(s.5) “Sunucu: Çok <i>teşekkürler</i> Arda.”(s.17) “Güntekin Onay: Çok <i>teşekkürler</i> Mehmet.”(s.18) “Şimdiden <i>teşekkür ederim.</i>”(s.25) “Ece: Şimdi anladım. <i>Teşekkür ederim.</i>”(s.27) “Murat: <i>Teşekkür ederiz.</i>”(s.54) “Michael: Çok <i>teşekkür ederim</i> hocam, bu sertifika sayesinde Türkiye’ye gidebileceğim.”(s.59) “Leyla: İlginiz için <i>teşekkür ederim.</i>”(s.70) “Mehmet: Çok <i>teşekkür ederim.</i>”(s.72) “Kemal: <i>Teşekkür ederim</i> ama ben henüz kaydımı yaptırmadım.”(s.84) “Kemal: Çok sevinirim Ali. Her şey için <i>teşekkürler.</i>”(s.84) “Hakan Bey: <i>Teşekkürler.</i>”(s.85)</p>	Hizmet karşılığında Yardım/iyilik karşılığında İyi dilek karşılığında Nezakat karşılığında
Günaydın	“Olga: <i>Günaydın</i> Eda.”(s.9)	Gündelik karşılama/selamlaşma
İyi akşamlar	“ <i>İyi Akşamlar</i> Sayın Seyirciler!”(s.12)	Selamlaşma
Hoş geldin	<p>“Mağaza Görevlisi: <i>Hoş geldiniz</i> hanımefendi. Size nasıl yardımcı olabilirim?”(s.14) “Görevli: <i>Hoş geldiniz</i> teyzeciğim! Ne arzu edersiniz?”(s.81)</p>	Karşılama
Hoş buldum	<p>“Ayşe Hanım: <i>Hoş bulduk.</i> Ben torunum için kıyafet bakıyorum.”(s.14) “Yaşlı Hanım: <i>Hoş bulduk</i> evladım!”(s.81)</p>	Karşılama
Ne arzu edersiniz?	“Görevli: Hoş geldiniz teyzeciğim! <i>Ne arzu edersiniz?</i> ”(s.81)	Talep/istek
Tabii	<p>“Mağaza Görevlisi: <i>Tabii</i>, torununuz içi ne istiyorsunuz?”(s.14) “Mağaza Görevlisi: <i>Tabii</i>, kışlıklar üst katta hanımefendi.”(s.14) “Hakan Bey: <i>Tabii</i>, ben Gazi Üniversitesi işletme bölümü mezunuyum.”(s.85)</p>	Onaylama/kabul
Yolun açık olsun	“ <i>Yolunuz açık olsun</i> Filenin Sultanları!”(s.16)	Dua
Merhaba	<p>“Sunucu: Arda <i>merhaba</i>, beni duyabiliyor musun?”(s.17) “Güntekin Onay: Mehmet <i>merhaba.</i>”(s.18) “Mehmet Topal: <i>Merhaba</i> Güntekin Bey.”(s.18) “<i>Merhaba</i> Hazal, bu mektubu sana İngiltere’den yazıyorum.”(s.22) “<i>Merhaba</i> Murat, adresini bir arkadaşından aldım.”(s.25) “Cengiz: Aaa! <i>Merhaba</i> Onur.”(s.36) “Onur: <i>Merhaba</i> Cengiz!”(s.36) “A: <i>Merhaba</i> Mehmet! Bu hafta sonu neredeydin?”(s.41) “B: <i>Merhaba</i> Fatma! Akköprü’deydim.”(s.41) “Aysel: <i>Merhaba</i>, elindeki nedir?”(s.45) “Fatih: <i>Merhaba</i>, biz temiz, ikinci el koltuk takımı alıyoruz.”(s.54)</p>	Selamlaşma

	<p>“Michael: <i>Merhaba</i> hocam.”(s.59) “Fatih Bey: <i>Merhaba</i> Michael.(s.59) “<i>Merhaba</i>, ben tıp eğitimi aldım.”(s.78) “Ali: <i>Merhaba</i>, hayırlı olsun Kemal.”(s.84) “Firma Görevlisi: <i>Merhaba</i> Hakan Bey, buyurun şöyle oturun.”(s.85) “Oğuz: <i>Merhaba</i> arkadaşlar! Bu sunumda sizlere memleketim Safranbolu’yu tanıtacağım.”(s.89)</p>	
Hoşça kal	“Şimdilik <i>hoşça kal.</i> ”(s.25)	Vedalaşma
Hayırdır	“Ekrem: <i>Hayırdır</i> , ne mesajı?”(s.27)	Merak karşılığında
Üzgünüm	“B: <i>Üzgünüm</i> , hiç zamanım yok.”(s.31)	Olumsuz durum/olay karşılığında
Görüşürüz	<p>“Cengiz: Peki, haftaya Erciyes dağı’nda görüşürüz.”(s.36) “Michael: <i>Görüşürüz</i> hocam. İyi günler.”(s.59) “Hande: Neden olmasın! Cumartesi görüşürüz İlker.”(s.62) “İlker: <i>Görüşürüz!</i>”(s.62) “Koray: Tamam o zaman, cumartesi 11’de görüşürüz.”(s.67)</p>	Vedalaşma
Güle güle kullan	<p>“Satıcı: <i>Güle güle kullanın.</i>”(s.54) “Görevli: <i>Güle güle kullanın.</i>”(s.70)</p>	İyi dilek
Hayırlı olsun	<p>“Fatih Bey: <i>Hayırlı olsun</i> Michael.”(s.59) “Görevli: <i>Hayırlı olsun</i> efendim.”(s.70) “Ali: <i>Merhaba, hayırlı olsun</i> Kemal.”(s.84)</p>	Dua/iyi dilek
Görüşmek üzere	“Fatih Bey: <i>Görüşmek üzere.</i> ”(s.59)	Vedalaşma
Nasılsın	<p>“İlker: Alo, Hande <i>nasılsın?</i>”(s.62) “Hande: Sağ ol, iyiyim, sen <i>nasılsın?</i>”(s.62)</p>	Hal/hatır sorma
Geçmiş olsun	“Nihan: Çok <i>geçmiş olsun.</i> Firma neden hiç ilgilenmedi.”(s.64)	İyi dilek
Başın sağ olsun	“Hoca da üzgün bir tavırla başını öne ... ve ‘Komşu, <i>başın sağ olsun.</i> Senin kazan öldü’ der.”(s.69)	Taziye karşılığında
Rica ederim	“Görevli: <i>Rica ederim.</i> ”(s.70)	Teşekkür/nezaket karşılığında
Affedersiniz	“ <i>Affedersiniz</i> , Bakabilir misiniz?”(s.70)	Rica/istek karşılığında

Tablo 64 değerlendirildiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A2 (Temel Düzey) ders kitabında toplam 22 kalıp (ilişki) söze yer verildiği görülmektedir. Günlük yaşamda en çok tercih edilen bu ilişki sözleri selamlaşma/vedalaşma, teşekkür etme, rica etme, karşılama/karşılama, onaylama, hal/hatır sorma ve hayır dualarını içermektedir.

Tablo 65.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözler

<i>Kalıp(ilişki) sözler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Teşekkür ederim	“Yarışmacı: <i>Çok teşekkür ederim.</i> ”(s.5) “Yarışmacı: Şu anda öyle mutluyum ki! <i>Teşekkür ederim.</i> ”(s.5) “Elif Şafak: <i>Teşekkür ederim.</i> ”(s.14) “Zeynep: Beni seçtiğiniz için çok <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.27) “Sinem: Sanırım, planlı ve tutumlu olmak tüm sıkıntımı çözecek. <i>Teşekkür ederim.</i> ”(s.36) “Yolcu: <i>İlginiz için teşekkür ederim.</i> ”(s.66)	Beğeni/takdir karşılığında Hizmet karşılığında Yardım/iyilik karşılığında
Görüşürüz	“Yarın sabah dersim var. <i>Görüşürüz.</i> ”(s.7)	Vedalaşma
Güle güle kullan	“Yeni bilgisayarımı <i>güle güle kullan.</i> ”(s.10)	İyi dilek
Hayırlı olsun	“Yeni işiniz <i>hayırlı olsun.</i> ”(s.10) “Tark: Aslında sen kararını vermişsin. <i>Hayırlı olsun.</i> ”(s.43) “Anneside <i>hayırlı, upurlu olsun</i> oğlum dedi.”(s.63)	İyi dilek
Tebrik ederim	“ <i>Tebrik ederim</i> sınavdan yüksek not almışsın.”(s.10) “Seni şimdiden <i>tebrik ederim.</i> ”(s.10) “Ahmet: İnanamıyorum! Bu harika bir haber! <i>Tebrik ederim.</i> ”(s.73)	Kutlama
Allah korusun	“Böyle bir felaketten bizi <i>Allah korusun.</i> ”(s.10)	Dua
Merhaba	“ <i>Merhaba,</i> Görüşmeyeli uzun zaman oldu.”(s.10) “Nazlı: <i>Merhaba, Işık.</i> ”(s.24) “Işık: <i>Merhaba Nazlı.</i> ”(s.24) “Ayça: <i>Merhaba Tuğba.</i> ”(s.79)	Selamlaşma/tanışma
Hoşça kal	“Şimdilik <i>hoşça kal...</i> ”(s.10)	Vedalaşma
Memnun olurum	“Okur: Çok <i>memnun olurum.</i> ‘İskender’ i de kardeşim için imzalar mısınız?”(s.14)	Yardım/iyilik karşılığında
Sağ ol	“Okur: <i>Sağ olun.</i> ”(s.14) “İlker: <i>Sağ ol,</i> öyle mutluyum ki...”(s.73) “İlker: Böyle bir zamanda yanımda olduğun için <i>sağ ol.</i> ”(s.73)	Yardım/iyilik karşılığında Kutlama/iyi dilek karşılığında
Rica ederim	“Merve: O zaman, ben bir tane yuvarlak turuncu akik kolye, bir tane de üçgen ametist taşlı kolye <i>rica ediyorum.</i> ”(s.32) “Görevli: <i>Rica ederim.</i> ”(s.66)	İstek karşılığında Teşekkür/nezaket karşılığında
Lütfen	“Merve: Evet, <i>lütfen.</i> ”(s.32)	Rica/istek karşılığında
Geçmiş olsun	“Öncelikle <i>geçmiş olsun</i> Bora.”(s.38)	Beklenmedik, olumsuz durumların ardından iyi dilek karşılığında
Eline sağlık	“Aysel hanım, oğlunun en çok sevdiği yemek olan su böreği yapmıştı, Erdem su böreğini görünce sevindi ve ‘Anacığım <i>ellerine sağlık</i> ’ dedi.”(s.63)	İyilik karşılığında
Özür dilerim	“İlginiz için teşekkür eder, yaşattığımız olumsuzlar için de çok <i>özür dileriz.</i> ”(s.65) “Tuğba: <i>Özür dilerim.</i> Geldiğini fark etmedim.”(s.79)	Yapılan bir yanlış, hata karşılığında
İyi günler	“Yaşar: <i>İyi günler</i> Güven Bey, gazetede ‘satılık otomobil’ ilanınız için arıyorum.”(s.69) “Güven: <i>İyi günler</i> Yaşar Bey, buyurun.”(s.69)	Selamlaşma
Allah rızası için	“Adam: <i>Allah rızası için</i> bir sadaka, der.”(s.74)	Dua
Allah versin	“Tam çatıya vardıklarında Hoca adama: <i>-Allah versin,</i> der.”(s.74)	Dua

Önemli değil	“Ayça: Hiç önemli değil. Bakayım ne Teşekkür/nezaket karşılığında okuyorsun?”(s.79)
--------------	---

Tablo 65’te görüldüğü üzere Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında toplam 19 kalıp (ilişki) söz tespit edilmiştir. Gerek insanlarla iletişimde gerekse günlük yaşamda birçok alanda en çok karşılaşılan bu 19 ilişki sözü teşekkür etme, özür dileme, rica etme, selamlaşma/vedalaşma, hayır duaları ve bedduaları içermektedir.

Tablo 66.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözler

<i>Kalıp(ilişki) sözler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Hoş geldin	“Sunucu: <i>Hoş geldiniz</i> Sayın Şen.”(s.8) “Sunucu: Eğitim Bilimleri Profesörü Sayın Ayhan Karahan, programımıza <i>hoş geldiniz!</i> ”(s.20) “Sunucu: <i>Hoş geldiniz.</i> ”(s.97)	Karşılama
Hoş buldum	“Şen: <i>Hoş bulduk.</i> ”(s.8) “Karahan: <i>Hoş bulduk!</i> ”(s.20) “Doktor Kadir: <i>Hoş bulduk</i> efendim.”(s.97)	Karşılanma
Teşekkür ederim	“Şen: <i>Teşekkür ederim</i> , iyiyim.”(s.8) “Sunucu: Sayın Şen, verdiğiniz bilgiler için çok <i>teşekkür ediyoruz.</i> ”(s.8) “Şen: Ben de <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.8) “Sunucu: Verdiğiniz bilgiler için çok <i>teşekkür ederim</i> , Sayın Karahan.”(s.20) “Panel Başkanı: Verdiğiniz değerli bilgiler için <i>teşekkür ediyoruz.</i> ”(s.25) “Panel Başkanı: <i>Teşekkür ederiz.</i> ”(s.25) “Tuğrul Aydın: <i>Teşekkür ederim.</i> ”(s.25) “Panel Başkanı: Çok <i>teşekkür ederiz</i> Sayın Aydın.”(s.25) “ –Bize vakit ayırdığınız için okurlarımız adına çok <i>teşekkür ediyorum.</i> ”(s.48) “ –Bana böyle bir fırsat sunduğunuz için, size gazetenize ve ilgi gösteren herkese <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.48) “Sunucu: Verdiğiniz bilgiler ve önerileriniz için çok <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.98) Doktor Kadir: Böyle bir konuyu gündeme getirdiğiniz için ben çok <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.98)	Hizmet karşılığında Nezaket karşılığında
Nasılsın	“Sunucu: <i>Nasılsınız?</i> ”(s.8)	Hal/hatır sorma
Tabii	“Şen: <i>Tabii</i> ki değildir.”(s.8)	Onaylama/kabul
Elbette	“Şen: <i>Elbette</i> ki var.”(s.8)	Onaylama/kabul
Merhaba	“Panel Başkanı: <i>Merhaba</i> Değerli Öğrenciler, meslek seçimi konulu panelimizde üç farklı meslek grubunun uzman ve başarılı isimleri konuşmacı olarak aramızdalar.”(s.24) “Nermin Tekin: Herkese <i>merhaba!</i> ”(s.24) “Funda Erçetin: <i>Merhaba</i> Sevgili Arkadaşlar!”(s.24)	Selamlaşma
Maalesef	“ –Uzun süre kalamacağım <i>maalesef.</i> ”(s.48) “Aykut: Savaşlardan <i>maalesef</i> en çok siviller etkileniyor.”(s.50)	Olumsuz bir durum/olay karşılığında
Yolunuz açık olsun	“ –O halde <i>yolunuz açık olsun</i> demek isteriz.”(s.48)	Dua
Lütfen	“Ben yel değirmenlerinden başka bir şey göremiyorum, onlarla savaşmak büyük bir saçmalık, <i>lütfen</i> aklınızı başınıza toplayın.”(s.48)	Rica/istek karşılığında

Tablo 66’da görüleceği gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2 (Orta Düzey) ders kitabında toplam 10 kalıp (ilişki) söze yer verilmiştir. Yer verilen bu ilişki sözleri hayır duaları, karşılama/ karşılanma, teşekkür etme, selamlaşma, onaylamaları içermektedir.

Tablo 67.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (İlişki) Sözcükler

<i>Kalıp(ilişki) sözcükler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Hoş geldin	“Sunucu: <i>hoş geldiniz</i> Eren Bey.”(s.32)	Karşılama
Teşekkür ederim	“Sunucu: Eren Bey verdiğiniz bilgiler için gerçekten çok <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.33) “Öğretim Üyesi: Bende bu fırsatı bana tanıdığınız için sizlere <i>teşekkür ederim.</i> ”(s.33) “Anne: Çok <i>teşekkür ederim</i> , sizinle yine görüşmek isterim.”(s.61)	Hizmet karşılığında Nezakat karşılığında
Affedersiniz	“Öğrenci: Bu arada <i>affedersiniz</i> tarih kitabım da yandı.”(s.92)	Rica/istek karşılığında
Özür dilerim	“Öğrenci: Bu yüzden çalışmadım <i>özür dilerim.</i> ”(s.92)	Rica/istek karşılığında
Selamünaleyküm	“Hurdacı: <i>Selamünaleyküm</i> hemşerim.”(s.94)	Selamlaşma
Aleykümselam	“Bekçi: <i>Aleykümselam.</i> ”(s.94)	Selamlaşma
Hayır olsun	“Rüya yorumlanmadan önce ‘ <i>Hayır olsun.</i> ’, ‘ <i>Suya anlat.</i> ’, ‘ <i>Güzdüz niyetine...</i> ’ demek adettendir.”(s.98)	Görülen rüya karşılığında
Suya anlat	“Rüya yorumlanmadan önce ‘ <i>Hayır olsun.</i> ’, ‘ <i>Suya anlat.</i> ’, ‘ <i>Güzdüz niyetine...</i> ’ demek adettendir.”(s.98)	Görülen rüya karşılığında
Güzdüz niyetine	“Rüya yorumlanmadan önce ‘ <i>Hayır olsun.</i> ’, ‘ <i>Suya anlat.</i> ’, ‘ <i>Güzdüz niyetine...</i> ’ demek adettendir.”(s.98)	Görülen rüya karşılığında
Lütfen	“Türkçede sözcüğün bağlam içinde ne gibi farklı anlamlar kazanabildiğini görmek için sizi ağır bir yolculuğa çıkaran bu metni, ağır bir şekilde tekrar okuyun <i>lütfen.</i> ”(s.110)	Rica/istek karşılığında

Tablo 67’ye bakıldığında Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin C1 (İleri Düzey) ders kitabında toplam 10 kalıp (ilişki) sözcük yer verildiği görülmektedir. Bu 10 ilişki sözcüğü teşekkür etme, özür dileme, selamlaşma ve hayır dualarını içermektedir.

Tablo 68.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Genel Söz Varlığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Düzy	Söz Varlığı Ögeleri										Toplam		
	Atasözleri		Deyimler		İkilemeler		Terimler		Kalıp (ilişki) Sözler		f	%	
A1/A2	-		13		16		79		23		131	21	
B1	12		64		33		102		15		226	37	
B2/C1	22		87		51		96		5		261	42	
f	%	34	6	164	26	100	16	277	45	43	7	618	100

Tablo 68'de görüleceği üzere Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki tüm düzeylerdeki ders kitaplarında söz varlığının en fazla yer aldığı (%42) B2/C1 düzeyidir. Bunu (%37) B1 düzeyi ve (%21) A1/A2 düzeyi izlemektedir. Söz varlığının en az olduğu düzey (%21) başlangıç düzeyi olan A1/A2 dir. Görüldüğü gibi düzey yükseldikçe kitaplarda yer alan söz varlığı kullanımı artmaktadır. Kitaplarda en fazla rastlanan söz varlığı ögesi ise sırasıyla (%45) terim anlamlı sözcükler, (%26) deyimler, (%16) ikilemeler ve (%7) kalıp (ilişki) sözlerdir. Kitaplarda en az kullanılan söz varlığı ögesi ise (%6) atasözleridir. Bütün düzeyler tamamlandığında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde toplamda 618 söz varlığı ögesi tespit edilmiştir.

Aynı zamanda düzeyler bağlamında değerlendirildiğinde en fazla kalıp (ilişki) söze başlangıç düzeyi olan A1/A2 düzeyinde yer verilmiştir. Atasözleri ve deyimler açısından bir değerlendirme yapıldığında ise en fazla B2/C1 düzeylerinde kullanılmıştır. Yine ikilemelerin de en fazla yer aldığı ders kitabı düzeyi B2/C1'dir. Terim anlamlı sözcükler incelendiğinde B1 düzeyinde çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 69.

Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Doğa Olaylarını İfade Eden	Sosyal Olayları İfade Eden	Açıkça Ders Vermeyip, Hatırlatan	Doğrudan ahlak dersi, öğüt veren	Yol Gösteren	Töre, gelenek görenekleri ifade eden	İnanç ve İnanışları ifade eden	Toplam	
								f	%
A1/A2	-	1	-	-	-	-	-	1	3
B1	-	3	1	4	3	1	-	12	34
B2/C1	-	5	2	9	5	-	1	22	63
f	-	9	3	13	8	1	1	35	100
%	-	25	9	37	23	3	3	100	

Tablo 69 incelendiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 35 atasözünün kullanıldığı görülmektedir. Ders kitapları arasında en fazla atasözünü içeren (22) B2/C1 düzeyidir. Diğer düzeylerde sırasıyla (12) B1 düzeyi, (1) ve A1/A2 düzeyidir. Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa; doğrudan ahlak dersi, öğüt verenler (13), yol gösterenler (8), sosyal olayları ifade edenler (9), açıkça ders vermeyip, hatırlatanlar (3), töre, gelenek ve görenekleri ifade edenler (1) ve İnanç, inanışları ifade eden atasözlerinden (1) oluşmaktadır. Doğa olaylarını ifade eden atasözlerine yer verilmemiştir.

Tablo 70.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

<i>Atasözü</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Çok okuyan değil, çok gezen bilir.	<i>“Çok okuyan değil, çok gezen bilir.”(s.127)</i>	Çok okumak, bilgi edinmek güzeldir. Ancak okumayla edinilen bilgiler görsel hafızaya hitap etmediği için çok kalıcı değildir, belirli zaman sonra unutulur, ayrıca okunan bilgilerin doğruluğu tartışılabilir. Gezip görmek, gezerken gördüğümüz yerler hakkında bilgileri yerinde ve yaşayarak öğrenmek, tecrübe etmek daha akılda kalıcıdır, görerek edinilen bilgilerin yanlış olma ihtimali de çok düşüktür.

Tablo 70’te görüldüğü gibi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1/A2 düzeyi ders kitabında toplam 1 atasözü kullanılmıştır. Bu atasözü sosyal olayları ifade eden atasözlerinden oluşmuştur.

Tablo 71.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

<i>Atasözü</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Ekmek aslanın ağzında	“Oysa günümüz koşullarında artık <i>ekmek aslanın ağzında.</i> ”(s.7)	Geçim sağlayacak bir iş bulmak ve para kazanmak kolay değildir
Ağaç yaşken eğilir.	“ <i>Ağaç yaşken eğilir.</i> ”(Türk Atasözü) (s.54)	Çocuklar mutlaka küçük yaşta eğitilmelidirler. Bu yaşlarda işlenmeye, her türlü bilgiyle donatılmaya elverişlidirler.
Kambersiz düşün olmaz.	“ <i>Kambersiz düşün olmaz.</i> ”(s.137)	Her toplantıda veya her işin içinde bulunmak merakında olanlar için yarı sitem, yarı şaka olarak söylenen bir söz.
Her koyun kendi bacağından asılır.	“ <i>Her koyun kendi bacağından asılır.</i> ”(s.141)	Herkes kendi davranışlarından sorumludur. Herkes kendi hatasının cezasını kendi çeker.
Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.	“ <i>Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.</i> ”(s.141)	Bazı bencil, çıkarıcı kimseler vardır ki, onlar, sırf kendilerine zarar vermiyor diye kötülük yapan kimselere engel olmazlar.
Azla yetinen çoğu bulamaz.	“ <i>Azla yetinen çoğu bulamaz.</i> ”(s.141)	Kim ki elindekinden hoşnut olmuyor, onu yeter bulmuyor, onunla yetinmiyor, daha fazlasını istiyor ve onu hor görüp geri çeviriyorsa büyük bir hata işliyor demektir.
Sürüden ayrılanı kurt kapar.	“ <i>Sürüden ayrılanı kurt kapar.</i> ”(s.143)	Yaşantımızda ve yaptığımız işlerde birlik ve beraberlik içinde olmak her zaman güçlü ve kuvvetli olmamızı sağlar.
Akıllı düşünene kadar, deli oğlunu evermiş, torunu olmuş.	“ <i>Akıllı düşünene kadar, deli oğlunu evermiş, torunu olmuş.</i> ”(s.144)	Önem almaya, hazırlıklı olmaya alışmış kimi tedbirli kimse, hemen her şeyde bir sonuca ulaşmak için sağlam bir yol arar. Bunun için de düşünüp taşınır, kolay kolay karar veremez. Dolayısıyla da epey zaman harcamış ve sonuca ulaşmakta gecikmiş olur. Oysa gözü pek atak ve yeterince düşünmeden karar veren kimse, tehlikeyi göze alıp işe girer ve sonuca daha çabuk ulaşır.
Akıllı köprü arayınca dek deli suyu geçer.	“ <i>Akıllı köprü arayınca dek deli suyu geçer.</i> ”(s.144)	Önem almaya, hazırlıklı olmaya alışmış kimi tedbirli kimse, hemen her şeyde bir sonuca ulaşmak için sağlam bir yol arar.
Deli deliyi görünce çomağını saklar.	“ <i>Deli deliyi görünce çomağını saklar.</i> ”(s.144)	Saldırgan kişiler, kendileri gibi saldırgan olanlara ses çıkaramazlar. Onlardan aynı karşılığı alacaklarını bildikleri için çekinirler.
Deli ile çıkma yola, başına getirir bela.	“ <i>Deli ile çıkma yola, başına getirir bela.</i> ”(s.144)	Kavrayışı kıt, akılsız, aşırı davranışları olan kimselerle ne işe girilir, ne de yolculuk edilir. Buna kalkışan başına türlü dertler alır, çok zarar görür.
Deli dostun olacağına akıllı düşmanın olsun.	“ <i>Deli dostun olacağına akıllı düşmanın olsun.</i> ”(s.144)	Akılsız kimse dostu için iyi niyet beslediği halde, yaptığı işin ne gibi sonuçlar doğuracağını bilmediği için insana zarar verebilir.

Tablo 71’de görüleceği gibi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında toplamda 12 atasözüne yer verilmiştir. Yer verilen bu atasözlerinin 4’ü doğrudan ahlak dersi, öğüt veren; 3’ü sosyal olayları ifade eden; 3’ü

yol gösteren; l'i açıkça ders vermeyip hatırlatan ve l'i de töre, gelenek ve göreneklerini ifade eden atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 72.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan Atasözleri

<i>Atasözü</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz.	<i>“Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz.”(s.54)</i>	Kim ki elindekinden hoşnut olmuyor, onu yeter bulmuyor, onunla yetinmiyor, daha fazlasını istiyor ve onu hor görüp geri çeviriyorsa büyük bir hata işliyor demektir.
Azıcık aşım ağrısız başım.	<i>“Azıcık aşım ağrısız başım.”(s.54)</i>	Aralıksız çalışarak, çeşitli sıkıntılara katlanarak, amansız zorluklara göğüs gererek zenginlere özgü bir hayat yaşamaktansa, didişmelerden ve çekişmelerden uzak, gösterişsiz ve sakin bir hayat sürmek daha yeğdir.
Ak akçe kara gün içindir.	<i>“Ak akçe kara gün içindir.”(s.54)</i>	Sağlıklı ve imkanlarımız varken emek vererek, alın teri dökerek kazandığımız para, sıkıntılı anlarımız ve zor günlerimiz içindir; bizi darlıktan bu para çekip kurtarır, rahata erdirir. Dara düşülen günlerimizde bu parayı harcamaktan da geri durmamalı, çekinmemeliyiz.
Zenginin malı züğürdün çenesi yorar	<i>“Zenginin malı züğürdün çenesi yorar.”(s.63)</i>	Züğürtler(yoksullar), zenginlerin malları üzerine konuşur, dururlar. Bu konuşma, onların çenesini yormaktan başka bir işe yaramaz.
Varsa pulun, herkes kulun; yoksa pulun, dardır yolun.	<i>“Varsa pulun, herkes kulun; yoksa pulun, dardır yolun.”(s.63)</i>	Zenginlik, mal-mülk herkesi mıknatıs gibi kendine çeker. Zenginlerin eşi, dostu, arayanı ve soranı çoktur. Parası çok olan kimseye herkes iltifat eder, saygı gösterir, işlerini kolaylaştırır, yakınında bulunmak ister.
Verip pişman olmaksansa, vermeyip düşman olmak yeğdir.	<i>“Verip pişman olmaksansa, vermeyip düşman olmak yeğdir.”(s.63)</i>	Sizden borç para veya ödünç eşya istendiğinde verdiğiniz şey size zamanında geri ödenmezse, ya da yıpranmış olarak geri iade edilirse, bu oldukça canınızı sıkar.
Para parayı çeker.	<i>“Sürüden ayrılanı kurt kapar.”(s.63)</i>	Elde para bulunursa onunla yeni paralar kazanılır. Bilinen o ki, pek çok işte sermaye şarttır. Sermayen ne kadar çoksa, o kadar büyük iş yapar ve o kadar da çok kazanırsın.
Para ile imanın kimde olduğu belli olmaz (bilinmez)	<i>“Para ile imanın kimde olduğu belli olmaz (bilinmez)”(s.63)</i>	İman her şeyden önce içsel, yani kalbî bir olaydır. İnsanların imanlarını sözle dile getirmeleri mümkünse de, bunu çıkar için yapıyor olabilirler.
Fazla mal göz çıkarmaz.	<i>“Fazla mal göz çıkarmaz.”(s.63)</i>	O an için ihtiyaç duyulmayan mal, ne kadar ve ne türden olursa olsun elden çıkarılmamalıdır. Hiç umulmadık bir günde ona gerek duyulabilir. Ayrıca malın çok olmasının kimseye bir zararı da yoktur.
Tok açın halinden ne anlar.	<i>“Tok açın halinden ne anlar.”(s.63)</i>	Para, mal gibi şeyleri elde etmiş; açlığını gidermiş ve bunlara doymuş olanlar, yoksulların çektikleri sıkıntıyı, içine düşükleri geçim darlığını anlamazlar.
Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkartır.	<i>“Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkartır.”(s.66)</i>	Herkes tatlı dille söylenen sözlerden etkilenir. Tatlılıkla, gönül okşayarak söylenen söz, azgın düşmanı bile yola getirir.
Bıçak yarası geçer, dil yarası geçmez.	<i>“Bıçak yarası geçer, dil yarası geçmez.”(s.66)</i>	Bıçak ya da herhangi bir silahın açtığı yara bir süre sonra iyileşir, vücutça onulur. Ama dilden çıkan hakaretlerin, kötü ve kırıcı sözlerin gönülde açtığı yara, bıraktığı iz kolay kolay kapanmaz; her hatırlamada yeniden açılır, insana üzüntü verir.
Dilin kemiği yoktur.	<i>“Dilin kemiği yoktur.”(s.66)</i>	Dil kolayca her yana dönebilir. Bu özelliğe sahip olan dilde, her türlü kelimeler de kolayca çıkar; insan doğru olmayan, birbiriyile çelişkili

		sözleri söyleyebilir; önce söylediğini sonra inkâr edip başka şekilde çevirebilir.
Altta kalanın canı çıksın	“Yarışmalar ulaşmak için her yol mübahdır’ ve ‘ <i>altta kalanın canı çıksın</i> ’ düşüncelerini öne çıkarıyor.”(s.124)	Herkes başının çaresine baksın, gücü yetmeyen ne olursa olsun
Acele işe şeytan karışır.	“ <i>Acele işe şeytan karışır.</i> ”(s.128)	Aceleyle yapılan iş yanlış, eksik ve hatalı olur. Bu nedenle bir işi düşünüp taşınarak yapmak gerekir.
Aşığa Bağdat sorulmaz.	“ <i>Aşığa sorulmaz.</i> ”(s.128)	Kim ki bir şeyi elde etmek ister, ona taşkın bir kavuşma isteğiyle yanıp tutuşur, o kimseye zor şartlar ağır gelmez; o, her türlü çabayı gösterir; her türlü fedakârlığa katlanır.
Atın ölümü arpadan olsun.	“ <i>Atın ölümü arpadan olsun.</i> ”(s.128)	Bir şeye tutkun olan, bir şeyin uzun süre yokluğunu çeken kimi kişiler, kendilerine zarar vereceğini bile bile o şeyi kullanmaktan çekinmezler
Eşeğini sağlam kazığa bağla.	“ <i>Eşeğini sağlam kazığa bağla.</i> ”(s.128)	Akıl insan içindir. İnsan önce aklını kullanarak işlerinin iyi yürümesi, eşyanın zarar görmemesi için tedbir almalı, sonra da tevekkül etmeli, yani o konuda yüce Allah'a güvenmelidir.
Önüne bakma sonuna bak.	“ <i>Önüne bakma sonuna bak.</i> ”(s.128)	Kimi işler vardır ki iyi başlamamış ama iyi sonuç vermiştir. Üstelik başlamış bir işte geri dönmek de zordur. Bu sebeple bize düşen yolumuza azimle devam etmek, gereken çabayı göstermek, işi lâyıkıyla yapmaya çalışmaktır.
Bin dost az, bir düşman çok.	“ <i>Bin dost az, bir düşman çok.</i> ”(s.128)	Sıkıntılı bir anımızda, kötü bir günümüzde hemen yardımımıza koşan, daima iyiliğimizi isteyen dostlarımızdır. Derdimizi onlarla unuttur, mutluluğu onlarla tadarız. Onlardan zarar değil, yalnızca fayda görürüz. Bu sebeple ne kadar çok olurlarsa, bizim için o kadar iyidir. Ama düşmanımız olan yalnızca bizim kötülüğümüzü ister, bir tane de olsa onun varlığı bizi rahatsız eder.
Gönül ferman dinlemez.	“ <i>Gönül dinlemez.</i> ”(s.128)	Ne denli engel, ne denli yasak konursa konsun gönül sevdiğinden asla vazgeçmez
Bugünün işini yarına bırakma.	“ <i>Bugünün işini yarına bırakma.</i> ”(s.128)	Her iş zamanında ve gerektiği şekilde yapılmalıdır.

Tablo 72 incelendiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2/C1 (Yüksek Düzey) ders kitabında toplamda 22 atasözü tespit edilmiştir. Bunların; 9’u doğrudan ahlak dersi, öğüt verenlerden, 5’i sosyal olayları ifade edenlerden, 5’i yol gösteren atasözlerinden, 2’si açıkça ders vermeyip hatırlatanlardan, 1’i de inanç ve inanışları ifade eden atasözlerinden oluşmaktadır.

Tablo 73.

Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Deyimlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Cümle Durumundakiler	Söz Öbeği Durumundakiler	Toplam	
			f	%
A1/A2	13	-	13	8
B1	62	2	64	39
B2/C1	87	-	87	53
f	162	2	164	100
%	99	1	100	

Tablo 73 incelendiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 164 deyim tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla deyim örneğini içeren (87) B2/ C1 düzeyidir. Onu takiben B1 düzeyinde (64) deyim bulunmaktadır. En az deyim örneğinin bulunduğu ders kitabı (13) A1/A2 düzeyidir. Biçimsel özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa ders kitaplarında en çok cümle durumunda olan deyimler (164) kullanılmıştır. Sözcük öbeği durumundaki deyim sayısı ise (2) dir.

Tablo 74.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Dünyaya gelmek	“Ünlü filozof ve hekim İbni Sina, 980 yılında Buhara’da <i>dünyaya geldi.</i> ”(s.54)	Doğmak
Kalbini kazanmak	“Biri size sürpriz yapacak ve <i>kalbini kazanacak.</i> ”(s.95)	İnce bir davranış veya güzel bir sözle birinin sevgisini kazanmak, ilgisini çekmek
Kilo almak	“ <i>Kilo almışsın.</i> Artık spor yapmıyor musun?”(s.97)	Beslenerek vücudun ağırlığı artmak, şişmanlamak
Göz göze gelmek	“İki genç <i>göz göze gelmişler</i> ve birbirine aşık olmuşlar.”(s.99)	Her iki tarafın bakışları karşılaşmak
Yüzü kızarmak	“Hemen yüzümüz kızarıcı <i>dilimiz dolanırdı.</i> ”(s.119)	Utanmak
Dili dolanmak	“Hemen yüzümüz kızarıcı <i>dilimiz dolanırdı.</i> ”(s.119)	Utangaçlık, korku, coşku, sarhoşluk ya da hastalık gibi nedenlerle söyleyeceğini şaşırıp karıştırmak, söyleyeceğinin düzeni bozulmak
Moralini bozmak	“Tatilde en küçük bir aksilik <i>moralimiz bozar.</i> ”(s.127)	Bir kimsenin ruhsal yönden direnme gücünü azaltmak, sarsmak
İştah açmak	“Müzik eşliğinde yemek yemek <i>iştahı açar.</i> ”(s.135)	Yemek isteğini artırmak
Başa çıkmak	“Aslında bir parça stres günlük hayattaki zorluklarla <i>başa çıkmak</i> için gerekli enerjiyi ve gücü sağlıyor.”(s.136)	Bir şeye gücü yetmek:
Yol açmak	“Stres, vücudumuzda bazı rahatsızlıklara <i>yol açıyor.</i> ”(s.136)	Bir olayın sebebi olmak
Midesi bulanmak	“Cem: Yolda <i>midem bulandı,</i> taksiden indim.”(s.140) “Cem: <i>Midem bulanıyor</i> ve öksürüyorum.”(s.142)	Kusacak gibi olmak
Kan tutmak	“Cem: Beni <i>kan tutar</i> da.”(s.142)	Kan gördüğünde bayılmak; şok geçirmek
İkinci plana düşmek	“Ancak televizyon <i>ikinci plana düşmek,</i> değer kaybetmek istemiyor.”(s.154)	Bir kimsenin veya topluluğun gözünde eski önemini, değerini yitirmek

Tablo 74’te görüldüğü gibi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1/A2 düzeyi ders kitabında toplamda 13 deyim tespit edilmiştir. Bunların 13’ü de cümle durumundaki deyimlerdendir. Söz öbeği durumundaki deyimlere yer verilmemiştir.

Tablo 75.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

Deyim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Kılı kırk yarmak	“Birçok firma eleman alırken <i>kılı kırk yarıyor.</i> ” (s.7)	Titiz ve ayrıntılı bir biçimde incelemek, önemle üstünde durmak
Aklını çelmek	“Geldim işe, tam ofise gireceğim, şeytan meleğin <i>aklını çeldi.</i> ” (s.10) “Yıllar öncesinde afrika’ya gitmek için kariyerine kısa bir süreliğine ara vermiş ve seyahat tutukusu da bu şekilde <i>aklını çelmiş.</i> ” (s.39)	Niyetinden, kararından caydırmak
Dalga geçmek	“ ‘Olur mu canım!’ diye <i>dalga geçtiler.</i> ” (s.10)	Eğlenmek, alay etmek
Hayata geçirmek	“Herkes bir konuda söz söyleyebilir, fakat başarı ancak bu sözleri <i>hayata geçirmekle</i> olur.” (s.12)	Uygulanır duruma getirmek, canlılık kazandırmak
Gönül vermek	“Bu mesleğe <i>gönül verdim.</i> ” (s.17)	Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, eğinmek, meyletmek
Can vermek	“Yıllar sonra, 1980’de bir soygun sırasında <i>can verdi</i> ve otopsi sonucuna göre o bir erkekti.” (s.23)	Ölmek
Dünyaya gelmek	“27 Kasım 1940, dövüş sanatının gelmiş geçmiş en büyüğü, dövüş makinesi, büyük usta Bruce Lee <i>dünyaya geldi.</i> ” (s.24) “Naim Süleymanoğlu, 23 Ocak 1967 yılında <i>dünyaya geldi.</i> ” (s.24) “Ne zaman ki, torunum <i>dünyaya geldi</i> , onun için kışları şehre gelmeye başladım.” (s.96) “Yoldaş, 1939’da İzmir’de <i>dünyaya gelir.</i> ” (s.96) “Ahmet Bedevi 1899 yılında Bağdat’a 100-125 km kadar kuzeyde olan Samarra şehrinde <i>dünyaya gelmiş.</i> ” (s.149)	Doğmak
Rekor kırmak	“Tam 46 kez dünya <i>rekoru kırmıştır.</i> ” (s.24)	Eski rekoru aşır yeni, üstün bir sonuç elde etmek; daha iyi bir derece elde etmek:
Akla kararı seçmek	“Dışarıdaki kalabalığın içinde stadyuma girebilmek için <i>akla kararı seçtik.</i> ” (s.26)	Bir işi başarmaya değer çok sıkıntı çekmek, güçlüklerle karşılaşmak
Dayak yemek	“Rakip taraftarlardan <i>dayak bile yemiş.</i> ” (s.28)	Dövülmek, sopa ile dövülmek
İştahı kesilmek	“Ceren: Hastalıktan <i>iştahım da kesildi</i> , sabahtan beri yalnızca iki kase çorba içebildim.” (s.32)	Yemek isteği yok olmak
Diline dolamak	“İnsanlar hayattaki bazı olumsuzluklar nedeniyle ‘keşke’ sözcüğünü <i>diline dolarlar.</i> ” (s.34)	Aynı şeyi durmadan ve her yerde tekrarlamak
Razı olmak	“Her zaman kararlarımı kendim aldım ve sonuçlarına <i>razı oldum.</i> ” (s.34)	Uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek
Kulak asmamak	“Çoğu zaman haklıydılar aslında ama ben onların uyarılarına fazla <i>kulak asmadım.</i> ” (s.34)	önem vermemek, dinlememek
Ders almak	“Ben bütün hatalarımı seviyorum ve onlardan <i>ders alıyorum.</i> ” (s.34)	Bir olaydan deneyim kazanmak, ibret almak
Mola vermek	“Serdar: Az sonra çok güzel bir yerde <i>mola vereceğiz.</i> ” (s.36)	Uzun süren yolculuğa, yürüyüşe veya çalışmaya, dinlenmek amacıyla bir süre ara vermek, oturup dinlenmek
Kendini ateşe atmak	“Hiçbir yardımcım olmadan tek başıma	Bile bile tehlikeli bir işe

	yolculuğa çıkarak <i>kendimi ateşe attım.</i> ”(s.39)	girişmek
Sınırlarını zorlamak	“Tek amacım ise insanların kendi <i>sınırlarını zorlamaları</i> için onlara cesaret verebilmek.”(s.39)	En son noktaya kadar çaba göstermek;bütün gücünü en son noktaya kadar kullanmak
Şeytana uymak	“Sadece ‘bir bakmak için’ girersiniz ama <i>şeytana uyup</i> birkaç parça eşya alıverirsiniz.”(s.48)	Kötü bir şey yapma isteğine kapılmak
Gözden geçirmek	“Saçımızın şeklinin ve renginin kayıfatlarınızla, karakterinizle uyumunu <i>gözden geçirin.</i> ”(s.52)	Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek
Yerle bir etmek	“Bütün moda kurallarını <i>yerle bir etmek</i> en büyük zevklerdir.”(s.53)	Temeline kadar yok etmek, tahrip etmek
Baştan çıkarmak	Altın, gümüş ve değerli taşlar onları <i>baştan çıkarır.</i> ”(s.53)	Kötü yola sürüklemek, doğru yoldan saptırmak; karşı cinsi bir ilişkiye ikna etmek
Hayata atılmak	“Örneğin bir asır önce 5-6 yıllık bir eğitimle <i>hayata atıldınız</i> , başarılı olabildiniz.”(s.53)	Geçim sağlamak üzere çalışmaya başlamak
Ayak uydurmak	“Kişi ilk olarak, yetenek ve bilgi kazanmak için, ikinci olarak ise çağın gelişimine <i>ayak uydurabilmek</i> ve yeni bilgiler üretebilmek için sürekli bir eğitim içinde bulunuyor.”(s.53)	Çevreye uyum sağlamak
Ortaya çıkmak	“Ama çok geçmeden yeni yazılan notların mürekkebi karnenin üzerinde dağılmaya başlayınca, her şey <i>ortaya çıktı.</i> ”(s.57)	Yokken var olmak, meydana çıkmak, türemek
Kafayı takmak	“B: Of! Hocanın biri <i>kafayı taktı</i> bana.”(s.63)	Sürekli aynı şeyle uğraşmak veya düşünmek
Gıcık olmak	“B: <i>Gıcık oluyor</i> bana! Ben de ona <i>gıcık oluyorum</i> tabii”(s.63)	Bir davranışa veya bir kimseye sürekli sinirlenmek.
Altını üstüne getirmek	“Bu sene yine örgü krizi tuttu ve gerekli ipleri, modelleri bulabilmek için şehrin <i>altını üstüne getirdim.</i> ”(s.64)	Bir şey bulmak için aramadık yer bırakmamak
İştah açmak	“Düzenli görünümü çiçeklerle süslenmiş bir masada yemek yemek <i>iştahımı açar.</i> ”(s.67) “Dahası şekerli bisküvi <i>iştahımı açar.</i> ”(s.96)	Yemek isteğini artırmak
İlgi çekmek	“Gece ışıklandırmaları festivali daha da <i>ilgi çekici</i> hale getirecek.”(s.70) “Kitap çocukların eğlenceli dünyasını unutan yetişkinlerin de <i>ilgisini çekecek</i> kadar eğlenceli.”(s.84)	Çevresinde ilgiyi, dikkati ve merakı üzerine toplamak, alaka çekmek, alaka toplamak veya alaka uyandırmak
Göz ardı etmek	“Benedictus bu durumu <i>göz ardı etmedi</i> ve konu üzerinde çalışmaya başladı.”(s.79)	Gereken önemi vermemek
Kafa yormak	“Bu konu üzerinde <i>kafa yordu</i> ve birden aklına mesleğinin işe yaramayan buluşu geldi.”(s.79)	Bir iş, bir konu üzerinde çokça düşünmek
Aklına gelmek	“Bu konu üzerinde kafa yordu ve birden <i>aklına</i> mesleğinin işe yaramayan buluşu geldi.”(s.79)	Hatırlamak, anımsamak
Bir taşla iki kuş vurmak	“Sullivan bu durumda <i>bir taşla iki kuş vurmuş.</i> ”(s.79)	Bir davranışla iki veya birden çok yararlı sonuç elde etmek
Kolları sıvamak	“Bir sonraki buluş şenliği için şimdiden <i>kollar sıvandı</i> bile.”(s.85)	Bir iş yapmaya güçlü bir biçimde, istekle hazırlanmak
Yufka yürekli olmak	“Çobanlar olurdu orada; Tabiatla ne kadar <i>yufka yürekliydik</i> , suya düşen böcekleri büyük bir kahramanlık duygusu ile kurtarırdık.”(s.94)	Acıklı olaylara, durumlara hiç dayanamayan, böyle durumlara çok üzülen, hemen üzüntüye kapılan, hemen ve çok acıyan.
Cereyan etmek	“Hayat orada her anı ile gözlerinizin önünde <i>cereyan eder</i> ve insan yüzlerce mucizeye tanık olur.”(s.94)	Geçmek, olmak, yapılmak
Göz gezdirmek	“Boş banklardan birine oturup gazeteme <i>göz gezdirmeye</i> başladım.”(s.96)	Bir yeri, bir şeyi incelemeden bakıp geçmek ya da çabucak incelemek
Aç gözlü olmak	“ <i>Aç gözlü</i> oluyor hepsi.”(s.96)	Mal, yiyecek, içecek vb. şeyler için doyumsuz olmak

İç çekmek	“Derin bir iç çekti.”(s.96)	Üzüntüyle veya özlemle derin derin soluk alıp vererek duygulanmak
Gözden kaybolmak	“Sonra da yürüyüp gitti ve parkın köşesinde gözden kayboldu...”(s.96)	Ortadan çekilmek veya görünmez olmak, kaybolmak
Moralini bozmak	“Ancak şimdilik küresel ısınma, <i>moralimizi bozmak</i> dışında, hayatımızı etkilemeye başlamadı.”(s.98)	Bir kimsenin ruhsal yönden direnme gücünü azaltmak, sarsmak
İki gözü iki çeşme	“İki gözü iki çeşme bize sesleniyor.”(s.101)	Sürekli, çok ağlayarak
Bağrı yanık	“Bağrı yanık garibin...”(s.101)	Çok acı çekmiş; dert, sıkıntı, darlık, kahr görmüş; yaşlı
İçi kan ağlamak	“İçi kan ağlıyor.”(s.101)	İçten, büyük bir üzüntü duymak; dıştan belli etmeyerek çok acımak
Kalbine gömmek	“Victor’un karısı Ilsa, Rick’i yıllar önce terk eden ve Rick’in <i>kalbine gömüdüğü</i> büyük aşkıdır...”(s.110)	Şikâyet etmeden, üzüntüye katlanmak
Gönlünü çelmek	“Bu arada Rhett, Sacrelett’in <i>gönlünü çeler</i> .”(s.110)	Kandırmak, yola getirmek, aşkını kazanmak
Akıl erdirememek	“O çağlarda yaşayan insanın <i>akıl erdiremediği</i> şeyler karşısındaki durumunu bir düşünün...”(s.114)	Ne olduğunu anlayamamak, sırrını çözememek
Kontrol altına almak	“Çevre ve Orman Bakanı televizyonda ‘Çeşme’deki orman yangını <i>kontrol altına alınmıştır</i> .’ diye duyuru yaptı.”(s.115)	Bir olayı denetim altına almak
Uykuya dalmak	“O gece Eros her şeyden habersiz <i>uykuya daldıktan</i> sonra Psykhe lambayı eline aldı ve yatağa yaklaştı.”(s.116)	Uyumaya başlamak
Ayaklarına kapanmak	“Zeus’un <i>ayaklarına kapanıp</i> ‘Ne olur Psykhe’yi kurtarın ve bana olarak verin!’ diye yalvardı.”(s.116)	Alçalırcasına yalvarmak
Ucuz atlatmak	“Darbe hafifti, kaptan o anda <i>ucuz atlattık</i> diye düşünüyordu.”(s.125)	Zor veya tehlikeli durumdan az zararla sıyrılmak
Yara açmak	“Ama birkaç dakika sonra gemi birden yan yattı, buzdağı asıl <i>yarayı</i> geminin altında açmıştı, yara öldürücüydü.”(s.125)	Hasar vermek
İç çekmek	“Mikrofonu uzatıp geçmişle günümüzün bayramını kıyaslamalarını istediğimde hep bir <i>iç çekiş</i> insanlarda.”(s.128)	Bilincine varmak, anlamak
Burnunda tütme	“Bugün o eski bayramların kokusu burnuma geliyor, <i>burnumda tütüyor</i> .”(s.128)	Çok özlemek
Duygu sömürüsü yapmak	“Sürekli bizi eleştirmesine kızsak da hayatımıza müdahale ettiğinde, bazen hiç susmadığında veya <i>duygu sömürüsü yaptığı</i> nda küsmeyeceğimiz tek insandır annemiz.”(s.134)	İstediklerini yapmasını sağlamak amacıyla karşısındaki kişinin kendisine acımasını sağlamak
Akıl etmek	“Ama onlar bu günü hafta arası kutlamayı <i>akıl ettikleri</i> için izinli sayılırlar ve günlerini anneleriyle birlikte geçirirlermiş.”(s.134)	Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünmek
Dört gözle beklemek	“Sözüb özü, ‘annelik’ kavramının ne kadar özel, Anneler Günü’nün güzel bir şey olduğunu bilen herkes, bu özel günde annesini rahat ettirmeyi, onunla birlikte zaman geçirmeyi, gezinmeyi, dolaşmayı, dediodu yapmayı, bir kafaye gidip oturmayı <i>dört gözle bekler</i> .”(s.134)	Çok isteyerek veya özleyerek beklemek
Gününü gün etmek	“ <i>Gününüzü gün etmeye bakın</i> .”(s.140)	Hiçbir şeyi dert edinmeyip gününü hoş geçirmek
Etlie sütliye karışmamak	“ <i>Etlie sütliye karışmayın</i> .”(s.140)	Toplum içindeki çeşitli hareketlerden uzak durmak, hiçbir şeyle ilgilenmemek, tartışmalı konulardan kaçınmak
Kulaklarını tıkamak	“ <i>Kulaklarını boş sözlere tıkayıp</i> , sadce kendi müziğini hisseden ve onu duyan bir isim	Bir şeyi duymazlıktan gelmek

	Hayko Cepkin.”(s.144)	
Yoldan çıkmak	“Arada bir çizgileri değiştirmeli, <i>yoldan çıkmalı.</i> ”(s.144)	Doğru yoldan ayrılmak
Kafayı bozmak	“Bazısı paraya takıyor, bazısı sürekli takip edidiğini sanıyor, bazısı da <i>kafayı</i> alışverişiyle <i>bozuyor.</i> ”(s.145)	Ruhsal sorunlar nedeniyle, eskisi gibi sağlıklı düşünememek, dengesiz davranmak
Rüyasına girmek	“Ama ölünce, ağaç sevgisi sembolü olarak, hangi idareci, ağaç kestirirse <i>rüyasına girecek,</i> boğazına sarılacağım.”(s.149)	Rüyasında görmek

Tablo 75 değerlendirildiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında toplam 64 deyim yer verildiği görülmektedir. Deyimlerin 62 tanesi cümle durumundaki deyimlerden oluşmaktadır. 2 tanesi ise söz öbeği durumundaki deyimlerden oluşmuştur.

Tablo 76.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan Deyimler

<i>Deyim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Uykuya dalmak	“Sadece geceleri <i>uykuya dalmak</i> için kitap okuyorum.”(s.6)	Uyumaya başlamak
Canını vermek	“Bir hasta, bir ağlayan, başka çocuklar tarafından küçümsenen, aşağılanan, kötü durumda garip görsün, ona elinden geleni yapar, <i>canını bile vermiş.</i> ”(s.10)	Kendini feda etmek
Başı sıkışmak	“ <i>Başı sıkışan</i> Metin’e gelirmiş.”(s.10)	Herhangi bir güçlük karşısında kalmak, bunalmak
Kalbi çarpmak	“ <i>Kalbim deli gibi çarpıyordu.</i> ”(s.11)	Çok korkmak
Dikkatini çekmek	“Bir gün uzman, Almanca, demiş ki ‘Burada herkes birbirine sık sık, ‘Ulan’ diyor, <i>dikkatimi çekti.</i> ”(s.12)	İlgi uyandırmak
Yüzü kızarmak	“Almanın sözlerinden dolayı komşumuzun <i>yüzü kızarmış.</i> ”(s.12)	Utanmak
Gülmekten kırılmak	“Konuğumuz bu olayı öyle tatlı anlatıyordu ki, hepimiz <i>gülmekten kırılıyorduk.</i> ”(s.12)	Aşırı derecede gülmek
Hoşuna gitmek	“Kardeşim Fatoş konukların çok <i>hoşuna gitti.</i> ”(s.12)	Beğenmek
Havaya girmek	“Övgülerden pek şişinen Fatoş <i>havaya girdi.</i> ”(s.12)	Kibirlenmek
Nutku tutulmak	Babamın adeta <i>nutku tutuldu.</i> ”(s.12)	Korkudan, şaşkınlıktan ve öfkeden konuşamaz olmak
Ağza alınmayacak	“Bu kez babamdan duyduğu başka bir lafı ama bu kez <i>ağza alınmayacak</i> bir lafı söyleyiverdi...”(s.12)	Söylenmesi ayıp, çirkin (söz, küfür)
Kaşlarını çatmak	“Annem baktı ki sonu gelmeyecek, <i>kaşlarını çatıp</i> ‘Sus bakayımı şimdi ağzına biber doldururum!’ diye bağırırdı.”(s.12)	Kızmak, öfkelenmek
Laf işitmek	“Fatoş, beğenileceği yerde, bir de üstelik herkesin içinde <i>laf işitince</i> , ağlamaya başladı.”(s.12)	Azarlanmak, birisi kendisine darılmak
Aklı ermemek	“Daha küçük <i>aklı ermez.</i> ...”(s.12)	Akılca olgunlaşmamış
Pot kırmak	“Bense, onların bu sorularını gerçek sanıp ‘Evde konuşulurken duyup öğreniyor.’ diyerek öyle bir <i>pot kırdım</i> ki...”(s.12)	Yersiz ve karşısındakine dokunacak söz söylemek, gaf yapmak
Göz atmak	“Gardırobunuza şöyle bir <i>göz atalım</i> , nasıl görünüyor?”(s.20)	Kısaca, dikkatli değil de şöyle bir bakıvermek; üzerinde fazla durmadan elden geçirmek
Akıl vermek	“Nehir belki bana <i>akıl verir</i> diye şüşünmüştüm.”(s.21)	Bir kişiye yol gösterip tavsiyede bulunmak, bilgi vermek, nasıl davranacağını göstermek
İçini dökmek	“Zaten insanlara çabuk güvenen ve <i>içini döken</i> biri değildim ama sanırım bundan sonra hiç kimseye güvenmeyeceğim.”(s.21)	Dertlerini, sıkıntılarını, üzüntülerini anlatmak
Dünyaya gelmek	“Bize o kadar uyum sağlar ki bazen onun yanlış zamanda <i>dünyaya geldiğini</i> düşünürüm.”(s.28)	Doğmak
Canı çekmek	“Hatırlıyorum biz çocukken yazın <i>canımız</i> dondurma <i>çektğinde</i> , hiç üşenmez,, bisiklete atlar ve bize dondurma getirirdi.”(s.28)	Bir şeyi istemek, istek duymak, arzulamak
Altüst olmak	“İngiliz veterinerlik öğrencisi Emma Pelling’in kuma fobisi yüzünden hayatı <i>altüst oldu.</i> ”(s.32) “İnsanların hayatı da düşkün oldukları şeylere bağlı olarak <i>altüst</i> olabiliyor.”(s.116)	Çok karışık duruma gelmek

Dile getirmek	<p>“Aktör sevgilisi Gareth’in çok anlayışlı olduğunu <i>dile getiren</i> Emma, evlilik töreninde hipnozla kusma fobisinden kurtulmayı amaçlıyor.”(s.32)</p> <p>“Prof. Dr. Mansur Beyazyürek bu dansın kadının kendini sevmesi ve kendiyile barışık olmasını artırıcı etkisi olduğunu <i>dile getirmiş</i>.”(s.48)</p> <p>“En basitten en karmaşığa, müzik zamanla bir eğlence aracı olmasının ötesinde insanların toplumsal sorunları <i>dile getirmelerini</i> de sağlamıştır.”(s.98)</p> <p>“Çünkü son yıllarda astroloji insan ruhunun zenginliklerinin <i>dile getirilmesinin</i> bir biçimi olarak her zamanki kadar popüler.”(s.148)</p>	Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek
Dizlerinin bağı çözülmek	“Sabahları onunla asansörde karşılaşınca, genç adam, ‘günaydın’ deyince, genç kızın <i>dizlerinin bağı çözülür</i> , hatta belki de bayılacak gibi olur.”(s.34)	Korkudan ya da heyecandan ayakta duramayacak duruma gelmek
Gözüne uyku girmemek	“Artık geceleri <i>gözüne uyku girmez</i> .”(s.34)	Uyuyamamak, uykusuz kalmak
Gözler önüne sermek	“Yapılan araştırmalar, tutkulu aşk ile ilgili bir başka gerçeği daha <i>gözler önüne seriyor</i> .”(s.34)	Açıklamak, sergilemek, göstermek, tanıtmak
Yemeden içmeden kesilmek	“En ufak bir ‘aksaklıkta ‘ ise ne olduğunu anlamadan kendini depresif hissetmeye başlar, <i>yemeden içmeden kesilir</i> ve hatta nefes alamaz hale gelir.”(s.40)	Bir üzüntü veya heyecan sebebiyle yiyemez, içemez duruma gelmek, iştahı kesilmek
Yataklara düşmek	“Romanlar, şiirler, şarkılar, filmler aşkın bazen bir hastalık gibi yaşandığını, aşkı uğruna insanların eriyip bittiğini, <i>yataklara düştüğünü</i> sık sık konu etmiştir.”(s.40)	Yataktan kalkamayacak kadar hasta olmak
Eriyip bitmek	“Romanlar, şiirler, şarkılar, filmler aşkın bazen bir hastalık gibi yaşandığını, aşkı uğruna insanların <i>eriyip bittiğini</i> , yataklara düştüğünü sık sık konu etmiştir.”(s.40)	Üzüntü ve sıkıntıdan çok zayıflamak
Ağzından kaçırmak	“Alper için sürpriz parti hazırlayacağımızı bir anda <i>ağzından kaçırdı</i> .”(s.43)	İstemediği hâlde boş bulunup söyleyivermek
Kilo almak	<i>Kilo almaktan</i> bu kadar şikayetçiysen sen de her akşam yemeğinden sonra tatlı yeme.”(s.43)	Beslenerek vücudun ağırlığı artmak, şişmanlamak
Donup kalmak	“Aldığı haber karşısında adeta <i>donup kaldı</i> .”(s.47)	Donakalmak
Eli ayağı tutmak	“ <i>Eliniz ayağınız tutuyorken</i> yoğun çalışıp çok para kazanın.”(s.54)	Beden gücü yerinde olmak
Enine boyuna düşünmek	“Ama gelin <i>enine boyuna bir düşünelim</i> , gerçekten paranın ne önemi var?”(s.57)	Her yönü ile, eksiksiz, bütün ihtimalleri göz önünde tutarak
Yanıp tutuşmak	“Onlar böyle düşünse de birçok kişi zengin olmanın hayaliyle <i>yanıp tutuşur</i> .”(s.58)	Bir şeyi elde etmek için güçlü bir istek duymak
Canını dişine takmak	Zengin olabilmek için kimisi <i>canını dişine takıp</i> gece gündüz çalışır, kimisi umudunu piyango biletine bağlar.”(s.58)	Her tehlikeyi göze alarak işe girişmek; bütün gücünü harcayarak yapmak
Para dökmek	“Adı üzerinde; bunlar yalnızca zevke ve keyfe hizmet eden şeylerdir ve onlara göre böyle şeylere <i>para dökmenin</i> hiçbir sakıncası yoktur.”(s.58)	Çok para harcamak
Boy göstermek	“Listenin ilk sıralarında <i>boy gösteren</i> zenginlerin hayatlarını inceleyen Esquire dergisi espirili bir yaklaşımla, zenginlerin ilginç ortak yönlerini de buldu.”(s.60)	Görünmek;gösteriş yapmak
Aklı başına gelmek	“... <i>aklı başına gelir</i> , ancak o zaman bu evin kapısından içeri girebilir!”(s.63)	Davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak
Gözü ısırmak	“...sizi bir yerden <i>gözüm ısırtıyor</i> , daha	Bir kimseyi tanıyacak gibi

	“önce karşılaşmış olabilir miyiz?”(s.63)	olmak
Cebinde akrep olmak	“Hepsinin <i>cebinde akrep vardır</i> , en yakınlarına bile yardım ederken iki kez düşünürler.”(s.64)	Cimri biri olmak, eli cebine gitmemek
Yorgun düşmek	“Onu dinlemekten sıkıldınız ve <i>yorgun düştünüz</i> .”(s.72)	Çok yorulmak, bitkin duruma gelmek:
Alttan almak	“Onun bu hatasını <i>alttan almayacağım</i> .”(s.74)	Sert konuşan bir kimseye yumuşak bir dil kullanmak, aşağıdan almak
Ne hali varsa görsün	“Hadi bakalım şimdi, ne <i>hali varsa görsün!</i> ”(s.76)	Uyarılara, öğütlere kulak asmayan insanlar için "ne yaparsa yapsın, beni ilgilendirmiyor" anlamında kullanılır.
Şeytan görsün yüzünü	“Ondan o kadar nefret ediyorum ki yolda karşılaşmak bile istemem, <i>şeytan görsün yüzünü!</i> ”(s.76)	Sevilmeyen, görmek bile istenilmeyen kimse için söylenen bir söz
Ununu elemek, eleğini asmak	“Niye bu yaşta evlenip yeni bir hayata başlasın ki? O artık <i>ununu elemiş, eleğini asmış</i> .”(s.76)	Geri kalan ömrü süresince yapacak önemli bir işi kalmamak anlamında kullanılan bir söz
Ne şiş yansın ne de kebab	“Bence küçük bir olay uğruna, <i>ne şiş yansın ne de kebab!</i> ”(s.76)	İki taraf da korunsun, gücendirilmesin, ikisinin de zarar görmeyeceği bir yol bulunsun" anlamında kullanılır
Çiğ yemedim ki karnım ağrısın	“Kimseden sakyacak bir şeyim yok, <i>çiğ yemedim ki karnım ağrısın!</i> ”(s.76)	Herhangi bir suç işlemedim ki korku duyayım, işi eksik yapmadım ki olumsuz sonuçtan kaygılanayım" anlamında kullanılır
Üstüme iyilik sağlık	“Neler duyuyorum senden, <i>üstüme iyilik sağlık!</i> ”(s.76)	Şaşma, şaşkınlık belirtmek için kullanılan bir söz
Öp babanın elini	“Artık bundan sonrasına karışmam. <i>Öp babanın elini!</i> ”(s.76)	Beklenmedik, elverişsiz bir durum karşısında şimdi ne olacak? anlamında kullanılan bir söz
İstemem yan cebime koy	“O da hem ‘Deniz’in aramsını istemiyorum.’ diyor, hem arayınca <i>ağzı kulaklarında dakikalarca konuşuyor, yani istemem yan cebime koy.</i> ”(s.76)	İstemiyor gibi görünüp, durumdan hoşnut olmak
Ağzı kulağına varmak	“O da hem ‘Deniz’in aramsını istemiyorum.’ diyor, hem arayınca <i>ağzı kulaklarında dakikalarca konuşuyor, yani istemem yan cebime koy.</i> ”(s.76)	Çok sevinmek, sevindiği her halinden belli olmak
Kulakları çınlamak	“Dün <i>kulakların çınladı mı?</i> ”(s.77)	Bir yerde anılmak, hatırlanmak
İlk vuran okçudur	“Geçenlerde deyimler sözlüğünde ‘ <i>ilk vuran okçudur</i> ’ deyimine rastladım.”(s.77)	Amaca herkesten önce ulaşan kişi işinin ustasıdır, beceriklidir, kazançlıdır” anlamında söylenir
Kafayı yemek	“ ‘ <i>Kafayı yemek</i> ’ diye bir şey var.”(s.77)	Aşırı yorgunluktan bunalıma düşmek
Şaka gibi gelmek	“Anlattıkları bana <i>şaka gibi geliyor</i> , gerçekten bunların hepsi oldu mu?”(s.78)	Bir türlü inanamamak
Şaka kaldırmak	“Bizim oralılar şakacıdırlar, <i>şaka kaldırırlar.</i> ”(s.78)	Şakaya dayanmak, katlanmak
Şakaya vurmak	“Kendisine yapılan bütün eleştirileri <i>şakaya vurup</i> yine bildiğini okuyor.”(s.78)	Ciddi bir söz veya davranışı şaka yoluyla geçiştirmek
Vecde gelmek	“Nasıl bir eda takınacağıma hüküm vermedim, adeta <i>vecde geldim.</i> ”(s.79)	Kendinden geçecek kadar coşmak, bir şey karşısında sonsuz heyecan duymak, esrimek
Kulak vermek	“Bilimsel araştırmalara <i>kulak vermek</i> gerekirse, şekli nasıl olursa olsun gülmek insanın ruhsal durumu üzerinde olduğu	Değer vermek, önemseme

	kadar bedensel rahatsızlıklar üzerinde de iyileştirici etkiye sahip.”(s.80)	
Dalga geçmek	“Hayatımız boyunca kimi zaman <i>dalga geçen</i> , kimi zamansa dalga geçilen oluruz.”(s.81)	Eğlenmek, alay etmek
Köşeyi dönmek	“Fransızlar ‘Versailles’ yazacaklarına ‘Versay’ yazıp kurtusularını sadece kağıt ve kalem tasarrufuyla <i>köşeyi dönerlerdi</i> .”(s.84)	hiçbir çaba göstermeden kısa sürede zengin olmak; kısa yoldan ve büyük bir emek harcamadan sosyal ve ekonomik güç edinmek
Kestirip atmak	“ ‘Hangisi sicheveppes mi yoksa cola mı?’ diye sorunca, ‘Sen bana bir ayran ver en iyisi.’ deyip <i>kestirip attım</i> .”(s.84)	Ayrıntılı düşünmeden kesin yargıya varmak:
Kırıp geçirmek	“Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde çevirdikleri kısa filmlerle ünlü olmuş Amerikalı Komedi ikilisi, başlarına gelen komik olaylarla insanları kahkahadan <i>kırıp geçirmiştir</i> .”(s.86)	Tuhaf söz ve davranışlarla herkesi çok güldürmek
Damgasını vurmak	“Harold Lloyd da sessiz film dönemine <i>damgasını vuran</i> özgün ve etkili sanatçılardan biriydi.”(s.86)	Biri hakkında kötü bir yargıya varmak
Açgözlü olmak	“Jim Davis 1987 yılında dünyanın en tembel, en <i>aç gözlü</i> kedisini yarattığında bu kadar sevineceğini ve popüler olacağını tahmin etmiş miydi acaba?”(s.89)	Mal, yiyecek, içecek vb. şeyler için doymak bilmeyen
Yediği önünde yemediği,arkasında(ardında) olmak	“Garfield’ın hala popüler olmasının nedeni küçükler açısından sevimli ve eğlenceli olması, büyükler açısından ise hayatı çok fazla ciddiye almaması, istediği gibi davranması, <i>yediği önünde yemediğinin arkasında olması</i> , yani insanların yaşamak için harıl harıl çalıştığı dönemde rahat içinde yaşaması olabilir.”(s.89)	Bolluk, refah içinde yaşayanlar için kullanılan bir söz
Akla gelmek	“İkinci olarak müziğin zihinsel aktiviteler üzerindeki etkisi <i>akla gelmektedir</i> .”(s.91)	Hatırlamak
İçine sindirememek	“Ona hala kırgınım, bana söylediklerini bir türlü <i>içime sindiremiyorum</i> .”(s.93)	Benimsememek, kabul edememek
Yıldızı parlamak	“Bu dönemden sonra <i>yıldızı parlayan</i> blues, efsanevi B. B. King tüm zamanların en iyi gitaristi kabul edilen Jimi Hendrix, Louis Armstrong, John Lee Hooker gibi pek çok değerli müzisyeni müzikseverlerle buluşturdu.”(s.98)	Başarı yönünden herkesin dikkatini çekecek bir duruma gelmek, ün kazanmak
Kulağının pası silinmek	“Şarkıcı şarkının bir bölümünü bağırarak söyleyince hepimizin <i>kulağının pası silindi</i> .”(s.99) “Uzun zamandır böyle bir yere gelip müzik dinlememiştim, sayenizde <i>kulağımı pası silindi</i> .”(s.99) “Sevdiğim şarkıyı peş peşe çalıyorum, <i>kulaklarımın pası siliniyor</i> .”(s.99) “Dinlediğim farklı müzikler sayesinde <i>kulağımın pası siliniyor</i> , böylece farklı melodilere kulağım alışıyor.”(s.99)	Hoşa giden ses veya güzel bir müzik dinlemek
Nefes kesmek	“Büyüsüne kapılıp, saatlerce çevresinde dolanıyorsunuz, bu da yetmiyor, ertesi gün sizi tekrar çağırışçasına yine kendinizi orada buluyorsunuz, insanın gönlünde romantik fırtınalar koparıyor bu <i>nefes kesen</i> anıt, çeşme demek yetersiz kalıyor...”(s.108)	Etkilenmek, hayran olmak
Hayran kalmak	“Kendine özgü mimarisi ve şiirin lokantalarla dolu limanı ile Assos, ziyaret edenlerin <i>hayran kalmasını</i> sağlayacak	Çok beğenmek

	güzellikte bir cennet.”(s.110)	
Yol açmak	“Aynı sahne içinde kamera açısının değişimi, bir sahneden diğerine geçiş, ani ses artışı gibi basit biçisel özellikler bizim televizyona odaklanmamıza <i>yol açıyor</i> .”(s.116) “Bu değişiklik yörüngeye ulaştıktan hemen sonra başlar ve ağırlıksız ortamda kan, astronotun başında birikerek ‘ şişkin yüz sendromu’na <i>yol açar</i> .”(s.144)	Bir olayın sebebi olmak
Stres atmak	“Diziler birçok insan için yorgun bir günün sonunda <i>stresi atmanın</i> , günlük işlere bir ara verip kafalarını boşaltmanın bir aracı olarak görülüyor.”(s.121)	Bir etkinlikte bulunarak gerginlikten, sıkıntıdan kurtulmak
Mesaj vermek	“Televizyondaki yarışmalar gençlere ünlü, zengin ve güçlü olmanın önemli ve kolay olduğu <i>mesajını veriyor</i> .”(s.122)	Duygu ve düşünceleri karşı tarafa dolaylı bir biçimde anlatmak
Göz atmak	“Bu farklardan bazılarını ve onların neden olduklarına bir <i>göz atalım</i> istedik.”(s.129)	Üzerinde uzun boylu durmayıp şöyle bir bakıvermek, şöyle bir bakıp geçmek
Gözden geçirmek	“Yani bir yerde beyninizi ve davranışlarınızı <i>gözden geçirip</i> , bu davranışın kaynaklarını bulup yeniden programlar.”(s.134)	Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek
Yol göstermek	“NLP, tam anlamıyla uyumlu bir ilişkinin nasıl kurulup sürdürülebileceği konusunda <i>yol gösterir</i> .”(s.134) “Bu filozof da etrafındaki insanlara her konuda <i>yol gösterir</i> , onların her türlü sorununu çözmeye çalışmış.”(s.172)	Ne yapılacağını, nasıl davranılacağını öğretmek
İleri sürmek	“Hawking teorisinde, paralel evrenlerde onların bizim korkularımızı, becerilerimizi ve özlemlerimizi etkileyebileceğini <i>ileri sürüyor</i> .”(s.140) “Hawking, mantıksal olarak, beynimizde hiçbir şeyin bir bütünden bağımsız gerçekleşmediğini <i>ileri sürüyor</i> .”(s.140)	Bir düşünceyi veya tasarımı önermek, serdetmek
İştahı kesilmek	“Ağız, boğaz ve burundaki mukoza dakuları şiştiği için koku ve tat alma duyuları zamanla azalır ve hiç tat almamaya başlarlar, <i>iştahları kesilir</i> , vücutları zayıf düşer ve hastalıklara dirençsiz hale gelir, aynen grip te olduğu gibi.”(s.144)	Yemek isteği yok olmak
Zayıf düşmek	“Ağız, boğaz ve burundaki mukoza dakuları şiştiği için koku ve tat alma duyuları zamanla azalır ve hiç tat almamaya başlarlar, <i>iştahları kesilir</i> , vücutları <i>zayıf düşer</i> ve hastalıklara dirençsiz hale gelir, aynen grip te olduğu gibi.”(s.144)	Güçsüzleşmek
Baş göstermek	“Vücuttaki denge sisteminin bozulmasıyla birlikte baş dönmesi, terleme nöbeti ve kusmalar <i>baş gösterir</i> .”(s.144)	Belirmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek, vuku bulmak
Maruz kalmak	“Atmosferin korunmasından yoksun ortamlarda çalışan astronotlar özel giysiler giyseler de uzun vadede ciddi hastalıklara yol açabilecek etkilere de <i>maruz kalmış</i> olurlar.”(s.144)	Bir olay veya bir durumla karşı karşıya olmak
İlgi duymak	“Uzay bilim ve teknolojilerine çocukluğundan beri büyük <i>ilgi duyan</i> biri olarak, yakında başlayacak olan ‘Astronotlar Yarışıyor’ adlı bilim-beceri programına başvuruda bulunmaya karar verdiniz.”(s.145)	Bir işe, bir olaya, bir kimseye önem vermek, yakınlık duymak

Akıl vermek	“Astroloji danışmanları tuttıkları kayıtlar ve yorumlarına dayanarak kraliyet ailesine devlet yönetimi konusunda <i>akıl verirlerdi</i> ve bu nedenle Mezapotamya tarihinin erken dönemlerinde astroloji ‘kraliyet sanatı’ olarak düşünülürdü.”(s.148)	Akıl öğretmek
Önün geçmek	“Önceleri bu durumdan pek de rahatsız olmayan kral, zaman içinde filozofun şöhretinin, kendisine duyulan saygı ve sevginin <i>önün geçtiğini</i> düşünmeye başlamış.”(s.172)	(Bir şeyin) önünde yer almak
Ortadan kaldırmak	“Uzun uzun düşündükten sonra filozofu <i>ortadan kaldırmak</i> için bir plan yapmış ve askerlerine filozofu sarayına getirmelerini emretmiş.”(s.172)	Yok etmek

Tablo 76’da görüldüğü üzere Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti B2/C1 (Yüksek Düzey) ders kitabında toplam 87 deyim yer verildiği görülmektedir. Bu deyimlerin 87’side cümle durumundaki deyimlerden oluşmuştur. Söz öbeği durumundaki deyimlerden oluşanlara kitapta hiç yer verilmemiştir.

Tablo 77.

Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan İkilemelere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	İkilemelerin Anlamsal Özellikleri								Toplam	
	Aynı sözcüğün yinelenmesi	Eş anlamlı	Zıt Anlamlı	Yakın Anlamlı	Biri Anlamlı Diğer Anlamsız	Her ikisinde Anlamsız	Yansıma sözcükler	f	%	
A1/A2	13	-	2	1	-	-	-	16	16	
B1	25	1	5	1	1	-	-	33	33	
B2/C1	36	-	6	4	5	-	-	51	51	
f	74	1	13	6	6	-	-	100	100	
%	74	1	13	6	6	-	-	100		

Tablo 77 incelendiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 100 ikileme tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla ikileme sözcüğün bulunduğu (51) B2/C1 düzeyidir. Onu takip eden B1 düzeyinde (33) ikileme bulunmaktadır. En az ikileme sözcüğün bulunduğu (16) A1/A2 düzeyidir. Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa en çok aynı sözcüğün yinelenmesi yoluyla oluşturulmuş (74) ikilemeler kullanılmıştır. Sırasıyla zıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla oluşturulan (13), yakın anlamlı sözcüklerle oluşturulan (6), biri anlamlı diğeri anlamsız iki sözcüğün bir araya getirilmesiyle oluşturulan ikilemeler (6) çoğunluktadır. En az yer verilen ikileme türü ise eş anlamlı sözcükler ile oluşturulmuş ikilemeler (1) dir. İncelenen kitaplarda her ikisinde anlamsız sözcükten oluşturulmuş ikileme türlerine ve yansıma sözcüklerden oluşturulan ikilemelere yer verilmemiştir.

Tablo 78.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinden Yer Alan İkilemeler

<i>İkileme</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Sık sık	“Biz ilkbaharda <i>sık sık</i> pikniğe gidiyoruz.”(s.25) “ <i>Sık sık</i> başka şehirlere gidiyor.”(s.36)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bol bol	“Turistler bu şehirde <i>bol bol</i> makarna, pizza ve tiramisu yiyor.”(s.44) “Büyük tabak, küçük porsiyon, <i>bol bol</i> süsleme.”(s.135)	Aynı sözcüğün tekrarı
İşil işil	“Şehrin sokakları günün her saatinde <i>ışıl ışıl</i> .”(s.44)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yavaş yavaş	“Volkan: O zaman <i>yavaş yavaş</i> sofrayı hazırlayayım.”(s.60) “Yengeç: Sıkıntılarınız <i>yavaş yavaş</i> geride kalıyor.”(s.95) “Kutuyu <i>yavaş yavaş</i> açtı.”(s.116)	Aynı sözcüğün tekrarı
Çeşit çeşit	“Kebabın yanında a <i>çeşit çeşit</i> baharat, yoğurt ve nohut oluyor.”(s.68)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zaman zaman	“Düzenli spor yapın ya da <i>zaman zaman</i> çıkın, yürüyün.”(s.70) “ <i>Zaman zaman</i> hepimiz akıllı telefonlarımızla haberleri sosyal medyayı, iş yerindeki gelişmeleri takip etmekten sıkılıyoruz.”(s.148)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ara sıra	“ <i>Ara sıra</i> işten birkaç dakika uzaklaşın.”(s.70)	Yakın anlamlı sözcükler
Sağa sola	“Fotoğrafçı: <i>Sağa sola</i> çevirmeyin.”(s.73)	Zıt anlam
Tane tane	“Salkımda <i>tane tane</i> , tadı da pek şahane.”(s.79)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sıra sıra	“ <i>Sıra sıra</i> odalar, birbirini kovalar.”(s.79)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gündüz gece	“Benim adım iki hece, çalışırım <i>gündüz gece</i> .”(s.79)	Zıt anlam
Gizli gizli	“O gündün sonra genç kız her gece kıyıda atek yakıyormuş, delikanlı da ateşe doğru yüzüyor, kıyıya çıkıyor ve Tamara’yla <i>gizli gizli</i> buluşuyormuş ama kızın babası bu durumu fark etmiş ve görüşmeleri engellemeye karar vermiş.”(s.99)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gıcır gıcır	“İçinden <i>gıcır gıcır</i> bir...çıktı.”(s.116)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kolay kolay	“O zamanlarda aşklarımızı <i>kolay kolay</i> dile getiremezdik.”(s.119)	Aynı sözcüğün tekrarı
Lapa lapa	“Sıcak havada güneşlere ilk gündün kıpkırmızı oldunuz ya da dışarıda <i>lapa lapa</i> kar yağıyordu, siz odanızda şömine keyfini yaşadınız.”(s.122)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yürüye yürüye	“Cem: Bu yüzden eve <i>yürüye yürüye</i> geldim.”(s.140)	Aynı sözcüğün tekrarı

Tablo 78’de görüldüğü gibi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1/A2 düzeyi ders kitabında toplam 16 ikileme tespit edilmiştir. Bunların; 13’ü aynı sözcüğün tekrarıyla, 2’si zıt anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla, 1’ de yakın anlamlı sözcüklerden oluşturulmuştur.

Tablo 79.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

İkileme	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Boş boş	“Erken uyanmamak, <i>boş boş</i> oturmak, plansız programsız olmak gibi...”(s.10) “Ben onun yanında <i>boş boş</i> otururdum.”(s.64)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zaman zaman	“Rüyaları <i>zaman zaman</i> kabusla döbüşüyor mu?”(s.16) “Genç dansçıları iki yıl boyunca günde sekiz, <i>zaman zaman</i> on altı saat çalıştırarak gösteriler hazırlanmıştır.”(s.76) “Şu anda hayatıma bakıyorum ve görüyorum ki, <i>zaman zaman</i> hayal kırıklığına uğrasam da birçok deneyim kazandım.”(s.34)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sağ sol	“1920’lerde sırtınızda silahla at binersiniz ya da 1980’lerde <i>sağ sol</i> çatışmasının içinde olursunuz.”(s.16)	Zıt anlam
Gelmiş geçmiş	“27 Kasım 1940, dövüş sanatının <i>gelmiş geçmiş</i> en büyüğü, dövüş makinesi, büyük usta Bruce Lee dünyaya geldi.”(s.24)	Zıt anlam
İtişe kakışa	“Bir tarafta yiyecek ve bayrak satıcıları, bir tarafta gazeteciler ve televizyonların spor muhabirleri, bir tarafta ise <i>itişe kakışa</i> stadyuma girmeye çalışan seyirciler vardı.”(s.26)	Eş anlamlı sözcükler
Şaşkın şaşkın	“Bizim futbolcular bu duruma bir anlam veremeyip <i>şaşkın şaşkın</i> bakiştılar.”(s.26)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sık sık	“Maç ortamı çok gergin bu yüzden taraftarlar arasında <i>sık sık</i> yumruklaşmalar oluyor.”(s.27) “Neden <i>sık sık</i> bu sözcüğü duyuyoruz?”(s.43) “Dış görünüşünüzde <i>sık sık</i> sıradışı değişiklikler yapmayın.”(s.52) “Turistler <i>sık sık</i> Sultan Ahmet Camisi’nin nerede olduğunu soruyorlar.”(s.119)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yuvarlana yuvarlana	“Yuvadaki yumurtalardan biri, bu depremde dağın tepesinden <i>yuvarlana yuvarlana</i> vadideki çiftliğe dek ulaşmış.”(s.33)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hemen hemen	“ <i>Hemen hemen</i> tüm kırsal bölgelerde hem kadınlar hem de erkekler, günlük yaşantılarına ‘şalvar’ adındaki bol pantolonları giyerler.”(s.45)	Aynı sözcüğün tekrarı
Renk renk	“Bu örtü <i>renk renk</i> , desen desendir ve kadınlar onun çevresini el işi bir örgü türüyle, yani ‘oya’ ile süslerler.”(s.45)	Aynı sözcüğün tekrarı
Desen desen	“Bu örtü renk renk, <i>desen desendir</i> ve kadınlar onun çevresini el işi bir örgü türüyle, yani ‘oya’ ile süslerler..”(s.45)	Aynı sözcüğün tekrarı
Baştan aşağı	“Bir kısmı da baştan aşağı gardrop yeniliyor.”(s.49)	Zıt anlam
Yavaş yavaş	“Dış görünüşünüzle mi, <i>yavaş yavaş</i> kendinizi göstererek mi insanları etkilemek istiyorsunuz?”(s.52) “Çiçeğe ihtiyacından fazla su verersen, boğulduğunu anlamadan yaşar ama <i>yavaş yavaş</i> kökleri çürür...”(s.96)	Aynı sözcüğün tekrarı
Usta çırak	“Eğitimin de uygulamalı olarak bir usta çırak ilişkisi içerisinde gerçekleşmesi gereklidir.”(s.67)	Yakın anlamlı sözcükler
Baş başa	“Kimi zaman da mitolojik heykellerle <i>baş başa</i> bırakıyor.”(s.70)	Aynı sözcüğün tekrarı
Saçma sapan	“Belki zamanında telefonun da’ <i>saçma sapan</i> ve gereksiz’ bulunması gerçeğinden yola çıkıp bütün yeni fikirlere saygı duymak gerekir.”(s.86)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Karşı karşıya	“Eğer habitat tahribatı, plansız nüfus artışı ve yapılaşma, ormanların yakılması, aşırı avlanma bugünkü hızıyla devam ederse birçok tür yok olma tehlikesiyle <i>karşı karşıya</i> kalacaktır.”(s.92)	Aynı sözcüğün tekrarı

Günden güne	“Nesli tükenmekte olan hayvanlar, sayıları <i>günden güne</i> azalan ve doğal ortamlarında onları tehdit eden etkenler nedeniyle yakın gelecekte yok olacak hayvan türleri demektir.”(s.92)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kol kola	“Tabiatla <i>kol kola</i> olmak yaşama saygıyı getirir.”(s.94)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bol bol	“Şehirde her şeyden <i>bol bol</i> var.”(s.96)	Aynı sözcüğün tekrarı
Baş başa	“Kır saftır, temizdir, samimidir; doğa, insanı sarar, insan doğada kendisiyle <i>baş başa</i> kalabilir.”(s.97)	Aynı sözcüğün tekrarı
Enine boyuna	“Bir daha düşündüm <i>enine boyuna</i> ”(s.101)	Zıt anlam
Adım adım	“Bir yandan yakalanma korkusu yaşarken bir yandan da gerçek katile <i>adım adım</i> yaklaşan bir adamın macerasını, hareketli müzikler eşliğinde soluk soluğa izleyeceksiniz.(s.113)	Aynı sözcüğün tekrarı
Suluk soluğa	“Bir yandan yakalanma korkusu yaşarken bir yandan da gerçek katile <i>adım adım</i> yaklaşan bir adamın macerasını, hareketli müzikler eşliğinde <i>soluk soluğa</i> izleyeceksiniz.(s.113)	Aynı sözcüğün tekrarı
Boşu boşuna	“Tencerede su <i>boşu boşuna</i> kaynarsa, duman çoğalır.”(s.118)	Aynı sözcüğün tekrarı
Uç uç	“‘ <i>Uç uç</i> böceği’, ‘uğur böceği’ ya da ‘gelin böceği’ olarak da bilinen bu böcek, bir kişinin eline konduğunda o kişi bir dilek tutarsa ve bundan sonra da o böcek uçarsa o kişinin dileğinin gerçekleşeceğine inanılır.”(s.121)	Aynı sözcüğün tekrarı
Cıvıl cıvıl	“Sokaklar <i>cıvıl cıvıl</i> .”(s.128)	Aynı sözcüğün tekrarı
Çeşit çeşit	“Farkı olmak için yaptıklarımız bile <i>çeşit çeşit</i> ambalajlar içindeki benzer şeyler.”(s.142)	Aynı sözcüğün tekrarı
Farklı farklı	“ <i>Farklı farklı</i> şekillerde belki ama sonuçta hep birlikte deliriyoruz.”(s.145)	Aynı sözcüğün tekrarı
Cins cins	“Delilikte cins cins.”(s.145)	Aynı sözcüğün tekrarı
Saniye saniye	“Bir programdan diğerine <i>saniye saniye</i> deliren ciddi adamlar, bir röportajdan ötekine adım adım deliren ünlüler, bir yazıdan diğer yazıya cümle cümle deliren köşe yazarları...”(s.145)	Aynı sözcüğün tekrarı
Cümle cümle	“Bir programdan diğerine saniye saniye deliren ciddi adamlar, bir röportajdan ötekine adım adım deliren ünlüler, bir yazıdan diğer yazıya <i>cümle cümle</i> deliren köşe yazarları...”(s.145)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yaz kış	“Çevreciliği ve <i>yaz kış</i> sadece bir şort ile Manisa sokaklarında dolaşması nedeniyle Manisa Tarzanı olarak tanıdı.”(s.149)	Zıt anlam

Tablo 79’da görüldüğü üzere Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında 33 ikilemeye yer verildiği görülmektedir. Yer verilen bu 33 ikilemenin 25’i Aynı sözcüğün tekrarıyla oluşturulmuş, 1’i eş anlamlı, 5’i zıt anlamlı sözcüklerle oluşturulmuş, 1’i yakın anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılmasıyla, 1’i de biri anlamlı biri anlamsız iki sözcüğün bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Tablo 80.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan İkilemeler

İkileme	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Koşa koşa	“ <i>Koşa koşa</i> üst kata çıkıp Necla Teyzelerin kapısını çaldım.”(s.11) “Tabii ki <i>koşa koşa</i> giderim, bu yorgunluğumu almak için bulunmaz bir fırsat.”(s.20)	Aynı sözcüğün tekrarı
Sık sık	“Annenin Metin’e <i>sık sık</i> ‘Ağzına biber doldururum.”(s.12) “Bir gün uzman, Almanca, demiş ki ‘Burada herkes birbirine <i>sık sık</i> , ‘Ulan’ diyor, dikkatimi çekti.”(s.12) “Alman <i>sık sık</i> ‘Ulan Kenan Bey...’ diyormuş.”(s.12) “Romanlar, şairler, şarkılar, filmler aşkın bazen bir hastalık gibi yaşandığını, aşkı uğruna insanların eriyip bittiğini, yataklara düştüğünü <i>sık sık</i> konu etmiştir.”(s.40) “ <i>Sık sık</i> şampuan değiştirerek saçımızın dökülme riskirini artırın.”(s.60) “Buna rağmen <i>sık sık</i> kavranması hemen hemen olanaksız gibi görünen dilbilgisi yapılarını anlayabileceğim konusunda umutsuzluğa düşüyordum.”(s.68) “İşitsel biri, eşinden kendini sevdiğini <i>sık sık</i> tekrarlamasını ister.”(s.126)	Aynı sözcüğün tekrarı
Peltek peltek	“Fatoş’un babamı taklit ederek <i>peltek peltek</i> ‘Ulan be...’ ‘Vay anasını!’ gibi sözler söylemesine bizim evde herkes bayılıyor.”(s.12)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kıs kıs	“Alman ikide bir ‘Ulan Kenan Bey’ dedikçe, öbür üyeler de <i>kıs kıs</i> güliyorlarmış.”(s.12)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zar zor	“Durumu kurtarmak için, sesini yumuşatarak <i>zar zor</i> ‘Efendim kızım!...dedi.’ ‘Ulan baba be...’(s.12)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Köy köy	“Aşık Veysel bir dönem <i>köy köy</i> dolaşarak saz dersleri vermiş.”(s.13)	Aynı sözcüğün tekrarı
Kucak kucak	“Selam olsun <i>kucak kucak</i> ”(s.13)	Aynı sözcüğün tekrarı
Ağır ağır	“ <i>Ağır ağır</i> yoluna devam ediyordu.”(s.14)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yüze yüze	“ <i>Yüze yüze</i> sana geldim.”(s.14)	Aynı sözcüğün tekrarı
İstemeye istemeye	“Arkadaşım çok ısrar ederse, <i>istemeye istemeye</i> gider, konserde de uyuklarım heralde!”(s.20)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tatlı tatlı	“Ne <i>tatlı tatlı</i> anlatıyor aşkı.”(s.22)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yaşına başına	“Yaşına aldırmadan gezen, dans eden, aşık olan insanları, ‘ <i>yaşına başına</i> bakmadan...’ diye başlayan sözlerle küçümserler.”(s.26)	Yakın anlamlı sözcükler
El ele	“Kaç yaşında olursak olalım, dans edelim, şarkı söyleyelim, sevgilimizle <i>el ele</i> gezelim, saçımızı at kuyruğu yapalım, kulağımıza küpe takalım...”(s.26)	Aynı sözcüğün tekrarı
Zaman zaman	“Her insanın <i>zaman zaman</i> hissedebileceği duygular olan korku ve endişenin bazı kişilerde aşırı yoğun, hatta çoğunlukla bir arada yaşanması ise fobi olarak adlandırılır.”(s.32) “‘Acaba <i>zaman zaman</i> bu paralar toplanıyor mu?’ ve toplanıyorsa ‘Bu paralarla ne yapılıyor?’ diye merak ediyor insan.”(s.108)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hemen hemen	“ <i>Hemen hemen</i> herkes tarafından paylaşılan ve bir noktaya kadar da gerçekçi olan korkular da ‘normal’ olarak tanımlanır.”(s.33)	Aynı sözcüğün tekrarı
Baştan sona	“İnsanoğlunun hayatını <i>baştan sona</i> değiştirebilen güçlü duyguya sadece ‘aşk’ deyip geçemeyiz.”(s.34)	Zıt anlam
Küt küt	“Tutkulu aşk, beğendiğiniz bir kişinin bulunduğunuz ortama girmesiyle kalbinizin <i>küt küt</i> atmasından ibaret değildir.”(s.34)	Aynı sözcüğün tekrarı
Günden güne	“Türkiye’de oryantelin meraklıları çok ve bu dansla ilgilenenler <i>günden güne</i> çoğalıyor.”(s.48)	Aynı sözcüğün tekrarı
Tek tek	“Müdür bütün çalışanlarla <i>tek tek</i> görüşmek	Aynı sözcüğün tekrarı

	istiyormuş.”(s.51)	
Farklı farklı	“Çoğunlukla kırmızı, siyah, yeşil ve mavi ağırlıklı ekoseelerde desenler <i>farklı farklı</i> .”(s.52)	Aynı sözcüğün tekrarı
Hemen hemen	“Kilt İskoçya’ya özgü olmasına rağmen, <i>hemen hemen</i> herkesin tanıdığı bir giysi.”(s.52) “Buna rağmen sık sık kavranması <i>hemen hemen</i> olanaksız gibi görünen dilbilgisi yapılarını anlayabileceğim konusunda umutsuzluğa düşüyordum.”(s.68)	Aynı sözcüğün tekrarı
Gece gündüz	“ <i>Gece gündüz</i> çalışan insanları anlayamıyorum...”(s.54) Zengin olabilmek için kimisi canını dişine takıp <i>gece gündüz</i> çalışır, kimisi umudunu piyango biletine bağlar.”(s.58)	Zıt anlam
Sakin sakın	“ <i>Sakin sakın</i> konuşup anlaşmak varken neden birbirinize <i>bağırın</i> sunuz?”(s.55)	Aynı sözcüğün tekrarı
Olmazsa olmaz	“Öyle inanmış ya da inandırılmışız ki paranın ‘gücüne’! <i>Olmazsa olmazımız</i> o bizim.”(s.57)	Aynı sözcüğün tekrarı
Köşe bucak	“Ya da dünyayı <i>köşe bucak</i> gezme şansına...”(s.57)	Yakın anlamlı sözcükler
İş güç	“...kendisini <i>iş güç</i> sahibi, zengin biri olarak tanıtmıştı.”(s.63)	Yakın anlamlı sözcükler
Gezip tozmak	“Halbuki temiz giyinmiş biri, bazıları <i>gezip tozarken</i> işe ya da görüşmeye gidiyordu.”(s.64)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Yeni yeni	“Dili öğrenme sürecinde giderek güçleşen dilbilgisi yapılarını, <i>yeni yeni</i> sözcükleri ve bu sözcüklerin diğer durumlarda hiç umulmadık biçimde başka anlamlarda kullanılışlarını öğrenmek için giriştiğim mücadele sırasında da kendi mutluluğumu yaşadım.”(s.68) “ <i>Yeni yeni</i> dünyalar açılıyordu önümde.”(s.68) “Memphis şehrinin belediye başkan adaylarından E.H Crump, <i>yeni yeni</i> kurulmaya başlayan blues gruplarından biri olan Handys Band’den seçim propagandasında kullanılmak üzere bir parça yazmasını istemişti.”(s.98)	Aynı sözcüğün tekrarı
Karşı karşıya	“Kitapta dillerin yok olma tehlikesiyle <i>karşı karşıya</i> kalmalarının nedeneleri ortaya konmakta.”(s.69)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yukarı aşağı	“Bu programlamaya göre sözcük ve cümleler yerine kullanılan (işaret parmağını kıvrarak yapılan ‘gel’ ya da avuç içi öne uzatılarak yapılan ‘dur’ hareketi vb.) beden hareketleri, (‘Evet derken başın <i>yukarı aşağı</i> sallanması, öfkelenince yumrukların sıkılması vb.) sözlü mesajlara eşlik eden ve onların anlamlarını güçlendiren hareketler ‘tanımlayıcılar’dır.”(s.72)	Zıt anlam
Kısa kısa	“Ya da hangi irtan bir kişi, sürekli <i>kısa kısa</i> nefes alıp veren ve aynı anda parmaklarını tıklatan bir arkadaşına ‘Sorun nedir?’ diye sormaz ki?”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bacak bacak	“Dimdik bir asker, öğretmenin karşısında büzülmüş duran bir çocuk, <i>bacak bacak</i> üstüne atmış mağrur bir hanımefendi...”(s.72)	Aynı sözcüğün tekrarı
Geçire geçire	“Yazarken zamanımız çoğunlukla yeterli olduğu için ifadelerimizi gözden <i>geçire geçire</i> düzeltme, en iyi ve doğru ifadeyi düşünerek bulma şansımız vardır ama konuşurken tüm dikkatimize rağmen yavaşlatamayacağımız bir konuşma hızı vardır.”(s.74)	Aynı sözcüğün tekrarı
Şaka maka	“Seninle görüşmeyeli <i>şaka maka</i> on yıl olmuş.”(s.78)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Şakır şakır	“Yabancıların güzel Türkçemizi bilmedikleri halde dertlerini en azından İngilizce ile <i>şakır şakır</i> anlatmalarından acı duysam da yabancı diller konusunda kendimi geliştirmek zorunda olduğumu düşünüyorum.”(s.84)	Aynı sözcüğün tekrarı
Yaz yaz	“Neden, çünkü <i>yaz yaz</i> bitmiyor kelimeler.”(s.84)	Aynı sözcüğün tekrarı
Harıl harıl	“Garfield’ın hala popüler olmasının nedeni küçükler açısından sevimli ve eğlenceli olması, büyükler açısından ise hayatı çok fazla ciddiye almaması, istediği gibi davranması, yediği önünde yemediğinin arkasında olması, yani insanların yaşamak için <i>harıl harıl</i> çalıştığı dönemde rahat içinde	Aynı sözcüğün tekrarı

	yaşamaları olabilir.”(s.89)	
Yavaş yavaş	“Bunu gittikçe geliştiren blues sanatçıları bu sitemin üzerindeki örtüyü <i>yavaş yavaş</i> kaldırmaya, müziklerini de aynı şekilde daha açık hale getirmeye başlamışlardır.”(s.98)	Aynı sözcüğün tekrarı
Peş peşe	“Sevdiğim şarkıyı <i>peş peşe</i> çalıyorum, kulaklarımın pası siliniyor.”(s.99)	Aynı sözcüğün tekrarı
Bangır bangır	“Eskiden işten sonra eve girmek stemezdim, arkadaşlarla bir yerlere gidip <i>bangır bangır</i> müzik dinlerdik.”(s.101)	Aynı sözcüğün tekrarı
Usta çırak	“Bu evlerin bütünüyle bir halk mimarisi olduğunu söylemek mümkündür çünkü evler geleneksel biçimde <i>usta çırak</i> ilişkisiyle yetişen sanatkarlar tarafından inşa edilmiştir.”(s.104)	Yakın anlamlı sözcükler
Renk renk	“Burada hane sakinlerinin ihtiyaçlarına göre kilim dokuma atölyeleri, ahır, fırın, çeşme vb. bulunur ve çevre sarmaşıklar, mor salkımlar ve <i>renk renk</i> çiçeklerle güzelleştirilmiştir.”(s.104)	Aynı sözcüğün tekrarı
Aşağı yukarı	“Yarışma türü ve içeriği değişse de yarışmacı olarak katılanların amacı <i>aşağı yukarı</i> aynıdır.”(s.122)	Zıt anlam
Baştan aşağı	“Fiziksel olarak oldukça problemlili kadınları alıp onları <i>baştan aşağı</i> yenileyip en sonunda gerçek bir güzellik yarışmasıyla birinciyi seçmeye dayalı bir yarışma programı.”(s.125)	Zıt anlam
Çoluk çocuk	“Hani, överiz karşımızdakini ‘çok zekisin’ falan diye ama mesela zeki olduğu için ekstradan sevilen, ekstradan para verilen ‘ <i>Çoluğumuz çocuğumuz</i> zeki olsun.’ diye evlenen, bu yüzden tercih edilen?”(s.132)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
İç içe	“Yani görülebilir evrenimizin dışında, <i>iç içe</i> geçmiş, görülemeyen daha çok sayıda evren var.”(s.140) “Ona göre bizim evren olarak tanımladığımız belki de gerçekte <i>iç içe</i> geçmiş, birbirini etkileyen, birbirine paralel evrenlerin bulunduğu, sonsuz uzayın minik bir kesiti.”(s.140)	Aynı sözcüğün tekrarı
Şen şakrak	“Ancak, bu <i>şen şakrak</i> gösterilerde madalyonun bir de arka yüzü vardır.”(s.144)	Biri anlamlı biri anlamsız sözcük
Ufak ufak	“Fakat bir süre sonra modern bilimin buluşları, astrolojinin bilimsel doğruluğuna olan inancı <i>ufak ufak</i> sarsmaya başladı.”(s.148)	Aynı sözcüğün tekrarı
İyi kötü	“ <i>İyi kötü</i> işininizin olması, önemli bir sağlık sorunu yaşamamanız ve çevrenizdeki birkaç dost...”(s.159)	Zıt anlam
Dilden dile	“Bilgisi, zekası <i>dilden dile</i> anlatılır olmuş.”(s.172)	Aynı sözcüğün tekrarı
Uzun uzun	“ <i>Uzun uzun</i> düşündükten sonra filozofu ortadan kaldırmak için bir plan yapmış ve askerlerine filozofu sarayına getirmelerini emretmiş.”(s.172)	Aynı sözcüğün tekrarı

Tablo 80’de görüleceği gibi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2/C1 (Yüksek Düzey) ders kitabında toplamda 51 ikileme kullanılmıştır. Bunların 36’sı aynı sözcüğün tekrarıyla oluşturulmuştur. 6 tanesi zıt anlamlı sözcüklerle, 4 tanesi yakın anlamlı sözcüklerle, 5 tanesi de biri anlamlı biri anlamsız iki sözcüğün bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Tablo 81.

Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Terimlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Terim Alanları																				Toplam		
	Eğitim	Sağlık	Spor	Dini	Ekonomi	Hukuk	Mimari	Fen Bilimleri	Sanat	El işi	Denizcilik	Edebiyat	Sosyal Bilimler	Bilgisayar	Gökbilimi	Müzik	Toplumbilimi	Astroloji	Dil bilim	Dil bilgisi	Söz varlığı	f	%
	A1/A2	16	16	2	3	9	-	-	5	2	-	-	5	7	-	1	-	1	12	-	-	-	79
B1	12	5	7	3	7	2	1	11	15	2	2	6	10	1	4	1	1	12	-	-	-	102	37
B2/C1	10	11	4	1	5	-	-	5	5	-	2	14	5	1	10	6	1	3	3	8	2	96	35
f	38	32	13	7	21	2	1	21	22	2	4	25	22	2	15	7	3	27	3	8	2	277	100
%	14	11	4	3	7	.72	.36	7	8	.72	2	9	8	1	6	3	1	10	1	3	.72	100	

Tablo 81 incelendiğinde Yeni Hitit Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 21 bilim alanına yönelik 277 terim anlamlı sözcük tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla terim anlamlı sözcüğü içeren (102) B1 düzeyidir. Onu takip eden B2/C1 düzeyinde (96); A1/A2 düzeyinde (79) terim anlamlı sözcük bulunmaktadır. En az terimin bulunduğu ders kitabı düzeyi A1/A2'dir. Terim alanları açısından değerlendirilecek olursa en çok eğitim (38) terimi kullanılmıştır. Sırasıyla sağlık (32), astroloji (27), edebiyat (25), sosyal bilimler (22), sanat (22), ekonomi (21), fen bilimleri (21), gök bilim (15), spor (13), dil bilgisi (8), dini (7), müzik (7) terimleri çoğunluktadır. En az yer verilen terim alanları ise denizcilik (4), dil bilim (3), toplum bilim (3), hukuk (2), el işi (2), bilgisayar (2), söz varlığı (2), mimari (1) terimleridir.

Tablo 82.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Harita	“A: Bu <i>haritada</i> , Kızılay’da bir park var.”(s.17)	Coğrafya terimi
Metre/kilometre/km	“B: İki yüz <i>metre</i> ileride.”(s.17) “Öğrenciler iki gruba ayrılıyor ve 15-20 <i>metre</i> uzaklıkta karşılıklı sıra oluyordu.”(s.57)	Mesafe/uzunluk terimi
Kilo/kilogram/kg	“Müşteri:1 <i>kilo</i> da domates.”(s.20) “Müşteri:1 kilo da muz.”(s.20) “Manav:1 <i>kilo</i> çilek 8TL, 2 <i>kilo</i> domates 10 TL, 1 <i>kilo</i> muz 6 TL.”(s.20) “Yarım <i>kilo</i> kıyma.”(s.63)	Ağırlık terimi
Lira/ TL	“Manav:1 kilo çilek 8TL, 2 kilo domates 10 TL, 1 kilo muz 6 TL.”(s.20) “Manav: Toplam 24 TL.”(s.20) “Satıcı: 80 TL efendim.”(s.66) “Eczacı: 35 lira.”(s.143)	Türkiye para birimi terimi
Boğaz	“ <i>Boğaz</i> ’ da tura çıkıyorlar, sahillerde yürüyorlar.”(s.28)	Coğrafya terimi
Doktor	“Ben bir <i>doktorum</i> .”(s.30) “Cem: Evet, ama bıktım doktora gidip gelmekten.”(s.142)	Tıp terimi
Hastane	“Her sabah <i>hastaneye</i> gidiyorum.”(s.30)	Tıbbi kurum terimi
Hasta	“ <i>Hastalar</i> , raporlar, ameliyatlar...”(s.30) “Selin: Niye çok mu <i>hasta</i> oldun?”(s.142)	Tıp terimi
Ameliyat	“ <i>Hastalar</i> , raporlar, <i>ameliyatlar</i> ...”(s.30)	Tıp terimi
Lise	“Bir <i>lisede</i> öğretmen.”(s.36)	Eğitim kurumu terimi
Öğretmen	“Bir <i>lisede</i> öğretmen.”(s.36)	Eğitim terimi
Üniversite	“Ağabeyim Koray <i>üniversitede</i> doktora yapıyor.”(s.36) “Şimdi <i>üniversitede</i> öğrenci.”(s.36) “Ender altı ay sonra <i>üniversiteden</i> mezun olacak.”(s.86) “Arkadaşım <i>üniversiteden</i> mezun oldu.”(s.90)	Eğitim kurumu terimi
Doktora	“Ağabeyim Koray <i>üniversitede</i> doktora yapıyor.”(s.36)	Eğitim terimi
Öğrenci	“Onun kız arkadaşı Ekin de <i>üniversite öğrencisi</i> .”(s.36) “Daha sonra, <i>öğrenciler</i> çevreyi kirletmek istemediler, bu sebeple atık poşetleri topladılar.”(s.51) “ <i>Öğrenciler</i> iki gruba ayrılıyor ve 15-20 metre uzaklıkta karşılıklı sıra oluyordu.”(s.57)	Eğitim terimi
Okul	“ <i>Okula</i> birlikte gidiyorlar, birlikte ders çalışıyorlar.”(s.36)	Eğitim kurumu terimi
Köy	“Eşim ve ben güzel bir <i>köyde</i> yaşıyoruz.”(s.42) “ <i>Köyde</i> hayat çok güzel.”(s.42) “Adanın karşısında bir <i>köy</i> varmış.”(s.99)	Coğrafya/yerleşim terimi
Cami	“İstanbul’da <i>camiler</i> , kiliseler, sinagoglar bir arada.”(s.46)	Dini terim
Kilise	“İstanbul’da <i>camiler</i> , <i>kiliseler</i> , sinagoglar bir arada.”(s.46)	Dini terim
Sinagog	“İstanbul’da <i>camiler</i> , kiliseler, <i>sinagoglar</i> bir arada.”(s.46)	Dini terim
İlkokul	“Ankara’da <i>ilkokul</i> öğrencileri, TEMA Vakfı’nın yardımıyla fidan dikme etkinliğine katıldı.”(s.51) “ <i>İlkokul</i> ve ortaokulu Selanik’te okudu.”(s.54) “Bu oyunu çocuklar genellikle <i>ilkokulda</i> beden eğitimi derslerinde...”(s.57)	Eğitim kurumu terimi

Lisans	“Nisan 1665’te bu okuldan <i>lisans</i> derecesini aldı.”(s.54)	Eğitim terimi
Öğretim üyesi	“1667’de Trinity Koleji’nde <i>öğretim üyesi</i> oldu ve bu dönemde fizik alanında önemli buluşlar yaptı.”(s.54)	Eğitim terimi
Dolar	“İlk cep telefonlarının fiyatı 3000 <i>doların</i> üzerindeydi.”(s.55)	ABD para birimi terimi
Fıkra	“Yemekten sonra sohbet ediyorduk ve bazen birbirimize <i>fıkralar</i> anlatıyorduk.”(s.56)	Yazın terimi
Diyet	“Annem <i>diyet</i> yapıyor.”(s.60)	Tıp terimi
Litre	“Yarım <i>litre</i> (0.5 lt.) su”(s.63)	Sıvı ölçü birimi terimi
Peşin	“Satıcı: Ama <i>peşin</i> ödemelerde %20 indirim var.”(s.66) “Bunun için çoğu insan <i>peşin</i> alışveriş yapmıyor.”(s.67)	Ticaret terimi
İndirim	“Satıcı: Ama <i>peşin</i> ödemelerde %20 <i>indirim</i> var.”(s.66) “Alışveriş merkezlerindeki mağazalar, genellikle sezon sonlarında <i>indirim</i> yapıyor.”(s.67) “Satıcı:Bu hafta <i>indirimde</i> . %40 <i>indirim</i> yaptık.”(s.76)	Ticaret terimi
Taksit	Fakat <i>taksitli</i> ödemelerde indirim yok.”(s.66) “Birçok mağaza kredi kartına <i>taksit</i> de yapıyor.”(s.67)	Ticaret terimi
Bakteri	“Bu yöntemle vitaminler ölmüyor ama zararlı <i>bakteriler</i> ve mikroplar da tam olarak ölmüyor.”(s.67)	Biyoloji terimi
Mikrop	“Bu yöntemle vitaminler ölmüyor ama zararlı bakteriler ve <i>mikroplarr</i> da tam olarak ölmüyor.”(s.68)	Biyoloji terimi
İklim	“Çin kocaman bir ülke, her bölgesi farklı bir coğrafya ve <i>iklim</i> ...”(s.68)	Coğrafya terimi
Fatura	“Artık <i>faturalarımı</i> kendim ..., doktor randevularımı kendim alıyorum.”(s.72)	Mali terim
Hikaye	“Yeşim: Hüzünlü <i>hikayeleri</i> sevmiyorum.”(s.76)	Yazın terimi
Roman	“Satıcı: Bu ay, şu poliseye <i>roman</i> çok satıyor.”(s.76)	Yazın terimi
Promosyon	“Murat: Bazı mağazalar televizyon <i>promosyonları</i> yapıyor.”(s.80)	Ticari terim
Göç	“Günümüzde <i>göç</i> hareketleri, bütün ülkeler için en önemli konulardan biridir.”(s.83)	Coğrafya terimi
Nüfus	“Türkiye de çeşitli sebeplerle <i>nüfus</i> hareketlerinin merkezindeki ülkelerdendir.”(s.83) “ <i>Nüfus</i> hızla artacaktı.”(s.90)	Toplum bilim terimi
Fakülte	“İlk <i>fakültemiz</i> Hukuk Fakültesi.”(s.83)	Eğitim kurumu terimi
Maç	“Geçen hafta sonu Galatasaray ile Fenerbahçe <i>maç</i> yaptı.”(s.85)	Futbol terimi
Konferans	“Murat yarın önemli bir <i>konferansa</i> katılacak ve bir konuşma yapacak.”(s.86)	Eğitim terimi
Prova	“Salı günü mankanlerle <i>prova</i> yapacak.”(s.86)	Gösterim sanatları terimi
Dekor	“Perşembe arkadaşlarıyla <i>dekoru</i> ve ses sitemlerini yerleştirecek, ışıkları düzenleyecek.”(s.86)	Gösterim sanatları terimi
Sınav	“ <i>Sınavlardan</i> sonra bir arkadaşıyla birlikte tatil için yurt dışına çıkacak.”(s.86) “Dünkü <i>sınav</i> nasıl geçti.”(s.90) “Bıktım bu <i>sınavlardan</i> .”(s.136)	Eğitim terimi
Yüksek lisans	“Çünkü hem bir iş arayacak hem de <i>yüksek lisans</i> yapmak için sınavlara girecek.”(s.86)	Eğitim terimi
Sınıf	“Herkesten önce <i>sınıf</i> geldi.”(s.86)	Eğitim terimi
Takım	“Dünyanın en iyi <i>takımlarında</i> oynayacağım.”(s.94)	Futbol terimi
Diploma	“Bir yıl sonra üniversiteden <i>diplomamı</i> alacağım ve avukat olacağım.”(s.94)	Eğitim terimi
Koç	“ <i>Koç</i> : Sizin için çok hızlı bir hafta olacak.”(s.95)	Astroloji terimi
Boğa	“ <i>Boğa</i> : Çok şey istiyorsunuz.”(s.95)	Astroloji terimi

İkizler	“İkizler: Aşk kapınızı çalacak.”(s.95)	Astroloji terimi
Yengeç	“Yengeç: Sıkıntılarınız yavaş yavaş geride kalıyor.”(s.95)	Astroloji terimi
Aslan	“Aslan: Eski bir arkadaşınızla görüşeceksiniz.”(s.95)	Astroloji terimi
Başak	“Başak: Gelecekle ilgili planlar yapacaksınız.”(s.95)	Astroloji terimi
Terazi	“Terazi: İşinizle ilgili sorunlar yaşayacaksınız, belki de işe ara vereceksiniz.”(s.95)	Astroloji terimi
Akrep	“Akrep: Bir yolculuk yapacak, yeni yerler ve insanlar tanıyacaksınız.”(s.95)	Astroloji terimi
Yay	“Yay: Uzun ve zor bir tempoya gireceksiniz.”(s.95)	Astroloji terimi
Oğlak	“Oğlak: Güzel bir haber alacaksınız ve çok sevineceksiniz.”(s.95)	Astroloji terimi
Kova	“Kova: Hobilerinizle ilgileneceksiniz.”(s.95)	Astroloji terimi
Balık	“Balık: Her işte başarılı olacaksınız.”(s.95)	Astroloji terimi
Ada	“Adaya çıkmış ve çok geçmeden Tamara’yla karşılaşmış.”(s.99)	Coğrafya terimi
Lav	“Jeolojik dönemlerde yanardağların lavları Kapadokya Bölgesi’ne yayılmış; milyonlarca yıl rüzgar, yağmur, kar ve akarsuların etkisiyle bu lavlardan doğal sütunlar meydana gelmiştir.”(s.104)	Jeoloji terimi
Akarsu	“Jeolojik dönemlerde yanardağların lavları Kapadokya Bölgesi’ne yayılmış; milyonlarca yıl rüzgar, yağmur, kar ve akarsuların etkisiyle bu lavlardan doğal sütunlar meydana gelmiştir.”(s.104)	Coğrafya terimi
Yazar	“Bu yarışma Türk edebiyatına yeni yapıt ve yazarlar kazandırmaktadır.”(s.106)	Edebiyat terimi
Öykü	“Öykü kategorisinde yazar Ayça Erkol’un ‘Hiç Aklımda Yokken’ adlı eseri, Ankara Üniversitesi Öykü Ödülü’nü kazanmıştır.”(s.106)	Yazın terimi
Grip	“Geçenlerde hastaydı, grip gibiydi.”(s.107) “Selin: Sen heralde grip olacaksın.”(s.140)	Tıp/hastalık terimi
Güneş	“Güneşin altında bütün gün yatmak da dinlenmeniz için yeterli değildir.”(s.127)	Gökbilim terimi
Seminer	“Öğrneğin, misafir konuşmacıları dinleyebilir, şarap seminerlerine katılabilirsiniz.”(s.128)	Eğitim terimi
Kar	“Yani gemi yolculuğu karadaki tatillerden daha karlıdır bile diyebilir.”(s.128)	Ticaret terimi
Bütçe	“Bütün bunları göz önünde bulundurarak bütçenize uygun bir tatil planı yapabilirsiniz.”(s.128)	Mali terim
İlaç	“Sağlıklı bir yaşam için ne mucize ilaçlara, ne de sihirli formüllere ihtiyacımız vardır.”(s.132) “Eczacı:Evet, ama doktorunuz ilaç yazmış.”(s.143)	Tıp/eczacılık terimi
Stres	“Çağımızın hastalığı stres, bu nedenlerden dolayı ortaya çıkıyor.”(s.136)	Tıp/hastalık terimi
Tedavi	“Bu sistemde hastalanıp tedavi olmaya ihtiyaç duymadan önce sağlığı korumak için çaba göstermek esastır.”(s.138)	Tıp terimi
Muayene	“Doktor: Sizi muayene etmem gerekiyor.”(s.142)	Tıp terimi
Stetoskop	“Doktor: Önce stetoskolla ciğerlerinizi dinleyelim.”(s.142)	Tıp terimi
Soğuk algınlığı	“Doktor: Korkmayın yalnızca soğuk algınlığı.”(s.142)	Tıp/hastalık terimi
Şurup	“Size öksürük şurubu ve antibiyotik yazıyorum.”(s.142)	Tıp/eczacılık terimi
Antibiyotik	“Size öksürük şurubu ve antibiyotik yazıyorum.”(s.142)	Tıp/eczacılık terimi
Pastil	“Doktor: Boğazınız için de pastil.”(s.142)	Tıp/eczacılık terimi
Reçete	“Cem: Ben reçetedeki ilaçları almak istiyorum.”(s.143) “Cem: Ben bir tane de ağrı kesici alabilir miyim?”(s.143)	Tıp/eczacılık terimi

Tablo 82 incelendiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1/A2 düzeyi ders kitabında toplamda 79 terim kullanılmıştır. Bunların; 16'sı sağlık, 16'sı eğitim, 12 astroloji, 9'u ekonomi, 7'si sosyal bilimler, 5'i fen bilimleri, 5'i edebiyat, 3'ü dini, 2'si spor, 2'si sanat, 1'i gök bilim, 1'i toplum bilim terimidir.

Tablo 83.

Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Terimler

<i>Terim</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Konferans	“Artık iş bulmak için gençler üniversitedeyken kendilerini daha iyi yetiştirmeli, meslekleriyle ilgili kurslara gitmeli, <i>konferans</i> ve seminerleri izlemeli.”(s.7) “Koç Holding Şeref Başkanı Rahmi Koç, Koç Üniversitesi Nişantaşı Kampüsü’nde ‘Başarılı Olmanın Sırları’ konulu bir <i>konferans</i> verdi.”(s.14)	Eğitim terimi
Seminer	“Artık iş bulmak için gençler üniversitedeyken kendilerini daha iyi yetiştirmeli, meslekleriyle ilgili kurslara gitmeli, konferans ve <i>seminerleri</i> izlemeli.”(s.7)	Eğitim terimi
İstihdam	“Yeni <i>istihdam</i> alanları yaratmak, doğru yatırımlar yapmak gerekiyor.”(s.7)	İktisat terimi
Lisansüstü	“Tabii ki <i>lisansüstü</i> eğitim, iyi görünüş, düzgün konuşma, yaratıcılık gibi özellikler adayların iş bulma şansını artırıyor.”(s.7)	Eğitim terimi
Depresif	“ ‘Family Journal’ dergisinde yayınlanan bir araştırmaya göre, işkoliklerin çocukları daha <i>depresif</i> oluyor ve anne babaların boşluğunu hissettikleri için annemiş veya babaymış gibi davranıyor.”(s.12)	Tıp/hastalık terimi
Tedavi	“Araştırmalara göre kötü iş alışkanlıkları 20 ya da 30’lu yaşlarda değil, çocuklukta başlıyor ve bu hastalık bir günde, bir haftada ya da bir ayda <i>tedavi</i> edilemiyor.”(s.12)	Tıp terimi
Masal	“Bize bir <i>masal</i> verilir ve biz, o masalın kahramanı oluruz.”(s.16)	Yazın terimi
Kahraman	“Bundan zevk alıyor ve alkışlanıyorsanız, siz gerçekten bir <i>masal kahramanı</i> .”(s.16) “Öykünün <i>kahramanları</i> bir sürprizle karşılaşacaklar ve bir deniz kazası bu gemiyi okyanusun derinliklerine yollayacaktı.”(s.125)	Edebiyat terimi
Oyuncu	“Güzellikleri bi kenara, çok çalışmak, sabır ve özverili olmak <i>oyunculüğün</i> ilk basamakları sanırım.”(s.16) “Tiyatro metinlerine ‘oyun’ metinleri yazan kişiye ‘oyun yazarı’ ve oyunu sahnede canlandıran kişilere ‘ <i>oyuncu</i> ’ (ya da daha genel olarak tiyatrocü) denir.”(s.74) “Yaşamları boyunca Oscar töreninde kürsüye çıkıp meşhur teşekkür konuşmasını yapamayan <i>oyuncular</i> var.”(s.106)	Gösterim sanatları terimi
Yönetmen	“Dünyaya yeniden gelsem yine <i>yönetmen</i> olurum.”(s.16) “Film <i>yönetmeni</i> Reis Çelik ‘Deliler’ diye bir belgesel hazırlıyormuş.”(s.145)	Sinema/ tv terimi
Turne	“Konserler, <i>turneler</i> , stüdyo çalışmaları...”(s.16) “Anadolu Ateşi, 2002 yılında dünya <i>turnesine</i> başlayarak toplam 57 ülkede ve dünyanın birçok sahnesinde bu dans şovunu sanatseverlerle buluşturmuştur.”(s.176)	Güzel sanatlar terimi
Beste	“Benim tüm hayatım şarkı söylemek, şarkı sözü yazmak ve <i>beste</i> yapmakla geçti.”(s.16)	Müzik terimi
Müvekkil	“En ufak yanlış, <i>müvekkilin</i> özgürlüğünü alabilir.”(s.17)	Hukuk terimi
Otopsi	“Yıllar sonra, 1980’de bir soygun sırasında can verdi ve <i>otopsi</i> sonucuna göre o bir erkekti.”(s.23)	Tıp terimi
Dolar	“Edon Arantes do Nascimento, namı diğer Pele, profesyonel futbol hayatına 15 yaşında, Santos takımında, aylık on <i>dolar</i> maaş ile başladı.”(s.24)	ABD para birimi terimi
Ateşkes	“Yıllar içinde Pele o kadar başarılı bir futbolcu oldu ki onun oyununu izleyebilmek için Nijerya’daki bir savaşta iki günlük <i>ateşkes</i> yapıldı.”(s.24)	Tarih terimi

Maç	“O gün 19 Mayıs Stadyumu’nda Türkiye’nin en büyük iki fütbol takımı arasına şampiyonluk <i>maçı</i> vardı.”(s.26) “ <i>Maça</i> geliş gidişlerde ve <i>maç</i> sırasında tribünde birkaç kez sakatlanmış.”(s.28)	Futbol terimi
Kale	“Daha ilk dakikada bizim takımın oyuncuları paslaşarak karşı takımın <i>kalesine</i> ulaştılar.”(s.26)	Futbol terimi
Faul	“Oyunu durdurup ‘ <i>faul</i> ’ kararı verdi.”(s.26)	Futbol terimi
Forma	“Taraftarların elinde takımının bayrağı ve üzerinde de ilginç bir <i>forma</i> var.”(s.27)	Futbol terimi
Kombine	“‘Sekiz yıldır <i>kombine</i> biletim var, her maça gidiyorum.’ diyor.”(s.28)	Futbol terimi
Deplasman	“İlk <i>deplasman</i> maçım Van’daydı.”(s.28) “ <i>Deplasmanlara</i> bile gittik.”(s.28)	Futbol terimi
Kuluçka	“Yumurtalar henüz <i>kuluçka</i> dönemindeyken bir deprem olmuş.”(s.33)	Biyoloji terimi
Köy	“Bir <i>köyde</i> hayal gücü çok geniş bir çoban yaşamış.”(s.37)	Coğrafya/yerleşim terimi
Hikaye	“Köy halkının en büyük zevki onu etrafında toplanıp <i>hikayelerini</i> dinlemekmiş.”(s.37) “Kitabın kahramanları gemiye binip İngiltere’den ABD’ye doğru yola çıkacaklardı ve <i>hikaye</i> dünyanın en lüks gemisinde yolculuğu ve aşkı konu edecekti.”(s.125)	Yazın terimi
İndirim	“Sezon sonu <i>indirimleri</i> ve taksit kampanyaları bize neler getiriyor?”(s.48) “Çünkü bir iki ay sonra mağazalarda <i>indirimler</i> başlar ve sezon sonunda bu <i>indirim</i> oranları %50’ye hatta %70’e kadar ulaşır.”(s.48)	Ticaret terimi
Taksit	“Sezon sonu <i>indirimleri</i> ve <i>taksit</i> kampanyaları bize neler getiriyor?”(s.48) “Ama, son yıllarda kredi kartları çıktığından beri <i>taksitli</i> satışlar, indirimler, satış sonrası müşterilere değiştirme ve iade imkanlarının tanınması gibi etkenler mazaları daha cazip hale getirdi.”(s.48)	Ticaret terimi
Kar	Sezon <i>indirimlerinde</i> alışveriş yapmak <i>karlı</i> mı?”(s.46)	Ticaret terimi
Koç	“ <i>Koçlar</i> , genellikle ciddi kıyafetler giyerler.”(s.53)	Astroloji terimi
Boğa	“ <i>Boğalar</i> modayı takip etmez.”(s.53)	Astroloji terimi
İkizler	“Bilezik, yüzük, eldiven sanki ikizler için üretilir.”(s.53)	Astroloji terimi
Yengeç	“İşte o kişi <i>yengeçtir</i> .”(s.53)	Astroloji terimi
Aslan	“ <i>Aslan</i> :Lüks mağazaların en iyi müşterileriyle karşı karşıyasınız.”(s.53)	Astroloji terimi
Başak	“ <i>Başak</i> : Her zaman temiz, titiz ve düzenli giyinmeye dikkat ederler.”(s.53)	Astroloji terimi
Terazi	“ <i>Terazi</i> :Modacıların burcudur.”(s.53)	Astroloji terimi
Akrep	“Yüksek topuklular, dar pantolonlar <i>akrep</i> kadınının favorileridir.”(s.53)	Astroloji terimi
Yay	“Deri ceketler de <i>yaylayın</i> tercihidir.”(s.53)	Astroloji terimi
Oğlak	“Giyinmek <i>oğlaklar</i> için çok önemlidir.”(s.53)	Astroloji terimi
Kova	“Her zaman her şeyi önce <i>kovalar</i> keşfetmeli ve giymelidir.”(s.53)	Astroloji terimi
Balık	“ <i>Balık</i> : Ayakkabı bağılıkları hastalık derecesindedir.”(s.53)	Astroloji terimi
Öğretmen	“Bu süreçte tüm eğitimcilerin, yani hem anne babaların hem de <i>öğretmenlerin</i> öğrencilere kendi başına davranma yeteneği kazandırmaları gerekiyor.”(s.55)	Eğitim terimi
Öğrenci	“ <i>Öğrencinin</i> de ‘öğrenmeyi öğrenmesi’ gerekiyor.”(s.55) “Beşinci sınıf <i>öğrencisi</i> , Damla Erbaş ‘Sigara yararlı hale getirilebilir.’ Diyor ve ekliyor.”(s.84)	Eğitim terimi
Karne	“Önce kendi <i>karnesinden</i> başlayarak içindeki sıvıyı suluboya fırçasıyla kırık notların üzerine sürdü.”(s.57) “Hem kötü <i>karne</i> getirmiş, hem de evdekileri kandırmaya çalışmış.”(s.57)	Eğitim terimi

Not	“Hasan hepimizin karnesindeki kötü <i>notları</i> sildi.”(s.57) “Zayıf <i>notların</i> yerine yenilerini yazdı.”(s.57)	Eğitim terimi
Lise	“ <i>Lise</i> son sınıfa kadar Erzurum’da okudum.”(s.61)	Eğitim kurumu terimi
Üniversite	“Sonra <i>üniversite</i> tercihlerimi yaptım.”(s.61)	Eğitim kurumu terimi
Mastır	“Sonra Harvard Üniversitesi’ ne hukuk <i>mastırı</i> için başvurmuş.”(s.61)	Eğitim terimi
Diploma	“Bir bakıma haklılar fakat artık dünyanın hiçbir yerinde sadece üniversite <i>diploması</i> almak bir işe yaramıyor.”(s.62)	Eğitim terimi
Sınav	“Geçen <i>sınavdan</i> da bırakmış beni. Çok önemli bir <i>sınavdı!</i> ”(s.63) “Belki de sadece anne babalarını istiyor diye en güzel yıllarını <i>sınavlara</i> hazırlanarak geçiriyorlar.”(s.84) “Milli Eğitim Bakanlığı ‘Özel okul <i>sınavları</i> 17 Haziran’a ertelenmiştir.’ diye açıklama yaptı.”(s.115)	Eğitim terimi
Örgü	“Çıldırılmış gibi <i>örgü</i> örüyorum.”(s.64)	El işi terimi
Kol kesme	“Şu ana kadar kazak örerken ‘ <i>kol kesme</i> ’ denen şeyi hiç yapamadım.”(s.64)	El işi terimi
Sanatçı	“ <i>Sanatçı</i> ise, herkesin duyduğunu, gördüğünü, hissettiğini, düşündüğünü; farklı şekilde duyan, gören, hisseden, düşünen, yorumlayan kişidir.”(s.67) “Genç nesil oyuncularının isimlerinin önüne yazılan ‘Oscarlı oyuncu’ sıfatını aralarında efsanelerin de bulunduğu bazı <i>sanatçılar</i> taşıyor.”(s.106)	Güzel sanatlar terimi
Ressam	“Herkes çalışırsa çok iyi resim çizebilir ama herkes bir <i>ressam</i> gibi çizemez.”(s.67)	Güzel sanatlar terimi
Resim	“Herkes çalışırsa çok iyi <i>resim</i> çizebilir ama herkes bir ressam gibi çizemez.”(s.67)	Güzel sanatlar terimi
Yazar	“Herkes bir şeyler yazabilir ama <i>yazar</i> olmak başka bir şeydir.”(s.67) “Bir zamanlar yazılarını yazmak üzere okyanus sahiline giden bir <i>yazar</i> varmış.”(s.100) “Bu <i>yazar</i> her sabah sahilde bir yürüyüş yaparmış.”(s.100) “Başarısız bir <i>yazar</i> olarak, Mart 1915’te bir otel odasında yaşama veda etti.”(s.125)	Edebiyat terimi
Heykel	“Mısırlılar kum <i>heykelleri</i> için yalnızca nehir kumu ve su kullanmışlar ve bir takım özel teknikler uygulamışlar.”(s.70)	Güzel sanatlar terimi
Heykeltıraş	“Ziyaretçiler sadece kumdan heykelleri görme imkanına değil, <i>heykeltıraşlarla</i> tanışma ve atölye çalışmalarına katılma imkanı da buluyor.”(s.70)	Güzel sanatlar terimi
Tiyatro	“ <i>Tiyatro</i> , bir sahnede, seyirciler önünde oyuncuların sergiledikleri bir gösterisidir.”(s.74)	Güzel sanatlar terimi
Dekor	“Ayrıca eserin sergilenmesinde görev alan sahne amiri, <i>dekor</i> ve kostüm sorumlusu, ışıkçı, suflör gibi diğer yardımcı elamanlar da vardır.”(s.74)	Gösterim sanatları terimi
Suflör	“Ayrıca eserin sergilenmesinde görev alan sahne amiri, dekor ve kostüm sorumlusu, ışıkçı, <i>suflör</i> gibi diğer yardımcı elamanlar da vardır.”(s.74)	Tiyatro terimi
Metre/kilometre/km	“Anadolu Ateşi bugüne kadar yurtiçinde ve yurtdışında beş yüz bin <i>kilometre</i> yolculuk yapmıştır ve gösteriliyle dünya basınında yaklaşık 5000 haberlerde yer almıştır.”(s.76) “Yaklaşık 100 <i>metre</i> derinlikte, ükemmell bir havalandırma ve savunma sistemine sahip, binlerce kişinin yaşayabileceği, tamamen güvenli bir şehir...”(s.122) “Nemrut Dağı, iki bin <i>metre</i> yükseklikte kurulmuş bir kral mezarıyla dev heykellerin, kabartmaların, bir tapınağın, uzun yazıtların ve dünyanın en eski, horoskobunun bulunduğu gizemli bir dağdır.”(s.122) “Nemrut Dağı’nın zirvesinde yer alan kral mezarı ve	Mesafe/uzunluk terimi

	onun üstünde, taşların yığılmasıyla oluşturulmuş 50 metre yükseliğindeki tepe çok ilginçtir.”(s.122)	
Deney	“1903 yılında Fransız kimyager Edouard Benedictus, bir deney sırasında deney tüpünü yere düşürdü.”(s.78) “O zamanlar yapacağımız deneylerle değil, etrafımızdaki ilginç malzemelerle ve geçireceğimiz eğlenceli dakikalarla ilgilenirdik.”(s.86)	Kimya terimi
Deney tüpü	“1903 yılında Fransız kimyager Edouard Benedictus, bir deney sırasında deney tüpünü yere düşürdü.”(s.78)	Kimya terimi
Kolodyum	“Benedictus, içinde kolodyum olan sıvının buharlaşmasından sonra tüpte kalan ince plastik tabakanın parçalanmayı engellediğini anladı.”(s.78)	Kimya terimi
Patent	“Çocukları ‘ Mutlaka icat yap evladım,’ diye büyütürsen, IO’su normal olan herkes kendi kafasına göre ‘Çok parlak bir fikir buldum!’ der ve o fikrin patentini alır!”(s.86)	İktisat terimi
Klavye	“Yeni yıkanabilir klavye’ler bilgisayar kullanıcılarının en büyük sıkıntılarından birini, yani tozlanmayı ortadan kaldırıyor.”(s.89)	Bilgisayar terimi
Habitat	“Eğer habitat tahribatı, plansız nüfus artışı ve yapılaşma, ormanların yakılması, aşırı avlanma bugünkü hızıyla devam ederse birçok tür yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır.”(s.92)	Biyoloji terimi
Nüfus	“Eğer habitat tahribatı, plansız nüfus artışı ve yapılaşma, ormanların yakılması, aşırı avlanma bugünkü hızıyla devam ederse birçok tür yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır.”(s.92)	Toplum bilim terimi
Dere	“Çocukluğumuza ait anılarımızda ağaçlar, tarlalar, leylekler, dereler ve renklerin gerçek halleri var.”(s.94)	Coğrafya terimi
Üslup	“Sert hatta biraz kaba bir üslupla söylenen bu sözler karşısında şaşırılmışım.”(s.96)	Edebiyat terimi
Ada	“Kır mutluluğun el salladığı bir ada gibi görünür şehrin bunalttığı insanlara.”(s.97)	Coğrafya terimi
İklim	“İklim değişikliğinin etkilerini henüz yaşamaya başlamayan şehirliler yiyecek fiyatlarındaki aşırı artış, kentlere göç, son olarak da gıda ve su sıkıntısıyla karşılaşacak.”(s.98)	Coğrafya terimi
Göç	“İklim değişikliğinin etkilerini henüz yaşamaya başlamayan şehirliler yiyecek fiyatlarındaki aşırı artış, kentlere göç, son olarak da gıda ve su sıkıntısıyla karşılaşacak.”(s.98)	Coğrafya terimi
Buzul	“Kutuplardaki buzulların erimesi sonucunda suların yükseleceği ve bazı coğrafyaların sular altında kalacağı konuşuluyor ama hepsi bu kadar mı?”(s.98)	Coğrafya terimi
Bozkır	“Binlerce canlı türü, ormanlar, bozkırlar, su kaynakları, mevsimler ve sonuç olarak insanın kendi geleceği tehlike altında.”(s.98)	Coğrafya terimi
Perde	“Koltuğunuza oturuyorsunuz, ardından ışıklar sönmüş de perdeye görüntü yansıdığı zaman sinema sizi iki saatliğine bu dünyadan alıp baöbaöka dünyalara götürüyor.”(s.104)	Sinema terimi
Sansür	“1979 yılında sansür, 1980 yılında askeri darbe nedeniyle yapılamayan 17. ve 18. Altın Portakal Film Festivalleri 2011 yılında, Prof. Dr. Mustafa Akaydın’ın Belediye Başkanı olduğu dönemde yapılır ve ‘geç gelen ödülleri’ 30-31 yıl sonra sahiplerine verilir.”(s.108)	Hukuk terimi
Kahraman	“Filmin kahramanlarından Victor Lazlow, Alman kampından kaçarak Casablanca’ya gelir.”(s.110) “Aynı şey filmdeki sahneler ve film kahramanları arasında geçen replikler için de geçerlidir.”(s.113)	Gösterim sanatları terimi
Senaryo	“Bu film, senaryosu ve oyuncularının başarısıyla bana göre en iyi aşk filmi.”(s.110)	Gösterim sanatları terimi

Replik	“Aynı şey filmdeki sahneler ve film kahramanları arasında geçen <i>replikler</i> için de geçerlidir.”(s.113)	Gösterim sanatları terimi
Güneş	“ <i>Güneş</i> nasıl böyle şaşmaz bir düzenle doğuyor ve aynı şekilde batıyordu?”(s.114)	Gök bilim terimi
Sempozyum	“Katılımcılar ‘ <i>Sempozyum</i> hepimiz için çok verimli geçti’ dediler.”(s.115)	Eğitim terimi
Teknik direktör	“ <i>Teknik direktör</i> ‘İki futbolcuyla görüşmeler devam ediyor, bu isimleri size daha sonra açıklayacağız.’ dedi.”(s.115)	Futbol terimi
Muayene	“Ayşe Hanım, ‘Hastanın <i>muayene</i> üsreti ödendi.’ diye not aldınız mı?”(s.115)	Tıp terimi
Dünya	“Yunan mitolojisindeki kötülük tanrıçasının adının verildiği göktaşı 2029’da <i>Dünya</i> ’ya çarpabilir.”(s.117)	Gök bilim terimi
Göktaşı	“Yunan mitolojisindeki kötülük tanrıçasının adının verildiği <i>göktaşı</i> 2029’da Dünya’ya çarpabilir.”(s.117) “300 metre çapında olan bu <i>göktaşının</i> rotasını belirlemek üzere uzaya bir araç gönderildi.”(s.117)	Gökbilim terimi
Çap	“300 metre <i>çapında</i> olan bu <i>göktaşının</i> rotasını belirlemek üzere uzaya bir araç gönderildi.”(s.117)	Fizik terimi
Melek	“Geç saatte yemek yenen yere <i>melekler</i> gelmez.”(s.118)	Dini terim
Kilo/kilogram/kg	“Manava 1 <i>kilo</i> elmanın ne kadar olduğunu sordum.”(s.119)	Ağırlık terimi
Lira/TL	“Çocuk bakkala 1 <i>liraya</i> kaç tane çikolata alabileceğini sordu.”(s.119) “B: Hmm. Yani buraya taşınırsam ayda 300 <i>lira</i> eve vermek zorunda kalacağım.”(s.159)	Türkiye para birimi terimi
Dolunay	“Bence <i>dolunay</i> insan davranışlarını ya da sağlığını hiçbir şekilde etkilemiyor.”(s.120)	Gökbilim terimi
Tünel	“Romalılardan bu yana birçok kişi <i>tünel</i> kazarak mezar odasına girmeye çalışmış ancak şimdiye kadar hiç kimse bunu başaramamıştır.”(s.122)	Mimari terim
Ton	“Ayrıca zirvenin dört yanında bulunan dokuz metre uzunluğunda, altı <i>ton</i> ağırlığındaki taş heykeller de insanı şaşkınlık içinde bırakmaktadır.”(s.122)	Ağırlık terimi
Roman	“Şimdi beraberce Robertson’un <i>romanından</i> bir bölümü; ‘Titan’ın batış sahnesini okuyalım.”(s.125) “Robertson <i>romanındaki</i> gemide 24 filika bulunduğunu yazıyordu;Titanic’te ise 22 filika vardı.”(s.125)	Yazın terimi
Sancak	“Sonra buzdağı gemiye ulaştı, bu arada gemi biraz yan dönmüştü ama yetersizdi ve kaptanla yardımcılarının çaresiz bakışları arasında buzdağı Titan’ın <i>sancak</i> tarafına çarptı..”(s.125)	Denizcilik terimi
Filika	“Daha sonra Robertson öyküye; geminin hızla su aldığı, alarm verdiğini, kadınların ve çocukların <i>filikalara</i> bindirildiğini, Avrupa’nın en ünlü ve zengin kişilerinin birbirlerine veda ederken dev yolcu gemisi Titan’ın buzlu kutup sularına gömüldüğünü anlatarak devam ediyordu.” (s.125)	Denizcilik terimi
Namaz	“Babanlar gelirdi bayram <i>namazından</i> , evde herkes sıralanır bayramlaşır.”(s.128)	Dini terim
Dua	“Buralarda <i>dualar</i> okunur,pikniklerle baharın gelişi kutlanır.”(s.130)	Dini terim
Botoks	“Böyle <i>botokslu</i> ve burun estetikli biri olarak oturdu bütün gece.”(s.145)	Tıp/estetik terimi
Mağara	“Yaz, kış, Topkale’deki kulübeimde ve <i>mağaramda</i> yaşarım.”(s.149)	Coğrafya terimi
Kına	“Onlar daha güzel görünmek için <i>kına</i> ,mor civa içeren bitkisel boya ları kullanmışlardır.”(s.157)	Kimya terimi
Mikrop	“1830’lardan itibaren <i>mikrop</i> korkusunun yaygınlaşmasıyla ortaya çıkmıştır.”(s.158)	Biyoloji terimi
Rönesans	“Bu giysisinin ortaya çıkış tarihi <i>Rönesans</i> dönemi Avrupa’sına kadar uzanıyor.”(s.158)	Tarih terimi

Tablo 83'te görüleceği gibi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında toplam 102 terime yer verilmiştir. Bu 102 terimin; 15'i sanat, 12'si eğitim, 12'si astroloji, 11'i fen bilimleri, 10'u sosyal bilimler, 7'si spor, 7'si ekonomi, 6'sı edebiyat, 5'i sağlık, 4' gök bilim, 3' dini, 2'si hukuk, 2'si el işi, 2'si denizcilik, 1'i mimari, 1'i bilgisayar, 1'i müzik, 1'i toplum bilim terimidir.

Tablo 84.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan Terimler

Terim	Cümle bağlamında	Anlamsal niteliği
Roman	<p>“Sözgelimi Stepan King’in 2000’de yayımlanan ‘Mermi Gibi’ adlı kısa <i>romanı</i>, okurlara yalnızca e-kitap olarak sunuldu ve 500 bin adet sattı.”(s.6)</p> <p>“<i>Romanın</i> kahramanı Isık Göl kıyısında dedesi, ninesi, teyzesi ve teyzesinin kocasıyla birlikte yaşayan bir çocuktur.”(s.14)</p> <p>“Tolstoy’un Anna Karenina adlı <i>romanında</i> dönemin üst sınıf insan ilişkileri arasında yaşanan yasak aşkı gördüm, Dostoyevski’nin Suç ve Ceza <i>romanında</i> bir gencin işlediği suçtan ötürü ahlaki psikolojik açıdan yaşadığı sıkıntıları paylaştım, Gorki’nin ünlü eseri Ana <i>romanında</i> işçilerin verdiği toplumsal mücadeleye şahit oldum.”(s.16)</p> <p>“Dalgalar, hem düz yazıyla kaleme alınmıştı, hem de şiir olmuştu; hem <i>roman</i> olmuştu, hem de tiyatro oyunu.”(s.17)</p> <p>“Gördüklerini hemen hatırlarlar, sessiz okumayı ve resimli <i>romanları</i> severler.”(s.126)</p>	Yazın terimi
Papirüs	“Sonuç olarak insanoğlu önceleri tabletleri, sonra <i>papirüsü</i> kullanıyordu.”(s.8)	Tarih terimi
Virüs	“Bir başka güvenlik sorunu da indirdiğiniz dosyanın bilgisayarınıza <i>virüs</i> bulaştırması.”(s.8)	Bilgisayar terimi
Yazar	<p>“Nobel ödülüne yalnızca <i>yazar</i> örgütleri, üniversitelerin dil bilimi akademisyenleri ve Akademi üyeleri aday olabilirler.”(s.9)</p> <p>“Beğendiğiniz <i>yazarlar</i> ve eserler nelerdir?”(s.17)</p>	Edebiyat terimi
Akademisyen	“Nobel ödülüne yalnızca <i>yazar</i> örgütleri, üniversitelerin dil bilimi <i>akademisyenleri</i> ve Akademi üyeleri aday olabilirler.”(s.9)	Eğitim terimi
Argo	<p>“Yani dili biraz <i>argoya</i> kaçır.”(s.12)</p> <p>“<i>Argonun</i> üretim açısından verimli olması.”(s.76)</p> <p>“<i>Argo</i> konusunda yapılan çalışmaların yanlış bilgiler içermesi.”(s.76)</p>	Dil bilimi terimi
Çiçek	<p>“Veysel yedi yaşındayken köyünde <i>çiçek</i> salgını başlamış.”(s.13)</p> <p>“Veysel’in iki gözü de <i>çiçek</i> hastalığı nedeniyle görmez olmuş.”(s.13)</p>	Tıp/hastalık terimi
Tayfa	“Gemilerde <i>tayfalık</i> yapan babasının da bu gemiye ulaşmayı, babasına zavallı dedesini, zalim Orozkul’u ve yaşadıklarını anlatmayı düşler.”(s.14)	Denizcilik terimi
Güverte	“Elinde olsaydı, ondan biraz yaklaşmasını rica edecekti, <i>güvertedeki</i> insanları da görebiliyordu.”(s.14)	Denizcilik terimi
Şiir	<p>“Pelin: Japon <i>şii</i>ri galiba değil mi?”(s.16)</p> <p>“Serkan: En basit tanımını ile üç mısralık kısa <i>şii</i>r demekmiş.”(s.16)</p> <p>“Pelin: Peki hangi <i>şii</i>rle kazanmış bu ödülü, onu da yazıyor mu?”(s.16)</p> <p>“Pelin: Normal <i>şii</i>rden farklı biraz.”(s.16)</p> <p>“Serkan: Evet, Haiku yazmak <i>şii</i>r yazmaktan daha zormuş.”(s.16)</p> <p>“Serkan: Normal <i>şii</i>r gibi metafor ve simgeler kullanamıyorsunuz.”(s.16)</p> <p>“Eserin arka bölümünde ‘Süleymaniye’de Bayram Sabahı’ adlı <i>şii</i>r yer alıyor.”(s.106)</p>	Yazın terimi
Mısra	<p>“Serkan: En basit tanımını ile üç <i>mısralık</i> kısa <i>şii</i>r demekmiş.”(s.16)</p> <p>“Serkan: 3 <i>mısra</i> ve 17 japon alfabesi karakterinden (veya heceden) oluşmalı, bu 17 hecenin <i>mısralara</i> dağılımı 5-7-5 olmalıymış örneğin.”(s.16)</p>	Edebiyat terimi
Hece	“Serkan: 3 mısra ve 17 japon alfabesi karakterinden (veya	Türkçe dilbilgisi terimi

	<i>heceneden</i>) oluşmalı, bu 17 <i>hecenin</i> mısralara dağılımı 5-7-5 olmalıymış örneğin.”(s.16)	
Betimleme	“Serkan:Klasik Haiku’da mutlaka mevsimsel bir öge, tabiattan bir parça veya anlık bir duygunun <i>betimlenmesine</i> yer verilmesi gerekiyormuş, günümüzde ise her konuda Haiku yazılabiliyormuş.”(s.16)	Yazın terimi
İmge	“Serkan: Şair Haiku’yu anlatırken diyor ki: Haiku’da <i>imge</i> kullanamıyorsunuz.”(s.16)	Edebiyat söz sanatı terimi
Metafor	“Serkan: Normal şiir gibi <i>metafor</i> ve simgeler kullanamıyorsunuz.”(s.16)	Edebiyat söz sanatı terimi
Düz yazı	“Dalgalar, hem <i>düz yazıyla</i> kaleme alınmıştı, hem de şiir olmuştu; hem roman olmuştu, hem de tiyatro oyunu.”(s.17)	Yazın terimi
Lise	“ <i>Liseden</i> beri her şeyimi paylaştığım neredeyse bir tek dostum var, Aylin.”(s.21)	Eğitim kurumu terimi
Güneş	“ <i>Güneşin</i> doğuşundadır doğanın sana verdiği değer”(s.25) “Bu kuşak, <i>güneşin</i> bir yıl boyunca gökyüzünde izlediği eliptik yörüngesinin her iki yanında dokuz derece uzanır.”(s.148)	Gökbilim terimi
Ay	Ay ışığındadır sevgiliye duyulan hasret”(s.25)	Gökbilim terimi
Senaryo	“Yukarıdaki <i>senaryo</i> , aşık olan çou kişiye tanidik gelir.”(s.40)	Gösterim sanatları terimi
Kalp krizi	“O gün biz sevinçle dedemi karşılarken annem dedemin o kadar yolu bisikletle geldiğini öğrenince neredeyse <i>kalp krizi</i> geçiriyordum.”(s.28)	Tıp/hastalık terimi
Forma	“Ülkesinin milli takımında da <i>forma</i> giyen 32 yaşındaki Bolivyalı futbolcu psikolojik destek almasına rağmen uçak korkusunu yenemeyince uçakla gidilmesi gerek maç yolculuklarını yapamaz hale gelip futbolu bırakmak zorunda kaldı.”(s.32)	Futbol terimi
Maç	“Ülkesinin milli takımında da forma giyen 32 yaşındaki Bolivyalı futbolcu psikolojik destek almasına rağmen uçak korkusunu yenemeyince uçakla gidilmesi gerek <i>maç</i> yolculuklarını yapamaz hale gelip futbolu bırakmak zorunda kaldı.”(s.32) “Stadyuma gidip soğukta titremektense <i>maçı</i> evde izlemeyi tercih ederim.”(s.55)	Futbol terimi
Hipnoz	“Aktör sevgilisi Gareth’in çok anlayışlı olduğunu dile getiren Emma, evlilik töreinde <i>hipnozla</i> kusma fobisinden kurtulmayı amaçlıyor.”(s.32)	Tıp/tedavi terimi
Muayenehane	“Şu anda doktorunuzun <i>muayenehanesinde</i> bulunmaktasınız ve yalnız değilsiniz.”(s.41)	Tıbbi kurum terimi
Hikaye	“Bu yemeğe ait iki <i>hikaye</i> vardır.”(s.44)	Yazın terimi
Sultan	“Osmanlı mutfağının aşçıları <i>sultanı</i> memnun etmek için geliştirdikleri mutfak teknikleri ile ün yapmışlardır.”(s.44)	Tarih terimi
Öykü	“Bir başka <i>öyküye</i> göre bu yemeğin adı 19. Yüzyılın yarısında Topkapı Sarayı’ni ziyaret eden III.Napolyon’un eşi kraliçe Eugenie tarafından verilmiştir.”(s.44)	Yazın terimi
Atasözü	“Her kültürde mutlaka yemekle ilgili <i>atasözleri</i> bulunur.”(s.44) “Siz de bildiğiniz Türkçe deyim ve <i>atasözlerini</i> arkadaşlarınızla paylaşın.”(s.77)	Türkçe söz varlığı terimi
Konferans	“Yarıntki <i>konferansta</i> sunumuzu Fransızca yapabilecek misiniz? “ (s.51)	Eğitim terimi
Sınav	“Gelecek haftaki <i>sınava</i> birlikte çalışırsak iyi bir puan alabileceğimizden eminim.”(s.51)	Eğitim terimi
Stadyum	“ <i>Stadyuma</i> gidip soğukta titremektense <i>maçı</i> evde izlemeyi tercih ederim.”(s.55)	Futbol terimi
Banknot	“Bence <i>banknot</i> ülkemize ait olacağı için ülkeyi bizim yapan bir şeyi sembolize etmeli.”(s.56)	İktisat terimi
Lira/TL	“Bu tasarının bir seri olduğunu varsaydıımızda 10 <i>Lira</i> ’ya köy ekmeği, 20 <i>Lira</i> ’ya yulaf ekmeği, 50 <i>Lira</i> ’ya kepekli ekme olarak seri devam edebilir.”(s.56) “Ta ki sabah sadaka verdiğim yaşlı adamı akşam haberlerde	Türkiye para birimi terimi

	görüp cebinde 500 <i>lirası</i> , bankada da milyonları olduğunu öğreninceye kadar...”(s.64) “Evinize giren aylık gelir 3000-4000 <i>TL</i> .”(s.65) “150.000 <i>Lira</i> ödül birincinin olur.”(s.125) “Yarışmanın sonunda ise NASA’da astronot eğitimi bursu ve ayrıca 100.000 <i>TL</i> ödül kazanaaksınız.”(s.145)	
Dolar	“Saçları sonradan mı düğülmüştür yoksa kalıtsal mıdır bilinmez ama <i>dolar</i> milyarderlerinin çoğu keldir!”(s.60) “ <i>Dolar</i> milyarderlerinin en belirgin özelliklerinden biri geniş ailelere sahip olmaları.” (s.60) “ <i>Dolar</i> milyarderiyseniz, yabancı dil bilmeniz gerekiyor.”(s.60) “Servetleri 40-50 milyar <i>dolarla</i> telaffuz edilen zenginlerin en önemli ortak özellikleri, cimrilikleridir.”(s.60) “İkişer kişilik altı takım sınırlı bir bütçeyle dünyanın çeşitli köşelerindeki ipuçlarını takip ederek son duraktaki 1 milyon <i>doları</i> kazanmak için savaşır.”(s.125) “Kazanan 1 milyon <i>dolar</i> alır.”(s.125)	ABD para birimi terimi
Peşin	“Ödemeleriniz <i>peşin</i> yapmayın.”(s.60)	İktisat terimi
Sevap	“Bizim dinimizde yardım etmek çok <i>sevaptır</i> .”(s.64)	Dini terim
Kriz	“Dünyayı vuran ekonomik <i>krizler</i> elbette sizin ailenizi de etkiliyor ve bu nedenle harcamalarınızı kısıtlamanız gerektiğini düşünüyorsunuz.”(s.65)	İktisat terimi
Ana dili	“ <i>Anadilleri</i> farklı olan insanlar arasında anlaşmayı kolaylaştırmayı maçılayan, 1887 yılında icat edilmiş olan bu yapay dil hiç değişmeyen ve istisnası olmayan 16 ana kurala dayalıdır.”(s.66)	Dilbilim terimi
Ek	“Sözcükleri ön veya son <i>ekler</i> ile aynı kökten türetilir ve yazıldığı gibi okunur.”(s.66)	Türkçe dilbilgisi terimi
Kök	“Sözcükleri ön veya son ekler ile aynı <i>kökten</i> türetilir ve yazıldığı gibi okunur.”(s.66)	Türkçe dilbilgisi terimi
Dil akrabalığı	“Belirlenebilmiş bir <i>dil akrabalığı</i> yoktur.”(s.69)	Dilbilim terimi
Gol	“Yüz veya bedende duygu ifadesine neden olan hareketler (bir habere sevindiğinde yüzün aldığı şekil, <i>gol</i> atan bir futbolcunun yaptığı hareketler vb.) duygusal gösterimlerdir.”(s.72)	Futbol terimi
Vurgu	“Konuşma duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tınısının, <i>vurgu</i> , ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinin de iletişime katılabildiği bir düzlemken yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik, noktamala işaretleri ile sağlanmaya çalışılır.”(s.74)	Türkçe dilbilgisi terimi
Ton	“Konuşma duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tınısının, <i>vurgu</i> , <i>ton</i> ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinin de iletişime katılabildiği bir düzlemken yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik, noktamala işaretleri ile sağlanmaya çalışılır.”(s.74)	Türkçe dilbilgisi terimi
Ezgi	“Konuşma duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tınısının, <i>vurgu</i> , ton ve <i>ezgi</i> gibi anlamsal ses öğelerinin de iletişime katılabildiği bir düzlemken yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik, noktamala işaretleri ile sağlanmaya çalışılır.”(s.74)	Türkçe dilbilgisi terimi
Noktalama işareti	“Konuşma duygu, tutum ve düşünceleri dolaylı olarak sezdirenen ses rengi ve tınısının, <i>vurgu</i> , ton ve ezgi gibi anlamsal ses öğelerinin de iletişime katılabildiği bir düzlemken yazıda bu tür vurgulamaları yansıtmadaki eksiklik, <i>noktamala işaretleri</i> ile sağlanmaya çalışılır.”(s.74)	Türkçe dilbilgisi terimi
Deyim	“Sözcük ve <i>deyim</i> açısından diğer çalışmalarda gördüğü eksiklikleri tamamlamak istemesi.”(s.76) “Siz de bildiğiniz Türkçe <i>deyim</i> ve atasözlerini arkadaşlarınızla paylaşın.”(s.77) “Türkçe <i>deyimler</i> , tabirler arasında sizi şaşırtanlar var mı?”(s.77) “Geçenlerde deyimler sözlüğünde ‘ilk vuran okçudur’	Türkçe söz varlığı terimi

	<i>deyimine</i> rastladım.”(s.77) “Bence çok güzel bir <i>deyim</i> .”(s.77)	
Şair	“Serkan: <i>Şair</i> Haiku’yu anlatırken diyor ki: Haiku’da imge kullanamıyorsunuz.”(s.16) “Ünlü <i>şair</i> ölümünün yedinci yılında törenlerle anıldı.”(s.77)	Edebiyat terimi
Öğretim üyesi	“Biliyorsunuz, ben İTÜ’de <i>öğretim üyesiyim</i> .”(s.77)	Eğitim terimi
Ortaokul	“Okuduğum <i>ortaokulda</i> İngilizce dersine karakoldan polislerin ve bekçilerin gelmesi beni İngilizceden soğutmuş olsa da, bir yabancıya olan aşkımdan dolayı İngilizcem bir parça daha ilerledi.”(s.84)	Eğitim kurumu terimi
Rol	“Birlikte toplam 106 filmde <i>rol</i> almışlardır.”(s.86) “Biraz sonra programınızda <i>rol</i> almak isteyen amatör komedyenler arasından bir seçme yapacak ve üç farklı <i>rol</i> için üç oyuncu seçeceksiniz.”(s.163)	Gösterim sanatlar terimi
Oyuncu	“ <i>Oyuncu</i> , yarattığı ‘modern palyaço’ Şarlo, filmlerinin gösterildiği her ülkede insanların beğenisini kazanmıştır.”(s.86) “ <i>Oyunculara</i> biraz da olsa benzeyenler ilgiyi üzerlerinde toplamak için giyim tarzını taklit ederlerdi.”(s.119) “Biraz sonra programınızda <i>rol</i> almak isteyen amatör komedyenler arasından bir seçme yapacak ve üç farklı <i>rol</i> için üç <i>oyuncu</i> seçeceksiniz.”(s.163)	Gösterim sanatlar terimi
Karikatür	“Garfield ilk olarak Jim Davis tarafından gazete için <i>karikatür</i> serisi olarak oluşturulmuştu.”(s.89) “Garfield 1992’de yalnızca <i>karikatür</i> olmaktan çıktı.”(s.89)	Güzel sanatlar terimi
Matematik	“ <i>Matematik</i> ve müziği de birbirinden ayıran önemli unsurlar olmasına rağmen bu iki disiplin birçok açıdan son derece ilişkilidir.”(s.91) “Elde edilen bu sonuçlar karmaşık yapıda müziğin <i>matematik</i> ve satranç gibi ileri düzey betin etkinlikleriyle eş değer olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.”(s.91)	Fen bilimleri terimi
Melodi	“Bir müzisyen Bach’ı nasıl ilk <i>melodilerinden</i> anlayabiliyorsa, bir matematikçi de Gauss’u ilk satırlardan fark edebilir.”(s.91) “Ensturumantal müzik dışında dinlenen şarkıları anlamsız buluyorum çünkü bence müzik <i>melodinin</i> hissettirdikleridir.”(s.94) “Dinlediğim farklı müzikler sayesinde kulağımın pası siliniyor, böylece farklı <i>melodilere</i> kulağım alışıyor.”(s.99)	Müzik terimi
Sonat	“Bu çalışmada psikoloji bölümünde okuyan 38 öğrenciye 10 dakika süre ile Mozart’ın iki piyano için yazdığı <i>sonatı</i> dinletirildikten sonra düşünme testi uygulanmış, deneklerin testten 8-9 puan daha yüksek sonuçlar elde ettiği görülmüştür.”(s.91)	Müzik terimi
Albüm	“Müzik eğitiminizi tamamlayıp bir süre gece kulüplerinde çalıştıktan sonra bir <i>albüm</i> çıkarmayı başardınız.”(s.93)	Müzik terimi
Açık oturum	“Şu anda katıldığınız bir <i>açık oturum</i> programında müzisyenlerle MP3’lerin müzik endüstrisine etkilerini tartışmaktasınız.”(s.93)	Eğitim terimi
Tedavi	“Özellikle Türk müziğinin <i>tedavi</i> amacıyla kullanılması nedeni nedir?”(s.94) “İnsanlık tarihine baktığımızda müzikle <i>tedavi</i> yönteminin çağlar boyu kullanılmış olduğunu görebiliyoruz.”(s.96)	Tıp terimi
Ninni	“ <i>Ninniler</i> , özellikle çocukların uykusunu getirir, bazı sesler kimilerini rahatsız ederken kimilerine huzur verir, bazı müzikler çalışma temposuna hız kazandırır, alış-veriş yaparken mağazada çalan müzikler müşterinin alım isteğini artırabilir.”(s.96)	Yazın terimi
Ritim	“Kimi müzik terapistlerine göre etkili olan <i>ritim</i> , kimilerine göre makam, kimilerine göre sadece çıkarılan ve duyulan sesler.”(s.96)	Müzik terimi
Makam	“Kimi müzik terapistlerine göre etkili olan ritim, kimilerine göre <i>makam</i> , kimilerine göre sadece çıkarılan ve duyulan	Müzik terimi

	sesler.”(s.96)	
Nota	“Doğaçlamaları kalıcı kılmak için son elli yılda seslendirmeler <i>notaya</i> alınmıştır.”(s.98)	Müzik terimi
Metre/kilometre/km	“Meksika’da bulunan ve Mayaların astronomi ve matematik bilgilerini ortaya koyan 30 m yükseklikte üçgen yapı.”(s.102) “Çevresi 19 m’lik kırmızı bir duvar ile çevrili olan eski bir savunma kalesi”(s.102) “Tibet’in, 1700 <i>metrelik</i> bir dağın zirvesine kurulmuş yönetim binası ve Dalay Lama’nın konutu.”(s.102) “And Dağları’nda, 2.360 m yükseklikte kurulmuş İnka şehri.”(s.102) “Poli Dükü’nün sarayının önünde yer alan 20 <i>metre</i> genişliğindeki çeşmenin arka planındaki anıt bir tiyatro sahnesi şeklinde düzenlenmiş.”(s.108)	Uzunluk/mesafe terimi
Üçgen	“Meksika’da bulunan ve Mayaların astronomi ve matematik bilgilerini ortaya koyan 30 m yükseklikte <i>üçgen</i> yapı.”(s.102)	Geometri terimi
Göçebe	“Bu mimari anlayışta <i>göçebeliğin</i> etkisi bulunmakla birlikte temelde bir dünya görüşü olduğundan da söz edilebilir.”(s.104)	Coğrafya terimi
Barok	“Roma’da <i>Barok</i> döneminde yapılmış ve <i>Barok</i> stilin tüm yansımalarının kullanıldığı en son ant.”(s.108)	Tarihi güzel sanatlar terimi
Köy	“ <i>Köy</i> için konulan yapılanmas yaskları kıyı için de geçerli.”(s.110) “Küçük bir <i>köyde</i> yaşayan bu filozofun bilgeliği, yardımseverliği zamanla bütün ülkeye yayılmış.”(s.172)	Coğrafya/ yerleşim biçimi terimi
İlaç	“Bağımlılık yapan <i>ilaçlar</i> da aynı şekilde çalışıyor.”(s.116) “İnsanın beyninden salgılanan iyileştirici hormonların <i>ilaçlardan</i> çok daha değerli olduğu açıklanan toplantıda, sağlıklı ve güçlü bir beyin için fiziksel aktivitelerin artırılması, beynin çalışmasını yavaşlatan yağ ve yoğun şekerler içeren yiyeceklerin dikkatli tüketilmesi tavsiye edilirken, çikolatada bulunan serotoninin kişiye mutluluk verdiği konusuna değinildi.”(s.137)	Tıp/eczacılık terimi
Kahraman	“O yıllarda da dizilerin <i>kahramanları</i> saç modelleri, kıyafet tarzları ve hareketleriyle örnek alınırdı.”(s.119) “Çünkü o zamanlardaki renksiz hayatımızda ulaşılmaz bir yere sahipti bu <i>kahramanlar</i> .”(s.119)	Edebiyat terimi
Hücre	“Kadınların beyinleri erkeklerden daha küçük ancak kadınlarda gri <i>hücreler</i> daha fazla.”(s.129) “Erkeklerin gri <i>hücrelerinin</i> daha az olmasına karşın beyaz <i>hücreleri</i> daha fazla, bu <i>hücreler</i> ise uzak bölgeler arasındaki bilgi transferini sağlıyor.”(s.129) “Özellikle ebeveynlikle ilgisi bulunan beyin hücrelerinin büyüdüğünü ve diğer hücrelerle artan bir etkileşime girdiğini ortaya çıkardı.”(s.137) “Bunun dışında, bilim adamı anne olan canlıların kendisi tarafından ‘annelik devreleri’ diye adlandırılan yeni bir grup beyin <i>hücresi</i> geliştirdiklerini iddia etti.”(s.137) “Bunun nedeni de muhtemelen kadınların sinir <i>hücresi</i> ve sinir hücreleri arasındaki bağların kaybına daha yatkın olmasıdır.”(s.129)	Biyoloji terimi
Hacim	“Beyin yaşlandıkça doku <i>hacmi</i> azalır ve sıvı miktarı artar.”(s.129)	Fizik terimi
Cümle	“Ancak bütün bir <i>cümlenin</i> yorumlanmasında erkekler beyinlerinin tek tarafını kullanırken kadınlar her iki tarafını da kullanıyorlar.”(s.129) “Zekinin kafasından başka tek bir <i>cümle</i> geçmez.”(s.132) “Şu sırada, siz bu <i>cümleleri</i> okurken, paralel evrenlerdeki eşizleriniz de bu <i>cümleleri</i> okuyor olabilirler.”(s.129)	Türkçe gramer terimi
Disleksi	“Erkek çocukların <i>disleksi</i> gibi gelişimsel dil bozuklukları olma sıklığı kız çocuklarından daha fazla.”(s.129)	Tıp/hastalık terimi
Telapati	“Televizyonda insanların <i>telepati</i> , telekinezi, hızlı düşünme	Tıp terimi

	gibi yeteneklerinin sergilendiği bir program var.”(s.136)	
Telekinezi	“Televizyonda insanların telepati, <i>telekinezi</i> , hızlı düşünme gibi yeteneklerinin sergilendiği bir program var.”(s.136)	Tıp terimi
Galaksi	“... adı verilen <i>galakside</i> bulunmaktadır.”(s.138)	Gökbilim terimi
Dünya	“ <i>Dünya</i> , Ay ve yıldızlar da dahil olmak üzere diğer gök cisimlerine oldukça uzaktır.”(s.138) “Elbette biz ‘Dünyalılar’ için uzaya gitmeyi planlamak, bu yolculuklara uygun uzay araçlarını yapmak, <i>Dünya</i> ’nın dışına çıkıp tekrar geri dönebiliyor olmak takdire değer bir başarı.”(s.144) “Aldığımız bilgilere göre yakında <i>dünyaya</i> bir göktaşı çarpacak ve <i>dünya</i> yok olacak.”(s.173)	Gökbilim terimi
Ay	“Ay, insanların ayak basmayı başardığı bir gökcismidir.”(s.138) “ <i>Dünya</i> , Ay ve yıldızlar da dahil olmak üzere diğer gök cisimlerine oldukça uzaktır.”(s.138)	Gökbilim terimi
Profesör	“Hawking, Cambridge Üniversitesi’nin Matematik Bilimleri Merkezi’nde <i>profesör</i> olarak görev yapıyor.”(s.140)	Eğitim terimi
Yerçekimi	“Astronotların <i>yerçekimsiz</i> ortamda yaşadıkları pek çok sorudan biri vücuttaki sıvıların yer değiştirmesi nedeniyle ortaya çıkan rahatsızlıklardır.”(s.144)	Gökbilim terimi
Yörünge	“Bu değişiklik <i>yörüngeye</i> ulaştıktan hemen sonra başlar ve ağırlıksız ortamda kan, astronotun başında birikerek ‘şişkin yüz sendromuna yol açar.’”(s.144)	Gökbilim terimi
Grip	“Ağız, boğaz ve burundaki mukoza dakuları şiştiği için koku ve tat alma duyuları zamanla azalır ve hiç tat almamaya başlarlar, iştahları kesilir, vücutları zayıf düşer ve hastalıklara dirençsiz hale gelir, aynen <i>gripte</i> olduğu gibi.”(s.144)	Tıp/hastalık terimi
Baş dönmesi	“Vücuttaki denge sisteminin bozulmasıyla birlikte <i>baş dönmesi</i> , terleme nöbeti ve kusmalar baş gösterir.”(s.144)	Tıp/hastalık terimi
Burs	“Yarışmanın sonunda ise NASA’da astronot eğitimi <i>bursa</i> ve ayrıca 100.000 TL ödül kazanaaksınız.”(s.145)	Eğitim terimi
Mitoloji	“Bu dönemde Eski Yunanlılar da Mezopotamya’nın astrolojik kehanet biçimini kendi <i>mitolojileri</i> ve yeni geometri bilimiyle birleştirip ‘Zodyak’a dayanan kişisel bir astroloji geliştirdiler.”(s.148)	Toplum bilim terimi
Zodyak	“Bu dönemde Eski Yunanlılar da Mezapotamya’nın astrolojik kehanet biçimini kendi mitolojileri ve yeni geometri bilimiyle birleştirip ‘ <i>Zodyak</i> ’a dayanan kişisel bir astroloji geliştirdiler.”(s.148) “ <i>Zodyak</i> ; koç, boğa, yengeç gibi her biri bir hayvan tarafından simgelenen, yılın on iki ayını gösterecek şekillerde bölümlenmiş bir kuşaktır.”(s.148)	Gökbilim terimi
Koç	“ <i>Zodyak</i> ; <i>koç</i> , boğa, yengeç gibi her biri bir hayvan tarafından simgelenen, yılın on iki ayını gösterecek şekillerde bölümlenmiş bir kuşaktır.”(s.148)	Astroloji terimi
Boğa	“ <i>Zodyak</i> ; <i>koç</i> , <i>boğa</i> , yengeç gibi her biri bir hayvan tarafından simgelenen, yılın on iki ayını gösterecek şekillerde bölümlenmiş bir kuşaktır.”(s.148)	Astroloji terimi
Yengeç	“ <i>Zodyak</i> ; <i>koç</i> , <i>boğa</i> , <i>yengeç</i> gibi her biri bir hayvan tarafından simgelenen, yılın on iki ayını gösterecek şekillerde bölümlenmiş bir kuşaktır.”(s.148)	Astroloji terimi
Rönesans	“ <i>Rönesansın</i> başında ise öğretmenler dünyasında kendine ayrıcalıklı bir yer edindi.”(s.148)	Tarih terimi
Üniversite	“On altıncı ve on yedinci yüzyıllarda Thyco Brahe ve Johannes Kepler gibi önemli gökbilimciler tarafından benimseyip Avrupa’nın büyük <i>üniversitelerinde</i> bir bilim olarak kabul edildi.”(s.148)	Eğitim kurumu terimi
Fıkra	“Beden dilini etkin bir biçimde kullanarak <i>fıkra</i> anlatmanız”(s.164)	Yazın terimi
Gezegen	“Ama çalıştığımız birim çoktan uzayda yaşanabilir bir <i>gezegen</i> keşfetti bile.”(s.173)	Gökbilim terimi

Göktaş	“Aldığımız bilgilere göre yakında dünyaya bir <i>göktaş</i> çarpacak ve dünya yok olacak.”(s.173)	Gökbilim terimi
--------	---	-----------------

Tablo 84 incelendiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2/C1 (Yüksek Düzey) ders kitabında toplam 96 terim tespit edilmiştir. Bunların; 14’ü edebiyat, 11’i sağlık, 10’u eğitim, 10’u gök bilim, 8’i dil bilgisi, 6’sı müzik, 5’i ekonomi, 5’i fen bilimleri, 5’i sanat, 5’i sosyal bilimler, 4’ü spor, 3’ü astroloji, 3’ü dil bilim, 2’si denizcilik, 2’si söz varlığı, 1’i dini, 1’i teknoloji,1’i toplum bilim terimidir.

Tablo 85.

Yeni Hitit Türkçe Öğretim Seti Ders Kitaplarında Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Düzeyleri	Hayır duaları	Beddualar	Toplumsal- kültürel ilişkileri	Toplam	
	(Alkışlar)	(kargışlar)	yansıtan kalıp sözler	f	%
A1/A2	1	-	22	23	53
B1	1	-	14	15	35
B2/C1	1	-	4	5	12
f	3	-	40	43	100
%	7	-	93	100	

Tablo 85 incelendiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde, tüm düzeyler kapsamında toplamda 43 kalıp (ilişki) söz tespit edilmiştir. Ders kitapları arasında en fazla kalıp (ilişki) sözü içeren (23) A1/A2 düzeyidir. Onu takip eden B1 düzeyinde (15) kalıp (ilişki) söz bulunmaktadır. En az kalıp (ilişki) sözcüğün bulunduğu ders kitapları (5) B2/C1 düzeyleridir. Anlamsal özelliklerin sınıflandırılması açısından değerlendirilecek olursa en çok toplumsal-kültürel ilişkileri yansıtan (40) kalıp (ilişki) sözleri kullanılmıştır. Sırasıyla duaların (3) oluşturduğu kalıp (ilişki) sözleri yer almıştır. Beddualara ait kalıp (ilişki) sözlerine ise yer verilmemiştir.

Tablo 86.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1/A2 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözcükler

<i>Kalıp (ilişki) sözcükler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Merhaba	<p>“Olga: <i>Merhaba.</i>”(s.6) “Maria: <i>Merhaba.</i>”(s.6) “A: <i>Merhaba.</i> Ne haber?”(s.7) “A: <i>Merhaba.</i>”(s.17) “B: <i>Merhaba.</i>”(s.17) “<i>Merhaba.</i> Ben Nilgün.”(s.19) “A: Alo! <i>Merhaba</i> Can.”(s.19) “B: <i>Merhaba</i> Burak.”(s.19) “Esra: <i>Merhaba</i> Şeyda, nasılsın?(s.44) “Murat: <i>Merhaba</i>, nasılsın.”(s.81) “Filiz: Aaa. <i>Merhaba</i> Murat.”(s.100) “B: <i>Merhaba.</i> Ben İstanbul için yer ayırtmak istiyorum.”(s.131) “<i>Merhaba</i> ben Mine.”(s.132) “<i>Merhaba</i>, ben Selen.”(s.132) “Ahmet: <i>Merhaba</i> arkadaşlar!”(s.140)</p>	Tanışma/Selamlaşma
Memnun oldum	<p>“Olga: <i>Memnun oldum.</i>”(s.6) “Maria: <i>Bende memnun oldum.</i>”(s.6)</p>	Tanışma karşılığında
Nasılsın	<p>“Maria: <i>Nasılsınız?</i>”(s.6) “Olga: <i>Siz nasılsınız?</i>”(s.6) “B: <i>İyiyim, Sen nasılsın?</i>”(s.7) “A: <i>Nasılsın</i> Olga?”(s.7) “Selen: <i>İyilik Ezgi, sen nasılsın?</i>”(s.34) “Esra: <i>Merhaba Şeyda, nasılsın?</i>”(s.44) “Şeyda: <i>Eh işte fena değilim, sen nasılsın?</i>”(s.44) “Murat: <i>Merhaba, nasılsın.</i>”(s.81) “Murat: <i>Selam Filiz, Nasılsın?</i>”(s.100) “Filiz: <i>İyiyim sen nasılsın?</i>”(s.100)</p>	Hal/hatır sorma
Teşekkür ederim	<p>“Olga: <i>Teşekkür ederim, iyiyim.</i>”(s.6) “Maria: <i>Bende iyiyim. Teşekkür ederim.</i>”(s.6) “B: <i>Teşekkürler, iyiyim.</i>”(s.7) “A: <i>Teşekkürler.</i>”(s.17) “A: <i>Teşekkür ederim.</i>”(s.17) “Müşteri: <i>Buyurun. Teşekkür ederim.</i>”(s.20) “Manav: <i>Ben teşekkür ederim. Güle güle.</i>”(s.20) “Oğuz: <i>Teşekkür ederiz.</i>”(s.64) “Ayşe: <i>Teşekkür ederim, ne zaman alabilirim?</i>”(s.73) “Ayşe: <i>Tamam, teşekkürler.</i>”(s.73) “Yeşim: <i>Çok teşekkür ederim, iyi günler.</i>”(s.76) “Adam: <i>Teşekkür ederim. İyi günler.</i>”(s.80) “Suzan Demir: <i>Çok mutluyum, herkese çok teşekkür ederim.</i>”(s.84) “Özgün: <i>Bu güzel sohbet için çok teşekkür ederim.</i>”(s.124) “Ece: <i>Ben teşekkür ederim.</i>”(s.124) “B: <i>Tamam, teşekkür ederim.</i>”(s.131) “Ahmet: <i>Teşekkür ederim. Geçen hafta hep evde yattım.</i>”(s.140) “Cem: <i>Peki, çok teşekkür ederim.</i>”(s.142)</p>	Nezaket/ Yardım/iyilik/ Hizmet/ İyi dilek karşılığında

Hoş geldin	<p>“A: Buyurun Pınar Hanım. <i>Hoş geldiniz.</i>”(s.7) “A: <i>Hoş geldiniz.</i>”(s.20) “Taksici: <i>Hoş geldiniz.</i>”(s.32) “Garson: <i>Hoş geldiniz</i> efendim. Ne alırsınız?(s.64) “Satıcı: Günaydın efendim, <i>hoş geldiniz.</i>”(s.76) “Murat: Aa! Ahmet <i>hoş geldin.</i>”(s.140)</p>	Karşılama
Hoş buldum	<p>“B: <i>Hoşbulduk.</i>”(s.7) “B: <i>Hoşbulduk.</i>”(s.20)</p>	Karşılama
Hoşça kal	<p>“A: <i>Hoşça kal</i> Murat, sonra görüşürüz.(s.7)</p>	Vedalaşma
Görüşürüz	<p>“A: Hoşça kal Murat, sonra <i>görüşürüz.</i>”(s.7) “A: Size güle güle. Yarın <i>görüşürüz.</i>”(s.7) “Ezgi: Harika! Cumaertesi <i>görüşürüz.</i>”(s.34) “Selen: <i>Görüşürüz!</i>”(s.34) “Volkan: Peki, <i>görüşürüz.</i>”(s.60) “Mert: <i>Görüşürüz.</i>”(s.60) “Murat: <i>Görüşürüz.</i>”(s.80) “Ali: <i>Görüşürüz.</i>”(s.80)</p>	Vedalaşma
Günaydın	<p>“A: <i>Günaydın</i> arkadaşlar!”(s.7) “Herkes <i>günaydın!</i> Burası Radyo İstanbul.”(s.28) “Ayşe: <i>Günaydın</i>”(s.73) “Fotoğrafçı: <i>Günaydın</i> Ayşe Hanım, buyurun.”(s.73) “Satıcı: <i>Günaydın</i> efendim, hoş geldiniz.”(s.76)</p>	Gündelik karşılama/selamlaşma
Güle güle	<p>“A: Size <i>güle güle.</i> Yarın görüşürüz.”(s.7) “Manav: Ben teşekkür ederim. <i>Güle güle.</i>”(s.20)</p>	Vedalaşma
İyi akşamlar	<p>“B: Sana da <i>iyi akşamlar.</i>”(s.7)</p>	Vedalaşma
Rica ederim	<p>“B: <i>Rica ederim</i>, iyi günler.”(s.17) “A: <i>Rica ederim.</i> İyi günler.”(s.131) “Doktor: <i>Rica ederim</i>, Geçmiş olsun.”(s.142)</p>	Teşekkür/nezaket karşılığında
İyi günler	<p>“B: <i>Rica ederim</i>, <i>iyi günler.</i>”(s.17) “<i>İyi günler.</i> Adım Esin.”(s.19) “Müşteri: <i>İyi günler.</i>”(s.20) “Manav: <i>İyi günler.</i> Buyurun.”(s.20) “Yolcu: <i>İyi günler.</i>”(s.32) “Korhan: <i>İyi günler.</i> Vitrindeki ne kadar?”(s.66) “Ayşe: <i>İyi günler.</i>”(s.73) “Fotoğrafçı: <i>İyi günler.</i>”(s.73) “Yeşim: Çok teşekkür ederim, <i>iyi günler.</i>”(s.76) “Adam: Teşekkür ederim. <i>İyi günler.</i>”(s.80) “A: <i>İyi günler</i>, nasıl yardımcı olabilirim?”(s.131) “A: <i>Rica ederim. İyi günler.</i>”(s.131)</p>	Vedalaşma Selamlaşma
Selam	<p>“<i>Selam</i>, benim adım Burak.”(s.19) “Murat: <i>Selam</i> Filiz, Nasılsın?”(s.100)</p>	Selamlaşma/tanışma
Lütfen	<p>“A: Adınız, soyadınız <i>lütfen.</i>”(s.19) “Müşteri: 1 kilo <i>lütfen</i>, bu domatesler organik mi?(s.20) “B: Hmm... Tamam, iki çorba <i>lütfen.</i>”(s.20) “Yolcu: Havaalanına <i>lütfen.</i>”(s.32) “Öğuz: Ben bir karışık pizza alayım, orta boy ve mantarsız olsun <i>lütfen.</i>”(s.64) “Hülya: Ama <i>lütfen</i> domates olmasın.”(s.64) “Hülya: Evet, maden suyu iyi fikir ama ben bızsız alayım <i>lütfen.</i>”(s.64) “Yeşim: <i>Lütfen</i> hediye paketi yapın.”(s.76) “Polis: Açın, <i>lütfen</i> polis!”(s.78) “Komiser: Buyurun oturun <i>lütfen.</i>”(s.78) “Komiser: Siz sadece sorulara cevap verin <i>lütfen!</i>”(s.78) “Doktor: Öksürün <i>lütfen.</i>”(s.142)</p>	Rica/istek karşılığında

Maalesef	“Manav: <i>Maalesef</i> bugün kivi yok.”(s.20) “Cem: Evet, <i>maalesef</i> .”(s.143)	Olumsuz durum/olay karşılığında	bir
Ne haber	“Ezgi: Alo Selen, <i>ne haber?</i> ”(s.34)	Hal/hatır sorma	
Tabii	“Fotoğrafçı: Tabii. Kaç adet olsun.”(s.73) “Satıcı: <i>Tabii</i> ... Buyurun paketleriniz.”(s.76)	Onaylama/kabul	
Geçmiş olsun	“Fotoğrafçı: Çekiyorum... <i>Geçmiş olsun</i> .”(s.73) “Murat: <i>Geçmiş olsun</i> çok merak ettik seni.”(s.140) “Doktor: Rica ederim, <i>Geçmiş olsun</i> .”(s.142)	İyi dilek	
Affedersiniz	“Kurye: <i>Affedersiniz</i> , ben Çiçek Sokağı’ni arıyorum.”(s.80)	Rica/istek karşılığında	
Özür dilerim	“Kurye: ah, özür dilerim.”(s.80)	Hata/yanlış karşılığında	
Tebrikler	“Sunucu: <i>Tebrikler</i> Suzan Hanım! Yarışmamızın büyük para ödülünü kazandınız! Neler hissediyorsunuz?”(s.84)	Kutlama	
Sağ ol	“Suzan Demir: <i>Sağ olun</i> .”(s.84) “Ahmet: Bu arada benim işlerimi de siz yaptınız. <i>Sağ olun</i> .”(s.140)	Nezaket karşılığında Yardım/iyilik karşılığında	

Tablo 86’da görüldüğü gibi Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin A1/A2 düzeyi ders kitabında toplamda 23 kalıp (ilişki) söze yer verilmiştir. Sosyal hayat içerisinde en çok yer alan ve kullanılan bu sözler; selamlaşma/vedalaşma, karşılama/karşılama, teşekkür etme, rica etme, özür dileme, hal hatır sorma, kutlama, onaylama gibi ilişki sözlerini içermektedir.

Tablo 87.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözcükler

<i>Kalıp(ilişki) sözcükler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Merhaba	“Burcu: Alo, Ceren. <i>Merhaba.</i> ”(s.32) “Arda: <i>Merhaba</i> Ceren.(s.32) “Ceren: <i>Merhaba</i> Burcu.”(s.32) “ <i>Merhaba</i> sinemaseverler”(s.113) “ <i>Merhaba</i> Mehmet Bey, öncelikle size ‘Geçmiş olsun’ diyoruz.(s.165) “B: <i>Merhaba.</i> ”(s.171)	Selamlaşma
Geçmiş olsun	“Burcu: <i>Geçmiş olsun.</i> ”(s.32) “Burcu: Çok <i>geçmiş olsun</i> canım.”(s.32) “Arda: <i>Geçmiş olsun.</i> ”(s.32) “Ceren: <i>Geçmiş olsun.</i> ”(s.32)	İyi dilek
Hoş geldin	“Arda: <i>Hoş geldin.</i> ”(s.32)	Karşılama
Sağ ol	“Ceren: <i>Sağ ol</i> Arda.”(s.32)	Nezaket karşılığında
İnşallah	“Seneye yuvaya gidecek inşallah.”(s.96)	Dua/istek
Günaydın	“Genç adama biraz daha yaklaşmış seslenmiş: ‘ <i>Günaydın!</i> Ne yapıyorsun böyle?’”(s.100)	Selamlaşma
Buluşmak üzere	“Haftaya yeni filmlerle <i>buluşmak üzere.</i> ”(s.113)	Vedalaşma
İyi seyirler	“ <i>Şimdiden iyi seyirler!</i> ”(s.113)	İyi dilek
Bayramın kutlu olsun	“ ‘ <i>Bayramınız kutlu olsun</i> yengeciğim, amcacığım’ der, ellerini öperdik.”(s.128)	Kutlama
Şükürler olsun	“Şeker gibi bir bayram sabahına uyanabildiğimiz için <i>şükürler olsun.</i> ”(s.128)	Dua
Hoşça kal	“B: <i>Hoşça kal.</i> Görüşürüz.”(s.159)	Vedalaşma
Görüşürüz	“B: <i>Hoşça kal.</i> Görüşürüz.”(s.159)	Vedalaşma
Güle güle	“A: <i>Güle güle.</i> ”(s.159)	Vedalaşma
İyi günler	“A: Salsa Organizasyon, <i>iyi günler.</i> ”(s.171)	Selamlaşma
Lütfen	“B: Selma Yurttaş hanımefendiyi bağlar mısınız <i>lütfen?</i> ”(s.171) “A: Tabii, telefon numaranızı alabilir miyim <i>lütfen?</i> ”(s.171)	Rica/istek karşılığında

Tablo 87 değerlendirildiğinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B1 (Orta Düzey) ders kitabında toplam 15 kalıp (ilişki) söz tespit edilmiştir. Bu 15 ilişki sözü selamlaşma/vedalaşma, karşılama/karşılama, kutlama ve hayır dualarını içermektedir.

Tablo 88.

Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı B2/C1 Düzeyinde Yer Alan Kalıp (ilişki) Sözler

<i>Kalıp (ilişki) sözler</i>	<i>Cümle bağlamında</i>	<i>Anlamsal niteliği</i>
Göz değmesin, maşallah	“Göz değmesin, maşallah çok terbiyeli kızınız var.”(s.12)	İyi dilek/dua
Merhaba	“ ‘Merhaba, beyaz gemi!’ diyecek gemiye.”(s.14) “O zaman gemici babasına ‘Merhaba baba’ diyecek” (s.14)	Selamlaşma
Akşam şerifleriniz hayrolsun	“Üstümü başımı toparladım kendimden emin bir sesle ‘Akşam-ı şerifleriniz hayrolsun!’ dedim.”(s.79)	Selamlaşma
Hayırlı akşamlar	“Üstüme çeki düzen verdim, kendimden emin bir sesle ‘Hayırlı akşamlar’ dedim...”(s.79)	Selamlaşma
Selam	“Artistik bir sesle ‘Selam tatlım!’ diyerek yanına yaklaştım.”(s.79)	Selamlaşma

Tablo 88’de görüleceği üzere Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin B2/C1 (Yüksek Düzey) ders kitabında toplam 5 kalıp (ilişki) söz tespit edilmiştir. Bu 5 ilişki sözü selamlaşma ve hayır dualarını içermektedir.

Tablo 89.

Ders Kitaplarında Yer Alan Genel Söz Varlığının Karşılaştırılmasına İlişkin Betimsel İstatistikler

Kitap Setleri	Terimler		Deyimler		İkilemeler		Kalıp Sözler		Atasözleri		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe	418	38	290	26	181	16	144	13	72	7	1105	46
Gazi Yabancılar İçin Türkçe	302	43	169	24	95	14	89	13	41	6	697	29
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	277	45	164	26	100	16	43	7	34	6	618	25
Toplam	f	997	623		376		276		147		2420	100
	%	41	26		16		11		6		100	

Tablo 89’da görüleceği gibi ders kitaplarındaki genel söz varlığı değerlendirildiğinde toplamda 2420 söz varlığı ögesi tespit edilmiştir. En fazla söz varlığına sahip Türkçe öğretim kitap seti (1105) Yedi İklim’dir. Sırasıyla (697) Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve (618) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe gelmektedir. Söz varlığı öğelerinin dağılımı değerlendirildiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde en fazla terimlere (418) onu takiben deyimlere (290), ikilemelere (181), kalıp sözlere (144) ve atasözlerine (72) yer verilmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde en fazla terimlerin (302), sırasıyla deyimlerin (169), ikilemelerin (95), kalıp sözlerin (89), atasözlerinin (41) olduğu görülmektedir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde de aynı şekilde en fazla terimlerin (277), deyimlerin (164), ikilemelerin (100), kalıp sözlerin (43), atasözlerinin (34) olduğu saptanmıştır.

Tablo 90.

Ders Kitaplarındaki Düzeylerde Tekrar Eden Terimlerin Genel Görünümü

Terim Alanları	Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe						Gazi Yabancılar İçin Türkçe					Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe		
	A1	A2	B1	B2	C1	C2	A1	A2	B1	B2	C1	A1/A2	B1	B2/C1
Eğitim	-	Üniversite ödev, sınav	Üniversite sınav	Üniversite doktora, öğrenci, test	Medrese, sempozyumsına v, not	-	Ders	Burs, üniversite fakülte, ders	Öğrenci, yüksek lisans, sınav	Öğretmen, lise, sınav, ilkokul, doktora	-	Üniversite öğrenci, ilkokul, sınav	Konferans öğrenci, karne, not, sınav	-
Sağlık	-	Alerji	Otistik	İlaç	Kalp krizi	-	Reçete, ilaç	-	-	-	Kanser	Doktor, hasta, grip, ilaç, reçete	-	Çiçek, tedavi, ilaç
Spor	Maç	-	Maç	-	Atlet, gol, maç	-	-	Maç	-	-	-	-	Maç, deplasman	Maç
Fen Bilimleri	-	-	Dakika	Litre	Çember, rakam, matematik, geometri, cebir	-	-	Sıfır	Üçgen, kare	Deney	Testosteron	-	Deney	Matematik, hücre
Sosyal Bilimler	-	-	-	-	Nüfus	Ova	-	-	-	Deprem, göç	Nüfus	Köy, nüfus,	-	Köy
Ağırlık/ Uzunluk	Kilo, metre	Metre, km, kilo	-	Metre, km	Metre, km, kg	Metre, km	Kilo, metre	-	Metre	Metre, km	Metre, km	Metre, kilo	Metre, km	Metre
Ekonomi	Lira, taksit, indirim	Lira, indirim	Lira	Lira	-	-	Lira, indirim,	Lira, indirim, taksit	Lira	-	-	Lira, peşin, indirim, taksit,	İndirim, taksit, lira	Lira, dolar
Dini	-	Ramazan	-	Arefe	-	Namaz	-	-	-	-	Cami	-	-	-
Hukuk	-	-	Miras	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Güzel Sanatlar	-	Oyuncu	Ressam, tablo	Çırak, kalfa	-	Gölge oyunu	-	-	Tiyatro	Karagöz, hayali	-	-	Oyuncu, yönetmen, turne, sanatçı,	Rol, oyuncu, karikatür, melodi
Edebiyat	-	Roman, yazar, hikaye, meddah	Şair, şiir	Yazar, roman	Şiir, mektup, nüsha	Şair, roman, yazar, argo, jargon, hiciv, taşlama paragraf	-	-	Roman, masal	Yazar, roman	Günlük, şiir, şair, hikaye, yazar, mecaz	-	Kahraman, hikaye, yazar, roman	Roman, yazar, argo, şiir, mısra, atasözü, deyim, şair, kahraman, cümle
Bilgisayar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gökbilim	-	-	-	-	-	Dünya, yörünge, uzay, gezegen	-	-	-	-	Güneş, ay, dünya	-	Göktaşı, güneş	Dünya, ay, Zodyak
Dilbilim	-	-	Dil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tasavvuf	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sema,	-	-	-

Tablo 90 incelendiğinde ders kitaplarındaki düzeylerde bazı terim alanlarına yönelik terimlerin tekrar edildiği durumların olduğu görülmektedir.

Tablo 91.

Ders Kitaplarındaki Düzeylerde Tekrar Eden Deyimlerin Genel Görünümü

Kitap Düzeyleri	Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe			Gazi Yabancılar İçin Türkçe			Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe		
	Cümle Durumundakiler	Söz Durumundakiler	Öbeği	Cümle Durumundakiler	Söz Durumundakiler	Öbeği	Cümle Durumundakiler	Söz Durumundakiler	Öbeği
A1	-	-	-	-	-	-	A1/A2	Midesi bulanmak	-
A2	Dünyaya gelmek	-	-	Galip gelmek, kilo almak, dikkatini çekmek, yola çıkmak	-	-			
B1	-	-	-	Vakit geçirmek, ışık tutmak, kafasını karıştırmak, sona ermek	-	-	B1	Aklını çelmek, dünyaya gelmek, iştah açmak, ilgi çekmek	-
B2	Yol açmak, göz göze gelmek, komaya girmek, gözden geçirmek	-	-	Başa çıkmak, dikkat çekmek, gözleri dolmak, yol açmak	-	-			
C1	Rekor kırmak, gözden geçirmek, dünyaya gelmek, hayran olmak, adını taşımak, hüküm sürmek, dile getirmek, hayata gözlerini yummak, kırk bir kere maşallah	-	-	Kulak vermek, ayak uydurmak, gözü ilişmek	-	-	B2/C1	Dile getirmek, kulağının pası silinmek, yol açmak, yol göstermek, ileri sürmek	-
C2	Yola çıkmak, kaleme almak, aklına gelmek, göz atmak, mesaj vermek, rol oynamak, ileri sürmek, gözüne ilişmek	-	-	-	-	-			

Tablo 91’de görüldüğü üzere ders kitaplarındaki düzeylerde bazı deyimlerin tekrar edildiği durumların olduğu görülmektedir. Tüm kitap setlerinde genellikle cümle durumundaki deyimlerin farklı düzeyler kapsamında tekrar edildiği görülürken söz öbeği durumundaki deyimlerde tekrar bulunmamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe (A1-A2-B1-B2-C1-C2), Gazi Yabancılar İçin Türkçe (A1-A2-B1-B2-C1) ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (1-2-3) öğretim setleri olmak üzere üç yayın kapsamında 14 ders kitabındaki söz varlığı öğeleri incelenmiştir. İncelenen ders kitaplarındaki tüm metinlerde, metin içerisinde ve metin dışında var olan söz varlığı öğeleri (Atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp sözler) belirlenmiş olup sınıflandırmalar dahilinde elde edilen veriler şu sonuçları göstermektedir:

Seçilen yayınlara ait tüm ders kitaplarındaki söz varlığı incelemesi doğrultusunda en fazla terimlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Terimler ele alınan söz varlığı öğeleri içerisinde belirlenen yayınlarda yani Yedi İklim Türkçe öğretim setinde %38, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde %43, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde %45 oranındadır. Bu oranlar doğrultusunda terimlerin diğer söz varlığı öğelerine göre çoğunlukta olduğu görülmektedir. Yer verilen bu terimlerin kendi içerisindeki sınıflamasında ise Yedi İklim Türkçe Öğretim setindeki terimlerin dağılımında en fazla eğitim, sağlık, edebiyat, fen bilimleri, ekonomi, sosyal bilimler, sanat, dini gibi alanlara ağırlık verildiği görülmektedir.

Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim setindeki terim alanlarının dağılımı ise eğitim, sosyal bilimler, fen bilimleri, edebiyat, sanat ekonomi üzerine yoğunlaştığını gösterirken Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde de en çok eğitim, sağlık, astroloji, edebiyat, sanat, sosyal bilimler gibi terim alanları ön plana çıkmaktadır. Yedi iklim ve Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretim serilerinde özellikle eğitim ve sağlık alanındaki terimler çoğunlukta iken Gazi Yabancılar için Türkçe serisinde eğitimden sonra sosyal bilimler ve fen bilimlerine yönelik alanlara ait terimlerin fazla olduğu belirlenmiştir. Ders kitaplarında yukarıda belirtildiği gibi terimlerin

çoğunlukta olması dil öğretimi gerçekleştirilirken, kişilerin amaçları doğrultusunda şekillendiğini desteklemektedir. Çünkü insanların eğitim, ticaret, mesleki ya da turistik, sosyal yaşam koşullarını iyileştirmek gibi amaçlarla başka bir ülkeye yerleşmeleri doğrultusunda gittikleri yerdeki dili öğrenme gereksinimleri ortaya çıkar. Bu da öncelikli olarak sosyal yaşamlarını kolaylaştırmak ve o dili öğrenmeyi amaçladıkları alanlar kapsamındaki terimleri öğrenmeyi gerektirir. Bu yüzden yabancılara Türkçe öğretiminde de terimlerin öğretilmesi önemlidir.

Ana dili Türkçe olmayanların terim anlamlı sözcükleri kavramaları ve günlük yaşama taşınmaları da daha kolaydır. Çünkü günümüzde terimlerin kullanım alanlarının genişlemesiyle günlük hayattaki yeri artarken hedef dili öğrenenlerin bu terimlere maruz kalma olasılığı da artmıştır. Ayrıca terimler genellikle gerçek anlamıyla kullanılan sözler olmasının yanında terimlerin mecaz ve yan anlamı yoktur. Bunlardan yola çıkılarak dile yerleşmesi, kavranması en kolay olan ve sosyal yaşamda en çok karşılaşılan söz varlığı öğelerinden terimlerin ders kitaplarında çoğunlukta oluşu anlaşılabilir bir sonuçtur. Pilav (2008)'in "Terim Sorunu ve Eğitim Öğretimde Terimlerin Yeri ve Önemi" adlı çalışmasında ise Tanzimat döneminden günümüze kadar uzanan süreçte ana dilinde bulunan terimlerin eğitimdeki yerini değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda bilim, sanat, teknik alanlardaki kavramları karşılayan terimlerin eğitim ve öğretimde hayati değerinin olduğu söylenmektedir. Çünkü dili geliştiren ve zenginleştiren kavramlar olduğu savunulmuş, terimlerin ders kitaplarında daha fazla yer alması gerektiğini söylemiştir. Bu sonuç doğrultusunda yapılan çalışmada terimlerin ele alınıp incelenmiş olması ve yabancılara Türkçe öğretimindeki yeri ve önemi açısından değerlendirildiğinde Pilav (2008)'in çalışmasının bunu desteklediği görülmektedir. Elde edilen terim bulguları da ders kitaplarında ağırlıklı olarak yer verilen söz varlığı öğeleri olarak belirlenmiştir. Bundan yola çıkarak öğretimdeki öneminin göz önünde bulundurulduğu söylenebilir.

Yedi iklim Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarında A1 düzeyinde yer alan metinlerde 38 terim, A2 düzeyinde 68 terim, B1 düzeyinde 66 terim, C1 düzeyinde 59 terim, C2 düzeyinde ise 102 terim olmak üzere toplamda 418 terim anlamlı sözcüğe rastlanmamıştır. Seviyelere göre dağılımı düzensizdir.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi ders kitaplarında rastlanan terimler seviyelere uygun olarak artış göstermiştir. A1 düzeyinde 28 terime, A2 düzeyinde 44 terime, B1 düzeyinde 51 terime, B2 düzeyinde 81 terime, C1 düzeyinde 98 terime yer verilmiştir. Kitaptaki tüm metinler değerlendirildiğinde toplamda 302 terime ulaşılmıştır.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki metinlerde toplamda 277 terim anlamlı sözcük kullanılmıştır. Birinci kitapta (A1-A2) 79 terim, İkinci kitapta (B1) 102 terim, üçüncü kitapta (B2-C1) 96 terime rastlanmıştır. En fazla terimin yer aldığı kitabın B1 seviyesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna bağlı olarak seviyeler arasında düzenli bir dağılımın olmadığı söylenebilir.

Üç kitap serisi değerlendirildiğinde tüm kitaplardaki metinlerde toplamda yer alan terimler açısından en zengin Yedi İklim Türkçe Öğretimi seti belirlenmiştir. Fakat düzeyler arasında bir değerlendirme yapılırsa en fazla terim anlamlı sözcüğe Yedi İklim Türkçe Öğretim setindeki C2 ve Yeni Hitit Türkçe Öğretim setindeki B1 de rastlanmıştır.

Literatür taramasında yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan terimlere ilişkin bir inceleme yapılmadığı görülmektedir. Bu açıdan çalışmada terimlerin belirlenmiş olması ve ders kitaplarındaki kullanımı değerlendirildiğinde elde edilen sonuçlar çalışmanın önemli bir ayağını oluşturmaktadır. İncelenen kitaplarda en fazla rastlanan diğer söz varlığı ögesi ise deyimlerdir. Deyimlerin oranı Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde %26, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde %26, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde %25 olarak belirlenmiştir.

Deyimlerin ders kitaplarındaki dağılımı göz önünde bulundurulduğunda genel olarak hepsinde cümle durumundaki deyimlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Çünkü cümle durumundaki deyimler değerlendirilirken mastarla bitenler, çekime gireceklerinden ve dolayısıyla bir cümle kuracaklarından bu gruba dahil edilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki deyimlerin dağılımı seviyelere uygun olarak B2/C1/C2 olmak üzere düzey arttıkça doğru orantılı şekilde artış göstermektedir. Seviyelere göre artış göstermesi de öğrencinin seviye arttıkça öğrenilen dilde soyut düşünme becerisinin geliştiğini, mecaz ve yan anlamları kavrayabilir niteliğe eriştiğini

göstermektedir. Sosyal yaşam içerisinde de bir duygu durumunu anlatırken, bir olayı betimlerken hedef dilde konuşanın dile hakimiyetini güçlendirmek açısından önemlidir. Ayrıca Türkçedeki deyimler, sözcüklerin çok anlamlılığını da yansıtan ve pek çok alışılmamış bağdaştırmayla dildeki zenginliği ortaya koyması açısından da önemlidir. Deyimler aynı zamanda ait olduğu toplumun kültürünün taşıyıcılığını yapmaktadır. Yani dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimi olduğundan, deyimlere ders kitaplarında yer verilmesi, Yabancılara Türkçe öğretimi amaçlarını da karşılamaktadır.

Söz varlığı öğelerinden deyimler açısından değerlendirilen ders kitaplarında; Yedi İklim Türkçe Öğretim setinde tüm düzeyler kapsamında incelenen metinlerde toplamda 290 deyime rastlanmıştır. Öğretim seviyelerindeki artışa paralel olarak A1 düzeyinde 6, A2 düzeyinde 14, B1 düzeyinde 23, B2 düzeyinde 54, C1 düzeyinde 94 ve C2 düzeyinde 99 deyime yer verilmiştir. Fakat bu artışın düzenli olmadığı görülmektedir.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarında yer verilen deyimlerin sayısı toplamda 169'dur. Bu dağılım değerlendirilecek olursa A1 düzeyinde 2, A2 düzeyinde 18, B1 düzeyinde 49, B2 düzeyinde 55, C1 düzeyinde 45 deyime rastlanmıştır. Öyle ki B2 düzeyine kadar seviyeye uygun olarak artış gösteren deyimlerin, C1 düzeyinde azaldığı görülmüştür. Buna bağlı olarak artışın düzenli olmadığı söylenebilir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin ders kitaplarında seviyenin artışına paralel olarak deyimlerin arttığı görülmüştür. A1-A2 düzeyinde 13, B1 düzeyinde 64, B2-C1 düzeyinde 87 deyim olmak üzere ders kitaplarında toplam 164 deyime rastlanmıştır. Fakat öğretim düzeylerinde bu artış düzenli değildir.

Deyimlerden elde edilen sonuç doğrultusunda deyimlerin en fazla yer aldığı ders kitabı Yedi İklim ders kitabı C2 düzeyidir.

Göçen'in (2016) çalışmasına deyimler açısından bakıldığında ulaşıldığı sonuçlarda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarında A1 düzeyinde 1, A2 düzeyinde 6, B1 düzeyinde 26, B2 düzeyinde 51, C1 düzeyinde 114; Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarında A1-A2 düzeyinde 11, B1 düzeyinde 87, B2-C1 düzeyinde 125 deyim öğretimin sonunda kazandırılması

hedeflendiği sonucuna ulaşılmıştır.Yapılan araştırmada aynı yayın setlerindeki deyimlere ait bulgularla karşılaştırıldığında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe serisindeki deyimlerin kitapların seviyelerindeki artışa bağlı olarak artması bahsedilen çalışma ile benzerlik göstermektedir. Fakat Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim serisindeki deyimler bu araştırmada düzenli ve düzeylere bağlı bir dağılım göstermemektedir. Bu açıdan bahsedilen çalışmayla farklılık gösterdiği söylenebilir.

Serin (2017) de yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki söz varlığı ile öğrencilerin söz varlığını karşılaştırdığı çalışmasında Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinin ders kitapları ve çalışma kitaplarını incelemiştir. Söz varlığı öğelerinden atasözleri, deyim ve kalıp (ilişki) sözler bağlamında bir değerlendirme yapmış ve ulaştığı sonuçlar doğrultusunda A1 seviyesinde toplam 14, A2 seviyesinde 38, B1 seviyesinde 94 deyim kullanıldığını öne sürmektedir. Deyimler yapılan bu araştırmada ders kitaplarındaki metinler ve metin dışı çalışmalar bağlamında değerlendirilmiş A1 seviyesinde 6, A2 seviyesinde 14, B1 seviyesinde 23 olarak saptanmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak bir yorumlama yapılırsa Serin (2017) 'in bulguları doğrultusunda ders kitaplarındaki deyim sayısı ile çalışma kitaplarındaki deyim sayıları karşılaştırılabilir ve deyimlerin çalışma kitaplarında daha fazla yer aldığı söylenebilir.

Arslan (2014), “Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi” adlı çalışmasında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarındaki seviyelerin artışı doğrultusunda deyimlerin de arttığını belirlemiş ve atasözlerinden daha zengin bir dağılıma sahip olduğunu söylemiştir. A1-A2 düzeyindeki birinci kitapta 32 deyim, B1 düzeyindeki ikinci kitapta 102, B2-C1 düzeyindeki üçüncü kitapta 47 deyime rastlamıştır. Yapılan bu araştırma kapsamında deyimlere ilişkin bulgular ise farklılık göstermektedir. Deyimlerin sayısı; A1/A2 başlangıç düzeyinde 13, B1 düzeyinde 64, B2/C1 düzeyinde ise 87 şeklindedir. Bu farklılık araştırmada ele alınan ders kitaplarının basım tarihindeki metinsel nitelikleriyle ilgili olduğu söylenebilir. Bu araştırmada ele alınan 2018 basımında güncellemelerle farklı metin içi ve metin dışı çalışmalara yer verilmiş olabilir.

Akpınar'ın (2010) “Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinde Gazi Yabancılar İçin

Türkçe Öğretim setindeki 1 ve 2. kitaplar ile Yeni Hitit öğretim setindeki 1, 2, 3 ders kitaplarındaki dinleme metinleri dışındaki metin içerisindeki ve metin dışındaki etkinlik ve alıştırmalar dahil edilerek atasözü ve deyimler taranmıştır. Seçilen kitaplardaki atasözleri ve deyimler Avrupa Dil Portfolyosu'nun Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Türkçesi Öğretimi Programının atasözleri ve deyim öğretimine yaklaşımı doğrultusunda değerlendirilmiştir. Deyimlere ilişkin sonuçlarında Gazi yabancılar için Türkçe 1 kitabındaki deyimlerin öğretim programındaki hedeflenen kazanımlar doğrultusunda nicel ve nitel yönden yetersiz olduğu belirtilmiş ve 11. Üniteye kadar hiçbir deyim yer verilmediği bu yüzden deyim kazandırma ve deyimlerle ilgili etkinlikler bakımından zayıflığını ortaya koymuştur. Gazi yabancılar için Türkçe 2 ders kitabındaki deyimlerin dağılımı metinler ve etkinlikler kapsamında nicelik bakımından yeterli bulunmuş ancak nitelik yönünden zayıf olduğu söylenmiştir.

Yapılan bu çalışmada Gazi Yabancılar için Türkçe 1 kitabı içinde 2 deyim rastlanmıştır. 2. Kitapta ise düzensiz bir artış gözlemlense de deyim yoğunluğu artırılmış ve 18'e çıkarılmıştır. Akpınar'ın (2010) değerlendirme ölçütleri ile yorumlanacak olursa bu kitap serisinde belirlenen düzeylerdeki deyimler nicel ve nitel yönden yetersiz olduğu söylenebilir. Yine Akpınar'ın (2010) sonuçlarına göre Yeni Hitit Türkçe öğretim setindeki 1. Kitapta yer alan deyimler hem nicelik hem nitelik ve çeşitlilik konusunda öğrenciyi yeterli düzeyde tatmin edebilir bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada da 1. kitapta toplamda 13 deyim rastlanmış ve başlangıç düzeyi olduğu göz önünde bulundurulursa Akpınar'ın (2010) çalışması ile aynı doğrultuda yeterli görüldüğü söylenebilir. Bahsedilen çalışmada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe öğretim setindeki 2. Kitap, deyimler yönünden değerlendirilen sonuçlarda etkinlikler ve metinler bağlamında nicelik olarak yeterli fakat nitelik olarak yetersiz bulunmuştur. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretim setinin 3. Kitabındaki deyimlerin de nitel ve nicel yönden yeterli olduğu belirlenmiştir. Yapılan bu çalışma kapsamında ise deyimlere ilişkin elde edilen sonuçlarda öğrencinin dil seviyesi, soyut düşünebilme ve kavrama becerisi göz önünde bulundurulduğunda düzeylere uygun olarak deyim sayısında artış olması beklenir. Bundan yola çıkarak ders kitaplarındaki deyimlerin nicelik bakımından görevini yerine getirdiği söylenebilir. 1. Kitapta 13, 2.kitapta 64, 3.kitapta ise 87

deyimle Akpınar (2010)'ın araştırmasındaki nicel yeterlilik söylemleri bu kitap serisi için elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Kitaplarda en fazla yer alan bir diğer söz varlığı ögesi de ikilemelerdir. İkilemelere en fazla yer verilen öğretim setleri %16 oranıyla Yedi iklim Türkçe öğretim seti ve Yeni Hitit Türkçe öğretim setidir. Bunu %14 oranıyla Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti takip etmiştir. İkilemeler sınıflandırılması açısından değerlendirildiğinde ise en fazla aynı sözcüğün tekrarıyla oluşturulmuş olanlar ve zıt anlamlı sözcüklerle oluşturulanlar ön plana çıkmaktadır. Çünkü aynı sözcüğün tekrar edilmesiyle hem öğretimde kolaylık sağladığı düşünülmektedir hem de aynı sözcük pekişmiş olduğundan dile daha çabuk yerleşmektedir. Zıt anlamlı sözcüklerin tercih edilmesi de bir sözcüğün tam tersi olanla eşleştirilmesi kolay kavranacağından ve çok defa açıklanması gereken bir kavramın sınırlarını belirleme de kolaylık sağlayacağından gündelik yaşam içerisindeki kullanıma daha yakın bulunmuş ve diğerlerine göre daha fazla yer verilmiştir. Yine eş anlamlı sözcüklerle ve yakın anlamlı sözcüklerle oluşturulmuş olanlar bu doğrultuda çoğunluktadır. Biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerden oluşturulanlar ile ikisi de anlamsız sözcüğün bir arada kullanılmasıyla oluşmuş ikilemeler ise diğerlerine oranla daha az düzeydedir. Çünkü anlamsız sözcükleri karşılayan bir kavram olmadığından hedef dili konuşan kişi tarafından anlamlandırılması ve öğrenilmesi daha güçtür. Fakat belirtmek gerekir ki ikilemelerin kullanım alanı ve çeşitliliği diğer dillere göre daha fazladır.

Bu sebeple yabancılar Türkçe öğretiminde ikilemelere yer verilmesi o dile hakimiyeti ve adaptasyonu güçlendirir. İkilemelerin anlamı pekiştirmesinin yanında bir duygu durumunu ifade ederken anlamı güçlendirme ya da anlamın sağladığı değeri artırma, çoğul eki kullanmadan anlamı çoğaltma, öteki ifadelerden farklı olarak bir durumu veya bir olayı daha açık, anlaşılır bir anlatımla sunma gibi işlevleri yabancılar Türkçe öğretimindeki yerini önemli kılmaktadır. Benzer yapıların gruplandırılarak bir arada öğrenilmesinin daha kolay olduğu da göz önünde bulundurulursa en kolay öğrenilebilirliği olan söz varlığı öğelerindedir.

Yedi İklim Ders kitaplarında yer alan ikilemeler seviyelere uygun olarak artış göstermiştir. A1 düzeyinde 7, A2 ve B1 düzeyinde 24, C1 düzeyinde 32, C2 düzeyinde 35 ikilemenin olduğu görülmektedir. Tüm düzeyler kapsamında toplamda

181 ikilemeye rastlanmıştır. Ders kitaplarındaki dağılımı düzenli artış göstermese de atasözleri ve deyimlere oranla ikilemelere daha fazla yer verilmiştir.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki metinler ikilemeler açısından değerlendirildiğinde ise düzeyler arasında düzensiz bir dağılım vardır. A1 düzeyinde 5, A2 ve B1 düzeyinde 11, B2 düzeyinde 39, C1 düzeyinde 30 ikileme olmak üzere toplamda 95 ikileme örneğine rastlanmıştır.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarında yer alan ikilemeler seviye artışına paralel olarak artış göstermiştir. Birinci kitapta (A1-A2) 16 ikilemeye, ikinci kitapta (B1) 33 ikilemeye, üçüncü kitapta (B2-C1) 51 ikilemeye yer verildiği görülmektedir.

Arslan (2014)' in Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarını değerlendirdiği araştırmasında birinci ve üçüncü kitapta birbirine yakın oranda ikileme kullanıldığını fakat ikinci kitapta diğerlerinde fazla sayıda ikilemeye yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Okuma metinleri kapsamında yapılan çalışmada A1-A2 düzeyindeki birinci kitapta 8, B1 düzeyindeki ikinci kitapta 18, B2-C1 düzeyindeki üçüncü kitapta ise 7 ikileme örneğinin olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmada ise ele alınan düzeylerden A1-A2'de 16, B1' de 33, B2-C1'de 51 ikileme örneği bulunmuştur. Ve bu çalışmada metin içi ve metin dışı olmak üzere ders kitaplarında yer verilen tüm ikileme örnekleri ve tüm beceri alanları dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır. Bu yüzden bulgular bahsedilen çalışma ile farklılık göstermektedir.

Göçen (2016) de çalışmasında, yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığını incelemiş ve kitaplarda öğretilmesi hedeflenen söz varlığı öğelerine ait bulguları ortaya koymuştur. Bu amaç doğrultusunda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setindeki ders kitapları incelenmiştir. Söz varlığı öğelerinden ikilemelere ait bulgular sonucunda Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında A1 düzeyinde 11, A2 düzeyinde 13, B1 düzeyinde 25, B2 düzeyinde 45, C1 düzeyinde 54 ikilemenin öğretim sonunda kazandırılması hedeflendiği sonucuna ulaşmıştır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe serisindeki ikilemelerin dağılımında ise A1-A2 birinci kitapta 60, B1 ikinci kitapta 79, B2-C1 üçüncü kitapta 112 ikilemenin öğretilmesi hedeflendiği görülmektedir. Bu bulgular sonucunda ikilemelerin her iki kitap

serisinde de düzeyler arttıkça buna paralel olarak artış gösterdiğini saptamıştır. Elde edilen bu sonuç yapılan araştırma sonucu ile karşılaştırıldığında Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti için farklılaşmaktadır. Çünkü bu çalışmada aynı yayın serisi kapsamında incelenen ikilemeler A1, A2, B1, B2 düzeyine kadar kitaplardaki seviye artışıyla doğru orantılı olarak artış gösterirken C1 seviyesinde azaldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen yayınlardaki ders kitaplarında ikilemelerden sonra en fazla rastlanan söz varlığı ögesi kalıp (ilişki) sözlere dir. Söz varlığını oluşturan ögeler içerisinde yer alan kalıp sözler tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutmakta, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır (Yazıcı Okuyan, 2012). Kalıp sözler Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe öğretim seti ile Gazi Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde %13, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde ise % 7 oranındadır. Kalıp sözlerin sınıflandırılmasında ise belirlenen ders kitaplarında en fazla toplumsal-kültürel ilişkileri yansıtan sözlere yer verilmiş, bunu hayır duaları (alkışlar) ve beddualar (kargışlar) takip etmiştir

Toplumsal-kültürel ilişkileri yansıtan kalıp sözler, hedef dilin öğrenildiği toplumun konuşuru ile ilişki sırasında kullanılması adet olan, tanışma, selamlaşma, vedalaşma, teşekkür etme, özür dileme gibi iletişimde kullanılması mutlak sözler olduğundan ders kitaplarının özellikle başlangıç düzeylerinde çoğunlukla yer verilmiş, ileri düzeylerde daha az kullanılmıştır. Dualar ve beddualar ise yine o topluma özgü olup bir duygu durumu veya bir olay karşısında, ortak dil anlayışı içerisinde yer bulmuş kalıplaşmış sözleri içermektedir. Yani bu sözlerin öğrenilmesi aslında o kültürün de öğrenilmesi anlamına gelmektedir ve kişinin bu sözlere hakim olması dile hakimiyetini de güçlendirirken onu ana dili konuşanına yaklaştırmaktadır. Kalıp sözlerin öğrenilmesi, gündelik yaşamda ve sosyal hayatta, insanlarla ilişkilerde çok fazla maruz kalınmasının yanında dili öğrenilen toplumun kültürü içine girebilmek için de önemlidir.

İncelenen kitaplar kalıp (ilişki) sözler bakımından değerlendirildiğinde Yedi İklim Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarındaki metinler kapsamında toplamda 144 kalıp (ilişki) sözüne rastlanmıştır. Bu söz varlığı ögesinin düzeylere göre dağılımında

en fazla ilişki sözüne A1 (35) düzeyinde rastlanırken en az ilişki sözüne C1 (11) düzeyinde yer verilmiştir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa bu sonuç kalıp sözlerin kitap seviyelerinin tersi oranında azaldığını göstermektedir. A2 düzeyinde 30, B1 ve B2 düzeyinde 26, C1 düzeyinde 11 kalıp söze yer verilmiştir. Sadece C2 düzeyinde genel yargı dışında 16 kalıp söze yer verilmiştir. Kitaplar arasında düzenli bir dağılımın olduğu söylenemez.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarındaki kalıp (ilişki) sözleri de kitap seviyelerinin artışına ters oranda azalmaktadır. A1 düzeyinde 27, A2 düzeyinde 23, B1 düzeyinde 19, B2 ve C1 düzeylerinde 10 ilişki sözüne yer verilmiştir. Oranlar arasındaki bu değişim düzenli dağılım göstermemektedir. Tüm kitap düzeylerinde yer alan metinler kapsamında ulaşılan toplam kalıp (ilişki) sözü 89'dur.

Yeni Hitit Yabancılar Türkçe Öğretimi setindeki metinlerde toplamda 43 kalıp (ilişki) sözüne rastlanmıştır. Diğer kitap serilerinde olduğu gibi kitap düzey artışının tersi düzlemde ilişki sözlerinin azaldığı görülmektedir. Birinci kitapta (A1-A2) 23, ikinci kitapta (B1) 15, üçüncü kitapta (B2-C1) 5 kalıp söze yer verilmiştir. İncelenen ders kitapları kalıp (ilişki) sözleri açısından değerlendirildiğinde tüm düzeyler kapsamında en fazla ilişki sözü Yedi İklim Türkçe Öğretim seti A1 düzeyindedir.

Serin (2017)'in söz varlığını belirlemek amacıyla Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2 ve B1 seviyelerinde hazırlanan ders ve çalışma kitaplarında kalıp sözlere ilişkin değerlendirmesinde A1 seviyesinde 220, A2 seviyesinde 109, B1 seviyesinde 87 kalıp sözün yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmada incelenen ders kitaplarında ise A1 seviyesinde 35, A2 seviyesinde 30, B1 seviyesinde 26 kalıp söze rastlanmıştır. Bahsedilen çalışma ile elde edilen bulgular sonucunda kalıp (ilişki) sözlerin kitap düzeylerinin tersi oranda azalma göstermesi iki çalışmanın da benzer yanını oluşturmaktadır.

Arslan (2014), "Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde ise Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe kitap setindeki 1 (A1-A2), 2 (B1), 3 (B2-C1) ders kitaplarında bulunan okuma metinleri incelemiş ve söz varlığı öğelerini saptamıştır. Kalıp (ilişki) sözleri değerlendirilmesinde, kitap düzeylerinin tersi oranında ilişki sözlerinin de azaldığını

görmüştür. A1-A2 düzeyindeki birinci kitapta 18, B1 düzeyindeki ikinci kitapta 13, B2-C1 düzeyindeki üçüncü kitapta ise 1 ilişki sözünün olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışma ile karşılaştırıldığında elde edilen bulgularda A1-A2 düzeyinde 23, B1 düzeyinde 15, B2-C1 düzeyinde 5 kalıp sözün kullanıldığı görülmektedir. Yani kalıp sözlerin ilerleyen düzeylerde azaldığı sonucunu Arslan'ın (2014) çalışması da desteklemektedir.

Ders kitaplarında en az yer verilen söz varlığı ögesinin atasözleri olduğu belirlenmiştir. 14 ders kitabı içerisinde, Yedi İklim Türkçe Öğretim seti ile Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde %7, Yeni Hitit Türkçe Öğretim setinde %6 oranında atasözü kullanıldığı görülmektedir. Atasözleri sınıflandırıldığında ise tüm ders kitabı serilerinde doğrudan ahlak dersi, öğüt veren atasözleri çoğunluktadır. Onu sırasıyla Yeni Hitit ve Gazi Türkçe öğretim setinde yol gösteren atasözleri takip ederken, Yedi İklim Türkçe öğretim setinde sosyal olayları ifade eden atasözlerinin artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu türden atasözlerine daha fazla yer verilmesi, içinde bulunulan toplumda; geçmişten bugüne tecrübe ve yaşanmışlıkların bu doğrultuda ön plana geçmesiyle yerleşen ahlaki değerler ve öğüt verme bilincinin süregelmesiyle ilişkilendirilebilir. Yani bir toplumun yaşam kültürü, gelenek görenekleri, inanışları, dünya görüşü doğrultusunda gelişen toplumsal düzenden kaynaklanmaktadır. Bu da atasözlerinin aynı zamanda kültürün taşıyıcısı olduğunu göstermektedir. Hedef dildeki topluma ait değerleri ortaya koyması açısından da önemlidir. Yabancılar Türkçe öğretimi ilkeleri ve amaçları arasında yer alan dil öğretiminin aynı zamanda kültür öğretimi olduğu da unutulmamalıdır. Ayrıca belirtilmesi gereken bir değerlendirme de atasözlerinin ders kitabı düzeyleri doğrultusunda artış göstermesidir. Bunun nedeni ise dil öğretiminde öğrencilerin belli bir düzeyde bilgi ve kültür birikimini sağladıktan sonra mecazlı ve sanatlı söyleyemlerle kurulmuş olan atasözlerini anlamlandırabilir olmasıyla ilgilidir. Çünkü atasözleri ait olduğu toplumda sosyal hayat içerisinde gerektiği yerde kullanılmayı gerektirir. Kültür öğretimi ile bağı da düşünüldüğünde kitaplarda daha fazla yer verilmesi gereklidir.

İncelenen kitapların söz varlığına atasözleri açısından bakıldığında; Yedi İklim Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarında rastlanan atasözlerinin sayısı toplamda 72'dir. En fazla atasözüne B2 düzeyinde yer verilirken, A1 düzeyinde atasözüne ait

hiçbir bulguya rastlanmamıştır. Ayrıca seviye artışına uygun olarak düzenli bir dağılım göstermemiştir.

Gazi Yabancılar için Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarındaki tüm metinler değerlendirildiğinde toplamda 41 atasözünün olduğu görülmektedir. Bu dağılımda en fazla atasözü C1 düzeylerinde 30; B2 düzeyinde ise 10 atasözüne yer verilmiştir. B1 düzeyinde de 1 atasözü kullanılırken, A1 ve A2’de yani başlangıç seviyelerinde atasözlerine yer verilmemiştir. Söz varlığı öğelerinden kültür taşıyıcılığını da üstlenen atasözlerinden yeteri kadar yararlanılmadığını göstermektedir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarındaki metinler içerisinde ve metin dışında toplam 34 atasözü kullanılmıştır. Yeni Hitit 2 (B1) düzeyinde 12, Yeni Hitit 3 (B2-C1) düzeyinde de 22 atasözüne rastlanmıştır. Yeni Hitit 1 (A1-A2) düzeyinde ise atasözlerine yer verilmemiştir. Bu da öğrencilerin kavrama ve soyut düşünebilme becerilerine bağlı olarak orta ve ileri düzeyler doğrultusunda artış gösterdiği söylenebilir. Bu sonuçlar göstermektedir ki atasözleri açısından en zengin Türkçe öğretim seti yayını Yedi İklim olmakla birlikte 29 atasözünü en fazla atasözüne rastlanan ders kitabı düzeyi de B2’dir.

Göçen (2016) “Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı ile Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığı” üzerine yaptığı doktora çalışmasında; Gazi, Yeni Hitit ve İstanbul yabancılar için Türkçe kitaplarının her birinde yer alan A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerindeki toplam 15 ders kitabındaki söz varlığını tespit etmiştir. Atasözleri için yapılan değerlendirmede Gazi Yabancılar Türkçe Öğretim setindeki ders kitaplarında A1 ve A2 düzeyinde 0, B1 düzeyinde 2, B2 düzeyinde 10, C1 düzeyinde 33 atasözüne rastlanmıştır. Başlangıç seviyelerinde atasözlerine yer verilmemiş ama bu düzeylerde de yüzey yapının atasözünün anlamını sunmada yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setindeki bulgular sonucunda da A1-A2 düzeyinde 2, B1 düzeyinde 24, B2-C1 düzeyinde 26 atasözünün kazandırılması hedeflendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada ise aynı düzeyler ve yayınlar kapsamında metin içi ve metin dışında yer alan atasözleri değerlendirilmiş elde edilen sonuçlarda Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde A1, A2 düzeyinde atasözüne rastlanmamış, B1 düzeyinde 1,

B2 düzeyinde 10, C1 düzeyinde 30 atasözü saptanmıştır. Bahsi geçen araştırma ile karşılaştırıldığında bu çalışmada bulguların atasözlerinin dağılımıyla benzerlik göstermektedir. Yeni Hitit Türkçe Öğretim setinde atasözlerine ait bulguların sonucunda ise A1-A2 düzeyinde 1 atasözlerine yer verilirken, B1 düzeyinde 12, B2 - C1 düzeyinde 22 atasözüne rastlanmıştır. Bu sonuçta Göçen'in (2016) çalışmasında kazandırılması hedeflenen atasözleri sayısı ile karşılaştırıldığında başlangıç seviyelerindeki dağılım benzerlik gösterirken diğer düzeylerdeki dağılımlarında farklılaşmaktadır. Göçen (2016) B1 eşik düzeyinde 24 atasözü bulgusuna rastlamış ve atasözlerine daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir. Bu çalışmada aynı düzeyde 12 atasözü bulgusu ile atasözlerinin sayısında azalma olduğu gözlemlenmiştir. Aynı sonuç B2-C1 düzeyi içinde geçerlidir. Yine atasözleri sayısındaki azalma bahsedilen araştırmayla farklılığı ortaya koymaktadır.

Serin (2017)'in çalışmasında, A1 seviyesinde 1, A2 seviyesinde 11, B1 seviyesinde 18 atasözüne rastlamıştır. Ancak bahsedilen çalışma kapsamında ders kitapları ve çalışma kitapları birlikte incelenmiştir. Bu araştırmada ise sadece ders kitapları değerlendirilmiştir. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe seti ders kitaplarında ki atasözlerine ilişkin bulgularda A1 düzeyinde atasözüne rastlanmamış, A2 seviyesinde 4, B1 seviyesinde 2 atasözü bulgusuna ulaşılmıştır. Serin (2017)'in çalışmasındaki aynı düzeyler aynı söz varlığı öğeleriyle karşılaştırıldığında bu çalışmada sadece ders kitapları değerlendirildiğinden atasözlerinin dağılımı farklılık göstermektedir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti (1,2,3) ders kitaplarındaki okuma metinlerinde söz varlığı incelemesi yapan Arslan (2014) toplamda 135 okuma metnini değerlendirmiştir. Bu 135 metnin 42'si A1-A2 düzeyi, 52'si B1 düzeyi, 41'i de B2-C1 düzeyinde yer almaktadır. Söz varlığı öğeleri açısından elde ettiği sonuçlarda ise tüm düzeyler kapsamında ders kitaplarında toplamda 2 atasözüne rastlamıştır. A1-A2 düzeyindeki birinci kitapta 1, B1 düzeyindeki ikinci kitapta atasözüne rastlanmamış, B2-C1 düzeyindeki üçüncü kitapta da 1 atasözü örneğine rastlamıştır.

Akpınar (2010)'ın "Deyim ve Atasözlerinin Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe (2006) Öğretim setindeki 1 ve 2. kitaplar ile Yeni Hitit öğretim setindeki 1, 2, 3 ders kitaplarındaki dinleme metinleri dışındaki metin içerisindeki ve metin

dışındaki etkinlik ve alıştırmalar dahil edilerek atasözü ve deyimler taranmıştır. Gazi yabancılar için Türkçe 1 ders kitabında Atasözleri bağlamında yapılan değerlendirmede ise yalnızca 2 atasözüne rastlanmış bu yönden de kitabın eksiklikleri ortaya konmuştur. Gazi yabancılar için Türkçe 2 ders kitabının yine atasözleri için yapılan sonuç değerlendirmesinde nicelik bakımından yeterli olduğu gözlemlenmiş, nitelik ve çeşitlilik bakımından yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma kapsamında Gazi yabancılar için Türkçe Öğretim seti (2018) değerlendirmesi yapılmış ve elde edilen sonuçlar açısından Akpınar'ın (2010) yaptığı çalışmayla uyuşmayan noktaların ortaya çıktığı görülmüştür. Bu da göstermektedir ki 2006 basımındaki ders kitaplarında atasözlerine az da olsa yer verilirken daha sonra başlangıç seviyelerinde gerekli olmadığı çünkü öğrencinin henüz hedef dildeki soyut düşünme becerisinin tam olarak gelişmeyeceğinden belli bir birikimin oluşması için ilerleyen düzeylerde yer verilmesinin daha doğru olacağı düşünülmüş. Bu nedenle A1 ve A2 düzeylerinde atasözü bulgusuna rastlanmamıştır.

Akpınar (2010) atasözleri ile ilgili Yeni Hitit Türkçe öğretim setindeki 1. kitapta atasözleri kazandırma yönünden zayıf bulunmuş hem etkinlikler hem metinler bağlamında nicel ve nitel yönden yetersizliği vurgulanmıştır. Yeni Hitit yabancılar için Türkçe 2. kitap atasözleri açısından metinler bağlamında nicelik ve nitelik yönünden yeterli bulunmuş, etkinliklerin aynı doğrultuda geliştirilmesi gerektiği savunulmuştur. Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe 3. ders kitabındaki atasözleri ise hem metin içi hem de metin dışı etkinlikler bağlamında daha geliştirilebilir olduğu söylenmiştir. Yapılan araştırma kapsamında da değerlendirilen Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretim setinde başlangıç düzeylerinde atasözlerine yer verilmemiştir. Bu doğrultuda Akpınar'ın (2010) çalışmasını desteklemektedir. 2. kitapta rastlanan 12 atasözü ile öğrencilerin seviyeleri ve soyut düşünme becerileri göz önünde bulundurulduğunda, B1 seviyesi eşik düzeyi kabul edildiğinden Akpınar'ın (2010) çalışmasındaki bulgularla aynı yorum doğrultusunda değerlendirme yapılabilir. 3. Kitapta, bu araştırma kapsamında 22 atasözüne rastlanmış ve düzeydeki artışla atasözü sayısındaki artış doğru orantılı olduğundan yeterli görülebilir ancak Akpınar geliştirilebilir olduğunu savunmuştur.

Tüm seriler genel olarak değerlendirildiğinde en zengin söz varlığına sahip olan, 1105 söz varlığı ögesiyle Yedi iklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setidir.

Sırasıyla 697 söz varlığı ögesiyle Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti ve 618 söz varlığı ögesiyle Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim seti gelmektedir. Kitap düzeyleri açısından ele alındığında ise Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinde en zengin söz varlığı 272 söz varlığı ögesiyle C2 düzeyidir, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde 213 söz varlığı ögesiyle C1 düzeyi, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde 261 söz varlığı ögesiyle B2-C1 düzeyidir. Tüm serilerdeki düzeylerde özellikle atasözlerinin kullanımı açısından yetersizlik söz konusudur. En fazla terim anlamlı sözcüklere yer verilmiştir. Deyimlerin oranı ikilemelere göre çoğunluktadır. Fakat terimler dışındaki söz varlığı öğelerinin kullanımının düşük seviyelerde kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Avrupa Dil portfolsoyu kapsamında bir değerlendirme yapılacak olursa bu doğrultuda kazanımlara en uygun Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinin olduğu söylenebilir. Çünkü ders kitaplarında yer verilen söz varlığı öğeleri ile portfolyoda hedeflenen dilsel nitelikler birbiriyle örtüşmektedir.

Arslan (2014)' in çalışmasında genel olarak ortaya çıkan değerlendirmede en zengin söz varlığına sahip olan kitap düzeyi B1 çıkmıştır. Kültür aktarımı açısından deyimler haricinde kitapların (atasözü, ikileme, ünlemler, özel isimler, ilişki sözleri) söz varlığı öğeleri bakımından yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu çalışmada da aynı kitap serisinde söz varlığı taraması yapılmış elde edilen verilerde deyimler Arslan'ın (2014) çalışmasında olduğu gibi kitap düzeylerine paralel olarak artış göstermiştir. Yine çalışmayla benzer bir sonuç olarak kitap serisinde 2 atasözüne yer verildiği görülmektedir. Fakat ikilemelerin değerlendirildiği sonuçlarda Arslan'dan (2014) farklı bulgulara ulaşılmıştır. İkilemeler bu çalışmada seviye artışıyla aynı düzlemde artış göstermiştir. İkilemelerin en fazla yer aldığı ders kitabı düzeyi B2-C1 üçüncü kitaptır.

Kalıp (ilişki) sözlerinde ortak sonuca ulaşılmış, kitap düzeyleri arttıkça ilişki sözleri azalmıştır. Bu çalışmada en zengin söz varlığına sahip ders kitabı B2-C1 çıkarken karşılaştırılan diğer çalışma kapsamında en zengin söz varlığına sahip ders kitabı B1 olarak saptanmıştır. Farklılığın sebebi inceleme kapsamında ele alınan söz varlığı öğelerinin farklılaşmasından kaynaklanmaktadır. Arslan (2014) çalışmasına ünlemler ve özel isimleri söz varlığı öğelerine dahil ederken bu çalışmada terimler ele alınmıştır. Araştırmada incelenen üç farklı yabancılar için Türkçe öğretim setinin

tüm düzeylerinde yer alan söz varlığı öğeleri sayısı farklılık göstermektedir. Bu sonucun, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında hangi seviyede kaç farklı söz varlığı öğesinin ne kadar öğretileceğine dair ölçüt geliştirilmemiş olmasından kaynakladığı söylenebilir.

Üç farklı öğretim setinde en zengin söz varlığına sahip olan kitap seti Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setidir. Yine en zengin söz varlığına sahip kitap düzeyi Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Öğretim setinde yer alan C2 düzeyidir. Bunun sebebi öğrencilerin Türkçe yeterliliğinin en yüksek olduğu seviye kabul edilmesi sayılabilir. Diğer öğretim setlerine ait ders kitaplarındaki söz varlığı sayısının ise daha az olduğu görülmektedir. Özellikle tüm ders kitaplarının atasözleri bağlamında yetersiz olarak nitelendirilebilir. Bunun göz ardı edilmemesi önemlidir. Çünkü atasözleri öğrencinin dile hakimiyetini güçlendirirken kültür aktarımını sağlaması açısından da önemlidir. Ayrıca Türkçenin çok anlamlılığı ve mecazlı yapısının zor öğrenilmesi ve öğretilmesi söz konusudur. Bu durum ders kitaplarında yer verilen deyimler ve atasözlerinin anlamlarının da birlikte verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Atasözleri ve deyimler Yedi İklim serisinde B2, C1; Gazi yabancılar İçin Türkçe öğretim serisinde B2, C1; Yeni Hitit serisine B2/C1 düzeylerinde çoğunluktadır. Bu düzeylere ağırlık verilmesinin öğrencilerin soyut düşünme becerilerinin gelişmesiyle kavrayabilecek düzeye gelmiş olmaları yaklaşımıyla doğru orantılı olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada rastlanan söz varlığı öğeleri, okuma metinleri dışında metin sorularında, örneklerde, hazırlık çalışmalarında, dil bilgisi bölümlerinde, etkinliklerde yer alan bölümler kapsamında da cümle bağlamında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerden elde edilen verilerde azımsanmayacak niteliktedir. Söz varlığı öğelerinin ders kitaplarında tekrarlanması üzerinde bir yorum yapılacak olursa en fazla tekrara yer veren öğretim seti Yedi iklim olmuştur. Bu da hem bilgiyi taze tutmayı hem hatırlatmayı hem de var olan bilgiyi pekiştirme açısından önemini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde kullanılan üç farklı set söz varlığı açısından değerlendirildiğinde söz varlığı öğelerinin kitaplarda yer almaları bağlamında nicel ve nitel olarak farklılıklar gösterdikleri belirlenmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçları bağlamında yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışanlara, yabancılara Türkçe öğreten öğretmenlere ve yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı hazırlayanlara yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. Yabancılara Türkçe öğretiminde sözcük varlığı öğretimi gerçekleştirilirken ve bu amaca ulaştıracak ders kitaplarını hazırlarken Türkçenin söz varlığını ortaya koyan daha çok deyim, ikileme ve atasözüne yer verilmelidir.
2. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde söz varlığının etkili öğrenilebilmesi için hangi seviyede kaç farklı söz varlığı öğesinin ne kadar öğretilmesine ilişkin ölçütler hazırlanmalıdır.
3. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında toplumun kültürünü somutlayan atasözlerine daha fazla yer verilmelidir. Atasözlerinin kitaplarda yer alışı düzeyi dil öğrenim seviyesi ile doğru orantılı olarak artmalıdır.
4. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan terim, deyim ve ikilemelerin artışı dil öğrenim seviyesi ile doğru orantılı olmalıdır. Kitaplarda yer alan düzensiz artışlar ortadan kaldırılmalı, artış dil seviyelerine göre yeniden düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Abisambra, S. N. (2002). Teaching İdioms. Education 345: *Second Language Acquisition*. American University of Beirut.
- Akpınar, M. (2010). *Deyim ve atasözlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, D. (1993). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2002). *Anadilimiz söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). *Her yönüyle dil, ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin sözcüklüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. (1988). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü. II deyimler sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Aksoy, Ö. (1988). *Atasözü ve deyimler sözlüğü. I atasözleri sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Ankara Üniversitesi TÖMER. (2019). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1/A2*. Ankara
- Ankara Üniversitesi TÖMER. (2019). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1*. Ankara
- Ankara Üniversitesi TÖMER. (2019). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B2/C1*. Ankara
- Arslan, N. (2014). *Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aydın, M. (2004). Nurullah Ataç'ın Türkçenin söz varlığına katkısı. *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı I. Cilt*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aydın, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders ve okuma kitaplarındaki kelime sıklığı ve seviyelere göre sözcük hazinesi çalışması*

- (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, S. (2014). *Yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe öğretimi A1 ve A2 seviyesindeki ders kitaplarında kullanılan söz varlığının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demircan, Ö. (2005). *Yabancı-dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: DER Yayınları.
- Demirel, Ö. (2010). *Yabancı dil öğretimi, dil pasaportu-dil biyografisi-dil dosyası*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Er, K. O. (2006). Yabancı dil öğretim programlarında kültürün etkileri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 1-14.
- Ergin, M. (2002). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Erol, H. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel seviyede kelime edinimi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ertürk Şenden, Y. (2017). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kalıp sözlerin kullanımına yönelik etkinlik örneklerinin başarı üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Gazi Üniversitesi TÖMER. (2019). *Yabancılar İçin Türkçe A1 Temel Düzey*. Ankara
- Gazi Üniversitesi TÖMER. (2019). *Yabancılar İçin Türkçe A2 Temel Düzey*. Ankara
- Gazi Üniversitesi TÖMER. (2019). *Yabancılar İçin Türkçe B1 Temel Düzey*. Ankara
- Gazi Üniversitesi TÖMER. (2019). *Yabancılar İçin Türkçe B2 Temel Düzey*. Ankara
- Gazi Üniversitesi TÖMER. (2019). *Yabancılar İçin Türkçe C1 Temel Düzey*. Ankara
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

- Güneş, F. (2017). *Türkçe öğretimi yaklaşım ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hasekioğlu, I. (2009). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözcük bilgisi öğretimi- Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 serisinde sözcük öğretiminin değerlendirilmesi ve sözcük öğretimi için uygulama örnekleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk dilinde ikileme- genişletilmiş ikinci baskı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve dilbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- <http://sozluk.gov.tr/>
- <http://tomer.ankara.edu.tr/hitit-seti-2/>
- <http://tomer.gazi.edu.tr/posts/view/title/yayinlar-189729?siteUri=tomer>
- <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>
- Kaya, D. (1997). Dualar ve beddualar. *Türklük bilimi araştırmaları*, (4), 99-121.
- Korkmaz, Z. (2010). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Melanlioğlu, D. (2013). Kültürler arası iletişim odaklı yaklaşım. M. Durmuş, A. Okur (Ed.), *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı içinde* (s. 129 – 134). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Oruç, Ş. (2016). Türkçe ana dil ve ana dili. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2(1), 311-322.
- Özdemirel, A. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce ders kitaplarındaki sözcüklerin kullanım sıklığı bağlamında değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Sağlam, M. Y. (2001). Atasözleri ve deyimlerde imgelem. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18(1), 45-51.
- Saussure, F. D. (1998). *Genel dilbilim dersleri*, (Çev: Berke Vardar). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Serin, N. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları ile bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şahin, Y. (2013). *Farklı boyutlarıyla yabancı dil öğrenimi ve öğretimi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Toprak, T. (1993). *İlkokul ders kitaplarının öğretim programlarına uygunluğunun değerlendirilmesi Adana ilinde bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uğur, A. (2019). *Yedi İklim Türkçe öğretim Seti ders kitaplarının sözcük öğretimi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Nevşehir.
- Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Yazıcı Okuyan, H. (2012). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında bir kültür aktarımı aracı olarak kalıp sözlerin kullanımı üzerine bir inceleme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(2), 35-46.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yunus Emre Enstitüsü (YEE). (2019). *Yedi İklim Türkçe Seviye A1*. Ankara
- Yunus Emre Enstitüsü (YEE). (2019). *Yedi İklim Türkçe Seviye A2*. Ankara
- Yunus Emre Enstitüsü (YEE). (2019). *Yedi İklim Türkçe Seviye B1*. Ankara
- Yunus Emre Enstitüsü (YEE). (2019). *Yedi İklim Türkçe Seviye B2*. Ankara
- Yunus Emre Enstitüsü (YEE). (2019). *Yedi İklim Türkçe Seviye C1*. Ankara
- Yunus Emre Enstitüsü (YEE). (2019). *Yedi İklim Türkçe Seviye C2*. Ankara

Yurtbaşı, M. (2013). *Sınıflandırılmış atasözleri sözlüğü*. İstanbul: Doğan Ofset Yayınları.

Zülfikar, H. (2011). *Terim sorunları ve terim yapma yolları*. Ankara: TDK Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Tuğba HAYRAN

Kişisel Bilgiler : Uyuşu: T.C

Doğum Tarihi ve Yeri: 22.05.1993/ Bandırma

İletişim Bilgileri: E Posta: tugba.hayran@gmail.com

Öğrenim Bilgileri: İlköğretim: 1999-2007 Yamanegeli İlköğretim Okulu
Ortaöğretim: 2007-2011 Kemal Pireci Lisesi
Lisans: 2012- 2016 Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği

İş Tecrübesi: 2016-2017 Şehit Süleyman Bey Ortaokulu Türkçe
Öğretmenliği

